GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 9 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2024/63578 06.05.2026
KAZİM GÜLEÇYÜZ

002 2022/102726 12.05.2026
HAKAN ŞİMŞEK

003 2018/6084 18.05.2026
MAKSİMUM RADYO TV YAYINCILIK REKLAMCILIK VE TANITIM A.Ş. VE DİĞERLERİ

004 2018/19594 18.05.2026
ZEYNAL KIRAN

005 2020/2402 18.05.2026
RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ (2)

006 2020/16635 18.05.2026
LİDER ADA İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ.

007 2020/38302 18.05.2026
RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ

008 2021/694 18.05.2026
AHMET DENİZ

009 2021/5406 18.05.2026
HÜSAMETTİN MERAL

010 2021/17008 18.05.2026
İLHAN KIZILTEPE

011 2021/22846 18.05.2026
Ş.Y.

012 2021/27743 18.05.2026
YUSUF AYDINLI

013 2021/29348 18.05.2026
ORHAN AKAN

014 2021/32578 18.05.2026
ÇİÇEK YÜCE

015 2021/35242 18.05.2026
DAMLA RADYO TELEVİZYON YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ

016 2021/46193 18.05.2026
RABİA SAYAN

017 2021/47991 18.05.2026
ÖMER BEDİR

İçindekiler - devam

018 2021/51426 18.05.2026
ZİHNİ DOĞAN

019 2021/55498 18.05.2026
ÖZLEM BİRSEV

020 2021/57736 18.05.2026
İ.B.

021 2021/58134 18.05.2026
İRFAN İNCİ

022 2022/12295 18.05.2026
İGLO YAPI DENETİM LTD. ŞTİ.

023 2022/21210 18.05.2026
NİHAT ÇALIŞKAN VE DİĞERLERİ

024 2022/73305 18.05.2026
MEHMET NAZMİ ALGAN VE DİĞERLERİ

025 2022/81085 18.05.2026
BEYHAN ÖZGÜ ÇAKIR

026 2022/82383 18.05.2026
OSMAN YARBAŞ

027 2022/88730 18.05.2026
HÜSEYİN ÇAVDAR

028 2022/96643 18.05.2026
DENİZ TANÇ

029 2023/4963 18.05.2026
İBRAHİM ÖZKARA

030 2023/17620 18.05.2026
B.T.

031 2023/17728 18.05.2026
A.B.

032 2023/45569 18.05.2026
AHMET ŞAHİN GÜRBÜZ VE HALUK GÜRBÜZ

033 2023/53647 18.05.2026
YUSUF ÇAKMAK

034 2023/97511 18.05.2026
K.G.

İçindekiler - devam

035 2019/25947 20.05.2026
RAFET KIROĞLU

036 2019/27820 20.05.2026
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. (8)

037 2020/33857 20.05.2026
İMECE GIDA MADDELERİ VE TEKSTİL ÜRÜNLERİ TURİZM TİCARET A.Ş.

038 2020/35455 20.05.2026
OĞUZHAN ÖMER DEMİR

039 2020/36714 20.05.2026
İSMAİL KÖSE

040 2020/38155 20.05.2026
ABDULLAH KAMA VE DİĞERLERİ

041 2020/38659 20.05.2026
HASAN RAHMİ KIZIL

042 2020/38668 20.05.2026
FERDİ KIZIL VE DİĞERLERİ

043 2020/38745 20.05.2026
MUSTAFA DOĞRU

044 2021/1553 20.05.2026
İMAM BELGE (2)

045 2021/7955 20.05.2026
B.E.

046 2021/16859 20.05.2026
MUHARREM ÜNAL

047 2021/31045 20.05.2026
ERKAN DEMİR

048 2021/32085 20.05.2026
AYŞE BÜŞRA GENÇALİ

049 2021/58421 20.05.2026
OKTAY SAYAR

050 2021/64942 20.05.2026
HAKİ AKSOY

051 2021/65274 20.05.2026
ÇİĞDEM ATAKUMAN

İçindekiler - devam

052 2022/3469 20.05.2026
MEHMET TUNÇ

053 2022/5501 20.05.2026
DURSUNE ÖZKAN

054 2022/19577 20.05.2026
L.H.E. SAĞLIK TURİZM EĞİTİM HİZMETLERİ VE İNŞAAT TAAHHÜT A.Ş. Ö.L.H.A.H.Ş.

055 2022/22542 20.05.2026
YİĞİT ALP YILMAZ

056 2022/35635 20.05.2026
ÜMİT GÜR

057 2022/39681 20.05.2026
MUHAMMET KESKİN

058 2022/44137 20.05.2026
ERTAN TAN VE FİRDES TAN

059 2022/49505 20.05.2026
GAZMER PETROL ÜRÜNLERİ PLASTİK VE KAUÇUK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

060 2022/51762 20.05.2026
ÇETİN BAŞKALA

061 2022/56875 20.05.2026
METİN SIRAY

062 2022/58326 20.05.2026
FEYZİ DEMİRPOLAT

063 2022/70336 20.05.2026
CUMHURİYET HALK PARTİSİ (2)

064 2022/84756 20.05.2026
MEHMET AYDENİZ

065 2022/91088 20.05.2026
BMS A.Ş.

066 2022/93620 20.05.2026
UĞUR GÖLLER

067 2022/95912 20.05.2026
AYŞEGÜL TÜTÜNCÜ VE YÜKSEL METİN TÜTÜNCÜ

068 2022/96328 20.05.2026
İST MADENCİLİK PETROL İNŞAAT NAKLİYAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

İçindekiler - devam

069 2022/108740 20.05.2026
HATİCE GÜNGÖR

070 2022/109556 20.05.2026
HANNAN YILBAŞI (2)

071 2023/841 20.05.2026
SİMAY KOZMETİK GIDA TURİZM TAŞIMACILIK VE İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ.

072 2023/9237 20.05.2026
YUSUF YERLİKAYA

073 2023/67503 20.05.2026
REHA YAĞIZ

074 2019/42466 17.06.2026
GÖKHAN POLAT

075 2020/11282 17.06.2026
YEŞİL KÜRE ORGANİK ÜRÜNLERİ TAR. HAY. SAN. TİC. A. Ş.

076 2020/22718 17.06.2026
HURİYE BİLGE ÖZDOĞAN

077 2020/27856 17.06.2026
MUSTAFA ŞENOL

078 2020/38362 17.06.2026
TAHIRHAN TURAN

079 2020/39012 17.06.2026
ALİ ALTUN

080 2021/2031 17.06.2026
HALİL ASLAN

081 2021/12001 17.06.2026
ABDULLAH BALLICA VE DİĞERLERİ

082 2021/12083 17.06.2026
EGE-HAN NAKLİYAT OTOMOTİV İNŞAAT TURİZM TİCARET LTD. ŞTİ.

083 2021/13474 17.06.2026
E.C.

084 2021/14926 17.06.2026
SEMA AKÇAY

085 2021/16137 17.06.2026
ELİF BULUT

İçindekiler - devam

086 2021/25701 17.06.2026
MUSA ŞAHİN (2)

087 2021/32205 17.06.2026
TANER ÖZ

088 2021/39195 17.06.2026
DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA (3)

089 2021/44298 17.06.2026
ABDULMUTALLİP OĞUZ

090 2021/53040 17.06.2026
MELİH PAMUKÇUOĞLU

091 2021/61108 17.06.2026
ARİF TÜRKOĞLU

092 2022/12170 17.06.2026
MUKHAMMADTOKHIR KHAKIMOV

093 2022/18011 17.06.2026
İLHAM ÇELİK

094 2022/37058 17.06.2026
MEHMET İHSAN DEMİRSOY

095 2022/46643 17.06.2026
MUSTAFA GÜDER

096 2022/71203 17.06.2026
ALİ MUSTAFA ÇAVUŞ

097 2022/73005 17.06.2026
ZİYA EKER

098 2022/76956 17.06.2026
TEKİN POLAT

099 2022/77144 17.06.2026
ZÜLFÜ YOLDAŞ

100 2022/84671 17.06.2026
MEHMET ALİ ALTAN

KAZİM GÜLEÇYÜZ

B. No: 2024/63578 | Karar tarihi: 06.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/63578

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAZİM GÜLEÇYÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/63578)

Karar Tarihi: 6/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Kazim GÜLEÇYÜZ

Vekili : Av. Mustafa ÖZBEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, paylaşımın tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsünde bulunanlarca hazırlanan sıkıyönetim direktifi ile Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından emir komuta bütünlüğü içinde devletin yönetimi maksadıyla Yurtta Sulh Konseyi teşkil edildiği, yönetime el konulduğu, tüm yurtta sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, kamu yetkisiyle yapılan tüm atama ve görevlendirmelerin teşkil edilen Yurtta Sulh Konseyi tarafından veya onun vereceği yetkiye istinaden yapılacağı, bunun haricinde yapılacak işlemlerin yok hükmünde olduğu, mevcut yürütme erkinin görevden el çektirildiği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin feshedildiği, tüm valilerin görevden alındığı, tüm vali, kaymakam ve belediye başkanlığı atamalarının Yurtta Sulh Konseyi tarafından yapılacağı, siyasi partilerin tüm faaliyetlerinin sonlandırıldığı, polis teşkilatının sıkıyönetim komutanları emrine alındığı belirtilmiştir. Anılan direktif ve ekindeki sıkıyönetim komutanlıklarına ilişkin atama listesi darbe teşebbüsünde bulunanlar tarafından ilgili askerî birimlere ve

bakanlıklara gönderilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12, 13).

3. Türkiye'de Fetullah Gülen isimli kişi tarafından kurulan, 1960'lı yıllardan itibaren faaliyette bulunan ve son yıllara kadar dinî bir grup olarak nitelenen, "Cemaat", "Gülen Cemaati", "Fetullah Gülen Cemaati", "Hizmet Hareketi", "Gönüllüler Hareketi" ve "Camia" gibi isimlerle anılan bir yapılanma bulunmaktadır. Bu yapılanmanın örgütlenmesine ve faaliyetlerine ilişkin olarak pek çok soruşturma ve kovuşturma yürütülmüştür. Son yıllardaki soruşturma ve kovuşturma belgelerinde, yapılanma Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) olarak isimlendirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 22). Anılan yapılanma özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında örgütlenmiş, bunun yanı sıra başta eğitim ve din olmak üzere farklı sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yasal faaliyetlerde bulunmuş, sivil alanda önemli bir etkinliğe ulaşmıştır. Bazen bu yasal kuruluşların içinde gizlenen, bazen de yasal yapıdan tamamen farklı şekilde konumlanan ve hareket eden, özellikle de kamusal alana yönelik faaliyetlerde bulunan illegal bir yapılanma söz konusudur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; Mustafa Baldır [2. B.], B. No: 2016/29354, 4/4/2018, § 75; Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 26).

4. Yeni Asya gazetesi genel yayın yönetmeni olan başvurucu, 21/10/2024 tarihinde FETÖ/PDY liderinin ölmesi üzerine "Kazım Güleçyüz/@gulecyuzk" ID:100063656794237 isimli/rumuzlu Facebook hesabından "Fethullah Gülen de imtihan dünyasından berzah alemine göçmüş. Hakkındaki iddiaların hesabı da artık öbür tarafta görülecek. Bu iddialar gerekçe gösterilerek yapılan ve nice insanın mağduriyetine sebep olan hukuksuzlukların son bulması dileğimizi bir kez daha tekrarlayarak, Allah rahmet ve adaletiyle muamele eylesin diyoruz. Camianın başı sağ olsun" şeklinde paylaşımda bulunmuştur.

5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu 21/10/2024 tarihli kararıyla başvurucunun paylaşımına yönelik içeriğin çıkarılması/erişimin engellenmesi kararı vermiştir. Söz konusu kararın onaylanması talebiyle Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğine başvuruda bulunmuştur. Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği aynı gün talebin onaylanmasına karar vermiştir. Başvurucu 22/10/2024 tarihinde söz konusu paylaşımı kaldırmıştır. 30/10/2024 tarihinde başvurucu vekili Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. 6/11/2024 tarihinde itirazı inceleyen Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği itirazın kesin olmak üzere reddine karar vermiştir. 8/11/2024 tarihinde başvurucu vekili kesin kararı e-tebligat olarak açıp okumuştur.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında terör örgütünün propagandasını yapma suçundan soruşturma başlatmıştır. 22/10/2024 tarihinde Başsavcılık başvurucunun evinde arama yapılmasına izin veren kararı İstanbul Emniyet Müdürlüğüne göndererek söz konusu kararın yerine getirilmesini ve başvurucunun bir gün (24 saat) süreyle gözaltına alınmasını talep etmiştir. Aynı gün başvurucu yakalanarak gözaltına alınmıştır.

7. Başvurucu; vekilinin katılımı ile İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde yaptığı savunmasında soruşturmaya konu paylaşımı kendisinin yaptığını, örgütün ihanet, ticaret ve ibadet olarak üçe ayrıldığını, başsağlığı dileğinin örgütün ibadet kısmına yönelik olduğunu, Fetullah Gülen için başsağlığı dilemediğini belirtmiştir. 23/10/2024 tarihinde Başsavcılık, aralarında başvurucunun da bulunduğu kişileri tutuklanmaları istemiyle İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk etmiştir. Başvurucu, Sulh Ceza Hâkimliğindeki sorgusunda propaganda amacıyla paylaşımda bulunmadığını ifade etmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği, aynı gün başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan

tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...dosyada mevcut bilgi ve belgeler, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca tanzim edilen Araştırma Raporları, şüphelilerin savunmaları, Şüpheli Kazim GÜLEÇYÜZ'ün "Fethullah GÜLEN de imtihan dünyasından berzah alemine göçmüş. Hakkındaki iddiaların hesabı artık öbür tarafta görülecek. Bu iddialar gerekçe gösterilerek yapılan ve nice insanın mağduriyetine sebep olan hukuksuzlukların son bulması dileğimizi bir kez daha tekrarlayarak, Allah rahmet ve adaletiyle muamele eylesin diyoruz. Camianın başı sağ olsun." şeklindeki,... paylaşımlar ve tüm dosya kapsamına göre şüphelilerin üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösterir somut deliller bulunduğu, ..., atılı suçun niteliği, terör örgütü lideri hakkında övücü nitelikteki paylaşımlara karşı toplumsal duyarlılığın yüksek oluşu ve atılı suç için terörle mücadele kanununda öngörülen ceza miktarı göz önünde bulundurulduğunda şüphelilerin kaçma ihtimali bulunduğundan tutuklama tedbirinin yerinde ve ölçülü olacağı, adli kontrol tedbirlerinin yeterli olmayacağı, şüpheliler yönünden herhangi bir tutuklama engeli bulunmadığı gözetilerek Şüpheliler Kazim GÜLEÇYÜZ ve [Ö.D.]'in 100 ve devamı maddeleri uyarınca AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA... [karar verildi.]"

8. Başvurucu vekilinin 24/10/2024 tarihli itirazı, İstanbul 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 30/10/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

9. Başvurucu, itirazın reddi kararını 8/11/2024 tarihinde öğrenmiş; 28/11/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

11. Bireysel başvuru sonrası düzenlenen 1/11/2024 tarihli iddianamede; başvurucunun sözde taziye adı altında paylaşım yaparak FETÖ/PDY'nin gerçekleştirmiş olduğu cebir ve şiddet içeren eylemlerini meşru gösterir nitelikte faaliyette bulunduğu belirtilmek suretiyle başvurucunun terör örgütü propagandası yapma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir.

12. İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen 19/12/2024 tarihli duruşmada başvurucu tahliye edilmiştir. 4/3/2025 tarihinde İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun FETÖ/PDY'nin propagandasını yapma suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. 25/9/2025 tarihinde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir. Dosya bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla temyiz incelemesi aşamasındadır.

13. Öte yandan başvurucu 25/11/2024 tarihinde, paylaşımına erişimin engellenmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 2024/64088 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi Komisyonlar Başraportörlüğü 17/1/2025 tarihinde başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılması gerektiğinden kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir. Başvuru derdesttir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; suç işlediğine dair kuvvetli belirti olmamasına rağmen tutuklandığını, kaçma

ve delilleri karartma şüphesi bulunmadığını ve tutuklama tedbirinin ölçülü olmadığını belirterek tutuklamanın hukuki olmadığını ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Başsavcılığın değerlendirmesi ile Sulh Ceza Hâkimliği kararına işaret edilerek yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki ile benzer beyanda bulunmuştur.

16. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğunun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak belirtildikten sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması, ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Ramazan Aras [1. B.], B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 43).

19. Bir kişinin tutuklanabilmesi, öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (Hanefi Avcı [2. B.], B. No: 2013/2814, 18/6/2014, § 46). Ancak kişinin bir suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması şart değildir. Zira tutukluluğun amacı, yürütülen soruşturma ve/veya kovuşturma sırasında kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmektir. Buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir (Mustafa Ali Balbay [1. B.], B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 73).

20. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince tutuklama kararı verilebilmesi için kuvvetli suç şüphesinin bulunmasının yanı sıra bir tutuklama nedeninin de bulunması gereklidir. Anılan fıkrada tutuklama nedenleri “suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin kaçmasını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek” veya “bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâller” olarak gösterilmiştir. Tutuklama tedbirinin düzenlendiği 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinde de tutuklama nedenlerinin neler olduğu belirtilmiştir. Buna göre ilk olarak şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa, ikinci olarak şüpheli veya sanığın davranışları delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutukluluk kararı verilebilecektir. Kuralda ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması hâlinde tutuklama nedeninin

varsayılabileceği suçlar bir liste hâlinde belirtilmiştir (Ramazan Aras, § 46). Kanun'un tutuklama nedenlerine ilişkin bir karine öngörmesi durumunda bile kişi özgürlüğüne müdahaleyi gerektiren somut olguların varlığının objektif bir gözlemciyi ikna edecek biçimde ortaya konulması gerekir (Engin Demir [GK], B. No: 2013/2947, 17/12/2015, § 66).

21. Öte yandan ciddi ve ağır bir tedbir olan tutuklama ancak daha hafif başka bir tedbirin bireyin ve kamunun yararını korumak için yeterli olmayacağının ortaya konulması hâlinde makul kabul edilebilir. Bu bağlamda kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması için suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olması tutuklama tedbirinin uygulanabilmesi için yeterli değildir. Tutuklama tedbiri somut olayın koşulları altında gerekli de olmalıdır (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı için bkz. Lütfiye Zengin ve diğerleri/Türkiye, B. No: 36443/06, 14/4/2015, § 81). Bu, Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ölçütleri arasında sayılan ölçülülük ilkesinin unsurlarından biri olan gereklilik unsurunun (AYM, E.2015/40, K.2016/5, 28/1/2016) da bir gereğidir. Tutukluluğa ilişkin kararlarda hedeflenen meşru amaçla yapılan müdahale arasında gözetilmesi gereken denge açısından öncelikle adli kontrol tedbirleri değerlendirilmeli ve adli kontrolün neden yetersiz kalacağı gerekçelendirilmelidir (Engin Demir, § 69).

22. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

23. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

24. Somut olayda başvurucunun FETÖ/PDY liderinin ölümü üzerine kendisine ait sosyal medya hesabından herkesin görebileceği şekilde taziye paylaşımında bulunduğu görülmüştür (bkz. § 4). Söz konusu paylaşım, Sulh Ceza Hâkimliğince terör örgütü lideri hakkında övücü nitelikte kabul edilmiştir. Başsavcılığın iddianamesinde de söz konusu paylaşımın sözde taziye adı altında FETÖ/PDY'nin gerçekleştirmiş olduğu cebir ve şiddet içeren eylemlerini meşru gösterir nitelikte olduğu belirtilmiştir (bkz. § 11). Başvurucunun bu paylaşımında terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek bir ifadeye rastlanmamıştır. Diğer taraftan başvurucunun paylaşımında yer alan "hakkındaki iddiaların hesabı da artık öbür tarafta görülecek" ve "Allah .. adaletiyle muamele eylesin" şeklindeki açıklamalardan terör örgütü liderinin masum olduğu yahut değerli bir insan olduğu gibi övücü bir anlam da ilk bakışta çıkarılamamaktadır. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına göre atılı suçun oluşabilmesi için "terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasının" yapılması şarttır. Soruşturma makamları ve Sulh Ceza Hâkimliği, kararlarında bu unsurların varlığını gösterememiştir (benzer yönde bkz. Oktay Yaşar [2. B.], B. No: 2020/16865, 18/5/2021). Bu durumda somut olayın koşulları itibarıyla başvurucunun yaptığı paylaşımın, terör örgütünün propagandası suçunu işlediğine dair kuvvetli suç belirtisi olarak kabulü mümkün görülmemiştir. Bununla birlikte ulaşılan bu kanaat Anayasa Mahkemesinin başvurucu hakkında yürütülmekte olan davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği anlamına gelmemektedir. Başvurucu hakkında suçlu-suçsuz kararı vermek ya da daha hafif veya ağır

ceza belirlemek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir.

25. Bu itibarla başvurucunun savunmasına ve dosya kapsamına göre somut olayda tutuklama için gerekli olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı kanaatine ulaşılmıştır.

26. Varılan bu sonuç karşısında tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığına ve tutuklamanın ölçülü olup olmadığına ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu; şiddete başvurmayı cesaretlendirici nitelikte olmayan, terör suçlarının işlenmesi tehlikesine yol açmayan paylaşımının tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

30. Başvurucunun şikâyeti ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

33. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbiri yönünden suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında paylaşımın tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesi bağlamında ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu ayrıca şiddete başvurmayı cesaretlendirici nitelikte olmayan, terör suçlarının işlenmesi tehlikesine yol açmayan paylaşımına erişimin engellenmesi nedeniyle ifade

özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu, aynı ihlal iddialarıyla daha önce bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesinin söz konusu başvuruda bu iddialar hakkında henüz karar vermemiş olması nedeniyle başvuru derdesttir (bkz. § 13). Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin bu kısmı diğer dosyada inceleneceğinden başvurucunun bu iddiası ayrıca değerlendirilmemiştir.

III. GİDERİM

36. Başvurucu; ihlalin tespitini, yeniden yargılama yapılmasını ve 1.000.000 TL manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

37. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 325.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Paylaşımın tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Paylaşıma erişimin engellenmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Başvurucuya net 325.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer talebin REDDİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliğine (2024/949 Sorgu) ve İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2024/335, K.2025/82) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN ŞİMŞEK

B. No: 2022/102726 | Karar tarihi: 12.05.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102726

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HAKAN ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102726)

Karar Tarihi: 12/5/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Hakan ŞİMŞEK

Vekili : Av. Serdar BAKKAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûm edilme nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/12/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, bireysel başvuru formunda belirttiği üzere olay tarihinde Alanya ilçesinde yerel bir gazetede çalışmaktadır. Alanya İlçe Emniyet Müdürlüğünce ilçedeki organize faaliyetler kapsamında örgütlü yapılara yönelik çalışma başlatılmış; örgüt lideri, yöneticisi ve üyesi oldukları tespit edilen kişiler hakkında Antalya Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) iletişimin dinlenilmesi, tespiti ve kayda alınması talebi doğrultusunda hâkim kararı alınmıştır. Dinleme kayıtlarında başvurucunun örgüt lideri olarak belirtilen Zafer K. ve örgüt yöneticisi olduğu iddia edilen Ali U. ile iki ayrı adli vakayla ilgili iletişim kurduğu tespit edilmiştir.

7. H.İ.B.nin silahla yaralanmasına ilişkin ilk olayda başvurucunun dosyada yer alan konuşma kayıtları şöyledir:

Ali : Şifa Polikliniğinin önünde biri vurulmuş haberlere düştümü o

[Başvurucu]: Valla abi kavga diye geçmişti anonslarda

Ali : Kavga diye mi geçmiş ano anoslarda

[Başvurucu]: Vurma yok vurulma yoktu diyo abi bizim muhabir şeyde sadece kavga geçmiş

Ali : Tamam tamam bilader

...

[Başvurucu]: Ya şimdi bizim mühabir bi haber yazıyorda o Gökhan'ın haberini yazıyorda

Zafer : Hı hı-

[Başvurucu]: Eee o vurulan kişi ifade vermiş abi azmettiren [Zafer K.] falan filan diye şimdi çocuk elinde yazıyı getirmişde

Zafer : Azmettiren [Zafer K.] mı demiş

[Başvurucu]: Evet gireyim mi girmiyeyim mi diyor haberi bizim muhabir

Zafer : Versin

[Başvurucu] : Azmettiren ama [Zafer K.] yazıyor abi

Zafer : Yazsın

[Başvurucu]: Şeyi görecen mi sen eğer müsaitsen gel bi beş dakka gazteya

Zafer : Şimdi ben uzaklardayım da kardeşim yarın şey yapacağız zaten bilgiyi kimden aldınız siz

[Başvurucu]: Polis polise ifadeyi öyle vermişler abi

ZAFER : Polise ifade vermiş azmettiren [Zafer K.] diye

[Başvurucu]: Bi bi saniye abi bi saniye dur belgeyi alayım bi elime okuyayım sana

Zafer : Bi dakka camları kapatsana sesim dışa

[Başvurucu]: Şeyi verseni o yazan şeyi en üsteki tamam tamam eee alo

Zafer : Dinliyorum

[Başvurucu] : Kadıpaşa mahallesi Sugözü caddesinde [H.İ.B.] 37 yaşında [G.H.A] tarafından silahla vurularak yaralandı [O.B.] ve [Zafer K.] azmettirdikleri iddia falan filan yazıyo abi

Zafer : Tamam geçsin haberi

[Başvurucu]: Girsinmi yani bu şekilde

Zafer : Girsin girsin

[Başvurucu]: Tamam

...

[Başvurucu] : Efendim abi

Zafer : Hakan girmedi haber

[Başvurucu]: Abi valla bekliyom çocuğu aradım tamam tamam giriyoz falan filan diyor hala yok

Zafer : Bugün girecek mi

[Başvurucu]: Abi işte arıda şey yaptı tamam dediya [M.] Abi

Zafer : Sen [M.] Abiye didinmi böyle böyle girelim abi diye

[Başvurucu]: Dedim abi Zafer Abim rica ediyor dedim tamam tamam o zaman dedi

Zafer : Tamam tamam

[Başvurucu]: Dur şimde beş on dakika bekle abi bi şey olursa sıkıntıya düşmez az geç düşer

Zafer : Tamam

[Başvurucu]: Tamam abi

Zafer : O düştüğü zaman diğer gazetelere düşüyomu

[Başvurucu]: Düşer düşer aynı anda düşer

Zafer : Tamam

...

Zafer : Ama şimdi şeyi ne yaptın

[Başvurucu] : Abi şimdi işte konuştum [M]. Abi ile bi [O.] bi girsin dedi dedi bi girmesin dedi dedi

Zafer : Kardeşim [O.nun] ismi girmeyecek [O.] tamam dedi [O.yu] döverim bak [O.] kendisi söyledi...

8. Söz konusu olay, başvurucunun çalıştığı medya kuruluşuna ait gazetede ve internet sitesinde haber hâline getirilmiştir. 13/12/2012 tarihinde internet sitesinde "Alacak-Verecek kavgası: 1 yaralı" başlığıyla yayımlanan haberde yaralama olayına ait bilgilere yer verildikten sonra Zafer K.nın olayın azmettiricisi olduğunun iddia edildiği aktarılmıştır.

9. Yaşanan yaralama olayıyla ilgili olarak Başsavcılığın yürüttüğü soruşturma kapsamında G.H.A. hakkında H.İ.B.yi ateşli silahla yaralaması nedeniyle, Zafer K. ve O.B. hakkında ise

sanığı bu suça azmettirmekten kamu davası açılmış; Alanya 4. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2013/217 sayısına kayden görülen davada 23/12/2014 tarihli ve K.2014/660 sayılı kararla tüm sanıkların mahkûmiyetine karar verilmiştir.

10. İkinci olayda, hakkında yakalama kararı bulunan H.Ç. Zafer K. ve Ali U. ile birlikte yakalanmış; yakalanma esnasında şüpheli H.Ç.ye ve Zafer K.ya ait bir ruhsatsız tabanca ve 69 mermi ele geçirilmiştir. Bu hususun haberleştirilmesine ilişkin olarak dosyada yer alan konuşma kayıtları şöyledir:

... Ali: Bu olayı ıı basına verecemişsiniz abim ya dur Zafer Abin yanımda

[Başvurucu]: Fotoğraf (telefonu Ali U.dan Zafer K. alıyor).

Zafer : Hakan

[Başvurucu]: Efendim Abi geçmiş olsun

Zafer : Sağolasın bu haberi çıkarsana basına çıkartabilirmisin

[Başvurucu]: Abi hiç fotoğraf yokki elde

Zafer : Fotoğraf buluruz ben [H.nin] fotoğrafını veririm ben sana ikimizin fotoğrafını veririm

[Başvurucu]: Bi konuşayım Abi de eee yazı işleri müdürü ile

Zafer : Bak nasıl çıkacak biliyon mu

[Başvurucu]: Nasıl Abi

[Başvurucu]: İşte Mahmutlarda yapılan organizenin yaptığı büyük bir operasyonda işte yakalandı firari sanık [H.Ç.] 13 yıl kesilmişi olan [Zafer K. ile] üzerinde birer adet ruhsatsız silahla yakalandı ... şey

[Başvurucu]: Tamam bi konuşayım abi de şeyle muhabirle

Zafer : Şey yapmaya çalış çıkartmaya çalış sıkıntı yok yani

[Başvurucu]: Tamam abi yav [H.Ç. tarafından] bir sıkıntı olmaz değilmi

Zafer : Yok yok onlar gendileri söylediler zaten

[Başvurucu]: Tamam

11. Başsavcılıkça başvurucu hakkında suç işleme amacıyla kurulan örgüte üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan 12/1/2017 tarihinde iddianame tanzim edilmiştir. İddianamede başvurucunun Zafer K. ile yaptığı telefon görüşmelerine ve başvurucunun çalıştığı medya organı tarafından Zafer K. hakkında yapılan iki habere delil olarak yer verilmiştir. İddianamede ayrıca yaşanan yaralama olayıyla ilgili olarak Başsavcılığın yürüttüğü soruşturma kapsamında G.H.A. hakkında H.İ.B.yi ateşli silahla yaralaması nedeniyle, Zafer K. ve O.B. hakkında ise sanığı bu suça azmettirmekten kamu davası açıldığı, Alanya 4. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen davada 23/12/2014 tarihli kararla tüm sanıkların mahkûmiyetine karar verildiği de belirtilmiştir. Bu doğrultuda iddianameye göre başvurucu, suç işlemek amacıyla Zafer K. tarafından kurulan ve Ali K. ve Ali U.nun da yönetici konumunda oldukları silahlı suç örgütüne üye olmamakla birlikte örgütün toplum nezdindeki korkutucu gücünün pekişmesi amacıyla örgüt lideri Zafer K.nın talepleri doğrultusunda görev alarak yerel basında haber yaptırarak örgüte bilerek ve isteyerek yardımda bulunmuştur.

12. İddianameyi kabul eden Alanya 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada başvurucu, sunduğu savunmasında; kurulduğu iddia edilen örgüt ile hiçbir alakasının ve örgüt hakkında bilgisinin olmadığını, sanıklardan Zafer K.nın halasının oğlu olduğunu, Alanya'da yerel olarak faaliyet gösteren bir gazetede muhasebe kısmında çalıştığını, dolayısıyla gazeteye çıkacak haberlere müdahale etme, haberi değiştirme gibi bir yetkisinin bulunmadığını belirtmiştir. İlk olayda Zafer K.nın kendisini aradığını, haberin ne şekilde çıkacağını kendisine okuduğunu, diğer olayda da Ali U. ve Zafer K. ile görüştüğünü, kendilerine saygısızlık olmasın diye taleplerini dinlediğini ifade etmiştir. Her iki olayda da haberin verilme şekline ilişkin olarak haber müdürüne veya muhabire bir talepte bulunmadığını beyan etmiştir.

13. Uyuşmazlığı inceleyen Mahkeme, başvurucunun suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu işlediğini kabul ederek 19/4/2022 tarihli kararla başvurucunun 7 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

" ... her ne kadar savunmalarında örgüt ile bir bağının bulunmadığını, sanık Zafer'i halasının oğlu olması sebebi ile tanıdığını, kaldı ki gazetede istediği şekilde haber çıkarabilecek [b]ir pozisyonunun olmadığını belirtmiş ise de, sanığın iddianame de [1] ve [2] numaralı olay olarak anlatılan eylemlerde, örgütün toplum neznindeki korkutucu gücünün pekişmesi amacı ile örgüt lideri Zafer'in talimatlarına uygun haber yaptırdığı, hatta haber yapmadan önce Zafer'i arayarak izin aldığının anlaşılması karşısında sanığın üzerine atılı örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunun sübut bulduğu kanaatine varıl[mıştır]."

14. Başvurucu, anılan mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 2/11/2022 tarihli ilamıyla istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

15. Başvurucu, nihai kararı 9/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" başlıklı 220. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 12/5/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine ilişkin İddialar

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu; ilgili medya organının muhasebe biriminde çalıştığı için haberlerin yapılmasına ve yayımlanmasına bir müdahalesi olmadığını, ayrıca söz konusu haberlerin adli birimlerce verilen bilgi notu uyarınca yapıldığını, kaldı ki H.Ç.nin Z.K. ile birlikte yakalanması olayına ilişkin bir haber de yapılmadığını iddia ederek ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri, adil yargılanma hakkı, masumiyet karinesi ve özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

20. Başvurucu, adli vakalara konu olayların haber hâline getirilmesine bir etkisi olmadığını ileri sürmesine rağmen suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme eylemi sabit görülerek hapis cezasıyla cezalandırılmıştır. Buna göre her ne kadar başvurucu, eylemi olgusal olarak reddetmişse de mahkûmiyet şeklindeki müdahalenin başvurucunun anılan haberleri yaptırdığı kabul edilerek gerçekleştirildiği gözetildiğinde başvurunun ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aksi durumda kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasında bulunabilmesi suçlandığı eylemi kabul etmesi şartına bağlanmış olacaktır ki bu kişinin kendi kendini suçlamaya zorlanamayacağına ilişkin evrensel hukuk standartlarına aykırılık teşkil edecektir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Necati Coşkun [GK], B. No: 2022/62422, 15/5/2025, § 15; Ali Koç [2. B.], B. No: 2021/51497, 12/3/2025, § 10).

21. Bu bağlamda başvurucunun çalıştığı medya kuruluşunca yapılan haberler nedeniyle cezalandırılmasına ilişkin ihlal iddiaları, ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

23. Başvurucunun yaptırdığı haberler gerekçe gösterilerek suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan cezalandırılmasının ifade ve basın özgürlüklerine bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

25. Bu doğrultuda, müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa’nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

26. Müdahalenin dayanağı olan 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasının kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır (5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasının kanuniliği ile ilgili olarak detaylı değerlendirme için bkz. Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, § 105).

(2) Meşru Amaç

27. Müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

28. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları, bu çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

29. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın §§ 70-72; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 73; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; Ferhat Üstündağ, § 46; bazı farklılıklarla birlikte ayrıca bkz. Bekir Coşkun, § 51; Tansel Çölaşan, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Ferhat Üstündağ, § 48; bazı farklılıklarla birlikte ayrıca bkz. Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50; Hakan Yiğit [1. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68). Bir olayda meşru amaçların bulunmasının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan, bu meşru amaçla hak arasında olayın şartları içinde bir denge kurmaktır (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 74; Bekir Coşkun, §§ 44, 47, 48; Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 61, 66).

30. İnternet haberciliğinin basının temel işlevini yerine getirdiği sürece basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 36-42). İfade özgürlüğü ile basın özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun, §§ 34-36). Buna karşın Anayasa'nın 26. ve

28. maddeleri tamamen sınırsız bir ifade özgürlüğü garanti etmemektedir. 26. maddenin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü ifade özgürlüğünün kullanımına basın için de geçerli olan bazı görev ve sorumluluklar getirmektedir (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 22/2/2016, § 89; R.V.Y.A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35).

31. Bu görev ve sorumluluklar, bir basın suçundan dolayı hapis cezası verilmesinin gazetecilerin ifade özgürlüğüyle ancak istisnai hâllerde bağdaşabilir ki bu hâllerin başında da -nefret söylemi ya da şiddete tahrik hâlleri gibi- başka temel hakların ciddi biçimde zarar gördüğü durumlar gelmektedir (Orhan Pala [2. B.], B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 24).

32. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 47; Haci Boğatekin (2) [2. B.], B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

33. İncelenen başvuruda başvurucu, bünyesinde çalıştığı medya kuruluşu aracılığıyla yaptırdığı haberlerle bir suç örgütünün toplum nezdindeki korkutucu gücünü yaymakla suçlanmıştır. İlk derece mahkemesi yaptığı incelemede başvurucunun örgütle hiyerarşik bir bağının bulunmadığını ve örgüt lideri olarak belirtilen kişiyle başvurucu arasında akrabalık ilişkisi bulunduğunu gözönünde bulundurmuşsa da örgüt lideri olarak belirlenen kişiyle başvurucu arasındaki konuşma kayıtlarının içeriğini ve bu konuşmaların akabinde yapılan haberleri dikkate almıştır. Söz konusu konuşmalardan (bkz. § 7, 10) hareketle Mahkeme, örgüt liderinin dâhil olduğu bazı adli vakalara ilişkin haber yapılmadan hemen önce başvurucunun haberin şekli ve içeriğiyle ilgili olarak Zafer K.yı bilgilendirdiğini ve Zafer K.dan aldığı onayla söz konusu haberleri yaptırdığını kabul etmiştir. Bu kabule göre Mahkeme, örgüt liderinin izni ve talimatları doğrultusunda yapılan haberlerde örgüt lideri ve yöneticileri üzerinden örgütün toplum nezdindeki korkutucu gücünün pekiştirilmeye çalışıldığı değerlendirmesiyle başvurucunun örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu işlediği sonucuna varmıştır (bkz. § 13). Bölge Adliye Mahkemesi de yapılan değerlendirmede usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığını belirterek başvurucunun istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

34. Yargılama kapsamında elde edilen delillere göre başvurucu, çalıştığı medya kuruluşunda gazeteci olarak görev yapmamakla birlikte gazete ve internet sitesi üzerinden yayımlanacak haberler hakkında bilgi sahibidir. Haberlerin içeriğini ve yayımlanma şeklini muhabirlerin belirlediğini ve yayımdan sorumlu kişiler arasında bulunmadığını ileri süren başvurucu, dava kapsamında delil olarak gösterilen haberlerle ilgili olarak örgüt yöneticisiyle görüşme yaptığını ise inkâr etmemektedir. Gerçekten de başvurucunun örgüt yöneticisiyle yaptığı telefon görüşmelerine bakıldığında başvurucunun haberin şekil ve içeriğine yönelik olarak sakıncalı olabilecek hususları örgüt yöneticisine belirttiği, eklenecek veya çıkarılacak kısımlara ilişkin talimatlar aldığı, haberlerin hızlı şekilde yayımlanması ve örgüt yöneticisi ile üyesinin isminin yer alması için çaba sarf ettiği anlaşılmıştır. Bu durumda başvurucunun haberlerin yapılmasında herhangi bir dahli olmadığı yönündeki savunmasına Mahkemenin itibar etmemesinin belli bir temelden yoksun olduğu söylenemez. Demokratik bir toplumda kamuoyunu bilgilendirme gibi hayati bir rolü olan basının yapacağı haberden önce silahlı bir suç örgütü yöneticisinden haberin kapsamının ne olacağı konusunda talimat alması veya haberin yapılıp yapılmayacağının onayını alması kabul edilemez. Aksi hâlde toplumu

bilgilendirme görevi nedeniyle geniş bir anayasal özgürlük alanına sahip olan basının kendisine tanınan özgürlük alanını, yaydığı şiddetle topluma zarar veren bir suç örgütü lehine istismar etmesi söz konusu olur. Öte yandan başvurucunun Mahkemenin yapıldığını kabul ettiği haberlerden birinin yapılmadığı yönünde bir şikâyet de ileri sürdüğü görülmüştür. Yayımlandığında ihtilaf bulunmayan haber yönünden yukarıda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun bu şikâyetinin ayrıca incelenmesine gerek bulunmamaktadır.

35. Bu açıklamalara göre Mahkemenin başvurucunun cezalandırılmasına ilişkin olarak ortaya koyduğu gerekçenin ilgili ve yeterli olduğu, bu durumda müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyaca karşılık geldiği değerlendirilmiştir. Ayrıca başvurucuya verilen cezanın miktarı ile ulaşılmak istenen meşru amaçlar arasında -yargılama makamlarının bu konudaki takdir yetkisi de gözetildiğinde- adil bir dengelemenin yapıldığı, dolayısıyla orantılı da olan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucu; haberlerin yapılması ve yayımlanmasında yetkili olan kişilerin ceza yargılamasında tanık olarak dinlenmediğini, lehine olan delillerin araştırılmadığını ve yargılama safahatındaki taleplerinin karşılanmadığını, üzerine atılı suçun yasal unsurları oluşmadığı hâlde cezalandırıldığını iddia etmiştir. Bunun dışında başvurucuya göre telefon görüşmeleri tesadüfen elde edildiğinden usulüne uygun bir dinleme kararına dayanmamaktadır. Bu nedenlerle başvurucu; hakkında verilen mahkûmiyet hükmüyle savunma hakkı, gerekçeli karar hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun iddialarının Anayasa’nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesi uyarınca adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

39. Bakılan başvuruda, yargılamanın bütünü yönünden adil yargılanma hakkını ihlal eder nitelikte bir durumun bulunmadığı açıktır (tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden benzer yöndeki kararlar için bkz. Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70; hukuka aykırı delilin hükme esas alınması suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden benzer yöndeki karar için bkz. Şehdavut Demircan [2. B.], B. No: 2014/12014, 11/12/2018, §§ 13-22; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden benzer yöndeki karar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46).

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAKSİMUM RADYO TV YAYINCILIK REKLAMCILIK VE TANITIM A.Ş. VE DİĞERLERİ

B. No: 2018/6084 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/6084

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAKSİMUM RADYO TV YAYINCILIK REKLAMCILIK VE TANITIM A.Ş. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/6084)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Maksimum Radyo TV Yayıncılık Rekl. ve Tan. A.Ş.

Vekili : Av. Veysi SAVAŞ 2. Promiks Prodüksiyon Radyo ve Televizyon Yay. A.Ş. Av. Emrah GENÇ 3. İmbat Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş. Av. Mustafa SAĞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal radyo yayın lisansı talebinin idare tarafından reddedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2019/1736, 2019/14938 ve 2019/37270 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2018/6084 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/10782, 11/1/2024)

kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının uygulanmaması nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmış, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için karasal radyo yayıncılığı alanındaki hukuki belirsizliğin giderilmesinin de yapısal sorunun çözümüne katkı sunabileceği kanaatiyle kararın bir örneğinin Türkiye Büyük Millet Meclisine de gönderilmesine karar verilmiştir (aynı kararda bkz. §§ 68, 71). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. Öte yandan belirtmek gerekir ki bu ihlal kararı, başvuruculara doğrudan karasal yayın lisansının verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılmamalıdır.

III. GİDERİM

5. Başvurucu İmbat Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş. ihlalin tespiti talebinde, başvurucular Maksimum Radyo TV Yayıncılık Reklamcılık ve Tanıtım A.Ş. ile Promiks Prodüksiyon Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş. ihlalin tespitinin yanında muhtelif miktarlarda maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. İhlalin kaynağının karasal radyo yayıncılığı alanındaki süregelen hukuki belirsizlikten kaynaklanan yapısal sorun olduğu anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

7. Başvurucular Maksimum Radyo TV Yayıncılık Reklamcılık ve Tanıtım A.Ş. ile Promiks Prodüksiyon Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Türkiye Büyük Millet Meclisine GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucular Maksimum Radyo TV Yayıncılık Reklamcılık ve Tanıtım A.Ş. ile Promiks Prodüksiyon Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye ayrı ayrı net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 294,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.294,70 TL yargılama giderinin başvurucu Maksimum Radyo TV Yayıncılık Reklamcılık ve Tanıtım A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 729,20 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.729,20

TL yargılama giderinin başvurucu İmbat Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucu Promiks Prodüksiyon Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEYNAL KIRAN

B. No: 2018/19594 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/19594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEYNAL KIRAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/19594)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Zeynal KIRAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ön alım hakkına dayalı tapu iptal ve tescil davasının başında belirlenen ön alım bedelinin on yılı aşan dava süreci neticesinde aynen ödenmesine karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine 1/3/2004 tarihinde ön alım hakkına dayalı olarak tapu iptal ve tescil davası açılmıştır. Büyükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen dava sürecinde esastan verilen kararlar Yargıtay tarafından üç defa bozulmuş ve son olarak Mahkeme 14/10/2014 tarihinde davanın kabulü ile başvurucu adına kayıtlı olan 1/4 payın tapusunun iptaline, davacı adına tesciline, ön alım bedeli olarak depo edilen ve 2003 yılındaki tapuda gösterilen satış bedeli ile harçlardan oluştuğu anlaşılan 5.180 TL'nin karar kesinleştiğinde tüm nemaları ile birlikte davalı başvurucuya verilmesine karar vermiştir. Başvurucu temyiz ve karar düzeltme dilekçelerinde, kendisi aleyhine davacının 5.180 TL gibi az bir bedel karşılığında çok yüksek değerdeki bir gayrimenkule sahip olacağını belirterek bu durumun mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca fiilî taksim bulunduğu hâlde aksi yöndeki bilirkişi raporuna dayanılarak fiilî taksim bulunmadığına karar verilmesinin de hukuka aykırı olduğunu dile getirmiştir. Mahkemenin kararı Yargıtay (kapatılan) 14. Hukuk Dairesinin (Yargıtay) 12/4/2018 tarihli nihai kararı ile

kesinleşmiştir. Yargıtayın onama ve karar düzeltme talebinin reddi kararlarında ayrı bir gerekçeye yer verilmediği görülmüştür.

3. Başvurucu, nihai kararı 26/5/2018 tarihinde öğrendikten sonra 21/6/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi tarafından Mahkemeden davacı tarafından depo edilen ve yargılama neticesinde davalı başvurucuya tüm nemaları ile birlikte ödenmesine karar verilen 5.180 TL ön alım bedelinin, Mahkemece nemalandırıldığına ve bu bedelin davalı başvurucuya ödendiğine ilişkin belgelerin gönderilmesi istenmiştir. Mahkeme, ön alım bedelinin 4/3/2005 tarihli ve 713 No.lu tahsilat makbuzu ile Mahkeme veznesine depo edildiği ve başvurucu tarafından paranın çekilmemesi üzerine 4/1/2015 tarihli ve 79 reddiyat No.lu reddiyat makbuzu ile maliye hazinesine aktarıldığı cevabını bildirmiştir. Söz konusu belgede işlem tutarının 113.733,45 TL olduğu görülmüştür. Anayasa Mahkemesi bu cevap üzerine davacı tarafça depo edilen ön alım bedelinin nemalandırılacağına yönelik Mahkemece verilmiş bir ara kararı olup olmadığına ve söz konusu bedelin başvurucu tarafından tahsilinin istendiğine dair varsa talep dilekçesinin gönderilmesini istemiştir. Mahkeme cevaben davalı başvurucunun ön alım bedelinin ödenmesine yönelik talebine ilişkin dilekçeye rastlanılmadığını ve talep olmaması nedeniyle ödeme yapılmadığını, on yıllık zamanaşımı dolması üzerine maliye hazinesine aktarıldığını belirtmiştir. Mahkeme nemalandırmaya dair herhangi bir ara kararı göndermemiştir.

6. Mahkemenin anılan cevabi yazıları başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucudan ayrıca başvuruya konu kararın kesinleşmesinin ardından anılan bedelin tahsil edilip edilmediği, tahsilat yapılmamış ise tahsilat için herhangi bir başvurusunun olup olmadığı sorulmuştur. Başvurucu verdiği cevapta 5.180 TL bedeli tahsil etmediğini, davanın haksız ve mesnetsiz olması nedeniyle davacı tarafından depo edilen bedelin tahsili için başvuru yapmadığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca taşınmazda fiilî taksim bulunduğunu ve davacının dürüstlük ilkesine aykırı hareket ettiğini ileri sürmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucunun başvurusunda, taşınmazda fiilî taksim bulunduğu hâlde aksi yöndeki bilirkişi raporuna dayanılarak fiilî taksim bulunmadığı yönünde karar verilmesinin hukuka aykırı olduğu iddiası ile davanın on dört yıl sürmesi ve davanın başında belirlenen 5.180 TL bedelin on dört yıl sonra aynen şufa bedeli olarak ödenmesine karar verilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği iddiasını ileri sürdüğü anlaşılmaktadır.

8. Başvurucunun şikâyetlerinin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından başvurucunun bütün şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Somut olayda başvurucunun uyuşmazlığa konu taşınmaz payını tapuda satın almış olduğu dikkate alındığında başvurucu yönünden Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkün mevcut olduğu kuşkusuzdur.

11. Olayda başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik olarak kamu makamlarınca doğrudan

yapılan bir müdahale mevcut olmayıp özel kişiler arası bir uyuşmazlık söz konusudur. Dolayısıyla başvuruda, devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılması gerekmektedir (benzer yönde bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 50; C.B.B. [2. B.], B. No: 2018/27003, 11/5/2022, § 29).

12. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu, Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

13. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etme sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

14. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri söz konusudur. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatleri çerçevesinde mülkiyet hakkını korumakla yükümlü olan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (Hüseyin Ak, § 53).

15. İkinci olarak başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı etkili biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

16. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin

güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

17. Son olarak ise başvurucunun mülkiyet haklarını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağının takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın şartları gözönünde bulundurularak yargı mercilerine aittir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün şartları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

18. İncelenen olayda başvurucu, ön alım hakkının -kendi aleyhine kullandırılması ile ilgili- başlıca iki husus nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bunlardan birincisi fiilî taksim olgusunun bulunduğu hâlde dikkate alınmaması, diğeri ise yargılamanın başında belirlenen depo bedelinin uzun yargılama süresi sonunda kendisi aleyhine ancak davacı taraf lehine haksız kazanç sağlayacak şekilde cüzi bir bedel hâline gelmiş olduğu iddialarıdır.

19. Bu bağlamda ilk olarak ön alım hakkının kullandırılması ile ilgili belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün varlığı hususu irdelenmelidir. Somut olayda başvurucunun taşınmaz üzerindeki payı 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 732., 733. ve 734. maddelerine istinaden davacı adına tescil edilmiştir. Bu durumda yargı mercilerince mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına konu edilen uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olarak önceden oluşturulan, öngörülebilir, ulaşılabilir ve belirli nitelikte olduğu anlaşılan bir hukuksal çerçeve kapsamında sonuca varıldığı görülmüştür.

20. İkinci olarak başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Mülkiyet hakkının ihlali iddiasına konu edilen yargılama sürecinin bütününe bakıldığında başvurucunun kendisini vekil ile temsil ettirdiği, başvurucuya itiraz ve savunmalarını ortaya koyabilme ve delillerini sunabilme olanağının tanındığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi, bireysel başvurunun ikincil doğası gereği sınırlıdır. Yargı mercileri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların yargı mercilerince reddedildiği durumlarda açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin takdirine müdahale etmesi mümkün değildir. Bu yönden başvurucunun fiilî taksim bulunduğu hâlde aksi yöndeki bilirkişi raporuna dayanılarak fiilî taksim bulunmadığına karar verilmesine ilişkin iddiası bakımından

başvuruya konu kararın açıkça keyfî olmadığı gibi bariz bir takdir hatası da içermediği değerlendirilmiştir.

21. Diğer taraftan başvurucunun yargılamanın başında belirlenen depo bedelinin uzun yargılama süresi sonunda kendisi aleyhine ancak davacı taraf lehine haksız kazanç sağlayacak şekilde cüzi bir bedel hâline gelmiş olduğu iddiasının ise mülkiyet hakkı yönünden başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yükleyip yüklemediği değerlendirilmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağının takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın şartları gözönünde bulundurularak yargı mercilerine ait bir yetkidir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir (Abbas Korkmaz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/17715, 9/11/2017, § 48).

22. 4721 sayılı Kanun'a göre ön alım hakkı sahibi adına payın tesciline karar verilebilmesi için satış bedeli ile alıcıya düşen tapu giderlerinin ödenmesi gerekmektedir. Zira ön alım hakkı kullandırılarak tapu kaydının iptal edilmesi karşılığında satış bedelinin başvurucuya ödenmesi başvurucuya yükletilen külfeti hafifletmektedir.

23. Öte yandan ön alım davalarının üçüncü kişiler arasında gerçekleştiği dikkate alındığında devletin pozitif yükümlülüğünün mülkiyet hakkı bağlamında taraflar arasındaki menfaat dengesini koruyacak hukuki mekanizmanın iyi işletilmesini sağlamakla sınırlı olduğu hatırlanmalıdır. Ön alım hakkı 4721 sayılı Kanun'un 732. maddesi gereğince paylı mülkiyette bir paydaşın taşınmaz üzerindeki payını tamamen veya kısmen üçüncü kişiye satması hâlinde diğer paydaşların satılan bu payı alma haklarıdır. Dolayısıyla payı alan alıcı aleyhine dava yoluyla kullanılacak bu hak taşınmazın satış bedeli ile alıcıya düşen tapu giderlerinin toplamından oluşan ön alım bedelinin ilgilisine verilmesi karşılığında davalı paydaşa payın/taşınmazın devredilmesi şeklinde kullanılmaktadır. Satıcı olan paydaşın üçüncü kişi alıcıya payını gerçek değerinde satıp satmadığı ön alım davalarının konusunu oluşturmamaktadır. Bu durumda bir paydaş farklı saiklerle payını gerçek değerinin altında veya üstünde satabilir. Söz konusu payı satın almak isteyen diğer paydaş ancak kararlaştırılan bu bedeli karşılaması hâlinde payın mülkiyetini kazanabilmektedir.

24. Devletin pozitif yükümlülüğü bağlamındaki mahkemelerce değerlendirilecek husus, sadece payın satış bedelini tespit etmesine yönelik olup bu bedelin payın gerçek karşılığı olup olmadığı hususu değildir. Zira ön alım hakkının kullanılmasına ilişkin meseleler, kamulaştırma işlemi gibi devlet tarafından bireyin mülkiyetine doğrudan bir müdahaleyi içermemekte ve bu nedenle ön alım bedelinin kamulaştırma bedeli gibi -Anayasa'nın 46. maddesinde öngörüldüğü şekilde- taşınmazın gerçek karşılığı olmasına ilişkin bir anayasal güvenceyi kapsamamaktadır. Devletin ön alım davalarında ön alım bedeline ilişkin pozitif yükümlülüğü Anayasa Mahkemesinin içtihatlarında da ifade edildiği üzere mahkemelerce ön alım konusu yapılan taşınmazın/payın satış bedelinin tüm masraflarıyla birlikte tespit edilerek yargılama devamı boyunca tespit edilen bu bedelin değer kaybetmemesi amacıyla vadelendirilmesiyle sınırlıdır.

25. Nitekim Anayasa Mahkemesinin Mümin Gider ve Süleyman Sarnav ([2. B.], B. No: 2016/62537, 20/11/2019) ile Hüseyin Ak kararlarında ön alım hakkına dayalı tapu iptal ve tescil davası sürecinde pozitif yükümlülükler bağlamında başvuruculara aşırı bir külfet yüklenmemesi için iptal edilen tapu karşılığında ödenen ön alım bedelinin önemli ölçüde değer kaybına uğratılmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu noktada özellikle depo edilen

bedelin vadeli bir mevduat hesabına yatırılmasının yargı sürecinin hızlı işlememesinin taraflar üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirgeyeceğine dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda depo edilen bedelin vadeli bir mevduat hesabına yatırılmamasının mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğuracağı vurgulanmıştır.

26. Eldeki olayda ön alım davası sonucunda başvurucuya ait tapu kaydı iptal edilmiş, karşılığında 2003 yılı satın alma bedeli ve harç tutarı dikkate alınarak belirlenen ön alım bedeli depo edilmiş, fakat ön alım bedeli başvurucuya ödenmemiştir. Bununla birlikte başvurucu başvuru formunda depo edilen bedelin ödenmemesinden açıkça bir şikâyet dile getirmemiş, bunun yerine anılan bedelin yargılamanın uzun sürmesinden kaynaklı olarak gayrimenkulün gerçek değerinin çok altında kalmış olmasından yakınmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesince başvurucuya, başvuruya konu kararın kesinleşmesinin ardından anılan bedelin tahsil edilip edilmediği, tahsil edilmemiş ise tahsili için herhangi bir başvurusunun olup olmadığı sorulmuş, başvurucu verdiği cevapta 5.180 TL ön alım bedelini tahsil etmediğini, davanın haksız ve mesnetsiz olması nedeniyle davacı tarafından depo edilen bedelin tahsili için başvuru yapmadığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca taşınmazda fiilî taksim bulunduğunu ve davacının dürüstlük ilkesine aykırı hareket ettiğini yeniden dile getirmiştir.

27. Olaya bakıldığında Mahkemece ön alım konusu yapılan taşınmazın satış bedeli masraflarıyla birlikte Yargıtay uygulaması doğrultusunda tespit edilmiştir. Başvurucunun bu tespite bir itirazı bulunmamaktadır. Tespit edilen bu bedel makul sayılabilecek bir sürede davacı tarafından depo edilmiştir. Her ne kadar Mahkemece verilmiş ön alım bedelinin vadelendirilmesine ilişkin bir karara rastlanılmamışsa da depo edilen miktarla (5.180 TL) Hazineye aktarılan miktarın (113.733,45 TL) arasında farklılık olduğu dikkate alınarak ön alım bedelinin nemalandırıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Mahkeme kararının hüküm fıkrasında ön alım bedelinin tüm nemalarıyla birlikte başvurucuya ödenmesine karar verildiği görülmektedir. Bunun yanında başvurucu adına depo edilen ön alım bedelinin karar kesinleştiğinde başvurucuya ödenmesine karar verilmesine rağmen kararın Yargıtay incelemesi aşamasında henüz kesinleşmemişken -4/1/2015 tarihinde- Hazineye aktarıldığı anlaşılmakta ise de başvurucunun hiçbir aşamada ön alım bedelinin Hazineye devredilmesinden kaynaklı bir şikâyeti de bulunmadığından bu konuda daha öte bir değerlendirmeye ihtiyaç görülmemiştir. Bu durumda davalı olan başvurucuya ödenmesine karar verilen ön alım bedelinin belirlenmesinde devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında hukuki mekanizmanın iyi işletilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2020/2402 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2402

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/2402)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.

Vekilleri : Av. Ahmet ÖZGÜL 2. Pal Media Ankara Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. Av. Hande Nur GÖKER 3. Bakırköy Radyo Televizyon Yayın Org. ve Pro. A.Ş. 4. Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. 5. Avrupa Elektronik Yayıncılık A.Ş. 6. Kırşehirin Sesi İletişim Yayıncılık Rekl. Tic. ve San. A.Ş. Av. Emrah GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal radyo yayın lisansı talebinin idare tarafından reddedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/28640, 2022/42731, 2022/42736, 2022/42737, 2022/44111, 2022/44112, 2022/44116, 2022/44120, 2022/46174 ve 2022/47820 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2020/2402 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/10782, 11/1/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının uygulanmaması nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmış, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için karasal radyo yayıncılığı alanındaki hukuki belirsizliğin giderilmesinin de yapısal sorunun çözümüne katkı sunabileceği kanaatiyle kararın bir örneğinin Türkiye Büyük Millet Meclisine de gönderilmesine karar verilmiştir (aynı kararda bkz. §§ 68, 71). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. Öte yandan belirtmek gerekir ki bu ihlal kararı, başvuruculara doğrudan karasal yayın lisansının verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılmamalıdır.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. 2020/2402, 2022/28640, 2022/42731, 2022/42736, 2022/42737, 2022/44111, 2022/44112, 2022/44116, 2022/44120, 2022/46174 ve 2022/47820 numaralı başvurularda başvurucular, yargılamanın makul sürede neticelendirilmediğini belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Anayasa Mahkemesi, Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiş; 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'da yapılan değişiklikler üzerine Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında bu konuyu yeniden değerlendirmiştir. Anılan kararda 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda 7499 sayılı Kanun'la makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılmadan önce doğrudan Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı getirildiğine de dikkat çekilmiş, 7499 sayılı Kanun'la 6384 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik uyarınca makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla ilgili Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılan başvurunun, başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile muhtelif miktarlarda maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. İhlalin kaynağının karasal radyo yayıncılığı alanındaki süregelen hukuki belirsizlikten kaynaklanan yapısal sorun olduğu anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

10. Başvurucu Pal Media Ankara Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 10.000 TL, başvurucular Avrupa Elektronik Yayıncılık A.Ş. ile Kırşehirin Sesi İletişim Yayıncılık Rekl. Tic. ve San. A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL, başvurucular Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. ile Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 62.500 TL ve başvurucu Bakırköy Radyo Televizyon Yayın Org. ve Pro. A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 87.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Türkiye Büyük Millet Meclisine GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucu Pal Media Ankara Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 10.000 TL, başvurucular Avrupa Elektronik Yayıncılık A.Ş. ile Kırşehirin Sesi İletişim Yayıncılık Rekl. Tic. ve San. A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL, başvurucular Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. ile Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 62.500 TL ve başvurucu Bakırköy Radyo Televizyon Yayın Org. ve Pro. A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 87.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 1.111 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.111 TL yargılama giderinin başvurucu Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucu Pal Media Ankara Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 2.656,40 TL harcın başvurucu Bakırköy Radyo Televizyon Yayın Org. ve Pro. A.Ş.ye, 1.328,20 TL harcın başvurucu Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye, 664,10 TL harcın başvurucu Avrupa Elektronik Yayıncılık A.Ş.ye ve 664,10 TL harcın başvurucu Kırşehirin Sesi İletişim Yayıncılık Rekl. Tic. ve San. A.Ş.ye AYRI AYRI ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucular Bakırköy Radyo Televizyon Yayın Org. ve Pro. A.Ş., Damla Radyo Televizyon

Yayıncılık A.Ş., Avrupa Elektronik Yayıncılık A.Ş. ile Kırşehirin Sesi İletişim Yayıncılık Rekl. Tic. ve San. A.Ş.ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LİDER ADA İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2020/16635 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/16635

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LİDER ADA İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/16635)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Lider Ada İnşaat Ticaret Ltd. Şti.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaz üzerindeki yapılara ruhsat verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirkete ait olan ve Sakarya'nın Serdivan ilçesinde bulunan 5238 parsel sayılı taşınmazın olduğu alanı kapsayan 1/5.000 ölçekli nâzım imar plan revizyonu Sakarya Büyükşehir Belediye (Büyükşehir Belediyesi) Meclisinin 10/10/2011 tarihli kararı ile onanmıştır. Bu plana göre hazırlanan 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı ise Serdivan Belediye (Serdivan Belediyesi) Meclisinin 1/3/2012 tarihli kararı ile kabul edilerek Büyükşehir Belediye Meclisinin 9/4/2012 tarihli kararı ile onaylanmıştır.

3. S.Ç. tarafından Büyükşehir Belediyesi aleyhine Sakarya 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) açılan dava sonucunda 25/9/2012 tarihinde 10/10/2011 onay tarihli 1/5.000 ölçekli nâzım imar planının iptaline karar verilmiş, bu süreçte aynı yerde bulunan 643, 644, 645 ve 646 numaralı parsellerin inşaat yapmaya elverişli imar parseli elde edilmesi amacıyla ifraz, tevhit ve bedelsiz kamuya terk işlemleri sonucu oluşan 5238 numaralı parsel başvurucu Şirket adına 1/2/2013 tarihinde tapuya tescil edilmiştir. Başvurucu, iptal davasına davalı Büyükşehir Belediyesi yanında müdahil olmuştur. Karar temyiz ve karar düzeltme kanun yollarından geçerek 22/6/2017 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun bu

yargılamaya ilişkin Anayasa Mahkemesine yaptığı 2017/34305 numaralı bireysel başvuru yargılamanın sonucunun adil olmadığı ve gerekçeli karar hakkı şikâyetleri kapsamında incelenmiş; 13/6/2018 tarihinde başvuru açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

4. 1/1.000 ölçekli uygulama imar planının yürürlükte olması nedeniyle dava konusu 5238 sayılı parsel üzerindeki sekiz adet yapı bloğu için 26/7/2013 tarihli yapı ruhsatları düzenlenmiş, 29/1/2014 tarihinde de aynı yapılar için yenileme ve tadilat ruhsatları tanzim edilmiştir.

5. İptal edilen 1/5.000 ölçekli nâzım imar planı yerine hazırlanan 1/5.000 ölçekli nâzım imar planı Büyükşehir Belediyesi Meclisinin 21/10/2013 tarihli kararı ile onanmış, yapı bloklarından bazılarının tamamlanması üzerine 1/2/2016 ve 23/4/2016 tarihlerinde dört yapı kullanma izin belgesi verilmiştir.

6. İdare Mahkemesinin 26/2/2016 tarihli kararı ile bu defa da 1/3/2012 onay tarihli 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı ve 26/7/2013 tarihli yapı ruhsatlarının iptaline karar verilmiş, Serdivan Belediyesince 5/5/2016 tarihinde uyuşmazlık konusu yapı ruhsatlarının ve yapı kullanma izin belgelerinin iptali yönünde idari karar alınmıştır. Danıştay Altıncı Dairesinin (Altıncı Daire) 22/6/2017 tarihli kararı ile İdare Mahkemesi kararı usul ve yasaya uygun bulunmuş ise de önceki planlarda konut alanında kalan ve park alanı kullanımı getirilmeyerek hâlen konut alanında bulunan taşınmazlara ilişkin yapı ruhsatı düzenlenebileceği ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun hazırladığı uyuşmazlık konusu parsele denk gelen park kısmının büyüklüğü korunarak geometrik formunun değiştirilmesine ilişkin 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı tadilatı teklifi Serdivan Belediyesince 2/4/2018 tarihinde kabul edilmiş ve Büyükşehir Belediyesinin 11/6/2018 tarihli kararı ile onaylanmıştır.

8. Başvurucu, Altıncı Dairenin 22/6/2017 tarihli kararını ilgi tutarak ruhsatların ve yapı kullanma izinlerinin yeniden düzenlenmesi için 3/9/2018 tarihinde Serdivan Belediyesine başvurmuştur. Bu talep 21/9/2018 tarihinde 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar planlarına göre inşa edilen yapıların bir kısmının yeşil alanda kaldığı, parsel içinde kalan yeşil alanın kamuya terki gerçekleştirilmeden yeşil alanda kalmayan taşınmazlara ruhsat düzenlenmesinin mümkün olmadığı ve yeşil alanın Serdivan Belediyesi lehine terkinin yapılmamış olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

9. Başvurucu 2/11/2018 tarihinde Serdivan Belediyesi aleyhine dava açmış ve 21/9/2018 tarihli işlemin yürütmesinin durdurulmasını ve iptalini talep etmiştir. Dava dilekçesinde sekiz yapı bloğu bulunduğu, dördünün park alanında diğer dördünün ise konut alanında kaldığı, yapı ruhsatı düzenlenmesinin kamu hizmetine ayrılan yerlerin Serdivan Belediyesi lehine terk koşuluna bağlanamayacağı iddia edilmiş ve işlemin sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Davalı Serdivan Belediyesi ise İdare Mahkemesinin 26/2/2016 tarihli kararının karar düzeltme aşamasında bulunduğunu, inşa edilen yapıların bir kısmının yeşil alanda kaldığını, yeşil alanın kamuya terki gerçekleştikten sonra yeşil alanda kalmayan taşınmazlar için yapı ruhsatı düzenlenebileceğini belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

10. İdare Mahkemesince keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Keşif sonrası harita mühendisliği, inşaat mühendisliği ve mimarlık bölümleri öğretim üyelerince hazırlanan 21/5/2019 tarihli bilirkişi raporunda yapı bloklarının imar planı ve mevzuata uygun olarak

ruhsatlandırıldığı, yapı bloklarının dört tanesine yapı kullanma izin belgesi düzenlendiği ve kat mülkiyetine geçişin tamamlandığı, imar planı iptaline bağlı olarak yapı ruhsatlarının hükümsüz hâle geldiği, iptal sonrası imar plan değişikliğine bağlı olarak Serdivan Belediyesinin yeni imar planı gereğince işlem tesisi gerektiği gerekçesiyle yenileme taleplerini reddettiği belirtilmiştir. Oysa 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 54. maddesinin (7) numaralı fıkrasına göre ilk ruhsat tarihi itibarıyla geçerli imar planı doğrultusunda işlem tesis edilmesi gerektiği, Yönetmelik'in ilgili hükmü gereğince daha evvel yapı kullanma izni almış olan B, C, D ve E bloklarında yapı kullanma izin belgelerinin ruhsat düzenlenmesine gerek olmadan yenilenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca yeni imar planı ile park fonksiyonu getirilmemiş olan F ve G bloklarında ruhsat yenileme işleminin yapılmaması, F ve G bloklarında "Denetimi fenni mesul mimar ve mühendisler veya yapı denetim kuruluşları tarafından denetim raporu hazırlanmak ve ilgili idare tarafından dosyasında ve yerinde inceleme ve tespit yapılmak koşuluyla yeniden ruhsat verilir." hükmü uyarınca yapı kullanma izin sürecinin başlatılması gerektiği belirtilmiştir.

11. İdare Mahkemesi 28/6/2019 tarihinde yürütmenin durdurulmasına karar vermiş, bu karara karşı yapılan itirazı inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 31/7/2019 tarihinde itirazı kabul etmiş ve yürütmenin durdurulması kararını kaldırmıştır. İtiraz incelemesini yapan heyette hâkim R.Ş.nin de olduğu anlaşılmıştır.

12. İdare Mahkemesi 22/10/2019 tarihinde işlemi iptal etmiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Davaya konu sekiz blok için yürürlükte bulunan plan hükümlerine uygun olarak yapı ruhsatı düzenlendiği, yapılardaki imalat sürecinin yapı ruhsatlarına uygun şekilde yürütüldüğü, dört bloğa yapı kullanma izin belgesi düzenlendiği ve kat mülkiyetine konu edildiği, yapı ruhsatlarının dayanak imar planının iptaline bağlı olarak iptal edildiği, dolayısıyla yapılardaki ruhsat iptali sürecinin imar planı değişikliğinin bir sonucu olarak gerçekleştiği, yapı kullanma izin belgelerinin iptaline dair bir yargı kararının ise bulunmadığı, idarenin yapı ruhsatına bağlı olarak yapı kullanma izin belgelerini idari kararla iptal ettiği, bu nedenle daha önce yapı kullanma izni almış olan bloklarda yapı kullanma izin belgelerinin ruhsat düzenlenmesine gerek olmadan yenilenmesi gerektiği, yeni imar planı ile park fonksiyonu getirilmemiş olan alanda kalan blokların da ruhsat yenileme işleminin yapılmaması ancak bir kısım blokta Yönetmelik'in 54. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer verilen "... denetimi yapan fenni mesul mimar ve mühendisler veya yapı denetim kuruluşları tarafından denetim raporu hazırlanmak ve ilgili idare tarafından dosyasında ve yerinde, inceleme ve tespit yapılmak koşuluyla yeniden ruhsat düzenlenmeksizin yapı kullanma izin belgesi verilir." şeklindeki düzenlemeye göre yapı kullanma izin sürecinin başlatılması gerektiği,

ii. İmar planı değişikliğinin yapıldığı tarih itibarıyla yapı bloklarının ulaştığı seviyeye ilişkin herhangi bir tutanak düzenlenmediği, yapı bloklarının ruhsatlı olarak inşa edilen bölümlerinin ruhsatına uygun olarak tamamlanıp tamamlanmadığı konusunda herhangi bir tespitte bulunulmadığı, önceki planlarda konut alanında kalan ve park alanı kullanımı getirilmeyerek hâlen konut alanında bulunan taşınmazlara yapı ruhsatı düzenlenebileceğine ilişkin Altıncı Daire kararı bulunmasına rağmen başvurucunun yeşil alanda kalan kısmı hukuka uygun olmayan şekilde Serdivan Belediyesi lehine terke zorlandığı,

iii. Ayrıca Bölge İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulmasına itiraza ilişkin kararında

parselin bir kısmı özel mülkiyete konu olabilecek durumda ancak bir kısmı kamuya tahsis (park, yol, okul vb.) edilecek şekilde işlev verilmişse öncelikle imar uygulama teknikleriyle (parselasyon, kamulaştırma, ifraz ve tevhit, rızaen terk vb.) kamuya tahsis edilen kısmın özel mülkiyete yönelik kısmından ayrılarak parselin imar parseli niteliğine kavuşması gerektiği ifade edilmiş ise de taşınmazın daha önce ifraz, tevhit ve kamuya terk işlemleri yapılarak inşaat yapmaya elverişli imar parseli hâline getirildiği, komşu parsellerin yapılaşmış olması nedeniyle müstakil kalan parsellere fen, sanat ve sağlık kuralları ile Yönetmelik'in diğer hükümlerine uygun yapı yapılmasına izin verilebileceği, başvurucunun Altıncı Dairenin kararının yerine getirilmesi talebiyle Serdivan Belediyesine başvuruda bulunduğu ve yeşil alanda kalan yapılara ilişkin ruhsat talep etmediği,

iv. Parselin yapı yapmaya elverişli imar parseli hâline getirilmesi için imar planına uygun gerekli imar uygulama işlemlerinin (parselasyon, kamulaştırma v.s.) yapılmasının Serdivan Belediyesinin sorumluluğunda bulunduğu ve yapılmasının zorunlu olduğu, başvurucunun bedelsiz terke zorlanamayacağı, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ruhsat alma şartlarını düzenleyen 22. maddesinde taşınmaza ruhsat verilmesinin söz konusu taşınmazın bir bölümünün bedelsiz terk edilmesi koşuluna bağlanabileceğini öngören herhangi bir hükme yer verilmediği ifade edilmiştir.

13. Kararın davalı Serdivan Belediyesince istinaf edilmesi üzerine Bölge İdare Mahkemesi 5/2/2020 tarihinde istinaf talebinin kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararı veren heyette hâkim R.Ş.nin bulunduğu anlaşılmıştır. Kararın gerekçesinde;

i. 3194 sayılı Kanun hükümlerine göre yapı ruhsat başvurusunun ancak imar planına uygun şekilde teşekkül eden imar parseli için istenebileceği, bir parsele ruhsat verilmesi için öncelikle o parselin imar mevzuatı uyarınca yapı yapmaya elverişli imar parseli hâline gelmesi gerektiği, bunun için parselin imar planında ya tamamının konut/ticaret gibi özel mülkiyete konu olabilecek bir fonksiyona sahip olması ve bu plan üzerinden imar uygulaması görerek imar parseli hüviyetine kavuşması gerektiği, parselin bir kısmına yine özel mülkiyete konu olabilecek durumda ancak bir kısmına kamuya tahsis (park, yol, okul vb.) edilecek şekilde işlev verilmişse bunun öncelikle imar uygulama teknikleriyle (parselasyon, kamulaştırma, ifraz ve tevhit, rızaen terk vb.) özel mülkiyete tabi kısımdan ayrılarak parselin imar parseli niteliğine kavuşması gerektiği, sonrasında ise yapı ruhsatı almak üzere başvurulabileceği,

ii. Parselin yürürlükte bulunan uygulama imar planında bir kısmının park işlevinde kaldığı, bu itibarla söz konusu kısım parselden ayrılarak bir imar parseli hâline gelmediği müddetçe yapı ruhsatı talebinin kabulünün mümkün olmadığı, mevzuat gereği kamu nitelikli işlev ile özel mülkiyete yönelik işlevin birlikte yer aldığı tek parsele yapı ruhsatı verilemeyeceği, her ne kadar İdare Mahkemesince Altıncı Dairenin 22/6/2017 tarihli kararı uyarınca ruhsat verilmesi gerektiği iddia edilmiş ise de Altıncı Dairenin kararı sonrasında parsele özgü olarak plan değişikliği yapıldığı, bu nedenle karardan sonra planın değişmesi nedeniyle plan işlev ve hükümleri esas alınarak ruhsat verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 21/2/2020 tarihinde öğrendikten sonra 16/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, davanın çözümünün teknik bilgi gerektirdiğini, bilirkişi raporunda işlemin hukuka aykırılığının ortaya konulduğunu, İdare Mahkemesinin bu teknik bilgi için bilirkişi raporuna dayandığı hâlde Bölge İdare Mahkemesinin bilirkişi incelemesi yapmaksızın teknik konuda değerlendirme yaptığını ileri sürmüştür. İmar planları ile bu planı onaylayan Serdivan Belediyesi ve Büyükşehir Belediyesi kararlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz üzerindeki yapı ruhsatı ve kısmen de yapı kullanma ruhsatına bağlı yedi yapı bloğunun yeşil alan içinde kalan üçünden ikisine yeşil alan miktarı korunacak şekilde imar hakkı tanıdığını ve bu maddi vakıaların Bölge İdare Mahkemesi kararı ile yok sayıldığını belirtmiştir. Taşınmazı üzerinde bulunan ve dört adedinde kat mülkiyeti, dört adedinde de kat irtifakı kurulmuş olan yapı bloklarına hiç yapı ruhsatı verilmemesi suretiyle orantısız bir müdahalede bulunulduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

17. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvurunun süresinde olduğu anlaşılmıştır.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). İhtilaf konusu taşınmaz üzerinde bulunan yapılar ve iptal edilen ruhsatların başvurucu açısından mülk teşkil ettiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

21. Başvurucunun 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar planlarının iptali sonucunda iptal edilen ruhsatlarının yeniden verilmesi talebinin reddedilmesinin Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmek gerekir. Olayda başvurucunun iptal edilen ruhsatlarının geri verilmesi talebinin reddedilmesinin kamu makamlarının kontrol ve düzenleme yetkisi kapsamında olduğu açıktır. Bu sebeple başvurunun mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrole ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi de gözönünde tutulmalıdır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

23. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı

olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Eldeki olayda 3194 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri kapsamında yapılan imar uygulamaları üzerine başvurucuya ait yapılara ilişkin verilen ruhsatların imar planlarının iptali nedeniyle iptal edilmesi ve yeniden verilmesi talebinin reddedilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şeklî anlamda bir kanun hükmüne dayandığı, ayrıca şeklî anlamda bulunan bu kanun hükmünün ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir olduğu değerlendirilmiştir.

24. Anayasa Mahkemesi Süleyman Günaydın ([2. B.], B. No: 2014/4870, 16/6/2016) kararında inşa edilecek yapıların imar mevzuatına uygun olarak yapılmasının sağlanması ve bu kapsamda ilgili mevzuat hükümleri uyarınca ruhsat alınmadan yapılabileceği açıkça düzenlenen yapılar hariç diğer yapıların ruhsata bağlanması suretiyle yapılaşmanın fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak teşekkülü, sağlıklı, güvenli, kaliteli ve ekonomik yaşam çevrelerinin oluşturulması bakımından önemli olup ruhsata bağlanması mümkün olmayan yapıların yıkılmasında kamu yararı bulunduğunu ifade etmiştir (Süleyman Günaydın, § 73). Somut olayda da 3194 sayılı Kanun hükümlerine uygun olmadığı anlaşılan 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar planlarının iptali sonucunda başvurucuya ait ruhsatların iptal edilmesi ve mevzuata uygun olmadığı gerekçesiyle yeniden verilmemesine ilişkin müdahalenin yapılaşmanın fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak teşekkülü, sağlıklı, güvenli, kaliteli ve ekonomik yaşam çevrelerinin oluşturulmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu değerlendirilmiştir.

25. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

26. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

27. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71). Mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına

gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

28. İncelenen olayda 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar planları kapsamında başvurucunun inşa ettiği sekiz blok için 26/7/2013 tarihli yapı ruhsatları, ardından da 29/1/2014 tarihinde yenileme ve tadilat ruhsatları düzenlenmiştir. Bu sırada 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar planları 3194 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesince iptal edilmiştir. İptal edilen 1/5.000 ölçekli imar planı yerine hazırlanan 1/5.000 ölçekli imar planı Büyükşehir Belediyesince onanmış ve yapı bloklarından bazılarının tamamlanması üzerine 1/2/2016 ve 23/4/2016 tarihinde dört yapı kullanma izin belgesi verilmiştir. 1/1.000 ölçekli imar planının iptali talebini kabul eden İdare Mahkemesi kararını inceleyen Altıncı Daire 22/6/2017 tarihinde kararı onamakla birlikte önceki planlarda konut alanında kalan ve park alanı kullanımı getirilmeyerek hâlen konut alanında bulunan taşınmazlara ilişkin yapı ruhsatı düzenlenebileceğini ifade etmiştir. Başvurucunun hazırladığı uyuşmazlık konusu parsele denk gelen park kısmının büyüklüğü korunarak geometrik formunun değiştirilmesine ilişkin 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı tadilatı teklifinin Serdivan Belediyesince 2/4/2018 tarihinde kabul edildiği ve Büyükşehir Belediyesinin 11/6/2018 tarihli kararı ile onaylandığı anlaşılmıştır.

29. Başvurucu, ruhsatların ve yapı kullanma izinlerinin yeniden düzenlenmesi için Serdivan Belediyesine başvurmuş ancak bu başvurusu imar planlarına göre inşa edilen yapıların bir kısmının yeşil alanda kaldığı, parsel içinde kalan yeşil alanın kamuya terki gerçekleştirilmeden yeşil alanda kalmayan taşınmazlara ruhsat düzenlenmesinin mümkün olmadığı ve yeşil alanın Serdivan Belediyesi lehine terkinin yapılmamış olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu işlemin iptali için açılan dava ise Bölge İdare Mahkemesince, İdare Mahkemesi kararı kaldırılarak reddedilmiştir. Ret kararının gerekçesi incelendiğinde 3194 sayılı Kanun hükümlerine göre yapı ruhsat başvurusunun imar planına uygun şekilde teşekkül eden imar parseli için istenebileceği, parselin bir kısmı özel mülkiyete konu olabilecek durumda ancak bir kısmına kamuya tahsis (park, yol, okul v.b.) edilecek şekilde işlev verilmişse bu kısmın öncelikle imar uygulama teknikleriyle (parselasyon, kamulaştırma, ifraz ve tevhit, rızaen terk v.b.) özel mülkiyete tabi kısımdan ayrılarak imar parseli niteliğine kavuşması gerektiği, sonrasında ise yapı ruhsatı almak üzere başvurulabileceği ifade edilmiştir.

30. Öncelikle 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı ve 26/7/2013 tarihli yapı ruhsatlarının iptaline karar veren İdare Mahkemesi kararını inceleyen Altıncı Dairenin önceki planlarda konut alanında kalan ve park alanı kullanımı getirilmeyerek hâlen konut alanında bulunan taşınmazlara ilişkin yapı ruhsatı düzenlenebileceğini ifade ettiğini not etmek gerekir. İmar planlarının iptali sonrasında bu planların imar mevzuatına uygun şekilde yeniden düzenlenmesi görev ve sorumluluğunun kamu makamlarında olduğu da şüphesizdir. Serdivan Belediyesi yeşil alanda kalmayan yapılara ruhsat verilmesi için yeşil alanda kalan kısmın kendisine terk edilmesini talep etmektedir. Oysa İdare Mahkemesi, uyuşmazlık konusu taşınmazın daha önce ifraz, tevhit ve kamuya terk işlemleri yapılarak inşaat yapmaya elverişli imar parseli hâline getirildiğini ve komşu parsellerin yapılaşmış olması nedeniyle müstakil kalan parsellere fen, sanat ve sağlık kuralları ile Yönetmelik'in diğer hükümlerine uygun yapı yapılmasına izin verilebileceğini, 3194 sayılı Kanun'un ruhsat alma şartlarını düzenleyen 22. maddesinde taşınmaza ruhsat verilmesinin taşınmazın bir

bölümünün bedelsiz terk edilmesi koşuluna bağlanabileceğini öngören herhangi bir hükmün bulunmadığını ifade etmiştir. Bu hususlara değinilmeyen Bölge İdare Mahkemesi kararında ise oldukça şekilci ve katı bir değerlendirmeyle yalnızca yeşil alan vasfındaki kısmın kalan kısımdan ayrılarak taşınmazın imar parseline dönüştürülmesi gerektiğine değinilmiş fakat taşınmazın imara uygun hâle getirilmesinin kimin görev ve sorumluluğunda olduğuna ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun yeşil alan dışında bulunan yapıları için yeniden ruhsat düzenlenmesi talebinin yeşil alanı terk koşuluna bağlanması ve taşınmazın imar parseli hâline getirilmesinin tüm sorumluluğunun başvurucu üzerinde bırakılması suretiyle yapılan müdahalenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği, başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozduğu ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir

32. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, yürütmenin durdurulması kararına itirazı inceleyen heyette bulunan hâkimin aynı zamanda istinaf incelemesi yapan heyette de bulunması nedeniyle bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda başvurucunun yeşil alan dışında bulunan yapıları için yeniden ruhsat düzenlenmesi talebinin yeşil alanı terk koşuluna bağlanması nedeniyle tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. İdare Dava Dairesine (E.2020/159, K.2020/217) iletilmek üzere Sakarya 1. İdare Mahkemesine (E.2018/851, K.2019/819) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/38302 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38302

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RADYO VATAN YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38302)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.

Vekilleri : Av. Ahmet ÖZGÜL 2. Emin Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş. 3. Metro FM Radyo A.Ş. 4. Süper FM Radyo A.Ş. Av. Raife Güzin ŞENGÜN 5. Altın Radyo ve Televizyon Yayıncılık Hizmetleri A.Ş. 6. Delice Radyo Televizyon Yayıncılığı A.Ş. 7. İstanbul FM Radyo Televizyon ve Uydu Yayıncılığı A.Ş. 8. Net Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. Av. Emrah GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal radyo yayın lisansı talebinin idare tarafından reddedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2020/39176, 2021/22762, 2022/29383, 2022/35741, 2022/37162, 2022/44104, 2022/44123, 2022/46634, 2022/61876, 2022/61909, 2022/61921, 2022/61931, 2022/61939, 2022/61960 ve 2022/68758 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2020/38302 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/10782, 11/1/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının uygulanmaması nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmış, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için karasal radyo yayıncılığı alanındaki hukuki belirsizliğin giderilmesinin de yapısal sorunun çözümüne katkı sunabileceği kanaatiyle kararın bir örneğinin Türkiye Büyük Millet Meclisine de gönderilmesine karar verilmiştir (aynı kararda bkz. §§ 68, 71). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. Öte yandan belirtmek gerekir ki bu ihlal kararı, başvuruculara doğrudan karasal yayın lisansının verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılmamalıdır.

III. GİDERİM

5. Başvurucular Emin Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş., Metro FM Radyo A.Ş. ve Süper FM Radyo A.Ş. ihlalin tespiti talebinde, diğer başvurucular ihlalin tespitinin yanında muhtelif miktarlarda maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. İhlalin kaynağının karasal radyo yayıncılığı alanındaki süregelen hukuki belirsizlikten kaynaklanan yapısal sorun olduğu anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

7. Başvurucular Altın Radyo ve Televizyon Yayıncılık Hizmetleri A.Ş., Delice Radyo Televizyon Yayıncılığı A.Ş., İstanbul FM Radyo Televizyon ve Uydu Yayıncılığı A.Ş. ile Net Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL, başvurucu Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 75.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Türkiye Büyük Millet Meclisine GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucular Altın Radyo ve Televizyon Yayıncılık Hizmetleri A.Ş., Delice Radyo Televizyon Yayıncılığı A.Ş., İstanbul FM Radyo Televizyon ve Uydu Yayıncılığı A.Ş. ile Net Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL,

başvurucu Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye manevi zararı karşılığında net 75.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 1.598,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.598,60 TL yargılama giderinin başvurucu Radyo Vatan Yayıncılık A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 3.320,50 TL harcın başvurucu Metro FM Radyo A.Ş.ye, 1.992,30 TL harcın başvurucu Süper FM Radyo A.Ş.ye, 664,10 TL harcın başvurucu Emin Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye AYRI AYRI ÖDENMESİNE, 446,90 TL harcın başvurucu Altın Radyo ve Televizyon Yayıncılık Hizmetleri A.Ş.ye ÖDENMESİNE, 664,10 TL harcın başvurucular Net Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş., Delice Radyo Televizyon Yayıncılığı A.Ş. ile İstanbul FM Radyo Televizyon ve Uydu Yayıncılığı A.Ş.ye AYRI AYRI ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucular Metro FM Radyo A.Ş., Süper FM Radyo A.Ş. ile Emin Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş.ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucular Altın Radyo ve Televizyon Yayıncılık Hizmetleri A.Ş., Net Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş., Delice Radyo Televizyon Yayıncılığı A.Ş. ile İstanbul FM Radyo Televizyon ve Uydu Yayıncılığı A.Ş.ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET DENİZ

B. No: 2021/694 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/694

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET DENİZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/694)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Ahmet DENİZ

Vekili : Av. Hakan DENİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu zararından kaynaklanan alacak davasının yargılaması sırasında taşınmazlar üzerine konulan ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun da aralarında bulunduğu davalılar aleyhine Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (Kurum) tarafından 23/7/2004 tarihinde Düzce 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamu zararına neden olunduğu iddiasıyla alacak davası açılmıştır. Davada 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısiyle Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun uyarınca ödenen hazır konut kredisine başvurucunun hazırladığı sahte ve tahrif edilmiş belgelerle başvurusu sonucunda haksız yere yapılan ödemeden kaynaklanan kamu zararından sorumlu olduğu iddia edilmiştir.

3. Mahkeme 8/9/2004 tarihinde başvurucuya ait taşınmazlar üzerine üçüncü kişilere devri ve temliki önler nitelikte ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

4. Mahkemenin başvurucunun da dâhil olduğu bazı davalılar aleyhine davanın kısmen kabulü ile bir miktar paranın davacı Kuruma ödenmesi yönünde 12/2/2015 tarihinde vermiş

olduğu karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından dava dosyalarının tefrik edilerek her bir dosyadaki talep ve iddiaların ayrı ayrı değerlendirilmesi, gerekirse uzman bilirkişi görüşüne başvurularak denetime elverişli, hüküm kurmaya yeterli rapor alınarak sonuca gidilmesi gerektiği gerekçesiyle 30/10/2017 tarihinde bozulmuştur.

5. Mahkeme, bozma kararı doğrultusunda dava dosyalarını tefrik ettikten sonra iki emekli Sayıştay denetçisi ve bir hukukçu bilirkişiden oluşan heyetten bilirkişi raporu aldırmıştır. Bilirkişi raporunda;

i. Başvurucunun 10/6/2002 tarihli dilekçeyle hazır konut kredisi kullanmak istediğini bildirdiği, dilekçedeki imzanın talep taahhütnamesindeki ve borçlandırma senedindeki imzalara benzemediği, başvurucunun krediyi almış olmasının sahte imzalı başvurulardan haberdar olduğunu gösterdiği ifade edilmiştir.

ii. Tapu kayıtlarına göre Düzce ili Merkez ilçesi Şerefiye Mahallesi 60 ada ve 63 parsel sayılı taşınmazda 14 numaralı bağımsız bölümde başvurucunun hak sahibi olduğu ve banka lehine ipotek tesis edildiği, bağımsız bölümün orta hasar onarım ve güçlendirme ruhsatlı olup bağımsız bölüme yapı kullanım izin belgesi düzenlenmediği tespitine yer verilmiştir.

iii. Son olarak Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünce yürütülen işlemler sırasında bankanın ipotek ve borçlandırma belgelerini göndermek suretiyle kredi tutarının aktarılmasına ilişkin yazılı talebi aranmadığı, Müdürlüğün taşınmaza ipotek konulması için banka şubesine yazı göndermediği ve sunulan yapı ruhsatlarının ikisinin de başka ada ve parsel sayılı taşınmazlara ait olmasına rağmen bu hususların görmezden gelinerek başvurucuya kredi kullandırılması nedeniyle ödenen hazır konut kredisinin başvurucudan geri alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

6. Başvurucu 22/5/2019 tarihinde bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde alacağın zamanaşımına uğradığını, bilirkişi raporunun Kurum tarafından dava açılmadan önce düzenlenen inceleme raporunun bire bir aynısı olduğunu, imzada sahtecilik yapmadığını, hak sahibi olmadan afet yardımından yararlandığı iddiasının yersiz olduğunu ifade etmiştir.

7. Mahkeme 26/9/2019 tarihinde başvurucu yönünden davanın kabulü ile 10.000 TL alacağın 14/8/2002 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile başvurucudan alınarak davacı Kuruma ödenmesine, diğer davalılar yönünden davanın reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun Düzce'de 1999 yılında meydana gelen deprem sonrası hasar gören konutu için "Ağır Hasar Talep ve Taahhütnamesi" ile hazır konut kredisi kullanmak üzere davacı Kuruma başvurması üzerine 10.000 TL'nin kendisine ödendiği ancak başvurucunun satın aldığını bildirdiği taşınmazda hak sahibi olmadığı, konut kredisi almak için sahte belge ile Kuruma başvurarak hakkı olmadığı hâlde krediden yararlandığı ve zarardan sorumlu olduğu belirtilmiştir.

8. Mahkeme, başvurucunun talebi ve Kurumun muvafakati üzerine ihtiyati tedbirlerin kaldırılmasına 3/1/2020 tarihinde karar vermiştir.

9. Davacı Kurum ve başvurucu temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Daire, temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanmasına karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 25/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 24/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul

edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, taşınmazı üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun sürmesinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

13. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

15. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

16. Diğer yandan somut olayın koşullarında başvurucunun nihai karardan daha erken bir tarihte haberdar olması gerektiğinin değerlendirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, başvuru süresinin başlangıcı için bu tarihi de esas alabilir (Ögeday Akın [1. B.], B. No: 2014/2345, 10/6/2015, § 38).

17. İncelenen olayda başvurucu vekili tarafından imzalanan başvuru formu Düzce Hukuk Mahkemeleri Ön Bürosuna 24/12/2020 tarihinde ibraz edilerek bireysel başvuruda bulunulmuştur. Ayrıca bireysel başvuru formunda başvuru konusu dava nedeniyle 8/9/2004 tarihinde taşınmazları üzerine konulan ihtiyati tedbirin 3/1/2020 tarihinde talep üzerine kaldırıldığı beyan edilmiştir (bkz. § 8). Bu durumda ihtiyati tedbirin sona erdiğini öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 24/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu; bilirkişi raporunun davacı Kurum tarafından hazırlanan inceleme raporunun bire bir aynısı olduğuna ilişkin olarak bilirkişi raporuna karşı yaptığı itirazın dikkate

alınmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının, yargılamada davacı Kurum ile eşit görülmemesi nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Yaşasın Aslan ([2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 37) ve Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 21) kararları doğrultusunda, eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSAMETTİN MERAL

B. No: 2021/5406 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5406

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSAMETTİN MERAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5406)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Hüsamettin MERAL

Vekili : Av. Ali AYVAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vasinin kısıtlı adına araç alınması için izin verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, annesi H.M.nin alzaymır (alzheimer) hastası olması nedeniyle işlerini tek başına göremediğinden kısıtlanması talebiyle Kelkit Sulh Hukuk Mahkemesine (Sulh Hukuk Mahkemesi) başvurmuştur. Sulh Hukuk Mahkemesi 25/6/2020 tarihinde başvurucunun annesinin kısıtlanmasına, başvurucunun da vasisi olarak atanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu, kısıtlı annesi adına özel tüketim vergisi (ÖTV) indiriminden yararlanarak araç almak istediğini belirtip bu konuda kendisine izin ve yetki verilmesini 5/10/2020 tarihinde talep etmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi 19/10/2020 tarihinde başvurucu adına kayıtlı bulunan aracın kısıtlının hastaneye götürülmesinde kullanılabileceği, ÖTV indiriminden faydalanmak suretiyle kısıtlı adına araç alımına izin verilmesi yönündeki talebin kısıtlının menfaatine olmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir. Başvurucunun karara itiraz etmesi üzerine denetim makamı olarak itirazı inceleyen Kelkit Asliye Hukuk Mahkemesi itirazın kesin olarak reddine 24/12/2020 tarihinde karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 2/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurucunun annesi 30/9/2022 tarihinde vefat etmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi 17/3/2023 tarihli ek kararıyla ölüm nedeniyle kısıtlılık hâli son bulduğundan başvurucunun vasilik görevine son vermiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; adına kayıtlı aracın kısıtlının kullanımı için elverişli olmadığını, bu yöndeki itirazlarının duruşmalı olarak değerlendirilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince feragat, başvurunun takipsiz bırakılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebilir. Başvurucunun annesinin 30/9/2022 tarihinde vefat etmesi nedeniyle kısıtlılık hâli son bulduğundan başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Aynur Bakırcı [1. B.], B. No: 2016/935, 24/10/2019, § 19). Bu sebeple başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İLHAN KIZILTEPE

B. No: 2021/17008 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/17008

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLHAN KIZILTEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/17008)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : İlhan KIZILTEPE

Vekili : Av. Buse YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, on sekiz yaşını doldurmamış kişilere alkollü içecek satışı yapıldığı gerekçesiyle idari para cezası verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Çorum'da alkollü içecek satışı yapan bir işletmenin sahibidir.

3. 14/12/2019 tarihinde kolluk kuvvetlerince düzenlenen tutanakta başvurucuya ait işyerinden on sekiz yaşını doldurmamış kişilere alkollü içecek satışı yapıldığının tespit edildiği belirtilmiştir. Söz konusu tutanakta; siyah renkli poşet taşıyan bazı öğrencilerin durumlarından şüphelenilerek polis merkezine davet edildikleri, bu sırada poşetin parkta bulunan bir ağacın yanına bırakıldığı, yapılan kontrolde poşet içinde iki adet bira bulunduğu, alkollü içecekleri nereden temin ettikleri sorulan kişilerin alkollü içecekleri başvurucuya ait işyerinden aldıklarını, işyeri sahibinin yaşlarını sormakla birlikte kimlik kontrolü yapmadan satış işlemini gerçekleştirdiğini ifade ettikleri görülmüştür.

4. Bu kapsamda başlatılan incelemede başvurucu ve alkollü içeceği satın alan şahısların kolluk tarafından beyanları alınmıştır.

5. Başvurucu beyanında özetle iki kişinin işletmesine gelerek bira almak istediklerini söylediklerini, bunun üzerine bu kişilere yaşlarını sorduğunu, onların da kendisine on sekiz yaşından büyük olduklarını ifade etmelerinin ardından satışı gerçekleştirdiğini, bu durumun kamera kayıtları ile de sabit olduğunu, kimlik sorma yetkisinin olduğunu bilmediğini dile getirmiştir. Anılan kişiler de benzer yönde beyanda bulunmuştur.

6. Tahkikat sonucunda idare tarafından başvurucu aleyhine 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 6. maddesinin üçüncü fıkrasına göre alkollü içeceklerin on sekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamayacağı hükmüne dayanılarak 17.763 TL idari para cezası uygulanmıştır.

7. Başvurucu, bu idari para cezasına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde şahısların on sekiz yaşından büyük gösterdiklerini, kendilerinin de on sekiz yaşından büyük olduklarını söyleyince satışı gerçekleştirdiğini, şahısların yaşını sorduğuna ve cevaplarına ilişkin kamera kaydının da olduğunu, ticari itibarının zedelenmemesi için on sekiz yaşından büyük olduğunu söyleyen kişilerden kimlik istemediğini belirtmiştir.

8. Çorum Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda 12/2/2021 tarihinde başvurunun reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun hem itiraz dilekçesinde hem de kolluk tarafından alınan beyanında on sekiz yaşından küçük olduğu anlaşılan kişilere kimlik ve yaş bilgilerini teyit etmeksizin ve yalnızca bu kişilere yaşlarını sormakla yetinerek alkollü içecek sattığını kabul ettiği, başvurucunun yaş tespiti konusunda sadece beyana itibar etmemesi gerektiği, bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle kabahat eyleminin sabit olduğu belirtilmiştir.

9. Başvurucu, Hâkimlik kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle işyerine gelen şahısların on sekiz yaşından büyük göründüklerini, genç müşterilere genellikle yaşlarını sorduğu için bu kişilere de yaşlarını sorduğunu, kendilerinin on sekiz yaşından büyük olduklarını beyan ettiklerini, eğer bu kişilerin yaşları hakkında şüphe duymuş olsaydı satış yapmayacağını, yaş konusunda herhangi bir tereddüt yaşamadığını ve verilen cezanın orantısız olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca küçüklere alkol satmadığı hususunda esnaf kişilerin tanık olarak dinlenmesini talep etmiş, olaya ilişkin görüntüleri sunarak izlenmesini istemiştir.

10. Sungurlu Sulh Ceza Hâkimliği (İtiraz merci) 16/3/2021 tarihli kararında idari yaptırım karar tutanağına konu bilgi ve belgeler ile dosyanın bir bütün olarak değerlendirildiği, verilen kararın mevzuat hükümlerine uygun olduğu ve kararın düzeltilmesini gerektirecek herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşıldığını belirterek itirazın reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 24/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 21/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; şahısların yaşlarının on sekizden küçük olduğu hususunda şüpheye düşmüş olsaydı alkollü içeceği satmayacağını, yaş konusunda hataya düşürüldüğünü, prensip olarak genç müşterilere yaşlarını sorduğunu, alkollü içeceklerin satışına ilişkin düzenlemelere aykırılıktan daha önce hakkında hiçbir yaptırım uygulanmadığını, yargılama makamlarının

sunulan delilleri değerlendirmediğini, uygulanan yaptırımın ölçüsüz olduğunu belirterek hukuk devleti ve silahların eşitliği ilkeleri ile savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21).

17. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "... ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkelerin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkelere uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması olanaklı değildir (Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

18. Ceza davasında ulaşılması hedeflenen temel amaç, maddi gerçeğin adil yargılanma hakkına uygun olarak ortaya çıkarılmasıdır. Çelişmeli yargılama ilkesi, bu amacın gerçekleştirilmesinin en önemli unsurlarındandır. Anılan ilke taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla ceza davalarında mahkemenin kararını etkilemek amacıyla dosyaya sunulan görüş ve delillerden sanığın haberdar olmasına, bunlara karşı etkili bir şekilde karşı çıkmasına fırsat verilmesi gerekir (Tahir Gökatalay [2. B.], B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 25; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31).

19. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

20. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir (Mustafa İbiş [1. B.], B. No: 2015/13089, 17/7/2018, § 35). Bu konuda değerlendirme yapmak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin usule ilişkin imkânlar konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır.

21. Silahların eşitliği ilkesi kapsamında yapılacak inceleme, başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının değerlendirilmesidir (Yüksel Hançer, § 19).

22. Başvurucu; idari yaptırıma karşı savunmalarının dikkate alınmadığını, sunduğu delillerin incelenmediğini iddia etmiştir.

23. Somut olayda on sekiz yaşından küçük kişilere alkollü içecek satışı nedeniyle başvurucuya idari para cezası uygulandığı dikkate alındığında, başvurucunun alkollü içeceği satın alan kişilerin yaşları hususunda tereddüte düşüp düşmediğinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Zira 7/1/2011 tarihli ve 27808 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendine göre alkollü içecek satışı yapanların, bunları almak isteyen kişilerin on sekiz yaşından büyük olup olmadığı hususunda tereddüte düşmesi hâlinde kimlik ibrazını istemesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla alkollü içecek satışı yapanların, müşterinin yaşına ilişkin bir tereddüt yaşamasına rağmen kimlik kontrolü yapmaksızın satış işlemini gerçekleştirmesi hâlinde idari yaptırım uygulanması zorunludur.

24. Başvurucu alkollü içecek almak isteyen kişilere yaşlarını sorduğunu ve onların on sekiz yaşından büyük olduklarını beyan etmeleri üzerine satışı gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte başvurucunun müşterilere yaşlarını sorma ihtiyacı duyması, yaş konusunda bir tereddüt yaşadığını da ortaya koymaktadır. Bu durumda başvurucunun ilgili mevzuat gereğince kimlik belgesi talep etmesi gerekirken yalnızca kişilerin sözlü beyanlarıyla yetinerek satış işlemini tamamladığı anlaşılmaktadır.

25. Bu çerçevede başvurucunun sunduğu kamera kayıtlarının ve ileri sürdüğü diğer hususların, başvurucunun yaş konusunda tereddüt yaşadığı ve buna rağmen mevzuattan kaynaklanan kimlik kontrolü yükümlülüğünü yerine getirmediği yönündeki tespiti değiştirebilecek nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir. Yargılama makamlarınca mevcut bilgi ve belgeler üzerinden ulaşılan sonucun ve buna bağlı olarak alt sınırdan uygulanan idari yaptırımın bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği, başvurucunun iddia ettiği şekilde ayrıca bir araştırma yapılmasının somut olayın çözümü bakımından zorunlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Bu durumda başvurucunun sunduğu kamera kayıtları incelenmeksizin karar verilmesinin somut olayın özel şartları gözetildiğinde silahların eşitliği ilkesini ihlal etmediği kanaatine varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ş.Y.

B. No: 2021/22846 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/22846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ş.Y. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/22846)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ş.Y.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sakıncalı bulunarak alıkonulan mektubun iade edilmemesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu olay tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan Dinar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümözlü olarak bulunmakta olup 8/12/2025 tarihinde tahliye edilmiştir.

3. Başvurucu, aynı İnfaz Kurumunda bulunan arkadaşına mektup göndermek istemiş; İnfaz Kurumu 1/3/2021 tarihli kararıyla mektubun tamamı itibarıyla bir anlam bütünlüğü oluşturmadığı, bu nedenle kısmen sakıncalı olarak değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle mektubun tümünün sakıncalı olduğuna ve alıkonulmasına karar vermiştir. Kararda mektup içeriğinde yer alan "Behlülün Rahmet Anlayışı, Karganın Zekâsı, Sağır Kedi, Genç Üzüm Bağının Sabrı" başlıklı yazıların mektup niteliği taşımadığını, bu başlıklar altında yer verilen "Behlül tabi ben garip kaldım ama benden de garip olanlar var daha devam etmiş haftalar geçmiş. Behlül bir deri bir kemik kalmış. Rüyasında biri gelmiş pat diye yapıştırmış Behlüle tekmeyi..." gibi ifadelerin mesaj içerikli olabileceğini, mektubun muhtelif yerlerinde kırmızı kalemle yazılmış notların bulunduğunu ve başvurucunun yargılandığı suç türü de dikkate

alındığında bu içeriklerin örgütsel haberleşme amacıyla kullanılabileceğinin değerlendirildiğini belirtmiştir.

4. Başvurucu; anılan karara karşı Dinar İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurarak mektubun gönderilmesine, uygun görülmemesi hâlinde ise kendisine iade edilmesine karar verilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 19/3/2021 tarihli kararıyla İnfaz Kurumunun gerekçesine atıfla şikâyetin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı Dinar Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) itirazda bulunmuştur. Mahkeme, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 5/4/2021 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 6/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; çocuk hikâye kitapları yazdığını, aynı İnfaz Kurumunda bulunan eski sınıf öğretmeni ve ressam olan arkadaşına incelemesi ve resimlerini çizmesi amacıyla hikâyelerini gönderdiğini, söz konusu metinlerin tek nüsha olduğunu, gönderilmesi uygun görülmediği takdirde kendisine iadesini talep ettiğini ancak bu taleplerinin dikkate alınmadığını ve gerekçesiz karar verildiğini belirterek ifade özgürlüğü ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

10. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden şikâyet konusu mektubun incelenmesinden mektubun başvurucunun aynı İnfaz Kurumunda bulunan bir arkadaşıyla haberleşme amacıyla kaleme alındığı, metinde yer yer hikâye niteliğinde anlatımlar bulunduğu ancak muhatabına yönelik kişisel açıklamalara da yer verildiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede söz konusu mektubun mahiyeti itibarıyla başvurucunun haberleşme hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Mahpusların mektuplarının denetlenmesi ve alıkonulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin kanuniliği, meşru amacı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ve ölçülülüğünün denetiminde gözetilmesi gereken genel ilkeler Anayasa Mahkemesince birçok kararda ayrıntılı olarak açıklanmıştır (bkz. Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37-68; Muhittin Pirinççioğlu (3) [1. B.], B. No: 2017/34566, 10/3/2020, §§ 44-57; Cihat Ayik ve Hacı Ali Baştürk [1. B.], B. No: 2017/31506, 10/3/2020, §§ 44-57). Anılan ilkelerden hareketle ceza infaz kurumlarına gelen veya bu kurumlardan gönderilen yazışmalara yapılan müdahalelerin mektubu gönderen, mektubun muhatabı ve mektup içeriği gözetilerek mektuba özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi

ve haberleşme hakkının kötüye kullanıldığının objektif bir şekilde ortaya konulması gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla bu kapsamda öncelikle mektubun içeriğindeki hangi sözlerin neden sakıncalı olduğu ilgili mevzuat kapsamında yeterli bir gerekçe ile gösterilmek zorundadır. Ayrıca yazışmanın kısmen sakıncalı görülmesi hâlinde sakıncalı görülen kısımların çizilmesi suretiyle yazışmanın muhatabına ulaştırılma imkânının olup olmadığı hususunun da ilgili kararlarda tartışılması gerekir (Gökhan Gündüz [2. B.], B. No: 2017/36100, 13/10/2020, § 43; Davut Şen [2. B.], B. No: 2018/14937, 11/2/2021, § 44; İnan Gök (2) [2. B.], B. No: 2018/36333, 24/11/2021, § 44).

13. İncelenen olayda başvurucunun haberleşme hürriyetine yönelik olarak mektubun alıkonulması ve -bu uygulamanın devamı niteliği taşıyan- iade edilmemesi şeklinde gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanağı ve meşru amacı vardır (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Ahmet Temiz, §§ 46, 55; Muhittin Pirinççioğlu (3), §§ 45, 47). Bununla birlikte her ne kadar İnfaz Kurumu kararında mektupta yer alan bazı ifadelerin örgütsel haberleşme amacıyla kullanılabileceğine ilişkin değerlendirmelere yer verilmişse de bu değerlendirmelerin mektubun somut içeriğiyle ilişkilendirilerek hangi ifadenin hangi sebeple sakıncalı görüldüğünü ortaya koyacak nitelikte olmadığı görülmüştür. Yargı mercilerinin de anılan değerlendirmeleri denetleyerek somutlaştırmadığı, müdahalenin gerekliliğini ve ölçülülüğünü haklı gösterecek ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL

EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Dinar İnfaz Hâkimliğine (E.2021/156, K.2021/184) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF AYDINLI

B. No: 2021/27743 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/27743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF AYDINLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/27743)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Yusuf AYDINLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gece vakti alkollü içecek satışı yapılmasından dolayı verilen idari para cezası nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Isparta'da alkollü içecek satışı yapan bir işletmenin sahibidir.

3. Kolluk kuvvetlerince 1/4/2020 tarihinde saat 22.10'da başvurucuya ait işletmeden alkollü içecek satışı yapıldığı gerekçesiyle saat 22.55'te düzenlendiği belirtilen tutanak üzerine Tarım ve Orman Bakanlığı Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığınca (İdare) 6/10/2020 tarihinde başvurucu aleyhine 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 6. maddesinin beşinci fıkrasına göre alkollü içkilerin 22.00'den sonra satılamayacağı hükmüne dayanılarak 63.815 TL idari para cezası uygulanmıştır. İdari para cezası tutarı 4250 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ile aynı maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 8. maddesinin beşinci fıkrasının (k) bendine göre belirlenmiştir.

4. Başvurucu, bu idari para cezasına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde idari para cezasının dayanağı olan tutanakta alkollü içecek satışının saat 22.10 olarak gösterildiğini, bununla birlikte işyeri kamera görüntülerinden satışın saat 21.50'de yapıldığının açıkça

anlaşılabileceğini, alkollü içeceğin satıldığı H.K.nın işyerinden çok uzaklaştıktan sonra durdurularak beyanının alındığını belirtmiş; işyeri kamera görüntüsünü de sunarak kamera görüntüsünün incelenmesini, H.K.nın tanık olarak dinlenmesini ve keşif yapılmasını talep etmiştir.

5. Isparta 2. Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda 27/1/2021 tarihinde başvurunun reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; tespit tutanağı içeriği ve bilgisine başvurulan H.K.nın beyanından başvurucuya ait işyerinde saat 22:10 sıralarında bir adet T. marka biranın satışının yapıldığının sabit olduğu, düzenlenen idari para cezasında usul ve yasaya aykırı herhangi bir yön ve isabetsizlik bulunmadığı, itiraz gerekçelerinin yerinde olmadığı belirtilmiştir. Bilgi alma tutanağına göre H.K., başvurucunun işyerinden bir paket sigara ve bir adet T. marka birayı saat 22.00'den sonra toplam 25 TL'ye satın aldığını kabul etmektedir. İdari para cezasının dayanağını oluşturan tutanaktan ise başvurucunun işyerinde olmadığı, satışı B.K. ve H.B.A.nın gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Tutanakta işletmecinin sehven satış yapmış olabileceğini söylediği belirtilmiştir. Bununla birlikte anılan kişilerin tutanağı imzalamaktan imtina ettikleri anlaşılmıştır.

6. Başvurucu, Hâkimlik kararına itiraz etmiştir. Hâkimlik; idari yaptırım kararına itirazın değerlendirilmesi kararının başvurucuya 8/2/2021 tarihinde tebliğ edildiğini, bu karara yapılan itirazın ise yedi günlük yasal süre geçtikten sonra 17/2/2021 tarihinde gerçekleştirildiğini belirterek talebin reddine karar vermiş ve dosyayı incelenmek üzere Isparta 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (itiraz merci) göndermiştir.

7. Başvurucunun itiraz dilekçesinde önceki beyanlarına benzer beyanlarda bulunduğu, olayı açıklığa kavuşturacak taleplerinin gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini belirttiği görülmektedir.

8. İtiraz merci 19/2/2021 tarihli kararında başvurucunun yasal sürede itirazda bulunmadığını belirtmiş; öte yandan esastan da inceleme yaparak Hâkimlik tarafından delillerin doğru değerlendirildiğini, itiraza konu kararın gerek somut olaya gerekse usul ve yasaya uygun olduğunu ve kararda bir isabetsizlik bulunmadığını ifade ederek itirazın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 1/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 23/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; idari para cezasının dayanağı olan tutanakta alkollü içecek satışının saat 22.10 olarak gösterildiğini, bununla birlikte işyeri kamera görüntülerinde satışın saat 21.50'de yapıldığının açık olduğunu, alkollü içeceği sattığı H.K.nın işyerinden çok uzaklaştıktan sonra durdurularak beyanının alındığını, bu kişinin beyanının da açık olmadığını, kamera görüntülerinin incelenmesi, tanığın dinlenmesi ve keşif yapılması taleplerinin yerine getirilmediğini, bu talepler hakkında bir karar verilmediğini belirterek mülkiyet hakkının, gerekçeli karar hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede ilgili mevzuat hükümleri,

Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun iddialarının özünün gece vakti alkollü içecek satışı kabahatinden ötürü idari para cezası verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olduğu anlaşıldığından şikâyet, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Bu aşamada itiraz merci kararının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. İtiraz merci kararında; başvurucunun itirazının süresinde olmadığı yönünde bir tespitte bulunmakla birlikte itirazı esastan değerlendirerek Hâkimlik kararının isabetli olduğu sonucuna ulaşmış ve bu gerekçeyle itirazı reddetmiştir. Bu itibarla itiraz mercinin ret kararının süresinde yapılmayan başvuruya değil, Hâkimlik kararının yerinde olduğu yönündeki değerlendirmeye dayandığı anlaşılmaktadır. Bu durumda itiraz merci kararının kesin nitelikte olduğu da gözetilerek ret gerekçesi bağlamında hukuk düzeninde sonuç doğuracağı kabul edilmiş ve başvuru yollarının usulünce tüketildiği sonucuna varılmıştır.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. İdare tarafından başvurucunun saat 22.00'den sonra alkollü içecek satışı kabahatinden başvurucuya idari para cezası verilmiştir. İdari para cezasıyla cezalandırma neticesinde başvurucudan tahsil edilen paranın başvurucunun mal varlığına dâhil olduğu ve verilen idari para cezasıyla mal varlığında eksilmeye yol açıldığı kuşkusuz olduğundan bu paranın başvurucu açısından mülk teşkil ettiği açıktır.

17. Başvurucuya saat 22.00'den sonra alkollü içecek satışı nedeniyle idari para cezası verilmiştir. Buna göre müdahaleyle alkollü içecek satışının belirli koşullar dâhilinde düzenlenerek kontrol edilmesi amaçlanmıştır. Bu durumda başvuru konusu olayda başvurucunun idari para cezasıyla cezalandırılması yoluyla yapılan müdahalenin sonuçları yanında özellikle amacı dikkate alındığında başvurunun mülkün kamu yararına kullanılmasının kontrol edilmesine ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi gözönünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahale kanuna dayanmalı, kamu yararı amacı taşımalı ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılmalıdır (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

19. Başvuruya konu idari para cezası 4250 sayılı Kanun'un 6. maddesinin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesi, 7. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ve 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesinin beşinci fıkrasının (k) bendi hükümlerine göre verilmiş olup söz konusu kanun hükümlerinin açık, ulaşılabilir ve öngörülebilir mahiyette olduğu dikkate alındığında başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayalı olduğu kuşkusuzdur.

20. İdari para cezasını gerektiren kabahat düzenlemesiyle alkollü içecek satışı yapılması, gece vakti belirli saatler dâhilinde yasaklanmış ve cezai yaptırım belirlenmiştir. Kanun koyucunun gece saatlerinde alkollü içeceklerin kontrollü ve güvenli bir şekilde tüketimini sağlamak için alınan tedbirler çerçevesinde söz konusu düzenlemeyi yaptığı dikkate

alındığında müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğu kabul edilmelidir.

21. Müdahalenin kanuni ve meşru amaca uygun olduğu anlaşılmakla birlikte müdahalenin ölçülü olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir.

22. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

23. Olayda başvurucunun işletmesinde saat 22.00'den sonra alkollü içecek satışı yaptığı gerekçesiyle başvurucuya 4250 ve 4733 sayılı Kanun hükümleri uyarınca idari para cezası verilmiştir.

24. İdari para cezası uygulanmak suretiyle başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacını gerçekleştirmek bakımından elverişli olduğu ortadadır. Kamu makamlarının ulaşılmak istenen kamu yararı amacını gerçekleştirebilmeleri için idari para cezası verilmesi şeklindeki müdahalenin gerekli olmadığı söylenemez.

25. Müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından müdahalenin orantılılığı da incelenmelidir. Öngörülen tedbirin başvurucuyu olağan dışı ve aşırı bir külfet altına sokması durumunda müdahalenin orantılı, dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu durumda uygulanan tedbir nedeniyle başvuruculara aşırı ve orantısız yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekir.

26. Başvurucuya idari para cezası verilmesi şeklindeki müdahalenin ölçülü olabilmesi için Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin sağlanmış olması, bu güvenceler kapsamında öncelikle başvurucuya idari para cezasının hukuka aykırı olarak keyfî veya makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin itiraz ve savunmalarını yetkili makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması gerekir.

27. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı savunma yapamadığı ve itirazını etkin bir biçimde ortaya koyamadığı iddialarıdır. Başvurucu; alkollü içecek satışının 22.00'den önce olduğunu gösteren kamera kayıtlarının incelenmediğini, ayrıca tanık dinletme ve keşif talepleri hakkında da bir karar verilmediğini ifade etmiştir.

28. Başvuru konusu olayda saat 22.00'den sonra içecek satışı yapıldığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmıştır. Söz konusu idari para cezası kolluk görevlilerinin H.K.nın saat 22.10'da dükkandan içki aldığına dair gözlemleri sonucu düzenledikleri tutanağa dayanmaktadır. Tutanağa göre başvurucu, işyerinde değildir ve satışı B.K. ve H.B.A. gerçekleştirmiştir. Tutanakta işletmecinin sehven satış yapmış olabileceğini kabul ettiği belirtilmiş ise de anılan kişilerin tutanağı imzalamaktan imtina ettikleri de görülmüştür.

29. Başvurucu; tutanakta alkollü içecek satış saatinin 22.10 olarak gösterildiğini, ancak sunduğu kamera kayıtlarından da anlaşılacağı üzere satış saatinin gerçekte 21.50 olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ayrıca alkollü içeceği satın alan H.K.nın da işyerinden çok

uzaklaştıktan sonra durdurularak beyanının alındığını ifade etmiştir. Başvurucu, bu kapsamda kamera görüntülerinin incelenmesi ve H.K.nın tanık olarak dinlenilmesi taleplerini Hâkimliğe iletmiştir. Hâkimlik tarafından kamera görüntülerinin incelenmesi ve H.K.nın dinlenilmesi yönünde bir işlem yapılmamış ve anılan talepler hakkında bir karar da verilmemiştir.

30. Alkollü içeceğin satış yasağının başladığı saat 22.00'den sadece on dakika sonra 22.10'da satıldığı kabulü ile başvurucuya idari para cezası verildiğinin altı çizilmelidir. Satış saatinin bu kadar kısa bir zaman farkıyla yasal sınırın hemen ardından gerçekleştiğinin kabul edilmesi karşısında olayın oluş zamanına ilişkin tespitin doğruluğu özel bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda başvurucunun sunduğu kamera kayıtları, tutanak içeriğinde yer alan satış saatine dair bilginin doğruluğunu denetleme bakımından önemli bir delil niteliğindedir. Nitekim başvurucu, kamera kayıtlarına göre alkollü içeceğin satış yasağından hemen önce saat 21.50'de satıldığını ifade etmiştir.

31. Öte yandan alkollü içeceği satın aldığı anlaşılan H.K.nın saat 22.00'den sonra alkollü içeceği satın aldığına ilişkin beyanının zaman açısından netlik ve kesinlik içermediği de dikkate alınmalıdır. Başvurucu, H.K.nın işyerinden oldukça uzaklaştıktan sonra kollukça durdurulduğunu ileri sürmüştür. Bu iddia, satış saatine ilişkin tartışmalar dikkate alındığında dikkate değer bir argümandır. Dolayısıyla satış saatinin yasal sınırın hemen civarında gerçekleştiği somut olayda H.K.nın beyanının da önem taşımadığı söylenemez.

32. Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun taleplerinin idari para cezasının dayanağının sağlıklı bir şekilde denetlenebilmesi bakımından önemli olduğu anlaşılmıştır. Ancak gerek Hâkimlik gerekse de itiraz merci tarafından bu taleplerin değerlendirmeye dahi alınmadığı görülmüştür.

33. Bu bilgiler ışığında başvurucunun itiraz ve savunmalarını etkin biçimde ortaya koyamadığı, başvurucunun mülkiyet hakkının korunması için gerekli usuli güvencelerin somut olayda sağlanmadığı, bu bağlamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediği, müdahalenin başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu ve sonuç olarak ölçülü olmadığı kanaatine varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 3.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup başvurunun kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Isparta 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (2020/2415 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN AKAN

B. No: 2021/29348 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29348

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN AKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29348)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Orhan AKAN

Vekili : Av. Yakup Yaşar MİRZAOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ruhsat süresinin temdit edilmesine karşılık mera tahsis amacı değişiklik süresinin uzatılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; Gaziantep İli, Oğuzeli İlçesi, Karadibek (Belören) Mahallesi'nde bulunan 270 parsel sayılı taşınmazda II. Grup (doğaltaş-mermer) işletme ruhsatına sahiptir.

6. Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) 7/5/2007 tarihli yazıyla Gaziantep ili, Oğuzeli

ilçesi, Karadibek (Belören) Mahallesi'nde bulunan 270 parsel sayılı taşınmazın başvurucu uhdesinde doğaltaş-mermer ruhsat sahası olarak kullanılmak üzere tahsis amacı değişikliği talebinde bulunmuştur. Bu talep, Gaziantep Valiliği İl Mera Komisyonunun 13/7/2007 tarihli toplantısında uygun bulunmuş ve Gaziantep Valiliğinin 17/10/2007 tarihli oluru ile söz konusu taşınmazın 54 dekarlık kısmına ilişkin olarak tahsis amacı değişikliği yapılmıştır. Tahsis amacı değişikliği süresi 11/6/2008 tarihinde başlamış, 11/6/2018 tarihinde sona ermiştir. Sürenin sona ermesi üzerine başvurucu 30/6/2018 tarihinden itibaren faaliyetini durdurmuş, 7/8/2018 tarihli dilekçesiyle öncelikle sürenin uzatılmasını, kabul edilmemesi hâlinde ise merayı teslim edeceğini belirtmiştir. Bu başvuru üzerine toplanan İl Mera Komisyonu 12/11/2018 tarihli toplantısında başvurucunun süre uzatım talebini uygun bulmamış, meranın eski hâline getirilmesini istemiştir. Ardından Gaziantep Valiliğinin 6/12/2018 tarihli oluru ile tahsis amacı değişikliği iptal edilmiştir.

7. Bu süreçte 14/2/2019 tarihli ve 7164 sayılı Kanun'la 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinde değişiklik yapılmış ve madencilik faaliyetlerine ilişkin izinlerin ruhsat süresi uzadığı sürece geçerli olacağı düzenlenmiştir. Bunun üzerine başvurucu 6/3/2019 tarihli dilekçeyle ruhsatlı sahanın temdit süresinin 28/8/2026 tarihine kadar uzatıldığını ileri sürerek ruhsat süresini de bu süreyle uyumlu olarak yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Ancak bu talep, İl Mera Komisyonunun 29/3/2019 tarihli kararıyla reddedilmiş, bu durum 8/5/2019 tarihinde başvurucuya bildirilmiştir.

8. Bunun üzerine başvurucu, İl Mera Komisyonu kararının iptali istemiyle Gaziantep 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde 7164 sayılı Kanun'un getirdiği haktan yararlandırılması gerektiğini vurgulamıştır. İdare Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde, söz konusu taşınmaza ilişkin olarak daha önce yapılan mera vasfının kaldırılarak maden faaliyetlerine tahsis edilmesine yönelik tahsis amacı değişikliğinin süresinin 11/6/2018 tarihinde sona erdiği, bu sürenin uzatılmasına ilişkin yapılan başvurunun idare tarafından uygun bulunmayarak reddedildiği, 6/12/2018 tarihli valilik oluru ile tahsis amacı değişikliğinin iptal edildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda İdare Mahkemesince -her ne kadar maden işletme ruhsatının süresi 28/8/2026 tarihine kadar uzatılmış olsa da- bu durumun tahsis amacı değişikliğinin kendiliğinden uzatıldığı veya geçerliliğini koruduğu anlamına gelmeyeceği açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla işletme ruhsatının geçerlilik süresinin devam etmesi, mera tahsisinin de aynı şekilde sürdüğü sonucunu doğurmamaktadır. Öte yandan kararın gerekçesinde, 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesine 7164 sayılı Kanun ile eklenen ve 28/2/2019 tarihinde yürürlüğe giren yeni hükmün anılan tarihten önce geçerliliğini yitirmiş, yani iptal edilmiş olan tahsis amacı değişikliklerine uygulanamayacağı da belirtilmiştir. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

9. Nihai karar başvurucu tarafından 5/6/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

10. 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; daha önce çeşitli kanunlarla tahsis edilmiş veya kadimden beri kullanılmakta olan mera, yaylak, kışlak ve kamuya ait otlak ve çayırların tespiti, tahdidi ile köy veya belediye tüzel kişilikleri adına tahsislerinin yapılmasını, belirlenecek kurallara uygun bir şekilde kullandırılmasını, bakım ve ıslahının yapılarak verimliliklerinin artırılmasını ve sürdürülmesini, kullanımlarının sürekli olarak denetlenmesini, korunmasını ve gerektiğinde kullanım amacının değiştirilmesini sağlamaktır."

11. 4342 sayılı Kanun'un "Tahsis Amacının Değiştirilmesi" başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu Kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamaz. Ancak, bu Kanuna veya daha önceki kanunlara göre mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilmiş olan veya kadimden beri bu amaçla kullanılan arazilerden;

a) Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığının talebi üzerine, 3213 sayılı Maden Kanunu ve 6326 sayılı Petrol Kanunu ile 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu hükümlerine göre, arama faaliyetleri sonunda rezervi belirlenen maden ve petrol faaliyeti ile jeotermal kaynak ve doğal mineralli sular için zaruri olan,

...

Yerlerin, ilgili müdürlüğün talebi, komisyonun ve defterdarlığın uygun görüşü üzerine, valilikçe tahsis amacı değiştirilebilir ve söz konusu yerlerin tescilleri Hazine adına, vakıf meralarının tescilleri ise vakıf adına yaptırılır.

...

Bu Kanun kapsamında, 3213 sayılı Maden Kanunu ve 6326 sayılı Petrol Kanunu hükümlerine göre arama ve işletme faaliyetlerinin yürütülmesi ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir."

12. 31/7/1998 tarihli ve 23419 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mera Yönetmeliği'nin "Tahsis Amacının Değiştirilmesi" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Mera, yaylak ve kışlak alanları ile umuma ait çayır, otlak ve kamu orta mallarının tahsis amacı; zaruri olan hallerde ilgili müdürlüğün Bakanlık İl Müdürlüğüne talebi, Komisyonun ve defterdarlığın uygun görüşü üzerine, talep edilen alanın tamamının veya bir kısmının tahsis amacı valilikçe değiştirilebilir. Tahsis amacı değiştirilen alanların tescilleri Hazine adına, vakıf meralarının tescilleri ise vakıf adına yaptırılır.

...

a) Tahsis amacı değişikliğinde istenecek bilgi ve belgeler:

...

Arama ruhsatı alınan alanlar için, 6326 sayılı Petrol Kanunu ve 3213 sayılı Maden Kanununa göre arama ruhsatı verilen yerlerin tamamı veya bir kısmının mera, yaylak, kışlak alanları içerisinde kalması halinde, bu alanlarda arama yapılabilmesi için ilgili müdürlük veya Genel Müdürlük, Bakanlık İl Müdürlüğünden koordinat değerleri belli; varsa 1/5000, yoksa 1/25000 ölçekli harita, vaziyet planı, arama ruhsatının onaylı örneği ile Komisyonca istenecek diğer bilgi ve belgeleri ekleyerek talep eder.

(Değişik paragraf: RG-29/11/2013-28836) Bu talepler Bakanlık İl Müdürlüğünce, Komisyona gönderilir. Ruhsat sahibince yönetmelik kapsamında istenen bilgi ve belgeler Bakanlık İl Müdürlüğüne sunulur, Komisyonca teknik ekip görevlendirmesi yapılır ve konu ile ilgili Defterdarlık görüşü istenir. Teknik ekibin görevlendirilmesi, teknik ekipçe mera inceleme raporunun tanzimi ve bu raporun Komisyona sunulması en geç 30 gün içinde tamamlanır. Bu sürede çalışmaların tamamlanamaması halinde; sebebi ve çalışmalara başlanacağı tarih bir yazı ile ruhsat sahibi ve ilgili müdürlük veya genel müdürlüğe bildirilir. Defterdarlık görüşü Bakanlık İl Müdürlüğüne ulaştıktan sonra Komisyon 15 gün içerisinde inceleme

raporu ve Defterdarlık görüşü ile birlikte kararını oluşturur ve kararı Valilik onayına sunar. Vali, Komisyonun görüşünü esas alarak talebi değerlendirir; izin verir veya red eder.

Arama ruhsatı süresi Petrol Kanunu ile Maden Kanununa göre belirlenen süredir. Arama ruhsatı süresi bitiminde, ruhsat sahibi aradığı yeri terk edecekse, arama yapılan alanları eski vasıf ve kapasitesine getirmekle yükümlüdür. Ruhsat sahibi çalışmalara başlayabilmek için Komisyonca öngörülen teminatı yatırmış ve sözleşmeyi imzalamış olmalıdır.

...

İşletme ruhsatı alınan alanlar için, 6326 sayılı Petrol Kanunu ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümlerine göre işletme ruhsatı alınan yerlerin, mera, yaylak, kışlaklar içinde kalması halinde ilgili müdürlük veya Genel Müdürlük tarafından; onaylı işletme projesi, işletme ruhsatı, işletme izin alanlarını gösterir 1/1000 veya 1/2000 ölçekli imalat haritaları, rezerv durumu, vaziyet planı ile Komisyonca istenecek diğer bilgi ve belgeler eklenerek Bakanlık İl Müdürlüğüne başvuru yapılır.

...

İşletme süresi 6326 sayılı Petrol Kanunu ve 3213 sayılı Maden Kanununda öngörülen süre ile sınırlıdır. Ruhsat sahibi işletme süresi bitiminde, çalışma yapılan alanlar ile zarar verdiği alanları eski vasıf ve kapasitesine getirmekle yükümlüdür. Ruhsat sahibi çalışmalara başlayabilmek için Komisyonca öngörülen teminatı yatırmış ve sözleşmeyi imzalamış olmalıdır. Arama ruhsatı aşamasında üretim yapılması amacıyla tahsis amacı değiştirilmişse işletme ruhsatı alınması halinde aynı alan için tahsis amacı değişikliği işlemi uygulanmaz, ancak eksik olan bilgi ve belgeler tamamlanarak sözleşme Komisyonca yenilenir.

İşletme ruhsatı sahibi üç yıl içerisinde söz konusu alanları eski vasıf ve kapasitesine getirmediği takdirde, Komisyon alınan teminatı kullanarak bu görevi yerine getirir, yapılan tüm masraflarla birlikte, geçen sürede meydana gelen ot kaybının değerini de tahsil eder."

13. 3213 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"

...

İşletme Ruhsatı : İşletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi için verilen yetki belgesi.

İşletme İzni : Bir madenin işletmeye alınabilmesi için izin.

Ruhsat: (Değişik:14/2/2019-7164/5 md.) Madenlerin aranması ve işletilmesi için yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Genel Müdürlükçe verilen belge.

...

Maden Hakları : (Değişik:14/2/2019-7164/5 md.) Madenlerin aranması, bulunması, görünür rezervinin geliştirilmesi ve işletilebilmesi için verilen izinler ve maden yataklarının bulunmasına yardımcı olanlara tanınan maddî imkânlar.

...

Maden İşletme Faaliyetleri: (Ek:14/2/2019-7164/5 md.) Üretime yönelik hazırlık çalışmaları ve üretim için yapılan faaliyetler.

Madencilik Faaliyetleri: (Ek:14/2/2019-7164/5 md.) Madenlerin aranması, üretime yönelik hazırlık çalışmaları, üretilmesi, sevkiyatı, cevher hazırlama ve zenginleştirme, atıkların

bertarafı, ruhsat sahasındaki stoklama/depolama işlemleri, maden işletmelerinin kapatılması ve çevre ile uyumlu hale getirilmesi ile ilgili tüm faaliyetler ve bu faaliyetlere yönelik geçici tesislerin yapılması."

14. 7164 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesinin yirminci fıkrası şöyledir:

"Madencilik faaliyetleri ve/veya bu faaliyetlere bağlı geçici tesisler için verilmiş izinler, temditler dahil ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerlidir. Ruhsatın temdit edilmesi hâlinde madencilik faaliyetleri ve/veya bu faaliyetlere bağlı geçici tesisler için verilmiş bütün izinler temdit süresi sonuna kadar hiçbir işleme gerek kalmaksızın uzatılmış sayılır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu; yaklaşık on yıldır ruhsatlı olarak faaliyette bulunduğu alanda madencilik faaliyeti yaptığını, bu süreçte mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirdiğini, faaliyetlerini hukuka uygun şekilde sürdürdüğünü ifade etmiştir. Başvurucu 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesinde 7164 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle 14/2/2019 tarihinde yapılan değişiklik çerçevesinde geçici tesisler dâhil tüm izinlerinin ruhsat süresinin uzatılmasıyla birlikte otomatik olarak geçerliliğini koruduğunu ve herhangi bir ek işleme gerek olmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca aynı bölgede faaliyetlerine devam eden ve benzer hukuki konumda bulunan diğer şirketlere izin verilmeye devam edildiğini belirterek kendisine yönelik uygulamanın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, bu bağlamda faaliyet izninin sona erdirilmesinin hukuki dayanaktan yoksun olduğunu, dolayısıyla mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

17. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu doğrultuda başvurucunun temel şikâyeti 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesinde 7164 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle 14/2/2019 tarihinde yapılan değişiklik çerçevesinde ruhsat süresinin uzatılmasına karşılık mera tahsis amacı değişiklik süresinin uzatılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine yöneliktir. Başvurucu ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında da çeşitli iddialarda bulunmuş olmakla birlikte bu iddiaların esas itibarıyla mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri çerçevesinde değerlendirilmesinin daha isabetli olacağı kanaatine varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

20. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

21. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

22. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

23. Olayda başvurucunun sahip olduğu II. grup (doğaltaş-mermer) işletme ruhsatı, ekonomik değer taşıyan ve ticari faaliyet yürütme imkânı sağlayan bir hak olmakla birlikte ruhsat süresinin sona erdiği hususunda herhangi bir uyuşmazlık yoktur. Bu nedenle süresi dolmuş bir ruhsatın mevcut ve devam eden bir mülkiyet hakkı olarak değerlendirilmesi kural olarak mümkün değildir. Bununla birlikte sonradan yürürlüğe giren mevzuatın belirli şartlar altında ruhsatın devamına imkân tanıması ve başvurucunun bu düzenlemeden yararlanmak üzere başvuruda bulunması karşısında uyuşmazlığın meşru beklenti çerçevesinde ele alınması gerekir. Bu bağlamda ruhsat süresinin sona erdiği açık olmakla birlikte sonradan yürürlüğe giren mevzuatın ruhsatın devamına imkân tanıdığı ve başvurucunun bu düzenlemeden yararlanmak üzere başvuruda bulunduğu dikkate alındığında başvurucunun salt bir beklenti içinde olmadığı, aksine hukuki dayanağı bulunan bir meşru beklentiye sahip olduğu kabul edilmelidir.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

24. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkı kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak

koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

25. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

26. İncelenen olayda Gaziantep ili, Oğuzeli ilçesi, Karadibek (Belören) Mahallesi'nde bulunan 270 parsel sayılı taşınmazın başvurucu uhdesinde II. grup işletme (doğaltaş-mermer) ruhsat sahası olarak kullanılmak üzere 54 dekarlık kısmına ilişkin olarak tahsis amacı değişikliği yapılmıştır. Tahsis amacı değişikliği süresi 11/6/2008 tarihinde başlamış ve 11/6/2018 tarihinde sona ermiş; ardından Gaziantep Valiliğinin 6/12/2018 tarihli oluru ile tahsis amacı değişikliği iptal edilmiştir. Bu yönüyle tahsis amacı değişiklik süresinin uzatılması talebinin uygun görülmemesi ve akabinde iptal edilmesi şeklinde ortaya çıkan müdahalenin kamu makamlarının meraların korunması, geliştirilmesi ve amacı dışında kullanılmasının önlenmesi için gerçekleştirildiği açıktır. Bu itibarla başvuruya konu müdahalenin mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrole ilişkin üçüncü kural çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

27. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

28. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi de gözönünde tutulmalıdır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

i. Kanunilik

29. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

30. Mera niteliğindeki taşınmazların kullanım biçimini düzenleyen 4342 sayılı Kanun, anılan taşınmazların asıl amacı dışında kullanımına yalnızca belirli koşullar altında ve kamu yararı gerekçesiyle izin verilmesini mümkün kılmıştır. Bu kapsamda 4342 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca kamu yatırımları ve kamu yararı gerektiren özel yatırımlar için meraların tahsis amacı değiştirilebilmektedir. Somut olayda da MİGEM'in talebi üzerine taşınmazın 54 dekarlık kısmı için tahsis amacı değiştirilmiş ancak tahsis amacı değişikliği Gaziantep Valiliğinin 6/12/2018 tarihli oluru ile iptal edilmiştir. Dolayısıyla müdahalenin açık ve öngörülebilir bir kanuni düzenlemeye dayandığı, bu yönüyle müdahalenin kanunilik koşulunu karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

31. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; Yunis Ağlar [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

32. 4342 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca mera niteliğindeki alanların tahsis amacı kamu yatırımları ile kamu yararı taşıyan özel yatırımlar doğrultusunda değiştirilebilmektedir. Anılan düzenleme, yer altı ve yer üstü kaynaklarının kamu yararına uygun biçimde değerlendirilmesini ve ülkenin kalkınma öncelikleri doğrultusunda ekonomik faaliyetlerin desteklenmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede maden arama ve işletme faaliyetleri gibi stratejik önemi olan sektörlerde doğal kaynakların ekonomiye kazandırılması kamu yararının bir gereği olarak kabul edilmekte, bu faaliyetlerin yürütülebilmesi için gerekli taşınmazların belirli koşullar altında ve kural olarak geçici nitelikte olmak üzere farklı amaçlarla kullanılması mümkün olmaktadır. Bununla birlikte kamu yararının ortadan kalkması, tahsis süresinin sona ermesi veya tahsis koşullarının ihlal edilmesi gibi hâllerde, tahsis amacının değiştirilmesi ya da tahsisin iptal edilmesi de kamu yararına dayanan meşru bir müdahale olarak değerlendirilmelidir.

33. Olayda tahsis amacı değişikliği işlemi, MİGEM'in talebi ve İl Mera Komisyonunun uygun görüşü üzerine Gaziantep Valiliğinin oluru ile gerçekleştirilmiştir. Ancak bu tahsis süreli olarak yapılmıştır. Sürenin dolması üzerine başvurucunun faaliyetini durdurduğu ve sürenin uzatılmaması hâlinde taşınmazı teslim edeceğini açıkça beyan ettiği görülmüştür. İl Mera Komisyonunun 12/11/2018 tarihli kararıyla kamu yararının yeniden değerlendirilmesi neticesinde uzatma talebi uygun görülmemiş, Gaziantep Valiliğinin 6/12/2018 tarihli oluru

ile tahsis amacı değişikliği iptal edilmiştir. Bu durumda tahsis amacı değişikliği işleminin iptal edilmesinin kamu yararına dayalı meşru bir amacı olduğu açıktır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

34. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaçla bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araç arasında makul bir ölçülülük ilişkisi olup olmadığı değerlendirilmelidir.

35. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016).

36. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken Anayasa Mahkemesi; bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

37. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 64; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

38. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Başvuru konusu olayda başvurucu uhdesinde bulunan maden işletme ruhsat sahasına isabet eden ve Gaziantep ili, Oğuzeli ilçesi, Karadibek (Belören) Mahallesi'nde bulunan 270

parsel sayılı taşınmazın tahsis amacının mera vasfından çıkarılarak madencilik faaliyetlerine tahsis edilmesi MİGEM'in talebi üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu talep, İl Mera Komisyonunca uygun bulunmuş ve Gaziantep Valiliğinin oluru ile 54 dekarlık alan bakımından tahsis amacı değişikliği yapılmıştır. Tahsis amacı değişikliği 11/6/2008 tarihinde başlamış, 11/6/2018 tarihinde sona ermiştir (bkz. § 6).

40. Başvurucu, taşınmaz üzerinde yürütmekte olduğu faaliyetin dayanağı olan tahsis süresinin sona ermesi üzerine 30/6/2018 tarihi itibarıyla faaliyetlerine son vermiştir. Bu sürecin hemen ardından 7/8/2018 tarihli dilekçeyle idareye başvurarak öncelikle tahsis süresinin uzatılmasını talep etmiş; bu talebin idarece uygun görülmemesi hâlinde ise söz konusu taşınmazı idareye teslim edeceğini açık şekilde beyan etmiştir. Başvurucunun bu yöndeki irade beyanı, sürecin farkında ve denetiminde olduğunu, mevcut tahsisin sona erdiğini, buna bağlı olarak sahanın boşaltılması yükümlülüğünün doğduğunu kabul ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durumda taşınmaz üzerindeki tahsis amacı değişikliğinin sona erdiği ve başvurucunun tasarruf yetkisinin ortadan kalktığı hususu yalnızca idarenin tek taraflı işleminden değil aynı zamanda başvurucunun açık rızası ve kabulüne dayalı olarak gerçekleşmiştir (bkz. § 6). İdarenin bu kapsamda tesis ettiği işlemler hakkında başvurucu bilgilendirilmiş ve başvurucunun sürece yönelik açık yazılı beyanları da doğrulanmıştır. Bu kapsamda İdare Mahkemesi, başvurucunun faaliyetini sürdürebilmesine olanak tanıyan tahsis işleminin hukuken sona erdiğini, artık yürürlükte olan geçerli bir idari tahsis kararının bulunmadığını tespit etmiştir (bkz. § 8).

41. Başvurucu, 28/2/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7164 sayılı Kanun'la 3213 sayılı Kanun'un 7. maddesine eklenen düzenleme uyarınca madencilik faaliyetlerine ilişkin çeşitli izinlerin ruhsat süresiyle paralel şekilde uzatıldığını, daha önce tesis edilmiş tahsis amacı değişikliklerinin de uzatılmış sayılması gerektiğini ileri sürmüşse de İdare Mahkemesi, bu iddiayı hukuken dayanaksız bularak kabul etmemiştir. Kararda, anılan yasal düzenlemenin yalnızca yürürlüğe girdiği tarihte geçerliliğini koruyan, hukuken sona ermemiş ve yürürlükte bulunan izin ve tahsis işlemleri bakımından uygulanabileceğini değerlendirmiştir. Buna karşılık yürürlük tarihinden önce idare tarafından açık ve kesin şekilde sona erdirilmiş, ilgili tarafın da bu işlemi açıkça kabul ettiği durumlarda söz konusu düzenlemenin geçmişe etkili olarak uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. § 8). İdare Mahkemesi, bu değerlendirmeyi yasal düzenlemenin kapsamı ve uygulanabilirlik şartları çerçevesinde yapmış olup değerlendirme somut olayın koşullarına göre öngörülebilir niteliktedir.

42. Netice itibarıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, müdahalenin kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik meşru bir amaç taşıdığı ve mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozmadığı değerlendirilmiştir. Bu çerçevede müdahalenin orantılı ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL

EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇİÇEK YÜCE

B. No: 2021/32578 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32578

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇİÇEK YÜCE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32578)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Çiçek YÜCE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, nispi temyiz harcının verilen kesin süre içinde yatırılmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/7/2021 tarihinde başvurucunun miras bırakanı M.Y. tarafından yapılsa da M.Y. 24/5/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun başvuruyu devam ettirme konusundaki iradesini bildirmesi ve başvuruya devam etmesini haklı kılabilecek maddi menfaati ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatinin olması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçıya aittir (bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Bununla birlikte anlatım kolaylığı açısından M.Y.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun oğlu B. görev yaptığı Sakarya Üniversitesi (Üniversite) tarafından doktora çalışması için yurt dışında görevlendirilmiştir. Başvurucu ve başvurucunun kızı; B.nin doktora nedeniyle Üniversite ile aralarında akdettikleri, içinde cezai şartın da bulunduğu taahhüt senedine kefil olmuştur.

7. Üniversite, taahhüdü yerine getirmemeleri nedeniyle başvurucunun oğlu, başvurucu ve başvurucunun kızı aleyhine müştereken ve müteselsilen olmak üzere alacak davası açmıştır. Söz konusu davada başvurucunun oğlu ve kızı aynı avukat ile temsil edilirken başvurucu bir avukat ile temsil edilmemiştir.

8. Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 19/3/2015 tarihinde davanın kısmen kabulüyle 147.263,55 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte davalılardan tahsiline karar vermiştir.

9. Başvurucu ve diğer davalılar kararı temyiz etmiştir. Başvurucu 27,70 TL maktu temyiz harcı ödemiş, diğer davalıların vekili önce 27,70 TL daha sonra 2.487,19 TL olmak üzere toplam 2.514,89 TL nispi harç ödemiştir.

10. Mahkeme; başvurucuya temyiz başvuru harcının 2.487,19 TL'sini yatırmadığını, bir haftalık kesin süre içinde yatırması gerektiğini, aksi hâlde temyiz talebinden vazgeçmiş sayılacağını çağrı kâğıdı ile ihtar etmiştir.

11. Mahkeme 21/7/2015 tarihli ek kararla başvurucunun verilen süre içinde nispi harcı tamamlamaması nedeniyle temyiz talebinin reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu, temyiz talebinin reddedilmesine ilişkin kararı da temyiz etmiştir. Dilekçede tebligatın kendisinin evde olmadığı bir zamanda geldiğini, tebligatı davanın tarafı olmayan başka bir çocuğunun aldığını, diğer davalılar olan çocuklarının yatırdığı temyiz harç miktarının aynı olması nedeniyle kendisine haber verilmediğini, sonuçta yanılgıya düştüğünü, Mahkemenin kendisine süre vermesi durumunda harcı derhâl yatıracağını belirtmiştir.

13. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Daire) başvurucunun temyiz talebinin reddedilmesi kararına karşı yaptığı başvuruyu diğer davalılar tarafından yapılan temyiz başvurusu ile birlikte incelemiştir.

14. Daire 25/2/2021 tarihinde başvurucunun temyiz talebini reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkemece, davalı [M.]'ye eksik temyiz harcının yatırılması için muhtıra çıkartıldığı yedi günlük süre içinde eksik harcı tamamlamadığı anlaşıldığından davalı [M.]'nin temyiz dilekçesinin reddine ilişkin 21.07.2015 tarihli ek kararı yasaya uygun olduğundan bu ek karara yönelik temyiz itirazlarının reddiyle kararın onanması gerekir."

15. Daire aynı kararda diğer davalıların temyiz talebini kabul etmiş, senet kapsamında maaşların geri ödeneceği yönündeki düzenlemenin angarya yasağının ihlali olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle yüklenme senedindeki mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine

getirilmemesi hâlinde öğretim görevlisi kadrosunda bulunmanın ve çalışmanın karşılığı olan yurt içi aylıklarının geri verileceğine dair senet hükmünün geçersiz olduğunu kabul ederek davacının alacak isteminin reddine karar verilmesi gerekirken davanın kısmen kabulüne karar verilmesinin hatalı olduğunun altını çizmiştir.

16. Nihai karar başvurucu tarafından 21/6/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Harç ve giderlerin yatırılması" başlıklı 344. maddesi şöyledir:

"(1) İstinaf dilekçesi verilirken, istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir. Bunların hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 346 ncı maddenin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır."

18. 6100 sayılı Kanun'un "Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler" başlıklı 366. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 343 ilâ 349 ve 352 nci maddeleri hükümleri, temyizde de kıyas yoluyla uygulanır."

B. Yargıtay İçtihadı

19. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 12/1/2026 tarihli ve E.2025/5515, K.2026/32 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık, yüksek lisans yapmak için yurt dışına gönderilen davalı [D.]nın eğitimini tamamlamaması nedeniyle davacı tarafından yapılan giderlerin tahsili istemine ilişkindir.

Dosya kapsamından; İlk Derece Mahkemesi kararının davalılara usulüne uygun şekilde tebliğ edildiği, davalılar tarafından süresi içinde ortak istinaf dilekçesi verilmesi üzerine, İlk Derece Mahkemesince istinaf başvurusunun nispi harca tabi olduğu belirtilerek açıklamalı şerhi içerir nitelikte tebligat yapıldığı, davalı asıl borçlu [D.nin] nispi istinaf karar harcını süresinde yatırmadığı, davalı kefiller [De.] ile [H.nin] ise istinaf başvuru harcı ve nispi istinaf karar harcını yasal süresi içinde tamamlamadıkları, gerekçesiyle istinaf başvurularının reddine karar verilmiştir.

6100 sayılı Kanunun 'Harç ve giderlerin yatırılması' başlıklı 344. maddesinde; '(1) İstinaf dilekçesi verilirken, istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenir. Bunların hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 346. maddenin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.' hükmü yer almaktadır.

Kanunun 'İstinaf dilekçesinin reddi' başlıklı 346. maddesinin ikinci fıkrası ise; 'Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.' şeklinde düzenlenmiş olup, Kanunun 366. maddesine göre de '(1) Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 343 ilâ 349 ve 352. maddeleri hükümleri, temyizde de kıyas yoluyla uygulanır'.

Yapılan bu açıklamalara göre Mahkemece 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi çerçevesinde eksik harç ve giderlerin tamamlanması istemiyle ayrıca bir muhtıra düzenlenmeli ve bu muhtırada yapılması gereken işlemin ne olduğu açıkça ve ilgili tarafın yanılmasına neden olmayacak biçimde gösterilmeli, buna yönelik olarak da ikmal edilecek harç ya da giderin miktarı, yatırılma mercii ve süresi, verilen bir haftalık sürenin kesin olduğu hususunun ve bunların yapılmamasının sonuçlarının net bir şekilde anlatılması gerekir.

Şayet bu süre 6100 sayılı Kanunda belirtilen usule uyulmadan ve yazılıp hâkim tarafından imzalanmadan verilmişse, diğer bir ifadeyle usulünce düzenlenmiş bir muhtıra yoksa, eksik içerikli bildirimin hukuken geçerli olduğunun kabul edilmesi mümkün olmadığı gibi usulüne aykırı ve geçersiz belgelerin hak kaybına yol açacak şekilde sonuç doğurması da kabul edilemez.

Nitekim bu hususlar Hukuk Genel Kurulunun 05.04.2022 tarihli ve 2018/4-246 E., 2022/470 K., ile 10.12.2019 tarihli ve 2017/8-1925 E., 2019/1331 K. sayılı ilamlarında da açıkça vurgulanmıştır.

Bu durumda, muhtıra metni bulunmaksızın yalnızca tebliği zarfı üzerinde ihtarın yer verilmesi halinde tebliğ zarfı üzerinde yer alan ihtar ile kesin sürenin başlamayacağı açıktır. Bu nedenle istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilemeyecektir. Davalı asıl borçlunun harcı tamamladığı anlaşıldığından, bu davalı için istinaf incelemesi yapılmalı, diğer davalılar yönünden ise usulüne uygun yeniden muhtıra çıkartılmalı ve sonucuna uygun karar verilmelidir."

20. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 7/2/2019 tarihli ve E.2017/9-1778, K.2019/108 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1086 sayılı HUMK'un 434'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında; 'Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamı ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren hakim veya mahkeme başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir. Bu kararın da temyiz edilmesi halinde 432 nci maddenin son fıkrası hükmü kıyasen uygulanır.' hükmü yer almaktadır.

Bu açık ifadeden de anlaşılacağı üzere hâkim tarafından 'temyiz harç ve giderlerinin tamamlanması için yedi günlük kesin süre' verilmesi ve ayrıca yazılı olarak 'aksi halde temyizden vazgeçmiş sayılacağı hususu'nun bildirilmesi gerekmektedir. Şayet, bu süre, Kanunda belirtilen usule uyulmadan ve yazılıp altı hâkimce imzalanmadan verilmişse, dolayısıyla da hâkim tarafından usulünce düzenlenmiş muhtıra yoksa, geçerli bir bildirim yapıldığından söz etmeye de olanak bulunmamaktadır.

Mahkeme yazı işleri müdürünün veya kalem personelinin temyiz harç veya giderinin

tamamlanması için temyiz edene süre vermesi usule aykırıdır ve mahkeme yazı işleri müdürünün veya kalem personelinin vermiş olduğu süre üzerine temyiz harcını veya giderini ödememiş olan taraf, temyiz talebinden vazgeçmiş sayılamaz.

Yargıtay'ın kararlılık kazanmış uygulamasına göre 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/3'üncü maddesi çerçevesinde hâkim kararı ile eksik harç ve giderlerin tamamlanması istemiyle ayrıca bir muhtıra düzenlenmeli ve bu muhtırada yapılması gereken işlemin ne olduğu açıkça ve ilgili tarafın yanılmasına neden olmayacak biçimde gösterilmeli, buna yönelik olarak da ikmal edilecek harç ya da giderin miktarı ve yatırılma mercii ve süresi, bunun yapılmamasının sonuçları net biçimde açıklanmalıdır.

Bu hususlar Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26.06.1968 tarihli ve 1968/9-483 E.-1968/476 K.; 01.10.1969 tarihli ve 1969/2-417 E.-1969/719 K.; 19.02.1997 tarihli ve 1996/2-897 E.-1997/86 K.; 13.04.2005 tarihli ve 2005/12-237 E.-2005/248 K.; 30.11.2005 tarihli ve 2005/5-634 E.-2005/680 K.; 09.05.2007 tarihli ve 2007/12-178 E.-2007/249 K.; 22.07.2009 tarihli ve 2009/18-348 E.- 2009/398 K.; 16.06.2010 tarihli ve 2010/19-286 E.-2010/330 K. ile 09.10.2013 tarihli ve 2013/17-116 E.-2017/1454 K. sayılı kararlarında da açıkça vurgulanmış, daha sonra verilen kararlarda bu yöndeki uygulama sürdürülmüştür."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; diğer davalılarla aynı konumda bulunmasına rağmen temyiz talebinin kabul edilmemesi nedeniyle farklı bir durumda olduğunu, tebligat zarfı üzerine yazılan ihtarın Yargıtay içtihadı kapsamında muhtırada aranan özellikte olmadığını, davadaki usul eksikliğinin kendisi için hak kaybına neden olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Başvuru, nispi temyiz harcının ödenmemesi sebebiyle temyiz isteminin reddedilmesine ilişkin olması nedeniyle başvurucunun bu iddiası adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı

değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

27. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76, K.2014/142, 11/9/2014).

28. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52), ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanında itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini (Ali Atlı [1. B.], B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49) belirtmiştir.

29. Somut olayda başvurucunun verilen kesin süre içinde nispi temyiz harcını yatırmaması sebebiyle 21/7/2015 tarihli ek kararla temyiz başvurusunun reddine karar verilmiştir. Diğer bir ifadeyle başvurucunun 19/3/2015 tarihli karara karşı temyiz istemi süresi içinde nispi harcı yatırmaması sebebiyle incelenmemiştir. Bu durumun mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

30. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

31. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullar yerine getirilmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

32. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

33. Başvuru konusu olayda Mahkeme 6100 sayılı Kanun'un 366. maddesi yollamasıyla 344. maddesi kapsamında başvurucunun nispi temyiz harcını ödememesi sebebiyle temyiz isteminin reddine karar vermiştir. 21/7/2015 tarihli ek kararın ilgili madde hükümleri dikkate alınarak tesis edildiği anlaşıldığından yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

34. Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmiştir (Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023, § 58).

35. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

36. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

37. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabileceğini, bu hususta devletlerin takdir hakları gereği bazı düzenlemeler yapabileceğini, bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların meşru bir amaç taşıması, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiğini belirtmiştir (Mesut Güzel [2. B.], B. No: 2014/5876, 22/9/2016, § 31).

38. Bu açıdan genel olarak gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Başvurucu, oğlu ve kızı ile birlikte davalı olarak yer aldığı alacak davasının aleyhine sonuçlanması nedeniyle karara karşı temyiz talebinde bulunmuş ve maktu temyiz harcı yatırmıştır. Mahkeme tarafından nispi harç yatırılması gerektiğine ilişkin yazının tebliğine rağmen nispi harcın yatırılmaması nedeniyle temyiz başvurusu reddedilmiştir. Başvurucu, temyiz talebinin reddedilmesine dair ek karara karşı yaptığı temyiz başvurusunda çağrı kâğıdı üzerine yazılan ihtarın kendisini ve tebliğ alan oğlunu yanılttığını, kendisine süre verilirse derhâl harcı yatırabileceğini ileri sürmüşse de itiraz ve talepleri Daire tarafından kabul edilmemiştir.

40. Temyiz harcının ödenmediği durumlarda temyiz talebinin reddedilmesinin yargılama giderlerinin karşılanması, gereksiz başvuruların önlenerek yargı mercilerinin ciddiyetsiz başvurular ile meşgul edilmesinin önüne geçilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantılı olup olmadığı incelenmelidir.

41. Bir konu hakkında uyarı yazısı mahiyetinde olan muhtıraların mahkeme tarafından gönderildiği durumlarda davanın tarafları bakımından oldukça ciddi sonuçları olabilmektedir. Mahkeme tarafından yazılan, bazen bir davayı muhatabının aleyhine olacak şekilde sonlandıran, bazen de önemli bir hak kaybına neden olabilen yazıların muhatabı üzerindeki ağır sonuçları dikkate alındığında söz konusu müdahalenin ağırlığını dengeleyici mekanizmaların ortaya konulması gerekmektedir. İstinaf başvuruları hakkında düzenlenen 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi aynı Kanun'un 366. maddesi gereğince temyiz başvurularında da uygulanmaktadır. Söz konusu maddeye göre temyiz başvuru harçlarının hiç ödenmediği veya eksik ödendiği durumlarda bir haftalık kesin süre içinde eksikliğin tamamlanması gerektiği, aksi hâlde başvurudan vazgeçilmiş sayılacağı hususu mahkeme tarafından başvurana yazılı olarak bildirilmelidir. Kural olarak temyiz harçları temyiz başvurusu ile birlikte ödenmelidir. Kanun koyucu temyiz başvurusu ile harcın ödenmemiş veya eksik ödenmiş olması durumunu derhâl temyiz talebinin incelenmemesi sonucuna bağlamamış, mahkeme tarafından kesin bir mehil ile durumun başvurucuya ihtar edilmesini şart koşmuştur. 344. maddede mahkeme tarafından yapılacak bildirimin nasıl ve ne şekilde yapılacağı genel anlamda belirtilmiş, yargı içtihatları ile de bu bildirimin ilgili tarafın yanıltılmasına neden olmayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği hususu netleştirilmiştir.

42. Başvurucu, tebligata ilişkin sürecin kendisini yanılttığından şikâyet etmiştir. Anayasa Mahkemesi mahkemeye erişim hakkı kapsamında yaptığı değerlendirmelerde bireysel başvuruda usul kurallarının uygulanması konusunda yargı mercilerinin takdir ve değerlendirmelerini denetleyemeyeceğini, usule ilişkin uygulamanın kişinin mahkemeye erişim hakkını Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığını gözönüne alacağını ifade etmiştir (Neriman Polat [1. B.], B. No: 2012/1223, 5/11/2014, § 33). Bu durumda yanılgıya sebebiyet verdiği iddia edilen muhtıranın geçerli olup olmadığından ziyade yargı mercince temyiz başvurusunun reddedilmesi sonucuna bağlanan yorumun başvurucunun mahkemeye erişimini ne ölçüde etkilediği değerlendirilmelidir.

43. Başvuru konusu olayda başvurucu, bir avukatla temsil edilmemekte; diğer davalılar olan kızı ve oğlununsa dosya kapsamında avukatı bulunmaktadır. Aynı aileden olan başvurucular, temyiz başvurusunda bulunmuş; ayrı ayrı 27,70 TL (başvurucu ve diğer davalılar olmak üzere) maktu harç yatırmıştır. Dosya kapsamından anlaşıldığı üzere davalı çocukları temsil eden avukat ayrıca 2.487,19 TL daha harç yatırmıştır. Mahkeme, başvurucudan da aynı

tutar olan 2.487,19 TL nispi harcı tamamlamasını istemiştir. Başvurucu, rakamların aynı olması ve bu tutarı çocuklarının daha önce yatırması nedeniyle yeniden harç yatırması gerektiğini anlayamadığını, sadece tebligat zarfı üzerine yazılmak suretiyle gönderilen muhtıranın kendisini yanılttığını belirtmiştir.

44. Başvurucunun temyiz başvurusunda bulunduğu ve maktu harcı yatırdığı konusunda tereddüt yoktur. Nispi harç miktarını ödemek istemediği veya miktarın fazla geldiğine ilişkin bir itirazının olmadığı da açıktır. Aksine temyiz dilekçesinde kendisine süre verilirse temyiz harcını yatırmak istediğini, bu hususta yanılgıya düştüğünü açıkça ifade etmiştir. Başvurucu, Mahkemenin gönderdiği tebligatın davanın özel koşulları dikkate alındığında açıklayıcı ve yol gösterici olmadığını, bu durumun da kendisini yanıltmak suretiyle hak kaybına neden olduğunu belirtmiştir. Bu hususlar dikkate alındığında başvurucunun nispi harcın yatırılmasına ilişkin tebligatın yanıltıcı olduğuna ilişkin iddiasının davanın kendi şartları da dikkate alındığında yersiz olduğu söylenemez. Nitekim başvurucunun çocukları olduğu anlaşılan diğer davalıların temyiz başvurularının kabul edildiği ve kararın bozulduğu görülmüş, başvurucunun ise harç yatırmamış olması nedeniyle temyiz başvurusunu inceletemediği anlaşılmıştır. Bu bağlamda temyiz başvurusunun reddedilmesinin ağır bir yüke sebep olduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekle birlikte mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden anılan ihlal iddiası hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

47. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/582, K.2015/259 ek karar) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DAMLA RADYO TELEVİZYON YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/35242 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/35242

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DAMLA RADYO TELEVİZYON YAYINCILIK A.Ş. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/35242)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucular : 1. Oğuztürk Radyo Televizyon Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. 2. BRT 69 Bayburt Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş. 3. Beyza Radyo Televizyon Basın Yayın Tic. ve Paz. A.Ş. 4. Genda Radyo Tek Reklamcılık Yayıncılık Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Emrah GENÇ 5. Yönelim Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. İsmail YEŞİLOVA 6. Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Arka Plan Bilgisi

2. Türkiye'de özel radyo yayıncılığı anayasal ve kanuni engellere rağmen 1989 yılında başlamış, daha sonra 1993 yılında Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklik ve 13/4/1994 tarihli ve 3984 sayılı mülga Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle radyo yayıncılığına hukuki bir zemin sağlanmıştır (İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/10782, 11/1/2024, § 8).

3. 3984 sayılı mülga Kanun'dan önce çok sayıda radyo kuruluşu, frekans kullanımı ve yayın içeriği yönünden denetimsiz olarak yayınlarını sürdürmekteydi. 3984 sayılı mülga Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun (RTÜK/Üst Kurul) kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usuller belirlenmiştir. Bunlara ilave olarak geçici maddelerde Kanun'un yürürlüğünden önceki durum da dikkate alınmış ve Kanun yürürlüğe girmeden önce fiilen radyo ve televizyon yayıncılığına başlamış olan özel kuruluşların yeni hukuki duruma intibakına ve yeni uygulamaya ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Kanun'un geçici 5. maddesinde üst kurulun oluşumunu takip eden en geç dört ay içinde öncelikle ihtiyaç duyduğu kanal ve frekans bantları planlamasını yaptıracağı belirtilmiştir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/11028, 18/10/2017, § 15).

4. 10/3/1995 tarihli ve 22223 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Radyo ve Televizyon Kuruluşlarına Kanal veya Frekans Tahsisi Şartları ve Bunlara İlişkin İhale Usulleri ile Yayın Lisansı ve İzni Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) geçici 1. maddesinde, Yönetmelik'in yürürlüğe girdiği tarihte yayında bulunan radyo ve televizyon istasyonlarının yeri, kullandığı frekans kanalı, en yüksek yayın gücü ve yayın saatlerinin bir ay içinde üst kurula bildirileceği belirtilmiş; geçici 3. maddesinde ise yayın kuruluşlarının üst kurul tarafından lisans başvurusu yapılmasına ilişkin genel duyuruyu izleyen bir ay içinde bu Yönetmelik'in ilgili hükümlerine uygun olarak lisans için başvurmak zorunda oldukları, bu süre içinde başvuruda bulunmayan kuruluşların istasyonlarının derhâl kapatılması esası getirilmiştir (İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri, § 10).

5. 3984 sayılı mülga Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ulusal radyo ve televizyon frekans planı hazırlanmış ve hazırlanan yönetmelikler çerçevesinde yayın lisansı ve yayın izni verilmek üzere başvurular alınmıştır. Neticede Kanun'un öngördüğü şartlara uygun olarak 1.186 radyo kuruluşunun lisans başvuruları kabul edilmiş, bunların dışındaki radyo ve televizyonlar yayından men edilmiştir. Lisans başvurusu kabul edilen radyolar bu tarihten itibaren RTÜK'ün sıralama ihalesi yapmasını ve karasal yayın lisanslarının verilmesini beklemeye başlamıştır (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 17).

6. 1994 yılından itibaren uygulanan 3984 sayılı Kanun, 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle ilga edilmiştir. Yeni Kanun'da, karasal sayısal yayınla ilgili net ve kesin bir yol haritasına yer verilmiştir. 6112 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesine göre RTÜK'ün radyo ve televizyon alanında frekans planlamalarını Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapması gerekmektedir. Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten dört yıl sonra yani 3/3/2015'te analog karasal yayınların sona erdirileceği belirtilmiştir. Karasal radyo yayınları için sıralama ihalesi ise analog televizyon yayınlarının kapatılmasının ardından altı ay içinde yapılacaktır. Başka bir deyişle karasal radyo yayınlarının sıralama ihalesi için son tarih 3/9/2015 olarak belirlenmiştir (İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri, § 12).

7. Anayasa Mahkemesi Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. kararında, 3984 sayılı mülga Kanun'un ve bu Kanun yerine getirilen 6112 sayılı Kanun'un emredici hükümlerine rağmen idarece bir sıralama ihalesi yapılmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla Türkiye'de hâlen karasal yayın yapan radyolar, 1995 öncesi yayına başlayan radyolar ile bu tarihten sonra idari kararlar veya mahkeme kararları ile yayına başlayan radyolardan oluşmaktadır. Başka bir deyişle 1995 yılından itibaren mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmiş sıralama ihalesi ile kanal ve frekans tahsisi yapılmış bir radyo yayına başlamamıştır. Bu sebeple ilk kez veya yayınına ara verip yeniden yayın yapmak isteyen

yayıncı kuruluşlar sıralama ihalesi yapılmadığı için yaklaşık yirmi sekiz yılı aşkın süredir beklemektedir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., §§ 59, 60).

B. Somut Başvuruya İlişkin Süreç

8. Başvurucular, yerel ve bölgesel yayın izinleri uyarınca 1995 yılından bu yana kesintisiz radyo yayını yapmaktadır. Başvurucular farklı tarihlerde RTÜK'e başvurarak "yeniden yayına başlama ve frekans tahsisi, yerel yayın izninin ulusal yayın iznine çevrilmesi ve frekans tahsisi, bölgesel yayın izninin ulusal yayın iznine çevrilmesi ve frekans tahsisi, bölgesel yayın izni uyarınca belirli il ve ilçe merkezlerine yönelik frekans tahsisi, " şeklinde çeşitli taleplerde bulunmuşlardır.

9. RTÜK'ün başvuruculların taleplerini reddetmesi üzerine başvurucular farklı tarihlerde ret işlemlerinin iptali için idare mahkemelerinde dava açmıştır. İdare mahkemeleri farklı tarihlerde verdikleri kararlarda genel olarak "frekans tahsisi için öncelikle Üst Kurul tarafından sıralama ihalesi yapılması gerektiği" gerekçesiyle davaların reddine karar vermiştir. Başvuruculların istinaf ve temyiz talepleri de bölge idare mahkemeleri ve Danıştay Onüçüncü Dairesince reddedilmiştir.

10. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2023/2280, 2023/3570 ve 2023/3579 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2022/50073 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/50073, 2022/50080 ve 2022/77457 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2021/35242 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular genel olarak;

i. Türkiye'deki radyo yayıncılığının hâlen 3984 sayılı mülga Kanun ile getirilen geçici rejime dayalı olarak sürdürüldüğünü, RTÜK'ün gerekli idari düzenlemeleri yapmayarak 6112 sayılı Kanun'u etkin bir şekilde işletme yükümlülüğünü yerine getirmediğini, geçici rejime dayalı mevzuat açık ve belirgin olmadığından yayıncı kuruluşların akıbetlerini öngöremediklerini, idare mahkemelerine yapılan başvurulardan sonuç alınamadığını, bu nedenle yargı mercilerinin radyo yayını yapmak isteyen kuruluşlara 6112 sayılı Kanun'un uygulanmaması dolayısıyla ortaya çıkan keyfîlik bakımından yeterli güvence sağlayamadığını,

ii. RTÜK'ün 3984 sayılı mülga Kanun ile oluşumundan bugüne kadar geçen sürede usulüne uygun bir sıralama ihalesi yapmamasının geçici rejime dayalı olarak yayınlarına devam eden yayın kuruluşları ile ilk kez veya yeniden yayın yapmak isteyen ya da mevcut yayın alanlarını genişletmek isteyen yayın kuruluşları arasında eşitsizliğe yol açtığını ve geçici olan rejimin sürekli ve kalıcı hâle gelmesine neden olduğunu ifade etmiştir.

13. 2021/35242 ve 2022/50080 numaralı başvurularda Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculların ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. 2021/35242 numaralı başvuruda başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında -genel hatlarıyla- bireysel başvuru formundaki

iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru, ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Olayda başvurucular 1995 yılından itibaren geçici rejime dayalı olarak yayınları sürdürmekte olup farklı tarihlerde RTÜK'e başvurarak bölgesel ve ulusal yayın izni ve frekans tahsisi talebinde bulunmuşlar, buna karşın RTÜK ve RTÜK'ün kararı üzerine açılan iptal davalarını karara bağlayan yargı mercileri, Üst Kurul tarafından sıralama ihalesi yapılmadığından bahisle başvuruculların taleplerini reddetmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. kararında, radyo yayını yapmak amacıyla gerçekleştirilen başvuruların RTÜK tarafından frekans tahsisine ilişkin sıralama ihalesi yapılamadığı gerekçesiyle reddedilmesinin ve frekans tahsisi için gerekenlerin yapılmamasının düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştiren yayın hakkını olumsuz olarak etkileyen yapısal bir sorun olduğunu tespit etmiştir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 65). Kararda, ilgili Kanun'da emredici hükümler bulunmasına rağmen geçici rejimin sonlandırılmamasının, fiilî olarak yayınlarına devam eden yayın kuruluşları ile yayın yapmak isteyen kuruluşlar arasında eşitsiz uygulamaların doğmasına neden olduğu ve bu durumun devam ettiği ifade edilmiştir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 61). Anayasa Mahkemesi bahsi geçen kararda ayrıca ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerinin, idari kararların ve mahkeme kararlarının, başvurucunun yayına başlaması için kendisine ne zaman radyo frekansı verileceğini yeterli derecede öngörmesine imkân vermediğine ve bir bütün olarak öngörülebilirlik şartını yerine getirmediğine de vurgu yapmıştır (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 62). Son olarak frekans tahsisinin yapılamaması nedeniyle yeni kuruluşlara yayın izni verilmemesinin, özellikle radyoculuk sektöründe rekabeti düşürme etkisine işaret edilmiş; bu kadar uzun bir zaman diliminde ulusal medyanın çeşitliliğinin korunması yönünde tedbirlerin alınmamış olmasının, bu alandaki rekabeti engellediği ve demokratik bir toplumda yaşamsal önemdeki ifade ve basın özgürlüklerine zarar verdiği kabul edilmiştir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., § 64).

18. Bu bağlamda devletin medyada etkili çoğulculuğu sağlamak ve medya organlarının basın ve haber verme özgürlüğünü güvence altına almak için gerekli yasal ve idari düzenleme yapma ve var olan mevzuatı etkili bir şekilde işletme pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş., §§ 66-68).

19. Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. kararından sonra idare tarafından söz konusu yapısal sorunun giderilmesine yönelik olarak herhangi bir işlem yapılmadığını ve sorunun devam ettiğini tespit eden Anayasa Mahkemesi, İyi Haber Yayın Organizasyon Tic. A.Ş. ([1. B.], B. No: 2014/13819, 10/1/2018) ve Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (2) ([1. B.], B. No: 2015/3369, 8/2/2018) kararlarında da önceki içtihadını sürdürmüş, idare tarafından söz konusu yapısal sorunun giderilmesi için herhangi bir işlem yapılmadığını ve sorunun devam ettiğini gözeterek başvuruculların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi aynı yöndeki kararını Medya İzmir Basın Yayın Rek. San. ve Tic. A.Ş. ([1. B.], B. No: 2015/7019, 8/2/2018) ve Ömür Radyo Televizyon Ticaret Anonim Şirketi ([1. B.], B. No:

2015/14943, 21/2/2018) başvurularında da tekrarlamıştır.

20. Son olarak Anayasa Mahkemesi İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında da önceki içtihadını sürdürmüş, yapısal sorunun varlığının tespit edildiği 18/10/2017 tarihli ilk karardan bu yana geçen sürede idarenin yapısal sorunun çözümüne yönelik kararlı bir irade ortaya koymadığını ve yapısal sorunun devam ettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmemesinin daha önce verilen ihlalin devam ettiği anlamına geldiğini belirten Anayasa Mahkemesi anılan kararda, mevcut başvuru yönünden yapılacak incelemenin olayların baştan itibaren yeniden değerlendirilmesi değil daha önce verilen ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediğinin ve bu kapsamda başvurucuların anayasal haklarının ihlal edilip edilmediğinin tespitiyle sınırlı olacağını ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 53, 54).

21. Anayasa Mahkemesi İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında yaptığı incelemede; mevcut yapısal sorunun sadece Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuş yayıncı kuruluşları etkileyen bir olgu olmadığını, ilk kez veya yeniden yayın yapmak isteyen yayıncı kuruluşların sıralama ihalesi yapılmadığı için beklemeye devam ettiği gibi geçici rejim sürerken idari ve yargısal kararlar üzerine yapılan münhasır frekans tahsislerinin, frekans tahsisi yönünde idari ve yargısal bir karar edinemeyen diğer yayıncı kuruluşlar aleyhine sistemdeki sorunun daha da derinleşmesine neden olduğunu ifade etmiştir (aynı kararda bkz. § 61). Devamında Anayasa Mahkemesi Anayasa kurallarının ve kanunların emredici hükümlerine rağmen karasal radyo yayıncılığı organize edilerek bu alanda frekansların hakkaniyete uygun bir yöntemle tahsislerinin sağlanması suretiyle bir düzen kurulmadığı için yapısal sorunun hâlen devam ettiğini; devletin, medyada etkili çoğulculuğu sağlamak ve medya organlarının basın ve haber verme özgürlüğünü güvence altına almak için gerekli yasal ve idari düzenleme yapma ve var olan mevzuatı etkili bir şekilde işletme yükümlülüğünü yerine getirmediği için ifade ve basın özgürlüklerine yönelik daha önce tespit edilen ihlallerin devam ettiğini, dolayısıyla da bu aşamada mezkûr şikâyetlerle Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunan başvurucular yönünden "yapısal sorunun devam ettiği" gerekçesiyle ayrıca bir ihlal kararı daha vermekte hukuki bir fayda bulunmadığını belirtmiştir (aynı kararda bkz. §§ 61-65).

22. Mevcut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir yön bulunmamaktadır. Bu kapsamda Anayasa kurallarının ve kanunların emredici hükümlerine rağmen karasal radyo yayıncılığının organize edilerek bu alanda frekansların hakkaniyete uygun bir yöntemle tahsislerinin sağlanması suretiyle düzen kurulmamasından mütevellit yapısal sorun nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği şeklindeki Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmamış olması Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde yer alan güvencelere aykırıdır.

23. Açıklanan gerekçelerle -mahkemeye erişim hakkının sağladığı güvencelerle de bağdaşmayacak şekilde- Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının uygulanmaması nedeniyle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. 2022/50073 ve 2023/2280 numaralı bireysel başvuru dosyalarında başvurucular, söz konusu yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle ayrıca makul sürede yargılanma haklarının

da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvurucular ayrıca farklı miktarlarda maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

28. İfade ve basın özgürlükleri yönünden Anayasa Mahkemesinin Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. ve İyi Haber Yayın Organizasyon Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararlarında tespit edilen tüm ihlallerin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve bahsi geçen ihlal kararlarının gereğinin yerine getirilmesi zorunludur. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi tarafından hükmedilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğinin ilgili kuruluş olan RTÜK'e gönderilmesi kararı uyarınca anılan idare tarafından yapısal sorunun çözümüne yönelik işlemlerin yerine getirilmeye başlanması mecburiyeti bulunmaktadır. Bu amaçla işbu kararın gereği için RTÜK'e gönderilmesi gerekir.

29. Öte yandan 3/3/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6112 sayılı Kanun'un emredici hükümlerine rağmen ön şartları yerine getirmiş müracaatçı kuruluşlara yayın izni ve lisans vermekle görevlendirilen RTÜK'ün belirlenen zaman zarfında usulüne uygun bir sıralama ihalesi gerçekleştirerek kanal veya frekans tahsisi yapamadığı dikkate alındığında, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için karasal radyo yayıncılığı alanındaki hukuki belirsizliğin giderilmesi de yapısal sorunun çözümüne katkı sunabilir. Bu sebeple kararın bir örneğinin bilgi için Türkiye Büyük Millet Meclisine de gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

30. Bu kararda mevcut başvurulara özgü olaylar değerlendirilmemiş, daha önce verilen ihlal kararlarının gereklerinin yerine getirilmemesinden mütevellit yapısal sorun devam ettiğinden başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Mahkemelerce idari işlem niteliğinde karar verilemeyeceğinden ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

31. Diğer taraftan başvuruculara manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, maddi zararlarına ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. 2022/50073 ve 2023/2280 numaralı başvurular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Türkiye Büyük Millet Meclisine GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 1. 40.000 TL vekâlet ücretinin Yönelim Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.ye ÖDENMESİNE,

2. 40.000 TL vekâlet ücretinin Oğuztürk Radyo Televizyon Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., BRT 69 Bayburt Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş., Beyza Radyo Televizyon Basın Yayın Tic. ve Paz. A.Ş. ve Genda Radyo Tek Reklamcılık Yayıncılık Ticaret A.Ş.ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. 1. 487,60 TL harcın Damla Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye ÖDENMESİNE,

2. 2.144,50 TL harcın BRT 69 Bayburt Radyo Televizyon Yayıncılık A.Ş.ye ÖDENMESİNE,

3. 664,10 TL harcın Oğuztürk Radyo Televizyon Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. ve Yönelim Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.ye AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

4. 1.480,40 TL harcın Beyza Radyo Televizyon Basın Yayın Tic. ve Paz. A.Ş. ve Genda Radyo Tek Reklamcılık Yayıncılık Ticaret A.Ş.ye AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RABİA SAYAN

B. No: 2021/46193 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/46193

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RABİA SAYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/46193)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Rabia SAYAN

Vekili : Av. Zühal ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm olayından doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da barış, emek ve demokrasi konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Planlamaya göre farklı şehirlerden gelen gruplar Ankara Tren Garı'nda toplanacak ve Talatpaşa Bulvarı, Opera Meydanı ile Atatürk Bulvarı'nı takiben Sıhhıye Meydanı'na yürüyecektir. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve yaralanmıştır (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 7, 8). Başvurucunun eşi N.S. patlama nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının olay hakkında yürüttüğü soruşturmada saldırının DEAŞ terör örgütüne üye olan iki canlı bomba tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

4. İçişleri Bakanlığı, olay öncesinde yeterli güvenlik önlemleri alınıp alınmadığı konusunda iki mülkiye başmüfettişi ile iki polis başmüfettişine ön inceleme yaptırmıştır.

5. Ön inceleme sonunda hazırlanan raporda başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. Ankara Emniyet Müdürlüğünün 29/1/2015 tarihinde yürürlüğe giren Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Önleme ve Müdahale Planı'nda toplantı ve gösteri yürüyüşleri için faraziyelerin, alınacak önlemlerin ve hareket tarzının nasıl olacağı ayrıntılı olarak belirlenmiş; toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanlara dışarıdan herhangi bir saldırının olabileceği ihtimalinin de gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bahse konu plana göre Güvenlik Şube Müdürlüğünün toplantı öncesinde yapacağı işlemler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak elde edilen her türlü istihbari bilgiyi süratle değerlendirmek de vardır. Planda genel olarak alınacak tedbirleri planlama ve organize etme görevlerinin Güvenlik Şube Müdürlüğüne ait olduğu, İstihbarat ve Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüklerinin genel olarak toplantı ve gösteri yapılacağı günün kesinleşmesinden itibaren toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak istihbarat toplama görevini yerine getirecekleri belirtilmiştir.

ii. 10/10/2015 tarihinde Sıhhiye Meydanı'nda yapılmak istenen miting için güvenlik planlaması yapılmış, saat 08.00'den itibaren görev yapmak üzere Asayiş Harekât Merkezi (Kriz Merkezi) oluşturulmuş ve toplantı öncesinde bomba aramasını da içeren alan aramaları yapılmıştır. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır. Bununla birlikte toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde arama noktaları oluşturularak kişilerin üstleri aranmamış, kişilerin üst aramasının miting yeri olan Sıhhiye Meydanı girişinde yapılması planlanmıştır.

iii. Mitinge tahminen 10.000 kişinin katıldığı ve 2.044 personelin görevlendirildiği dikkate alındığında yıl içinde yapılan benzer mitinglere nazaran görevlendirilen personel sayısı yeterlidir.

iv. Miting için alınacak güvenlik tedbirlerini ve personelin hareket tarzını göstermek üzere Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünün 8/10/2015 tarihli ve "emniyet tedbiri" konulu yazısı ilgili birimlere gönderilmiştir. Bahse konu yazıda alınacak güvenlik tedbirleri ve personelin hareket tarzı ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

v. 2015 yılı başından itibaren İstihbarat ve TEM Şube Müdürlüklerine değişik kaynaklardan birçok istihbarat bilgisi gelmiştir. Bu istihbarat bilgilerinin büyük çoğunluğu ya yer, zaman ve kişiye ilişkin somut bilgiler ihtiva etmemiş ya da teyide muhtaç niteliktedir ancak sözü edilen istihbarat bilgilerinin yine de güvenlik tedbirlerinin planlamasında dikkate alınması gerekir. 2015 yılında DEAŞ terör örgütü ile ilişkili istihbaratın fazlalığına rağmen Ankara Tren Garı önünde canlı bomba terör eylemini gerçekleştiren Y.E.A.nın da aralarında olduğu bazı şahısların canlı bomba eyleminde bulunabileceğine ve irtibatlı oldukları DEAŞ terör örgütünün Diyarbakır ve Suruç terör eylemlerinden sonra Türkiye'de ses getirecek başka terör eylemi hazırlığı içinde olduğuna, halkın kalabalık olduğu yerlerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde birden fazla canlı bomba eylemi yapabileceğine yönelik istihbaratlar son derece önemlidir. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yoğun olarak yapıldığı illerin başında Ankara gelmektedir. Bu sebeple anılan nitelikteki bilgilerin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğini planlamakla sorumlu il emniyet müdürü, emniyet müdür yardımcısı, emniyet birimleri hatta vali ile paylaşılması gereklidir. Buna rağmen TEM Şube Müdürlüğü, emniyet tedbirlerinin gözden geçirilmesi veya sıklaştırılması amacıyla emniyet

birimlerine çoğunlukla aynı içerikli yazılar göndermiştir.

vi. Gelen istihbarat bilgileri üzerine TEM ve İstihbarat Şube Müdürlükleri tarafından kişilerin genellikle Ankara ile bağlantıları araştırılmış, Suruç'ta meydana gelen patlama sonrasında birim müdürlerinin katılımı ile il emniyet müdürü başkanlığında bazı toplantılar yapılmıştır. Terör eylemlerine karşı daha duyarlı olunması konusunda tamim hazırlanmış ve değişik önleyici tedbirler (Bu tedbirlerin neler olduğu açıklanmamıştır.) alınmıştır. Ayrıca TEM ve İstihbarat Şube Müdürlüklerinin koordine ettiği operasyonlar yapılarak bazı terör eylemleri önlenmiştir (ön incelemeye dair süreç ve ön inceleme sonunda hazırlanan rapor hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Kılıç, §§ 11-14).

6. Başvurucu, İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak bombalı saldırı sonucu uğradığını ileri sürdüğü manevi zararları için tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi zımnen reddedilmiştir.

7. Başvurucu 7/4/2016 tarihinde Ankara 5. İdare Mahkemesi nezdinde 500.000 TL manevi tazminat talepli tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde saldırı yapılacağı yönünde istihbarat bilgisine sahip olmasına rağmen idarenin saldırının önlenmesi ve mitingle gösteri yürüyüşünün sağlıklı şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almadığına ilişkin birçok iddiada bulunup güvenlik güçlerinin ölenlerin, yaralananların ve yaralılara yardım edenlerin üzerine olaydan sonra gaz bombası atıp cankurtaranların olay yerine ulaşmasını ve ilk yardım çalışmalarını fiilen engellediğini, manevi zarara ilişkin olarak ise eşi N.S.nin olay anında, kendisinin de olay tarihi itibarıyla 45 yaşında olduğunu, geçici işlerde çalıştığını, olay sonrası çalışamadığını, çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getiremediğini, dahası ölen eşinin cesedinin vücut bütünlüğü bozulduğu için acısının katlandığını ifade etmiştir.

8. Ankara 5. İdare Mahkemesi 28/7/2017 tarihinde bağlantı nedeniyle gönderme kararı almış; kararda, başvurucunun olay nedeniyle maruz kaldığı manevi zararın giderilmesi istemiyle açtığı işbu dava ile aynı olaydan kaynaklı olarak yine aynı başvurucunun maddi tazminat istemiyle açtığı Ankara 16. İdare Mahkemesinin 2016/1622 esasına kayıt olan dosya arasında bağlantı bulunduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle bağlantı olup olmadığının saptanması amacıyla dosyanın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine gönderilmesine karar vermiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 20/9/2017 tarihli kararıyla iki dosya arasında bağlantı olduğu sonucuna vararak davalara bakmak üzere Ankara 16. İdare Mahkemesinin yetkili kılınmasına karar vermiştir. Bunun üzerine dosya yeni bir esasa (E.2017/2854) kaydedilerek Ankara 16. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) görülmeye devam edilmiştir.

9. Davalı idarenin savunma dilekçesi ile bu dilekçe ekinde yer alan belgelere göre,

i. Miting öncesi Ankara vali yardımcısı başkanlığında Güvenlik, TEM ve İstihbarat Şube Müdürlükleri, İl Jandarma Komutanlığı, Büyükşehir Belediyesi EGO Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerinden oluşan Kriz Merkezi oluşturulmuştur.

ii. Planlanan önlemler kapsamında toplanma yeri olan tren garında, yürüyüş güzergâhında, miting alanı olan Sıhhiye Meydanı çevresinde oluşturan zincirde, miting alanı arama noktalarında, Sıhhiye Demiryolu Köprüsü üzerinde, il dışından gelen araçların koordineli olarak yönlendirilmesinde ve hassas noktalarda görev yapmak üzere -topluluğun hareketlerinin izlenmesi ve bilgi akışı sağlanması için görevlendirilen Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü (MOBESE ve telsiz) görevlilerine ilaveten- tüm birimlerden ve müdüriyet

birliklerinden toplam 2.044 personel görevlendirilmesi planlanmış; bu personelden sivil ve resmî olmak üzere çeşitli birimlerden 129 personel ise ilk toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde görevlendirilmiştir.

iii. Özel Harekât Şube Müdürlüğünce yeteri kadar personel, talep edilmesi hâlinde görev almak üzere hazır bulundurulmuştur. Ankara Tren Garı ile miting alanında itfaiye, ambulans ve zabıta görevlendirilmiştir.

iv. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır

v. Olay sabahı saat 06.02'den itibaren 500 bariyer kullanılarak miting alanının çevrelenmesine başlanmıştır.

vi. Saat 09.00'da güvenlik şube müdürü tarafından Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü ekipler amirine arama noktalarına yakın yerlerdeki kamyonet ve panelvan tipi araçların uzman ekiplerce kontrol edilerek kaldırılması talimatı verilmiştir.

vii. Miting alanı ve bu alana çıkan cadde ve sokaklar trafiğe kapatılmış, belirli yerlerde giriş arama koridorları ve polis zinciri oluşturulmuştur. Arama noktaları ve polis zincirinde görev almak üzere sekiz, toplamda ise on üç İl Emniyet Müdürlüğü birliği görevlendirilmiştir.

viii. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğüne bağlı görevliler ve bomba arama dedektör köpek timleriyle ilk toplanma alanı ve Sıhhiye Meydanı'na kadar olan yürüyüş güzergâhında bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

ix. Miting alanındaki vatandaşların dışarıya çıkması sağlandıktan sonra miting için kurulan platform, platform çevresi ve miting alanı içinde bomba arama dedektör köpek timleri kullanılarak bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

x. Olay öncesi tren garı önünde bir, miting alanında iki ambulans tedbir amacıyla göreve hazır bekletilmiş; patlama sonrası ilk çağrının 10.05'te yapılması üzerine 33 saniye sonra vaka formu düzenlenmiş ve olay yerinde bekleyen ekipçe ilk müdahale yapılmıştır. Müdahale sırasında biri çoklu ambulans olmak üzere 57 112 Acil Yardım ambulansı, 54 özel ambulans görev almış, ilk 20 dakika içinde 16 ekip ve çoklu hasta taşıyan ambulans olay yerine ulaşmış ve 65 dakika içinde olay yerinde yaralı kalmamıştır.

xi. Ankara Tren Garı önünde meydana gelen patlamayla ilgili olarak önceden yapılmış bir ihbar tespit edilememiştir.

10. İdare Mahkemesi 21/6/2018 tarihli kararla davayı kısmen kabul ederek 50.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin ise reddine hükmetmiştir. 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ve sosyal risk ilkesine ilişkin açıklamada bulunulan karar gerekçesinde, terör saldırısı niteliğini haiz olay nedeniyle yakınını kaybeden başvurucunun yaşadığı elem ve üzüntü sonucu oluşan manevi zararının sosyal risk ilkesi gereğince hizmet kusuru bulunmasa bile idarece tazmini gerektiği, bu bağlamda başvurucunun duyduğu acı ve üzüntü ile orantılı olarak manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir. Kararda ayrıca manevi tazminatın kişilerin mal varlığında meydana gelen bir eksilmeyi karşılamaya yönelik bir tazmin aracı olmayıp olay nedeniyle duyulan elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletmeyi amaçladığı belirtilerek olayın meydana geliş şekli dikkate alındığında patlama neticesinde vefat eden N.S.nin eşi olan

başvurucunun olay nedeniyle duyduğu acı ve ızdırabı kısmen de olsa karşılayabilmek amacıyla 50.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

11. Başvurucu ile davalı idare, İdare Mahkemesi tarafından verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 9/1/2019 tarihinde başvurucu için hükmedilen tazminat yönünden İdare Mahkemesi kararının onanmasına hükmetmiştir. Kararda manevi tazminata hükmedilirken ilgililerin sosyal ve ekonomik durumu dikkate alınarak olay nedeniyle duydukları elem ve ızdırabın kısmen giderilmesini ifade edecek, idarenin hukuka aykırılığını ortaya koyacak ve hukuka aykırılığı özendirmeyecek bir miktarın belirlenmesi gerektiği, manevi tazminatın tutarını belirleme görevi hâkimin takdirine bırakılmış ise de hükmedilen tutarın uğranılan manevi zararla orantılı, duyulan üzüntüyü hafifletici ve hükmedilecek tazminat tutarının adalete ve hakkaniyete uygun olması gerektiği, hükmedilecek tazminat ödenmesiyle zarara uğrayanda manevi huzurun sağlanmasının amaçlandığı, dolayısıyla takdir edilecek miktarın sağlanmak istenen tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olması gerektiği ifade edilmiştir.

12. Başvurucu ile davalı idare, İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 15/12/2020 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiştir. Karar gerekçesinde öncelikle Dairenin yerleşik içtihadı uyarınca terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yapılarak karar verileceğini belirtmiştir. Gerekçenin devamında aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Ankara Valiliği (emniyet birimleri) tarafından verilen cevaplarda emniyet birimlerine konuya ilişkin ihbarda bulunulmadığının belirtildiğini, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ön inceleme raporu içeriğinde TEM Daire Başkanlığının Ankara dâhil olmak üzere çok sayıda emniyet birimine ilettiği DEAŞ'ın canlı bomba gibi eylemlerde bulunma hazırlığı yaptığı yönündeki yazının toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde emniyet tedbiri almakla görevli güvenlik şube müdürlüğüne iletildiği yönünde bir bilge/belge bulunmadığını, bununla beraber birden fazla birimle paylaşılan söz konusu yazı nedeniyle elinde istihbari bilgi bulunan idarenin önceki standart uygulamadan ayrılarak bu bilgiyi ilgili birimlere iletmesi, güvenlik tedbirleri alması noktasında gerekli hassasiyet ve özeni göstermediğinin düşünülebileceğini ancak söz konusu yazı nedeniyle idarenin hizmet kusuru temelinde sorumlu tutulabilmesi için bu yazının yer, zaman ve kişi bakımından somut nitelikte olması gerektiğini, bu bağlamda olay öncesine ilişkin olarak idarenin hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca İçişleri Bakanlığının ön inceleme raporu ve Ankara Valiliği tarafından sunulan olay tutanağı ile "emniyet tedbirleri" konulu yazı temel alındığında idarenin önceki uygulamaları doğrultusunda açık hava toplantılarında toplanma yeri ile ilgili genel bir arama yapılmadığını, yeterli sayıda emniyet personelinin görev yaptığını, önleyici ve güvenliğe yönelik bomba aramalarının yapıldığını belirterek idarenin bu yönden de kusuru olmadığını değerlendirmiştir. Sağlık hizmetinin sunumu ile olaya yaralılara müdahale yönünden de yeterli sayıda ambulansın görevlendirildiğini, sadece 65 dakika içinde tüm yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiğini, sağlık hizmetinin sağlanması bağlamında bir iletişim aksaklığı yaşanmadığını açıklayarak idarenin bu bakımdan da hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuç itibarıyla somut olayda idarenin hizmet kusuru ve/veya kusursuz sorumluluğunun söz konusu olmadığını belirterek başvurucu için hükmedilen tazminat yönünden İstinaf

Mahkemesi hükmünü onamıştır. Manevi tazminatın manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelen, yaşama sevinci ve zevki azalan kişinin manen tatminini sağlamaya yönelik bir tazmin aracı olduğunu, manevi tazminatın olay nedeniyle duyulan elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletmeyi amaçladığını, belirtilen niteliği gereği manevi tazminatın zenginleşmeye yol açmayacak şekilde belirlenmesi ve tam yargı davalarının niteliği gereği takdir edilecek manevi tazminat miktarının olayın ağırlığını ortaya koyacak, hukuka aykırılığı özendirmeyecek, bir başka ifadeyle benzeri olayların bir daha yaşanmaması için caydırıcı ve aynı zamanda cezalandırıcı bir miktarda olması gerektiğini ifade etmiştir.

13. Başvurucu, nihai kararı 27/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; idari yargı yerlerince, İçişleri Bakanlığı mülkiye müfettişlerinin raporu başta olmak üzere sunduğu delillerin değerlendirilmediğini, manevi tazminatın miktarı tespit edilirken zenginleşme yasağından hareket edildiğini ancak olayın yaşanış şekli ile beş yıl boyunca çektiği manevi acının dikkate alınmadığını, yaptığı itirazların İstinaf Mahkemesi ve Daire tarafından değerlendirilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle başvurucu lehine hükmedilen manevi tazminata işaret edilerek başvurucunun uğradığı zararın giderildiği ve bu nedenle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalmadığının değerlendirilmesi gerektiği, yargılamanın usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirildiği, başvurucuya delillerini ve iddialarını sunma fırsatı verildiği, bunların gereği gibi değerlendirildiği, gerekli bilgi ve belgeler toplanıp detaylı araştırma sonucunda usul ve hukuka uygun olarak karar verildiği, başvurucunun İdare Mahkemesinin kararına karşı istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurduğu, iddiaların gerek İdare Mahkemesi gerekse de İstinaf Mahkemesi ve Daire tarafından incelendiği, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların bireysel başvuruda incelenemeyeceği bildirilmiştir.

17. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yineleyerek hükmedilecek manevi tazminat miktarı belirlenirken olayın meydana geliş biçimi ve olayın yaşanmasında idarenin kusurunun dikkate alınması gerektiğini belirterek devletin vatandaşlarını koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini ileri sürmüştür. Başvurucuya göre saldırıya dair istihbarat alınmasına rağmen yeterli önlem alınmadığı için saldırı engellenememiştir. Hatta saldırganları taşıyan araçlar trafik polisince durdurulmasına rağmen bırakılmıştır. Nitekim olay sonrası haklarında ön inceleme yapılan emniyet görevlilerinden bir kısmı görevden uzaklaştırılmıştır. Ayrıca Türk Tabipler Birliği raporunda olaydan sonra ölenlerin, yaralıların ve yaralılara yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıldığı için can kurtaranların olay yerine erişimi ve ilk yardım çalışmaları da engellenmiştir.

18. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyanda başvuru formundaki iddiaları yanında devletin vatandaşlarını koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini de ileri sürmüştür. Başvuruya konu edilen yargılamada verilen nihai kararın öğrenilmesinden itibaren otuz günlük başvuru süresi içinde dile getirilmeyen iddiaların Anayasa Mahkemesi

tarafından incelenmesi mümkün değildir. Aksinin kabulü bir kez bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvuru sonlandırılıncaya kadar başvuru dosyasına gelen her türlü ihlal iddiasının incelenmesini gerekli kılar ki bu, bireysel başvuru için öngörülen otuz gün kuralını anlamsız hâle getirir (Ümüt Demir [2. B.], B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31). Başvurucunun, başvuru formunda yaşam hakkının ihlal edildiğine yönelik bir sav dile getirmediği görüldüğünden yaşam hakkı yönünden ayrı bir inceleme yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

19. Somut olayda idari yargı yerlerinin, başvurucunun yakınının ölümü ile sonuçlanan olayda idarenin sorumluluğuna ilişkin yaptıkları değerlendirme sonucunda sorumluluğun sosyal risk ilkesi kapsamında kaldığı sonucuna ulaştıkları anlaşılmıştır. Hükmedilecek manevi tazminatın miktarı tespit edilirken de olayın meydana geliş şekli ile başvurucunun olay nedeniyle duyduğu acı ve ızdırabın (bkz. § 10), bunlara ek olarak başvurucunun sosyal ve ekonomik durumunun (bkz. § 11) dikkate alındığı, ayrıca olay nedeniyle duyulan elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletmeyi amaçlayan manevi tazminatın zenginleşmeye yol açmayacak şekilde belirlendiği (bkz. § 12) görülmüştür. İdari yargı yerlerince başvurucunun sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin ayrıca ve resen bir araştırma yapılmamış ise de başvurucunun dava dilekçesinde ortaya koyduğu sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin (bkz. § 11) başkaca bir talebi, toplanmasını istediği bir delil yoktur. Dahası başvurucu bireysel başvuruda da bu yönde bir yakınma dile getirmemiştir.

20. Bu açıklamalar ışığında başvurucunun yakındığı hususlar delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup idari yargı yerlerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaldı ki başvurucunun ileri sürdüğü hususlar İdare Mahkemesince değerlendirilmiş olup İdare Mahkemesi kararında yeterli gerekçeye yer verilmiş; İstinaf Mahkemesi ve Daire de yeterli gerekçe içeren İdare Mahkemesi kararına atıfta bulunmuştur.

21. Açıklanan gerekçelerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER BEDİR

B. No: 2021/47991 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/47991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER BEDİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/47991)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ömer BEDİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya ailesi tarafından kargo yoluyla gönderilen iki kartpostala ceza infaz kurumu tarafından el konulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (İnfaz Kurumu) tarafından 26/3/2021 tarihli kararla başvurucuya yakınları tarafından kargo yoluyla gönderilen iki kartpostalın başvurucuya teslim edilmemesine, tutanak altına alınarak ailesine teslim edilmek üzere (nakil ya da tahliye hâlinde başvurucuya verilmek üzere) kurum emanet eşya biriminde muhafaza edilmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; kartpostalların görsellerinde provokatif eylem sırasında kolluk kuvvetlerinin müdahalesine maruz kalan bir göstericinin resmedildiği, söz konusu görsellerle emniyet teşkilatı personelinin küçük düşürülmek ve aciz duruma düşürülmüş gibi gösterilmek istendiği, kartpostalların özellikle terör suçundan hükümlü ve tutuklular tarafından terör örgütü propagandası amacıyla istismara açık olabileceği ve kurum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği değerlendirilmiştir.

3. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı şikâyet başvurusu Tarsus İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 28/4/2021 tarihli kararıyla kurum kantininden temin edilebilecek nitelikteki eşyaların güvenlik gerekçesiyle kurum dışından getirtilmesine izin verilmediği,

İnfaz Kurumu kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

4. Başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına yaptığı itiraz Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/6/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 24/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, ailesi tarafından kargo yoluyla kendisine gönderilen kartpostallara el konulması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olan başvurucuya gönderilen kargonun 26/2/2021 tarihinde görevli personel tarafından başvurucunun da hazır bulunduğu ortamda açıldığı, kartpostalların başvurucuya teslim edilmeyerek ailesine gönderilmek ya da nakil veya tahliye hâlinde başvurucuya verilmek üzere kurum emanet eşya deposunda muhafaza altına alındığı belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca başvurucunun 14/11/2023 tarihli dilekçesiyle emanet eşya deposunda bulunan eşyasının ziyaret gününde ailesine teslim edilmesini talep etmesi üzerine aynı tarihte söz konusu eşyalarla birlikte başvuruya konu kartpostalların da babasına imza karşılığında teslim edildiği, başvurucunun 1/2/2024 tarihinde tahliye edildiği ve tahliye işlemleri kapsamında İnfaz Kurumunda herhangi bir eşyasının kalmadığına ilişkin beyanda bulunduğunun kayıt altına alındığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42, 45).

10. Somut olayda başvurucuya ailesi tarafından gönderilen kartpostalların herhangi bir yazılı içerik içermediği, başvurucuya yöneltilmiş bireysel bir mesaj ya da anlam taşıyan bir ileti aktarımı niteliği taşımadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla şikâyete konu edilen işlem nedeniyle başvurucunun haberleşme hürriyetine dayalı kişisel bir hukuki menfaatinin doğduğundan söz edilemez.

11. Öte yandan Bakanlık görüşünün incelenmesinden başvurucuya teslim edilmeyen kartpostalların daha sonra ailesine teslim edildiği, başvurucunun tahliye edildiği ve İnfaz Kurumunda herhangi bir eşyasının kalmadığına yönelik beyanda bulunduğu, anılan hususların aksinin ileri sürülmediği ve dosya kapsamından da doğrulandığı dikkate alındığında başvurucunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü kamusal işlemden kişisel olarak ve doğrudan etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZİHNİ DOĞAN

B. No: 2021/51426 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/51426

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZİHNİ DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/51426)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Zihni DOĞAN

Vekili : Av. Ömer Burak BİLDİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Gaziantep'in Şahinbey ilçesi Karataş toplu konut alanı bölgesindeki geçici 259 ada 1 parsel numaralı 200 m²lik taşınmaz 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu uyarınca davacı S.K.ya tahsis edilmiştir. Davacı S.K. tahsis kararının iptal edildiğini belirterek taşınmazın rayiç bedelinin tahsili amacıyla davalı belediye aleyhine 14/1/2013 tarihinde Gaziantep 6. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkeme 4/12/2013 tarihinde davanın kabulüne ve 94.000 TL alacağın 25/11/2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiştir. Kararın davalı tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 23/10/2014 tarihinde hükmün bozulmasına karar vermiştir.

4. 6/3/2015 tarihinde bozma kararına uyan Mahkeme 18/11/2015 tarihinde davanın kabulü ile 94.000 TL alacağın ifanın imkânsız hâle geldiği 25/11/2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınıp davacıya ödenmesine karar vermiştir.

5. Söz konusu karar, davalı tarafından temyiz edilmiştir. (Kapatılan) Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 24/1/2017 tarihinde hükmün bozulmasına, 24/5/2017 tarihinde davacının karar düzeltme isteğinin reddine karar vermiştir.

6. Mahkeme 4/12/2019 tarihinde bozma kararına uyulmasına karar vermiş ve yapılan yargılama sonucunda 29/6/2020 tarihinde davanın kabulüne, 94.000 TL alacağın 3.000 TL'sinin dava tarihinden itibaren, 91.000 TL'sinin ıslah tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine hükmetmiştir.

7. Davalının temyiz istemi üzerine yapılan inceleme sonucunda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Daire) 24/5/2021 tarihinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere anılan hükmün onanmasına karar vermiştir. Aynı Daire 21/9/2021 tarihinde de davalının karar düzeltme isteminin reddine karar vermiştir.

8. Diğer taraftan davacı, ilamdan kaynaklanan alacağını noterde düzenlenen 22/1/2021 tarihli alacağın devri sözleşmesi ile başvurucuya devir ve temlik etmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 15/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; yargılamanın uzun sürdüğünü, alacağını tahsil dahi edemediğini, makul süreyi geçen yargılama nedeniyle faizle karşılanamayacak kadar fahiş zararının olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun alacağı temlik ettikten sekiz ay sonra davanın başvurucu lehine kesinleştiği, başvurucunun alacağı temlik aldıktan kısa bir süre sonra davanın lehine sonuçlanmasının mağdur sıfatı yönünden yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun tutumunun davanın devri nedeniyle yargılamaya sonradan katılmış olmasının, sonrasında yargılamada geçen sürenin, davanın karmaşıklığının, toplanması ve değerlendirilmesi gereken delillerin çeşitliliğinin, kapsamının ve içeriğinin dikkate alınması gereken belirleyici unsurlar arasında olduğu ifade edilmiştir. Bakanlıkça yargılama süresinin makul olup olmadığı incelenirken olağanüstü hal ve pandemi koşulları ile somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiğine de işaret edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özü, yargılamanın uzun sürmesine yöneliktir. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Başvurunun niteliği dikkate alındığında öncelikle kişi bakımından yetki konusunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

14. Anayasa Mahkemesi 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesine ilişkin değerlendirmesinde bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşul olduğunu, bu kapsamda ilkinin başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi ve bunun sonucunda kendisinin mağdur

olduğunu ileri sürmesi, ikincisinin ise bu ihlalden dolayı kişisel olarak ve doğrudan etkilenmesi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesi çerçevesinde bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişi mağdur statüsü kazanamaz (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42, 43).

15. Diğer taraftan bireysel başvuruda mağdur kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti kuralları gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır. Ayrıca mağdur kavramı, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır (Onur Doğanay, § 44).

16. Öte yandan bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Onur Doğanay, § 45; Ayşe Hülya Potur [2. B.], B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

17. Bireysel başvuru yolunu işletebilecekler esas itibarıyla doğrudan mağdur sıfatını taşıyan kişiler olmakla birlikte somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine göre mağdur ile arasında doğrudan kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da Anayasa'nın ihlalinden olumsuz olarak etkilenmiş veya ihlalin sona ermesinden meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de dolaylı mağdur sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabileceklerdir (Engin Gök ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 47).

18. Söz konusu uyuşmazlıkta dava 14/1/2013 tarihinde açılmıştır. Davacı yargılamanın devamı sırasında alacağını 22/1/2021 tarihinde alacağın devri sözleşmesiyle başvurucuya devir ve temlik etmiştir. Dairenin kararı 21/9/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

19. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 183. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir. Bu durumda alacak ile talep ve dava haklarını devir ve temlik alan başvurucu yargılama süreci ile davada verilen karardan doğrudan etkilenmektedir. Başvurucunun alacağı devraldığı tarihten kısa bir süre sonra karar kesinleşmiş ise de neticede başvurucunun alacağı devralmadan önce uzun süren yargılama nedeniyle alacağın değer kaybetmesi de söz konusudur. Bu bağlamda başvurucu açısından mağdur sıfatının bulunduğu değerlendirilmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar

verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZLEM BİRSEV

B. No: 2021/55498 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55498

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZLEM BİRSEV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55498)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Özlem BİRSEV

Vekili : Av. Ferhat CANBEDİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, avukata verilen uyarma cezasına karşı açılan davada sonuca etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İzmir Barosuna kayıtlı avukat olarak görev yapmaktadır. Başvurucunun alacaklı vekili olarak yürüttüğü icra takibinde borçla herhangi bir ilgisi olmayan borçlunun anne ve babasının cep telefonlarına alacağın tahsili için mesaj göndererek psikolojik baskı uyguladığı gerekçesiyle İzmir Barosu Yönetim Kurulu (Baro) tarafından başvurucu hakkında disiplin soruşturması açılmasına karar verilmiştir. Disiplin soruşturması sonunda Baro 12/7/2019 tarihinde başvurucunun uyarma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı itiraz etmiş; Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu (TBB) tarafından 28/12/2019 tarihinde itirazın süre yönünden reddedilmesi üzerine 3/3/2020 tarihinde iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde, cezanın hukuka aykırılığından bahsetmesine karşın TBB'nin süre yönünden itirazın reddine yönelik kararına dair herhangi bir açıklama yapmamıştır.

3. Ankara 16. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 30/12/2020 tarihinde davayı reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bakılan davada, 1136 sayılı Kanunun 157. maddesi uyarınca disiplin kurulu kararlarına karşı, Cumhuriyet Savcısı ve ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kuruluna itiraz edebileceği, İzmir Barosu Disiplin Kurulu'nun 12/7/2019 tarih ve E:2018/265, K:2019/241 sayılı kararının davacıya 7/8/2019 tarihinde tebliğ edildiği, davacı tarafından bu karara karşı en geç 6/9/2019 tarihinde itiraz edilmesi gerekirken itiraz dilekçesinin 9/9/2019 tarihinde verildiği, bu bakımdan itiraz başvurusunun süresinde yapılmadığı anlaşıldığından, davacının İzmir Barosu Disiplin Kurulunun 12/7/2019 tarih ve E:2018/265, K:2019/241 sayılı kararına yaptığı itirazın süre yönünden reddine ilişkin Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulunun 28/12/2019 tarih ve E:2019/1120, K:2019/1176 sayılı kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, davacının alacaklı vekili olduğu İzmir 12. İcra Müdürlüğü'nün 2017/4344 sayılı dosyası üzerinde yürüttüğü icra takibi sırasında, borçla herhangi bir ilgisi olmayan borçlunun anne ve babasının cep telefonlarına alacağın tahsili için mesaj göndererek psikolojik baskı uyguladığı yönündeki eylemi nedeniyle yargılandığı Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 24/12/2018 tarih ve E:2018/321, K:2018/707 sayılı kararında borçlunun anne ve babasına 'Bugün evinize hacze geliyoruz, kızınız hakkında dava açıldı, yakalama kararı çıkartılıyor, ceza alacak. Arabanıza haciz koyacağız, evinizden mal kaldıracağız' şeklinde sözler söylendiği, yine aynı mahiyette mesajlar atıldığı ve davacının kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu işlediği tespitleri dikkate alındığında, davacı hakkında verilen uyarma cezasının esası itibariyle de hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır..."

4. Başvurucu, karara karşı 18/3/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 21/10/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiş; kararda, Mahkeme tarafından başvurucu hakkında verilen uyarma cezasının esası itibarıyla hukuka uygun olduğu sonucuna vardığını belirtmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 9/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 24/12/2018 tarihinde başvurucunun kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçundan 2 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, sabıkasız olması, kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutumu dolayısıyla hükmün geri bırakılması hâlinde suç işlemekten çekineceği yönünde olumlu kanaat oluşması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Kararda, başvurucunun nisan ayında dört, mayıs ayında yedi kez mesaj gönderdiği, alacağın tahsili amacıyla olsa dahi hiç kimsenin bu şekilde insanları rahatsız etme ve mesajlarla korkutup tehdit etme hakkı olmadığı, mesajların alacağın normal yollardan tahsili boyutunu aşarak kişilerin huzur ve sükûnunu bozacak boyuta ulaştığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir. Başvurucu, karara 16/1/2019 tarihinde itiraz etmiş; Karşıyaka 2. Ağır Ceza Mahkemesi 25/1/2019 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Mahkemece verilen kararda suçlu ilan edilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini belirterek istinaf başvurusunda bulunmasına karşın Bölge İdare Mahkemesince bu iddia değerlendirilmeden karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar

hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, TBB'den elde edilen belgelerin ekte gönderildiği ve yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

10. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

11. Başvurucunun uyarma cezasına yaptığı itiraz, süresinde olmadığı gerekçe gösterilerek TBB tarafından reddedilmiştir. Mahkeme verilen bu kararın hukuka uygun olduğunu kabul etmekle birlikte uyarma cezasını esastan da değerlendirmiştir. Cezaya yapılan itiraz süresinde değilken yani mevcut bir usul kuralına uyulmamışken neden aynı zamanda esastan bir değerlendirme yapılması gerektiği karardan anlaşılamamaktadır. Mahkeme, usul kuralına riayet edilmediğini açıkça kabul etmiş; cezanın esasına karşı değerlendirme yapmış ancak neden bu değerlendirmeyi yaptığını açıklamamıştır. Mahkeme tarafından süresinde yapılmayan bir itiraz sonucunda verilen cezanın hukuka uygun olup olmadığının neden gösterilmesi gerektiğine kararda yer verilmesi kararın anlaşılabilirliği açısından önemlidir.

12. Başvurucu, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçundan hapis cezası almasına karşın hükmün açıklanması geri bırakılmıştır. Başka bir deyişle başvurucu hakkında hukuken kesinleşmiş bir hapis cezası yoktur. Ceza mahkemesine yansıyan olguların idarece veya yargı makamlarınca değerlendirilmesi sonucu hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan kişi hakkında idari işlem ve yaptırım uygulanması veya bu idari işlem veya yaptırımın hukuka uygun bulunması doğrudan masumiyet karinesini ihlal etmez ancak burada kritik olan mesele, bireylerin masumiyet karinesinin ihlal edilmemesi için idarenin veya yargı makamlarının ceza mahkemesinin kesinleşmemiş suçluluğa dair hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir. Temel olarak masumiyet karinesi suçlu muamelesi görmemeyi hedefler (Salih Taş [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, § 39). Mahkeme ise burada

başvurucunun attığı mesajlara bağlı olarak doğrudan kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunu işlediğini belirtmiş ve kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasında verilen karara dayanmış ancak kullandığı ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu durumda verilen HAGB kararı anlamsız hâle gelmiş ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür.

13. Öte yandan Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesi kararına dayanmakla birlikte bu hususu değerlendirmemiştir. Oysa Mahkemece ceza yargılamasına konu olay ve olguların irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni ilgili ve yeterli gerekçeyle ortaya konulmalıdır.

14. Ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin uyarma cezasına olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel yoktur. Mahkeme tarafından ceza yargılamasında yer alan verilerin uyarma cezasına olan etkisi ortaya konulmalıdır. Olaya bakıldığında ise Mahkeme yalnızca Ağır Ceza Mahkemesi kararından bahsetmiş, ceza yargılamasında yer alan olguların uyarma cezasına olan etkisini irdelememiş, ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgeleri değerlendirmemiştir.

15. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu mercince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazlar, kanun yolu merci tarafından gerekçeli şekilde karşılanmalıdır. Somut olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapıldığı ancak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

16. Sonuç olarak cezaya karşı süresinde itiraz etmeyen başvurucuya verilen cezanın neden esastan değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca başvurucu hakkında elde edilen verilerin başvurucuya verilen cezayı neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Yargılama mercileri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri -açıklanması geri bırakılan hükme saygı göstererek ve başvurucunun ceza yargılamasına konu eylemi işlediği ve suçlu olduğu inancını yansıtmadan- herhangi bir şekilde değerlendirmediğinden başvurucunun hakkında verilen cezanın hukuka aykırı olduğuna dair iddiaları yeterli şekilde açıklığa kavuşturulamamıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer ihlal iddiası hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 16. İdare Mahkemesine (E.2020/572, K.2020/2381) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İ.B.

B. No: 2021/57736 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57736

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İ.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57736)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Güzay ŞERBETCİ

Başvurucu : İ.B.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vefat eden babasının taziyesini kabul etmesi için mahpusa izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru tarihinde Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) barındırılan başvurucunun 21/1/2021 tarihinde babası vefat etmiştir. Başvurucu, babasının taziyesine katılma talebiyle Akhisar Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) 27/1/2021 tarihinde müracaat etmiştir. Başsavcılıkça taziye kabulüne katılım talebi 29/1/2021 tarihinde reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun babasının 21/1/2021 tarihinde vefat ettiği, babasının vefatından başvurucunun kardeşi ile yapmış olduğu görüşme neticesinde 27/1/2021 tarihinde haberdar olduğu ve defin işleminin üzerinden üç gün geçmiş olması nedeniyle taziye kabulüne katılım talebinin reddine karar verildiği belirtilmiştir.

3. Bunun üzerine başvurucu; babasının vefatını üç gün içinde öğrenme şansının olmadığını, yasal izin hakkının kullandırılması ve talepleri hakkında işlem yapmayan Ceza İnfaz Kurumu görevlilerinin görevlerini kötüye kullandıklarını, sorumluların tespit edilmesi ve

cezalandırılması gerektiğini belirterek adli ve idari tahkikat yapılması talebiyle Başsavcılığa 22/2/2021 tarihinde başvurmuştur. Başsavcılıkça atfı kabil bir kusur ya da suç teşkil eden eylemin bulunmadığı gerekçesiyle 27/5/2021 tarihinde soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Karara karşı yapılan itiraz Akhisar Sulh Ceza Hâkimliğinin 12/11/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 15/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüne, başvurucunun nakil talebi yönünden özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, taziyeye katılma talebi yönünden aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu, babasının taziyesini kabul etmesi için izin verilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden yapılan incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddia ve taleplerini yinelemiştir.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince bireysel başvuru da bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmektedir. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca da bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25).

9. Anayasa Mahkemesi Rasul Kocatürk ([GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019) kararında, cenaze ve taziye izni konusunda infaz hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunulmasının istenmesinin başvuruculara aşırı külfet yüklenmesi anlamına geleceğine, taziye kabulüne katılma yönünden şikâyet yolunun tüketilmesinin zorunlu olmadığına ve Başsavcılığa iletilen talebin başvuru yollarının tüketildiğinin kabulü yönünden yeterli olacağına hükmetmiştir (Rasul Kocatürk, § 38).

10. Somut olayda başvurucunun taziyeye katılma talebi 29/1/2021 tarihinde reddedilmiştir. Bu durumda Rasul Kocatürk kararında belirtildiği üzere şikâyet yoluna gidilmeden Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması mümkündür. Suç duyurusunda bulunulması, taziyeye katılım talebinin karşılanması konusunda etkili bir yol olmadığından özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden tüketilmesi gereken bir yol olarak nitelendirilemez. Dolayısıyla başvurucunun taziyeye katılma talebinin reddine ilişkin olarak Başsavcılıkça verilen 29/1/2021 tarihli kararın öğrenilmesinden itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunulması beklenmektedir. Bu durumda başvurucunun anılan karardan en geç adli ve idari tahkikat yapılması talebiyle Başsavcılığa dilekçe sunduğu

22/2/2021 tarihinde haberdar olduğu ve otuz günlük sürenin dolmasından sonra 7/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; taziyeye katılma talepli dilekçesinin Başsavcılığa gönderilmediğini, ihmali olan ve görevlerini kötüye kullanan personel hakkında suç duyurusunda bulunduğunu, yürütülen soruşturmada inceleme ve araştırmanın eksik yapıldığını ve bu eksik inceleme ve araştırma ile soruşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

14. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24). Eldeki olayda da başvurucu hakkında suç isnadına ilişkin olmayan ve üçüncü kişilerin cezalandırılmasına yönelik ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İRFAN İNCİ

B. No: 2021/58134 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58134

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İRFAN İNCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58134)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : İrfan İNCİ

Vekili : Av. Çiğdem DERDİYOK KUBULAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudaki görevine iade edilirken atamanın önceki göreve yapılmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu vekilinin 23/8/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu dilekçede başvurucunun mahkeme kararıyla eski görevine iade edildiği, mali haklarının ödendiği ve başvurunun konusuz kaldığı ifade edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" başlıklı 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

4. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir."

5. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi.

...

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

6. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve İçtüzük'ün 80. maddesine göre başvurucunun başvurunun her aşamasında başvurudan feragat etmesi mümkündür. Feragat, kelime olarak vazgeçme anlamına gelir. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasına göre bu konuda uygulanması gereken 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307. maddesinde “Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir.” şeklinde tanımlanmıştır. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince başvurucunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde Anayasa Mahkemesi tarafından başvurunun İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir.

7. Başvuru konusu olayda başvurucunun mahkeme kararıyla eski görevine iade edildiği, mali haklarının ödendiği ve başvurunun konusuz kaldığı beyanlarını içeren dilekçesiyle talep sonucundan vazgeçmesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında bir feragat iradesi olup İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında olmayan başvuru hakkında düşme kararı verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İGLO YAPI DENETİM LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/12295 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İGLO YAPI DENETİM LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12295)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : İglo Yapı Denetim Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mehmet Ali MÜJDECİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yapı denetim faaliyeti yapabilecek kuruluş listesinden çıkarılmaya yönelik işlemin yargı kararıyla iptal edilmesine rağmen uğranılan zararların karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır'da yapı denetim alanında faaliyet gösteren bir şirkettir. Başvurucu 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında Diyarbakır'da denetim izin belgesi başvuru sıralamasına girmek amacıyla 13/1/2020 tarihli dilekçeyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne (İdare) başvurmuştur. Başvuru tarihinde Diyarbakır için yapı denetim kuruluşu kontenjanı dolmadığından başvuru Merkez Yapı Denetim Komisyonu tarafından 14/2/2020 tarihli kararla uygun bulunmuş; şirket denetim faaliyeti yapabilecek kuruluş sıralamasına alınmış, İdare 9/3/2020 tarihinde 30/7/2019 tarihli ve 30847 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Denetimi İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi ve Sıralamaya Alınmasına Dair Tebliğ'in (Tebliğ) 4. maddesine göre başvurucu şirkete büro denetim raporu, teminat mektubu, çekirdek personelin çalıştırıldığına dair yazı ve yapı denetim sistemi kullanım

sözleşmesinin eksik olduğunu bildirmiş; bu eksikliklerin otuz gün içinde giderilmesini talep etmiştir. Yapılan tebligat başvurucunun belirtilen adreste bulunamaması nedeniyle iade edilmiştir. Tebligatı öğrenemeyen başvurucu, bu sürede eksiklikleri gideremeyiş ve gerekli yapılanmayı tamamlamamıştır. Başvurucu 1/7/2020 tarihinde İdareye yeni bir dilekçe vermiş; dilekçede COVID-19 salgın hastalığı nedeniyle tedbirler alındığını, evrak toplama ve hazırlama noktasında gecikme olduğunu, mücbir sebep kapsamında kaybedilen sıraya yönelik yeni bir değerlendirme yapılarak ilk sıraya göre karar verilmesini talep etmiştir. İdare 20/7/2020 tarihinde eksikliklerin giderilmesi yönünde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde belirtilen adrese tebligat gönderildiğinden, aynı zamanda söz konusu eksikliklerin www.yds.gov.tr internet adresinden 14/2/2020 tarihinden sonra ilan edildiğinden, pandemi sürecinde getirilen kısıtlamaların eksiklikleri tamamlamaya engel teşkil edecek sürede ve nitelikte olmadığından bahisle başvurucuyu Diyarbakır için oluşturulan denetim faaliyeti yapabilecek kuruluş sıralamasından çıkarmıştır.

3. Başvurucu, Diyarbakır için oluşturulan denetim faaliyeti yapabilecek kuruluş sıralamasından çıkarılmasına yönelik işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek Ankara 13. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Mahkeme, İdarenin 9/3/2020 tarihli işleminin başvurucuya usulüne uygun şekilde tebliğ edilmediği gerekçesiyle dava konusu işlemi iptal etmiştir. İptal kararı istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. İptal kararı sonrasında belgelendirme süreci kaldığı yerden devam ettirilerek başvurucuya 29/1/2021 tarihinde yapı denetim izin belgesi verilmiştir.

4. İptal kararı sonrasında başvurucu Ankara 11. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde davalı İdarenin kusurlu işlemi nedeniyle şirketin kâr elde etme imkânından yoksun kaldığını, bir ilde denetim faaliyeti yürüten şirket sayısının o il için belirlenen azami kuruluş sayısıyla sınırlı olduğunu, bu sayının belirlenmesinde ildeki mevcut inşaat faaliyetleri ile buna bağlı olarak oluşan toplam birim metrekare iş miktarının esas alındığını belirtmiştir. Ayrıca söz konusu iş miktarının Ulusal Yapı Denetim Sistemi (UYDS) üzerinden yapı denetim kuruluşlarına eşit şekilde dağıtıldığını, kabul edilen işin birim metrekare miktarının her yıl Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yurt içi üretici fiyat endeksi esas alınarak belirlenen birim maliyetlerle çarpılması suretiyle hak edişin hesaplandığını, bu çerçevede faaliyette bulunulamayan dönemlere ilişkin kazanç kaybının tespitinde Diyarbakır'daki yapı denetim şirketi sayısının, ilgili döneme ait birim metrekare iş miktarının ve UYDS kapsamında yapılan dağıtımların dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

5. İdare Mahkemesi 30/11/2021 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiş; gerekçeli kararda İdarenin tazminle sorumlu tutulabilmesi için kendi eylem veya işleminden kaynaklanan, gerçek, miktarı belirli ve uğranıldığı kanıtlanmış bir zararın doğması ile bu zarar arasında nedensellik bağının bulunması gerektiğini, yalnızca muhtemel zararın tazmin sorumluluğu için yeterli olmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda İdare Mahkemesi başvurucunun yapı denetim şirketi olarak faaliyette bulunabilecekken davalı İdarenin hukuka aykırı işlemi nedeniyle yaklaşık bir yıl süreyle faaliyette bulunamadığı, bu süre içinde kazanç elde edebileceği, kâr kaybına uğradığı yönündeki iddiasının olası koşullara bağlı olarak kazanılması muhtemel bir kazanç kaybına dayandığını, bu nedenle kesin ve gerçek bir zararın ortaya konulamadığını vurgulamıştır.

6. Başvurucu, nihai kararı 30/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 20/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Maddi Tazminat Davasının Reddedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; İdarenin hizmet kusuru nedeniyle yapı denetim belgesini geç aldığını, faaliyette bulunamadığını, kazanç elde edemediğini, Mahkemenin iptal kararı sonrasında açtığı tam yargı davasında ulaştığı sonucun hatalı olduğunu belirterek mülkiyet hakkının, gerekçeli karar hakkının ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu kapsamda yalnızca mevcut mal ve haklar değil, aynı zamanda kişiye ekonomik yarar sağlama potansiyeli olan ve hukuken korunan yetkiler de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Başvuruya konu olayda yapı denetim izin belgesinin şirket açısından ekonomik bir değer ifade ettiği ve mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir mal varlığı değeri teşkil ettiği kabul edilmelidir (Ak Demirtaş Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/1989, 15/6/2016, § 35).

10. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkı kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Başvurucunun yapı denetim alanında faaliyet gösterememesi mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir.

11. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58). Söz konusu müdahalenin İdarenin yapı denetim faaliyetlerini düzenleme

ve denetleme yetkisi kapsamında gerçekleştirildiği açıktır. Bu nedenle müdahale mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmelidir.

12. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62). Olayda başvurucunun başvuru tarihinde belgelerinin eksik olması nedeniyle yapı denetim faaliyeti yapabilecek kuruluşlar sıralamasından çıkarılmasına yönelik işlemin dayanağı 4708 sayılı Kanun'un 2. ve 12. maddeleridir. İdarenin yapı denetim kuruluşlarını sıralamaya alma, eksikliklerini tamamlattırma ve gerekli şartları taşımayanları sistem dışına çıkarma yönündeki işlemlerinin kamu yararı amacına dayandığı açıktır.

13. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi olup olmadığı değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

14. Bununla birlikte başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı etkili biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

15. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

16. 4708 sayılı Kanuna göre yapı denetimi faaliyetleri yalnızca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin belgesi alan ve münhasıran yapı denetimi alanında faaliyet gösteren, tüzel kişiliğe sahip olan yapı denetim kuruluşları tarafından yürütülebilmektedir. Kanun'un 12. maddesinde yapı denetim kuruluşlarının sınıflandırılması, izin belgesi

verilmesi, kuruluşların çalışma usul ve esasları, denetim kuruluşu sayısının belirlenmesi, hizmet sözleşmeleri ve personel nitelikleri gibi hususların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmeliklerle düzenleneceği belirtilmiştir. 5/2/2008 tarihli ve 26778 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 12. maddesine göre yapı denetim izin belgesi alabilmek için kuruluşun hisselerinin tamamının mimar veya ilgili mühendislik meslek mensuplarına ait olması, ticaret veya sanayi odasına kayıtlı bulunması, ortaklarının mesleki yeterlilik ile adli sicil şartlarını taşıması gerekmektedir. Başvurunun uygun görülmesi hâlinde Merkez Yapı Denetim Komisyonunca yapı denetim izin belgesi düzenlenir. Yönetmelik'in 21. maddesinde ise yapı sahiplerinin yapı ruhsatı sürecinden önce yapı denetim kuruluşu ile yapı denetim hizmet sözleşmesi yapmak zorunda olduğu düzenlenmiştir. Belirli büyüklüğe kadar olan yapılarda yapı denetim kuruluşu yapı sahibi tarafından seçilmekte, diğer yapılarda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından elektronik ortamda belirlenmektedir. Tebliğ hükümlerinde ise yapı denetim kuruluşlarının sıralamaya alınması, izin belgesi verilmesi ve eksikliklerin tamamlatılması usulü düzenlenmiştir. Buna göre ilgili ilde faaliyet gösterebilecek kuruluş sayısının dolu olması hâlinde yeni başvuran kuruluşlar sıraya alınmakta, kontenjan bulunması hâlinde ise gerekli şartları sağlayan kuruluşlara izin belgesi verilmektedir. Eksiklik tespit edilen kuruluşlara bunları tamamlamaları için otuz günlük süre tanınmaktadır. Tebligatlar, kuruluşların ticaret sicilindeki adreslerine yapılmakta; süresi içinde başvuru yapmayan, istenen belgeleri sunmayan veya tüzel kişiliği sona eren kuruluşlar sıralamadan çıkarılmaktadır.

17. İncelenen olayda başvurucu, Diyarbakır'da denetim izin belgesi başvuru sıralamasına girmek için İdareye başvurmuş; İdare, Tebliğ'de yer alıp sunulması zorunlu olan bazı evrakın eksik olduğunu başvurucuya tebliğ etmiştir. Başvurucu, COVID-19 pandemisi nedeniyle eksiklikleri zamanında tamamlayamadığını İdareye bildirmiş; bu durumun mücbir sebep olarak kabul edilmesi talebinde bulunmuştur. Bu noktada başvuru sırasındaki belge eksikliği başvurucunun da bilgisi dâhilindedir (bkz. § 2). Takip eden süreçte İdare, süresinde eksikliklerini gideremeyen başvurucuyu Diyarbakır için oluşturulan denetim faaliyeti yapabilecek kuruluş sıralamasından çıkarmıştır. Başvurucunun söz konusu işlemin iptali istemiyle açtığı davada Mahkeme, eksikliklerin giderilmesi amacıyla başvurucuya gönderilen yazının usulsüz tebliğ edildiği gerekçesiyle iptal kararı vermiştir. İptal kararının ardından belgelendirme süreci kaldığı yerden devam ettirilmiş ve başvurucuya 29/1/2021 tarihinde yapı denetim izin belgesi verilmiştir. Başvurucu, iptal kararı sonrasında yaklaşık bir yıl süreyle yapı denetim faaliyetinde bulunamadığını, sıralamadan çıkarılmasına ilişkin işlem tesis edilmemiş olsaydı faaliyetine devam ederek bu dönemde kâr elde edebileceğini ileri sürerek tam yargı davası açmıştır. Ancak İdare Mahkemesi, başvurucunun ileri sürdüğü zarar iddiasının muhtemel nitelikte olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

18. Başvurucu, yapı denetim izin belgesinin geç verilmesi nedeniyle belirli bir süre yapı denetim faaliyetinde bulunamadığını, bu nedenle zarara uğradığını ileri sürmüştür. Somut olayda başvurucunun başvuru sürecinde Tebliğ ve ilgili mevzuat uyarınca ibraz edilmesi zorunlu olan bir kısım belgeyi süresi içinde tamamlamadığı ve bu eksikliklerin İdarece kendisine bildirildiği görülmüştür. Eksik belgeler arasında büro denetim raporu, teminat mektubu, çekirdek personelin çalıştırıldığına dair yazı ve yapı denetim sistemi kullanım sözleşmesi (bkz. § 2) gibi temel başvuru şartını oluşturan unsurlar yer almaktadır.

19. Başvurucu, eksiklikleri COVID-19 pandemisi nedeniyle süresinde gideremediğini ileri

sürerek bu durumun mücbir sebep olarak değerlendirilmesini talep etmiş ise de, başvurunun yapıldığı aşamada eksikliklerin varlığını bildiği ve bu eksiklikleri tamamlamaya yönelik yükümlülüğün kendisine ait olduğu açıktır (bkz. § 2). Nitekim İdare, süresi içinde eksiklikleri gidermeyen başvurucuyu sıralamadan çıkarmış; ancak söz konusu işlemin yargı kararıyla iptal edilmesi üzerine belgelendirme süreci kaldığı yerden devam ettirilmiş ve başvurucuya yapı denetim izin belgesi verilmiştir. Bu durumda sürecin başlangıcında mevcut olan eksikliklerin ve bunların giderilmemesinin idari sürece etkisinin, başvurucunun ileri sürdüğü iddialar bakımından belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla İdare Mahkemesinin tazmin talebini reddetmesinde açık bir keyfîlik veya bariz takdir hatası bulunduğu söylenemez.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Damga Vergisi İade Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; yapı denetim faaliyeti yürütebilecek kuruluşlar sıralamasından çıkarılması nedeniyle haksız olarak tahsil edildiğini ileri sürdüğü ve iade talebinin reddedildiği damga vergisi sebebiyle uğradığı maddi kazanç kaybının tazmini istemiyle açtığı davanın reddedilmesi sonucunda mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının birlikte dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir.

23. Başvuru konusu olayda, başvurucunun iade talebinin reddedildiği damga vergisine ilişkin şikâyetlerini Anayasa Mahkemesine başvuru öncesinde yargısal merciler önünde ileri sürmediği anlaşılmıştır. Bu itibarla söz konusu iddia bakımından olağan kanun yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu

tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Maddi tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Damga vergisi iade talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİHAT ÇALIŞKAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/21210 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21210

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİHAT ÇALIŞKAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21210)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Nihat ÇALIŞKAN 2. Atiye OKCU 3. Veysel OKCU 4. Fatih OKCU 5. Serkan OKCU 6. Sümeyye CENGİZ 7. Rukiye EKİCİ 8. Hatice EKİCİ 9. Ayşegül AKSAY 10. İbrahim OKCU 11. Bedirhan OKCU 12. Ali BOLAT 13. Yusuf KARACAN 14. Mesut ATICI 15. Semavi ERDOĞAN 16. Mahmut KARACAN 17. Nurdane KARACAN 18. Durmuş EMLER 19. İkram CANKATAN 20. Salih KARACAN 21. Selver KARACAN CANSIZ

Vekili : Av. Semiha ÇİMENLİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yargı kararıyla iptal edilen idari işlemden doğan zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Mersin'in Gözne-Ayvagediği minibüs güzergâh hattında yolcu taşıma işiyle iştigal etmekte olup aynı zamanda Sınırlı Sorumlu 42 No.lu Mersin Gözne-Ayvagediği Minibüsçüleri Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi (Kooperatif) üyesidir.

3. Kooperatif, 1986 yılından beri Gözne-Ayvagediği güzergâhında İl Trafik Komisyonu kararlarına bağlı olarak yolcu taşımacılığı yapmıştır. Kooperatif, Ayvagediği (Fatih) Belediyesi kurulmadan önce Mersin'in Toroslar ilçesi Gözne Belediyesi kapsamında bulunan Ayvagediği Mahallesi'ne, belediye kurulduktan sonra ise Ayvagediği (Fatih) Belediyesine

verilen izin çerçevesinde ulaşım hizmeti sunmuştur.

4. 2010 yılında Gözne-Ayvagediği hattında yolcu taşıma işinin Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığınca (İdare) yapılması yönünde 14/5/2010 tarihinde belediye meclisi karar almıştır. Bu karara yönelik itirazlar reddedilmiştir. Bunun üzerine Kooperatif ve 13 kooperatif üyesi tarafından İdare aleyhine Mersin 2. İdare Mahkemesinde 14/5/2010 tarihli belediye meclisi kararının ve bu karara karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptali ve işlemler nedeniyle yoksun kalınan 260.000 TL zararın faiziyle birlikte tahsili istemiyle dava açılmıştır.

5. Mersin 2. İdare Mahkemesi 5/5/2011 tarihinde idare hukuku anlamındaki tazminat davalarının subjektif nitelikte davalar olduğunu dikkate alarak davacı Kooperatif adına iptal davası ve her bir kooperatif üyesi için ayrı ayrı olmak üzere iptal davasıyla birlikte tazminat istemli yeniden dava açılması gerektiği gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Bu karar üzerine başvurucular 14/5/2010 tarihli belediye meclisi kararının ve bu karara karşı yaptıkları itirazın reddine ilişkin idari işlemin iptali ile uğradıkları zararların tazmini istemiyle muhtelif tarihlerde Mersin 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) ayrı ayrı dava açmıştır. İdare Mahkemesi; Ayvagediği Belediye Başkanlığının toplu ulaşım aracına sahip olmaması nedeniyle toplu ulaşım hizmetinin Ayvagediği Belediye Başkanlığı adına Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından yerine getirilmesinde kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasının amaçlandığını, nihayetinde kamu hizmetinin aksamamasının hedeflendiğini, bu nedenle dava konusu işlemlerin kamu yararı ve hizmet gerekleriyle çelişmediğini değerlendirmiştir. Diğer taraftan dava konusu işlemler nedeniyle yoksun kalındığı ileri sürülen 20.000 TL maddi zararın (yoksun kalınan kârın) ticari banka reeskont faiziyle birlikte tazminine karar verilmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle davaların reddine karar vermiştir.

6. Davacılar, kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesi (Daire), İdare Mahkemesi kararlarının bozulmasına muhtelif tarihlerde karar vermiştir. Dairenin bozma (ilk bozma) kararında Mersin Büyükşehir Belediyesinin sınırını aşarak Mersin'in Gözne-Ayvagediği minibüs güzergâh hattında yolcu taşıma işinin büyükşehir belediye başkanlığı tarafından yapılmasına yönelik olarak tesis edilen dava konusu kararda yetki yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı, hukuka aykırı olduğu anlaşılan dava konusu işlemler nedeniyle herhangi bir zararın doğup doğmadığı, doğmuş ise zararın miktarının belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

7. Dairenin ilk bozma kararı, karar düzeltme aşamasından geçerek kesinleşmiştir. Bozma kararı sonrasında İdare Mahkemesi muhtelif tarihlerde bozma kararına uyulmasına ve iptal edilen işlemler nedeniyle uğranılan maddi zararın hesaplanması için bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir. İdare Mahkemesine sunulan bilirkişi raporlarında güzergâhta bir günde gerçekleştirilen sefer sayısı, minibüsün taşıyacağı yolcu sayısı ile ortalama gelir ve gider hesabı yapılarak maddi tazminat miktarı hesaplanmıştır. İdare Mahkemesi muhtelif tarihlerde hukuka aykırı olduğu sabit olan işlemler nedeniyle uğranılan maddi zararların tazmini istemlerinin kısmen kabulü ile bilirkişi raporlarında hesaplanan maddi zararların davanın açıldığı 8/6/2011 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin ise reddine karar vermiştir. İdare bu kararlara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Daire muhtelif tarihlerde davaların Mersin'in Gözne-Ayvagediği minibüs güzergâh hattında yolcu taşıma işinin büyükşehir belediye başkanlığınca yapılmasına ilişkin belediye meclisi kararı ile bu karara karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptaline dair kısmı yönünden kararların onanmasına, maddi tazminat

talepleri yönünden davaların kabulüne ilişkin kararların ise bozulmasına karar vermiştir. Daire ikinci bozma kararında olayda İdareyi tazminle yükümlü kılacak ağırlıkta, İdareye atfı ve izafesi kabil bir kusurun varlığından söz etmeye olanak bulunmadığından maddi tazminat isteminin kabulüne ilişkin İdare Mahkemesi kararlarının bu kısmında hukuka uygunluk bulunmadığını ifade etmiştir.

8. Dairenin bozma (ikinci bozma) kararı karar düzeltme aşamasından geçerek kesinleşmiştir. İdare Mahkemesi ikinci bozma kararına uyarak davaların reddine karar vermiştir. Davacılar, kararlara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Daire, temyiz başvurularını gerekçeli olarak reddetmiştir. Daire, onama kararında davacıların yetkilendirildiklerini belirttiği tarihte il içi şehirler arası taşımacılık (belediye sınırını aşan) yaptıkları dönemde herhangi bir duraksama olmadığını, söz konusu tarihte yetkili mercilerce izin, ruhsat, yetki belgesi gibi bir çalışma izni verilip verilmediğine ilişkin olarak bakanlık (ya da valilik) ve trafik komisyonu kararlarının dosyaya sunulmadığını, ayrıca söz konusu güzergâhta taşımacılık yapmak üzere usulüne uygun olarak alınmış yetki belgesi ve güzergâh izin belgesi olmayan davacıların dava konusu işlemler nedeniyle doğmuş meşru bir zararının varlığından söz edilemeyeceğini belirtmiştir. Dairenin onama kararları, karar düzeltme aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

9. Aynı hatta faaliyet gösteren Kooperatif üyesi İ.K. tarafından yapılan 2020/3390 numaralı bireysel başvuru kapsamında başvurucu, adil yargılanma hakkı çerçevesinde gerekçeli karar hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ancak Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu yargılamayı bir bütün olarak değerlendirmiş ve bu haklar yönünden bir ihlal bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Başvurucunun çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası yönünden Anayasa Mahkemesi 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruya konu edilebilmesi için ihlal edildiği ileri sürülen hakkın hem Anayasa'da hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerde güvence altına alınmış olması gerektiğini belirtmiş; somut olayda ileri sürülen çalışma hakkı iddiasının bu ortak koruma alanı kapsamında bulunmadığını değerlendirmiştir. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise bir mülk veya alacak hakkına dayanılabilmesi için bu hakkın hukuken ispat edilmesi gerektiğini vurgulamış; başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında korunan mevcut bir ekonomik değere veya bu değeri elde etmeye yönelik korunmaya değer meşru bir beklentiye sahip olmadığını tespit etmiştir. Bu gerekçelerle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı ile mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması, çalışma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ise konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

10. Aynı hatta faaliyet gösteren İ.C. tarafından yapılan 2019/22841 numaralı bireysel başvuruda ise başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun iddialarının esas itibarıyla yargı mercilerince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunu, mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik teşkil eden bir husus bulunmadığını tespit ederek bu iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu değerlendirmiştir. Ayrıca yargılama süreci bir bütün olarak incelendiğinde gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Mülkiyet hakkına ilişkin şikâyet yönünden ise Anayasa Mahkemesi, başvurucunun

Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında korunan mevcut bir mülke veya bu kapsamda korunmaya değer bir ekonomik menfaate ya da meşru bir beklentiye sahip olmadığını belirlemiştir. Bu nedenlerle başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve gerekçeli karar hakkına ilişkin kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması, mülkiyet hakkına ilişkin kısmının ise konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

11. İ.C. ve İ.K. tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılan başvurularda da benzer şekilde adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürülen şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğu, mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetlerin ise konu bakımından Mahkemenin yetkisi kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Cankatan/Türkiye (k.k.), B. No: 39950/20, 28/8/2025, § 38; Karacan/Türkiye (k.k.), B. No: 55256/20, 9/9/2025, § 43).

12. AİHM, Anayasa Mahkemesinin dosya kapsamındaki unsurları dikkate alarak başvuruculaın tazminat elde etmeye yönelik korunmaya değer bir meşru beklentiye sahip olmadıkları ve mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetlerinin Anayasa hükümleri bakımından konu yönünden bağdaşmaz olduğu yönündeki tespitlerini yerinde bulmuştur. AİHM ayrıca Danıştay kararlarında da başvuruculaın Gözne ile Ayvagediği hattında taşımacılık faaliyeti yürütmelerine imkân sağlayan herhangi bir taşıma ruhsatı veya idari izinleri olmadığının açıkça ortaya konulduğunu belirtmiştir (Karacan/Türkiye, § 37). Bunun yanında başvuruculaın söz konusu hatta hiçbir zaman münhasır veya tekel niteliğinde bir taşıma hakkına sahip olmadıklarını, dolayısıyla taşımacılık faaliyetinin rekabete açılmasının mümkün olduğunu değerlendirmiştir (Karacan/Türkiye, § 40).

13. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/21756, 2022/26689, 2022/26648, 2022/27315, 2022/27353, 2022/21701, 2022/21348, 2022/27348, 2022/21363, 2022/21769, 2022/21762 ve 2022/21261 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2022/21210 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular, yargılamaların makul sürede tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucular; Daire kararının yeterli ve ilgili gerekçe içermediğini, yargılama sürecinin adil yürütülmediğini, usule ilişkin kazanılmış haklarının gözardı edildiğini, İdare Mahkemesince ulaşılan sonucun hatalı olduğunu belirterek gerekçeli karar hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucuların temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediğine ilişkin incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının birlikte değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında önceki iddia ve itirazlarını yinelemiştir.

19. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

20. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda yargılama mercilerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

21. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

22. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak yargı mercilerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol mahkemelerce yapılan yorumların Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun

yargılanma hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir.

23. Olayda başvurucular, Dairenin gerekçeli karar yükümlülüğünü yerine getirmediğini, ilk bozma kararının usule ilişkin müktesep hak oluşturduğunu ve bu hakka rağmen verilen kararın adil olmadığını ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvuruculaların iddialarının öz itibarıyla yargılamanın sonucuna ve mahkemelerce yapılan hukuki değerlendirmeye yönelik olduğu anlaşılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde yargılama sürecinde başvuruculaların karşı tarafça sunulan delil ve görüşlerden haberdar edilmedikleri, bunlara karşı etkili bir şekilde itiraz etme imkânından yoksun bırakıldıkları veya kendi delil ve iddialarını sunmalarının engellendiği yönünde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Öte yandan başvuruculaların usule ilişkin müktesep hak iddiasının da Daire tarafından ele alındığı, ilgili bozma kararının kapsamı ve bağlayıcılığı çerçevesinde değerlendirilerek bir sonuca varıldığı, bu yönüyle yapılan yorum ve takdirin kanun yolu incelemesi niteliğinde olduğu, yeniden değerlendirilmesinin bireysel başvuru incelemesinin kapsamı dışında kaldığı açıktır. Bu itibarla maddi olayın niteliği, yargılamanın bütünü ve Daire tarafından ortaya konulan gerekçeli karar birlikte değerlendirildiğinde başvuruculaların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucular, hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edilen belediye meclisi kararı nedeniyle bir süre yolcu taşıyamadıkları, ticari faaliyette bulunamadıkları ve uğradıkları zararların tazmin edilmediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, başvuruculaların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında önceki iddia ve itirazlarını yinelemiştir.

26. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

27. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

28. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak

koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37). Bir beklentinin meşru olabilmesi için özellikle ulusal hukukta yerleşik içtihatlar gibi yeterli bir temeli olmalıdır. Başvurucular, beklentilerinin hem hukuki dayanaklarını hem de somut olayda bu hukuki dayanakların gerçekleştiğini göstermelidir. Ayrıca meşru beklentinin dayanağını gösterme yükümlülüğü, bir başka ifadeyle meşru beklentinin somut olayda gerçekleştiğinin ispat külfeti başvuruculaların üzerindedir (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 54).

29. Başvuruculaların mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları yönünden yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararları birlikte değerlendirildiğinde (bkz. § 11) başvuruculaların Gözne ile Ayvagediği hattında taşımacılık faaliyetinde bulunmalarına imkân sağlayan, hukuken tanınmış bir ruhsat, idari izin veya münhasır bir hakka sahip olmadıkları, bu kapsamda Anayasa'nın 35. maddesi anlamında korunabilecek mevcut bir mülklerinin ya da bu nitelikte korunmaya değer, yeterli hukuki temele dayanan bir meşru beklentiye bağlı ekonomik menfaatlerinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET NAZMİ ALGAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/73305 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET NAZMİ ALGAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73305)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucular : 1. Mehmet Nazmi ALGAN 2. Osman KÜÇÜKOSMANOĞLU 3. Pınar Mualla SAİP

Vekili : Av. Oya ÖZNUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yapılmak istenilen bir etkinliğin kolluk görevlilerince engellenmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Tabip Odası, 14 Mart Tıp Bayramı kapsamında Taksim Cumhuriyet Anıtı (Anıt) önünde bir etkinlik düzenlemek istemiştir. Bu amaçla Beyoğlu Kaymakamlığına (Kaymakamlık) sunulan dilekçede 14/3/2022 tarihinde saat 11.00'de Anıta çelenk bırakılacağı, saygı duruşunda bulunulacağı ve 14 Mart Hekim Bildirgesi'nin okunacağı bildirilmiştir.

3. Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğünün 28/3/2022 tarihli yazısına göre kolluk görevlileri; ellerinde Türk Tabipler Birliği ve İstanbul Tabip Odasına ait çelenk bulunan yaklaşık on beş kişilik gruba çelenk bırakabileceklerini ancak Kaymakamlık talimatı gereğince basın açıklaması yapmalarına izin verilmeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine grup "Emeğimiz, haklarımız, sağlığımız ve geleceğimiz için 14-15 Mart'ta G(ö)revdeyiz" başlıklı metni okumakta ısrar etmiş; ardından Anıta doğru yürüyüşe geçmiştir. Kolluk görevlilerinin yürüyüşü engellemesi üzerine grup, polis barikatını itmiş; Anıtın dış bariyerlerine çelenk

bıraktıktan sonra ise kendiliğinden dağılmıştır.

4. Olay tarihinde hekim ve aynı zamanda İstanbul Tabip Odası yöneticisi olan başvurucular, meslek kuruluşunun yönetici ve üyelerinden oluşan bir grupla birlikte çelenk bırakmalarının ve bildiri okumalarının kolluk görevlilerince engellenmesi nedeniyle müdahalede bulunan kolluk görevlileri ile Beyoğlu Kaymakamı ve İstanbul Valisi hakkında görevi kötüye kullanma suçundan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde başvurucular; söz konusu etkinliğin uzun yıllardır düzenlenmesine ve idareye önceden bildirilmesine rağmen hukuka aykırı olarak engellendiğini, Anıta yaklaşılmasına dahi izin verilmemesi nedeniyle çelengin barikat önüne bırakıldığını belirterek kamu makamlarının görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerini iddia etmiştir.

5. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 14/6/2022 tarihinde, İstanbul Valisi hakkında yapılan şikâyetin 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin son fıkrası uyarınca işleme konulmamasına karar vermiştir. Kararda; etkinliğin kamu makamlarının gözetimi altında gerçekleştirildiğini, çelenk bırakma eylemine müdahalede bulunulmadığını, etkinlik yapılmak istenilen mekânın önceden idarece belirlenen ve ilan edilen alanlardan olmaması nedeniyle basın açıklamasına izin verilmediğini belirtmiştir. Başsavcılık, yapılan ihtara rağmen basın açıklamasının gerçekleştirilmek istenilmesi üzerine müdahalede bulunulduğunu ve İstanbul Valiliğinin toplantıya müdahale edilmesine ilişkin talimatının tespit edilemediğini ifade ederek yapılan şikâyetin soyut ve genel nitelikte olduğunu değerlendirmiştir.

6. Başvurucular, nihai kararı 21/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 7/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular, yapılması gelenekselleşen bir törenin idareye bildirilmesine rağmen mülki amirin talimatıyla kolluk görevlilerince hukuka aykırı olarak engellenmesi ve müdahaleden sorumlu kamu görevlisi hakkındaki şikâyetin soruşturma yürütülmeksizin sonuçlandırılması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartları bakımından incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin benzer olaylara dair içtihadına yer vererek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile etkili başvuru hakkı ihlal iddialarının değerlendirilmesinde anılan içtihat ve somut olayın kendine özgü koşullarının birlikte dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

10. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında bireysel başvuru formunda ileri sürdükleri iddiaları tekrar etmiştir. Ayrıca şikâyetin işleme konulmamasına ilişkin kararda etkinliğin fiilen gerçekleştirildiğini ve müdahaleye ilişkin valilik makamınca herhangi bir talimat verilmediği yönündeki kabulün maddi olgularla örtüşmediğini vurgulamıştır.

11. Başvuru, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer değerlendirme için bkz. Filiz Kerestecioğlu Demir (2) [2. B.], B. No: 2019/36319,

5/10/2022, §§ 16, 17).

12. Anayasa Mahkemesi, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin bir iddianın ileri sürülmediği başvurularda, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına idari işlem veya eylem yoluyla yapılan müdahaleler bakımından ceza yargı yolunun etkili bir başvuru yolu olup olmadığını Meral Danış Beştaş (6) ([GK], B. No: 2022/35, 23/10/2025) kararında ayrıntılı biçimde incelemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, bu tür müdahalelere karşı ulusal hukukta ihlali önlemeye ve ihlalin sonuçlarını gidermeye elverişli, ulaşılabilir ve makul bir başarı şansı sunan başka bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığını da değerlendirmiştir.

13. Söz konusu kararda, bu tür müdahalelerde ceza yargı yolunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik ihlal iddialarının esastan incelenmesini sağlayabilecek ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli, uygun ve yeterli bir giderim imkânı sunduğunun kabul edilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesi, kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiası olmaksızın bir toplantı ve gösteri yürüyüşüne idari işlem ve eylemle müdahale edilmesi hâlinde idari yargı yolunun etkili başvuru yolu olduğunu değerlendirerek bu yolun tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Meral Danış Beştaş (6), §§ 43-59). Anayasa Mahkemesinin Meral Danış Beştaş (6) kararında dayandığı gerekçeler özetle şu şekildedir:

i. Ceza yargısı, suç olarak öngörülen insan davranışlarına ilişkin olup failin kamu düzenini bozucu ve suç teşkil eden fiili nedeniyle kanunlarda öngörülen yaptırımların uygulanmasını amaçlamaktadır. İdari yargı denetiminin temel amacı ise idarenin idare hukuku çerçevesinde ve kanunla çizilen sınırlar içinde hareket etmesini sağlamaktır. İdare ile kişiler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklara uygulanacak hukuk kuralları, yargılama usulleri ve yargılamadan beklenen amaçların farklılığı nedeniyle ceza yargısı süjeleri, idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunu denetleme ve idari uyuşmazlıkları çözme konusunda yetkin bir konumda bulunmamaktadır. Buna mukabil idari yargıda, hukuka ve mevzuata aykırılığı nedeniyle bir idari işlemin iptaline karar verilmesi hâlinde, iptal edilen işlem öncesinde mevcut olan ve bu işlemle değiştirilen hukuki durumun aynen iadesi sağlanmakta, ayrıca tam yargı davası yoluyla hukuka aykırı işlem veya eylem sonucu doğan zararların giderilmesi mümkündür (Meral Danış Beştaş (6), §§ 48, 50, 53).

ii. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında, açıkça keyfî idari işlem veya müdahaleler ya da ayrımcı saiklerle engelleme söz konusu olmadığı sürece, devletin kural olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmesine ilişkin pozitif yükümlülüğü bulunmamaktadır (Meral Danış Beştaş (6), § 46).

iii. Anayasa ve yürürlükteki mevzuat uyarınca, idari işlemin uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir. Ayrıca iptal davası yoluyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik ihlal tehlikesinin önlenmesi veya mevcut ihlalin sürmesinin engellenmesi mümkündür. Bu itibarla idari yargı yolu, bir toplantı veya gösteriye idari işlem ya da eylemle yapılan müdahalelerde, idareye tanınan takdir yetkisinin hukuka uygun biçimde kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesine elverişli, etkili bir başvuru yoludur. Bununla birlikte anılan başvuru yolu, yalnızca teorik düzeyde var olmayıp uygulamada da fiilen işletilen bir hukuk yolu niteliğindedir (Meral Danış Beştaş (6), §§ 54-59).

14. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik bir ihlal iddiası veya şikâyetin

bulunmadığı eldeki başvuruda, başvurucuların müdahaleye konu idari eyleme karşı ilgili idareye ya da idari yargı mercilerine başvurduğuna ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmüştür. Başvurucuların, söz konusu idari eyleme karşı yalnızca ceza yargı yoluna başvurduktan sonra bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla mevcut olayda Meral Danış Beştaş (6) kararında yapılan değerlendirme, ortaya konulan ilke ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEYHAN ÖZGÜ ÇAKIR

B. No: 2022/81085 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/81085

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEYHAN ÖZGÜ ÇAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/81085)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Beyhan ÖZGÜ ÇAKIR

Vekili : Av. Hasibe Özlem ÇEPNİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sosyal medya paylaşımından dolayı iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayların meydana geldiği süreçteki olağanüstü hal (OHAL) şartlarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

3. Başvurucu 1982 doğumlu olup iş sözleşmesinin feshedildiği tarihe kadar Konya Ticaret Odası Karatay Vakıf Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde (Üniversite) araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Başvurucu aynı zamanda ilgili Üniversitede doktora çalışmalarını yürütmektedir.

4. 19/7/2016 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK), üniversitelere bir yazı göndererek "paralel devlet yapılanması ile bağlantılı veya söz konusu örgüte destek ya da yardımcı olma durumu olan üniversite çalışanlarının durumlarının ivedilikle değerlendirilerek ilgililer hakkında işlem yapılması" talebinde bulunmuştur. Bu kapsamda

başvurucu 5/8/2016 tarihinde görevinden uzaklaştırılmış ve hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Yapılan soruşturma sonucu düzenlenen 31/8/2016 tarihli raporun ilgili kısmı şöyledir:

"...Çakır'ın yazılı savunmada bulunması için yöneltilen otuz beş soruya verdiği cevaplardan çıkan savunma özeti şudur: 15 Temmuz 2016 hareketinin arkasında FETÖ/PDY örgütü olduğunu düşündüğünü, bu örgüte hiçbir sempati beslemediğini, üye olmadığını, hiçbir faaliyetine katılmadığını, onların lehine olabilecek hiçbir konuşma ve yazışma yapmadığını, meşru hükümet aleyhine de konuşma ve yazışma yapmadığını, bu örgütle uzaktan yakından ilgisinin olmadığını.... Yalnız 16 Temmuz 2016 tarihinde tam metnini hatırlayamadığı ve yaklaşık şu mealde olan 'halkın sokağa çıkarılmasının yanlış olduğuna dair bir paylaşımda bulunduğunu, bu paylaşımın hiçbir politik amacının olmadığını, hiç kimseyi hedef göstermeyi, yermeyi de amaçlamayan, ölen sivil vatandaşları görünce üzüntü ve endişeyle yazılan, ölüm ve kaybetme duygularının oluştuğu psikolojinin etkisiyle ortaya çıkan ve düşünülmeden söylenen ifadeler olduğunu anladığını, birkaç gün sonra aldığı tepkiler sonucu yazdıklarını iyice düşündüğünde, olup bitenlerin de bizzat gözleri önünde cereyan etmesi sebebiyle kendisinin de tasvip etmediği ifadeler olduğunu anlayıp paylaşımı sildiğini'...belirtmiştir.

...Çakır'ın buraya kadar ki savunmalarında eşinin FETÖ/PDY'ye maddi destek veren bir işverenin yanında çalışması dışında ifade ettiklerinde OHAL yasasında yer alan oluşum ve gruplara üyelik, onlara mensubiyet, iltisak ve istibat açısından suç teşkil edecek bir durum görülmemiştir. Eşinin bulunduğu şirketin sahipleri de Çakır'ı ise irtibat ve iltisak açısından doğrudan ilgilendirmemektedir....

...Yalnız Çakır'ın 16 Temmuz 2016 tarihinde tam metnini hatırlayamadığı bir sosyal medya paylaşımında bulunması ve .... şeklinde açıklamaları olsa da FETÖ'cü örgüt mensuplarının darbe gecesi TV'lerdeki halka seslenişinin, evlerine dönmeleri gerektiğini söylemelerini çağrıştırmaktadır.

...Çakır'ın sosyal medyada paylaştığı metnin içerik ve şekil açısından nasıl olduğu komisyonumuzca tam tespit edilememiş, sadece kendisinin beyanlarıyla hareket edilmiştir. Çakır'ın bu ifadelerin kendisinin belirtmiş olduğu amaç ve doğrultuda olmasına rağmen böyle bir olağanüstü bir dönemde çalıştığı kurumu, KTO Karatay Üniversitesini zor duruma düşürmektedir.

...Çakır'ın savunmasında yer alan bu açıklamalar, hakkında suç duyurusu olarak belirtilen iddialarla örtüşmediği ve OHAL yasasına aykırı suç teşkil edecek bir durumun olmadığı görülmüştür.

...Yukarıda açıklanan nedenlerle. Çakır'ın fiili OHAL kapsamından ve 667 sayılı KHK hükümlerine aykırı bir eylem oluşturmadığı kanaati hasıl olup öğretim elemanının kurumu açısından göstermesi gereken azami dikkat ve özene aykırı davranış kabul edilebilir. Bu eylemi sebebiyle Çakır'a ... hükmü gereğince kınama cezası verilmesinin uygunluğuna..."

5. Akabinde Üniversite Mütevelli Heyetinin 31/8/2016 tarihli kararıyla ve "ilgilinin FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisak ve irtibat durumunun bulunduğuna dair kuvvetli şüphe bulunduğu" gerekçesiyle başvurucunun iş sözleşmesi feshedilmiştir.

6. Başvurucu, feshe dair işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Davanın görüldüğü Konya 2. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 25/10/2017 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...31/07/2015 tarihli, davacı ile davalı idare arasında akdedilen, İş Sözleşmesinin 'Beyan yasağı' başlıklı 4. maddesinde 'Araştırma Görevlisi, hizmeti süresince Üniversite ile ona bağlı diğer iş yerlerinde ve kuruluşlarda edindiği bilgi ve belgeler hakkında Üniversiteye zarar verecek nitelikte resmi ve adli kuruluşların talep ettiği bilgiler hariç, hiçbir şekilde olumsuz bir beyanda bulunamaz. Aksi halde beyanın yaratacağı olumsuz etkiler sonucu oluşacak zararların tazminini kabul ve taahhüt eder. Araştırma Görevlisi basın yayın organları aracılığı ile ya da benzer vasıtalarla, Üniversiteyi, Üniversite Yönetimini ya da Vakıf Yönetimini kötüleyici beyanlarda bulunamaz. Yasa dışı örgütlere üye olamaz, yasa dışı faaliyet ve propaganda yapamaz..' şartına yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; KTO Karatay Üniversitesinde Araştırma görevlisi olarak çalışan davacı tarafından, Facebook sosyal paylaşım sitesinde 'En çok da dün geceden beri halkı sokağa kışkırtan zihniyete lanet olsun.' ve 'Yerim öyle milli duruşu. Bir sürü masum insan öldü. Güvenliği halk mı sağlasın. Boğazı kesilen askerin gerçek cellatı kim acep?' şeklinde paylaşımları nedeniyle iş akdinin feshine ilişkin 31.08.2016 tarihli ve ... sayılı KTO Karatay Üniversitesi işleminin iptali istemiyle görülmekte olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda; davalı kurumca ... 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişiler hakkında idari nitelikteki işlemlerin ivedilikle yapılması hususunun talimatlandırılması üzerine, bu kapsamda FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatlı olduğu değerlendirilen davacının sözleşmesinin 31/08/2016 tarihinde feshedildiği, davacının da terör örgütüne üyelik, mensubiyet, irtibat ya da iltisakı olduğunun değerlendirilmesi suretiyle sözleşmesinin feshedildiği görülmektedir.

Bu durumda; davalı kurumca yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca yapılan incelemeler neticesinde Milli Güvenlik Kurulu tarafından Devletin milli güvenliğini tehdit eden bir terör örgütü olduğuna ve diğer terör örgütleri ile işbirliği yaptığına karar verilen FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatlı olduğu değerlendirilen davacının sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin 31.08.2016 tarihli ... işleminde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

7. Karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine dosyayı inceleyen Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi 19/4/2018 tarihinde istinaf kanun yolu başvurusunun reddine karar vermiştir. Başvurucunun anılan kararı temyiz etmesi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesi 31/3/2022 tarihinde temyiz isteminin reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir. Danıştay Tetkik Hâkimi hem başvurucu hakkında açılan idari soruşturmada hem de adli soruşturmada başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) irtibatı veya iltisakı bulunduğuna dair bir bulgunun bulunmadığı tespitine yer verildiğine, bu kapsamda başvurucunun sadece sosyal medyada yaptığı ve çok geçmeden sildiği paylaşımı gerekçe gösterilerek irtibatının ve iltisakının bulunduğu kabulüyle tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığına yönelik görüş bildirmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 27/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Öte yandan başvurucu hakkında Konya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturma sonucu 15/5/2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Anılan kararda "şüphelinin Bank Asya isimli bankada hesabının bulunmadığı, KHK ile kapatılan derneklerde üyeliğinin bulunmadığı, çocuklarının KHK ile kapatılan kurumlarda eğitim görmediği, aktif Tivibu aboneliğinin bulunduğu, Digitürk aboneliğinin bulunmadığı, terör örgütüne ait kurum ve kuruluşlarda çalışmadığı, Bylock kullanma kaydına rastlanmadığı, terör örgütü üyesi olduğuna dair ihbar kaydı veya tanık beyanının bulunmadığı ve tüm bu sebeplerle kamu davası açmaya yeterli delil bulunmadığı" belirtilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu;

i. Fesih sebebinin sosyal medya hesabında yaptığı bir paylaşım olduğunu, darbenin ilk saatlerinde henüz neyin ne olduğunu bilmeden yaptığı paylaşımı arkadaşlarının yorumları ve olayın aydınlanması üzerine sildiğini, söz konusu paylaşımın 24 saat dahi sistemde kalmadığını, Üniversite yetkililerinden birinin ekran görüntüsü alarak yönetime bunu ilettiğini, sonradan kaldırılan bir paylaşım üzerinden soruşturma geçirmesi ve cezalandırılmasının hukuka uygun olmadığını,

ii. Devlet memurlarının da bir birey olduğunu ve farklı siyasi görüşlere sahip olmaları ya da ülke sorunları ile ilgilenmelerinin doğal olduğunu, sonradan benimsemediği görüşler nedeniyle de olsa iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini,

iii. Yargı mercilerinin kararlarında iddialarının dikkate alınmadığını, disiplin soruşturma raporu ve kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararların içeriğinin değerlendirilmediğini, eksik inceleme ve araştırma ile karar verildiğini, istinaf aşamasında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı İdare Mahkemesine sunduğunu ve bu hususta gerekçeli kararda hiçbir değerlendirme yapılmadığını, davanın esasına ilişkin hususların kararda tartışılmadığını, bu durumun Danıştay kararında tetkik hâkimi tarafından da dile getirildiğini belirterek ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında -genel hatlarıyla- bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvurucunun iddialarının bir sosyal medya paylaşımı nedeniyle terör örgütleriyle irtibatlı olduğu sonucuna varılarak iş sözleşmesinin feshedilmesine ve açtığı idari davanın reddedilmesine ilişkin işlemler bütününe yönelik olduğu görülmektedir. Bu kapsamda iş sözleşmesinin feshinin temeli ifade özgürlüğüne dayanmaktadır. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi

gerçekleştirme, bu konuda başkalarını ikna etme çabaları ve bu çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38). Bu yönüyle başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191). Başvurucunun iş sözleşmesi, tüm ülkede OHAL devam ettiği bir süreçte OHAL ilanıyla bağlantılı olarak terör örgütlerinin faaliyetlerinin engellenmesi amacıyla feshedilmiştir. Dolayısıyla başvuru konusu müdahalenin OHAL'in ortaya çıkardığı tehlikeleri bertaraf etmek amacına yöneldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbiri konu edinen somut başvuruda Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 324; Mustafa Önal [2. B.], B. No: 2018/9808, 9/2/2023, § 14; Engin Karataş [2. B.], B. No: 2018/3488, 13/9/2022, § 11).

16. Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme; müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığının, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığının, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediğinin ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Ayla Demir İşat, § 146).

17. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında ifade özgürlüğü bulunmamaktadır. Dolayısıyla ifade özgürlüğü yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (Adnan Vural ve diğerleri [GK], B. No: 2017/36237, 10/3/2022, § 64; Engin Karataş, § 13). Ayrıca somut olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğu da saptanmamıştır (Ayla Demir İşat, §§ 147, 148).

18. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme, bunun durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (Adnan Vural ve diğerleri, § 66; Engin Karataş, § 13).

19. Başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin tedbirin ve bu bağlamda yargı mercilerince sonuca bağlanan uyuşmazlığın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfî olmaması gerekir. Bu nedenle 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname dayanak alınarak uygulanan somut tedbirin başvurucu üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında özellikle yargılama sürecinde devletten beklenen yükümlülüklerin OHAL şartlarında da yerine getirilmesi gerektiği

değerlendirilmiştir. Bu anlamda takdir yetkisinin öngörülen sınırlar dâhilinde kullanılması ve nedenlerinin ikna edici şekilde ortaya konulması OHAL şartlarında da yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdendir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayla Demir İşat, § 161).

20. Eldeki olayda FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu değerlendirilen kişiler hakkında işlem yapılması hususu YÖK tarafından Üniversiteye bildirilmiş ve Üniversite başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır. Disiplin soruşturması sonucu hazırlanan raporda başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakına dair bir hususun bulunmadığı ancak sosyal medyada yaptığı paylaşımın kurum açısından gösterilmesi gereken dikkat ve özene aykırılık taşıdığı belirtilerek başvurucunun uyarma cezası ile cezalandırılmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Buna karşın Üniversite Mütevelli Heyeti başvurucunun terör örgütü ile irtibat ve iltisakına dair kuvvetli şüphe oluştuğundan bahisle başvurucunun iş sözleşmesinin feshine karar vermiştir. Neticeten başvurucunun iş sözleşmesi FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı olduğu gerekçesiyle ve şüphe feshi kapsamında sonlandırılmıştır.

21. Başvuruya konu olay incelendiğinde başvurucudan duyulan şüphenin gerekçesini sosyal medya hesabında yaptığı bir paylaşım oluşturmaktadır. Fesih öncesi yapılan disiplin soruşturması esnasında söz konusu paylaşımın içeriğinin tespit edilemediği ve yalnızca başvurucunun aktarımı ile yetinildiği belirtilmişse de İdare Mahkemesi kararında feshe konu paylaşımın "En çok da dün geceden beri halkı sokağa kışkırtan zihniyete lanet olsun." ve "Yerim öyle milli duruşu. Bir sürü masum insan öldü. Güvenliği halk mı sağlasın. Boğazı kesilen askerin gerçek cellatı kim acep?" şeklinde olduğu belirtilmiştir. Başvurucu söz konusu paylaşımı 16/7/2016 tarihinde olayların henüz yeterince aydınlanmadığı bir vakitte yaptığını, bu paylaşımın hiçbir politik amacının olmadığını, ölen sivil vatandaşları görmesi üzerine üzüntü ve endişeyle yazılan ve düşünülmeden yapılan bir paylaşım olduğunu, hemen sonrasında da aldığı tepkiler sonucu yazdıklarını düşünerek ve olup bitenleri de bizzat gözlemleyerek anılan paylaşımı sildiğini ileri sürmüştür.

22. Bu kapsamda mevcut başvurudaki feshin nihai gerekçesi, başvurucunun 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrası sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlar nedeniyle başvurucu hakkında terör örgütleriyle irtibat ve iltisaklı olduğuna dair duyulan şüphe ve bu şüphenin işverenle başvurucu arasındaki güven ilişkisini zedelemesidir. Başvurucu anılan paylaşımlarında genel olarak darbeye teşebbüse karşı halkın sokağa çağrılmasını eleştirmiş, akabinde birçok insanın öldüğünü ve bunun sebebinin sorgulanması gerektiğine dair inancını belirtmiştir.

23. Darbe teşebbüsünün yaşandığı gecenin hemen akabinde yapılan böylesi paylaşımların, -başvurucunun mesleki ve kişisel konumu ile çalıştığı kurumun niteliği de dikkate alınarak- değerlendirilmesinde başvurucunun en azından FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu biçiminde anlaşılması mümkündür. Nitekim anılan zamanda FETÖ/PDY mensupları tarafından halkın sokağa çıkmasını engelleme amacıyla sair televizyon kanallarından ve sosyal medya hesaplarından benzer yönde paylaşımlar yapılmış olup, başvurucunun paylaşımlarının da terör örgütünün bu amacını destekleyen ve bu kapsamda yapılan diğer paylaşımlarla örtüşen nitelikte bulunmadığı söylenemeyecektir. Bu doğrultuda FETÖ/PDY'yle irtibatı veya iltisakı bulunduğuna dair makul şüphe oluşmasına neden olacak nitelikte paylaşımlarda bulunduğu değerlendirilerek işverenin başvurucu ile arasındaki güven ilişkisinin son bulduğuna inanması imkân dâhilindedir. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Bu bakımdan

işverenin geçerli fesih için gerekli olan sebepleri açıkça ortaya koyduğu ve iş sözleşmesini sona erdirdiği görülmektedir.

24. Yargı mercileri de yaptığı sosyal medya paylaşımlarından ötürü başvurucunun FETÖ/PDY'yle irtibat ve iltisaklı olarak değerlendirilmesinin ve bu kapsamda iş sözleşmesinin feshedilmesinin hukuka uygun olduğu kanaatine varmıştır. Bu durumda mahkemelerin başvurucunun yaptığı paylaşımlar ve bu paylaşımlar nedeniyle işveren tarafından iş sözleşmesinin sonlandırılması konusundaki değerlendirmelerinin ilgili ve yeterli gerekçe ihtiva etmediği söylenemeyecektir.

25. Öte yandan başvurucu hakkında başlatılan adli soruşturmanın kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanmasının, iş sözleşmesinin feshinde etkili olan "FETÖ ile iltisaklı olma" bağlamında çelişkili bir durum yaratmadığını da belirtmek gerekir. Zira bir eylemin ceza hukuku kapsamında suç oluşturması ile iş hukuku kapsamında şüphe feshine neden olması yönünden aranan standardın doğası gereği farklı olduğu söylenmelidir.

26. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Bu bakımdan işverenin geçerli fesih için gerekli olan sebepleri ortaya koyduğu, yargı mercilerinin de tarafların çıkarlarını adil bir şekilde dengelediği ve müdahalenin ölçülü olup olmadığını somut olayın koşullarına göre ele aldığı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yargı mercilerinin feshe dair değerlendirmesinin ilgisiz ve yetersiz olduğu söylenemeyecektir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de somut olay ve olguları mevcut başvuruyla benzerlikler içeren Burhan Diktepe ([2. B.], B. No: 2018/10550, 21/12/2022) ve Ferhat Şimşek ([GK], B. No: 2019/42221, 9/10/2024) başvurularında benzer gerekçelerle ve müdahalenin ölçülü olduğu değerlendirmesiyle başvurucuların ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

27. Netice itibarıyla başvuruya konu olayda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı bir dönemde ifade özgürlüğüne müdahale oluşturan tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, bireysel başvuru formunda iş sözleşmesinin FETÖ/PDY'yle irtibat ve iltisak kapsamında sona erdirildiğini, bu hâliyle devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışma imkânının ve akademik kariyerinin sona erdiğini belirterek çalışma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

30. Başvurucunun bu yöndeki iddialarının sosyal medya hesabında paylaşımda bulunması nedeniyle terör örgütleri ile irtibatlı olduğu sonucuna varılarak iş sözleşmesinin feshedilmesine ve açtığı davanın reddedilmesine ilişkin işlemler bütününe yönelik olduğu görülmektedir. Anayasa Mahkemesi C.A. (3) kararında iş sözleşmelerinin feshine ilişkin meselelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınması için meselenin özel hayata saygı hakkını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerektiğini ifade etmiş ve bazı ölçütler belirlemiştir (ölçütler için bkz. C.A. (3), §§ 93-95). Başvuruya konu olayda feshe dayanak olan şüphenin mesnedini başvurucunun terör

örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğu iddiası oluşturmaktadır. Bir kimsenin terör örgütü ile irtibatlı veya iltisaklı olduğunun iddia edilmesinin tek başına, onun başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânının önemli ölçüde zayıflamasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurmasına yol açacağı, dolayısıyla da özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağı ve etki doğuracağı muhakkaktır. Mevcut durum itibarıyla başvurucunun duyduğu üzüntü ile endişenin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi ve asgari ağırlık düzeyine ulaştığı konusundaki iddialarının kabul edilmemesi için bir neden bulunmamaktadır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Yener Kaya ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/52529, 9/1/2024, § 13). Bu yönüyle başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında da incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddiaya yönelik başlık altında yapılan değerlendirmeler (bkz. § 15) gözönüne alınarak özel hayata saygı hakkı yönünden de Anayasa'nın 15. maddesine göre inceleme yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkının bulunmadığı, dolayısıyla özel hayata saygı hakkı yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınmasının mümkün olduğu, somut olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğunun da saptanamadığı hususları gözönüne alınarak yapılacak son inceleme müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır.

33. İncelenen olayda feshin nihai gerekçesi başvurucunun terör örgütleri ile irtibatlı ve iltisaklı olduğuna dair Üniversite nezdinde oluşan şüphedir. Bu tür durumlarda başvurulabilecek tedbirlerden olan iş sözleşmesinin feshedilmesi konusunda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı, iş ilişkisinin tek taraflı bir irade beyanıyla sonlandırılmasını yasaklamamaktadır. Ancak işveren tarafından hayata geçirilen iş ilişkisinin sona erdirilmesine ilişkin tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun nitelendirilebilmesi için ifade özgürlüğü başlığı altında yer verilen hususların (bkz. §§ 21-26) somut olarak ortaya konması gerekmektedir.

34. Başvuru konusu olayda ise başvurucunun sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek iş sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin olarak ifade özgürlüğü başlığı altında yapılan değerlendirmelerden ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır.

35. Netice itibarıyla başvuruya konu olayda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı bir dönemde özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğü ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL

EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, sosyal medya paylaşımı nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesinin ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Konya Ticaret Odası Karatay Vakıf Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışmakta iken 15 Temmuz darbe teşebbüsünün hemen sonrasında sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlar nedeniyle önce görevinden uzaklaştırılmış, hakkında disiplin soruşturması yürütülmüş, ardından Mütevelli Heyeti kararıyla iş sözleşmesi feshedilmiştir.

3. Başvurucu, fesih işleminin hukuka aykırı olduğunu belirterek işlemin iptali talebiyle dava açmış; dava reddedilmiş, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Başvurucu, sosyal medya paylaşımı nedeniyle terör örgütleriyle irtibatlı ve iltisaklı kabul edilerek iş sözleşmesinin feshedilmesi ve açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

4. Mahkememiz başvuruda, ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı hakkına ilişkin iddiaların kabul edilebilirliğine bizim de iştirak ettiğimiz üzere karar vermiş; ancak başvurucunun Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Aşağıda belirtilen sebeplerle Mahkeme çoğunluğunun bu kararına iştirak edilememiştir.

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi, 15 Temmuz darbe teşebbüsünden sonraki süreçte yaptığı sosyal medya paylaşımları nedeniyle ve FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğuna dair Üniversite nezdinde kuvvetli şüphe oluştuğu gerekçesiyle feshedilmiştir. İdare Mahkemesi de başvurucunun Facebook hesabında yaptığı paylaşımlarını esas alarak fesih işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

6. Şüphe feshinin uygulanabilmesi için işçinin işlediği ispatlanamayan ancak somut olgulara dayalı bir suç veya borca aykırı ağır bir davranışa ilişkin güçlü, ciddi ve objektif bir şüphenin bulunması gerekir. Bu şüphenin iş ilişkisini devam ettirmek için gerekli güveni zedelediği somut biçimde ortaya konulmalıdır. Ayrıca işverenin olayı aydınlatmak için gerekli araştırmayı yapması, işçinin savunmasını değerlendirmesi, feshin son çare olup

olmadığını tartışması ve tarafların menfaatlerini adil biçimde dengelemesi gerekmektedir.

7. Şüphe nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen kişilerin açtığı davalarda yargı mercilerinin görevi, yalnızca işverenin değerlendirmesini tekrar etmekten ibaret değildir. Mahkemelerin, şüphenin dayanağını oluşturan olguların gerçekliğini, ciddiyetini, objektifliğini ve iş ilişkisinin sürdürülmesini imkânsız kılıp kılmadığını somut olayın koşulları içinde değerlendirmesi gerekir. Özellikle fesih sebebi bir düşünce açıklaması ise bu denetimin Anayasa'nın 26. maddesindeki güvenceleri gözetecek şekilde yapılması zorunludur.

8. Mevcut başvurudaki feshin nihai gerekçesi, başvurucunun darbe teşebbüsünün hemen sonrasında yaptığı sosyal medya paylaşımları nedeniyle hakkında terör örgütüyle irtibat ve iltisak şüphesi oluşmasıdır. Başvurucunun paylaşımlarının darbe teşebbüsünün yaşandığı gecenin hemen sonrasında, olayların henüz bütün açıklığıyla anlaşılamadığı ve toplumda yoğun bir bilgi karmaşasının bulunduğu bir zaman diliminde yapıldığı göz ardı edilmemelidir. Başvurucu da paylaşımın politik bir amaç taşımadığını, sivil ölümlerden duyduğu üzüntü ve endişeyle yapıldığını, aldığı tepkiler ve olayların aydınlanması üzerine kısa süre içinde paylaşımı sildiğini ifade etmiştir.

9. Sosyal medya paylaşımı nedeniyle uygulanan fesih tedbirinde, paylaşımın niteliği, hangi bağlamda ve hangi ruh hâli içinde yapıldığı, sosyal medya hesabının mahiyeti, paylaşımın yaygınlığı, ne kadar süre erişilebilir kaldığı, kimler tarafından görüldüğü, başvurucunun çalıştığı kurumdaki konumu ve temsil gücü, paylaşımın iş yerindeki düzen, huzur, öğrenciler, akademik çevre veya kurum itibarı üzerinde somut bir etki doğurup doğurmadığı incelenmelidir. Müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve OHAL koşullarında Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğunun kabul edilebilmesi için bu hususların ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulması gerekir.

10. AİHM, Melike/Türkiye kararında; sosyal medya etkileşiminin geniş bir kitleye ulaştığının gösterilmemesi, başvurucunun iş yerindeki temsil gücünün sınırlı olması ve söz konusu ifadenin iş yerindeki düzen ve huzur üzerinde somut bir etkisinin ortaya konulmaması gibi hususlara özel önem atfetmiştir (Melike/Türkiye, B. No: 35786/19, 15/6/2021, §§ 51-53). Anayasa Mahkemesinin kararlarında da sosyal medya paylaşımları nedeniyle uygulanan işten çıkarma tedbirlerinde paylaşımın içeriği, bağlamı, yaygınlığı, iş yerine etkisi ve feshin son çare olup olmadığı hususlarının değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

11. Somut olayda başvurucu, paylaşımın 24 saat dahi sistemde kalmadığını, olayın sıcaklığı içinde ve bilgi karmaşası nedeniyle yapıldığını, arkadaşlarının uyarıları ve olayların aydınlanması üzerine paylaşımı kaldırdığını, FETÖ/PDY'ye hiçbir sempatisinin bulunmadığını ve anılan örgütle herhangi bir irtibat veya iltisakının olmadığını savunmuştur. Başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturmasında da başvurucunun savunması alınmış; soruşturma raporunda, eşinin çalıştığı işyeri dışında başvurucunun OHAL mevzuatında belirtilen yapı, oluşum veya gruplara üyelik, mensubiyet, iltisak ya da irtibatı bakımından suç teşkil edecek bir durum görülmediği açıkça belirtilmiştir.

12. Daha da önemlisi, disiplin soruşturması raporunda başvurucunun sosyal medyada paylaştığı metnin içerik ve şekil açısından tam olarak tespit edilemediği, başvurucunun beyanlarıyla hareket edildiği, savunmasında yer alan açıklamaların suç duyurusuna konu iddialarla örtüşmediği ve eylemin 667 sayılı KHK hükümlerine aykırı bir fiil oluşturmadığı ifade edilmiştir. Raporda yalnızca öğretim elemanının kurumu açısından göstermesi gereken dikkat ve özene aykırılık bulunduğu değerlendirilerek kınama cezası önerilmiştir. Buna rağmen Mütevelli Heyetinin aynı gün, disiplin kurulunun bu tespitlerinden ayrılmasının

nedenlerini ortaya koymadan ve başvurucu hakkındaki şüphenin hangi somut olgulara dayandığını açıklamadan iş sözleşmesini feshettiği görülmektedir.

13. Yargı mercileri ise disiplin soruşturması raporunda yer alan bu tespitleri gereği gibi tartışmamıştır. Başvurucu hakkında irtibat ve iltisak bulunmadığına, eylemin 667 sayılı KHK kapsamında değerlendirilmediğine ve kınama cezasının yeterli görüldüğüne dair değerlendirmeler karşısında, yalnızca sosyal medya paylaşımına dayanılarak iş sözleşmesinin feshedilmesinin neden zorunlu olduğu açıklanmamıştır. Mahkemeler, paylaşımın Üniversitenin işleyişini nasıl etkilediğini, başvurucunun görevini sürdürmesini neden imkânsız kıldığını ve başvurucu hakkında duyulan şüphenin neden ciddi, güçlü ve objektif kabul edildiğini ilgili ve yeterli gerekçelerle göstermemiştir.

14. Ayrıca başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bu kararda başvurucunun Bank Asya'da hesabının bulunmadığı, KHK ile kapatılan derneklerde üyeliğinin olmadığı, çocuklarının KHK ile kapatılan kurumlarda eğitim görmediği, terör örgütüne ait kurum ve kuruluşlarda çalışmadığı, ByLock kullanma kaydına rastlanmadığı, terör örgütü üyesi olduğuna dair ihbar kaydı veya tanık beyanı bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kadar açık bir adli tespit karşısında yargı mercilerinin, başvurucu hakkında hangi somut olgular nedeniyle terör örgütüyle irtibat ve iltisak şüphesinin devam ettiğini açıklamaları gerekirdi.

15. Nitekim Danıştay Tetkik Hâkimi de hem idari soruşturmada hem de adli soruşturmada başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı bulunduğuna dair bir bulgunun bulunmadığını, başvurucunun yalnızca sosyal medyada yaptığı ve çok geçmeden sildiği paylaşımı gerekçe gösterilerek irtibat ve iltisakının bulunduğu kabulüyle tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığını belirtmiştir. Buna rağmen yargısal kararlarda bu görüşü karşılayacak nitelikte bir tartışma yapılmadığı anlaşılmaktadır.

16. Öte yandan başvurucunun paylaşımının çok geniş bir kitleye ulaştığı, öğrenciler veya diğer akademik personel üzerinde somut bir etki doğurduğu, Üniversite içinde herhangi bir huzursuzluğa veya aksaklığa yol açtığı ya da kurum itibarını ölçülebilir biçimde zedelediği yönünde derece mahkemeleri kararlarında bir değerlendirme bulunmamaktadır. Paylaşımın kısa süre içinde silinmiş olması, başvurucunun daha sonra anılan ifadeleri benimsemediğini açıklaması ve hakkındaki adli soruşturmanın kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanması da yargısal değerlendirmede karşılık bulmamıştır.

17. Son olarak başvurucu sosyal medya paylaşımı nedeniyle oldukça ağır bir sonuçla karşılaşmış ve işini kaybetmiştir. Üstelik başvurucu akademik kariyerinin başında araştırma görevlisi olarak çalışmakta, aynı zamanda doktora çalışmalarını yürütmektedir. Bu yönüyle fesih, yalnızca mevcut iş ilişkisinin sona ermesi sonucunu değil, başvurucunun akademik ve mesleki geleceği üzerinde de ağır etkiler doğurmuştur. Bu nedenle feshin son çare olup olmadığı, daha hafif bir tedbirle iş ilişkisinin sürdürülmesinin mümkün bulunup bulunmadığı ve disiplin soruşturmasında önerilen kınama cezasının neden yeterli görülmediği özellikle tartışılmalıydı.

18. Karşılaşılan ağır sonuç nedeniyle feshin son çare olması prensibinin bu tür davalarda uygulanması temel hak ve özgürlüklerin korunması için hayati önemdedir. Zira son çare olduğu gösterilmeden temel hak ve özgürlüklerini kullanan çalışanların iş sözleşmelerinin feshedilmesi, yalnızca ilgili kişi üzerinde değil benzer konumdaki kişiler üzerinde de caydırıcı etki doğuracaktır. O hâlde iş sözleşmesinin feshinin temel hak ve özgürlüklerin

ihlaline neden olmaması için iş ilişkisinin sürdürülmesini imkânsız kıldığı ileri sürülen sebeplerin işverence ve yargı mercilerince hiçbir şüpheye yer bırakmayacak açıklıkta ortaya konulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kardelen Yoğungan ve Sonay Tezcan, B. No: 2018/24097, 2/5/2023, § 63).

19. OHAL koşulları da bu sonuca varılmasını değiştirmemektedir. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü dönemlerde temel hak ve özgürlüklere yönelik bazı güvencelerin sınırlandırılması mümkün ise de bu durum kamu otoritelerine sınırsız ve denetimsiz bir takdir yetkisi tanımaz. Alınan tedbirin keyfî olmaması, somut olgulara dayanması, durumun gerektirdiği ölçüde kalması ve kişiye aşırı bir külfet yüklememesi gerekir. Somut olayda tek ve kısa süre sonra silinmiş bir sosyal medya paylaşımından hareketle, disiplin ve adli soruşturma sonuçları göz ardı edilerek terör örgütüyle irtibat ve iltisak şüphesine dayalı fesih sonucuna ulaşılması, OHAL'in gerektirdiği ölçüde bir tedbir olarak kabul edilemez.

20. Açıklanan gerekçelerle iş sözleşmesinin feshine ilişkin uyuşmazlığı karara bağlayan derece mahkemelerince ifade özgürlüğüne ilişkin Anayasa'nın 26. maddesindeki güvencelerin gözetildiği bir yargılama yapılmadığı, başvurucu hakkında uygulanan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere de uygun olmadığı, dolayısıyla anayasal güvencelerin korunması açısından devletin yükümlülüklerini yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucunun sosyal medya paylaşımı nedeniyle terör örgütü ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu sonucuna varılarak iş sözleşmesi feshedilmiş ve açtığı dava reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi C.A. (3) kararında iş sözleşmelerinin feshine ilişkin meselelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınabilmesi için meselenin özel hayata saygı hakkını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyine ulaşması gerektiğini ifade etmiş ve bu hususta bazı ölçütler belirlemiştir (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 93-95).

22. Başvuruya konu olayda feshe dayanak olan şüphenin esası, başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğu iddiasıdır. Bir kimsenin terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğunun iddia edilmesi, tek başına onun başkalarıyla ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını zayıflatabilecek; sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi bakımından ciddi sonuçlar doğurabilecek niteliktedir. Somut olayda başvurucunun bir üniversitede araştırma görevlisi olarak çalıştığı ve doktora çalışmalarını yürüttüğü dikkate alındığında, bu isnadın başvurucunun akademik ve mesleki geleceği üzerinde ağır ve kalıcı etkiler doğurabileceği açıktır.

23. Bu nedenle başvurucunun iş sözleşmesinin FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak şüphesine dayanılarak sona erdirilmesinin, onun mesleki hayatı, sosyal itibarı, başkalarıyla ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânı ile kişisel kimliğini serbestçe geliştirme alanı üzerinde ciddi bir etki doğurduğu kabul edilmelidir. Mevcut durum itibarıyla başvurucunun duyduğu üzüntü ve endişenin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi ve asgari ağırlık düzeyine ulaştığı konusunda tereddüt bulunmamaktadır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Yener Kaya ve diğerleri, B. No: 2021/52529, 9/1/2024, § 13).

24. Başvuru konusu olayda uyuşmazlık, sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek ve terör örgütleri ile irtibat ve iltisak iddiasına dayalı olarak iş sözleşmesinin feshedilmesine ilişkindir. Bu kapsamda ifade özgürlüğünün korunmasına yönelik devletin yükümlülüklerine ilişkin yukarıda yapılan değerlendirmeler özel hayata saygı hakkının korunması yönünden

de geçerlidir.

25. Somut olayda feshin nihai gerekçesi başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olduğuna dair Üniversite nezdinde oluşan şüphedir. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı, iş ilişkisinin hiçbir koşulda sona erdirilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte, kişinin mesleki ve sosyal itibarı üzerinde ağır sonuçlar doğuran böyle bir tedbirin zorunlu ve başvurulabilecek en son çare olarak kabul edilebilmesi için, işverenin ve yargı mercilerinin başvurucunun eyleminin iş ilişkisinin sürdürülmesini imkânsız kıldığını somut olgulara dayalı biçimde ortaya koymaları gerekir.

26. Oysa somut olayda işveren ve yargı mercileri; başvurucunun sosyal medya paylaşımının niteliğini, bağlamını, yaygınlığını, kısa süre içinde silinmiş olmasını, başvurucunun sonraki açıklamalarını, disiplin soruşturmasında irtibat ve iltisak bulunmadığına ilişkin tespitleri, adli soruşturma sonunda verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararını ve feshin son çare olup olmadığını yeterli biçimde değerlendirmemiştir. Bu eksiklikler, yalnızca ifade özgürlüğü yönünden değil, özel hayata saygı hakkı yönünden de anayasal güvencelerin işletilmediğini göstermektedir.

27. Kaldı ki başvurucu hakkında yürütülen adli soruşturma sonucunda terör örgütüyle bağlantıya ilişkin herhangi bir delil bulunmadığı açıkça tespit edilmiş, disiplin soruşturmasında da eylemin 667 sayılı KHK kapsamında değerlendirilmediği ve kınama cezası önerildiği belirtilmiştir. Bu tespitlere rağmen başvurucunun terör örgütüyle irtibat ve iltisaklı olduğu yönündeki şüphenin neden hâlen ciddi, güçlü ve objektif kabul edildiği ortaya konulmadan iş sözleşmesinin feshedilmesi, başvurucunun mesleki ve sosyal itibarı üzerinde ölçüsüz bir külfet doğurmuştur.

28. Sonuç olarak uyuşmazlığı karara bağlayan yargı mercilerince özel hayata saygı hakkına ilişkin Anayasa'da belirtilen güvencelerin gözetildiği bir yargılama yapılmadığı, başvurucu hakkında alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında da durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı ve anayasal güvencelerin korunması açısından devletin yükümlülüklerini yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği kanaatine varıldığından, çoğunluğun aksi yöndeki kararına iştirak edilememiştir.

Üye Kenan YAŞAR

OSMAN YARBAŞ

B. No: 2022/82383 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82383

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN YARBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82383)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Osman YARBAŞ

Vekili : Av. Sinan TUMLUKOLÇU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Cumhuriyet savcısı başvurucunun hukuka aykırı şekilde tutuklanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

2. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından 1/7/2022 tarihinde uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçunu işlediği iddia edilen Cumhuriyet savcısı başvurucu hakkında yurt dışına çıkmama şeklinde adli kontrole hükmedilmesi talep edilmiştir. Aynı gün Adana 5. Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun yokluğunda talebin kabulüne karar verilmiştir.

3. Başvurucu 21/7/2022 tarihinde Antalya Adliyesinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılıkça 22/7/2022 tarihinde başvurucunun sonuncusu 13/5/2022 tarihinde gerçekleşen yedi farklı olaya ilişkin savunması alınmıştır. İfade sırasında diğer hususların yanı sıra;

Başvurucunun Antalya'dan Adana'ya getirdiği aracın 28/9/2021 tarihinde C.A. ve M.B.Y.

tarafından uyuşturucu maddenin Konya'ya naklinde kullanıldığına ilişkin tespitler,

3/10/2021 tarihinde uyuşturucu maddenin parasını almak için Konya'ya gittiği değerlendirilen C.A. ile farklı bir araçla Konya'ya giden başvurucu arasındaki WhatsApp mesajlaşmalarına ilişkin tespitler,

15/10/2021 tarihinde başvurucu ile diğer uyuşturucu madde ticareti şüphelilerinin Konya'ya gittiklerine ve buradan Antalya'ya geçtiklerine ilişkin tespitler,

iv. 28/10/2021 günü uyuşturucu madde naklinde kullanılan aracın öncesinde başvurucunun sevk ve idaresinde olduğuna ilişkin tespitler,

v. 29/10/2021 günü C.A.nın Konya'da uyuşturucu madde ile yakalanması olayında kullanılan aracın başvurucunun babası tarafından 10/10/2021 tarihinde resmî devir olmaksızın satın alındığına, aracı başvurucunun diğer şüpheli S.K.ya resmî devir olmaksızın sattığına, S.K. ile C.A. arasında WhatsApp görüşmeleri bulunduğuna ilişkin tespitler okunmuştur.

5. Başvurucu, kendisine yönelik tespitleri kabul etmediğini ve atılı suçu işlemediğini ifade etmiştir.

6. Aynı gün uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından başvurucunun tutuklanması talep edilmiştir. Sevk yazısına göre başvurucunun Antalya'dan getirdiği araçların diğer şüpheliler tarafından uyuşturucu maddenin sevk ve naklinde kullanıldığı, başvurucunun inkârına dayanak teşkil eden diğer şüphelilerle arasındaki ticari ilişkilerin resmî olmayan belgelere dayandırıldığı, iddia edilen ticari ilişkilerdeki bütün para alışverişinin elden yapıldığı, diğer şüphelilerin Antalya ve Konya'ya sıklıkla birlikte gittikleri belirtilerek başvurucunun organizasyonun başında yer aldığı, şüphelilere emir ve talimatlar vererek organizasyonu yönettiği iddia edilmiştir.

7. 22/7/2022 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir. Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliği kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüphelinin üzerine atılı suçun niteliği ve önemi, mevcut delil durumu, PTS [plaka tanıma sistemi] görüntü kayıtları, HTS İnceleme ve Araştırma Tutanağı ile Baz Bilgileri, whatsap üzerinden yapılan görüşmeler, yazışma içerikleri, HTS detay döküm inceleme tutanağı, eksport inceleme tutanağı, araştırma tutanağı, ele geçen uyuşturucu maddenin bulunduğu araç ile uyuşturucu maddenin miktarı, tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu, suçun katalog suçlardan olması, şüphelinin kaçma, delilleri karartma ve yok etme ihtimalinin bulunması, yüklenen suça öngörülen cezanın alt ve üst sınırı, adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı, tutuklamanın ölçülü olacağı dikkate alınarak CMK'nın 100., 101. ve devam eden maddeleri gereğince şüphelinin TUTUKLANMASINA... [karar verildi.]"

8. Adana 18. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucunun 28/7/2022 tarihli tutukluluğa ilişkin itirazını 2/8/2022 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Tutuklu şüphelinin üzerine atılı suçun niteliği ve önemi, mevcut delil durumu, PTS görüntü kayıtları, HTS inceleme ve Araştırma Tutanağı ile Baz bilgileri, Whatsapp üzerinden yapılan görüşmeler, yazışma içerikleri, HTS detay döküm inceleme tutanağı, eksport inceleme tutanağı, araştırma tutanağı, ele geçen uyuşturucu maddenin bulunduğu araç ile uyuşturucu maddenin miktarı, tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde şüphelinin

üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu, suçun katalog suçlardan olması, şüphelinin kaçma, delilleri karartma ve yok etme ihtimalinin bulunması, soruşturmanın halen devam ediyor olması, yüklenen suç için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırı dikkate alındığında adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacağı nazara alınmakla şüpheli hakkında verilen tutuklama kararında isabetsizlik görülmediği anlaşılmakla İTİRAZIN REDDİNE... [kesin olarak karar verildi.]"

9. Başvurucu, nihai kararı 4/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

10. 12/10/2022 tarihinde düzenlenen iddianame ile başvurucunun cezalandırılması istenmiştir. İddianamede, başvurucunun 21/10/2021 (5. eylem) ve 29/10/2021 (6. eylem) tarihlerinde gerçekleşen olaylar dışında 13/5/2022 günü Konya'ya yaklaşık 17 kilogram uyuşturucu madde götürülmesi olayı (7. eylem) nedeniyle sorumlu olduğu ifade edilmiştir. İddianamenin başvurucuya ilişkin kısmı şu şekildedir:

"... Aslen Antalyalı olan, Adana Adliyesinde C. Savcısı olarak görev yapan ve Adana ilinde ikamet eden Örgüt lideri Osman YARBAŞ'ın 1,2,3,4. olaylarında yer alan tespitlerden ve 5,6 ve 7. olaylarda gerçekleşen yakalamalar sonucu elde edilen 43 kilo 600 gram eroin maddesinden sorumlu olduğu, örgüt içerisinde belli bir hiyerarşik yapılanmanın olduğu, bu bağlamda örgüt lideri Osman YARBAŞ'in sürekli olarak örgütün yöneticiliğini yapan [C.K.], [S.K.] ve [C.A.] ile irtibat halinde olduğu, örgüt içerisinde yer alan diğer üyelerin bazıları ile doğrudan görüşme yapmadığı ancak [M.K.] ve [M.B.Y.] gibi bazı örgüt üyeleri ile doğrudan görüşme yaptığı, bu şahıslar ile zaman zaman aynı araç içerisinde seyahat ettiği, örgüt lideri Osman YARBAŞ'ın Konya iline nakledilecek uyuşturucu maddeleri yönetici [C.K.] aracılığı ile yine [C.K.]'nın ayarlamış olduğu öncüler ve kuryeler vasıtası ile doğu illerinden önce Adana ve Mersin illerine, bu illerden de Konya'ya naklettirerek, Konya'da uyuşturucu maddenin dağıtımından sorumlu olan [B.T.] ve [G.T.] isimli örgüt üyelerine teslim ettirdiği, nakledilen uyuşturucu maddelerin parasının toplanması ve toplanan paranın kendisine ulaştırılması aşamasında yönetici [C.K.]'nın sorumlu olduğu, sevkiyatı yapılan uyuşturucu maddeler karşılığında yapılan ödemelerin çoğu zaman suçun ortaya çıkartılmasını önlemek amacıyla herhangi bir banka hesabından yapılmayıp elden alındığı ya da örgüt lideri ve üyeleri tarafından ayarlanan örgüt üyesi olmayan şahıslara ya da diğer örgüt üyeleri üzerine araç devri yapmak suretiyle gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

OLAY 2'de; örgüt üyeleri tarafından 27.09.2021 günü Konya'da bulunan [B.T.] ve [G.T.]ye uyuşturucu madde sevkiyatı yapıldığı değerlendirilen olayda Konya'ya uyuşturucu madde naklinde kullanılan 07 MHT ... plakalı aracı 12.09.2021 günü Antalya ilinden Adana iline getirerek Konya'ya uyuşturucu madde naklinin sağlanması için araç temin ettiği,

OLAY 3'de; örgüt üyeleri tarafından 03.10.2021 günü Konya'da bulunan [B.T.] ve [G.T.]ye yapılan uyuşturucu madde sevkiyatı ile ilgili olarak para aldıkları değerlendirilen olayda alınan paranın örgüt üyelerinden teslim almak için Antalya ilinden yanında bulunan örgüt yöneticisi konumundaki [S.K.] ile birlikte Konya'ya giderek [C.K.] ile buluştuğu,

OLAY 4'de; örgütsel yapı tarafında Konya'da bulunan [B.T.] ve [G.T.]ye temin edilmiş olan uyuşturucu madde karşılığında 15.10.2021 günü para yerine [G.T.] adına kayıtlı 34 SE ... plakalı aracın teslim alınmak için [C.K.] ve [M.K.] ile birlikte Konya'ya gittiği,

OLAY 6'da; 29.10.2021 tarihinde 24 kilo 600 gram eroin maddesini Konya'ya nakleden 07

MSP ... plakalı aracı 10/10/2021 tarihinde Osman YARBAŞ'ın, babası [M.Y.] adına sözleşme ile satın aldığı ve aynı aracı 27/10/2021 tarihinde [S.K.] isimli şahsa sözleşme ile sattığı, Konya'ya nakledilen uyuşturucu maddesine öncülük yaptığı değerlendirilen 34 SE ... plakalı Renault Megane marka aracın yakalama tarihinden bir gün öncesinde yani 28/10/2021 günü sabah ve öğle saatlerinde Osman YARBAŞ'ın kullanımında bulunduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca [C.A.] ve [N.A.]nın Konya iline nakledecekleri uyuşturucu maddesini [C.K.]dan teslim aldığı sırada [M.B.Y.]nin örgüt lideri Osman YARBAŞ'ın talimatı ile Adana ilinden araç kiralayarak Osman YARBAŞ'ı kiraladığı araçla muhtemel suç eşyasının naklinde örgüt liderine şoförlük yaparak ana yol güzergâhlarını kullanmayarak ara köy ve ilçe yollarını kullanmak suretiyle örgüt lideri Osman YARBAŞ'ı Adana ilinden Antalya iline götürdüğü tespit edilmiştir. (Bu olayda [C.K.] ile [C.A.] tarafından, [M.B.Y.] tarafından kiralanan aracın bagajına yüklü miktarda uyuşturucu madde konulduğu, bu uyuşturucu maddenin Osman YARBAŞ ve [M.B.Y.] tarafından Antalya iline nakledildiği değerlendirilmiştir.)

...

Şüpheli Osman YARBAŞ'ın suç örgütünü kurarak liderliğini yaptığı dolayısıyla TCK 220/1 maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek suçunu işlediği,

Şüpheli Osman YARBAŞ'ın eylem 5, eylem 6 ve eylem 7'de ayrıntıları ile belirtilen suçları(ilk 4 eylemde uyuşturucu madde ele geçirilemediğinden bu eylemler açısından suç isnadında bulunulmamıştır.) örgütün faaliyeti çerçevesinde işlediğinden TCK 188/3, 188/4-a, 188/5 ve 220/4-5 maddeleri ile aynı suç işleme kararının icrası kapsamında birden fazla kez müsnet suçu işlediği anlaşıldığından hakkında TCK 43/1 maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği... [belirtilmiştir.]"

11. Başvurucu 2/6/2023 tarihinde gerçekleştirilen duruşmada konutu terk etmemek suretiyle adli kontrol altına alınarak tahliye edilmiş, 7/6/2024 tarihinde ise söz konusu adli kontrolün kaldırılmasına karar verilmiştir.

12. 9/1/2026 tarihinde Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan beraatine, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan yardım eden sıfatı ile mahkûmiyetine karar verilmiştir. Yargılama temyiz kanun yolunda derdesttir.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, mesleki güvencelerine aykırı şekilde suç üstü hâli olmaksızın ve şartları bulunmaksızın tutuklama kararı verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Anayasa Mahkemesi içtihadına göre tutuklama tedbirinin uygulandığı yargılama neticesinde verilen kararın kesinleşmiş olması hâlinde başvurucu tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi

Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabilecektir (birçok karar arasından bkz. Reşat Ertan [1. B.], B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26). Somut olayda başvurucu hakkındaki yargılama temyiz kanun yolunda derdesttir. Dolayısıyla açıkça dayanaktan yoksun olmayıp kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale, temel hak ve özgürlüklerin olağan dönemde sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 60).

17. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin ancak kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri belirtilmiştir (Halas Aslan, § 57). Buna göre tutuklama ancak suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler bakımından mümkündür. Bir başka anlatımla tutuklamada meşru bir amacın olması için ön koşul, kişinin suçluluğu hakkında kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bu husus, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (Mustafa Ali Balbay [1. B.], B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 72).

18. Eldeki olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. ve devamı maddeleri uyarınca tutuklanmıştır.

19. Başvurucu öncelikle hakkındaki soruşturmanın mesleki güvencelerine aykırı şekilde yürütüldüğünden şikâyet etmektedir.

20. 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 93. maddesine göre hâkimler ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, görev yapılan yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir. Aynı Kanun'un 94. maddesine göre ise hâkimlerin ve savcıların ağır ceza mahkemesinin görevine giren ve suçüstü hâli bulunan eylemlerine ilişkin soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

21. Hakkındaki soruşturmanın yetkisiz makamlarca yürütüldüğüne dair açık bir şikâyeti bulunmayan başvurucunun işlediği iddia olunan uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarının kişisel bir suç niteliğinde olduğu, bu nedenle başvurucunun anılan suç dolayısıyla bir soruşturmaya tabi tutulmasının ve hakkında tutuklama koruma tedbirinin uygulanmasının herhangi bir idari

mercin izin ya da kararına bağlı olmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre Cumhuriyet savcısı olarak görev yapmakta olan başvurucunun kişisel suç niteliğindeki uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından tutuklanmasının önünde kanundan kaynaklanan bir engel mevcut değildir (silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden benzer görüş için bkz. Yıldırım Turan [GK], B. No: 2017/10536, 4/6/2020, § 144).

22. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi; kişinin suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olmasının mutlaka gerekli olmadığını zira tutukluluğun amacının yürütülen soruşturma ve/veya kovuşturma sırasında kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmek olduğunu, buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmiştir (Mustafa Ali Balbay, § 73; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 71). Öte yandan tutuklama aşamasında suçun sübutu gerekmediği için isnat edilen eylemin tutuklama kararında belirtilen suçtan başka bir suçu oluşturma ihtimali olması tutuklama kararını salt bu nedenle hukuka aykırı hâle getirmeyecektir.

24. Bu noktada tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olup olmadığının, tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığının ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğünün takdirinin öncelikle anılan tedbiri uygulayan yargı mercilerine ait olduğunun, zira bu konuda taraflarla ve delillerle doğrudan temas hâlinde olan yargı mercilerinin Anayasa Mahkemesine kıyasla daha iyi konumda olduğunun yeniden ifade edilmesi gerekir (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017 § 123).

25. Olayda uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçunu işlediği iddia edilen diğer şüphelilerle başvurucu arasında görüşmelerin ve ticari ilişkilerin bulunduğu, söz konusu uyuşturucu naklinde kullanılan araçların başvurucu tarafından temin edildiği, başvurucunun organizasyonun yönetiminden sorumlu olduğu iddia edilmiştir. Bu iddialar PTS görüntü kayıtları, HTS inceleme ve araştırma tutanağı ile baz bilgileri, WhatsApp üzerinden yapılan görüşmeler, yazışma içerikleri, HTS detay döküm inceleme tutanağı, eksport inceleme tutanağı, araştırma tutanağı ve dosyadaki diğer bilgi ve belgeler üzerinden yapılan tespitlere dayandırılmıştır. Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun kendisine isnat edilen uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarını işlediği yönünde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğunu belirterek başvurucu hakkında tutuklama kararı vermiştir (bkz. § 7). Adana 18. Asliye Ceza Mahkemesi de benzer değerlendirmeler yaparak tutuklama kararına yönelik itirazı kesin olarak reddetmiştir (bkz § 8). Yapılan tespitler ışığında Anayasa Mahkemesi tarafından Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kuvvetli suç şüphesinin var olduğuna dair tespitlerinden ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla belirtilen hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir.

26. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

27. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında tutuklama nedeni olarak öncelikle isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve Kanun gereği "tutuklama nedeni varsayılabilen" suçlar arasında olmasına dayanılmış, ayrıca kaçma ve delilleri karartma ihtimali bulunan başvurucu açısından tutuklamanın ölçülü olduğu belirtilmiş ve adli kontrolün yetersiz kalacağına ilişkin gerekçeye yer verilmiştir (bkz. § 7).

28. Olayın özel koşulları, isnat edilen suçun niteliği, başvurucunun özel durumu ile Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma ve delilleri karartma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

29. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bu tedbirin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır. Bu husus değerlendirilirken anayasal denetimin tutuklamaya ilişkin süreç ile tutuklama gerekçeleri üzerinden yapılması gerekir (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 79; Mehmet Baransu (2) [2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016, § 136).

30. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmeleri için için bkz. Dinç ve Çakır/Türkiye, B. No: 66066/09, 9/7/2013, § 46; Kerinçsiz/Türkiye (k.k.), B. No: 59359/10, 23/6/2015, § 32).

31. Başvurucunun uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından tutuklandığı dikkate alındığında Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 214; Devran Duran, § 64).

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

33. Hakkındaki yargılama devam eden başvurucunun;

i. Adil yargılanma hakkına yönelik güvencelerin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16) ve Bayram Gök ([2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi,

ii. Dosyadaki kısıtlılık kararına rağmen basın yayın organlarının soruşturma dosyasından haberdar olarak yaptıkları açıklamalar, yazılar, haberler nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerinin Özlem Dalkıran ([GK], B. No: 2017/35203, 21/1/2021, §§ 126-131) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÇAVDAR

B. No: 2022/88730 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/88730

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÇAVDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/88730)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Hüseyin ÇAVDAR

Vekili : Av. Melike YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı nedeniyle adil yargılanma hakkının ve çeşitli anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, kamu malına zarar verme, mala zarar verme, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, kamu kurumları arasındaki haberleşmeyi hukuka aykırı olarak engellemeye teşebbüs, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucu hakkında yukarıda anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle 1/3/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; darbe faaliyetleri kapsamında M.K.nın emir ve komutasına girerek fikir, irade ve eylem birliği içinde, Üsküdar ilçesi Acıbadem Mahallesi'nde bulunan Türk Telekom A.Ş. Bölge Müdürlüğünü kontrol altına

almak amacıyla harekete geçildiği, Acıbadem Türk Telekom Bölge Müdürlüğü civarında bulunan bazı sivil vatandaşlara ait ev ve araçlar ile bazı kamu mallarına zarar verildiği, güvenlik görevlilerinin hürriyetlerinden yoksun bırakıldığı ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme; başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına, cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs etme ile cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etme, silahlı terör örgütüne üye olma, mala zarar verme, on bir mağdura yönelik kasten yaralama suçlarından karar verilmesine yer olmadığına, altı kişinin öldürülmesi eyleminden altı kez müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına, beş mağdura yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçundan beraatine, altı farklı mağdura yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçundan altı kez 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, bir mağdura yönelik nitelikli kasten yaralama suçundan 5 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, haberleşmeyi engellemeye teşebbüs suçundan beraatine karar vermiştir.

5. Başvurucu vekili, Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 7/11/2019 tarihinde başvurucunun kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, Anayasayı ihlal, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, nitelikli kasten yaralama suçlarından istinaf başvurularının esastan reddine; kasten yaralama suçu yönünden kesin, diğer suçlar yönünden temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

6. Başvurucu ve müdafi, İstinaf Dairesinin kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 30/6/2022 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından verilen mahkûmiyet kararı yönünden hükmün düzeltilerek onanmasına; kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından verilen mahkûmiyet hükümlerinin bozulmasına, bozma kararının istinaf aşamasında kesinleşen nitelikli kasten yaralama suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne sirayet ettirilmesine karar vermiştir.

7. Ceza Dairesinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itiraz yoluna başvurmuştur. Ceza Dairesi 21/2/2023 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının reddine ve dosyanın itirazı incelemek üzere Yargıtay Ceza Genel Kuruluna (Genel Kurul) gönderilmesine karar vermiştir.

8. Genel Kurul 25/12/2024 tarihli müzakerede Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının kabulüne, başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından verilen mahkûmiyet kararlarının onanmasına ilişkin Ceza Dairesi kararının kaldırılmasına, dosyanın Mahkemeye gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiine karar vermiştir.

9. Genel Kurulun itirazın kabulü kararı sonrasında Mahkeme 6/5/2026 tarihinde başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan ceza verilmesine yer olmadığına, kasten öldürme ve kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından beraatine, bozma kararının sirayet ettirilerek istinaf aşamasında kesinleşen nitelikli kasten yaralama suçundan beraatine ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan beraatine karar

vermiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarihte yargılama temyiz aşamasında derdesttir.

10. Başvurucu, Ceza Dairesinin düzelterek onama kararının akabinde 21/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının, Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; adil yargılanma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğinden yakınmıştır.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda ileri sürdüğü itirazlarını yinelemiştir.

14. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yolları tüketilmiş olmalıdır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

15. Somut olayda başvurucu hakkındaki bir kısım suçlar yönünden Ceza Dairesi tarafından bozma kararı verilmiş, bir kısım suçlar yönünden ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine Genel Kurul tarafından itirazın kabulüne ve hükümlerin bozulmasına karar verilmiştir.

16. Bozma kararları sonrası Mahkemenin 6/5/2026 tarihinde verdiği karar bireysel başvurunun incelendiği tarihte temyiz aşamasında derdesttir. Dolayısıyla başvurucu hakkındaki yargılama sürecinin henüz tamamlanmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvurucunun suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının Bayram Gök ([2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 20-24) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ TANÇ

B. No: 2022/96643 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/96643

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ TANÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/96643)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Deniz TANÇ

Vekili : Av. Serin ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bihakkın tahliye tarihinin yanlış hesaplanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak (1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi) isnadıyla 5/8/2004 tarihinde gözaltına alınmış; 9/8/2004 tarihinde tutuklanmış ve yargılama sonucunda müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmıştır. Bu ceza 2/6/2011 tarihinde Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

3. 18/10/2011 tarihli müddetnamede başvurucunun bihakkın tahliye tarihi 36 yıl üzerinden 27/7/2040 olarak, koşullu salıverilme tarihi 30 yıl üzerinden 29/7/2034 olarak gösterilmiştir.

4. 20/6/2022 tarihli müddetnamede bihakkın tahliye tarihi 25/7/2049, koşullu salıverilme tarihi 29/7/2034 olarak gösterilmiştir. Müddetnamede koşullu salıverilme tarihi 13/7/1965 tarihli ve 647 sayılı mülga Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca 30 yıl üzerinden, bihakkın tahliye tarihinin ise 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre ceza

infaz kurumunda kaldığı sürenin yarısının koşullu salıverilme tarihine eklenerek belirlendiği belirtilmiştir.

5. Başvurucu 20/6/2022 tarihli müddetnamenin hatalı olduğunu belirterek müddetnameyi düzenleyen Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına başvurmuştur. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun dilekçesini müddetnamede hata olmadığını belirterek Antalya İnfaz Hâkimliğine göndermiştir. Başvurucu; müddetnamede bihakkın tahliye süresinin yanlış yazıldığını, daha önceden düzenlenen müddetnamede bihakkın tahliye tarihinin 27/7/2040 olarak belirtildiğini, dolayısıyla 20/6/2022 tarihli müddetnamedeki tespitin hatalı olduğunu ileri sürmüştür.

6. Antalya 1. İnfaz Hâkimliği 28/7/2022 tarihinde müddetnamede bir hata olmadığını belirterek itirazı reddetmiştir.

7. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesince 10/10/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar 13/10/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 3/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; hatalı olarak bihakkın tahliye tarihinin 9 yıl uzatıldığını, itirazlarının dikkate alınmadığını, infaz kanununda yapılan değişikliklerin aleyhine uygulandığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesine ilişkin değerlendirmesinde bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşul olduğunu, bu kapsamda ilkinin başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi ve bunun sonucunda kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesi, ikincisinin ise bu ihlalden dolayı kişisel olarak ve doğrudan etkilenmesi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesi çerçevesinde bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişi mağdur statüsü kazanamaz (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42, 43).

15. Diğer taraftan bireysel başvuruda mağdur kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti kuralları gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır. Ayrıca mağdur kavramı, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten

uzak bir şekilde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır (Onur Doğanay, § 44).

16. Öte yandan bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Onur Doğanay, § 45; Ayşe Hülya Potur [2. B.], B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

17. Güncellik kriteri gereğince mağdur olduğunu iddia eden kişinin temel hakkının ihlal edilmesi ya da ediliyor olması, bu ihlalin de giderilmemiş olması gerekir. Dolayısıyla önceden var olmuş veya hâlen var olan bir kamu gücü müdahalesi bulunmalıdır. Bu nedenle gelecekte gerçekleşecek bir ihlal ihtimaline binaen kural olarak bireysel başvuru yapılamayacaktır. Güncellik kuralının istisnası, yakın gelecekte gerçekleşmesi muhtemel bir ihlal ihtimali iddiası gözetilerek yapılan potansiyel mağduriyet başvurularıdır. Potansiyel olarak mağdur olduklarını iddia eden başvurucular ile yalnızca ulusal hukukları değiştirmeyi veya toplumun menfaatinin korunmasını amaçlayan başvurucular arasında dikkatli bir ayrım yapılmalıdır. Bu son bahsedilen türde olan ve içtihatta halk davası (actio popularis) olarak isimlendirilen başvurular, bireysel başvuru hakkı kapsamında kabul edilmemiştir (Tezcan Karakuş Candan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/5809, 10/12/2014, § 21; Mahmut Tanal [2. B.], B. No: 2014/11368, 23/7/2014, § 20). Potansiyel mağduriyet için ise bir düzenlemenin veya işlemin uygulanmasının güçlü bir olasılık olması, bu olasılığın yakın gelecekte ihlal yaratacak olması, bu ihlalin yakın gelecekte ciddi ve telafisi imkânsız bir zarara yol açması gerekir (Hikmet Kale (4) [2. B.], B. No: 2023/68522, 7/1/2026, § 17).

18. Somut olayda başvurucunun şikâyeti, koşullu salıverilme tarihiyle ilgili olmayıp bihakkın tahliye tarihiyle ilgilidir. Başvurucu, bihakkın tahliye tarihinin 2040 yılında olması gerekirken daha sonraki müddetnameyle 2049'a çekildiğini iddia etmiştir. Ancak başvurucunun iddia ettiği gibi bihakkın tahliye tarihinin 2040'ta olduğu varsayılsa bile bu tarihe daha on dört yıldan fazla bir süre bulunmaktadır. Başvurucunun bu süre içinde -29/7/2034 tarihinde- koşullu olarak salıverilme ihtimali ve müddetnamenin tekrar değiştirilebilme olasılığı gözönünde bulundurulduğunda bu durumun şu aşamada ciddi ve telafisi imkânsız bir zarara yol açacağı söylenemez. Başvurucunun 2040 yılını aşacak şekilde ceza infaz kurumunda kalacağı kesin nitelikte değildir. Dolayısıyla başvurunun incelendiği tarihte başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edildiğinden söz edilemez.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun mağdur sıfatı taşımadığı anlaşıldığından kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF

TUTULMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM ÖZKARA

B. No: 2023/4963 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4963

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ÖZKARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4963)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : İbrahim ÖZKARA

Vekili : Av. Ömer İkbal AYAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu kurumundan olan işçilik alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, iş kazasına bağlı maluliyet oranının tespiti ile iş kazasının gerçekleştiği tarihe göre kısmi iş göremezlik geliri bağlanması talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) karşı 2/11/2017 tarihinde dava açmıştır.

3. Kayseri 1. İş Mahkemesi (Mahkeme) davayı kabul etmiş ve başvurucunun iş kazası nedeniyle maluliyet oranının %21,2 olduğunun tespiti ile başvurucuya kaza tarihi itibarıyla sürekli iş göremezlik ödemesi aylığı bağlanmasına karar vermiştir. Davalı idare karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

4. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) işverenin de davaya dâhil edilmesi gerektiğini belirterek kararı kaldırmış ve yeniden yargılama yapılmak üzere dosyayı Mahkemeye göndermiştir.

5. Bölge Adliye Mahkemesi kararı uyarınca işvereni davaya dahil eden Mahkeme,

başvurucunun 3/6/2009 tarihinde geçirdiği iş kazası nedeniyle maluliyet oranının %21,2 olduğunun tespitine ve başvurucuya kaza tarihi itibarıyla sürekli iş göremezlik aylığı bağlanmasına karar vermiştir. Davalılar, karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur.

6. Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkeme kararını kaldırmış; davayı kısmen kabul etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, başvurucunun 3/6/2009 tarihinde geçirdiği iş kazası nedeniyle iş göremezlik oranının %21,2 olduğunun tespitine ve başvurucunun 3/6/2009 tarihli gelir bağlanması talebine istinaden geçici iş göremezlik ödemelerinin sona erdiği 6/11/2009 tarihini takip eden 1/12/2009 tarihinden itibaren sürekli iş göremezlik geliri bağlanması gerektiğinin tespitine karar vermiş; fazlaya ilişkin talebini ise reddetmiştir.

7. Davalılar ve vekâlet ücretlerine ilişkin iddiaları kapsamında başvurucu, kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 23/11/2022 tarihinde kararı onamıştır.

8. Başvurucu, nihai kararı 13/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 12/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, yüksek enflasyon sebebiyle hak ettiği alacağın tam karşılığını elde edemediğini, yargılamanın makul sürede yapılmamasından dolayı hak kaybına uğradığını ve enflasyonist koşullarda alacağının yüksek oranda değer kaybettiğini ileri sürmüş; bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak bir değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

12. Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediği başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmelidir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

13. Başvurucunun açtığı dava sonucunda, 3/6/2009 tarihinde meydan gelen iş kazasına bağlı maluliyet oranın tespiti ile iş göremezlik gelirinin bağlanmasını talep ettiği görülmüştür. Yargılama süreci sonunda başvurucunun maluliyet oranının %21,2 olarak tespitine ve başvurucuya 1/12/2009 tarihinden itibaren sürekli iş göremezlik geliri bağlanmasına karar verilmiştir. Bunun yanında yargılama sürecinde başvurucuya ödenmesi öngörülen iş göremezlik gelirinin karşılığı olan miktar hakkında bir açıklama olmadığı, ayrıca bireysel başvuru formu ve eklerinde sunulan bilgi ve belgeler kapsamında başvurucuya ödenecek

tutara dair herhangi bir bilgi bulunmadığı belirtilmelidir. Bu hâliyle iş göremezlik geliri bağlanacak başvurucuya yapılacak ödemenin SGK tarafından tesis edilecek idari işlem sonucunda açıklığa kavuşacağı, söz konusu işleme karşı idari ve yargısal makamlara başvurulabileceği kaydedilmelidir.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

16. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.T.

B. No: 2023/17620 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.T. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17620)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : B.T.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Diğer taraftan yapılan harici nüfus kaydı sorgulaması ile başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra -18/6/2023 tarihinde- vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011

tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.B.

B. No: 2023/17728 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17728

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17728)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : A.B.

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; bulundurulan yayınlar sebebiyle terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilme nedeniyle ifade özgürlüğünün, koşulları oluşmasına karşın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına gerekçesiz olarak karar verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Mersin'in Akdeniz ilçesinde 5/5/2015 tarihinde kolluk güçleri tarafından yapılan kontroller sırasında başvurucunun çantasında "Özgür Halk" isimli derginin Nisan 2015 tarihli 24 adet nüshası ele geçirilmiş ve bu nüshalara el konulmuştur. Mersin 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin (Sulh Ceza Hâkimliği) 5/5/2015 tarihli kararıyla elkoyma işleminin onanmasına karar verilmiştir.

3. Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun 6/5/2015 tarihinde ifadesine başvurmuştur. Başvurucu ifadesinde; engelli olduğu için iş bulamadığını, bu nedenle dergileri satarak kendisine gelir elde ettiğini, dergileri Halkların Demokratik Partisi Akdeniz

ilçe teşkilatından aldığını beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca söz konusu dergileri satmanın suç olduğunu bilmediğini, dergileri satmadan yakalandığını ve hiçbir siyasi partiye üyeliğinin de bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucu, ifadesinin alınmasının ardından Başsavcılık tarafından serbest bırakılmıştır.

4. Başsavcılık dergi nüshalarında yaptığı inceleme sonucunda; içeriğinde terör örgütü elebaşı ile örgütün üst düzey yöneticilerinin notlarına ve yazılarına yer verildiğini, bu yazılar üzerinden örgüte talimatlar verilerek örgüt tabanının bilinçlendirilerek yönlendirildiğini, örgüt mensupları ve faaliyetlerinin kahramansı bir dille anlatılarak terör örgütüne katılımın teşvik edildiğini ve propagandasının yapıldığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda dergilerin tüm nüshalarına el konulmasına ve toplatılmasına karar verilmesi için 8/5/2015 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğinden talepte bulunmuştur. Sulh Ceza Hâkimliği yaptığı değerlendirme sonucunda 12/5/2015 tarihli ve 2015/1132 D.İş sayılı kararıyla söz konusu derginin 15/4/2015 tarihli nüshalarının tamamına 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca el konulmasına ve toplatılmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu hakkında terör örgütüne yardım etme suçundan 1/6/2015 tarihinde Başsavcılık tarafından iddianame tanzim edilmiştir. İddianamede, PKK silahlı terör örgütü hakkında genel bilgilere değinilmesinin ardından yakalanan dergi içerikleri hakkındaki tespitlere yer verilmiştir.

6. İddianamenin kabulüne karar veren Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 16/9/2015 tarihli duruşmada başvurucunun savunmasına başvurmuştur. Başvurucu savunmasında, söz konusu dergilerin yasaklı olduğunu bilmediğini, satmadan yakalandığını belirtmiştir. Başvurucu savunmasında ayrıca dergilerin içeriklerinde PKK silahlı terör örgütü lideri A.Ö.ye ait görüntülerin olduğunu bildiğini ancak toplatma kararı olmadığı için dergileri satmanın suç olmayacağını düşündüğünü ifade etmiştir.

7. Mahkeme aynı celse yargılamayı sonlandırarak başvurucu hakkındaki kararını açıklamıştır. Her ne kadar terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan iddianame tanzim edilmişse de Mahkeme başvurucunun terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediği sonucuna ulaşarak 2 yıl hapis cezasıyla tecziyesine karar vermiştir.

8. Başvurucu, mahkûmiyet hükmünü temyiz etmiştir. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi 10/4/2018 tarihli kararıyla hükmün bozulmasına karar vermiştir. Yargıtayın bozma kararında, başvurucunun eylemlerinin terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçuna teşebbüs kapsamında kalacağı gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek karar verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte bozma kararında -sanık aleyhine temyiz talebi olmadığından- sonuç ceza miktarı yönünden sanığın kazanılmış hakkının saklı tutulmasına da karar vermiştir.

9. Bozma kararı üzerine dosyayı yeniden ele alan Mahkeme yaptığı değerlendirme sonucunda silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçuna teşebbüs ettiği kanaatiyle başvurucunun 2 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme daha önceden sabıkasının bulunması ve kişilik özelliklerini birlikte değerlendirerek başvurucunun yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaat elde edilemediğini belirterek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) takdiren yer olmadığını belirtmiştir. Mahkeme gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Mersin 2. Sulh Ceza Hakimliginin 2015/1773-D.İş sayılı önleme amaçlı arama kararı kapsamında, 05.05.2015 tarihinde Mersin ili Çankaya Mahallesi Silifke caddesi üzerinde [...]

giyim mağazası önünde duran sanığın durmundan şüphelenilmesi üzerine yanında bulunan sırt çantası içerisinde yapılan kontrolde 15 Nisan 2015 tarih ve Yıl:2 Sayı:2 Özgür Halk İsimli toplam 24 adet derginin ele geçirildiği, söz konusu dergilerin incelenmesinde;

- Derginin kapak sayfasında PKK/KCK terör örgütünün sözde bayraklarının açıldığı kalabalık bir grubun resminin bulunduğu,

- Derginin 2. sayfasında Terör örgütü elebaşı [A.Ö.]'ın 7 Nisan 1995 tarihinde yazdığı En Güzel Yürüyüşler Nisan Yürüyüşleridir başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 4. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [D.K.]'ın yazdığı Tarihi Özgürlük Yürüyüşü başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 9. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [D.K.]'ın ve örgüt içerisinde silahlı faaliyet gösteren 14 örgüt mensubunun yer aldığı fotoğrafın bulunduğu,

- Derginin 10. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [D.K.]'ın ve örgüt içerisinde silahlı faaliyet gösteren kadın örgüt mensubunun birlikte çekildiği fotoğrafın bulunduğu,

- Derginin 12. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [M.K.]'nun yazdığı Demokratik Siyasetin Zaferi İçin Seferberliğe başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 16. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [D.K.]'ın yazdığı 1949 Nisanında doğmak başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 19. sayfasında Terör örgütü elebaşı [A.Ö.]'ın fotoğrafının bulunduğu,

- Derginin 21. sayfasında Terör örgütü elebaşı [A.Ö.]'ın ve yanında silahlı 7 örgüt mensubunun bulunduğu fotoğrafının yer aldığı,

- Derginin 23. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın içerisinde faaliyet yürüten [B.E.] kod isimli örgüt mensubunun yazdığı Önderlik Gerçeğinde Özgürleşen Kadın başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 25. sayfasında Terör örgütü elebaşı [A.Ö.]'ın ve yanında silahlı kadın örgüt mensubunun bulunduğu fotoğrafının yer aldığı,

- Derginin 31. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın üst düzey yöneticilerinden olan [R.A.]'un yazdığı Ortadoğu'nun Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Kürtlerin Rolü başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 35. sayfasında Terör örgütü PKK/KCK'nın Suriye bölgesinde faaliyet yürütülen kolu olan PYD'nin askeri kanadını oluşturan ve silahlı faaliyet gösteren eylemlerini gerçekleştiren yapılanma olan YPG nin (Yekitiye Parastina Gel) bayrağının ve üç örgüt mensubunun yer aldığı resmin bulunduğu,

- Derginin 42. sayfasında Terör örgütü elebaşı [A.Ö.]'ın Kürt Halk Önderi [A.Ö.]'ın Ermeni Halkına Gönderdiği Mektup başlığı altında imralı cezaevinden 30 Ocak 2014 tarihinde gönderilen mektubun yer aldığı başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 43. sayfasında [H.Ü.] ismini kullanan şahsın 4 Nisan ve Tanrıçaların Dönüşü başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 49. sayfasında [Ş.K.] ismini kullanan şahsın Gençleri Buluşmayan Halkların Gelecekleri Ortaklaşamaz başlıklı örgütsel içerikli yazının bulunduğu,

- Derginin 51. sayfasında örgüt açısından önem atfeden Beritan filminin çekilmesini sağlayan 2008 yılında örgüt içesinde faaliyet yürüttüğü sırada hayatını kaybeden [H.D.] isimli örgüt mensubunun silahlı resminin bulunduğu,

- Derginin 52. sayfasında [A.A.] kod isimli örgüt mensubunun yazdığı Baş Eğdiren Bir Kadın Gerilla başlıklı tamamen örgütsel içerikli ve silahlı kadın örgüt mensubunun resminin bulunduğu,

- Derginin 54-55. sayfasında [Ş.A.] kod isimli örgüt mensubunun yazdığı Gecelerin En Parlayan Yıldızı Sensin Ey Hevalcan başlıklı tamamen örgütsel içerikli ve silahlı kadın örgüt mensubunun resminin bulunduğu,

Derginin tamamıyla örgütsel amaçlı ve içerikli bir dergi olduğu, örgüt elebaşı ve örgüt mensuplarının sahiplenilerek propagandalarının yapıldığı görülmüştür.

Her ne kadar sanık, bozma ilamı sonraki beyanlarında dergi satışı yapmadığını ya da satış yapma hazırlığı içinde bulunmadığını beyan etmiş ise de, ele geçen dergilerin sayısı, ele geçen dergilerin tamamının aynı tarih ve sayılı dergiler olması, sanığın, bozma ilamı öncesinde yapılan yargılama aşamasındaki, söz konusu dergileri para karşılığında sattığına yönelik beyanı karşısında sanığın bu savunmasının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu değerlendirilerek sanık savunmasına itibar edilmemiş, sanığın eyleminin söz konusu dergilerinin satışını yapmaya yönelik olduğu kanaatine varılmıştır...."

10. Mahkûmiyet kararının başvurucu tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Ceza Dairesi 6/12/2022 tarihli kararı ile kanun maddesindeki yapılan yazım hatasını düzeltmek suretiyle hükmün onanmasına karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 19/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 7/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, ele geçirildiği tarihte elkonulma ve toplatma kararı bulunmayan dergiler nedeniyle hakkında yürütülen ceza davası sonucunda terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin yargısal içtihatlara değindikten sonra ihlal iddiaları değerlendirilirken somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Ş.K. [1. B.], B. No: 2017/32720, 30/6/2021, § 34; Ayhan Ölmez ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/15090, 11/2/2021, § 29; Cahit Baybariz ve Edep Tekin [1. B.], B. No: 2015/15091, 22/7/2020, § 25).

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun yanında bulundurduğu/taşıdığı çantada bulunan dergiler nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahaledir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Ş.K., §§ 37-38; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 27; Ayhan Ölmez ve diğerleri, § 31). Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

18. Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

19. Müdahalenin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasına dayandığı ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır (Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, §§ 57-105). Müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen millî güvenlik, kamu düzeninin korunması ve suçların önlenmesi meşru amaçlarını taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bundan sonra müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gerekir.

20. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 73; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

21. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir (Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; Ferhat Üstündağ, § 46; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Ferhat Üstündağ, § 48; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50; Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68). Bir olayda meşru amaçların bulunmasının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan bu meşru amaçla hak arasında olayın şartları içinde bir denge kurmaktır (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 74; Bekir Coşkun, §§ 44, 47, 48; Hakan Yiğit, §§ 58, 61, 66).

22. Yargı mercileri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Şüphesiz somut olayda olduğu gibi terör örgütünün

propagandasının yapıldığı kabul edilen yayınların bireylere, bir kamu görevlisine ya da toplumun bir kesimine karşı şiddete teşvik mahiyetinde olması durumunda kamu otoritelerinin ifade özgürlüğüne müdahale konusunda takdir marjları çok daha geniştir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, bir müdahalenin ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığına karar vermede yetki sahibi olan (iç hukuktaki) son mercidir (diğer çok sayıdaki karar arasından bkz. Ali Kıdık [2. B.], B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 41; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57; Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 39).

23. Anayasa Mahkemesinin görevi, bu denetimi yerine getirirken yargı mercilerinin yerini almak değil onların takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesi açısından uygunluğunu denetlemektir. Anayasa Mahkemesi bunu yaparken eldeki başvurunun koşulları ile beraber özellikle terörle mücadeleye bağlı zorlukları da gözönüne almaktadır (Ayşe Çelik, § 41; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 76; Sırrı Süreyya Önder, § 57). Gerçekten de somut olayda olduğu gibi başvurucunun yardım etmekle suçlandığı PKK, yaklaşık kırk yıldır yurdun doğu ve güneydoğu bölgelerinde yoğun olmak üzere ülkenin tümünde pek çok sivil vatandaş ile güvenlik gücünün ölümüne sebep olmuş şiddet eylemlerinin faili bir terör örgütüdür. Bu doğrultuda ülkemizde terörle mücadelenin oldukça hassas nitelikte bulunduğunun ve aynı doğrultuda terörle mücadele eden birimlerin geniş takdir yetkisine sahip olduğunun da kabul edilmesi gerekir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 74).

24. Eldeki başvuruda, başvurucu örgütsel yayın olarak kabul edilen dergileri satmak üzereyken yakalanması nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçuna teşebbüsten cezalandırılmış, bu karar kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Başvuruda ele alınması gereken ilk husus, söz konusu dergiler hakkında verilen elkonulma ve toplatma kararının başvurucunun mahkûmiyeti üzerindeki rolü olacaktır. Zira başvurucu gerek yargılama safhasında gerekse bireysel başvuru formunda söz konusu dergiler hakkında yakalandığı tarihte toplatma kararı bulunmadığını, bu nedenle söz konusu dergileri bulundurmanın ve satışını yapmanın suç olduğunu bilmediğini ileri sürmüştür. Bu doğrultuda dergiler hakkında elkoyma ve toplatmaya yönelik tedbir kararının 5/5/2015 tarihinde başvurucudan elde edilmesinin ardından Başsavcılığın talebi üzerine Sulh Ceza Hâkimliğinin 12/5/2015 tarihli kararıyla alındığı açıktır. Dolayısıyla bahse konu elkoyma ve toplatma kararının başvurucu hakkında yürütülen soruşturma sürecinde alındığı anlaşılmaktadır (bkz. § 4). Anayasa Mahkemesi kararlarında defaten vurguladığı üzere dergi, kitap gibi yayınların yasaklanması ve toplatılmasına yönelik koruma tedbirlerine ilişkin kararların tatbik edildiği anda hukuki kesinlik ölçüsünde bir haklılık değil görünüşte bir haklılık içerdiğini ve uyuşmazlığın tümüyle çözümlendiği anlamına gelmeyeceğini belirtmektedir (Ş.K., § 50; Ayhan Ölmez ve diğerleri, § 43; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 39; Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, § 24; prima facie kararlar hakkındaki açıklamalar için bkz. Ali Kıdık, §§ 57, 62, 63). Bu itibarla Sulh Ceza Hâkimliğince verilen kararın bir tedbir kararı olduğu ve başvurucunun mahkûmiyeti için doğrudan bir sonuç doğurmayacağı dikkate alındığında toplatma kararı verilmemiş olması nedeniyle müsnet suçun oluşmayacağına dair başvurucunun savunmasına yargı makamlarının itibar etmemesinin temelden yoksun bir değerlendirme olduğu söylenemez.

25. İkinci olarak Anayasa Mahkemesi başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün yargı mercilerince zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ve ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığını inceleyecektir (Ş.K., § 48; Ayhan Ölmez

ve diğerleri, § 41; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 37). Zira terör örgütüne yardım gibi ciddi bir suçtan ceza mahkemeleri tarafından mahkûmiyet hükmü kurulurken suça konu esas delil olan dergilerin içeriğine ilişkin tespit yapılmadan ve bu içeriğin neden terör örgütünün amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırıcı bir niteliğe sahip olduğu ortaya konulmadan cezalandırma yoluna gidilmesi düşünülmez (İbrahim Ete [1. B.], B. No: 2022/2271, 16/9/2025, § 29). Bu doğrultuda yargı mercileri tarafından dergiler üzerinde yapılan içerik denetiminde terör örgütü propagandası niteliğindeki ifadelerin kim tarafından söylendiği, hangi sayfalarda yer aldığı ve ne şekilde aktarıldığına yönelik detaylı tespitlere yer verildiği anlaşılmaktadır. Hakeza Mahkeme, kararında dergi içeriğinde kullanılan görsellere de dikkat çekerek terör örgütünü simgeleyen bayrağa ve örgüt lideri A.Ö. ile üst düzey yöneticilere ait görüntülere yer verildiğini de vurgulamıştır (bkz. § 9). Mahkeme yaptığı bu tespitler doğrultusunda söz konusu içeriklerin terör örgütünün propagandası kapsamında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan başvurucunun yargılama süreci içinde verdiği -son savunma hariç- savunmalarında söz konusu dergileri satacağına yönelik ikrarı da dikkate alınarak başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verildiği anlaşılmaktadır.

26. Bu itibarla Mahkemenin başvuruya konu olayı birçok yönüyle değerlendirdiği ve terör örgütü propagandası içeren görsel ve yazıların bulunduğu bahse konu dergilerin terör örgütüne yardım etme suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde ne şekilde ve hangi gerekçelerle delil olarak kullanıldığını açıkladığı görülmüştür. Zira Mahkeme başvurucunun eyleminin terör propagandasını geniş kitlelere yayarak terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet ettiğini göstermiştir. Bu durumda yargı mercilerinin başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin hangi toplumsal ihtiyaç baskısı altında gerçekleştiğini ve ulaşılmak istenen meşru amaçlarla ifade özgürlüğü arasındaki adil dengenin ne şekilde kurulduğunu ikna edici biçimde ortaya koyduğunun kabulü gerekir.

27. Sonuç olarak yargı mercileri, eylem ve davranışlarıyla şiddete ve demokratik olmayan yöntemlerin yaygınlaştırılmasına hizmet eden başvurucunun demokratik yaşam için ciddi bir tehdit oluşturduğu kanaatine ulaşmıştır. Dolayısıyla PKK terör örgütünün yöntem olarak benimsediği şiddet eylemlerinin ortadan kaldırılması, demokratik yaşam için ciddi bir tehdit oluşturan şiddetin devamına ve artmasına destek olacak tarzda hareket eden başvurucunun 2 yıl hapis cezası ile cezalandırılması acil bir toplumsal ihtiyacı karşılamaktadır. Terör suçlarının birey, toplum ve devlet üzerindeki vahim sonuçları düşünüldüğünde hükmedilen cezanın toplumun terörsüz bir ortamda yaşama hakkı ile başvurucunun ifade özgürlüğü arasında kurulması zorunlu olan adil dengeyi sağlamaya hizmet ettiği ve bu sebeple de -kamu makamlarının takdir alanı da hesaba katıldığında- orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, yargı mercileri tarafından hakkında HAGB talebinin değerlendirilmeksizin karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun

kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

31. Mahkeme başvurucuyu terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçuna teşebbüsten 2 yıl hapis cezasına mahkûm etmiş ve başvurucu hakkında HAGB müessesesinin uygulanmamasına karar vermiştir. Buna dair gerekçesinde Mahkeme başvurucunun daha önce suç işlemiş olmasını ve kişilik özelliklerini dikkate alarak ileride bir daha suç işlemeyeceği yönünde kanaatinin oluşmadığını belirtmiştir (bkz. § 9). Dolayısıyla başvurucunun iddialarının aksine Mahkeme, başvurucunun HAGB talebini değerlendirmiş ve başvurucunun bir daha suç işlemeyeceği yönünde kanaat oluşmadığı gerekçesiyle bu uygulamaya gitmemiştir. Bu itibarla kanun yolu incelemesi kapsamında Mahkeme hükmünün ve gerekçesinin uygun bulunduğu da dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığı anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ŞAHİN GÜRBÜZ VE HALUK GÜRBÜZ

B. No: 2023/45569 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/45569

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ŞAHİN GÜRBÜZ VE HALUK GÜRBÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/45569)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Ahmet Şahin GÜRBÜZ 2. Haluk GÜRBÜZ

Vekili : Av. Samim ÇİFTÇİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun ek 3. maddesi kapsamında belirlenmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/5/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvuruculaların murisi Kemal Gürbüz'ün hissedar maliki olduğu, Ankara'nın Çankaya

ilçesi, Balgat Mahallesi, Kuyucak mevkiinde bulunan eski 2718 parsel (yeni 27035 ada, 3 parsel) sayılı taşınmaz Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA/İdare) tarafından 1963 yılında kamulaştırılmış; muris adına kayıtlı taşınmaz 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı mülga İstimlâk Kanunu'nun 17. maddesi gereğince Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1965/513, K.1966/197 sayılı kararı ile İdare adına tescil edilmiştir.

6. Başvurucular, kamulaştırma işleminin murislerine ve taraflarına tebliğ edilmediği, usulüne uygun bir kamulaştırma işlemi yapılmaksızın taşınmazlarının İdarenin yerleşkesine dâhil edildiği, taşınmazlarına İdare tarafından kamulaştırmasız olarak el atıldığı iddialarıyla 19/9/2018 tarihinde Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde tazminat davası açmıştır.

7. Mahkemece taşınmaza yönelik keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış ve raporda davanın açıldığı 19/9/2018 tarihi dikkate alınarak taşınmazın arsa niteliği üzerinden m² değeri 5.150 TL, başvuruculaların hisselerine tekabül eden toplam miktar ise 1.596.500 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme 28/2/2019 tarihinde taşınmaza usulüne uygun kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığını kabul ederek davanın kabulüne ve 1.596.500 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının başvuruculara ödenmesine karar vermiştir.

8. Karara karşı İdare tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 1/7/2020 tarihinde karar kaldırılmış ve dosyanın yeniden karar verilmek üzere Mahkemeye iadesine karar verilmiştir. Kararda, İdare tarafından başvuruculaların murisine kamulaştırma işleminin usulüne uygun tebliğ edildiğine dair belgelerin ibraz edilmediği gibi tescile esas dosyanın imha edildiği, yapılan yazışmalarda İdare tarafından hiçbir kamulaştırma evrakının ibraz edilemediği, bu yönüyle başvurucular açısından kesinleşmiş bir kamulaştırma işleminden ve hak düşürücü sürenin geçtiğinden bahsedilemeyeceği belirtilerek taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı kabul edilmiştir. Öte yandan taşınmazın değerinin 21/12/2019 tarihli ve 7201 sayılı Kamulaştırma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddede belirtilen usul kapsamında belirlenmesi gerektiği belirtilerek 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinde belirtilen usulün devam eden davalarda da uygulanacağına yönelik 7201 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'a eklenen geçici 15. maddeye vurgu yapılmıştır.

9. Mahkemece kaldırma kararında belirtilen gerekçeler doğrultusunda taşınmazda yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, raporda taşınmazın İdare adına tescil edildiği 11/4/1966 tarihi değerleme tarihi olarak esas alınmak ve taşınmazın bu tarihte de arsa vasfında olduğu kabul edilmek suretiyle toplam değeri 8.881,50 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkemece bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kısmen kabulüne, 8.881,50 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir.

10. Başvuruculaların karara karşı yaptığı istinaf başvurusu neticesinde ise Bölge Adliye Mahkemesince 9/6/2022 tarihinde harç ve vekâlet ücreti yönünden karar kaldırılmış, yeniden hüküm tesis edilmek suretiyle davanın kısmen kabulüne, 8.881,50 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir. Başvuruculaların karara karşı yaptığı temyiz başvurusu Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 15/3/2023 tarihinde reddedilmiş, karar onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

11. Nihai karar başvurucular tarafından 5/5/2023 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

12. 2942 sayılı Kanun'a 7201 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen ek 3. madde şöyledir:

"Mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak hak sahiplerine ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılacak her türlü davada değer; taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih, değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen bu bedel, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) tablosundaki aylık değişim oranları esas alınmak suretiyle (İptal ibare: Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2019/93, K: 2023/87 Sayılı Kararı ile) güncellenir ve ortaya çıkan bedel hak sahibine ödenir. (Ek cümle:9/6/2021-7327/20 md.) Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır.

(Ek fıkra:16/11/2022-7421/4 md.) Mülga 6830 sayılı Kanunun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edilir. Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır."

13. 2942 sayılı Kanun'a 7201 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 15. maddenin ikinci fıkrası uyuşmazlık tarihi itibarıyla şöyledir:

"Mülga 6830 sayılı Kanunun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak hak sahiplerine ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılmış ve devam eden davalar, ek 3 üncü madde hükmü uygulanarak sonuçlandırılır."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

14. Anayasa Mahkemesi 4/5/2023 tarihli ve E.2019/93, K.2023/87 sayılı kararında, 2942 sayılı Kanun'a 7201 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddeleriyle eklenen ek 3. maddenin birinci fıkrasının ilgili kısmı ile geçici 15. maddesini incelemiştir. Kararda ek 3. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih, değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle…" kısmı ile üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına, ek 3. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…dava tarihi itibarıyla…" ibaresi ile geçici 15. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "…ek 3 üncü madde hükmü uygulanarak…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"170. Kurallar uyarınca mülga 6830 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanun'un mülga 16. ve 17. maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan

ancak hak sahiplerine ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılacak her türlü davada taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilecek bedeli Yİ-ÜFE tablosundaki aylık değişim oranları esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenecektir.

171. Tamamlanamamış kamulaştırma sürecine konu edilen taşınmazın mülk teşkil ettiği açıktır. Taşınmaz üzerindeki özel mülkiyetin sonlandırılarak kamuya geçirilmesi mülkten yoksun bırakma biçiminde bir müdahaledir. Anayasa Mahkemesi, daha önce çeşitli kararlarında kamulaştırmasız el atma yoluyla yapılan müdahalelerin kanuni bir dayanağı bulunmadığından mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığını kabul etmiştir (Şevket Karataş [GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018; Celalettin Aşçıoğlu, B. No: 2013/1436, 6/3/2014; Mustafa Asiler, B. No: 2013/3578, 25/2/2015; İbrahim Oğuz ve diğerleri, B. No: 2013/5926, 6/10/2015).

172. Dava konusu kural, kamulaştırma süreci usulüne uygun olarak tamamlanmamış taşınmazlar için ödenecek tazminatın belirlenmesine ilişkindir. Dolayısıyla dava konusu kuralın mülkiyet hakkına yönelik ihlalin telafisine ilişkin düzenlemeler içerdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme bu düzenlemenin ihlalin anayasal güvencelere uygun olarak giderilmesini temin edip etmediğinden ibaret olacaktır.

173. Usulüne uygun bir kamulaştırma yapılmadan idarenin mülkiyetine geçen taşınmazlar için hükmedilecek bedelin tespitinde de Anayasa’nın 35. ve 46. maddelerindeki güvencelerin dikkate alınması gerekir.

174. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığının ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir. Dolayısıyla taşınmazın gerçek karşılığı ödenmeden yapılan kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır (Kübra Yıldız ve diğerleri, B. No:2018/32734, 28/7/2022, § 61).

175. Kurallar mülga 6830 sayılı Kanun’un 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanun’un mülga 16. ve 17. maddelerine göre idare adına tescil edilen taşınmazların tapu kaydındaki eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak ilgililere ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma davalarında uygulanmak üzere öngörülmüştür. 2942 sayılı Kanun’un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin dava konusu bölümüne göre anılan davalarda taşınmazın değeri idare adına tescil edildiği tarih değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilecektir. Taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih ve bu tarihteki nitelikleri ile değeri yönünden belirsizliğin bulunduğu söylenemez.

176. Öte yandan taşınmazın anılan şekilde belirlenecek bedeli Yİ -ÜFE tablosundaki aylık değişim oranları dikkate alınarak söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde yer alan dava konusu ibareye göre dava tarihi itibarıyla güncellenecektir. Buna göre taşınmazın bedelinin güncelleme oranı ile güncelleneceği tarih de belirlidir. Ayrıca itiraz konusu üçüncü cümleyle birinci ve ikinci cümlede yer alan hükümlerin tebliğ dâhil eksik ve hatalı kamulaştırma işlemi bulunması hâlinde de uygulanacağı öngörülmek suretiyle kuralların anlam ve kapsamı duraksamaya neden olmayacak şekilde açıkça ortaya konulmuştur.

177. Bu itibarla mülga 6830 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanun'un mülga 16. ve 17. maddelerine göre idare adına tescil edilen taşınmazların tapu kaydındaki eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılan ancak ilgililere ödenmediği tespit edilen kamulaştırma bedelleri nedeniyle idareler aleyhine açılan her türlü davada taşınmazın bedelinin tespiti ile güncellenmesine ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

178. Öte yandan mülga 6830 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanun'un mülga 16. ve 17. maddelerine göre idare adına gerçekleştirilen tescilden sonra idarenin kamu yararına yönelik gerçekleştirdiği işlem ve eylemlere bağlı olarak taşınmazın dava tarihine göre belirlenecek olan değerinin tescil tarihine göre belirlenecek değerden önemli oranda yüksek olması mümkündür. 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinde belirtilen davalarda dava tarihinin değerleme tarihi olarak dikkate alınması davacının haksız olarak nitelendirilebilecek bir kazanç elde etmesine yol açabilecektir. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasında değerleme tarihinin dava tarihi olarak belirlenmesini gerektiren anayasal bir hüküm de bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle Anayasa'nın 46. maddesi taşınmaz idare adına tescil edildikten sonra açılan tazminat davalarında taşınmazın dava tarihindeki bedelinin eski malike ödenmesine yönelik bir güvence sunmamaktadır.

179. Bu nedenle mülga 6830 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanun'un mülga 16. ve 17. maddelerine göre kesinleşmiş mahkeme kararıyla idare adına tescil edilen taşınmazların bankaya yatırılan bedelinin ilgililere ödenmemesi nedeniyle açılan davalarda taşınmazın idare adına tescil edildiği tarihin değerleme tarihi olarak esas alınması ve o tarihteki niteliklerinin gözetilmesi tek başına gerçek karşılığın ödenmesine yönelik güvenceyi işlevsiz hâle getirmemektedir.

180. Açıklanan nedenlerle 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin dava konusu "…taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih, değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle…" bölümü ile itiraz konusu üçüncü cümlesi Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırı değildir. Dava konusu bölümün iptal talebinin ve itirazın reddi gerekir.

181. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen gerçek karşılığın ödenmesine yönelik güvence taşınmazın tespit edilen bedelinin herhangi bir değer kaybına uğratılmadan eski malike ödenmesini de gerektirmektedir. Bu nedenle taşınmazın bedelinin eski malike ödenme tarihine kadar değerini kaybetmesini engelleyecek güvencelerin öngörülmesi gerekir.

182. Taşınmazın 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin dava konusu bölümüne göre tespit edilen bedeli ikinci cümlesinde yer alan dava konusu ibare uyarınca dava tarihine kadar güncelleneceğinden davanın karara bağlanmasına kadar geçecek sürede meydana gelebilecek değer kaybı taşınmazın gerçek karşılığının ödenmemesine neden olabilecektir. Bu itibarla anılan fıkranın ikinci cümlesinde yer alan dava konusu "…dava tarihi itibarıyla…" ibaresi gerçek karşılığın ödenmesine yönelik güvenceyi işlevsiz hâle getirdiğinden Anayasa'nın 46. maddesindeki güvenceyle bağdaşmamaktadır.

183. Açıklanan nedenlerle 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…dava tarihi itibarıyla…" ibaresi Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. Dava konusu ibarenin iptali gerekir.

...

193. 7201 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih, değerleme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle..." bölümü ile ikinci cümlesinde yer alan "...dava tarihi itibarıyla..." ibaresinin ve anılan fıkraya 7327 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen üçüncü cümlenin Anayasa'ya uygunluk denetimi kısmında dava konusu kuralın atıfta bulunduğu 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...dava tarihi itibarıyla..." ibaresinin iptaline karar verilmiş olması nedeniyle kuralın Anayasa'ya uygunluk denetimi söz konusu ibare gözetilmeksizin atıfta bulunulan anılan maddenin kalan kısmıyla sınırlı olarak yapılacaktır.

194. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle yapılan değişiklikle anılan fıkrada yer alan "...savunma..." ibaresinden sonra gelmek üzere "...ile adil yargılanma..." ibaresi eklenmiştir. Söz konusu değişikliğe ilişkin gerekçede Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği ifade edilmiştir. Anayasa Mahkemesi birçok kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ilkesine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Buna göre anılan ilke adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhildir. Söz konusu ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması mümkün değildir (Mehmet Fidan, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 38).

195. Adil yargılanma hakkının önemli bir ölçütü olan silahların eşitliği ilkesi davanın tarafları arasında usul hükümleri bağlamında bir eşitliğin mevcut olmasını, taraflardan birinin aleyhinde olmak üzere diğerine avantaj tanıyan hükümlerin bulunmamasını gerektirir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2014/189, K.2015/32, 19/3/2015).

196. Devletin -kendisi taraf olsun ya da olmasın- davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturabilir. Bir başka ifadeyle yasama organının, yargılamadaki taraflardan birinin lehine sonuç doğuracak şekilde kanun çıkarttığı durumlarda davanın taraflarının eşit konumda olduğu söylenemez (Zekiye Şanlı, B. No: 2012/931, 26/6/2014, § 72).

197. Bununla birlikte adil yargılanma hakkının uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kuralının yargılama devam ederken değiştirilmesini kural olarak yasaklamadığı vurgulanmalıdır. Bu sebeple derdest uyuşmazlıklara uygulanmak üzere kanun değişikliği yapılması otomatik olarak silahların eşitliği ilkesini ve dolayısıyla adil yargılanma hakkını ihlal etmez. Derdest uyuşmazlığa uygulanan kanun değişikliğinin silahların eşitliği ilkesini ihlal edebilmesi için bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmiş olması gerekir (Hilmi Kocabey ve diğerleri, B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 60).

198. Uyuşmazlığın esasının değiştirilen kanuna göre karara bağlanmasının yargılamanın hakkaniyetini bir bütün olarak zedeleyip zedelemediği değerlendirilirken; (1) davanın taraflardan birinin aleyhine sonuçlanması ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığı, (2) düzenlemenin davanın taraflarından birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltıp azaltmadığı ve (3) davanın taraflarından biri hakkında meydana gelen kısıtlamayı telafi eden imkânların bulunup bulunmadığı dikkate alınır.

Davanın taraflarından biri lehine sonuçlanmasına yol açan kanunun amacı ve davanın aleyhine sonuçlandığı taraf lehine de birtakım hak ve imkânlar getirip getirmediği hususları da gözetilir (Hilmi Kocabey ve diğerleri, § 61).

199. Kuralla 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin devam etmekte olan davalarda da uygulanması öngörülmüştür. Anılan maddede mülga 6830 sayılı Kanunun 16. ve 17. maddeleri ile 2942 sayılı Kanunun mülga 16. ve 17. maddeleri uyarınca idare adına tescil edilen taşınmazların kamu bankalarına yatırılan bedellerinin ilgililere ödenmemesi nedeniyle açılan ve mahkemelerce kamulaştırmasız el atma nedeniyle açıldığı kabul edilen davalarda taşınmazın bedelinin tespiti ile güncellenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

200. Yargıtay uygulamasında taşınmazına idare tarafından el atılan kişilerin el atmanın önlenmesi davası açabilecekleri gibi tazminat davası açarak el atılan taşınmazın bedelini idareden talep edebilecekleri de kabul edilmektedir. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarında ise dava tarihi değerleme tarihi olarak kabul edilmektedir (bu yöndeki içtihadı birleştirme kararı için bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu, E.1956/1, K.1956/6, 16/5/1956).

201. Bu itibarla kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açan kişilerin dava tarihinin değerleme tarihi olarak dikkate alınacağı yönündeki içtihat çerçevesinde bir beklenti içinde olmaları mümkündür. Kural ise devam eden davalarda taşınmazın bedelinin 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesine göre belirlenmesini öngördüğünden anılan içtihat doğrultusunda karar verilmesine engel teşkil etmektedir. Buna göre kuralın taraflardan birini diğer taraf karşısında dezavantajlı bir pozisyona soktuğu anlaşılmaktadır.

202. Vurgulamak gerekir ki kamulaştırmasız el atma sebebiyle açılan tazminat davalarında hükmedilecek tazminatın taşınmazın el atma tarihindeki değeri esas alınarak hesaplanmasının Anayasa'ya aykırı görülmemiş olması bu düzenlemenin geçmişe yürütülmesinin de otomatik olarak Anayasa'ya uygun olacağı anlamına gelmez. Uyuşmazlık devam ederken değişen hukukun derdest uyuşmazlığa da uygulanmasının Anayasa'ya uygun olabilmesi için bunun silahların eşitliğine ilişkin güvenceleri ihlal etmemesi gerekir.

203. Dava konusu düzenlemenin taşınmazın dava tarihindeki değeri üzerinden tazminat elde edilmesi bakımından davacıların başarı şansını ortadan kaldırdığı açıktır. Öte yandan davacıların başarı şanslarının düşürülmesi suretiyle davacılara yüklenen külfeti dengeleyecek herhangi bir menfaat de davacılara sağlanmamıştır. 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine göre hesaplanacak tazminat ile Yargıtay içtihadına göre hesaplanan tazminat arasında önemli bir fark bulunmaktadır. Davacılar aleyhine oluşan dezavantajı dengeleyecek herhangi bir menfaatin davacılara sunulmadığı gözetildiğinde yasama yoluyla yargılamanın sonucunun değiştirilmesi neticesini doğuran kuralın adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesini ihlal ettiği kanaatine varılmıştır.

204. Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucular, dava açıldıktan sonra 24/12/2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin uygulanmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu, taşınmazlarının gerçek bedelinin ödenmediğini, daha önce açılan kamulaştırma davasında murislerine usulüne uygun tebligat yapılmadığını belirterek mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculaların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculaların iddiaları ve Anayasa Mahkemesinin 2942 sayılı Kanun'un geçici 15. maddesine ilişkin kararı gözönüne alınarak başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan silahların eşitliği ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21). Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir.

22. Devletin, kendisi taraf olsun ya da olmasın, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur. Bir başka ifadeyle yasama organının, yargılamadaki taraflardan birinin lehine sonuç doğuracak şekilde kanun çıkarttığı durumlarda, davanın taraflarının eşit konumda olduğu söylenemez. Bunun için, yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağını kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir (Yasemin Mutlu [2. B.], B. No: 2013/1426, 25/3/2014, § 70).

23. Başvuruya konu olayda başvurucuların murisine ait taşınmaz 1963 yılında kamulaştırılmış, 1966 tarihli yargı kararı ile İdare adına tescil edilmiştir. Başvurucular kamulaştırma işleminin murislerine tebliğ edilmediğini, kamulaştırma işleminden haberdar olmadıklarını belirterek 19/9/2018 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkemece taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı kabul edilmek suretiyle dava konusu taşınmazın dava tarihindeki değeri gözönünde bulundurularak başvuruculara ödenmesi gereken tazminat 1.596.500 TL olarak tespit edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince başvuruculara taşınmazının kamulaştırılmasına yönelik hiçbir evrakın sunulmadığı dikkate alınarak usulüne uygun bir kamulaştırma işleminden bahsedilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı kabul edilmiş ancak taşınmazın değerinin dava tarihine göre değil 24/12/2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi kapsamında taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih (1966 yılı) değerlendirme tarihi esas alınarak ve bu tarihteki niteliklere göre tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir (bkz. § 8). Öte yandan Bölge Adliye Mahkemesince kararda bu hükmün derdest davalarda da uygulanmasına cevaz veren 2942 sayılı Kanun'un geçici 15. maddesine de vurgu yapılmıştır. Mahkemece kaldırma kararı sonrasında yapılan yargılamada ise taşınmazın değeri 8.881,50 TL olarak tespit edilmiş ve bu değer üzerinden dava neticelenmiştir (bkz. § 9).

24. Somut uyuşmazlık bakımından uygulanan 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesine yönelik olarak Anayasa Mahkemesince norm denetimi kapsamında yapılan değerlendirmede incelenen olaydaki gibi kesinleşmiş mahkeme kararlarıyla idare adına tescil edilen taşınmazlara ilişkin olarak tescilden sonra açılan tazminat davalarında taşınmazın idare adına tescil edildiği tarihin değerleme tarihi olarak esas alınması ve o tarihteki niteliklerinin gözetilmesi Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırı bulunmamıştır.

25. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesince aynı kararda 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte derdest olan davalarda da uygulanmasını öngören 2942 sayılı Kanun'un geçici 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “…ek 3 üncü madde hükmü uygulanarak…” ibaresi iptal edilmiştir. Kararın gerekçesinde uygulamada taşınmaz idare adına tescil edilmesine karşın taşınmazın kamulaştırma bedelinin ödenmediğinin tespit edildiği davaların kamulaştırmasız el atma davaları gibi değerlendirmeye alındığı, bu kapsamda taşınmazların değer tespitinin de davanın açıldığı tarih baz alınarak yapıldığı vurgulanmıştır. Bu doğrultuda kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açan kişilerin dava tarihinin değerleme tarihi olarak dikkate alınacağı yönündeki içtihat çerçevesinde bir beklenti içinde olmalarının mümkün olduğu belirtilmiş; kuralın devam eden davalarda taşınmazın bedelinin 2942 sayılı Kanun'un ek 3. maddesine göre belirlenmesini öngörmesi, bu itibarla içtihat doğrultusunda karar verilmesine engel teşkil etmesi dolayısıyla taraflardan birini diğer taraf karşısında dezavantajlı bir duruma düşürdüğü değerlendirilmiştir. Son olarak kamulaştırmasız el atma sebebiyle açılan tazminat davalarında hükmedilecek tazminatın taşınmazın el atma tarihindeki değeri esas alınarak hesaplanmasının Anayasa'ya aykırı görülmemesinin bu düzenlemenin geçmişe yürütülmesinin otomatik olarak Anayasa'ya uygun olacağı anlamına gelmeyeceği ifade edilmiş, uyuşmazlık devam ederken değişen hukukun derdest uyuşmazlığa uygulanmasıyla, taşınmazın dava tarihindeki değeri üzerinden tazminat elde edilmesi bakımından davacıların başarı şansını ortadan kaldırdığı, davacıların başarı şanslarının düşürülmesi suretiyle davacılara yüklenen külfeti dengeleyecek herhangi bir menfaatin de davacılara sağlanmadığı kabul edilerek yasama yoluyla yargılamanın sonucunun değiştirilmesi neticesini doğuran kuralın adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesini

ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

26. Anayasa Mahkemesince söz konusu kararda, taşınmazın idare adına tescil edilmesine karşın kamulaştırma bedelinin ödenmediği tespit edilen ve uygulamada kamulaştırmasız el atma davası olarak değerlendirilen davalardaki değerleme tarihinin taşınmazın idare adına tescil edildiği tarih olarak belirlenmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı ancak bu hükmün geçmişe yürütülmesinin, bir başka ifadeyle derdest davalar yönünden de uygulanmasının Anayasa'ya aykırı olduğunun belirtildiği özellikle vurgulanmalıdır.

27. Eldeki olay bağlamında da dava tarihindeki değerleme oranı dikkate alınarak öncelikle 1.596.500 TL olarak belirlenen kamulaştırmasız el atma tazminatının davanın açıldığı tarihten sonra yürürlüğe giren ve taşınmazın İdare adına tescil edildiği tarihteki değerleme oranının dikkate alınmasını öngören düzenleme gereğince 8.881,50 TL olarak yeniden belirlendiği görülmüştür. Netice itibarıyla Anayasa Mahkemesince norm denetimi kapsamında verilen kararda da ifade edildiği üzere başvurucular davayı açtıkları sırada taşınmazın değerinin dava tarihindeki değeri üzerinden belirleneceğine yönelik beklenti içindeyken başvuruculaların değişen hukukun somut olaya uygulanması suretiyle İdare karşısında önemli ölçüde dezavantajlı hâle geldiği, bu suretle başvuruculara aşırı külfet yüklendiği anlaşılmıştır.

28. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin 2942 sayılı Kanun'un geçici 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “...ek 3 üncü madde hükmü uygulanarak...” ibaresine yönelik iptal gerekçeleri de dikkate alındığında başvuruculaların İdare karşısında önceki konumuyla mukayese edilemeyecek ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, bu şekilde yarar dengesinin başvurucular aleyhine bozulduğu, bu durumun silahların eşitliği ilkesine yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Öte yandan başvurucular daha önce açılan kamulaştırma davasında murislerine usulüne uygun tebligat yapılmaması nedeniyle hukuki dinlenilme hakkının ihlal edildiğinden yakınmış ise de kamulaştırma işleminin usulüne uygun olarak tamamlanmadığı hususu yargılama makamlarınca kabul edilmiş; bu hususlaki mağduriyetlerinin giderilmesi adına başvurucular lehine kamulaştırmasız el atma tazminatına hükmedilmiştir. Bu kapsamda başvuruculaların işbu iddiaları yerinde görülmemiştir.

31. Başvuruculaların mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddialarının silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi karşısında bu aşamada incelenmesine gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

VI. GİDERİM

32. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/441, K.2021/506) GÖNDERİLMESİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF ÇAKMAK

B. No: 2023/53647 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/53647

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ÇAKMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/53647)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet Tevfik DİNÇER

Başvurucu : Yusuf ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi ile kamu görevinden çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, açılan iptal davasının kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan reddedilmesi nedeniyle de masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, bu teşebbüsün arkasında olduğu yargı kararlarıyla tespit edilen Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) yapısına ilişkin açıklamalar, olağanüstü hal (OHAL) dönemine, bu dönemde çıkarılan olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameler ile genel yargı süreçlerine ilişkin detaylı bilgiler Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46); N.E. ([GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, §§ 5-17); A.S. ([GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, §§ 5-17) ve Halit İnciroğlu ([GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, §§ 6-18) kararlarında yer almaktadır.

3. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde cezaevi vaizi olarak görev yapan başvurucu 1/9/2016

tarihli ve 29818 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye (672 sayılı KHK) ekli listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır.

4. Başvurucu, göreve iade talebiyle OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) başvurmuştur. OHAL Komisyonu tarafından 11/10/2018 tarihinde talep yerinde görülmeyerek anılan başvuru reddedilmiştir. Kararda başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı yayın kuruluşlarına ödeme bilgisinin bulunduğu, örgüte müzahir kuruluşa para gönderdiği, hakkında düzenlenen idari soruşturma raporunda örgüt faaliyetlerinde aktif olarak görev aldığına, örgüte ait yurdun inşasına maddi destek sağladığına, akrabalarından ve bölge halkından topladığı yardımları mezkûr yurda aktardığına ve bu yurtta toplantı düzenleyerek ders verdiğine ilişkin tanık beyanlarının bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucu hakkında yürütülen kovuşturma neticesinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet hükmü tesis edildiği ifade edilerek FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu değerlendirilmiştir.

5. Başvurucu, OHAL Komisyonunun anılan kararının iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; FETÖ/PDY ile iltisaklı yayın kuruluşlarına ödeme gerçekleştirdiğini hatırlamadığını, müzahir kurum olduğunu bilmeksizin küçük bağışlarla yardımda bulunduğunu, gizli tanık beyanları ve görev mahalli değerlendirme yazısına dayalı olarak verilecek hiçbir kararın hukuki olamayacağını, kamu görevinden çıkarılmasını gerektiren somut hiçbir nedenin bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olmadığını, ceza yargılamasında verilen mahkûmiyet hükmünün bölge adliye mahkemesince bozulduğunu ve ceza davasının bekletici mesele yapılması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca somut delil ve yeterli gerekçe bulunmadığını belirterek işlemin hukuka aykırı olduğunu, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Davalı idare, savunmasında öncelikle davanın süre aşımı yönünden usulden reddi gerektiğini ileri sürmüştür. Esasa yönelik olarak ise başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakının idari soruşturmalar ve ceza yargılamasıyla tespit edildiğini, yürütülen din hizmetinin niteliği ve hassasiyeti dikkate alındığında tesis edilen ihraç işleminin kamu yararına, mevzuata ve hukuka uygun olduğunu belirtmiştir.

6. Yargılama sürecinde Ankara 22. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 31/10/2019 tarihli ara kararında Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişliğinin 7/11/2016 tarihli soruşturma raporunda yer alan tanık beyanlarının başvurucuya tebliğ edilerek söz konusu tanık ifadelerine karşı beyanlarını sunmasını istemiştir. Başvurucu 19/11/2019 tarihli dilekçesi ile hakkındaki ceza dava dosyasının bozulduğunu ve tanık beyanlarının asılsız olduğunu belirtmiştir.

7. İdare Mahkemesi 29/11/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda öncelikle FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile irtibatlı kişilerin kamu görevinden çıkarılmaları sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, yaşanan darbe teşebbüsü nedeniyle ivedi şekilde alınması gereken tedbirlerin zorunluluğuna vurgu yapılmıştır. Kararın gerekçesinde belirleyici delil olarak Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişliğinin 7/11/2016 tarihli soruşturma raporunda yer alan tanık beyanlarına dayanılmıştır.

i. A.S.B.nin beyanı şöyledir:

"...Yusuf Çakmak'ın Gölyaka ilçesindeki yurda yardım toplaması sebebiyle paralel cemaate mensup olduğu biliniyordu. Yanında olduğumuz zamanlarda da paralel cemaati savunduğuna şahit olmuşumdur. Yusuf hoca 17/25 Aralıktan sonra eski tavırlarını sürdürmedi ama paralel örgütle olan gönül bağını sürdürdüğünü söyleyebilirim..."

ii. Ö.M.nin beyanı şöyledir:

"...Yusuf Çakmak'ın Fethullah Gülen cemaatinin bir mensubu olduğunu eskiden beri biliyorum. Hatta bu bilgi bütün Düzce'nin ve Gölyaka'nın bildiği bir durumdur. Gölyaka ilçesinde vaizlik yaparken cemaatin yurduna para topladığı şeklinde söylentiler olmuştu..."

iii. E.A.nın beyanı şöyledir:

"...Yusuf Çakmak'ın ise paralel yapıya mensup olduğunu eskiden beri biliyorum. Kendisi Gölyaka ilçesinde görev yaparken paralel yapı için çalıştığını herkes ifade etmektedir. Düzce'de paralel yapının önde gelen sorumlularıyla beraber hareket etmektedir..."

iv. İ.İ.nin beyanı şöyledir:

"... Yusuf Çakmak benim Mısır'dan okul arkadaşımdır. Kendisi paralel yapıya mensup, bu yapı için aktif olarak çalışan birisidir. 17/25 Aralık sürecinden sonra da paralel yapıya bağlılığı devam etti. Kesinlikle bu mücadelede devletin yanında yer almadı, paralel yapının yanında yer aldı. Ben Gölyaka'da görev yaptığım yıllarda da adı geçenin paralel yapı için çalıştığına yakından tanık oldum. Yusuf Çakmak'ın Düzce'de paralel yapının önde gelenlerinden birisi olan M.Z. isimli öğretmenle birlikte Gölyaka'da paralel yapıya ait yurdun yapımında aktif olarak çalıştığını biliyorum..."

v. Ü.B.nin beyanı şöyledir:

"... Yusuf Çakmak'ın Fethullah Gülen cemaatine mensup olduğuna ben bu yıllarda tanık oldum. Sürekli anılan cemaatin hizmetlerine koşar, ev sohbetlerini ve toplantılarını organize ederdi. Gölyaka ilçesine tayin olduktan sonra da anılan ilçede çok faal olarak paralel yapıya çalıştı. Yusuf Çakmak'ın Düzce'de paralel yapının önde gelen isimlerinden olan [M.Z] isimli öğretmenle irtibat halindedir. 17/25 Aralık sürecinden sonra da paralel yapıyla olan bağını asla koparmadı..."

vi. S.E.nin beyanı şöyledir:

"...Yusuf Çakmak paralel yapıya mensubiyetiyle maruf bir görevlidir. Herkes tarafından bilinir..."

8. Ayrıca kararda anılan soruşturma raporunun sonuç ve teklifler kısmında yapılan değerlendirmelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Raporda başvurucunun Düzce'de FETÖ/PDY'nin önde gelen sorumlularından olan M.Z. ile irtibat hâlinde olduğu ve birlikte aktif olarak çalıştıkları, Gölyaka ilçesinde FETÖ/PDY'ye ait olduğu için devlet tarafından el konulan yurdun inşaatında başından sonuna kadar çalıştığı belirtilmiştir. Yine raporda başvurucunun anılan yurda kendi cebinden 10.000 TL yardımda bulunduğu gibi akrabalarından ve bölge halkından topladığı yardımları da buraya aktardığı, yurt inşaatı tamamlandıktan sonra ise bu yurtta sohbet düzenlediği ve dersler verdiği ifade edilmiştir. Müfettişliğin değerlendirmesinde son olarak başvurucunun 17/25 Aralık sürecinde devletin paralel yapıyla mücadelesini haksız bularak paralel yapıdan yana tavır aldığı ve FETÖ/PDY ile bağlarını hiçbir zaman koparmadığı tespitiyle meslekten ihracının istenildiği aktarılmıştır. Kararın gerekçesinde ayrıca başvurucunun FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya

irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Kimse Yok Mu Derneğine SMS ile para gönderdiği ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen Cihan Medya Dağıtım A.Ş.ye ödeme yaptığı bilgisine yer verilmiştir. İdare Mahkemesi, tanık beyanlarını ve dosya kapsamını bir bütün olarak değerlendirdiğini ve eylemlerin yoğunluğunu dikkate aldığını belirterek başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğu sonucuna ulaşmış ve dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatiyle davanın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını tekrar etmekle birlikte usulüne uygun ve sağlıklı bir idari tahkikat yapılmadığını, suçtan kurtulmaya yönelik atfı cürümde bulunan kişilerin afaki ve çelişkili beyanlarına itibar edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca dedikodu ve zanna dayanan aynı zamanda da suç teşkil etmeyen asılsız iddiaların hükme gerekçe olarak alınamayacağını iddia etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi (Daire) 2/2/2022 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu, kaldırılmasını gerektirecek bir nedenin bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, bu karara karşı dava ve istinaf başvuru dilekçelerinde yer verdiği iddiaları ileri sürerek temyiz başvurusunda bulunmuştur. Danıştay Beşinci Dairesi (Danıştay) 12/4/2023 tarihinde Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğu, bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığı gerekçesiyle temyiz başvurusunun reddine karar vererek Daire kararını onamıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 13/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 21/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

13. Öte yandan Düzce 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) tarafından 4/7/2018 tarihinde başvurucunun terör örgütü üyesi ve yöneticisi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan 2 yıl 9 ay 10 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ceza Mahkemesinin bu kararına karşı yapılan istinaf başvurusu neticesinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi 6/11/2019 tarihli kararıyla Ceza Mahkemesi kararının başvurucuya ek savunma hakkı tanınmadan hüküm kurulması nedeniyle usulden bozulmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir.

14. Ayrıca bireysel başvurudan sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde Ceza Mahkemesince 5/3/2025 tarihinde yüklenen suçu başvurucunun işlediğinin sabit olmadığı gerekçesiyle beraatine karar verilmiştir. Bu karar 4/9/2025 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir. Kararda idari soruşturma ve idari yargı kararlarına dayanak yapılan tanıkların bozma sonrası beyanlarına yer verilmiş; tanıkların bir kısmının idari soruşturma raporunda duyuma dayalı anlatımlarda bulunduklarını belirterek önceki beyanlarından ayrıldıkları, bir kısmının ise idari aşamadaki ifadelerini aynen korudukları görülmüştür. Bununla birlikte belirli dönemlerde örgüte müzahir yurda yönelik yardım talebi ve bağış teminine yönelik çalışma yaptığı ve örgütle iltisaklı yayın organı için abonelik teklifinde bulunduğu yönünde beyanların da bulunduğu görülmektedir.

15. Ceza Mahkemesi anılan beraat kararının değerlendirme kısmında tanık beyanlarının

yüklenen suçun sübutu noktasında yeterli kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kararda başvurucunun 17/25 Aralık süreci öncesinde dinî duygularla yurdun yapımı için yardımda bulunması, öğrencilere ders vermesi, dergi aboneliği teklif etmesi veya Bank Asya kredi kartı kullanması gibi eylemlerinin ByLock kullanıcısı olmaması da gözetilerek silahlı terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçunu oluşturmayacağı değerlendirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, kamu görevinden çıkarılmasını gerektirecek hiçbir somut ve hukuki gerekçenin bulunmadığını ileri sürmüştür. Hakkında aynı iddialarla yürütülen ceza yargılamasında beraat kararı verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini belirtmiştir. Kesinleşen bu beraat hükmüne rağmen salt kurum tarafından da kabul edilen istihbarat belgelerine itibar edilerek ihraç edilmesinin hukuka aykırı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca işlemin iptali istemiyle açtığı idari davanın bireyselleştirme yapılmaksızın tamamen matbu ve şablon gerekçelerle reddedildiğinden şikâyet etmiştir. Yargı mercilerince lehe olan delillerin ve aklayıcı mahiyetteki Ceza Mahkemesi kararının dikkate alınmadığını savunmuştur. Başvurucu, açıklanan tüm bu nedenlerle özel hayata saygı hakkının, masumiyet karinesinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık, ayrıca konuyla ilgili olarak idareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvuru formundaki iddialar ile somut olayın koşulları birlikte gözönüne alındığında OHAL KHK'sına ekli liste ile kamu görevinden çıkarılan başvurucunun mesleki hayatına gerçekleştirilen müdahalenin özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirilmiştir. Bu bakımdan başvuru, OHAL düzenlemeleriyle kamu görevinden çıkarılan kişilerle ilgili diğer başvurularda verilen kararlar kapsamında sonuç temelli olarak özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve anılan hak kapsamında incelenmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., §§ 89-99; A.S., §§ 91-101; Halit İnciroğlu, §§ 95-106; Sinan Ulu [GK], B. No: 2023/57158, 25/9/2025, §§ 67-71; Resul Darama (2) [GK], B. No: 2022/14226, 23/10/2025, §§ 84-88; Sümeyra Bakla [GK], B. No: 2023/46215, 20/11/2025, §§ 69-73; B.K. [GK], B. No: 2023/38927, 20/11/2025, §§ 86-90).

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 187-191). Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbirleri konu edinen somut başvuruda Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır (ayrıntılı değerlendirme için bkz. Sinan Ulu, §§ 72-74; Resul Darama (2), §§ 89-91; Sümeyra Bakla, §§ 74-76; B.K., §§

91-93).

21. Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığı, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 146; N.E., § 116; A.S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123; Sinan Ulu, § 76; Resul Darama (2), § 93; Sümeyra Bakla, § 78; B.K., § 95).

22. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Yine Anayasa Mahkemesi kamu görevinden çıkarmaya ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına, ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126; Sinan Ulu, § 79; Sümeyra Bakla, § 81; B.K., § 98). Ayrıca somut olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129; Sinan Ulu, § 82; Sümeyra Bakla, § 84; B.K., § 101). Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacak son inceleme, müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (genel ilkelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Sinan Ulu, §§ 83-99; N.E., §§ 123-139; A.S., §§ 125-141; Halit İnciroğlu, §§ 130-146; B.K., §§ 102-118).

23. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesine ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Sinan Ulu, § 90; Sümeyra Bakla, § 92).

24. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını ve hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; Sinan Ulu, §§ 89-91; Sümeyra Bakla, §§ 91-93; B.K., §§ 108-110).

25. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle

FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı) (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9; B.K., § 8). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir ünvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3), § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139; B.K., § 111; Sinan Ulu, § 92; Sümeyra Bakla, § 94).

26. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçlar içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Devletin üç temel sacayağından biri olan yargı erki içinde görev yapan yargı mensupları arasında FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibatlı ya da iltisaklı olan kişilerin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve bu kapsamda olduğu saptanan yargı mensuplarının meslekten çıkarılması ve kamu görevinden yasaklanması OHAL'e neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., § 135; Halit İnciroğlu, § 140; B.K., § 112; Sinan Ulu, § 93; Sümeyra Bakla, § 95).

27. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142; Sinan Ulu, § 95; Sümeyra Bakla, § 97; B.K., § 114).

28. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde cezaevi vaizi olarak görev yapan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olduğunun değerlendirilmesidir. Anayasa Mahkemesi irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146; Sinan Ulu, § 96; Sümeyra Bakla, § 98; B.K., § 118).

29. Bakılmakta olan başvuruya konu uyuşmazlıkta başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada İdare Mahkemesince belirleyici delil olarak Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişliğinin 7/11/2016 tarihli ve 07/54 sayılı soruşturma raporuna dayanılmış ve bu rapor kapsamında ifadelerine başvurulan A.S.B.nin, Ö.M.nin, E.A.nın, İ.İ.nin, Ü.B.nin ve S.E.nin başvurucu hakkındaki beyanlarına yer verilmiştir. İdare Mahkemesi kararında ayrıca anılan müfettişlik raporunun sonuç ve kanaat kısmında yer alan tespitler de aktarılmıştır. Buna göre raporda başvurucunun örgütün Düzce'deki sorumlularından olan M.Z. ile irtibat hâlinde olduğu ve birlikte aktif olarak çalıştıkları, FETÖ/PDY'ye ait olduğu gerekçesiyle el konulan yurdun inşaatında başından sonuna kadar görev aldığı, anılan yurda kendi cebinden 10.000 TL maddi yardımda bulunduğu gibi çevresinden topladığı yardımları da aktardığı, bu yurtta sohbetler düzenleyip dersler verdiği ve FETÖ/PDY ile olan irtibatını devam ettirdiği ifade edilmiştir. Söz konusu tanık beyanlarını, müfettişlik raporunu ve dosya kapsamında yer alan başvurucunun kapatılan Kimse Yok Mu Derneğine SMS yoluyla yardımda bulunması ile Cihan Medya Dağıtım A.Ş.ye ödeme yapması hususlarını bir bütün olarak değerlendiren İdare Mahkemesi eylemlerin yoğunluğunu dikkate alarak başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

30. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin, terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet yahut terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı; ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme

yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri; bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır (Sinan Ulu, § 98; Sümeyra Bakla, § 100; B.K., § 120).

31. Öncelikle somut başvuruya konu olayda her ne kadar Ceza Mahkemesi, başvurucunun FETÖ/PDY üyesi olduğuna dair cezalandırmaya yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı (yüklenen suçun başvurucu tarafından işlendiğinin sabit olmadığı) gerekçesiyle beraat kararı vermiş ise de (bkz. § 14) Ceza Mahkemesinin bu sonuca ceza yargılaması sonucunda ulaştığı, iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma görev ve yetkisinin bulunmadığı akılda tutulmalıdır. Bu çerçevede iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığı yönünden yapılacak incelemede idari yargı düzenindeki yargısal makamların Ceza Mahkemesinin sonuca yönelik bu tespitiyle bağlı olmadığını ve idari yargı düzeninde yapılan değerlendirmelerden hareketle bir sonuca ulaşıldığını vurgulamak gerekmektedir. Nitekim İdare Mahkemesi kararında, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan yürütülen yargılama sonucunda verilen hapis cezasının istinaf aşamasında usulden bozulduğu ve ceza yargılamasının derdest olduğu belirtilmiş ise de iltisak ve irtibata ilişkin delillerin idari yargı yerince müstakil olarak değerlendirileceği vurgulanmıştır. Bu nedenle İdare Mahkemesince ceza davasının sonucunun beklenmediği görülmektedir.

32. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir. Bu noktada yargısal makamlar tarafından A.S.B.nin, Ö.M.nin, E.A.nın, İ.İ.nin, Ü.B.nin ve S.E.nin başvurucu hakkındaki ifadeleri ile başvurucunun Kimse Yok Mu Derneğine SMS yoluyla para göndermesi ve Cihan Medya Dağıtım A.Ş.ye ödeme yapması hususlarının gerekçeye alınarak davanın reddine karar verildiği tekrar vurgulanmalıdır. Netice itibarıyla başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı hususu bahse konu ifadeler ve diğer tespitler dikkate alınarak incelenmelidir.

33. İlgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat bağlamında bir sonuca varılırken şüphesiz ilgililer hakkındaki beyanlardan ya da tanık ifadelerinden yola çıkılabilir. FETÖ/PDY'nin yapısal olarak çok sayıda kişiyi sistemine dâhil ettiği ve FETÖ/PDY ile iltisaklı kişilerin küçük gruplar hâlinde de olsa etkileşim hâlinde oldukları, ayrıca zaman

zaman eylemleri ve tutumlarıyla FETÖ/PDY ile irtibatlı oldukları konusunda dış dünyada görünür olabildikleri, bu durumun ilgililerin yakın ve sosyal çevresi tarafından gözlemlenebilir hâle gelebildiği dikkate alındığında tanık ifadelerinin önemi daha da artmaktadır. Diğer yandan FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olmak durumundan hareketle anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasıyla ilgili olarak duyulan şüphenin, ilgili kişiden kaynaklanan bir sebebe dayanan, ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif olay ve vakıalarla desteklenmiş olabilmesi için anılan beyanlara dair bir nitelik incelemesi yapılması gerekmektedir. Öyle ki bu konuda beyanda bulunan ifade sahiplerinin, hakkında beyanda bulundukları kişilere yönelik görgüye ve bilgiye dayanmayan duyumlarının somut ve objektif nitelikte olduğu kural olarak söylenemeyecektir. Görgüye ve bilgiye dayanan beyanlar söz konusu olduğunda ise bu nevi beyanların içeriği dikkate alınmalıdır. Bunun yanında söz konusu beyanlar tutarlı olmalı, kendi içinde ve varsa diğer delillerle karşılaştırıldığında çelişki içermemelidir. Nitekim tesadüfi sayılabilecek ya da iltisak ve irtibatın varlığını ortaya koyabilecek niteliği haiz olmayan bir olayın ya da vakıanın, ilgili kişinin anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller kapsamında nitelendirilemeyeceği kabul edilmelidir (B.K., § 124).

34. İncelenen olayda İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde yer alan ve soruşturma raporuna dayanan ifadelerde başvurucunun FETÖ/PDY'ye ait yurdun yapımında aktif olarak çalıştığı, buraya maddi yardımda bulunduğu ve yardımlar topladığı, yurtta sohbetler düzenleyip dersler verdiği ve FETÖ/PDY ile olan irtibatını devam ettirdiği hususlarının belirtildiği görülmektedir. Buna göre İdare Mahkemesince karara esas alınan söz konusu beyanlarda başvurucunun örgüte müzahir yurdun yapımında aktif olarak çalıştığı ve yurda yardım topladığı, örgütün ev sohbetlerini ve toplantılarını organize ettiği, yapının bölgedeki önde gelen sorumlularıyla beraber hareket ettiği ve FETÖ/PDY ile olan irtibatını devam ettirdiği hususlarına yer verilmiştir. Görgüye ve bilgiye dayalı olan bahse konu beyanlarda aktarılan olay ve vakıaların ise tesadüfi nitelikte olmadığı ve tutarlı olduğu gözönüne alınarak bunların anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller olarak değerlendirilmesi kabul edilebilir.

35. Devletin darbe teşebbüsünün akabinde hızlı şekilde harekete geçerek FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olan kişileri tespit etmesi ve bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin tedbirler alması, demokratik anayasal düzene yönelen yakın ve açık tehlikenin bertaraf edilmesi açısından gereklilik unsurunu içermektedir. Başvuruya konu olan tedbirler de somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınmıştır. Ayrıca devlet, ilgili tedbirlere karşı hak arama yolları oluşturarak tedbirlerin hukukiliğini idari ve yargısal mekanizmalarla denetlettirmiştir. Bu bağlamda başvurucu hakkında ortaya konulan tespitler gözönüne alındığında başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu, bu suretle sadakat bağının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez (Sinan Ulu, § 104; Sümeyra Bakla, § 107).

36. Bu durumda başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi bakımından diğer delillerin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir (Sinan Ulu, § 105; Sümeyra Bakla, § 108).

37. Öte yandan Anayasa Mahkemesi devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personelinin kamu görevinden çıkarılmasına ve bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata

yeniden alınmamalarına ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerine, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerine ilişkin kuralı da incelemiştir. Bu kararında Anayasa Mahkemesi, Avrupa'da farklı ülkelerde gerçekleştirilen arındırma uygulamalarının Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişiminden kaynaklanan anayasal düzeni hedef alan tehlikenin bertaraf edilmesi sürecinde hayata geçirilen tedbirlerden farklı olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamu görevinden çıkarılmasının kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmadığı belirtilmiş ve somut olaydakine benzer tedbirin millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli, gerekli ve orantılı olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021; Sinan Ulu, § 106; Sümeyra Bakla, § 109).

38. Bununla birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) rejim değişikliği gibi radikal bir dönüşümün olmadığı durumlarda da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki güvencelere riayet edilmesi koşuluyla kamu görevlilerine yönelik meslekten çıkarma ve kamu görevinden yasaklama dâhil bazı tedbirlerin alınabileceğini kabul ettiği vurgulanmalıdır. Nitekim Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021, §§ 413, 414) ve Naidin/Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014, §§ 42-57) kararlarında AİHM, başvurucular hakkında tesis edilen kamu hizmetinden süresiz şekilde yasaklanmalarına ilişkin tedbirlerin ortaya konulan meşru amaçlarla uyumsuz ve orantısız olmadığı sonucuna varmıştır.

39. Buradan hareketle FETÖ/PDY'nin gizli yapısı, henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilememesi ile terör örgütlerinin anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdit gözetildiğinde bu tedbirin örgütün kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından somut koşullar bağlamında elzem olduğu açıktır. Eldeki olayda başvurucu, demokratik anayasal düzenin korunması bakımından kamu görevinden ilgili ve yeterli somut gerekçelerle çıkarılmış ancak özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın getirilmeyerek somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edildiği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu tedbirin öngörülen amaç doğrultusunda ölçülü olmadığı da söylenemez (Sinan Ulu, § 108; Sümeyra Bakla, § 111).

40. Öte yandan olayda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümüne imkân sağlamaya uygun kanuni düzenlemelerin mevcut olduğu ve etkili şekilde işlediği görülmektedir. Nitekim yargılama safahatında dava dosyasına sunulan ve başvuruya konu kararların gerekçelerini oluşturan tüm bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edildiği (31/10/2019 tarihli ara karar süreci de gözetildiğinde), başvurucunun yargılama sürecinde karşı beyanda bulunma imkânına sahip olduğu, bu bağlamda olağanüstü şartlarda hızlı ve basit usulde kamu görevinden çıkarma tedbirinin uygulanması gerekliliği dikkate alındığında başvurucunun iddialarının aksine davanın yalnızca matbu gerekçelerle reddedildiği, yargısal denetimin etkili bir şekilde işlemediği ve yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı söylenemez. Sonuç olarak başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı anlaşılmıştır (Sinan Ulu, § 109; Sümeyra Bakla, § 112).

41. Neticede darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olunduğunu göstermesi açısından yeterli kabul edilen gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin OHAL ilanına neden olan tehdit veya

tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfîlik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır (benzer yönde bkz. Sinan Ulu, § 110; Sümeyra Bakla, § 113).

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde kamu görevinden çıkarıldığını, idari yargı düzeninde dava süreci tamamlandıktan sonra Ceza Mahkemesince hakkında beraat kararı verildiğini, buna rağmen suçlu ilan edildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

44. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Halit İnciroğlu, Resul Darama (2) ve B.K. kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, idari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat içinde olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulduğunu vurgulamıştır. Söz konusu kararlarda başvuruculaın ceza yargılamasında kendilerine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığını, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Halit İnciroğlu, §§ 157-162; Resul Darama (2), §§ 139-144; B.K., §§ 130-135). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

45. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım

talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

K.G.

B. No: 2023/97511 | Karar tarihi: 18.05.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/97511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

K.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/97511)

Karar Tarihi: 18/5/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Kenan YAŞAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : K.G.

Vekili : Av. Arzu GÜVENÇ DEMİRCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; zamanaşımı dolayısıyla düşen cezanın infazına devam edilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 2/3/2000 tarihinde hırsızlık suçundan tutuklanmıştır. 3/7/2000 tarihinde İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi birden fazla hırsızlık suçundan başvurucunun 3 yıl 4 ay, 2 yıl 2 ay 20 gün (iki kez), 1 ay 20 gün, 2 yıl 6 ay, 1 yıl 8 ay, 7 ay 23 gün olmak üzere toplamda 10 yıl 32 ay 23 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Söz konusu hüküm temyiz edilmeden 11/7/2000 tarihinde kesinleşmesi üzerine infaz için Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmiştir.

3. İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi 10/6/2005 tarihinde uyarlama yargılaması yaparak başvurucunun cezasının sonuç olarak toplam 5 yıl 34 ay 63 gün olarak infazına karar vermiştir. İlamın infazı sırasında İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi 28/7/2005 tarihinde içtima kararıyla başvurucunun cezasının 13 yıl 42 ay 106 gün olarak infaz edilmesine

hükmetmiştir.

4. Burdur Asliye Ceza Mahkemesi 10/11/2006 tarihinde başvurucunun 13/11/2006 tarihinden geçerli olmak üzere şartla tahliyesine karar vermiştir. Söz konusu kararda bihakkın tahliye tarihi 25/11/2016 olarak belirlenmiştir.

5. İzmir 13. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucunun 18/11/2012 tarihinde işlemiş olduğu hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığını ihlal etme suçlarından sırasıyla 2 yıl 6 ay, 7 ay 15 gün ve 8 ay 10 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına 11/12/2014 tarihinde karar vermiştir. Söz konusu karar 8/9/2016 tarihinde ilanen tebliğ yapılmak suretiyle kesinleşmiştir.

6. İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi 5/12/2016 tarihinde başvurucunun şartla tahliyesinden sonra denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi sebebiyle hakkındaki şartla tahliye kararının geri alınarak deneme süresi içinde işlediği ikinci suçun tarihi olan 18/11/2012 ile bihakkın tahliye tarihi olan 25/11/2016 arasındaki sürenin aynen infaz edilmesine karar vermiştir. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 30/9/2017 tarihli infaz belgesinde şartla tahliyenin geri alınmasına dair kararın itiraz edilmeden 16/5/2017 tarihinde kesinleştiği belirtilmiştir. Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığının bu karara ilişkin düzenlediği 4/5/2023 tarihli müddetnamede başvurucunun ceza süresi 1.468 gün, ceza infaz kurumuna giriş tarihi 9/1/2022, hak ederek tahliye tarihi 16/1/2026 olarak belirlenmiştir. Müddetnamede ayrıca başvurucu hakkında sırada bekleyen süreli hapis cezalarının olduğu belirtilmiştir.

7. İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi 6/4/2017 tarihinde, 3/7/2000 tarihinde vermiş olduğu kararın başvurucunun adresinin tespit edilememesi sebebiyle tebligatın Ege Bölgesi'nde yayımlanan bir gazetede ilan yoluyla tebliğine, kararın ilanın yapıldığı tarihten itibaren on beş gün sonra tebliğin yapılmış sayılmasına karar vermiştir. Söz konusu kararın 16/5/2017 tarihinde itiraz edilmeden kesinleştiğine dair 30/9/2017 tarihli kesinleşme şerhi düzenlenmiştir.

8. İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi 19/6/2017 tarihinde, 3/7/2000 tarihli kararına konu hırsızlık suçundan verilen 7 ay 23 gün hapis ve 1 ay 20 gün hapis cezasının 2/12/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile uzlaşma hükümlerinde düzenleme yapılması, bu durumun başvurucu lehine olması sebebiyle kararın infazının durdurulmasına, 7/9/2017 tarihinde ise mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar vermiştir. 11/9/2017 tarihinde İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucu hakkındaki hapis cezasının düşürülmesine karar verilen 7/9/2017 tarihli kararının uzlaşma sağlanamaması sebebiyle kaldırılmasına ve hırsızlık suçuna ait ilamın infazının kaldığı yerden devam etmesine karar vermiştir.

9. 10/3/2022 tarihinde başvurucu vekili, İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 3/7/2000 tarihli kararına karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesini talep etmiştir. 25/12/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü uyarlama yargılaması neticesinde verilen 10/6/2005 tarihli kararın temyize tabi olduğu hâlde söz konusu hükmün tebliğ edilmemesi sebebiyle kesinleşmediğini belirterek kanun yararına bozma talebinin temyiz talebi olarak değerlendirilmesine karar vermiştir. 20/2/2023 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucu vekilinin temyiz talebinin süresinde olduğunu belirterek İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi kararının zamanaşımından düşmesi yönünde tebliğname düzenlemiştir. 11/4/2023 tarihinde Yargıtay 2. Ceza Dairesi (Yargıtay), İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 3/7/2000 tarihli kararında kanun yoluna başvuru süresi ile bu sürenin başlangıcının

belirtilmemesi sebebiyle başvurucu vekilinin 10/3/2022 tarihli temyiz talebini süresinde kabul etmiş ve yaptığı incelemede başvurucu lehine olan 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında düzenlenen zamanaşımı süresinin mahkûmiyet karar tarihi olan 3/7/2000'den inceleme tarihine kadar geçmiş olması sebebiyle davanın düşmesine karar vermiştir.

10. 17/7/2023 ve 1/10/2023 tarihlerinde başvurucu vekili İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesinden, Yargıtayın düşme kararı verdiğini belirterek başvurucu hakkındaki infazın durdurulmasına ve başvurucunun tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir. 18/7/2023 ve 5/10/2023 tarihlerinde İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi dosyanın Yargıtay önünde temyiz incelemesi aşamasında olduğunu belirterek talep konusunda karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

11. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı 12/10/2023 tarihli yazısı ile başvurucu hakkında İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesinin kararıyla şartla tahliyenin geri alınmasına esas teşkil eden mahkûmiyet hükmü konusunda Yargıtayca düşme kararı verildiğini belirterek başvurucunun bu suçtan dolayı tahliyesini talep etmiştir. Bu talep üzerine başvurucu, şartla tahliyenin geri alınması kararına konu ilamdan tahliye edilmiştir. Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığının düzenlediği 13/10/2023 tarihli müddetnamede başvurucu, hakkında başka suçlar sebebiyle kesinleşen 2 yıl 21 ay 25 gün hapis cezasını infaz etmektedir. Müddetnamede ceza infaz kurumuna giriş tarihi 12/10/2023, hak ederek tahliye tarihi 27/7/2027, koşullu salıverilme tarihi 2/9/2025 olarak belirlenmiştir. Başvurucunun cezasından 1 gün gözaltı süresi mahsup edilmiştir.

12. Başvurucu, Yargıtay kararını 1/10/2023 tarihinde öğrendikten sonra 30/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

14. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre başvurucu 14/11/2023 tarihinde denetimli serbestliğe ayrılarak tahliye edilmiştir.

15. Bireysel başvuru sonrası UYAP kayıtlarında yapılan araştırmada şu hususlar tespit edilmiştir:

i. Başvurucu vekili 18/12/2023 tarihinde İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesinde zamanaşımı dolayısıyla düşen cezanın infaz edilmiş olması nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve devamı maddeleri gereğince maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. 23/1/2025 tarihinde İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun talebini kısmen kabul ederek 3.250 TL maddi tazminatın 5271 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1/6/2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte, 74.000 TL maddi tazminatın 9/1/2022 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte, 10.000 TL manevi tazminatın 1/6/2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte, 90.000 TL manevi tazminatın 9/1/2022 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

ii. Başvurucu vekili ile Maliye Hazinesinin istinaf talebinde bulunması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesi 7/5/2025 tarihinde başvurucunun ceza infaz kurumunda geçirdiği sürelerin içtimalı ilama ilişkin olduğu, infaz edilen sürenin bu ilamlardan düşme kararına ve tazminata konu İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 10/6/2005 tarihli kararına konu ilamındaki süreler çıkarıldıktan sonra kalan ilamlardaki sürelerin bu sürelerden fazla

olması hâlinde tazminata hak kazanılamayacağı, buna karşılık düşme kararı verilen ilam dışında kalan ilamlardaki sürelerin tazminata hak kazanılan sürelerden az olması hâlinde bu süreleri aşan kısımlar için ve makul bir miktarda maddi ve manevi tazminata hak kazanılacağı gerekçesiyle bozma kararı vermiştir.

iii. İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi bozma sonrası yapmış olduğu celselerde başvurucunun içtimalı şekilde infaz ettiği sürelerin tespiti amacıyla delil toplanması yönünde ara kararı vermiş olup yargılama derdesttir.

16. Başvurucu vekili, Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünün tebliği üzerine 1/7/2025 tarihinde Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur. Söz konusu beyanda tazminat davası süreciyle ilgili açıklamaya yer verilmemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; koşullu salıverilmesi geri alınan cezasının Yargıtay tarafından zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesine ve zamanaşımı nedeniyle düşme durumunun aslında çok daha öncesinde gerçekleşmesine rağmen deneme süresinde işlediği suçlar nedeniyle cezasının aynen çektirilmesine devam edildiğini, zamanaşımı nedeniyle düşen bir cezayı infaz ettiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerine benzer beyanda bulunmuştur.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilecek ve ilgilinin yargılama giderleri dışında 2.000 TL'den fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilecektir.

20. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

21. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul

edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

22. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra başvurucunun zamanaşımı sebebiyle düşme kararı verilen hüküm gereğince infaz ettiği sürelerle ilgili olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesinde açmış olduğu tazminat davasında başvurucu lehine tazminata hükmedilmiş, söz konusu karar istinaf incelemesinde eksik inceleme nedeniyle tazminat miktarı yeniden hesaplanmak üzere bozulmuştur. Yargılama süreci ve sonucunda verilecek karar başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Başvurucu yönünden hukuka aykırılığın tespiti ile lehine yeterli miktarda tazminata hükmedilmesi hâlinde başvurucunun mağdur statüsünün sona erdiği sonucuna ulaşılabilecek ve başvurunun düşmesine karar verilebilecektir. Başvurucu, bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Anayasa Mahkemesine bildireceğini beyan etmesine rağmen İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda belirtilen olguya ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurunun kapsamı dikkate alınarak 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu ayrıca kanun yararına bozma talebi üzerine yapılan temyiz incelemesinin uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAFET KIROĞLU

B. No: 2019/25947 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25947

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAFET KIROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25947)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Rafet KIROĞLU

Vekili : Av. Sadiye KAZMANLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş gücü kaybına ilişkin raporun yeniden düzenlenmesi sonucunda maluliyet aylığının kesilerek sigortalıya borç çıkarılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/7/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; mülkiyet hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

4. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun babası H.K.ya 8/5/2002 tarihinde, devlet hastanesinden çalışamaz durumda olduğuna dair rapor verilerek 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 53. maddesi gereğince 1/7/2002 tarihinden itibaren malul aylığı bağlanmıştır. H.K.nın 16/12/2006 tarihinde yapılan kontrol muayenesinde çalışma gücünü 2/3 oranında kaybetmediği tespit edilerek Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (SGK) Tedavi Hizmetleri ve Maluliyet Dairesi Başkanlığı tarafından malul aylığı 1/1/2007 tarihinden itibaren kesilmiştir.

7. SGK 11/2/2008 tarihinde H.K.ya yazı yazarak 1/1/2007 ile 24/12/2007 tarihleri arasında malul aylığının fuzulen ödendiğini, fuzulen ödenen toplam 7.030,21 TL'nin tarafına borç kaydedildiğini belirtmiş, iadesini talep etmiştir.

8. H.K. kontrol muayenesi sonucu düzenlenen rapora itiraz etmiş, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu (Yüksek Sağlık Kurulu) tarafından yapılan inceleme sonucunda 29/4/2008 tarihinde H.K.nın çalışma gücünü 2/3 oranında kaybetmemesi nedeniyle malul sayılamayacağı yönünde karar verilmiştir.

9. SGK tarafından H.K. aleyhine yersiz ödendiği iddia edilen aylıkların tahsili istemiyle icra takibi yapılmış, H.K. bu takibe itiraz etmiştir. İtiraz sonucu icra takibi durmuş, bu kez de SGK 17/9/2008 tarihinde İstanbul Anadolu 17. İş Mahkemesinde (Mahkeme) itirazın iptali davası açmıştır. H.K., SGK aleyhine işlemin iptali ve maluliyet aylığının tekrar bağlanması istemiyle karşı dava açmış; dava dilekçesinde 506 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (b) bendine göre malul aylığı bağlandığını, kazanılmış hakkı bulunduğunu, kuruma karşı hilesinin bulunmadığını, çalışma gücünü 2/3 oranında kaybettiği hâlde maluliyet aylığının kesilmesinin hukuka aykırı olduğunu, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1/10/2008 tarihi itibarıyla dahi malullük aylığını hak ettiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurucunun babası H.K. 20/8/2010 tarihinde vefat etmiştir. H.K.nın açtığı davaya mirasçıları F.K., B.K. ve başvurucu; miras bırakana ölüm tarihine kadar ödenmeyen malul aylığı alacağının ödenmesi talebiyle davayı ıslah ederek davaya devam etmiştir.

11. Mahkeme, Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulundan (İhtisas Kurulu) rapor almış; 30/1/2012 tarihli raporda H.K.nın yaşına göre %78 oranında meslekte kazanma gücünü kaybettiğinin tespit edildiği, maluliyet başlangıcının ise 2/5/2001 olarak belirlendiği belirtilmiştir. Mahkeme alınan bilirkişi raporu doğrultusunda 27/3/2014 tarihinde asıl dava yönünden davanın reddine, karşı dava yönünden davanın kabulüne karar vermiştir. Mahkeme, gerekçesinde İhtisas Kurulundan alınan rapora değinerek başvurucunun murisi H.K.nın malul sayılamayacağına dair işlemin hukuka aykırı olduğunu ve yersiz ödeme yapılmadığını değerlendirmiştir.

12. SGK vekili, Mahkemece hatalı bilirkişi raporu doğrultusunda karar verildiği gerekçesiyle temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 24/10/2014 tarihinde temyiz incelemesi sonucunda Yüksek Sağlık Kurulu ile İhtisas Kurulu raporları arasında ortaya çıkan çelişkinin giderilmesi için Adli Tıp Kurumu Genel Kurulundan rapor alınması gerektiğini belirterek anılan kararın bozulmasına karar vermiştir.

13. Mahkeme, bozma kararına uyarak yaptığı yargılamada Adli Tıp Kurumu Genel Kurulundan (Genel Kurul) rapor almıştır. 14/5/2015 tarihli raporda H.K.nın beden çalışma gücünün 2/3'ünü kaybetmemiş olduğundan malul sayılamayacağı belirtilmiştir.

14. Mahkemece başvurucu vekilinin Genel Kurul raporuna itirazları üzerine yeniden rapor alınmasına karar verilmiştir. Mahkeme ilk tahsis işlemi yapıldığı tarih itibarıyla yürürlükte

olan 506 sayılı Kanun'un 53. maddesine göre H.K.nın çalışabilir durumda olup olmadığı, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1/10/2008 tarihi itibarıyla 25. maddesi gereğince %60 oranında çalışma gücünü kaybedip kaybetmediği hususunda rapor alınmasına karar vermiştir.

15. Genel Kurul tarafından düzenlenen 24/12/2015 tarihli raporda H.K.nın çalışma gücünün en az %60'ını kaybetmemiş olması nedeniyle malul sayılamayacağı belirtilmiştir. Raporda meslekte kazanma gücü kaybı ile beden çalışma gücü kaybının ayrı kavramlar olduğuna, aralarında bağlantı olmadığına dikkat çekilmiş; H.K.nın 11/10/2008 tarihli ve 27021 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği ile 3/8/2013 tarihli ve 28727 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Maluliyeti Tespit İşlemleri Yönetmeliği kapsamında çalışma gücünün en az %60'ını kaybetmemiş olduğu ve malul sayılamayacağı vurgulanmıştır.

16. Mahkeme 26/5/2016 tarihinde asıl dava yönünden davanın kısmen kabulüne, itirazın iptaliyle takibin devamına, icra inkâr tazminatı yönünden reddine, karşı dava yönünden ise davanın reddine karar vermiştir. Tarafların kararı temyiz etmeleri üzerine Yargıtay, davalı İdare tarafından 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesinin (a) bendi uyarınca takip yapıldığını, somut olayda H.K.nın herhangi bir kasıt ve kusurundan bahsedilemeyeceğini, 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesinin (b) bendi uyarınca takip yapılması gerektiğini belirterek 18/10/2016 tarihinde kararın bozulmasına karar vermiştir.

17. Mahkemece bozma kararı doğrultusunda hesap bilirkişisinden ek rapor alınmış, nihai olarak 16/1/2018 tarihinde rapor doğrultusunda asıl dava yönünden davanın kısmen kabulüne, itirazın iptali ile takibin devamına, icra inkâr tazminatı talebinin reddine, karşı dava yönünden ise davanın reddine karar verilmiştir. Yargıtay anılan kararın 20/3/2019 tarihinde düzeltilerek onanmasına karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

18. 506 sayılı mülga Kanun'un "Sağlık yardımlarının süresi" başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Hastalık hallerinde yapılacak sağlık yardımları sigortalının iyileşmesine kadar sürer.

Ancak, bu yardımlar sigortalının Kurumca tedavi altına alındığı tarihten başlayarak altı ayı geçemez.

Şu kadar ki, tedaviye devam edilirse malüllük halinin önlenebileceği veya önemli oranda azaltılabileceği, Kurum sağlık tesisleri sağlık kurulu raporları ile anlaşılırsa, bu süre (....) uzatılır.

Kurum sigortalının iyileşmesine yarayacak, yahut iş göremezliğini az çok gidermesi için gerekli görülecek protez araç ve gereçlerini, yukarıda yazılı sağlık yardımları süreleri ile bağlı olmaksızın sağlamak, onarmak ve tesbit edilen süre ve şartlarla yenilemekle yükümlüdür."

19. 506 sayılı mülga Kanun'un 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile yapılan değişiklikten önceki 53. maddesi şöyledir:

"a) Çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirdiği tesbit edilen

b) Çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirmiş durumda sayılmayanlardan 34. madde

gereğince yapılan tedavi sonunda, Kurum sağlık tesisleri kurullarınca düzenlenecek raporlarda çalışabilir, durumda olmadığı belirtilen,

c) (Ek: 29/06/1978-2167/4 md.) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 60'ını kaybeden sigortalı malüllük sigortası bakımından malül sayılır.

Şu kadarki, sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladı tarihte malül sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya arızası bulunduğu, önceden veya sonradan, yeterli belgelerle tesbit edilen sigortalı bu hastalık veya arızası sebebiyle malüllük sigortası yardımlarından yararlanamaz.

Ancak, bu gibi sigortalılara malüllük sigortasından evvelce ödenmiş bulunan aylıklar geri alınmaz.”

20. 506 sayılı mülga Kanun’un 4958 sayılı Kanun’un 33. maddesi ile yapılan değişiklikten sonraki 53. maddesi şöyledir:

“A) 1- a) Kurum hastanelerince düzenlenecek usulüne uygun sağlık kurulu raporları ve dayanağı tıbbi belgelerin incelenmesi sonucu çalışma gücünün en az 2/3'ünü yitirdiği,

b) 34 üncü madde gereğince yapılan tedavi sonunda Kurum sağlık tesisleri sağlık kurullarınca düzenlenecek usulüne uygun rapor ve dayanağı tıbbi belgelerin incelenmesi sonucu çalışma gücünün en az 2/3'ünü yitirdiği,

c) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 60'ını yitirdiği,

Kurumca tespit edilen sigortalı malûllük sigortası bakımından malûl sayılır.

2- Meslek hastalığı sonucu, meslekte kazanma gücü azalma oranının tespiti Kurumun meslek hastalıkları hastanelerince yapılır.

B) Bu Kanun kapsamında ilk defa çalışmaya başladıkları tarihte mevcut hastalık veya arızası bulunanlar bu hastalık veya arızasının malûl sayılmayı gerektirecek düzeyde olmadığını Kurum veya Kurum dışındaki hastanelerden işe girmeden önce alınmış, usulüne uygun sağlık raporu ve dayanağı tıbbi belgelerle kanıtlamakla yükümlüdürler. Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihte, malûl sayılmayı gerektirecek derecede hastalık ve arızalarının bulunduğu önceden veya sonradan tespit edilen sigortalılar bu hastalık veya arızaları nedeni ile malûllük sigortası yardımlarından yararlanamazlar. Bu gibi sigortalılara malûllük sigortasından evvelce ödenmiş bulunan aylıklar geri alınır.

C) Bu maddenin uygulama hükümleri çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.”

21. 506 sayılı mülga Kanun’un 109. maddesi şöyledir:

“Bu kanunun uygulanmasında:

A) Sigortalıların sürekli iş göremezlik, malûllük ve erken yaşlanma hallerinin

B) Hak sahibi kimselerin malullük durumlarının, tespitinde, kurum sağlık tesisleri sağlık kurullarınca verilecek raporlarda belirtilen hastalık ve arızalar esas tutulur. Raporları yeter görülmeyen ilgililer kurumca yeniden muayene ettirilebilirler. İlgililerin durumlarının tespitinde son muayene raporu esas tutulur. Yukarıda belirtilen raporlar üzerine, kurumca verilen karara ilgililer tarafından itiraz edilirse, durum Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır.”

22. 5510 sayılı Kanun’un 4. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından;

a) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar,

b) Köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve

hesabına bağımsız çalışanlardan ise;

1) Ticarî kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usûlde gelir

vergisi mükellefi olanlar,

2) Gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar,

3) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları,

4) Tarımsal faaliyette bulunanlar,

c) Kamu idarelerinde;

1) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atananlar, sigortalı sayılırlar."

23. 5510 sayılı Kanun'un 25. maddesi şöyledir:

"Sigortalının veya işverenin talebi üzerine Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurullarınca usûlüne uygun düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbî belgelerin incelenmesi sonucu, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az %60'ını, (c) bendi kapsamındaki sigortalılar için çalışma gücünün en az %60'ını veya vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiği Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilen sigortalı, malûl sayılır..."

24. 5510 sayılı Kanun'un "Sağlık raporlarının usûl ve esaslarının belirlenmesi" başlıklı 95. maddesi şöyledir:

"Usûlüne uygun sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbî belgeler ile gerekli diğer belgelerin incelenmesiyle; yurt dışında tedavi için yapılacak sevklere, vazife malullük derecesini, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu tespit edilen meslekte kazanma gücünün kaybına veya meslekte kazanma gücünün kaybı derecelerine ilişkin usulüne uygun düzenlenmiş sağlık kurulu raporları ve diğer belgelere istinaden Kurumca verilen karara ilgililerin itirazı halinde, durum Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır."

25. 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesi şöyledir:

"Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;

a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren yirmidört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmidört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan,

itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

...

Yersiz ödemelerin tespiti ile geri alınmasına ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

26. Anayasa Mahkemesi 12/11/2020 tarihli ve E.2020/13, K.2020/68 sayılı kararda, maluliyet aylığı ile benzer nitelikte olan, 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 12/7/2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanun'un 73. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan engelli aylığı bağlanmasına ilişkin bir kısım koşulu düzenleyen kuralı incelemiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

9. 2022 sayılı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kural, 2. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren engellilerden -her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle- hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kimselerin muhtaç kabul edilemeyeceklerini ve kendilerine aylık bağlanamayacağını öngörmektedir.

...

22. Kuralın mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerekip gerekmediğinin tespiti bakımından öncelikle kendilerine aylık bağlananların kural gereğince aylıklarının kesilmesi nedeniyle haklı bir beklenti içine girmelerine neden olabilecek şartların bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

23. Kuralın yürürlüğe girmesinden önce herhangi bir nedenle kendilerine aylık bağlanmamış olup yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanacaklar bakımından yeterli somutluğa sahip bir beklentiden bahsedilemeyeceği için haklı beklentiden söz etmek mümkün değildir. Buna karşılık aylık bağlanma koşullarını yeniden düzenleyen kuralın yürürlüğe girmesinden önce ilgili maddenin o anki hâline göre kendilerine aylık bağlananların bu aylıklarının devam edeceği yönündeki beklentileri, kanun hükmüne dayanması ve yeterli somutluğa sahip olması nedeniyle haklı beklenti niteliğindedir. Dolayısıyla kural, yalnızca yürürlük tarihinden önce kendilerine aylık bağlanmış olanlar yönünden mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama öngörmektedir.

...

25. Mülkiyet hakkının düzenlendiği Anayasa'nın 35. maddesinde söz konusu hakkın kamu

yararı amacıyla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Kuralın, aylık bağlanması için hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarını esas alan muhtaçlık ölçütü öngörmek suretiyle yardıma ihtiyacı olan engellilerin belirlenerek bunlara nakdi yardım yapılmasını sağlama amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralla getirilen sınırlama kamu yararı biçimindeki anayasal meşru bir amaca dayanmaktadır.

26. Kuralın öngördüğü sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü de olması gerekir. Ölçülülük ilkesi ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

27. Kuralla aylık bağlanması için hane içindeki kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının esas alınmasının nakdi yardıma ihtiyacı olan engellilerin tespit edilmesi amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır.

28. Mali kaynakların sınırlı olduğu, prime dayalı olmayan sosyal güvenlik yardımlarının usul ve koşullarını belirleme konusunda kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğine nakdi yardım yapılmasını öngören kuralda gelir seviyesini esas alan objektif bir ölçütün benimsenmesinin yardıma muhtaç olan engellilerin tespit edilmesi bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

29. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, kişilerin aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Sınırlamanın orantılılığı değerlendirilirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemi, diğer taraftan da sınırlamanın niteliği ile kişilere yüklenen külfet dikkate alınacaktır (Doğan Depişgen, B. No: 2016/12233, 11/3/2020, § 60; Arif Güven, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

30. Anayasa'nın 35. maddesi herhangi bir sosyal güvenlik yardımının veya ödemesinin yapılıp yapılmaması ya da bu çerçevede hangi menfaatlerin sağlanacağı veyahut bu yardım ve ödemelerin miktarı ile ilgili olarak karar verilmesi konusunda bir koşul öngörmemektedir. Kişinin bir sosyal güvenlik yardımı kapsamına dâhil edilmesi bu sistemin değiştirilemeyeceği anlamına da gelmemektedir. Buna göre sağlanan yardım veya aylığın kapsamı gereğince ödeme koşullarının değiştirilebilmesi de anayasal ilke ve hükümlerle sınırlı olarak kanun koyucunun takdirindedir. Bu kapsamda ekonomik ve sosyal yapıdaki değişikliklere, sosyal yardıma ihtiyaç duyan kişi kategorileri hakkında gelişen görüşlere ve ayrıca bireysel durumların gelişimine bağlı olarak sosyal güvenlik yardımı mevzuatında değişikliklerin yapılabilmesi mümkündür.

31. Bu bağlamda malî kaynakların sınırlılığı, değişen ekonomik ve toplumsal ihtiyaçlar gözetilerek engelli kişilere aylık bağlanması için gerekli koşullarda değişiklik yapılmasının ve bu kapsamda hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının, 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının üçte birini aşmaması ölçütünün benimsenmesinin mülkiyet hakkının korunmasına yönelik adil dengeyi bozmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaldı ki kural engelli aylığı bağlanmış olan kişileri bu aylığı almaktan tümüyle yoksun bırakmamaktadır. Bu çerçevede engelli aylığı bağlanmış olanların tümünün değil sadece hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık tutarı 16 yaşından büyükler için

belirlenmiş olan asgari ücretin üçte birinden fazla olanlar yönünden aylık ödenmemesi öngörülmektedir. Başka bir ifadeyle kural uyarınca hiçbir geliri olmayan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık tutarı kuralda belirtilen miktardan az olan engellilerin aylıklarının kesilmesi söz konusu olmayacaktır. Bu itibarla kural kişilere aşırı külfet yüklememekte ve haklı beklentiyi ihlâl etmemektedir.

32. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 35., 60. ve 61. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir."

V. DEĞERLENDİRME

27. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; babasının çalışamayacak durumda olmasına rağmen mevzuatta yapılan değişiklik nedeniyle yeniden alınan rapora göre malul aylığının kesildiğini, 506 sayılı Kanun'un 53. maddesine göre çalışamaz durumda olma yeterli iken 6/8/2003 tarihinde 4958 sayılı Kanun ile çalışabilirlik durumunun en az 2/3 oranında çalışma gücü kaybı dikkate alınarak belirlenecek şekilde düzenleme yapıldığını, kanundaki değişiklik nedeniyle malul aylığının kesilmesinin hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 1/1/2007 tarihinden itibaren aylığın kesilmesine karar verildiği hâlde 24/12/2007 tarihine kadar aylık ödemesi yapıldığını, sigortalı babasının bu ödemenin yapılmasında bir etkisinin olmadığını, idarenin kusurunun sigortalıya yükletildiğini, aylık olarak yapılan ödemelerin geçimine dahi yetmeyecek miktarda olması nedeniyle bu paradan geriye bir şey kalmadığını, babasına borç ve faiz çıkarıldığını, sigortalı babasının mirasçısı olarak bu paranın kendisinden tahsiline karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde; SGK Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınabileceği, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, malul aylığının kesilmesine ve yapılmış olan ödemelerin iadesine yönelik olduğundan mülkiyet hakkı kapsamında inceleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine

ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

33. Başvurucunun babası H.K.ya 1/7/2002 tarihinden itibaren malullük aylığı bağlanmıştır. Dolayısıyla malullük aylığının başvurucu yönünden meşru beklenti teşkil ettiği açıktır. Öte yandan başvurucunun babası H.K.ya ödenen 7.030,21 TL'nin iadesi istenmiştir. Malullük aylıkları ödenmek suretiyle H.K.nın mevcut mal varlığı hâline geldiğinden bu aylıkların Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiğinin kabulü gerekir.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

34. Meşru beklenti oluşturduğu tespit edilen malullük aylığının kesilmesinin ve başvurucunun murisine ödenen aylıkların geri istenmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği, bu müdahalenin mülkiyetin kullanılmasının düzenlenmesi şeklindeki üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

36. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

i. Kanunilik

37. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken, kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kuralların olmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

38. Başvurucunun murisine ödenen malullük aylığının kesilmesine ve 1/1/2007 ile 24/12/2007 tarihi arasında yapılan ödemelerin geri alınmasına karar verilmiştir. Kamu makamları, söz konusu işlemleri 5510 sayılı Kanun'un 96. ve 506 sayılı mülga Kanun'un 53. maddesine dayandırmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru amaç

39. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla

sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân vermekte ve bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (benzer yöndeki karar için bkz. Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; Yunis Ağlar [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

40. Başvurucunun babasının malullük aylığının kesilmesinin ve yersiz olarak ödenen tutarların iadesinin istenmesinin temelinde yatan amacın sosyal güvenlik sisteminin korunması ve devamlılığının sağlanması olduğundan müdahalenin meşru bir amacı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

iii. Ölçülülük

41. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

42. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki, ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

43. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016).

44. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, § 58). Müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken Anayasa Mahkemesi, bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde tutarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven, § 60).

45. Orantılılık ilkesi değerlendirilirken dikkate alınması gereken hususlardan biri de kamu makamlarının tutum ve davranışlarıdır. Bu bağlamda idarenin iyi yönetim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. İyi yönetim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir husus söz konusu olduğunda kamu makamlarının uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir. Bu bağlamda idarelerin kendi

hatalarının sonuçlarını gidermeleri ve bireylere yüklememeleri gerekir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018, § 100; Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68).

46. İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının tespitinde; idarenin hatalı işlemi karşısındaki tutumunun yanında, işlemin fark edilmesinde geçen süre, hatalı işlem nedeniyle ödenen paranın tahsil edilmesindeki yöntem, alacağa kanuni faiz gibi yaptırımların öngörülüp öngörülmediği önem arz etmektedir (Tevfik Baltacı [2. B.], B. No: 2013/8074, 9/3/2016, §§ 71-76).

(1) Maluliyet Aylığının Kesilmesinden Kaynaklanan Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvurucunun murisi H.K.ya 8/5/2002 tarihinde devlet hastanesinde düzenlenen çalışamaz durumda olduğuna dair rapora dayanılarak 1/7/2002 tarihinden itibaren malullük aylığı bağlanmıştır. H.K.nın 16/12/2006 tarihinde yapılan kontrol muayenesinde ise çalışma gücünü 2/3 oranında kaybetmediği tespit edilerek malullük aylığının kesilmesine karar verilmiştir.

48. Başvurucu, murisi H.K.ya bağlanan malullük aylığının H.K.nın ölüm tarihi olan 20/8/2010 tarihine kadar devam etmesi gerektiği hâlde yapılan kontrol muayenesi sonucunda kesilmesinden yakınmıştır.

49. Başvuruya konu olayda malullük aylığının kesilmesi suretiyle mülkiyet hakkına gerçekleştirilen müdahalenin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

50. Başvurucunun murisi H.K. hakkında düzenlenen ve malul aylığının bağlanmasına dayanak olan 8/5/2002 tarihli raporda, H.K.nın çalışamaz durumda olduğu düzenlenmiştir. Anılan tarihte yürürlükte bulunan 506 sayılı Kanun'un kimlerin malul sayılacağının belirtildiği 53. maddesinin (b) fıkrasında çalışma gücünün en az 2/3'ünü yitirmiş durumda sayılmayanlardan 34. madde gereğince yapılan tedavi sonunda, kurum sağlık tesisleri kurullarınca düzenlenecek raporlarda çalışabilir durumda olmadığı belirtilen kişilerin malul sayılacağı belirtilmiştir. Bu hâliyle malul aylığının bağlandığı tarihte sigortalının malul sayılmak için gerekli olan şartları haiz olduğu açıkken sonradan 506 sayılı mülga Kanun'un aynı maddesinde 4958 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile yapılan değişiklikten sonra en az 2/3 oranında çalışma gücü kaybı aranması ve H.K.nın 2/3 oranında çalışma gücünü kaybetmediği gerekçesiyle maluliyet aylığının kesildiği anlaşılmaktadır.

51. Anayasa Mahkemesinin 12/11/2020 tarihli ve E.2020/13, K.2020/68 sayılı kararında; öncelikle Anayasa'nın 35. maddesinin herhangi bir sosyal güvenlik yardımının veya ödemesinin yapılıp yapılmaması ya da bu çerçevede hangi menfaatlerin sağlanacağı veyahut bu yardım ve ödemelerin miktarı ile ilgili olarak karar verilmesi konusunda bir koşul öngörmediği ifade edilmiştir. Kişinin bir sosyal güvenlik yardımı kapsamına dâhil edilmesinin bu sistemin değiştirilemeyeceği anlamına da gelmediğine vurgu yapılmıştır. Anılan kararda; sağlanan yardım veya aylığın kapsamı gereğince ödeme koşullarının değiştirilebilmesinin de anayasal ilke ve hükümlerle sınırlı olarak kanun koyucunun takdirinde olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda ekonomik ve sosyal yapıdaki değişikliklere, sosyal yardıma ihtiyaç duyan kişi kategorileri hakkında gelişen görüşlere ve ayrıca bireysel durumların gelişimine bağlı olarak sosyal güvenlik yardımı mevzuatında değişikliklerin yapılabilmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir (karar için bkz. § 26).

52. Bu bağlamda başvurucunun murisinin malul aylığının bağlandığı tarihte malul sayılmak

için gerekli olan şartları haiz olmasına rağmen sonradan 506 sayılı mülga Kanun'un aynı maddesinde 4958 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile yapılan değişiklikle çalışma gücünün en az 2/3 oranında yitirilmesinin aranması suretiyle yeni bir ölçüt getirilmesi kanun koyucunun takdirinde olup anılan mevzuatta değişiklik yapılabilmesi mümkündür. Dolayısıyla mevzuat değişikliği sonucunda benimsenen ölçütün mülkiyet hakkının korunmasına yönelik adil dengeyi bozmadığı, başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı bir külfet yüklemediği sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle maluliyet aylığının kesilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

(2) Yapılan Ödemelerin Geri İstenmesinden Kaynaklanan Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

54. Başvurucunun murisi H.K.nın malul aylığının 1/1/2007 tarihinden itibaren kesilmesine karar verilmiş ve geriye dönük olarak 1/1/2007-24/12/2007 tarihleri arasında ödenen 7.030,21 TL'nin tek seferde iade edilmesi istenmiştir.

55. Başvurucu, murisin kusurlu bir davranışı olmadığı hâlde idarenin kendi kusurlu işlemi nedeniyle daha önce ödenen aylıkların faizi ile cebren tahsiline yönelik işlem başlatılmasından yakınmıştır.

56. Başvurucunun murisine yapılan ödemelerin geri istenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Başvurucunun murisi H.K. 1930 doğumlu olup malullük aylığının bağlandığı tarihte yetmiş bir yaşında, aylığın kesildiği tarihte ise yetmiş altı yaşındadır.

57. H.K.nın malul aylığı 1/1/2007 tarihinden itibaren kesilmiş olmasına rağmen idarece 1/1/2007 ile 24/12/2007 tarihleri arasında malul aylığı ödenmeye devam edilmiş, hatalı ödeme yapıldığının fark edilmesi üzerine H.K.dan ödenmiş olan toplam 7.030,21 TL malul aylığının iadesi talep edilmiştir. İdarenin hatalı işlemlerinden kaynaklanan müdahalelerin sonuçlarını gidermek kamu makamlarının yükümlülüğündedir. İdarenin hatalı işlemlerinden doğan yükün bütünüyle kişiler üzerinde bırakılması mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz hâle getirmektedir.

58. Sonuç olarak başvurucunun murisine yersiz olarak fazladan ödendiği anlaşılan malul aylıklarının yasal faizi ile birlikte tek seferde tahsil edilmesinin, özellikle kamu makamlarının kusurunun ağırlığı da gözetildiğinde, başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği, bu sebeple söz konusu müdahaleyle kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

59. Açıklanan gerekçelerle yapılan ödemelerin geri istenilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

60. Başvurucu; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

61. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

62. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Maluliyet aylığının kesilmesinden kaynaklanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Yapılan ödemelerin geri istenmesinden kaynaklanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Maluliyet aylığının kesilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Yapılan ödemelerin geri istenmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yapılan ödemelerin geri istenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 17. İş Mahkemesine (E.2017/103, K.2018/37) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. (8)

B. No: 2019/27820 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/27820

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. BAŞVURUSU (8)

(Başvuru Numarası: 2019/27820)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.

Vekilleri : Av. Betül Zekiye GÜRBÜZ Av. Onur Meriç BEKAR Av. Esengül ASLİM Av. Cem ŞAHİN Av. İzzet Serhat DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; işyerinde incelemenin kanuna aykırı olması nedeniyle konut dokunulmazlığı hakkının, hukuka aykırı delile dayalı olarak rekabeti kısıtlayıcı davranışlarda bulunulduğu gerekçesiyle idari para cezası uygulanması nedeniyle adil yargılanma hakkının, kabahatin işlendiği sırada yürürlükte olmayan yönetmelikte bulunan kanuna aykırı düzenlemelere göre idari para cezası miktarının belirlenmesi nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/8/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, GSM ve mobil pazarlama hizmetleri pazarında faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Başvurucu Şirketin faaliyet konuları Ulaştırma Bakanlığı ile imzalanmış GSM Pan Avrupa Mobil Telefon Sistemi ihalesinde öngörülen iş ve hizmetler ile her türlü telefon, telekomünikasyon ve benzeri hizmetlerdir.

6. A. İletişim Hizmetleri A.Ş., başvurucu Şirketin kampanya düzenlediği firmalarla münhasırlık ilişkisini sona erdirdiğini beyan etmesine rağmen kendi kontörlerinin hediye edildiği kampanyalarda münhasırlık ilişkisini devam ettirdiğini, söz konusu firmalarla düzenlediği kampanyalarla ilgili yaptıkları görüşmelerin başvurucu Şirketin münhasırlık yorumu üzerine sonlandırıldığını, bu durumun hukuka aykırılık teşkil ettiğini iddia etmiştir.

7. 29/7/2008 tarihinde söz konusu iddialar hakkında ilk inceleme raporu düzenlenerek Rekabet Kuruluna (Kurul) ön araştırma yapılıp yapılmamasına karar verilmek üzere sunulmuştur. Kurulun 14/8/2008 tarihli kararıyla şikâyete konu eylemlere ilişkin olarak 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilip edilmediği hususunda soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti amacıyla ön araştırma yapılmasına karar verilmiştir. 26/9/2008 tarihli ön araştırma raporunun sunulmasının ardından Kurul 9/10/2008 tarihinde soruşturma açılmasına karar vermiştir.

8. Rekabet Kurumu 22/10/2008 tarihli yazıyla başvurucu Şirkete Kurul tarafından soruşturma açılmasına dayanak olan bulgu, tespit ve değerlendirmeleri bildirerek başvurucu Şirketin savunmasını göndermesini ihtar etmiştir.

9. Başvurucu Şirket savunmasını üç kez yazılı, bir kez sözlü olarak Kurula sunmuştur. Başvurucu Şirket; Rekabet Kurumuna sunduğu savunmasında, soruşturma açılmasına dayanak olarak yer verilen delillerin kendisinin tek marka zorunluluğu getirdiğini ispatlayamadığını, başka operatörlerin logosunun bulunduğu bir reklamda kendi logosunun bulunmasında sakınca görmesinin nedeninin markasını korumak olduğunu belirtmiştir. Başvurucu Şirket savunmasında ayrıca ürün pazarının niteliği gereği rakiplere kapatılmasının mümkün olmadığını, ihlale konu edilen faaliyetlerinin pazara etkisinin çok az olması nedeniyle ihmal edilebilir nitelikte olduğunu, bu nedenle müşteri firmalar ile satış kanalında gerçekleştirdikleri herhangi bir eylemin toplam GSM hizmetleri pazarına veya bu pazarda yapılan reklamlara etkisinin rekabeti bozucu, azaltıcı ve engelleyici olamayacağını ileri sürmüştür.

10. Kurulca görevlendirilen soruşturma heyeti tarafından 9/7/2009 tarihinde soruşturma raporu düzenlenmiş, başvurucu Şirkete ve Kurul üyelerine tebliğ edilmiştir. Söz konusu raporda, yürütülen soruşturma kapsamında gerçekleştirilen yerinde incelemelerde elde edilen bilgi ve belgeler delil olarak sunulmuş; bu belgelerde Turkcell çalışanlarının kendi aralarında ve diğer firma çalışanlarıyla yaptıkları e-posta yazışmalarının içerikleri yer almıştır. Soruşturma raporunda, başvurucu Şirketin savunmalarında ileri sürdüğü itirazlar karşılanmıştır. Raporda dosya kapsamında yer alan bilgi ve belgelerin Turkcell'in münhasırlık sonucunda piyasa rakiplerini dışlayıcı uygulamalarla kurumsal politikasını hayata geçirdiği iddialarıyla uyumlu olduğu, ayrıca kendi logosunu şirket politikasını

gözetmek suretiyle kullanmasının markasının korunmasını sağlamak kapsamında haklı görülebileceği ancak rekabetin sınırlandırılması sonucunu doğuracak şekilde başka markaların zararına kullanılmasının hukuk sistemi tarafından korunmayacağı belirtilmiştir. Kurul başvurucunun ihlale konu edilen faaliyetlerinin pazara etkisinin çok az olması nedeniyle ihmal edilebilir nitelikte olduğunun savunulması üzerine mobil pazarlama hizmetlerinin GSM hizmetleri pazarının küçük bir bölümünü oluşturmasının uygulamanın ihlal niteliğini değiştirmeyeceğini değerlendirmiştir.

11. Rekabet Kurumu raportörlerince yapılan soruşturma sonucunda düzenlenen raporda; Turkcell'in mobil pazarlama ve GSM hizmetleri piyasasında hâkim durumda bulunduğu, Turkcell'in ilgili pazarlardaki hâkim durumunu;

i. Kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin katılımının reddedilmesi,

ii. Kontör/dakika hediye edilen kampanyalarda rakip GSM operatörlerin başta kontör/dakika olmak üzere GSM faydası hediye etmesinin engellenmesi,

iii. Turkcell tarafından kontör/dakika hediye edilecek kampanyalarda alıcı firmalara münhasır çalışılmaması durumunda mecra ve barem indirimlerinin uygulanmaması,

iv. "Turkcelliler Kazanır" sloganının tanıtım görsellerinde kullanılması karşılığında indirim sağlanması yoluyla GSM hizmetleri pazarında kötüye kullanıldığı, dolayısıyla başvurucu Şirketin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmış ve 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve 15/2/2009 tarihli ve 27142 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Yönetmelik) uyarınca Başvurucu Şirket hakkında idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

12. Rekabet Kurumu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) görüş talep etmiştir. BTK'dan alınan 16/9/2009 tarihli görüşte şikâyet kapsamında belirtilen kampanyaların rekabet açısından perakende seviyede mobil pazarlama hizmetleri piyasasında Turkcell'in konumunu güçlendirebileceğinin ve tüketici mağduriyetine yol açabileceğinin anlaşıldığı, soruşturma raporu kapsamında ulaşılan karar ve yapılması düşünülen idari işlem ile mutabık kalındığı belirtilmiştir.

13. Kurul, 23/12/2009 tarihli kararla başvurucu Şirketin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşarak 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve Rekabet Kurumu tarafından çıkarılan Yönetmelik uyarınca başvurucu Şirkete idari para cezası vermiştir. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca 2008 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen gayrisafi gelirlerin takdiren binde dört buçuğu oranında olmak üzere 36.072.230,98 TL idari para cezası uygulanmasına oybirliğiyle ancak iki Kurul üyesinin farklı gerekçeleriyle karar vermiştir.

14. Kurul kararında öncelikle soruşturma sürecine ve raportör görüşlerine yer verilmiş, sonrasında Turkcell ve ilgili pazarlar hakkında genel bilgilerden söz edilmiştir. Türkiye'de henüz mobil pazarlama hizmetlerine yönelik bir pazar olmadığı, mobil pazarlama hizmetlerinin GSM lisans sözleşmeleri kapsamında GSM operatörleri tarafından sunulmakta olduğu belirtilmiştir. Kararda GSM firmalarının temel faaliyet alanının GSM hizmetleri olduğu, Turkcell'in temel faaliyet konusunu teşkil eden GSM hizmetleri pazarının mobil pazarlama hizmetleriyle yakın ilişkili olduğu ancak ayrı bir pazar olarak belirlenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Ayrıca hâkim durum analizi yapılmış olup Turkcell'in GSM

hizmetleri ve mobil pazarlama hizmetleri pazarında hâkim durumda olduğu tespit edilmiştir.

15. Kararda Turkcell'in fiillerinin rakiplerin pazara girişini doğrudan ya da dolaylı olarak engelleyip engellemediğinin değerlendirilmesi dört başlık altında yapılmıştır. Dört başlık altında sınıflandırılan ihlaller şunlardır:

- Kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin katılımının reddedilmesi yoluyla fiilî münhasırlık yaratılması

- Soruşturma kapsamında tespit edilen ihlallerden bir diğeri kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin GSM faydası hediye etmesinin engellenmesi yoluyla münhasırlık yaratılması

- İhlal olarak tanımlanan diğer eylem ise Turkcell tarafından kontör/dakika hediye edilecek kampanyalarda alıcı firmalara uygulanan mecra ve barem indirimlerinin münhasır çalışılmaması durumunda uygulanmaması yoluyla fiilî münhasırlık yaratılması

- "Turkcelliler Kazanır" sloganının tanıtım görsellerinde kullanılması karşılığında indirim sağlanması

16. Kurul, sınıflandırdığı ihlallerle ilgili olarak şu tespitleri yapmıştır:

i. Kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin katılımının reddedilmesi yoluyla fiilî münhasırlık yaratılması olarak tanımlanan ihlalin hem mobil pazarlama ajansları hem de kampanya düzenleyen firmalar nezdinde Turkcell'in kendi hedef ve istekleri doğrultusunda kampanya kurgularına müdahale etmek istemesi, bu kampanyalara kimlerin katılabileceğine karar vermesi, var oluş sebebi gelir elde etmek olan ekonomik bir birimin hizmetlerine talip olan müşterilerine rakiplerinden hizmet almama koşulunu getirmesi şeklinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Turkcell'in haksız olan ve rakiplerini pazar dışına iten eylemleri 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde tanımlanan "...rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler..." olarak değerlendirilmiştir.

ii. Soruşturma kapsamında tespit edilen ihlallerden bir diğeri kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin GSM faydası hediye etmesinin engellenmesi yoluyla münhasırlık yaratılması şeklinde tanımlanmıştır. Turkcell'in markalara ve mobil pazarlama ajanslarına uyguladığı baskı yoluyla rakiplerinin iş yapmasını engelleyerek mobil pazarlama kampanyası düzenleyecek firmaların diğer GSM operatörlerinin abonelerine erişiminden sağlayacağı faydanın önüne geçmesi şeklindeki eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (e) bendinde tanımlanan "...tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin engellenmesi ..." kapsamında değerlendirildiği belirtilmiştir.

iii. İhlal olarak tanımlanan diğer eylem ise Turkcell tarafından kontör/dakika hediye edilecek kampanyalarda alıcı firmalara uygulanan mecra ve barem indirimlerinin münhasır çalışılmaması durumunda uygulanmaması yoluyla fiilî münhasırlık yaratılmasıdır. Turkcell'in anılan uygulaması 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde tanımlanan "...ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan ya da dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler..." olarak tespit edilmiştir.

iv. "Turkcelliler Kazanır" sloganının tanıtım görsellerinde kullanılması karşılığında indirim sağlanması şeklinde gerçekleşen bir diğer eylemin münhasırlık karşılığı olmadığı sürece tanıtım amacıyla yapılacağının kabul edilebileceği ancak Turkcell'in uygulamasının münhasırlık yaratma, Turkcell markasının diğer GSM operatörleri ürün ve hizmetlerinde

üstün olduğu imajının tüketicilerde oluşturulması şeklinde gerçekleştiği Turkcell'in açıklamalarından ve dosyaya yansıyan belgelerden anlaşılmış; söz konusu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde tanımlanan"... ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan ya da dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler" olarak tespit edilmiştir.

17. Kurul kararında söz konusu tespitlere yer verildikten sonra Turkcell'in mobil pazarlama hizmetleri pazarındaki hâkim durumunu kötüye kullandığı gerekçesiyle hakkında idari para cezası verilmesine karar verilmiş, idari para cezasının tespitinde 4054 sayılı Kanun'un yanı sıra 15/2/2009 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik'in esas alındığı belirtilmiştir. Yönetmelik hükümlerinin Yönetmelik yürürlüğe girmeden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş soruşturmalar hakkında uygulanabileceğine dair geçici 1. maddesine dayanılarak uygulandığı ifade edilmiştir.

18. Kurul kararında Yönetmelik'in 4. maddesine göre önce temel para cezasının belirlendiği, daha sonra 6. ve 7. maddeleri çerçevesinde ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurların gözönünde bulundurulduğu vurgulanmıştır. Kararda; Yönetmelik'in 5. maddesine göre nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirin binde beşi ile yüzde üçü arasında bir oranın esas alınması gerektiğinin düzenlendiği, buna göre yıllık gayrisafi gelirin binde beşi şeklinde bir oran belirlendiği açıklanmıştır. Ayrıca Yönetmelik'in 5. maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin bir yıldan uzun, beş yıldan kısa sürmesi hâlinde temel cezanın yarı oranında artırılması gerektiği düzenlendiğinden temel cezanın yarı oranında artırıldığı, Yönetmelik'in 6. maddesinin birinci fıkrası uyarınca ihlalin tekerrürü hâlinde her bir tekrar için yarısından bir katına kadar temel cezanın artırılacağı düzenlendiğinden temel para cezasının yarı oranında artırıldığı belirtilmiştir.

19. Yönetmelik'in 7. maddesinde ihlale konu faaliyetlerin yıllık gayrisafi gelir içindeki payının çok düşük olması nedeniyle temel cezanın dörtte bir ile beşte üç oranı arasında indirilebileceği düzenlendiğinden Kurulca temel cezanın beşte üçü oranında indirim yapılmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak yapılan tespit ve değerlendirmeler sonucunda başvurucunun 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan 2008 yılı gayrisafi gelirlerin binde dört buçuğu oranında idari para cezası verilmesine karar verilmiştir.

20. Anılan karara farklı gerekçe ile katılan Kurul üyesinin gerekçesinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesine aykırı uygulamalar nedeniyle idari para cezası verilmesini öngören aynı Kanun'un 16. maddesinde sadece üst sınırın belirlenmiş olmasına karşın Yönetmelik ile idari para cezasına alt sınır ve üst sınır getirilmesinin yetki aşımı nedeniyle hukuka aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Farklı gerekçede Yönetmelik'in kanunun açıkça yetki vermediği bir konuda yeni bir düzenleme yapamayacağı gibi Yönetmelik hükümlerinin kanuna aykırı da olamayacağı vurgulanmıştır. Farklı gerekçede ayrıca Yönetmelik'in yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmeyen soruşturmalar hakkında uygulanacağı hükmü nedeniyle başvurucuya uygulanmasının zaman bakımından uygulamaya ilişkin ceza hukukunun temel prensibine aykırı olduğu, idari para cezasının gayrisafi gelirin binde biri olarak uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

21. Anılan karara farklı gerekçe ile katılan bir başka Kurul üyesi gerekçesinde, soruşturmanın 9/10/2008 tarihinde açıldığını, 2009 yılında üç operatörün katılımıyla kampanyaların düzenlendiğini, ihlalin bir yıldan uzun sürmemesi nedeniyle ağırlaştırıcı unsurun bulunmadığını değerlendirmiştir.

22. Başvurucu Şirket 25/6/2010 tarihinde söz konusu idari para cezasının ve dayanağını oluşturan Yönetmelik'in 3., 5., 6., 7., 8. ve geçici 1. maddelerinin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Danıştay Onüçüncü Dairesi (Daire) nezdinde dava açmıştır.

23. Başvurucu Şirket dava dilekçesinde Yönetmelik'in genel hukuk prensiplerine ve normlar hiyerarşisine aykırı olduğunu, düzenleyici işlemlerdeki yeni hükümlerin daha üst hukuk kurallarının amacını, kapsamını, konusunu ve sınırlarını aşmaması gerektiğini, Yönetmelik'in 4054 sayılı Kanun ile tanınan düzenleme yetkisini aştığını, Yönetmelik ile kartel tanımının yapılmasının suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Yönetmelik'in 5. maddesiyle Kanun'da belirtilmemesine rağmen alt sınır öngörüldüğünü, tekerrüre esas alınacak hiçbir davranışı bulunmadığı hâlde tekerrür hükümlerinin uygulanarak idari para cezasının yarı oranında artırılması nedeniyle Yönetmelik'in geçici 1. maddesiyle geriye yürümezlik ilkesinin aşıldığını, işlediği ileri sürülen fiil tarihinde yürürlükte bulunmayan Yönetmelik hükümlerine dayanılarak idari para cezası verilemeyeceğini, idari para cezası miktarının keyfî olarak hesaplandığını ileri sürmüştür.

24. Rekabet Kurumu; savunmasında 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde para cezasının tespitinde dikkate alınacak hususların Kurul tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceğinin belirtildiği, Kanun'un 27. maddesinde ise Kurula Kanun'un uygulamasıyla ilgili tebliğler çıkarmak ve gerekli düzenlemeleri yapmak görev ve yetkisinin verildiği, Kurulun 4054 sayılı Kanun'la tanınan yetkiyi aşmadığı, Kanun'un 4. maddesinin belirli eylemlerle sınırlı bir tanım getirmediği, bu tanımın zaten kartel oluşumunu da kapsadığı, ayrıca Anayasa'nın 167. maddesinde de kartele değinildiği hususlarını vurgulamıştır. Para cezasının uygulamasında yol gösterici nitelikte düzenleme yapılmasının 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde öngörülen ve üst sınırı yüzde on olarak belirlenen ciroya dayalı nispi idari para cezasının her olay bakımından nasıl uygulanacağının objektif esaslara bağlı olarak belirlenmesi açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Savunma dilekçesinde ayrıca idare hukukunda kanunilik ilkesinin ceza hukukunda uygulandığı şekilde katı uygulanmadığını, Yönetmelik'te yeni bir suç/kabahat yaratılmadığını, cezanın niteliğinde de bir farklılık oluşturulmadığını belirtmiştir. Rekabet Kurumu ayrıca pazar tespiti noktasında hata bulunmadığını, pazarın küçük olmasının idari para cezası miktarı bakımından dikkate alındığını ifade etmiştir.

25. Danıştay savcısı görüşünde 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin beşinci fıkrasında Kurulun üçüncü fıkraya göre para cezasına karar verirken ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate alacağının hükme bağlandığı, son fıkrada para cezalarının tespitinde gözönünde bulundurulan konuların Kurul tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceğinin belirtildiği, 4054 sayılı Kanun'un 27. maddesinde ise Kurula, Kanun'un uygulanmasıyla ilgili tebliğler çıkarmak ve gerekli düzenlemeleri yapmak görev ve yetkisi verildiği değerlendirilmiştir.

26. Görüşte anılan hükümler doğrultusunda Rekabet Kurumunun 4054 sayılı Kanun'un kendisine tanıdığı görev ve yetkilerle sınırlı olarak yönetmelik çıkarma yetkisi olduğu belirtildikten sonra 4054 sayılı Kanun'un 4., 6. ve 7. maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayrisafi gelirlerin yüzde onuna kadar idari para cezası verileceğinin kanunda düzenlendiği ve yalnızca idari para cezalarının tespitinde dikkate alınacak hususlar ile bir kısım usul ve esasın belirlenmesinin

yönetmeliğe bırakıldığı belirtilmiştir. Ancak görüşte Yönetmelik'in 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde karteller için yüzde iki, diğer ihlaller için de binde beş oranında olmak üzere para cezalarına alt sınır getirildiği, bu durumun Kanun maddesini sınırlayıcı ve Yönetmelik'e bırakılan hususları aşar nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

27. Danıştay savcısı görüşünde 15/2/2009 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik'in geçici 1. maddesinde Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş soruşturmalar hakkında da uygulanacağı hükmüne yer verildiği, söz konusu geçici 1. madde uyarınca başvurucu Şirkete Yönetmelik kurallarında yer alan esaslar doğrultusunda idari para cezası işlemi tesis edildiği belirtilmiştir. İlgililerin aleyhine sonuç doğuran idari işlemlerin geriye yürümeyeceği, cezai idari işlemler uygulanırken ceza hukukunun genel prensiplerinin de gözönüne alınması gerektiği, başvurucunun ilk eylemi tarihinde Rekabet Kurumunun idari para cezalarına yönelik olarak yönetmelik çıkarma yetkisinin olmadığı, bu hâliyle aleyhe sonuç doğuran cezai hükümler içeren Yönetmelik'in geçmişe yürür şekilde uygulanmasına izin veren geçici 1. maddesinde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir. Görüşte sonuç olarak Kurulca tesis edilen işlemin iptaline karar verilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

28. Daire 1/11/2013 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Daire kararının gerekçeleri özetle şöyledir:

i. Kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu kurumu olan Rekabet Kurumunun 4054 sayılı Kanun'un kendisine tanıdığı görev ve yetkilerle sınırlı olarak yönetmelik çıkarma yetkisi bulunduğu kuşkusuzdur. Öte yandan Rekabet Kurumunun ikincil düzenleme yetkisi 4054 sayılı Kanun'un belirlediği çerçeve ve 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun genel hükümler bölümünde yer alan kural ve ilkelerle sınırlandırılmış bulunmaktadır. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde yaptırımın türü idari para cezası olarak, miktarı ise teşebbüsün veya teşebbüs birliğinin nihai karar tarihinden bir önceki yıl cirosunun yüzde onuna kadar belirlenmiş olup Kurulun Kanun'da nispi olarak tespit edilen idari para cezasına ilişkin oran konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Dava konusu Yönetmelik hükümlerinde ise idari para cezası dışında bir idari yaptırım öngörülmediği ve yüzde on sınırının üzerine çıkacak bir oran belirlenmediği açık olduğundan bu hâliyle Yönetmelik hükümlerinde idari yaptırımların kanuniliği ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

ii. Yönetmelik'teki kartel tanımıyla yasaklanan davranışlar, hâlihazırda Kanun'un 4. maddesinde rekabet ihlali olarak belirtilen davranışlar olduğundan Yönetmelik'te bu davranışlara ilave yapılmamış, var olan yasakların "kartel" başlığı altında tanımlanması yoluna gidilmiş ve 4054 ve 5326 sayılı Kanunlarda yer alan idari para cezasının belirlenmesinde ihlalin ağırlığı kriterinin gözönüne alınması gerektiği yönündeki hükümleri çerçevesinde ve bu hükümlere uygun bir düzenleme yapıldığından idari yaptırımlarda kanunilik ilkesine de aykırılık görülmemiştir.

iii. Yönetmelik'in dava konusu edilen "Devam eden soruşturmalar" başlıklı geçici 1. maddesinde yer alan; bu Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da uygulanacağına ilişkin kuralın, düzenleyici işlemlerin geriye yürümezliği ilkesi ve kabahatlerde zaman bakımından uygulama kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Dava konusu Yönetmelik; yeni bir kabahat ya da yaptırım öngörmediğinden ve Kanun'da yer alan yüzde on sınırı dışında sonuç yaptırımı değiştirecek nitelikte hükümler ihtiva etmediğinden, salt

Kanun’da yer alan idari para cezasının belirlenmesine ilişkin kıstasları içeren ve idarenin her bir somut olayda sahip olduğu takdir yetkisinin geleceğe dönük olarak benzer nitelikteki tüm olaylar bakımından somutlaştırılmasını öngören hükümler ihdas edildiği anlaşıldığından Yönetmelik'in eylem tarihinde yürürlükte olmamasına rağmen henüz haklarında nihai karar verilmemiş ilgililere uygulanmasının aleyhte bir sonuç doğurması söz konusu olmamaktadır. Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına yönelik Yönetmelik'in geçici 1. maddesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

iv. Kurul kararı ve eki belge ve deliller ile kontör/dakika hediye edilen kampanyalara diğer operatörlerin katılımının reddedilmesi, bu kampanyalarda rakip GSM operatörlerinin başta kontör/dakika olmak üzere GSM faydası hediye etmesinin engellenmesi, Turkcell tarafından bu kampanyalarda alıcı firmalara, münhasır çalışılmaması durumunda mecra ve barem indirimlerinin uygulanmaması ve "Turkcelliler Kazanır" sloganının tanıtım görsellerinde kullanılması karşılığında indirim sağlanması yollarıyla, fiilî münhasırlık oluşturmak suretiyle hâkim durumunu kötüye kullandığı usulüne uygun ve elverişli ispat vasıtalarıyla tespit edilen davacı şirkete, 4054 sayılı Kanun'un 9. ve 16. maddeleri ve hukuka uygun olduğu tespit edilen dava konusu Yönetmelik hükümlerine dayanılarak 4054 sayılı Kanun'un 9/1. maddesi uyarınca görüş yazısı gönderilmesi ve 2008 mali yılının sonunda oluşan gayrisafi gelirin binde dört buçuk oranında idari para cezası verilmesine ilişkin dava konusu Kurul kararında ve bu Kurul kararına konu idari para cezasının tahsiline ilişkin olarak gönderilen yazıda hukuka aykırılık saptanmamıştır.

29. Başvurucu, bu karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunda (İDDK) temyiz yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde, esas itibarıyla önceki aşamada ileri sürdüğü iddiaları tekrarlamıştır. İDDK 21/6/2017 tarihinde, usul ve hukuka uygun olduğunu belirterek Daire kararını onamıştır.

30. İDDK kararının gerekçesinde, 4054 sayılı Kanun'un idari para cezalarının düzenlendiği 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'un 472. maddesiyle değişik 16. maddesinin dördüncü fıkrasında üçüncü fıkraya göre idari para cezasına karar verilirken 5326 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususların dikkate alınacağı hükmünün yer aldığını, Yönetmelik'in "Ağırlaştırıcı unsurlar" başlıklı 6. maddesinde ihlalin tekerrürünün temel para cezasının yarısından bir katına kadar arttırılabileceği hâller arasında sayıldığını, bu hükümlere göre, değişik zamanlarda işlenen fiillerle 4054 sayılı Kanun'un 4. veya 6. maddelerinin birden fazla ihlal edilmesi durumunda önceki fiil nedeniyle alınan Kurul kararının ihlalin tekerrürü değerlendirmesinde dikkate alınabileceğini belirtmiştir.

31. İDDK; başvurucu Şirketin GSM hizmetleri pazarındaki hâkim durumunu, kendisi ile ekonomik birlik içinde olan K. Mobil Telefon Sistemleri A.Ş.nin GSM cep telefonu pazarındaki durumunu güçlendirmek için kullandığı ve bu pazarda söz konusu Şirketin rakibi durumunda olan distribütörler aleyhine rekabeti kısıtladığından bahisle 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiğine ilişkin olarak 29/12/2005 tarihinde Kurul kararının alındığı, başvurucu Şirketin hâkim durumun kötüye kullanılması yönündeki eylemlerine ilişkin bu kararın, 23/12/2009 tarihli Kurul kararında ihlalin tekerrürü değerlendirmesinde dikkate alınmak suretiyle temel para cezasının yarısı oranında arttırılması yoluna gidildiğini vurgulamıştır. İDDK, 4054 sayılı Kanun'un idari para

cezalarının düzenlendiği 16. maddesinde değişiklik yapan 5728 sayılı Kanun'un 8/2/2008 tarihli ve 26781 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğini ve başvurucu Şirketin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesine aykırı olarak hâkim durumun kötüye kullanılması eylemine bu tarihten sonra da 2008 yılı boyunca devam ettiğini, daha önce pazardaki hâkim durumunu kötüye kullanmış olması nedeniyle 29/12/2005 tarihinde aleyhine ihlal kararı verilen başvurucu Şirketin 8/2/2008 tarihinden sonra benzer bir ihlalde bulunması hâlinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ikinci kez ihlal etmiş olacağını bilmediğinin söylenemeyeceğini değerlendirmiştir. İDDK; Daire kararının usul ve hukuka uygun bulunduğunu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığını belirterek başvurucunun temyiz isteminin reddine Daire kararının dava konusu Yönetmelik'in 3., 5., 6., 7., 8. maddeleri yönünden oybirliğiyle, dava konusu Yönetmelik'in geçici 1. maddesi ile davalı idare işlemleri yönünden ise oyçokluğuyla onanmasına karar vermiştir.

32. İDDK tarafından verilen onama kararına karşıoy yazısında; 29/12/2005 tarihli ihlalin tekerrüre esas alınamayacağı, tekerrür hükümlerinin 4054 sayılı Kanun'da 8/2/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu düzenlendiği, tekerrürün ağırlaştırıcı bir neden olarak düzenlendiği Yönetmelik'in ise 15/2/2009 tarihinde yürürlüğe girdiği, bu nedenle ancak anılan tarihlerden sonra gerçekleşen eylemler için tekerrür hükümlerinin uygulanabileceği belirtilmiştir. Bir başka karşıoy yazısında ise cezai idari işlemler uygulanırken ceza hukukunun temel prensiplerinin gözönüne alınması gerektiği, başvurucunun ilk eylemini gerçekleştirdiği 2004 yılında idarenin yönetmelik çıkarma yetkisinin bulunmadığı, 15/2/2009 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik'in geçmişe yürür şekilde uygulanmasına izin veren geçici 1. maddesinde ve bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanması sonucu başvurucuya verilen idari para cezasında hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir.

33. Başvurucu Şirket anılan karara karşı karar düzeltme isteğinde bulunmuş, İDDK 15/5/2019 tarihli kararında; karar düzeltme dilekçesinde öne sürülen hususların karar düzeltme nedenlerinden hiçbirine uymadığı gerekçesiyle kararın düzeltilmesi isteminin reddine oyçokluğu ile karar vermiştir. Karara karşı verilen oyda onama kararına karşı bildirilen gerekçelerle kararın bozulması gerektiği belirtilmiştir.

34. Başvurucu nihai kararı 12/7/2019 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

35. Anayasa'nın "Yönetmelikler" başlıklı 124. maddesi şöyledir:

"Başbakanlık, bakanlık ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartı ile, yönetmelikler çıkarabilirler. "

36. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun "Zaman bakımından uygulama" başlıklı 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"(1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılamaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur."

37. 5326 sayılı Kanun'un "Genel kanun niteliği" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır. "

38. 5326 sayılı Kanun'un "Kanunilik" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir. "

39. 5326 sayılı Kanun'un "Zaman bakımından uygulama" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir.

(2) Kabahat, failin icraî veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin oluştuğu zaman, bu bakımdan dikkate alınmaz."

40. 5326 sayılı Kanun'un "İdari para cezası" başlıklı 17. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) İdarî para cezası, maktu veya nispi olabilir.

(2) İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir.

Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

..."

41. 4054 sayılı Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır."

42. 4054 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen her türlü teşebbüsün aralarında yaptığı rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmaları ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralma niteliğindeki her türlü hukuki işlem ve davranışlar, rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler bu Kanun kapsamına girer."

43. 4054 sayılı Kanun'un "Hakim durumun kötüye kullanılması" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır.

Kötüye kullanma halleri özellikle şunlardır:

a) Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,

...

e) Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması."

44. 4054 sayılı Kanun'un "İdarî para cezası" başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...(Değişik: 23/1/2008-5728/472 md.)

Kurul, teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerine;

...

Bu Kanunun 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir.

...

Kurul, üçüncü fıkraya göre idarî para cezasına karar verirken, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate alır.

...

Bu maddeye göre verilecek idarî para cezalarının tespitinde dikkate alınan hususlar, işbirliği halinde para cezasından bağışıklık veya indirim şartları, işbirliğine ilişkin usul ve esaslar Kurulca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

45. Yönetmelik'in "Devam eden soruşturmalar" başlıklı geçici 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik hükümleri, yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında da uygulanır."

46. Yönetmelik'in "Para cezasının belirlenmesine ilişkin ilkeler" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

(1) Teşebbüs ile teşebbüs birliklerine veya bu birliklerin üyelerine verilecek para cezası belirlenirken;

a) Bu Yönetmeliğin 5 inci maddesi çerçevesinde temel para cezası hesaplanır. Temel para cezası, Kanunun 4 üncü veya 6 ncı maddelerinde yasaklanmış, piyasa, nitelik ve kronolojik süreç olarak birden fazla bağımsız davranışın saptanması halinde, her bir davranış için ayrı ayrı hesaplanır.

b) Temel para cezasının hesaplanmasından sonra, bu Yönetmeliğin 6 ncı ve 7 nci maddeleri çerçevesinde, ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar göz önünde bulundurularak arttırma ve/veya indirme yapılır.

2) Bu Yönetmelik hükümleri gereğince belirlenecek para cezası miktarı, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onunu aşamaz. Bu sınırı aşan para cezaları, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna indirilir ve koşulları bulunuyorsa bu Yönetmeliğin 7 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile Aktif İşbirliği Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

3) Teşebbüs veya teşebbüs birliklerine, Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen para cezalarının verilmesi halinde, ihlalde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ve çalışanlarına verilecek para cezası, teşebbüs veya teşebbüs birliğine verilen cezanın yüzde beşini aşamaz."

47. Yönetmelik'in "Temel para cezası" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

(1) Temel para cezası hesaplanırken, Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin, nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin;

a) Karteller için, yüzde ikisi ile yüzde dördü,

b) Diğer ihlaller için, binde beşi ile yüzde üçü, arasında bir oran esas alınır.

(2) Birinci fıkrada yazılı oranların belirlenmesinde, ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususlar dikkate alınır.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen para cezası miktarı;

(a) Bir yıldan uzun, beş yıldan kısa süren ihlallerde yarısı oranında,

(b) Beş yıldan uzun süren ihlallerde bir katı oranında, arttırılır

48. Yönetmelik'in "Ağırlaştırıcı unsurlar" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

(1) Temel para cezası,

(a) İhlalin tekerrürü halinde, her bir tekrar için,

(b) Soruşturma kararının tebliğinden sonra kartele devam edilmesi halinde, yarısından bir katına kadar arttırılır.

(2) Temel para cezası,

(a) Kanunun 4 üncü veya 6 ncı maddeleri kapsamında ortaya çıkan rekabet sorunlarının giderilmesine yönelik olarak verilen taahhütlere uyulmaması halinde, yarısından bir katına kadar,

(b) İncelemeye yardımcı olunmaması halinde yarısına kadar,

(c) Diğer teşebbüslerin ihlale zorlanması gibi hallerde dörtte bire kadar, arttırabilir

49. Yönetmelik'in "Hafifletici unsurlar" başlıklı 7. maddesi şöyledir:

(1) Temel para cezası, yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi haricinde incelemeye yardımcı olunması, ihlalde kamu otoritelerinin teşvikinin veya diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunması, zarar görenlere gönüllü olarak tazminat ödenmesi, diğer ihlallere son verilmesi, ihlal konusu faaliyetlerin yıllık gayri safi gelirler içerisindeki payının çok düşük olması gibi haller ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliği tarafından ispatlanırsa, dörtte bir ile beşte üç arasında indirilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

50. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Konut Dokunulmazlığı Hakkının, Haberleşme Hürriyetinin ve Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

51. Başvurucu; Anayasa'nın 21. maddesi uyarınca konut dokunulmazlığı hakkına ancak hâkim kararıyla müdahale edilebileceğini, hâkim kararı olmaksızın işyerinde gerçekleştirilen yerinde inceleme sonucu elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğunu, idari yaptırıma gerekçe olamayacağını belirterek konut dokunulmazlığı hakkının, haberleşme hürriyetinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince bireysel başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmektedir. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca da bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25).

53. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir (Hüseyin Aşkan, § 20). Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (Hüseyin Aşkan, § 23).

54. Somut olayda başvurucunun nihai kararı 17/7/2019 tarihinde tebliğ aldığını belirterek otuz günlük bireysel başvuru süresi içinde, 9/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu görülmektedir. Başvurucunun 12/12/2023 tarihinde ise daha önce belirtmediği ihlal iddialarını içeren ek dilekçe sunduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun ek dilekçe ile Anayasa Mahkemesine yaptığı başvuru dosyasında yer almayan iddialarda bulunduğu dikkate alındığında ihlali öğrendiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapması gerekirken bu süre geçtikten sonra 12/12/2023 tarihli ek beyan dilekçesiyle Anayasa Mahkemesi önünde ilk kez ileri sürdüğü iddialarını süresi içinde yapmadığı sonucuna varılmıştır.

55. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. İdari Para Cezasının Hesabında 2008 Mali Yılının Esas Alındığına İlişkin İddia

56. Başvurucu, lehe kanun hükmü uygulanarak 2003 yılının sonunda gerçekleşen gayrisafi gelirin esas alınması yerine 2008 mali yılı sonunda oluşan gayrisafi gelirin esas alınması suretiyle idari para cezasının hesaplanmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

57. Başvurucunun iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

58. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

59. Başvurucunun anılan itirazlarını yargılama sürecinde ileri sürmediği, dolayısıyla olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer İddialar

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

61. Başvurucu;

i. Uygulanan idari para cezasına dayanak alınan Yönetmelik hükümlerinin 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğunu, 4054 sayılı Kanun'da yıllık gayrisafi gelirin yüzde onuna kadar para cezası verileceği belirtildiği hâlde Yönetmelik'te alt ve üst sınırlar belirlenerek gayrisafi gelirin yüzde ikisi ile binde beşi arasında bir oran belirlendiğini, bu durumun Kanun'un lafzına aykırılık oluşturduğunu belirtmiştir. Temel para cezasının Kanun'a göre daha düşük oranda uygulanabileceği hâlde alt sınır belirlenmek suretiyle aleyhe durum yaratıldığını oysa düzenleyici işlemin üst hukuk kurallarına aykırı olmaması gerektiğini, kanunilik ilkesini zedelediğini iddia etmiştir.

ii. Yönetmelik'in kartel tanımı yaparak Kanun'da yer almayan yasak eylem kategorisi yarattığını, 3., 5., 6., 7., 8. maddeler ile bu kartel tanımına birtakım hüküm ve sonuçlar bağlandığını, bu durumun yönetmeliklerin kanunun açıkça yetki vermediği bir konuda yeni bir düzenleme yapamayacağı, kanun ile öngörülmeyen kuralı sınırlayamayacağı kuralına aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Anılan maddelerin iptali talebinin reddedilmesinin normlar hiyerarşisine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

iii. Yönetmelik'in geçici 1. maddesinde Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girmesinden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş olan soruşturmalar hakkında uygulanacağının düzenlendiğini, temyiz incelemesindeki muhalefet şerhlerinde de belirtildiği üzere aleyhe sonuç doğuran işlemlerin geçmişe yürümeyeceğini, bu durumun da suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini öne sürmüştür.

iv. Kurul kararında temel cezanın ağırlaştırılmasına neden olan ihlalin tekerrürü kavramının Kanun'un 16. maddesine 8/2/2008 tarihinde eklendiği, 15/2/2009 tarihinde ise Yönetmelik'in 6. maddesinde düzenlendiği, tekerrüre esas alınan ihlale ilişkin olarak Kurul tarafından verilen kararın ise 29/12/2005 tarihli olduğu oysa ağırlaştırıcı neden olarak belirtilen ihlalin tekerrürünün Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihler olan 8/2/2008 ve

15/2/2009'dan sonra işlenen fiiller için söz konusu olabileceğini belirterek kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Kurul kararından 10 yıl ve her hâlde 5326 sayılı Kanun'da öngörülen zamanaşımı süresinden önce gerçekleştiği iddia edilen birtakım eylemler gerekçe gösterilerek tekerrür hükümlerinin uygulanmasının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.

v. İdari para cezası miktarının aşırı ve orantısız bir külfet yüklediğini ve bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

vi. Mahkemelerin kararlarının gerekçesiz olduğunu, ileri sürdükleri hususların tartışılmadığını, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

62. Bakanlık görüşünde; başvurucuya verilen idari para cezası kararına karşı iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanındığı, idari yargı mercilerinin kararlarının ise keyfî veya öngörülemez nitelikte olmadığı, rekabeti bozacak eylemlere karşı piyasayı düzenleyip rekabeti bozduğuna karar verilenlerin idari para cezasına muhatap kılınmasının kamu yararına olduğu, idari yaptırım öngörülmesiyle korunan hukuki menfaatin mülkiyet hakkına yapıldığı ileri sürülen müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca başvuruya konu olayda idari yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdiği ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği, kurulan hükümler ile olgular arasında gerekli bağlantıyı gösterecek nedenlerin açıkça belirtildiği nazara alındığında mevcut başvuruda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınmasının faydalı olacağı bildirilmiştir.

63. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

b. Değerlendirme

64. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

65. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, idari para cezası uygulanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğidir. Başvurucunun suçta ve cezada kanunilik ilkesi çerçevesinde ileri sürdüğü iddiaların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuniliği unsuru kapsamında incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

66. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Mülkün Varlığı

67. İdari para cezası uygulanmasıyla başvurucunun mal varlığında eksilmeye yol açıldığı kuşkusuz olduğuna göre bu paranın başvurucu açısından mülk teşkil ettiği açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Orhan Gürel [2. B.], B. No: 2015/15358, 24/5/2018, § 43).

(2) Müdahalenin Varlığı ve Türü

68. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, §§ 55-58).

69. Somut olayda 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Söz konusu müdahaleyle rekabet hukukuyla ilgili düzenlemelerin ihlal edilmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Bu durumda başvuru konusu olaydaki müdahalenin amacı dikkate alındığında müdahalenin mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrol edilmesine ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Mars Sinema Turizm ve Sportif Tesisler İşletmeciliği A.Ş. [2. B.], B. No: 2017/23849, 10/10/2018, § 48; Mustafa Taş [1. B.], B. No: 2017/23968, 31/10/2018, § 38; Ö. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2018/18975, 15/9/2021, § 42).

(3) Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

70. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

71. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

(a) Genel İlkeler

72. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

73. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

74. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen ve hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

75. Bir uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının ve özellikle müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan kanun hükümlerinin yorumlanması derece mahkemelerinin takdirindedir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ifade edilen hükümlerle ilgili olarak derece mahkemelerince geliştirilen yorumların isabetli olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının kanunun açık lafzıyla çelişki içinde olduğu veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı ya da somut olayın ilgili kanun maddesiyle bağlantısının kurulamadığı veya kurulan bağın açıkça mantık dışı bir muhakemeye dayandığı hâllerde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (mahkemeye erişim hakkı yönünden bazı farklarla birlikte bkz. Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

76. Başvurucu 4054 sayılı Kanun'da yıllık gayrisafi gelirin yüzde onuna kadar para cezası verileceğinin belirtildiği ve herhangi bir alt sınır öngörülmediği hâlde Yönetmelik ile alt

sınırın gayrisafi gelirin binde beşi oranında belirlenmek suretiyle kanuna aykırı düzenleme yapıldığını iddia etmiştir. Başvurucu, aleyhine uygulanan para cezasının kanuna göre daha düşük miktarda tespit edilebilecekken Kurul tarafından Yönetmelik'te düzenlenen alt sınırın esas alınmasından yakınmıştır.

77. Somut olayda başvurucunun mobil pazarlama hizmetleri pazarındaki hâkim durumunu kötüye kullandığı gerekçesiyle aleyhine 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasına ve Yönetmelik'in 5. maddesine dayanılarak idari para cezası uygulanmıştır. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasında bu Kanun'un 6. maddesinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan ya da bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayrisafi gelirlerinin yüzde onuna kadar idari para cezası verileceği belirtilmiştir. Öte yandan 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin yedinci fıkrasında ise para cezalarının tespitinde dikkate alınacak hususların Kurulca çıkarılacak Yönetmelik ile belirleneceği belirtilmiştir.

78. Yönetmelik'in 5. maddesinde temel para cezası hesaplanırken Kanun'un 6. maddesinde yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin, nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayrisafi gelirlerinin karteller için yüzde ikisi ile yüzde dördü, diğer ihlaller için binde beşi ile yüzde üçü arasında bir oranın esas alınacağı düzenlenmiştir. Nitekim Kurul kararında Yönetmelik'in 5. maddesine göre yıllık gayrisafi gelirin binde beşinin temel ceza olarak belirlendiği açıklanmıştır.

79. Hiyerarşik normlar sistemi bulunan hukuk düzenimizde altta bulunan normların üst düzeydeki normlara aykırı olamayacağı kuşkusuzdur. Normlar hiyerarşisinde en üstte Anayasa bulunmakta olup kanunlar Anayasa'ya, tüzükler kanunlara, yönetmelikler ise kanun ve tüzüklere dayanmaktadır. Bir normun daha üst konumda bulunan bir norma aykırı veya bunu değiştirici nitelikte bir hüküm getirmesi mümkün bulunmamaktadır.

80. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca verilecek idari para cezaları 5326 sayılı Kanun'un genel hükümlerine tabi olup Rekabet Kurumu tarafından idari para cezaları alanında yapılacak Yönetmelik'te 5326 sayılı Kanun'un genel hükümlerinin dikkate alınması gerektiği, 5326 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yaptırımın türü, süresi ve miktarının ancak kanunla belirlenebileceği belirtilmiştir.

81. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde; yaptırımın türü idari para cezası, miktarı ise teşebbüs veya teşebbüs birliğinin nihai karar tarihinden bir önceki yıl cirosunun yüzde onuna kadar olarak belirlenmiştir. Anılan maddeye göre nispi olarak belirlenen idari para cezasına ilişkin oran noktasında Kurulun takdir yetkisi bulunmaktadır. Dava konusu Yönetmelik hükümlerinde ise yüzde on sınırının üzerine çıkacak bir oran belirlenmediği ancak binde beşi ile yüzde üçü arasında bir oranın belirlendiği anlaşılmaktadır.

82. 4054 sayılı Kanun'da idari para cezasının tespitine ilişkin hükümlerin Kurul tarafından çıkarılacak Yönetmelik ile belirleneceği düzenlenerek uzmanlık ve teknik bilgi gerektiren detaylı konuların ikincil mevzuat ile düzenlenmesi sağlanmıştır. Bir başka deyişle şeklî anlamda bir kanun ile para cezasına ilişkin detayların Yönetmelik'e bırakıldığı, Yönetmelik'te idari para cezasının ilk elden düzenlenmediği anlaşılmaktadır.

83. Yönetmelik ile yapılan düzenlemede üst sınırın Kanun'la belirlenen yüzde on olarak belirlenen oranı aşmadığı anlaşılmaktadır. Ancak Yönetmelik ile binde beşlik bir alt sınır belirlenmek suretiyle Kurulun sahip olduğu takdir yetkisinin kısıtlandığı görülmektedir. İdari para cezası uygulayacak idari makamlara geniş bir takdir yetkisi verilmesi hukuki belirlilik, hukuki güvenlik ve eşitlik ilkeleri bakımından birtakım olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu anlamda üst sınırın belirlenerek takdir yetkisinin kullanımında söz konusu olumsuz sonuçların asgariye indirilmesi mümkün olabilmekte ise de idari para cezasına alt sınır getirilmesi ile idari yaptırımın muhatapları açısından aleyhe bir durum oluşturulabilecektir. Somut olayda Kanun'la gayrisafi gelirin yüzde onuna kadar idari para cezası verilebileceği belirtilerek tanınan takdir yetkisinin Yönetmelik ile alt sınır belirlenmek suretiyle başvurucu aleyhine sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır.

84. Yönetmelik hükümleri ile idari para cezalarına alt sınır getirilmesi suretiyle yapılan sınırlandırmanın alt sınırdan aşağıda idari para cezası verilmesini engelleyerek kanuna aykırı bir durum oluşturması nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu sağlamadığı değerlendirilmiştir.

85. Öte yandan Kurulca başvurucunun aleyhine idari para cezası uygulanmasına dayanak olarak gösterilen Yönetmelik hükümlerinin 15/2/2009 tarihinde yürürlüğe girdiği anlaşılmaktadır. Yönetmelik hükümlerinin, Yönetmelik yürürlüğe girmeden önce başlatılan ancak soruşturma raporu tebliğ edilmemiş soruşturmalar hakkında uygulanabileceğine dair geçici 1. maddesine dayanılarak uygulandığı belirtilmiştir. 5326 sayılı Kanun'da ise 5237 sayılı Kanun'un zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümlerinin kabahatler bakımından uygulanacağının düzenlendiği ve başvurucunun eylemlerinin gerçekleştirildiği tarihte Yönetmelik'in henüz yürürlüğe girmemiş olduğu dikkate alındığında başvurucuya uygulanan idari para cezasının erişilebilir, belirli ve öngörülebilir bir kanuna dayandığı ve müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu söylenemeyecektir.

86. Müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı tespit edildiğinden Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde öngörülen diğer unsurlar olan meşru amaç ve ölçülülük kriterlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

87. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

88. Başvurucu Şirket, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

89. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun’un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

90. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

91. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Konut dokunulmazlığı hakkının, haberleşme hürriyetinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İdari para cezasının hesabında 2008 mali yılının esas alınması yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer iddialar yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Onüçüncü Dairesine (E.2010/2490, K.2013/2706) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İMECE GIDA MADDELERİ VE TEKSTİL ÜRÜNLERİ TURİZM TİCARET A.Ş.

B. No: 2020/33857 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/33857

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İMECE GIDA MADDELERİ VE TEKSTİL ÜRÜNLERİ TURİZM TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/33857)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : İmece Gıda Maddeleri ve Tekstil Ürünleri Turizm Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Merve HAKİMOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve hükmedilen bedelin değer kaybına uğraması nedenleriyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) 4/8/2011 tarihinde başvurucu şirkete ait Trabzon'un Akçaabat ilçesi Yıldızlı Mahallesinde bulunan 101 ada 70 parsel sayılı taşınmazın ve taşınmaz üzerinde bulunan Alışveriş Merkezinin (AVM) yol ve emniyet sahası olarak kullanılmak üzere kamulaştırılmasına karar vermiştir. Kıymet Takdir Komisyonunca arsa bedeli m² birim fiyatı 700 TL olmak üzere toplam 2.378.418 TL, bina bedeli ise 10.211.848,02 TL olarak belirlenmiş toplam kamulaştırma bedeli 12.590.266,02 TL olarak tespit edilmiştir. İdare ile başvurucu arasında Komisyon tarafından belirlenen bedel üzerinden anlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından Akçaabat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır.

3. Mahkemece yapılan keşif sonucunda alınan bilirkişi raporunda taşınmazın arsa vasfında

olduğu ve üzerinde AVM bulunduğu da dikkate alınarak taşınmazın arsa bedeli m² birim fiyatı 2.783,85 TL olmak üzere toplam 8.786.555,60 TL olarak tespit edilmiş, bu bedele bina bedeli ve ilave imalat bedelleri de eklenmek suretiyle toplam kamulaştırma bedeli 22.089.376 TL olarak tespit edilmiştir. Rapora taraflarca yapılan itiraz üzerine Mahkemece ek bilirkişi raporu alınmış ve bu raporda önceki raporda emsal olarak kabul edilemeyeceği belirtilen taşınmaz emsal olarak değerlendirilmek suretiyle toplam kamulaştırma bedeli 22.391.586,83 TL olarak belirlenmiştir. Mahkemece ek bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, kamulaştırma bedelinin 22.391.586,83 TL olarak belirlenmesine ve dava konusu taşınmazın başvurucu adına olan tapu kaydının iptali ile yol olarak tapudan terkinine karar verilmiştir.

4. Tarafların temyiz talebinde bulunmaları üzerine mahkeme kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesince) bozulmuştur. Bozma kararında hükme esas alınan bilirkişi kurulunun kök raporunda eski tarihli satışın emsal alındığı, ek raporda ise kök raporda vergi resim ve harçtan kaçınmak için muvazaalı olduğu gerekçesiyle emsal alınmayan satışın emsal alındığı, bu sebeple bilirkişi raporlarının hüküm kurmaya elverişli olmadığı belirtilerek yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması gerektiği belirtilmiştir.

5. Mahkemece bozma kararına uyularak bozma kararı doğrultusunda yeni bir heyet ile keşif yapılmasına karar verilmiş ve yapılan keşif sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunda taşınmazın arsa vasfında olduğu değerlendirilerek taşınmazın değerine etki eden faktörler tek tek sayılmıştır. Bu kapsamda taşınmazın belediyenin tüm hizmetlerinden yararlandığı belirtilmiş, Trabzon il merkezine ve Akçaabat ilçe merkezine yakınlığından bahsedilmiştir. Yine taşınmazın denize olan konumuna, eğitim merkezlerine, hastanelere, Trabzon Şehir Stadyumu'na, otel, lüks daireler ve ticarethanelere olan yakınlığına yönelik açıklamalara yer verilmiş; taşınmazda bulunan değer artırıcı üstünlük ve değer azaltıcı eksikliklerin tayin ve tespitinde taşınmazın dava tarihindeki durumu esas alınarak değerlendirme yapıldığı açıkça ifade edilmiştir. Bu tespitler ışığında taşınmazın arsa bedeli 9.458.798,50 TL olarak tespit edilmiş; bu bedele taşınmaz üzerindeki yapı ve inşaat imalatları, AVM'deki elektriksel altyapı ve sistemleri ile mekanik donanımların bedelleri de eklenmek suretiyle toplam kamulaştırma bedeli 26.660.657,78 TL olarak belirlenmiştir.

6. Tarafların itirazı üzerine Mahkemece ek bilirkişi raporu alınmış, raporda tarafların itirazı her bir ihtisas mühendisi tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda düzenleme ortaklık payı oranının taşınmazın bedeline etkisi hakkında detaylı açıklama yapılmış ve düzenleme ortaklık payı oranı ne kadar yüksek ise arsa birim m² oranının da doğru orantılı olarak yükseleceği vurgulanmıştır. Buradan hareketle dava konusu taşınmazın düzenleme ortaklık payı oranının %5,5648 olduğu belirtilerek düzenleme ortaklık payı oranı %20, %30 veya %40 olan parsellerin dava konusu taşınmazla komşu olsalar bile arsa birim m² bedellerinin aynı olamayacağı ifade edilmiştir. Öte yandan ilk rapordan farklı olarak bina yapılmadan önce yapılmış olan fore kazık uygulaması bedeli de hesaba katılmış, elektrik ve makine işlerine yönelik bedellere de ilave hesaplar yapılarak bu bedeller de artırılmıştır. Sonuç olarak toplam kamulaştırma bedeli 26.940.899,12 TL olarak tespit edilmiştir.

7. Mahkemece ek bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, kamulaştırma bedelinin 26.940.899,12 TL olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay Dairesince yapılan temyiz ve karar düzeltme incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 14/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 5/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, taşınmaza emsal olabilecek tüm taşınmazların dosyaya sunulmasına karşın Mahkemece bu emsallerden daha düşük bedelli taşınmazlar emsal alınarak başvuruya konu taşınmazın değerinin belirlendiğini, dosyaya sunulan emsal taşınmazların değerlendirmeye alınmamasının gerekçelendirilmediğini, başvuruya konu taşınmazın bitişiğinde bulunan ve m² birim fiyatı 6.000 TL olarak belirlenen taşınmazın herhangi bir resmî kayda veya bilimsel veriye dayanmaksızın emsal taşınmaz olarak değerlendirilmediğini, taşınmazın metrekare fiyatının ise belirtilen taşınmazın yarısından az olacak şekilde 2.783,85 TL olarak belirlendiğini, taşınmazın değer artırıcı özelliklerinin tam anlamıyla değerlendirmeye alınmadığını, AVM'nin özellikleri değerlendirilmeden sıradan bir yapı gibi bedel belirlendiğini, hükmedilen tazminatın değer kaybına uğradığını ve yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kamulaştırma bedelinin ödenmesi hâlinde başvurucunun mağdur sıfatının devam edip etmediğinin değerlendirilmesi gerektiği, diğer hak ihlali iddialarının ise kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu belirtilmiş ve Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği görüşü bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

12. Başvurucu, başvuru tarihinden sonra ek beyan olarak sunduğu dilekçede taşınmaz üzerindeki AVM'yi hizmete açtıkları 2005 yılından gerçek anlamda 2008 yılına kadar işletebildiklerini, kamulaştırma söylentileri nedeniyle AVM'den ayrılmalar başladığından hasılatın düştüğünü, AVM'nin bu nedenle 2011 yılında kapatıldığını, kamulaştırmanın 2014 yılında yapıldığını, ilk ödemenin ise 2/9/2015 tarihinde gerçekleştiğini, bu nedenle zarara uğradığını ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ancak başvuru formu ve eklerinde bu şikâyete açık bir biçimde yer vermemiştir. Bu durumda başvuru formu ve eklerinde yer almayıp başvuru süresi sona erdikten sonra dile getirilen şikâyetin değerlendirilebilmesi mümkün görünmemiştir. Öte yandan başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik ihlal iddiası dışındaki diğer tüm iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek

mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli gerekçeyle gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

14. Başvuruya konu olayda başvurucu; taşınmaza emsal olabilecek tüm taşınmazların dosyaya sunulmasına karşın Mahkemece bu emsallerden daha düşük bedelli taşınmazlar emsal alınarak başvuruya konu taşınmazın değerinin belirlendiğini, dosyaya sunulan emsal taşınmazların değerlendirmeye alınmamasının gerekçelendirilmediğini, ayrıca başvuruya konu taşınmazın bitişiğinde bulunan ve m² birim fiyatı 6.000 TL olarak belirlenen taşınmazın herhangi bir resmî kayda veya bilimsel veriye dayanmaksızın emsal taşınmaz olarak değerlendirilmediğini ileri sürmüştür. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporlarında, başvurucunun emsal olarak belirttiği taşınmazın satışının diğer emsal taşınmazlara oranla yüksek olduğu belirtilerek söz konusu satışın muvazaalı olduğu kanaatine varılması dolayısıyla emsal taşınmaz olarak belirlenmediğinin ifade edildiği görülmüştür. Dolayısıyla Mahkemece başvurucunun söz konusu iddiasına yönelik olarak diğer emsal taşınmazların satış oranlarıyla mukayese edilmek suretiyle değerlendirme yapıldığı görülmüştür. Diğer taraftan Mahkemece hükme esas alınan ek bilirkişi raporunda, dava konusu taşınmaz ile emsal olarak belirtilen taşınmazlar arasındaki m² birim fiyatına ilişkin farklılığın taşınmazların düzenleme ortaklık payı oranıyla alakalı olabileceği açıklanmıştır (bkz. § 6).

15. Başvurucu, taşınmazın değer artırıcı özelliklerinin tam anlamıyla değerlendirmeye alınmadığını ileri sürmüş ise de Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda taşınmazın dava tarihindeki durumunun esas alındığı ve taşınmaza etki eden faktörler tahdidi olarak sayılmak suretiyle değerlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır (bkz. § 5). Bu kapsamda başvuruya konu taşınmaz yönünden Kıymet Takdir Komisyonunca belirlenen bedelin oldukça üzerinde bir bedel tespit edilmiştir (bkz. § 2).

16. Başvurucu, AVM'nin özellikleri değerlendirilmeden sıradan bir yapı gibi bedel belirlendiğini ileri sürmüştür. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporlarında AVM'de kullanılan malzemelerin kalitesi dikkate alınarak piyasa fiyatlarının üzerinde hesaplamalar yapıldığının açıklandığı, ayrıca raporda dava konusu taşınmaz üzerindeki yapı ve inşaat imalatları, elektriksel altyapı ve sistemleri ve mekanik donanımlar ayrı ayrı değerlendirmeye alınmak suretiyle hesaplama yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla Mahkemece başvuruya konu taşınmazın üzerinde bulunan binaya yönelik yeterli inceleme ve değerlendirme yapılmak suretiyle karar verildiği anlaşılmaktadır.

17. Sonuç olarak somut başvuruda başvurucunun bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı değerlendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğramasına İlişkin İddia

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz [1. B.], (B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile 20.000.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin

nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğradığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Akçaabat 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/233, K.2019/179) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZHAN ÖMER DEMİR

B. No: 2020/35455 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35455

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZHAN ÖMER DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35455)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Oğuzhan Ömer DEMİR

Vekili : Av. Ali Rıza KAPLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ve ByLock verilerini içeren dijital materyaller üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Giresun Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 8/3/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucu hakkında farklı soruşturmalar kapsamında verilen beyanlara dayanılmıştır. İddianamede ayrıca başvurucunun 0 (505)...20 numaralı hat üzerinden ByLock programı kullandığı iddialarına yer verilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile Giresun 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye

başlanan yargılamada tensip zaptı ile birlikte başvurucunun ByLock görüşme içeriklerinin ilgili kurumlardan istenmesine karar verilmiştir.

5. Başsavcılık tarafından 7/6/2017 tarihinde -başvurucunun mahrem yapılanma içinde olduğuna dair elde edilen bazı delillere istinaden- aynı suçtan birleştirme talepli bir dava daha açılmıştır. Mahkeme tarafından her iki dava dosyası birleştirilmiş ve yargılama dokuz celsede bitirilmiştir.

6. 15/6/2017 tarihli birinci ve ikinci celsede başvurucu hakkında düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı Mahkemeye sunulmuştur. ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağında başvurucunun user-ID numarasının 20673, kullanıcı adının berkay0606 ve şifresinin dede.1907 olduğu belirtilmiştir. Yine bu celselerde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından örgütün mahrem yapılanmasına yönelik yürütülen bir soruşturmada ele geçirilen dijital materyallerdeki bazı bilgi ve belgeler dosyaya eklenmiştir. Bu belgelerde başvurucunun örgütün mahrem yapılanmasına 2013 yılında katıldığına, görevinin öğretmen, kod adının Levent, vasfının ise "C" olduğuna dair tespitler yapılmıştır.

7. 14/9/2017 tarihli üçüncü celsede başvurucunun kullandığı 0(505)...20 numaralı GSM hattı ile ByLock programına ait olduğu bildirilen IP adreslerine 1/1/2014 ila 1/8/2016 tarihleri arasında erişim sağlanıp sağlanmadığı hususunun sorulması için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna (BTK) müzekkere yazılmasına, başvurucu hakkında beyanda bulunan tanıklar E.A., B.Ç. ve H.H.Ç.nin istinabe yoluyla dinlenilmesine karar verilmiştir.

8. 1/12/2017 tarihli dördüncü celsede başvurucu hakkında BTK'ya yazılan müzekkereye cevap verilmiş ve başvurucunun ByLock programına 11/8/2014 - 27/4/2015 tarihleri arasında 18.149 kez giriş yaptığı belirtilmiştir. Bu celsede ayrıca tanık E.A.nın istinabe yoluyla alınan beyanları dosyaya eklenmiştir. Başvurucu, tanıkların huzurda ya da Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla dinlenmesini ve ByLock verileri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmasını talep etmiş ancak celse sonunda başvurucunun her iki talebi de reddedilmiştir. Bununla birlikte başvurucuya tanıklara sormak istediği soruları yazılı bir şekilde sunması için bir hafta süre verilmiştir. Başvurucu, Duruşma Tutanağı'nın kendisine tebliğ edilmesinin akabinde tanıklara sorulmasını istediği soruları 11/12/2017 tarihinde Mahkemeye bildirmiştir.

9. 27/2/2018 tarihli beşinci celsede tanıklar B.Ç. ve H.H.Ç.nin istinabe yoluyla alınan -başvurucunun yazılı olarak sunduğu soruları da cevaplandırdıkları- beyanları dosyaya eklenmiş ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla usule ilişkin bazı işlemler yapılmıştır.

10. 15/5/2018 tarihli altıncı celsede başvurucu hakkında beyanda bulunan tanık N.D.nin istinabe yoluyla dinlenilmesine karar verilmiştir. Bu celsede ayrıca iddia makamı tarafından esas hakkında mütalaa sunulmuştur.

11. 10/7/2018 tarihli yedinci celsede tanık N.D.nin istinabe yoluyla alınan beyanları dosyaya eklenmiştir.

12. 11/9/2018 tarihli sekizinci celsede Mahkemece eksikliklerin giderilmesi amacıyla usule ilişkin bazı işlemler yapılmıştır.

13. Başvurucunun tüm bu celselerde savunmaları alınmış; dosyaya giren belgelere, hakkında verilen beyanlara ve esas hakkında mütalaaya karşı diyecekleri sorulmuştur. Başvurucu savunmalarında tanık beyanlarının gerçeği yansıtmadığını ve ByLock programını kullanmadığını ileri sürmüştür.

14. 8/11/2018 tarihli dokuzuncu celsede başvurucu, müdafii huzurunda esas hakkında mütalaaya karşı son kez savunmasını yapmış ve yargılama sona ermiştir. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

15. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...06.04.2017 ve 24.05.2018 tarihli Giresun Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünün (KOM) raporlarına göre; 0505[...]20 numaralı GSM hattı üzerinden 35216605554390 IMEI numaralı cep telefonu ile 11.08.2014 tarihinden itibaren [ByLock] programının kullanıldığı tespit edilmiştir.

ID: 20673

Kullanıcı Adı: berkay0606

Şifre: dede.1907.

Adı: berkay'dır.

Sanığın [ByLock] üzerinden yaptığı aramalar incelendiğinde; konumu ile uyumlu olarak, Artvin Çoruh Üniversitesinde, Anadolu Üniversitesinde, Gaziantep Üniversitesinde, Hitit Üniversitesinde görevli öğretim üyelerinin arandığı; diğer yandan Muradiye İlçe Müdürlüğünde, Kırıkkale İl Emniyet Müdürlüğünde çalışan polis memurları ile irtibat halinde olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, sanıktan ele geçen 354026071715137 IMEI numaralı cep telefonu üzerinde dijital materyal incelemesi yapılmıştır. Dijital materyal inceleme raporuna göre; bahse konu cep telefonunda [ByLock] isimli programın yüklü olduğu ayrıca [ByLock] yazılımının kalıntılarını silmek için programlanmış kodlar tespit edilen mastercelan.apk isimli uygulamanın bluetooth üzerinden alındığı anlaşılmıştır.

...

Tanık beyanları gözetildiğinde;

Sanık 2010-2015 yılları arasında devlet güvenlik bürokrasisinde hayati önemi haiz Polis Akademisinde FETÖ yapılanması içerisinde polis memurları ve emniyet müdürlerinin sohbet hocalığını yaparak onları sohbetlere çağırarak örgütün emniyet yapılanmasında mahrem imamlık yapmış, yine devlet güvenlik bürokrasisinde hayati önemi haiz BTK'da çalışan uzman yardımcılarının imamlığını yapmış ve onlara örgütün sohbet toplantılarını düzenlemiş, BTK'da çalışan uzman yardımcısına tutuklu olan bir FETÖ üyesi aleyhine olan verilerin silinmesi talimatını vermiş ve sanığın talimatı doğrultusunda bu veri silinmiştir.

...

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunun 25.04.2017 tarih ve 2017/64652 sayılı soruşturması kapsamında ele geçirilen hard disk içerisinde sanık Oğuzhan Ömer hakkında da bilgiler mevcuttur.

Bu bilgiler doğrultusunda oluşturulan veri inceleme raporuna göre, sanığın örgüt içerisindeki kod adı Levent, görevi öğretmen, vasfı ise C'dir. Sanığın örgütün mahrem yapılanmasına katıldığı tarih ise 2013 yılıdır. 'Öğretmen'ler, 'örgüt üyesi EGM personeli ile bire bir ilgilenen, toplantılar yapan ve örgütsel talimatları doğrudan ileten mahrem imamlardır.' Bu bilgiler, yukarıda ayrıntılarıyla açıklanan tanık beyanları ile de

örtüşmektedir.

...

Tüm deliller göstermektedir ki;

Sanık Oğuzhan Ömer Demir'in örgütün gizli haberleşme programı olan [ByLock] programını her türlü şüpheden uzak teknik verilerle tespit edildiği üzere kullanması; 2010-2015 yıllarında Polis Akademisinde çalıştığı görev süresi boyunca emniyet personellerini örgüt toplantılarına çağırması ve bu personellere imamlık yapması, örgütün mahrem yapılanmasında mahrem imamlık görevi üstlenmesi; BTK'da uzman yardımcılarının imamlığını üstlenerek kurumda FETÖ sanığı aleyhine olan bir verinin silinmesi talimatını vermesi; örgüt içerisinde kod isim kullanması şeklindeki hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanığın Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY) üyesi olduğu anlaşılmıştır.

...

Sanık Oğuzhan Ömer Demir'in örgütün gizli haberleşme programı olan [ByLock] programını her türlü şüpheden uzak teknik verilerle tespit edildiği üzere kullanması, 2010-2015 yıllarında Polis Akademisinde çalıştığı görev süresi boyunca emniyet personellerini örgüt toplantılarına çağırması ve bu personellere imamlık yapması, örgütün mahrem yapılanmasında mahrem imamlık görevi üstlenmesi, BTK'da uzman yardımcılarının imamlığını üstlenerek kurumda FETÖ sanığı aleyhine olan bir verinin silinmesi talimatını vermesi, örgüt içerisinde kod isim kullanması gibi hususların ortaya koyduğu yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik ile bu çeşitliliğin mahiyeti karşısında sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 314/2. fıkrasında düzenlenen ''silahlı terör örgütüne üye olma'' suçu için temel ceza asgari hadden uzaklaşılmak suretiyle verilmiştir..."

16. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunması üzerine dosya Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 25/2/2019 tarihinde karar verilmiştir.

17. Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiş ve temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün düzeltilerek onanmasına 6/7/2020 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 5/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiaları dışında kalan şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hak ve ilkelerin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkları duruşmada sorgulayamadığını, ByLock verilerini içeren dijital materyaller üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını, bu hususlaki taleplerinin aşamalar boyunca reddedildiğini ve böylece tanık sorgulama hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

21. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, tanık beyanlarının başvurucuya okunduğu ve gerekçeli kararda belirtilen delillere istinaden mahkûmiyet kararı verildiği belirtilmiş; başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiş ancak başvurucu herhangi bir cevap dilekçesi ibraz etmemiştir.

22. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

25. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

26. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

27. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

28. Somut olayda başvurucu, kendisi hakkında beyanda bulunan tanıklarla herhangi bir şekilde yüz yüze gelmemiştir. Tanıkların istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili Duruşma Tutanakları ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün, tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

29. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliği ifadesinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma hakkının güvenceleri anlamsızlaşır. Bu

bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

30. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin değerlendirmesinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

31. Somut olayda Mahkeme; başvurucu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını ByLock deliline, başka bir soruşturmada elde edilip içinde başvurucunun örgütün mahrem yapılanmasında görev yaptığına ilişkin bilgiler bulunan dijital materyallere ve tanık beyanlarına dayandırmıştır.

32. Yargıtay özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Yalçınkaya/Türkiye (B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararından sonraki tarihlerde verdiği kararlarda yazışmalarında örgütsel içerik tespit edilemeyen sanıkların ByLock programını örgütsel iletişim amacıyla kullanıp kullanmadıklarının ve örgüt yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre ve ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanaklarına yansıyan verilere yönelik- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini güncel ve istikrarlı içtihatlarında belirlemiştir (bkz. Ali Bayram İskender [GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025, §§ 19-25).

33. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'na göre sanığı arkadaş listesine ekleyen, sanığın kendi listesine eklediği veya irtibatlı olduğu (roster kayıtları) -kimlik bilgileri belirlenebilmiş olan- diğer ByLock kullanıcıları hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, varsa bu kişilerin sanıkla ilgili olarak aşamalarda verdikleri tüm ifadelerin getirtilerek icabında tanık olarak dinlenmelerinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca -lüzum görülmesi hâlinde- Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında verilmiş herhangi bir ifade bulunup bulunmadığının da araştırılması, varsa bu İfade Tutanaklarının onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, aynı Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatıyla dinlenerek bunun sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

34. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve

yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi; anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

35. Somut olaydaki mahkûmiyet kararı incelendiğinde başvurucunun örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandığının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği anlaşılmıştır.

36. Benzer şekilde her ne kadar Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen bazı veriler hükme esas alınmış ise de Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler, mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

37. Buna karşın mahkûmiyet kararına ByLock kullanımının ve Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen verilerin yanı sıra bazı tanık beyanlarının da esas alındığı anlaşılmış, hükme esas alınan tanık beyanlarında başvurucunun örgütsel faaliyetleri ile ilgili anlatımlar olduğu tespit edilmiştir.

38. Bu kapsamda hükme esas alınan beyanlarda,

i. Tanık E.A., Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına (TİB) başladıktan sonra bir kısım arkadaşı ile bir grup oluşturduklarını, bu gruptan akademisyen ve üç oğlu olan ismini daha sonra Oğuzhan Ömer olarak bildiği şahsın sorumlu olduğunu, 17-25 Aralık sürecine kadar haftada bir bazen de on beş günde bir birbirlerinin evinde sohbet toplantıları yaptıklarını, 17-25 Aralık sürecinden sonra da tedbir amaçlı bu sohbetlerin zamanının ayda bire kadar çıktığını, bu toplantılarda Fetullah Gülen'in kitaplarını okuduklarını, kurumda çalıştığı sırada 17-25 Aralık sürecinin yaşandığını ve kurum içinde yönetim değişikliklerinin yapıldığını, BTK bünyesinde Teknik Sistemler Dairesinde görev yaptığını, süreçten sonra Kurum Veri Merkezinin giriş kapısında polislerin nöbet tutmaya başladığını, veri merkezi sunucularında sorun olduğunda veya ihtiyaç durumunda ilgili sunucunun sorumlusu ile çalıştığı kısımdaki görevlilerden birisinin merkezî girişe kayıt yaptırarak beraber soruna müdahale ettiğini, bir gece sanık Oğuzhan Ömer'in evine elinde bir IP numarası yazılı kâğıt ile geldiğini, bir IP adresli sunucu ile ilgili olarak TİB Bilgi Sistemleri Dairesinde çalışan M.C.ye yardım etmesini kendisine söylediğini, ertesi gün M.C. ile merkezî sistem odasına indiklerini, TİB'de çalışan ve o sıralarda tutuklu bulunan B.K.nın test işlemleri için kullandığı ilgili sunucudaki daha önceden silinmiş olan verileri geri getirilemeyecek şekilde yeniden formatladıklarını, olaydan sonra Oğuzhan Ömer'in yanına geldiğini ve önceden verdiği IP numarası ile ilgili ne yaptığını sorduğunu, kendisinin de gerekeni yaptığını söylediğini, bu olaydan sonra da sanık Oğuzhan Ömer ile sohbetlere devam ettiklerini ve ona ''abi'' diye hitap ettiklerini,

ii. Tanık B.Ç., 2010 yılında kardeşinin hayatını kaybetmesi sonrasında boşluğa düştüğünü,

yapının devletin tüm kurumlarını sarması neticesinde yapı ile tanışmak istediğini, devresi olan ve polis akademisinde akademisyen olarak görev yürüten Oğuzhan Ömer Demir ile tanışınca örgütün toplantılarına katılmaya başladığını, bu toplantılara Oğuzhan Ömer'in imamlık yaptığını, üç kişilik grupla beş-altı ay kadar haftada bir ve on beş günde bir olmak üzere toplantılar gerçekleştirdiklerini,

iii. Tanık H.H.Ç., 2013 yılında Polis Akademisinde göreve başladığını, 2014 yılı Ağustos ayına kadar Akademide çalıştığını, Akademi süresince Akademide öğretim üyesi olarak görev yapan Oğuzhan Ömer'in kendisi ile irtibata geçtiğini ve kendisini örgütün sohbet toplantılarına çağırdığını,

iv. Tanık N.D., 2012 yılına kadar Polis Akademisinde okutman olarak görev yaptığını, sanığın FETÖ'nün Polis Akademisi sorumlusu Orhan kod adlı R.A.nın ekibi içinde yer aldığını, sanığın Akademi öğretim üyeleri ve öğrencilerinin FETÖ kapsamında organizasyonu ile ilgilendiğini, Akademi içindeki birtakım kişilerce oluşturulan grubun sorumlusu olduğunu anlatan ifadelerde bulunmuştur.

39. Gerekçeli karar içeriği, hükme esas alınan ByLock kullanımı ve Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen verilere ilişkin Yargıtay uygulaması ile başvurucu hakkında verilen tanık beyanları gözönüne alındığında, duruşmada dinlenmeyen tanıkların beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Somut olayda Mahkeme ayrıca verilecek cezayı belirlerken cezanın alt sınırından uzaklaşarak başvurucunun teşdiden cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli karar içeriğinden ise alt sınırdan uzaklaşma nedeni olarak sorgulanamayan tanıkların beyanlarının esas alındığı anlaşılmıştır (bkz. § 15). Dolayısıyla sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarının hem mahkûmiyet hükmü hem de cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi bakımından belirleyici delil olarak esas alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

40. Tanıkların yazılı beyanları duruşmada okunmuş ise de; başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış ve tanıkların anlatımlarını kendi argümanlarıyla test etme fırsatı elde edememiştir. Başvurucunun hazır bulunduğu bir ortamda test edilememiş bahse konu tanık beyanlarının ise hem mahkûmiyet hükmünde hem de cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici delil olarak esas alındığı anlaşılmıştır.

41. Doğrudan doğruyalık ilkesine de aykırılık oluşturan bu durumun uyuşmazlığın aydınlatılmasında bir zafiyete yol açma riski bulundurduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, § 94). Bununla birlikte doğrudan doğruyalık ilkesi kapsamında güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanlarının hem mahkûmiyet hükmü hem de cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici delil olarak esas alınmasına rağmen savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır.

42. Her ne kadar başvurucuya tanıklara yazılı bir şekilde soru sorma imkânı tanınmış ise de bu durumun tek başına savunma tarafının maruz kaldığı zorlukları telafi edecek güvenceler içerdiği söylenemeyecektir. Kaldı ki başvurucu hakkında diğer tanıklara nazaran çok daha geniş beyanlarda bulunan E.A.ya yargılama boyunca yazılı olarak dahi soru sorulması mümkün olmamıştır. Bu bağlamda somut olayda hiçbir şekilde dinlenmemiş ve dinlenmesi için de herhangi bir çaba gösterilmemiş tanıkların duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin ve yazılı beyanlarının hükme esas alınmasının bir

bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

44. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği yönündeki iddialar hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

45. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

49. Başvurucunun herhangi bir bilgi ve belge ibraz etmemesi nedeniyle maddi tazminat talebinin, ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacak olması nedeniyle de manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Giresun 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/84, K.2018/272) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

---

50 5[...]20 numaralı GSM hattına ilişkin hedef IP bilgilerini içerir BTK CD'si incelendiğinde; [ByLock] programına 11.08.2014-27.04.2015 tarihleri arasında 18.149 kez giriş yapıldığı anlaşılmaktadır. [ByLock] baz istasyon bilgilerinden programın Ankara ilinde kullanıldığı gözükmektedir. Sanık 2010-2015 yılları arasında Polis Akademisinde görevli olduğundan bu hattı ve [ByLock] programını Ankara ilinde kullandığı tespit edilmiştir.

206 73 ID numaralı kullanıcıyı [ByLock] programında ekleyenlerin bu kullanıcıya verdikleri isimler: 'oğzhan demet', 'OğuzhanOmer', 'ohanomer', 'Oğuzhan'dır.

İSMAİL KÖSE

B. No: 2020/36714 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36714

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL KÖSE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36714)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : İsmail KÖSE

Vekilleri : Av. Musab KÖSE Av. Behice Betül KÖSE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza soruşturması kapsamında mal varlığına uygulanan elkoyma tedbiri nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

4. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Müteaddit defa uzatılan OHAL 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

7. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına (PDY) üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu soruşturmanın başlatıldığı tarihte Yargıtay üyesi olup yapılan soruşturma çerçevesinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 29/7/2016 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından haklarında soruşturma yürütülen ekli listede gösterilen başvurucu dâhil 196 şüphelinin mal varlığı hakkında elkoyma tedbiri uygulanmasını talep etmiştir.

8. Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 1/8/2016 tarihinde Başsavcılığın talebini kabul etmiştir. Hâkimlik tarafından kararın ekinde yer alan diğer şüphelilerle birlikte başvurucunun tüm bankalardaki hesaplarına, tapuda kayıtlı tüm gayrimenkullerine, tüm ulaşım araçlarına ve her türlü hak ve alacaklarına, maaş hesaplarına, son aldıkları maaşları kadar paranın aylık harcamaları için o ay içinde çekmelerine izin verildikten sonra arta kalanı üzerine elkoyma tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir. Kararda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi ile 27/7/2016 tarihli ve 29783 (2. mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (668 sayılı KHK) 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi dayanak olarak gösterilmiştir.

9. Hâkimlik kararın gerekçesinde; soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere göre FETÖ/PDY'ye üye oldukları iddiasıyla haklarında soruşturma açılan şüphelilerin bir kısmının tutuklandığı, bir kısmının ise adli kontrol şartı ile serbest bırakıldığı açıklanmıştır. Hâkimlik, tutuklu olan şüphelilerin yakınlarına verdikleri veya vermek istedikleri vekâletnameler ile mal varlıklarını devretmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. Hâkimlik, şüphelilerin soruşturmaya konu suçu işlediklerine, mal varlıklarının FETÖ/PDY'nin faaliyetleri neticesinde elde edildiğine ve mal varlıklarını devretmeye çalıştıklarına dair somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesinin bulunduğunu belirtmiştir.

10. Başsavcılık 12/8/2016 tarihinde başvurucu hakkında ifadesinin alınmasına yönelik olarak yakalama kararı çıkarılmasını talep etmiştir. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği aynı tarihte talebi kabul ederek adresi belli olmadığı ve aramalara rağmen bulunamadığından ifadesi alınmak üzere başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 98. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yakalanmasına karar vermiştir.

11. Başvurucu vekili 17/7/2020 tarihinde elkoyma kararına itiraz etmiştir. Hâkimlikçe 17/7/2020 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararda, soruşturmanın devam ediyor olması ve verilen tedbir kararında herhangi bir isabetsizlik bulunmaması gerekçe olarak belirtilmiştir.

12. Başvurucu vekili, Hâkimlik kararına 10/8/2020 tarihinde itiraz etmiş; Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 17/8/2020 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda, Hâkimlik kararında herhangi bir isabetsizlik bulunmaması gerekçe olarak belirtilmiştir.

Anılan karar, başvurucuya 2/9/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

13. Başsavcılıkça 12/12/2023 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK) rapor talep edilmiş, MASAK tarafından 4/1/2024 tarihinde rapor düzenlenmiştir. Söz konusu raporda başvurucuya ait dört adet taşınmaz yevmiye kaydının bulunduğu, sahibi olduğu mal varlığını suçtan elde ettiğine dair somut verilere ulaşılamadığı, nihai değerlendirmenin Başsavcılıkça yapılabileceği değerlendirilmiştir. MASAK raporunda ayrıca başvurucunun Asya Katılım Bankasındaki hesap bilgilerine ve başvurucunun para transferi ilişkisinde bulunduğu T.E.D.nin silahlı terör örgütü üyeliği suçundan yapılan soruşturma kapsamında aranan kişilerden olduğu tespitine değinilmiştir.

14. Başvurucu, kolluk görevlilerince Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğince 2016 yılında verilen yakalama kararı uyarınca 4/1/2025 tarihinde yakalanmıştır. 8/1/2025 tarihinde Başsavcılık tarafından ifadesi alınarak tutuklamaya sevk edilen başvurucunun Hâkimlikçe sorgusu yapılmış ve aynı tarihte tutuklanmasına karar verilmiştir. Hâkimlik tutuklama kararının gerekçesinde; başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğine dair tevil yollu ikrarı içeren savunma yaptığını, savunmasında ByLock programını indirip kurduğunu kabul ettiğini, hakkındaki tanık beyanları, HTS kayıtları, kolluk tutanakları ve tüm dosya kapsamına göre şüphelinin atılı suçu işlediği yönünde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğunu, 2016 yılında hakkında çıkarılan yakalama kararına rağmen yaklaşık dokuz yıl kaçak olarak yaşadığını, somut kaçma şüphesinin bulunduğunu belirtmiştir. Yürütülen soruşturma neticesinde başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan kamu davası açılmış, ceza yargılaması Yargıtay 3. Ceza Dairesince (Daire) ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürütülmüştür. Dairece 10/4/2025 tarihli celsede başvurucu hakkındaki mal varlığına konulan tüm tedbirlerin 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesi gereğince kaldırılmasına karar verilmiştir.

15. Dairece yürütülen yargılama neticesinde başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 27/11/2025 tarihinde mahkûmiyet kararı verildiği, yargılamanın temyiz incelemesinde olduğu tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 5271 sayılı Kanun’un "Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma" başlıklı 128. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

a) Taşınmazlara,

b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,

c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,

d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,

e) Kıymetli evraka,

f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,

g) Kiralık kasa mevcutlarına,

h) Diğer malvarlığı değerlerine,

Elkonulabilir. Somut olarak belirlenen Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir. (Ek cümle: 21/2/2014 – 6526/10 md.) Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir.

(2) Birinci fıkra hükmü;

a) Türk Ceza Kanununda tanımlanan;

…

18. (Değişik: 2/12/2014-6572/41 md.) Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316),

... hakkında uygulanır"

(3) Taşınmaza elkonulması kararı, tapu kütüğüne şerh verilmek suretiyle icra edilir.

(4) Kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen elkoyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur.

(5) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba elkonulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya malî kuruma derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili banka veya malî kuruma ayrıca tebliğ edilir. Elkoyma kararı alındıktan sonra, hesaplar üzerinde yapılan bu kararı etkisiz kılmaya yönelik işlemler geçersizdir.

...

(7) Hak ve alacaklara elkoyma kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhâl bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili gerçek veya tüzel kişiye ayrıca tebliğ edilir.

...”

17. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

…

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

(2) Birinci fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler, ilgiliye tazminat

hakları bulunduğunu bildirirler ve bu husus verilen karara geçirilir.

(3) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

(4) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarına bir yıl içinde rücu eder."

18. 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

19. 668 sayılı KHK'nın "Soruşturma ve kovuşturma işlemleri" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından, olağanüstü halin devamı süresince;

...

(ı) 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesi uyarınca yapılacak elkoymaya, maddenin birinci fıkrasında belirtilen rapor alınmadan, sulh ceza hâkimliğince karar verilebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da elkoymaya karar verebilir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, beş gün içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren on gün içinde açıklar; aksi halde elkoyma kendiliğinden kalkar.

..."

B. Uluslararası Hukuk

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), suç isnadına bağlı olarak yapılan elkoyma işlemlerini Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında değerlendirmektedir.

AİHM'e göre kamu makamlarınca kişilerin mülküne el konulması mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. AİHM, bu suretle yapılan müdahalenin mülkiyetin kullanılmasının kontrolüne ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği görüşündedir (Raimondo/İtalya, B. No: 12954/87, 22/2/1994, § 27; Andrews/Birleşik Krallık (k.k.), B. No: 49584/99, 26/9/2002; Adamczyk/Polonya (k.k.), B. No: 28551/04, 7/11/2006; JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas/Litvanya, B. No: 3330/12, 5/11/2013, § 117). Buna göre elkoyma işlemiyle başvurucu, mülkünden tamamıyla yoksun bırakılmamakta, başvurucunun mülkünden yararlanması veya tasarrufta bulunması geçici olarak sınırlandırılmaktadır. AİHM ayrıca elkoyma işleminin -kimi durumlarda- muhtemel bir müsadere kararının uygulanmasını güvence altına almaya yönelik olarak geçici bir tedbir şeklinde uygulandığına da dikkat çekmektedir (Rafig Aliyev/Azerbaycan, B. No: 45875/06, 6/12/2011, § 118).

22. AİHM, elkoyma yoluyla yapılan müdahalenin öncelikle iç hukukta yeterli bir temelinin olması ve kamu yararına dayalı meşru bir amacı içermesi gerektiğini kabul etmektedir (Ali Esen/Türkiye, B. No: 74522/01, 24/7/2007, § 32). Nitekim Viktor Konovalov/Rusya (B. No: 43626/02, 24/5/2007) kararında, iç hukukta bu konuda bir düzenleme bulunmadığı hâlde el konulan aracın nihai karar beklenmeden satılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında hukuka dayalı olma gerekliliğini karşılamadığı sonucuna varmıştır (Viktor Konovalov/Rusya, §§ 38-47). Bununla birlikte AİHM, elkoyma yönünden kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmektedir (Dzinic/Hırvatistan, B. No: 38359/13, 17/5/2016, § 68). AİHM ayrıca muhtemel bir müsadere için elkoyma tedbirinin uygulanmasının kamu yararına dayalı olup meşru bir amacı da içerdiğini sıklıkla içtihatlarında belirtmektedir (Borzhonov/Rusya, B. No: 18274/04, 22/1/2009, § 58; East West Alliance Limited/Ukrayna, B. No: 19336/04, 23/1/2014, § 187).

23. AİHM'e göre mülkün kamu yararına kullanılmasının kontrolü kapsamında mülke el konulması hususunda devletlerin geniş bir takdir yetkisi bulunmakla birlikte bu yetkinin tanınması, kişilerin mülkünden geçici süreyle de olsa yoksun bırakılması gibi ağır bir sonuca da yol açmaktadır. Bu nedenle başvurucunun mülkiyet hakkına elkoyma suretiyle yapılan müdahalenin keyfî veya öngörülemez olmaması için usule ilişkin bazı güvenceler öngörülmelidir. AİHM, özellikle elkoyma ve müsadere yoluyla yapılan müdahaleler yönünden verdiği kararlarında keyfî müdahalelerden korunmak amacıyla mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden bu önlemlerin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının kişilere tanınması güvencesinin sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (AGOSI/Birleşik Krallık, B. No: 9118/80, 24/10/1986, § 60; Saccoccia/Avusturya, B. No: 69917/01, 18/12/2008, § 89; elkoyma ile ilgili kararlar için bkz. Dzinic/Hırvatistan, § 68; Borzhonov/Rusya, §§ 60, 61).

C. Yargıtay Kararları

24. Koruma tedbirlerinden olan elkoyma tedbirine dayalı tazminat istemine ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 5/11/2025 tarihli ve E.2022/4121, K.2025/7691 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...Tazminat davasına konu Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 2016/3971 D.İş sayılı kararı ile 29.07.2016 tarihinde davacının malvarlığına tedbir konulmasına karar verildiği, Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 21.11.2016 tarihli 2016/6195 D.İş sayılı kararı ile malvarlıklarına

ilişkin tedbir kararlarının kaldırıldığı, uygulanan tedbir kararının 5271 sayılı Kanun'un 128 inci maddesinin birinci ve ikinci maddesi ve 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince verildiği, davacının tazminat talebinin CMK'nın 141/1-j maddesi uyarınca banka maaş hesabına bloke konulması dolayısıyla parasını kullanamadığı ve faiz gelirinden yoksun kaldığına yönelik olduğu dikkate alındığında davacının maaş hesabında tedbir tarihi itibarıyla ne kadar paranın olduğu, tedbir kararının kaldırılmasından sonra iade edilen miktarın ne kadar olduğu, yasal faiz işletilip işletilmediği araştırılarak el konulan paraya faiz işletilmemiş ise; bilirkişi marifetiyle bu döneme ilişkin uygulanacak yasal faizin tespiti ile maddi tazminat kapsamında davacıya ödenmesi gerektiği..."

25. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 18/9/2023 tarihli ve E.2021/6203, K.2023/2985 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...Davacının tazminat sebebinin zamanında geri verilmemeye ilişkin olduğu, dava dosyası içerisinde yer almayan tazminata konu el koyma işlemlerinin denetime elverişli olacak şekilde aslının ya da onaylı örneğin dosya içerisine alınması, el konulan eşyaların net olarak belirlenmesinden sonra davacının eşyalarına el konulması nedeniyle uğradığı zarar olup olmadığı belirlenerek CMK'nın 141/1-j maddesindeki "zamanında geri verilmeyen" koşullarının oluşup oluşmadığının karar yerinde tartışılması suretiyle hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ve araştırma neticesinde hüküm kurulması hukuka aykırı bulunmuştur."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

27. Başvurucu; mal varlığına uygulanan elkoyma tedbiri nedeniyle bakmakla yükümlü olduğu ailesinin ekonomik olarak zor durumda bırakıldığını, kaçak olan kişilerin yargılanması esnasında ailesinin yoksulluğa düşmemesi için mal varlığı üzerindeki tedbirin kaldırılması gerektiğini, kendisinin yakalanmasını sağlamak amacıyla konulan ekonomik tedbirlerin ailesi için cezaya dönüştüğünü, emekli maaşının üzerine bloke konulmasının hukuka aykırı olduğunu, avukatına bıraktığı vekâletname üzerinde de bloke bulunduğunu, bu kapsamda mülkiyet, adil yargılanma hakları ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Bakanlık görüşünde; başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yakalama kararı bulunduğu, başvurucunun firari olduğu ve bu nedenle hakkındaki yakalama ve elkoyma kararlarının devam ettiği açıklanmıştır. Elkoyma kararının şartları oluşmadığı iddiası 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat davasında ileri sürülebileceğinden başvurucunun öncelikle etkili başvuru yollarını tüketip tüketmediğinin değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucunun emekli maaşına bloke konulduğu iddiasına ilişkin olarak Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkanlığına yazı yazarak ilgili bilgi ve belgeleri talep ettiği, SGK'nın cevabi yazısından başvurucunun vekili aracılığıyla 6/9/2016 tarihinde emeklilik talebinde bulunduğunun, 12/10/2016 tarihinde başvurucunun çalıştığı kurumdan emeklilik işlemlerinin başlatılabilmesi için gerekli bilgi ve belgelerin istendiğinin, söz konusu bilgi ve belgelerin 24/1/2017 tarihinde iletildiğinin, başvurucuya 15/9/2016 tarihinden başlamak üzere emeklilik aylığı bağlandığının ve 123.537,14 TL emekli ikramiyesi tahakkuk ettirildiğinin, emeklilik talebi ve aylık bağlama tarihleri (15/9/2016-31/10/2019) arasında geçen süre için ayrıca 265.081,46 TL tahakkuk

ettirildiğinin ancak söz konusu ödemelerin tahsil edilmemesi nedeniyle iade edildiğinin anlaşıldığı belirtilmiştir. Söz konusu yazıda ayrıca 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 97. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, bağlanan aylık ve ödemelerini aralıksız on iki ay boyunca tahsil etmeyenlerin aylıklarının SGK'nın "Gelir/Aylık Ödemeleri ve İadeleri Hesabı"na aktarıldığı, bu duruma ilişkin bilginin başvurucunun Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi'nde kayıtlı adresi bulunmadığından eski adresine ve emekli olduğu Kuruma gönderildiği belirtilmiştir. SGK tarafından ayrıca aylık ve gelirlerin ödenmesine ilişkin olarak başvurucunun Kurumlarına müracaatta bulunmadığı ancak bireysel başvuru yaptıktan sonra ödemelerin başvurucunun D. Bank Etimesgut Şubesindeki hesabına gönderilmesi için işlemlerin başlatıldığı bildirilmiştir.

29. Başvurucu vekili; Bakanlık görüşüne karşı beyanında her ne kadar SGK tarafından emekli maaşı üzerinde bloke bulunmadığı belirtilmişse de başvurucunun emeklilik işlemlerini vekil olarak kendisinin başlattığını, emekli ikramiyesinin ve maaşlarının başvurucunun banka hesabına yatırıldığını ancak Hâkimliğin 1/8/2016 tarihli kararıyla banka hesaplarına elkoyma tedbiri uygulandığını, dolayısıyla banka hesabına yatırılan emekli ikramiyesi ve emekli maaşlarının söz konusu tedbir nedeniyle bankadan çekilemediğini belirtmiştir. Başvurucu vekili ayrıca emeklilik işlemlerini takip ederken vekâletnamenin aslını SGK'ya verdiğini, SGK tarafından vekâletnamenin aslının kendisine iade edilmediğini, ilgili noterden vekâletnamenin onaylı bir suretini istediğini ancak Başsavcılığın vekâletname üzerinde bloke kararı olması nedeniyle onaylı suretinin verilmeyeceğinin bildirildiğini, bu şekilde vekâletname üzerinde de bloke işleminin uygulandığını öğrendiğini, banka hesaplarındaki blokenin kaldırılması durumunda dahi vekâletname olmadığı için paranın çekilemeyeceğini vurgulamıştır.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013 § 26).

31. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle kanunlarda yer alan idari ve yargısal başvuru yollarının bireysel başvurudan önce tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dile getirilmeyen iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16-20).

32. Ancak belirtilen hükümlerde yer verilen olağan başvuru yolları ibaresinin başvurucunun şikâyetleri açısından makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olarak anlaşılması gerekmektedir. Ayrıca başvuru yollarını tüketme kuralı ne kesin ne de şeklî olarak uygulanabilir olup bu kurala uyulmasının denetlenmesinde münferit başvurunun koşullarının dikkate alınması esastır. Bu

anlamda yalnızca hukuk sisteminde birtakım başvuru yollarının varlığının değil aynı zamanda bunların uygulama şartları ile başvurucunun kişisel koşullarının gerçekçi bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle başvurucunun, kendisinden başvuru yollarının tüketilmesi noktasında beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28; Işıl Yaykır [2. B.], B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 42).

33. Başvuru konusu olayda başvurucunun mal varlığına 1/8/2016 tarihinde elkoyma tedbiri uygulanmıştır. Başvurucu hakkında yürütülen yargılama sırasında 10/4/2025 tarihinde ise Dairece mal varlığına konulan tüm tedbirlerin kaldırılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Başvurucu, mal varlığına uygulanan elkoyma tedbiri nedeniyle zarara uğradığını iddia etmektedir.

34. Başvurucunun iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolu tüketmesi zorunludur. Bu durumda 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddelerinde öngörülen tazminat yolunun başvurucunun şikâyetleri açısından tüketilmesi gereken bir yol olup olmadığının incelenmesi gerekir.

35. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde, eşyasına veya diğer mal varlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı hâlde el konulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer mal varlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen kişiler için tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır (benzer değerlendirmeler için bkz. Nuray Işık [2. B.], B. No: 2014/7561, 28/9/2016, §§ 33-35).

36. AİHM içtihatlarında da değinildiği üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla öngörülen mekanizmaların sadece teoride mevcut olması yeterli olmayıp bu mekanizmaların özellikle pratikte de ulaşılabilir ve etkin olması gerekmektedir (Tanrıkulu/Türkiye, B. No: 23763/94, 8/7/1999, § 76).

37. Somut olayda başvurucunun mal varlığına uygulanan elkoyma tedbiri yargılama yürütülürken Dairece kaldırılmıştır. Bu kapsamda başvurucu, elkoyma tedbiri nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararlara yönelik olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Anılan Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolunun Yargıtayın yerleşik içtihatları uyarınca teoride ve pratikte başarı şansı sunan etkili bir yol olduğu anlaşılmaktadır (Yargıtay kararları için bkz. §§ 24, 25). Bu kapsamda hâlihazırda etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yoluna başvurulmaksızın bireysel başvurunun incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH KAMA VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/38155 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38155

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH KAMA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38155)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Abdullah KAMA 2. Ali KAMA 3. Ali YAYLA 4. Ayşe TOPAL 5. Behzat KAMA 6. Durdiye DİKİŞCİOĞLU 7. Emrah KAMA 8. Fatma YAŞAR 9. Gönül DOĞAN 10. Gülemine SÜRMELİ 11. Habibe KAMA 12. Hatice CİĞER 13. Kamber YAYLA 14. Mehmet KAMA 15. Selver GÜRBÜZ 16. Ülker KELEŞ 17. Vakkas KAMA 18. Zeynal KAMA

Vekili : Av. Ferda ARAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve hükmedilen faizin yetersiz olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi, Kargaçayırı köyünde bulunan ve tarla niteliğinde olan 9.800,00 m² yüz ölçümlü taşınmazın hissedar malikleridir.

3. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından Değirmenüstü Hidroelektrik Santrali (Değirmenüstü HES) üretim tesisinin kurulması amacıyla başvuruculaların hissedar maliki oldukları taşınmazın toplam 8.268,78 m²lik kısmının da aralarında olduğu taşınmazların acele usulde kamulaştırılmasına karar verilmiştir. EPDK'nın taşınmaza acele usulde el konulması talebi üzerine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan davalarda davaların kabulüne, taşınmaza acele el konulmasına izin verilmesine, taşınmazın toplam bedelinin 38.049,77 TL olarak tespitine karar verilmiştir.

4. EPDK ve malikler arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine EPDK tarafından 28/1/2011 tarihinde başvurucular aleyhine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle dava açılmıştır.

5. Mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu dosyaya sunulan bilirkişi raporunda; taşınmazın sulu tarım arazisi olduğu, ilçe merkezine, ana ulaşım yollarına ve tüketim merkezlerine yakın olduğu, yayla turizmine uygun olması dolayısıyla arazinin kıymetli olduğu, bu sebeple kapitalizasyon faiz oranının %5 olarak alınması gerektiği vurgulanmış ve ilçe tarım müdürlüğünün 2010 yılı verileri dikkate alınarak taşınmaza net gelir metodu uygulanmak suretiyle m² değerinin 6,97 TL, toplam değerinin 57.633,40 TL olduğu belirlenmiştir. Tarafların itirazları üzerine alınan ek bilirkişi raporunda da bilirkişi kurulu tarafından aynı görüşlere yer verilmiştir.

6. Mahkeme; davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin bilirkişi raporundan farklı olarak 60.362,09 TL olarak tespitine, bankaya depo edilen acele el konulmaya ilişkin dosyadaki bedel düşüldükten sonraki bakiye kısmın hak sahiplerine ödenmesine karar vermiştir.

7. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 18/10/2012 tarihli kararıyla mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda taşınmazın değerlendirilmesine esas alınan münavebe ürünleri için dava tarihi olan 2011 yılına ait verilerin esas alınarak kamulaştırma bedelinin tespit edilmesi gerekirken 2010 yılı verilerine göre düzenlenen bilirkişi raporunun hükme esas alınmasının ve taşınmazın kamulaştırmadan arta kalan kısmında %10 oranında değer düşüklüğüne sebep olunacağı gözetilmeden karar verilmesinin doğru görülmediğini açıklamıştır.

8. Mahkemece bozma kararına uyulmak suretiyle bozma gerekçesine uygun olarak ek rapor düzenlenmesi için önceki bilirkişi kuruluna dosyanın tevdi edilmesine karar verilmiştir. Ek bilirkişi raporunda, Andırın İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünün (İlçe Tarım Müdürlüğü) dosyada bulunan ve 2011 yılına ait olan münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerinin ortalamaları dikkate alınarak taşınmazın dekara geliri (dört yıllık) toplam 4.891,75 TL, üretim masrafı 1.706,44 TL (birinci yıl birinci ürün olarak buğday için 279,22 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl şeker pancarı için 317,65 TL, üçüncü yıl birinci ürün olarak fiğ (saman) için 203,12 TL, ikinci ürün olarak turp için 519,10 TL, dördüncü yıl mısır için 387,35 TL) olarak hesaplanmış; buna göre net gelir 3.185,31 TL olarak tespit edilmiştir. Yine ilk raporda olduğu gibi taşınmazın kapitalizasyon faiz oranının %5 olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak taşınmazın m² değerinin 15,93 TL, toplam değerinin 134.160,89 TL olduğu belirtilmiştir.

9. Mahkeme; ek bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin 134.160,89 TL olarak tespitine, tespit edilen bedele faiz işletilmesine yer olmadığına, bedelin hükmün kesinleşmesi beklenmeksizin davalıya ödenmesine karar vermiştir.

10. Başvuruculaların temyiz istemini inceleyen Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) karar düzeltilerek onanmıştır. Kararda gerekçeli kararda belirtilen "faiz işletilmesine yer olmadığına" ibaresinin çıkarılması, yerine "dava dört aylık süre içinde sonuçlandırılamadığından bozmadan önce tespit edilen kamulaştırma bedelinden acele el koyma bedelinin mahsubundan sonra kalan 22.312,32 TL'ye 29/5/2011 tarihinden ilk karar tarihi olan 16/3/2012'ye kadar, bozma sonrası tespit edilen fark bedel 73.798,80 TL'ye

29/5/2011 tarihinden son karar tarihi 26/12/2013'e kadar faiz işletilmesine" ibaresinin yazılması gerektiği belirtilmiştir.

11. Başvurucuların karar düzeltme talepleri Yargıtay Dairesince incelenmiş ve gerekçeli kararda hükmedilen aleyhe vekâlet ücretinin hükümden çıkarılmasına ve hükmün bu suretle düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucular, nihai hükmü 31/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 12/5/2023 tarihinde başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

14. Öte yandan başvurucu Habibe Kama'nın bireysel başvuruda bulunmadan önce 6/10/2020 tarihinde vefat ettiği görülmüştür. Başvurucu Selver Gürbüz'ün ise bireysel başvuru tarihinden sonra 31/10/2022 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucular; İlçe Tarım Müdürlüğü verilerinin doğru şekilde değerlendirilmediğini, kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplama yapılmasının hatalı olduğunu belirterek kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini ifade etmişler, peşin ödeme yapılmadığı hâlde kamu alacakları için öngörülen en yüksek oranda faize hükmedilmemesi (faizin düşük belirlenmesi) sebebiyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

A. Başvurucu Habibe Kama Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

18. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

19. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi

vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32; Osman Sandıkçı [1. B.], B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

20. Başvurucu Habibe Kama 6/10/2020 tarihinde vefat etmiştir. Av. Ferda Aras 25/11/2020 tarihinde Habibe Kama'nın anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda Habibe Kama'nın ölümünden bahsetmemiştir.

21. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı yoktur (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

22. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona eren avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

23. Bu durumda Av. Ferda Aras hakkında Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucu Selver Gürbüz Yönünden

24. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde

başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Selver Gürbüz yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

26. Başvuruculların iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

28. Başvurucular, taşınmazın sulu tarım arazisi niteliği dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplanmasının hatalı olduğunu, Yargıtay içtihatlarının dikkate alınmadığını ileri sürmüş; başvuru formunda emsal nitelikte olduğu belirtilerek birtakım Yargıtay kararlarına yer vermiştir. Bu kapsamda emsal nitelikte olduğu ileri sürülen Yargıtay kararlarına bakıldığında kararlara konu taşınmazların çoğunlukla Mersin'in Tarsus ilçesinde olduğu, dolayısıyla başvuruya konu taşınmaz ile aynı yörede bulunmadıkları anlaşılmıştır. (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12317, K.2017/19689 sayılı kararı, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12248, K.2017/19706 sayılı kararı ve yine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12196, K.2017/19672 sayılı kararı). Öte yandan başvuruculların aynı yörede olduğunu belirttiği taşınmaz için ise Yargıtay Dairesinin taşınmazın kuzey tarafında kapama kiraz bahçesi olduğunu, üzerinde çeşitli cins ve sayıda meyve ağaçlarının bulunduğunu belirterek sulu tarım arazisi olan taşınmaza uygulanması gereken kapitalizasyon faizi oranının %4 olması gerektiğini belirttiği (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/3/2018 tarihli E.2017/12375, K.2018/5304 sayılı kararı), Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporlarında başvuruya konu taşınmazın emsal olduğu ileri sürülen taşınmazla benzer nitelikte olduğuna dair herhangi bir tespite yer verilmediği görülmüştür (bkz. § 5).

29. Bilindiği üzere kamulaştırmaya konu taşınmazların değeri her bir taşınmazın özellikleri

dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu sebeple her taşınmazın değerinin farklı olması kaçınılmazdır. Başvuruculaların taşınmazın kapitalizasyon faizi oranının emsal taşınmazlara göre düşük belirlendiğini öne sürmesi derece mahkemelerinin ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için yeterli değildir. Başvuruculaların söz konusu taşınmazların kendilerininkiyle aynı özellikleri olduğunu somut biçimde ortaya koyamadığı, emsal gösterdikleri taşınmazların bir kısmının taşınmazla aynı yörede olmadığı, aynı yöredeki taşınmazın ise başvuruculaların taşınmazı ile aynı özellikte olmadığı anlaşıldığından yargı makamlarının uygulanan kapitalizasyon faizi yönünden kanaatinin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

30. Son olarak başvurucular, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan taşınmazların m² birim değerlerinin farklı hesaplandığını, bu kapsamda emsal bir taşınmaza yönelik düzenlenen bilirkişi raporunda ilçe tarım müdürlüğünce münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamasına göre taşınmazın m² değerinin 20,24 TL olarak tespit edilmesine ve Mahkemece bu değer üzerinden karar verilmesine karşın kendilerine ait taşınmazın m² değerinin 15,93 TL olarak hesaplandığını ileri sürmüştür.

31. Mahkemenin başvuruculaların emsal olarak belirttiği E.2017/272 sayılı dosyasına ilişkin olarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan inceleme neticesinde Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 10/11/2015 tarihli ve E.2015/6094, K.2015/16184 sayılı bozma kararı doğrultusunda 2011 yılı ilçe tarım müdürlüğü verilerinde üretim giderleri içine %21,75 oranında sermaye faizi dâhil edilmeksizin üretim masraflarının toplam 1.351,59 TL olduğu (birinci yıl birinci ürün olarak buğday için 279,33 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl şeker pancarı için 210,90 TL, üçüncü yıl birinci ürün olarak fiğ (saman) için 166,83 TL, ikinci ürün olarak turp için 426,37 TL, dördüncü yıl mısır için 318,15 TL) yönünde hesaplama yapıldığı, bu çerçevede arazinin m² değerinin 20,24 TL olarak belirlendiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkemece bu değer üzerinden kamulaştırma bedeline hükmedildiği ve kararın Yargıtay Dairesi tarafından onandığı da görülmüştür (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/05/2019 tarihli ve E.2018/1016, K.2019/10193 sayılı kararı).

32. Buna karşın başvuruya konu taşınmaza ilişkin üretim giderlerinin emsal dosyadaki gider kalemlerinden daha yüksek olduğu (bkz. § 8), dolayısıyla Yargıtay 18. Hukuk Dairesince bozma kararında dâhil edilmemesi gerektiği belirtilen masrafların başvuruya konu taşınmaz yönünden dikkate alınmadığı değerlendirilmiştir. Başvurucular, münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarına yönelik ortaya çıkan işbu farklılığı ve yargı makamlarınca emsal olarak belirtilen taşınmaza yönelik olarak verilen kararları yargılama sırasında (karar düzeltme aşamasında) dile getirmiş ancak yargı makamlarınca başvuruculaların bu iddiasına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

33. Somut olay bakımından başvuruculaların şikâyeti, mülkiyet hakkının ihlali iddiasına ilişkin yargılama sürecinin bütününü etkileyen önemli ve karşılanması gereken bir iddiadır. Bu hâliyle mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından esasa etkili iddia yönünden yargı makamlarınca herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucular aleyhine bozulmuştur. Bu itibarla mülkiyet hakkına

yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırma bedelinin hesaplanmasında münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

35. Öte yandan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan kamulaştırma bedelinin faizinin düşük belirlendiğine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek görülmediğine karar verilmesi gerekir (benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

36. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi (münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden) nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurunun başvurucu Habibe Kama yönünden başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

2. Başvurucu Selver Gürbüz yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer başvurucular yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin hesaplanmasında münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden mülkiyet hakkının ihlalinin

sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Andırın Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/162, K.2013/319) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Diğer başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının Avukat Ferda Aras'tan TAHSİLİNE,

Ğ. Kararın bir örneğinin bilgi için (Av. Ferda Aras yönünden) Mersin Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN RAHMİ KIZIL

B. No: 2020/38659 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38659

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN RAHMİ KIZIL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38659)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Hasan Rahmi KIZIL

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesi Doğanyayla Mahallesi'nde bulunan 192 ada 13 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 372,20 m^2dir. Taşınmazın 73,05 m^2 irtifak alanı ve 3,84 m^2 pilon yeri olmak üzere toplam 76,89 m^2lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş ve bu kapsamda 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 2.718,15 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun taşınmazda tespit edilen ve hattın altında kalan her bir ağaç için maktu değer tespiti kısmında, bir ceviz ağacının maktu bedelinin 2.019,39 TL olduğu belirtilerek ağacın

tamamının hesaplamaya dâhil edildiği, diğer ceviz ağacı ile bir erik ağacının ise %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek ağaçların maktu bedelinin (budama bedeli) sırasıyla 302,91 TL ve 69,91 TL üzerinden hesaplandığı, bu kapsamda ağaçların maktu bedellerinin toplam 2.392,21 TL olarak hesaplandığı belirtilmiştir.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş; münavebeye esas alınan ürünlerin brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplar yapıldığı, buna bağlı olarak hesap hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporu denetime elverişli olmadığından raporun hükme esas alınamayacağı gerekçeleriyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 18/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda taşınmazda bulunan ve 65-75 yaşlarında olan bir ceviz ağacı üzerinden maktu ağaç bedeli 7.772,06 TL olarak toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 7.887,56 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme ek bilirkişi raporunu incelemiş ve önceki keşifte salınım hesabı yapılarak budanması gereken ağaç sayısının belirtildiği, hesabın Yargıtay kararları doğrultusunda enerji nakil hattı izdüşümü esas alınarak hesaplanması gerektiği, salınım hesabında hattın altında kalan ağaçların iz düşüm hesabında hattın altında kalmayabileceği ihtimalinin bulunduğu ve bu hususun yeni keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçeleriyle yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 14/6/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda, taşınmazda bulunan ve 65 yaşlarında olan bir ceviz ağacının maktu bedelinin 6.598,94 TL, 40 yaşlarında bir ceviz ağacının ise maktu bedelinin 7.552,06 TL olduğu belirtilerek toplam ağaç maktu bedeli 14.151,00 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri bulunduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatı 14.151 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 14.151 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulüne, kamulaştırmasız el atma tazminatının 6.901,85 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde Mahkemece 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu (ilk keşif) alınan raporda 40 yaşındaki bir ceviz ağacının budanması gerektiği anlaşıldığından 302,91 TL budama bedeline hükmedilmesi gerekirken ağacın tamamının bedeline hükmedilmesinin yerinde olmadığı belirtilmiştir.

7. Kararda ayrıca dosya içindeki Bahçesaray İlçe Tarım Müdürlüğünden celbedilen ve ağaçların maktu değerlerine ilişkin olan verilerin denetime elverişli olmaması nedeniyle Dairelerinin denetiminden geçen başka dosyalarda meyve ağaçlarının maktu değerlerinin istenmesi için çevre iller Muş, Van, Siirt ve Bitlis İl Tarım Müdürlüklerine müzekkere yazıldığı, gelen yazı cevaplarından Siirt İl Tarım Müdürlüğü verilerinin denetime elverişli olduğunun anlaşılması üzerine Siirt İl Tarım Müdürlüğü resmî verilerine göre değerlendirme yapma yoluna gidildiği ifade edilmiştir. Buna karşılık başvuruya konu dava bakımından Siirt il verilerine göre 65 yaşındaki bir ceviz ağacının değerinin 8.000-12.000 TL aralığında olduğu ancak başvuruya konu davada hükme esas alınan bilirkişi raporunda ceviz ağacı bedelinin 6.598,94 TL olarak belirlendiği, bu bedellerin Siirt il verilerinden düşük

olduğu ancak istinaf edenin davalı TEDAŞ olması dolayısıyla dosya kapsamındaki bilirkişi raporunda belirtilen ceviz ağacının bedeli üzerinden değerlendirme yapılması gerektiği belirtilerek Mahkemece hükmedilen 65 yaşlarındaki bir ceviz ağacının bedeline ilişkin herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verilerine göre değil Bahçesaray ilçe verilerine göre karar verilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; Mahkeme tarafından hükme esas alınmayan raporun Bölge Adliye Mahkemesince dikkate alınmak suretiyle ceviz ağacı için budama bedeline hükmedildiğini ancak ceviz ağacının niteliği gereği yüksek boylu olduğunu ve enerji nakil hattının söz konusu ağaca zarar verdiğini, budamanın yeterli olmayacağını, Bölge Adliye Mahkemesince benzer davalarda aksi yönde karar verildiğini, yine Bölge Adliye Mahkemesince Siirt ili verileri baz alınarak karar verilmesinin de hatalı olduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

14. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün

mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm, bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

15. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkeme, bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koymalıdır. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

16. Başvurucu, ağaç maktu bedellerine ilişkin olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verileri dikkate alınmak suretiyle karar verilmesinden yakınmakta ise de Bölge Adliye Mahkemesince Bahçesaray ilçesinin verilerinin hatalı olması dolayısıyla benzer dosyalarda Siirt il verilerinin dikkate alınarak karar verildiği belirtilmiş ancak Siirt il verilerinin Bahçesaray ilçe verilerine nazaran daha yüksek olması (bkz. § 7) ve istinaf yoluna başvuranın da TEDAŞ olmasından hareketle başvuruya konu davada Siirt il verilerini uygulamayıp Bahçesaray ilçe verileri kapsamında değerlendirme yapma yoluna gidildiği açıklanmıştır. Bir başka ifadeyle, başvurucunun iddiasının aksine somut olayda Siirt il verilerinin uygulanması gibi bir durum söz konusu değildir. Sonuç olarak başvurucunun Siirt il verilerine göre inceleme ve değerlendirme yapıldığına dair iddiasının bir temeli bulunmamaktadır.

17. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazda tespit edilen ve enerji nakil hattının altında kalan ağaçlar kısmında bir ceviz ağacının tamamına, diğer bir ceviz ve bir erik ağacının ise %20'lik kısmına yer verilmiştir (bkz. § 3). Mahkemece ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan ve aynı zamanda hükme de esas alınan bilirkişi raporunda ise iki ceviz ağacının tamamının maktu bedeli kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında dikkate alınmıştır. Ayrıca raporda, ceviz ağaçlarının yüksek boylu olması dolayısıyla enerji nakil hattı bakımından engel teşkil edeceği açıkça vurgulanmıştır (bkz. § 5). Öte yandan ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına Mahkemece karar verildiğine de dikkat çekmek gerekir. Netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan son raporda, önceki raporda %20'lik kısmı yönünden bedel ödenmesi gerektiği belirtilen ceviz ağacının tamamının bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde kanaat belirtildiği görülmüştür. Bu kanaatin ikinci kez yapılan keşif sonrası ortaya çıktığı da açıktır.

18. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece hükme esas alınan raporu dikkate almayıp önceki rapor doğrultusunda bir ceviz ağacı yönünden yalnızca budama bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde değerlendirmede bulunmuş ancak bu değerlendirmeye ilişkin Mahkeme tarafından tespit edilen hususların aksini ortaya koyar nitelikte -örneğin söz

konusu ağacın hattın altında kalmadığına dair bir tespit vs.- yeterli bir gerekçe sunmamıştır. Bir başka ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesince, Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporu ve son bilirkişi raporu arasındaki farklılığın gerekçesi izah edilmeksizin ve son raporda belirtilen hususlar bakımından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmaksızın kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabından bir ceviz ağacının tamamının bedelinin çıkarılıp yalnızca ağacın budama bedelinin ödenmesi yolunda karar verildiği anlaşılmıştır.

19. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/277, K.2020/546) iletilmesi için Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/417, K.2019/294) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERDİ KIZIL VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/38668 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38668

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERDİ KIZIL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38668)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Ferdi KIZIL 2. Kenan KIZIL 3. Kiymet KIZIL 4. Necat KIZIL 5. Oral KIZIL 6. Şemsihan BAYTAR 7. Şibli KIZIL 8. Tahir KIZIL 9. Zeydin KIZIL 10. Şükran SÜRMEN

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Van'ın Bahçesaray ilçesi Doğanyayla Mahallesi'nde bulunan 194 ada 1 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 1.517,77 m²dir. Taşınmazın 22,24 m² irtifak alanı ve 4,40 m² pilon yeri olmak üzere toplam 26,64 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucular, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş ve bu kapsamda 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 1.965,64 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun taşınmazda tespit edilen ve hattın altında kalan her bir ağaç için maktu değer tespiti

kısmında üç ceviz ağacının %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek söz konusu ağaçların maktu bedelinin (budama bedeli) toplam 1.659,64 TL olarak hesaplandığı açıklanmıştır.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş; münavebeye esas alınan ürünlerin brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplar yapıldığı, buna bağlı olarak da hesap hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporunun denetime elverişli olmadığından hükme esas alınamayacağı gerekçeleriyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 18/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda, taşınmazda bulunan ve yaklaşık 60 yaşında olan bir ceviz ağacı üzerinden maktu ağaç bedeli 7.552,06 TL, toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 7.777,88 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme ek bilirkişi raporunu incelemiş ve önceki keşifte salınım hesabı yapılarak budanması gereken ağaç sayısının belirtildiği, hesabın Yargıtay kararları doğrultusunda enerji nakil hattı iz düşümü esas alınarak hesaplanması gerektiği, salınım hesabında hattın altında kalan ağaçların iz düşüm hesabında ağaçların altında kalmayabileceği ihtimali olduğu, bu hususun yeni keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçeleriyle yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 14/6/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda taşınmazda bulunan ve yaklaşık 50 yaşında olan üç ceviz ağacının maktu bedelinin 22.656,19 TL, yaklaşık 20 yaşında olan bir elma ağacının maktu bedelinin 283,04 TL, yine yaklaşık 20 yaşındaki bir armut ağacının maktu bedelinin 423,67 TL olduğu belirtilerek toplam ağaç maktu bedeli 23.362,90 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri bulunduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatı 23.588,72 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme 23.548,72 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulüne kamulaştırmasız el atma tazminatının 1.885,46 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hattı altında kaldığı belirtilen üç ceviz, bir elma ve bir armut ağacının hat için tehlike arz ettiğine veya kesilmesi gerektiğine dair bir tespitin bulunmadığı, Mahkemece 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu (ilk keşif) alınan raporda üç ceviz ağacının %20 oranında budanması gerektiği anlaşıldığından yalnızca budama bedeline hükmedilmesi gerekirken ağacın tamamının bedelinin hükmedilmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda başvurucular aleyhine 2.725,00 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

7. Başvurucular, nihai kararı 3/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular, Mahkeme tarafından hükme esas alınmayan raporun Bölge Adliye

Mahkemesince dikkate alınmak suretiyle ceviz ağacı için budama bedeline hükmedildiğini ancak ceviz ağacının niteliği gereği yüksek boylu ağaçlardan olduğunu ve enerji nakil hattının söz konusu ağaca zarar verdiğini, budamanın yeterli olmayacağını, Bölge Adliye Mahkemesince benzer davalarda aksi yönde karar verildiğini, yine Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verileri baz alınarak karar verilmesinin hatalı olduğunu, Bölge Adliye Mahkemesince aleyhe 2.725,00 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

12. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

13. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkeme, bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koymalıdır. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz

bulması raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

14. Başvurucular, ağaç maktu bedellerine ilişkin olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verileri dikkate alınmak suretiyle karar verilmesinden yakınmakta ise de Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararda Siirt il verilerine göre değerlendirme yapıldığına dair herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Sonuç olarak başvuruculaların Siirt il verilerine göre inceleme ve değerlendirme yapıldığına dair iddiasının bir temeli bulunmamaktadır.

15. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazda tespit edilen ve enerji nakil hattının altında kalan ağaçlar kısmında üç ceviz ağacının %20'lik kısmına yer verilmiştir (bkz. § 3). Mahkemece ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan ve aynı zamanda hükme de esas alınan bilirkişi raporunda ise yaklaşık 50 yaşındaki üç ceviz ağacının, yaklaşık 20 yaşındaki bir elma ağacının ve yaklaşık 20 yaşındaki bir armut ağacının maktu bedeli kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında dikkate alınmıştır. Ayrıca raporda ceviz ağaçlarının yüksek boylu olması dolayısıyla enerji nakil hattı bakımından engel teşkil edeceği de vurgulanmıştır (bkz. § 5). Öte yandan Mahkemece ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkati çekmek gerekir. Netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan son raporda önceki raporda %20'lik kısmı yönünden bedel ödenmesi gerektiğinin belirtildiği üç ceviz ağacının bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde kanaat belirtildiği görülmüştür. Bu kanaatin ikinci kez yapılan keşif sonrası ortaya çıktığı açıktır.

16. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece hükme esas alınan raporu dikkate almayıp önceki rapor doğrultusunda üç ceviz ağacı yönünden yalnızca budama bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde değerlendirme yapmış ancak Mahkeme tarafından bu değerlendirmeye ilişkin olarak tespit edilen hususların aksini ortaya koyar nitelikte (ağacın hattın altında kalmadığına dair bir tespit vs.) yeterli bir gerekçe sunmamıştır. Bir başka ifadeyle Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporu ve son bilirkişi raporu arasındaki farklılığın gerekçesi Bölge Adliye Mahkemesi tarafından izah edilmeksizin ve son raporda belirtilen hususlar bakımından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmaksızın kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabından üç ceviz ağacının bedelinin çıkarılıp yalnızca ağaçların budama bedelinin ödenmesi yolunda karar verildiği görülmüştür.

17. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan aleyhe vekâlet ücretine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek görülmediğine karar verilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

20. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/275, K.2020/542) iletilmesi için Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/418, K.2019/292) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA DOĞRU

B. No: 2020/38745 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38745

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DOĞRU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38745)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Mustafa DOĞRU

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesi Doğanyayla Mahallesi'nde bulunan 205 ada 6 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 816,07 m²dir. Anılan taşınmazın 62,99 m² irtifak alanı ve 7,62 m² pilon yeri olmak üzere toplam 70,61 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu kapsamda 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 6.737,91 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun taşınmazda tespit edilen ve hattın altında kalan her bir ağaç için maktu değer tespiti kısmında üç ceviz ağacının maktu bedelinin 4.950,51 TL olduğu belirtilerek ağaçların

tamamının hesaplamaya dâhil edildiği, bir ceviz ağacının ise %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek söz konusu ağaçların maktu bedelinin (budama bedeli) 330,03 TL üzerinden ve ağaçların maktu bedellerinin toplam 5.280,54 TL olarak hesaplandığı belirtilmiştir.

4. Mahkeme bilirkişi raporunu incelemiş ve münavebeye esas alınan ürünlerin brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplar yapıldığı, buna bağlı hesaplama hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporu denetime elverişli olmadığından hükme esas alınamayacağı gerekçeleriyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 18/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda taşınmazdaki 45-50 yaşlarında bir ceviz ağacı üzerinden maktu ağaç bedeli 7.442,06 TL olarak toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 8.018,48 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme ek bilirkişi raporunu incelemiş; önceki keşifte salınım hesabı yapılarak budanması gereken ağaç sayısının belirtildiği, hesabın Yargıtay kararları doğrultusunda enerji nakil hattı iz düşümü esas alınarak hesaplanması gerektiği, salınım hesabında hattın altında kalan ağaçların iz düşüm hesabında altında kalmayabileceği ihtimali olduğu ve bu hususun yeni keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçeleriyle yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 14/6/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda taşınmazdaki 30 yaşlarında dört ceviz ağacının maktu bedeli 29.768,25 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri olduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesini sınırladığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatı 29.879,24 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 29.879,24 TL'lik kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına, davanın kısmen kabulüne kamulaştırmasız el atma tazminatının 12.441,02 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir.

7. Bölge Adliye Mahkemesince kararın gerekçesinde Mahkemece 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu (ilk keşif) alınan raporda bir ceviz ağacının budanması gerektiği anlaşıldığından 330,03 TL budama bedeline hükmedilmesi gerekirken ağacın tamamının bedeline hükmedilmesinin yerinde olmadığı, dosya içinde bulunan, Bahçesaray İlçe Tarım Müdürlüğünden celbedilen ve ağaçların maktu değerlerine ilişkin olan verilerin denetime elverişli olmaması nedeniyle Dairelerinin denetiminden geçen başka dosyalarda meyve ağaçlarının maktu değerlerinin istenmesi için çevre iller olan Muş, Van, Siirt ve Bitlis İl Tarım Müdürlüklerine müzekkere yazıldığı, gelen yazı cevaplarından Siirt İl Tarım Müdürlüğü verilerinin denetime elverişli olduğunun anlaşılması üzerine Siirt İl Tarım Müdürlüğü resmî verilerine göre değerlendirme yapma yoluna gidildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda 30 yaşındaki bir ceviz ağacının değerinin 4.000 TL olduğu, üç ceviz ağacının değerinin ise 12.000 TL tutarında olduğu belirtilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin Mahkeme tarafından hükme esas alınmayan raporu dikkate almak suretiyle ceviz ağacı için budama bedeline hükmettiğini ancak ceviz ağacının niteliği gereği yüksek boylu ağaçlardan olduğunu, enerji nakil hattının da ağaca zarar verdiğini, budamanın yeterli olmayacağını, Bölge Adliye Mahkemesinin benzer davalarda aksi yönde karar verdiğini ve Siirt ili verilerini baz alarak karar vermesinin de hatalı olduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçeyle gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

14. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

15. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

16. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazda tespit edilen ve enerji nakil hattının altında kalan ağaçlar kısmında üç ceviz ağacının tamamına, bir ceviz ağacının ise %20'lik kısmına yer verilmiştir (bkz. § 3). Mahkemece ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan ve aynı zamanda hükme de esas alınan bilirkişi raporunda ise dört ceviz ağacının maktu bedeli kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında dikkate alınmıştır. Ayrıca raporda ceviz ağaçlarının yüksek boylu olması dolayısıyla enerji nakil hattı bakımından engel teşkil edeceği açıkça vurgulanmıştır (bkz. § 5). Öte yandan Mahkemece ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkati çekmek gerekir. Netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan son raporda önceki raporda %20'lik kısmı yönünden bedel ödenmesi gerektiği belirtilen ceviz ağacının tamamının bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde kanaat belirtildiği görülmüştür. Bu kanaatin ikinci kez yapılan keşif sonrası ortaya çıktığı da açıktır.

17. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece hükme esas alınan raporu dikkate almayıp önceki rapor doğrultusunda bir ceviz ağacı yönünden yalnızca budama bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde değerlendirmede bulunmuş ancak bu değerlendirmeye ilişkin olarak Mahkeme tarafından tespit edilen hususların aksini ortaya koyar nitelikte (örneğin söz konusu ağacın hattın altında kalmadığına dair bir tespit vs.) yeterli bir gerekçe sunmamıştır. Bir başka ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesinin Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporu ve son bilirkişi raporu arasındaki farklılığa ve gerekçesine değinmeksizin ve hangi sebeplerle hükme esas alınan bilirkişi raporu yerine ilk bilirkişi raporuna itibar edilmesi gerektiğine ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe ortaya koymaksızın karar verdiği anlaşılmıştır.

18. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin ağaç maktu bedellerine ilişkin olarak Siirt il verilerini dikkate almak suretiyle karar vermesinden de yakınmıştır. Başvuruya konu olayda Mahkeme 7.442,06 TL tutarında ceviz ağacı maktu bedeli üzerinden toplam 29.879,24 TL kamulaştırma bedeline hükmetmişken istinaf incelemesini yapan Bölge Adliye Mahkemesi, ağaç maktu bedellerine yönelik olarak Siirt İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne ait verileri esas almış ve 12.441,02 TL kamulaştırma bedeline hükmetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi bu sonuca varırken istinaf denetimlerinden geçen başka bir dosyadaki verileri dikkate alarak karar vermiştir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesince bu açıdan da mahkeme kararından ayrılmayı gerektirir hususların yeterli derecede ortaya konulmadığı ve Bölge Adliye Mahkemesi kararında ilgili ve yeterli gerekçe bulunmadığı değerlendirilmiştir.

19. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği görülmüştür. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/278, K.2020/538) iletilmesi için Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/416, K.2019/295) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İMAM BELGE (2)

B. No: 2021/1553 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/1553

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İMAM BELGE BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/1553)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Fatih GÖKÇEK

Başvurucu : İmam BELGE

Vekili : Av. Mustafa DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından göreve iade edilmesi üzerine yöneticilik görevinden önce bulunduğu veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrosuna atanan devlet memurunun göreve iade edildiği tarihten emekli olacağı tarihe kadar maaş farklarından kaynaklanan maddi zararlarının tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/12/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuruya Konu Tam Yargı Davasına İlişkin Süreç

5. Başvurucu, Bergama İlçe Malmüdürlüğünde mal müdürü olarak görev yapmakta iken 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

6. Başvurucu, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) yapmış olduğu başvuru üzerine 7/8/2019 tarihli karar ile kamu görevine iade edilmiştir.

7. 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve olay tarihinde yürürlükte bulunan düzenleme uyarınca Menemen Malmüdürlüğüne veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak atanmış ve 25/9/2019 tarihinde görevine başlamıştır.

8. Başvurucu, KHK ile kamu görevinden çıkarılmadan önce mal müdürü olarak görev yaptığını fakat OHAL Komisyonu kararı ile göreve iade edildikten sonra veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak atandığını ifade ederek maaşında meydana gelen azalma nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü zararlara karşılık şimdilik 1.000 TL tazminatın ödenmesine karar verilmesi istemiyle İzmir 5. İdare Mahkemesine (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır.

9. Mahkemece dosya tek hâkimle incelenmiş ve 23/10/2020 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun tazminat isteminin görevine iade edildiği 25/9/2019 tarihinden emekli olacağını belirttiği 16/1/2027 tarihine kadar olan dönemi kapsadığı, hizmet kusuruna dayalı maddi tazminat istemlerinde tazmin edilecek zararın mal varlığında gerçek, kanıtlanabilir bir azalma veya artma olanağından yoksun kalma niteliğinde olması ve somut olarak ortaya konulabilmesi gerektiği belirtilmiştir. Davanın açıldığı tarihte memur olarak görev yapan başvurucunun dava devam ederken 17/2/2020 tarihinde emekli olduğu, böylece belirli bir döneme ilişkin hâle gelen tazminat talebinin muhtemel zarar olmaktan çıkıp belirlilik kazandığı aktarılmıştır. İdarece başvurucunun işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan mevzuat uyarınca yöneticilik görevinden önce bulunduğu kadro ve pozisyona atanması yönünde tesis edilen işlemde hukuka aykırılık olmadığı açıklanmıştır. İdareye yüklenecek bir hizmet kusuru bulunmadığı vurgulanarak tazminat talebinin reddi gerektiği sonucuna varılmıştır.

10. Başvurucu, nihai kararı 15/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 31/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

11. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) verilerinin incelenmesi neticesinde elde edilen bilgilere göre başvurucu 14/11/2019 tarihinde kayda giren dilekçesi ile Bergama İlçe Malmüdürlüğüne mal müdürü olarak atanma istemiyle İdareye başvuruda bulunmuştur. Başvurusunun zımnen reddi üzerine zımnen redde dair işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı özlük haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle İzmir 3. İdare Mahkemesine dava açmıştır.

12. İzmir 3. İdare Mahkemesi 12/11/2020 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline ve başvurucunun yoksun kaldığı özlük haklarının her ay için ayrı ayrı tahakkuk ettiği tarihlerden ödemenin yapılacağı tarihe kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmetmiştir. Kararda, dava konusu işlemin yasal dayanağı olan 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan düzenlemenin

Anayasa Mahkemesinin 24/12/2019 tarihli kararıyla iptal edildiği belirtilmiştir. Aynı Kanun maddesinin ikinci cümlesi gereğince kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerin eski kadro ve pozisyonuna atanması esas olduğundan kamu görevinden çıkarılmadan önce mal müdürü olan başvurucunun davaya konu başvurusunun zımnen reddi işleminde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca kararın gerekçesinde, başvurucunun veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak görev yaptığı dönemde yoksun kaldığı özlük haklarının her ay için ayrı ayrı tahakkuk ettiği tarihlerden ödemenin yapılacağı tarihe kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği açıklanmıştır.

13. Bu karara karşı istinaf isteminde bulunulması üzerine İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdare Dava Dairesinin 6/5/2021 tarihli kararıyla açıklama eklenmek suretiyle istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca Bergama Malmüdürlüğüne yeniden müdür olarak atanma istemiyle 14/11/2019 tarihinde kayda giren dilekçeyle başvuru yapıldığından, başvurucunun yoksun kaldığı parasal hakların 14/11/2019 tarihinden başlamak üzere her ay için ayrı ayrı tahakkuk ettiği tarihlerden itibaren ödemenin yapılacağı tarihe kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödeneceğinin açık olduğu belirtilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

14. 7075 sayılı Kanun'un "Kararların uygulanması" başlıklı 10. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir (Anayasa Mahkemesinin anılan fıkranın 3. cümlesinin iptaline dair kararı öncesindeki hâli):

"(1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü halinde karar Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu şekilde bildirilen personelin atama teklifleri; statüleri, unvanları ve yürüttükleri görevler itibarıyla başka kurumlarda görevlendirilmeleri mümkün olmayanlar hariç olmak üzere daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve unvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara Devlet Personel Başkanlığı tarafından ikamet ettikleri il dikkate alınarak onbeş gün içinde yapılır. Bu fıkra kapsamında kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerden, yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanların atamalarında, yöneticilik görevinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanları dikkate alınır..."

15. 2577 sayılı Kanun’un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“İdari dava türleri şunlardır:

…

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları

…”

16. 2577 sayılı Kanun'un "İptal ve tam yargı davaları" başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi

mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta ki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

17. Anayasa Mahkemesi 24/12/2019 tarihli ve E.2018/159, K.2019/93 sayılı kararında, 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesini inceleyerek ilgili hükmün iptaline karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"23. Kamu görevlileri ile idare arasındaki ilişki, yasama organı tarafından hizmetin gereklerine göre kanunla düzenlenmektedir. Kamu görevlisi, belirli bir statüde, kanunla çerçevesi belirlenmiş kurallara göre hizmet yürütmekte; o statünün sağladığı aylık, ücret, atanma, yükselme, nakil gibi haklara sahip olmaktadır. Kanun koyucu, bir kamu hizmetinde, görevin gerektirdiği nitelikleri ve koşulları belirlemeyi ya da belirlenmiş olanları değiştirmeyi, anayasal ilkeler içinde kalmak kaydıyla görevin ve ülkenin gereklerine göre serbestçe takdir edebilir.

24. İdare de takdir yetkisi kapsamında yönetici kadro ve pozisyonlarına atayabileceği kamu görevlilerini yine aynı yetki kapsamında bu görevlerden alabilir. Bu durumda bulunan kişiler yönünden kural olarak bulundukları statülerden doğan, tahakkuk etmiş ve kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardan yahut bu durumunun devam edeceği yönündeki haklı beklentiden söz edilemez.

25. Kamu personeli olarak görev yapan kişilerin hukuki ve fiilî zorunluluk bulunmadıkça kanunla görevlerine son verilmemesi ise, hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında da kamu personelinin bulundukları görevden alınarak başka bir göreve atanmalarına yönelik olarak hukuki ve fiilî zorunluluk hâllerinde yasal düzenlemeler yapılabileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2011/100, K.2012/191, 29/11/2012; E.2011/142, K.2013/52, 3/4/2013; E.2014/57, K.2014/81, 10/4/2014; E.2015/61, K.2016/172, 2/11/2016).

26. Kuralda kamu kurum ve kuruluşlarında müdür yardımcısı veya daha üstü ile bunlara eşdeğer yöneticilik görevinde iken kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerin Komisyon kararı sonrasındaki atamalarında, yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanlarının dikkate alınması öngörülmektedir. Komisyona yapılan başvurunun kabul edilmesi üzerine kamu görevine dönen kamu görevlileri, kural uyarınca önceki yönetici pozisyonlarına atanamayacaktır.

27. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra OHAL KHK'ları ile doğrudan kamu görevinden çıkarılanların idari yargı mercilerine başvuru imkânı bulunmaması nedeniyle bu kişilerin durumunu değerlendirmek için Komisyon kurulmuştur. 7075 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Komisyonun, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna Millî Güvenlik Kurulunca karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin, doğrudan KHK hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. Kuruluş amacı

gözetildiğinde Komisyon tarafından yapılacak incelemede, kamu görevinden çıkarılan kişilerin terör örgütleri ile devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna Millî Güvenlik Kurulunca karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olup olmadığı hususlarının değerlendirileceği açıktır. Komisyon tarafından yapılan değerlendirme sonucunda söz konusu örgüt, yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğuna karar verilenler yönünden başvurunun reddine; üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmadığına karar verilenler yönünden ise başvurunun kabulüne karar verilecektir.

28. OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çıkarılanların çıkarılma sebebi, bu kişilerin terör örgütlerine veya sözü edilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatının bulunmasıdır. Komisyon, kamu görevinden çıkarılanlar tarafından yapılan başvuruları sebep unsuru yönünden değerlendirecek ve kamu görevinden çıkarma koşullarının oluşmadığı durumlarda başvurunun kabulüne karar verecektir. Bu durumda Komisyona yapılan başvuruların kabulü, kamu görevinden çıkarılanların terör örgütlerine veya sözü edilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı bulunmadığı anlamına gelmektedir. Ancak kural uyarınca yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanlar Komisyon kararına rağmen yöneticilik görevlerine atanamayacaklardır.

29. Komisyon kararıyla kamu görevinden çıkarma işleminin sebep unsuru tamamen ortadan kalktığı hâlde yönetici pozisyonunda iken kamu görevinden çıkarılan ve Komisyon kararı sonrasında yeniden kamu görevine dönen kişilerin atanmasında yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanlarının dikkate alınmasını öngören kural, bu kişilerin üyelik, mensubiyet, aidiyet, iltisak veya irtibatlarına dair şüphelerin tam olarak ortadan kalkmadığı izlenimini oluşturmaktadır. Bu durum, kişilerin meslek hayatlarında kişisel gelişimlerinin, üçüncü kişilerle olan ilişkilerinin ve itibarlarının olumsuz şekilde etkilenmesine sebebiyet verebilir.

30. Kanun'da, bu izlenimin oluşmasını engelleyecek bir güvenceye yer verilmediği gibi bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmadan önceki pozisyonlarına atanmamasına neden olacak hukuki ve fiilî bir zorunluluk da gösterilmemiştir. Kuralda, yönetici pozisyonunda görev yapmakta iken kamu görevinden çıkarılan kişilerin, idari gerekler de gözetilmeden kategorik olarak yeniden yönetici pozisyonuna atanamayacağı belirtilmektedir. Kural, bu hâliyle idareye kamu hizmetlerinin gerekleri ve etkinliği kapsamında bir değerlendirme yapma imkânı da tanımamaktadır.

31. Bu çerçevede kuralda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna Millî Güvenlik Kurulunca karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı bulunmadığı kabul edilen bu kişilerin yöneticilik görevlerine atanmamasına neden olabilecek fiili veya hukuki bir zorunluluk belirtilmeden, kişilerin anılan görevlere atanması yönünde idareye bir takdir yetkisi tanınmadan ve emredici bir hükümle anılan kişilerin zorunlu olarak yöneticilik görevlerinden önceki görevlere atanacağının öngörülmesinin kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği anlaşılmaktadır. Anılan kişilerden yönetici olarak istifade edilmesi kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacını gerçekleştirmek bakımından daha yararlı görülmesi durumunda bile kural uyarınca kategorik olarak bu kişilerin yöneticilik pozisyonunda değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Bu anlamda kuralın anılan amaca ulaşılması bakımından elverişli bir araç öngörmediği de açıktır.

32. Bu yönleriyle kuralla özel hayata saygı gösterilmesi hakkına getirilen sınırlama demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı gibi ölçülülük ilkesini de ihlal etmektedir.

33. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

B. Uluslararası Hukuk

18. Uluslararası hukuk için bkz. Şeyhmus Yılma [GK], B. No: 2018/37995, 14/1/2024, §§ 42-47.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

21. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu; hakkındaki iddiaların ve delillerin ne olduğunu bilmeden kamu görevinden çıkarıldığını, bu süreçte kendisini savunamadığını iddia etmiştir. Kamu görevlilerinin maaş alma ve emeklilik haklarını elde etme bağlamında meşru beklentiye sahip olduğunu, KHK ile bu hakları zamanında elde edememesinin mülkiyet hakkına yönelik müdahaleyi kanuni dayanaktan yoksun bırakacağını belirtmiştir. 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesindeki düzenleme sebebiyle yöneticilik görevinden önce bulunduğu kadro ve pozisyon olan veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrosuna atandığına dikkat çekmiştir. Kamu görevinden çıkarılmadan önce görev yaptığı mal müdürlüğü kadrosuna göre daha düşük maaş alması sebebiyle uğradığı zararlarının tazmini istemiyle açtığı davanın reddedilmesinden yakınarak savunma, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde; başvuruya konu edilen tam yargı davasında Mahkemenin hatalı veya açık keyfîlik içeren bir yorumda bulunmadığı, başvurucunun durumuna uyan ve olay tarihi itibarıyla yürürlükte olan düzenlemeyi tespit ederek olaya uyguladığı, başvurucunun talebini inceleyip ilgili ve yeterli gerekçe göstererek davanın reddine karar verdiği belirtilmiştir. Somut uyuşmazlığın kamu görevinden çıkarılan başvurucunun OHAL Komisyonu kararı ile görevine iade edilmesi üzerine tesis edilen işleme ilişkin olduğuna dikkat çekilerek bu kapsamda yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı Bakanlık görüş yazısında vurgulanmıştır.

24. Başvurucu; Bakanlık görüşüne verdiği cevapta veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak atanması sebebiyle memur maaşı almaya başladığını, kadro derece ve kademesinin düşürüldüğünü, göreve iade edilmesi üzerine kamu görevinden çıkarıldığı tarih ile göreve iade edilip başlangıç yaptığı tarih arasındaki maaşlarının mal müdürlüğü kadrosuna göre

idarece tarafına ödendiğini belirtmiştir. Ayrıca İdare Mahkemesince kesin olarak verilen karara karşı kanun yoluna başvuramadığını belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, KHK ile kamu görevinden çıkarıldıktan sonra OHAL Komisyonu tarafından görevine iade edilmesi üzerine 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasındaki düzenleme nedeniyle son görev yaptığı mal müdürlüğü kadro ve pozisyonuna atanmayıp yöneticilik görevinden önce bulunduğu kadro ve pozisyon olan veri hazırlama ve kontrol işletmenliğine atanması sebebiyle maaşında meydana gelen azalmadan dolayı uğradığını ileri sürdüğü maddi zararlarının tazmin edilmemesidir. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin bazı yakınmalarda bulunduğu görülmekteyse de OHAL Komisyonu kararıyla kamu görevine iade edildiği, kamu görevinden çıkarıldığı döneme ilişkin olarak ayrı bir tam yargı davası açtığı ve o davada verilen kesin karar üzerine Anayasa Mahkemesine ayrı bir bireysel başvuruda bulunduğu hususları dikkate alınarak şikâyetlerinin tamamının mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. 25/9/2019-13/11/2019 Tarihleri Arasındaki Maddi Zararların Tazmin Edilmemesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

28. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

29. Mülkiyet hakkının özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlamı ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorumla ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

30. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

31. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da aynı menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanı kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

32. Somut olayda başvurucu, KHK ile kamu görevinden çıkarılmadan önce mal müdürü olarak görev yapmaktadır. OHAL Komisyonu kararıyla kamu görevine iade edilmesi üzerine 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan düzenlemeye dayanılarak başvurucu yöneticilik görevinden önce bulunduğu veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrosuna atanmıştır. Başvuru formu ve ekli belgelerde bu atama işlemine dava açıldığına dair bir bilgi ve belgeye yer verilmemiştir.

33. Başvurucu, başvurusuna konu tam yargı davasında göreve iade edildiği tarihten emekli olacağı tarihe kadar daha düşük maaş alacak olması sebebiyle uğradığını ileri sürdüğü maddi zararların tazminini talep etmiştir. Mahkemeye sunulan bilgi ve belgelerde başvurucunun 17/2/2020 tarihinde emekliye ayrıldığı belirtildiğinden Mahkemece tam yargı davasına konu dönem, başvurucunun göreve iade edildiği 25/9/2019 ile 17/2/2020 tarihleri arası olarak tespit edilmiştir.

34. Bireysel başvuruya konu edilen tam yargı davası devam etmekte iken İzmir 3. İdare Mahkemesinde başvurucu, başka bir idari dava daha açmıştır. Bu davada başvurucu lehine verilen karar istinaf başvurusunun açıklama eklenmek suretiyle reddi üzerine kesinleşmiştir. Söz konusu karar gereğince başvurucuya idareye mal müdürü olarak atanma istemiyle başvuruda bulunduğu 14/11/2019 tarihinden itibaren yoksun kaldığı parasal haklar yasal faiziyle birlikte ödenecektir.

35. Sonraki dava ile başvurucunun bazı parasal haklarını elde ettiği görülmekle birlikte başvuruya konu tam yargı davasında başvurucunun maddi zararlarını talep ettiği dönem daha geniş bir zaman aralığını kapsamaktadır. Bu nedenle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına konu olan dönemler ayrı ayrı ele alınmalı, göreve iade edildiği 25/9/2019 tarihi ile mal müdürlüğüne ilişkin parasal hakların ödenmesi yönünde başlangıç tarihi olarak alınan idareye başvurduğu 14/11/2019 tarihine kadar olan dönem ilk olarak

değerlendirilmelidir.

36. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu öncelikle mülkiyet hakkı kapsamında mülkünün veya meşru bir beklentisinin bulunduğunu ortaya koymalıdır. Başvuruya konu uyuşmazlıkta başvurucunun 25/9/2019-13/11/2019 tarihleri arasında mal müdürü ile veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrolarının maaş farklarından kaynaklandığını ileri sürdüğü maddi zararlarının mülk teşkil etmediği açıktır.

37. Başvurucunun göreve iade edilerek veri hazırlama ve kontrol işletmenliği kadrosuna atanması işleminin iptali istemiyle açılmış bir davası veya bu işlemin iptaline dair bir yargı kararı mevcut değildir. Bunun yanında 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin iptaline ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararı da 24/3/2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu nedenlerle başvurucunun 25/9/2019-13/11/2019 tarihleri arasındaki maaş farklarından kaynaklanan maddi zarar iddiasının belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da aynı menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut bir beklenti niteliğinde de olmadığı değerlendirilmiştir. Başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında korunmaya değer bir mülkünün veya meşru bir beklentisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. 14/11/2019-17/2/2020 Tarihleri Arasındaki Maddi Zararların Tazmin Edilmemesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

40. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

…

(ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi."

41. Başvuru konusu olayda bireysel başvuruya konu tam yargı davası devam etmekte iken başvurucu, mal müdürü olarak atanması isteminin reddine ilişkin işleme karşı bir idari dava daha açmış ve yoksun kaldığı parasal hakların faiziyle birlikte ödenmesini de talep etmiştir. Bu davada başvurucu lehine verilen karar istinaf başvurusunun açıklama eklenmek suretiyle reddi üzerine kesinleşmiştir. Söz konusu karar gereğince başvurucuya idareye mal müdürü olarak atanma istemiyle başvuruda bulunduğu 14/11/2019 tarihinden itibaren yoksun kaldığı parasal haklar yasal faiziyle birlikte ödenecektir.

42. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının özü, OHAL Komisyonu

tarafından görevine iade edilmesi üzerine son görev yaptığı mal müdürlüğü kadro ve pozisyonuna atanmayıp yöneticilik görevinden önce bulunduğu kadro ve pozisyon olan veri hazırlama ve kontrol işletmenliğine atanması sebebiyle maaşında meydana gelen azalmadan dolayı uğradığını ileri sürdüğü maddi zararlarının tazmin edilmemesidir. Yukarıda açıklandığı üzere başvurucunun 14/11/2019 tarihinden emekli olduğu 17/2/2020 tarihine kadarki döneme ilişkin maddi zararlarının tazmin edilmesine hükmedildiği görülmektedir. Bu döneme ilişkin olarak mülkiyet hakkı kapsamında başka bir iddiasının da olmadığı dikkate alındığında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediğinden İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun bu kısmı hakkında düşme kararı verilmesi gerekir.

C. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir.

44. Somut olayda başvurucu nihai kararı 15/12/2020 tarihinde öğrenmiş; 31/12/2020 tarihinde bireysel başvuru yoluna gitmiştir. Öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra başvurucunun ilk kez 14/3/2024 tarihli Bakanlık görüşüne cevap dilekçesinde mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşıldığından söz konusu dilekçede ileri sürdüğü iddianın incelenmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. 25/9/2019-13/11/2019 tarihleri arasındaki maddi zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. 14/11/2019-17/2/2020 tarihleri arasındaki maddi zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığından DÜŞMESİNE,

3. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.E.

B. No: 2021/7955 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7955

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7955)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : B.E.

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu tarafından hükmedilen tazminatın yetersiz olması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu 12/11/2008 tarihinde gözaltına alınmıştır. Açılan kamu davası üzerine Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince (E.2009/42) çeşitli suçlardan verilen mahkûmiyet hükümleri Yargıtay 16. Ceza Dairesince bir kısım gerekçelerle bozulmuştur.

3. Bozma kararı üzerine yargılamayı yapan Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesinin 28/1/2020 tarihli kararı ile başvurucu hakkında kurulan hükümler şöyledir:

i. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Başvurucunun HAGB kararına karşı yaptığı itiraz, Osmaniye 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 10/7/2020 tarihinde reddedilmiştir.

ii. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyet kararı verilmiştir. Mahkûmiyet hükmüne yönelik temyiz isteminin incelemesinin derdest olduğu anlaşılmaktadır.

iii. Silahlı terör örgütü propagandası yapma suçundan kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmiştir.

4. Başvurucu, yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur (B. No: 2015/17002).

5. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'la kurulan İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurması gerektiği gerekçesi ile başvuruyu kabul edilemez bulmuştur (bkz. Arafat Aslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/1784, 26/12/2018) .

6. Bunun üzerine başvurucu, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin hak ettiği tazminatın yasal faiziyle ödenmesi istemiyle 14/2/2018 tarihinde Tazminat Komisyonuna başvurmuştur. Tazminat Komisyonu 26/8/2020 tarihinde verdiği kararlarda başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine, başvurucuya 5.200 TL tazminat ödenmesine karar vermiştir. Tazminat Komisyonu, yargılama süresini ve tazminat miktarını hesaplarken başvurucunun HAGB kararına itirazının reddedildiği tarihi esas almış; temyiz isteminin incelemesi devam eden mahkûmiyet hükmüne yönelik yargılama süreci hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

7. Başvurucu, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) itirazda bulunmuştur. Başvurucu, itiraz dilekçesinde komisyonca takdir edilen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurularda hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu iddia etmiştir.

8. Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun itirazının reddine hükmetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, karar gerekçesinde ödenmesine karar verilen tazminat miktarının davanın konusu, uyuşmazlığın niteliği ve şikâyete konu edilen yargılamanın süresi gözönünde bulundurulmak suretiyle makul sürenin aşımıyla orantılı olarak belirlendiğini ve bu nedenle hakkaniyete ve Anayasa Mahkemesi ile AİHM içtihatlarına uygun olduğunu belirtmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşıldığından adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Görevi Yaptırmamak için Direnme Suçundan Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; yargılamada geçen süre hesabının hatalı yapıldığını, Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuru aşamasında geçen sürenin ve idari yargıda geçen sürenin de makul süre hesaplamasına dâhil edilmesi gerektiğini ve Tazminat Komisyonunca lehe vekâlet ücretine hükmedilmediğini iddia etmiştir. Başvurucu, ayrıca Tazminat Komisyonunca takdir edilen

tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurularda hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Somut olayda temel mesele, başvurucunun taraf olduğu davanın makul sürede tamamlanmaması olduğundan başvuruya konu şikâyetlerin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

14. Tazminat Komisyonu 27/05/2008 tarihinde başlayan yargılama sürecinin 10/7/2020 tarihinde kesin olarak sonuçlanması nedeniyle başvuruya konu yargılamanın iki dereceli olarak 11 yıl 7 ay 29 gün sürdüğü tespitinde bulunmuştur. Tazminat Komisyonunun değerlendirmesinde dikkate aldığı 10/7/2020 tarihinin görevi yaptırmamak için direnme suçundan verilen HAGB kararına karşı yapılan itiraz üzerine İtiraz Mahkemesince itirazın reddedildiği tarih olduğu anlaşılmaktadır.

15. Anayasa Mahkemesi, H.K. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2021/1490, 9/12/2025) ve Mehmet Emin Kaya ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/24133, 18/12/2024) kararlarında benzer iddiaları içeren başvuruları incelemiş; uyuşmazlığın niteliği, taraf sayısı, yargılamanın süresi gözönünde bulundurulduğunda makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen başvurucular için Tazminat Komisyonunca öngörülen tazminat miktarının yeterli giderim sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihlalin giderilmesi için ihdas edilen başvuru yolu olan Tazminat Komisyonunca hükmedilen tazminatın yetersiz olması suretiyle makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı yönünden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme Suçundan Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, yargılamanın hâlen devam ettiğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

20. Somut olayda başvurucunun anılan şikâyetini Bölge İdare Mahkemesine sunduğu itiraz dilekçesinde (bkz. § 7) ileri sürmediği, dolayısıyla anılan iddiasını ileri sürebileceği olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan yürütülen yargılamada Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (E.2020/550, K.2020/3548) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHARREM ÜNAL

B. No: 2021/16859 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16859

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHARREM ÜNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16859)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Muharrem ÜNAL

Vekili : Av. Bilgiç ERTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir bankaya elkoyma sürecinde verilen iptale ilişkin yargı kararı sonrası hissedarların zararının tazminine ilişkin alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Olayın Arka Planı

2. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) 6/12/2000 tarihinde, mevcut zararın öz kaynakları aştığı gerekçesiyle Demirbank T.A.Ş.nin (Banka) temettü hariç ortaklık hakları ile yönetiminin ve denetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmesine karar vermiştir (başvuru konusu olaya ilişkin ayrıntılı arka plan bilgisi için bkz. Alois Harrer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/26283, 15/1/2020, §§ 11, 14; Alfred Richard Parusel ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/6515, 18/4/2024, §§ 2, 4).

B. Başvurucunun Açtığı İlk Davanın Süreci

3. Bankada hissedar olan başvurucu, hisse senedi bedellerinin tazmini yönündeki talebinin BDDK tarafından zımnen reddedilmesi üzerine BDDK aleyhine Danıştay Onuncu Dairesinde (Daire) tam yargı davası açmıştır. Daire 25/6/2003 tarihinde davanın reddine karar

vermiştir. Başvurucunun temyiz ettiği karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) tarafından 21/10/2004 tarihinde bozulmuştur.

4. Bozma kararı üzerine Danıştayda yeni kurulan daireler nedeniyle meydana gelen görev değişikliği sonrasında yargılamaya Danıştay Onüçüncü Dairesi devam etmiş ve 19/9/2005 tarihinde davanın görev yönünden reddine ve dava dosyasının Ankara İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Ankara 1. İdare Mahkemesi 30/12/2005 tarihinde davanın süre aşımı yönünden reddine hükmetmiştir. Karar, Danıştay Onüçüncü Dairesinin 26/6/2006 tarihli kararıyla onanmıştır.

C. Başvuruya Konu Tam Yargı Davası Süreci

5. Başvurucu; bu defa 14/12/2015 tarihinde, Bankanın devrine ilişkin BDDK kararının ve satışa hazırlık ile TMSF tarafından yapılan satış işleminin kesinleşmiş yargı kararlarıyla iptal edildiğini belirterek hissedarlık haklarının iade edilmesi ve zararlarının karşılanması istemiyle BDDK'ya başvurmuştur. Başvurucunun talebi reddedilmiş, ret işlemi başvurucunun açtığı dava sonucunda iptal edilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, dava dilekçesinde belirtilen değere enflasyon katsayısı uygulanarak tespit edilen tazminatın dava tarihinden itibaren 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 4. maddesi uyarınca işleyecek faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle İstanbul 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Mahkeme davayı süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddetmişse de istinaf kanun yolu incelemesi sonucunda mahkeme kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

6. Mahkeme 11/2/2021 tarihinde davanın kısmen kabulüyle davalı idareye başvuru tarihi olan 14/12/2015'ten itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte 2.393,62 TL'nin başvurucuya ödenmesine kesin olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında sahip olduğu hisse senedinin değerinin değer artışı ve temettüsü ile sınırlı olduğunu, başvurucunun süre aşımı ile reddedilen iptal davasından çok sonra BDDK'ya başvurarak talepte bulunduğunu açıklamıştır. Davanın açıldığı tarihe kadar hisse senetlerinin en az enflasyon oranında değer kazandığı varsayımıyla belirlenen olası maddi zarardan BDDK'nın sorumlu tutulmasına olanak olmadığı sonucuna varmış, son olarak başvurucunun gerçek maddi zararını ancak BDDK'ya başvuru tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte isteyebileceğini belirtmiştir.

7. Nihai karar, başvurucu vekiline 4/4/2021 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu 19/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; hissedarı olduğu Bankaya elkonulması kararının hukuka aykırı olduğunun kesinleşmiş yargı kararlarıyla tespit edildiğini, el konulan hisselerin bedelinin tazmini için açtığı davanın kabul edilmekle birlikte söz konusu tazminat tutarlarının aradan geçen on dokuz yıllık süre içinde enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını belirterek mülkiyet, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti ile yargılama giderlerinden de yakınmıştır.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına değinilerek başvurucunun iddia ettiği zararın giderildiğine, yabancı para

cinsinden ödeme tarihindeki kura veya yerleşik Danıştay içtihadına göre yasal faiz dışında başkaca bir ödeme yapılamayacağı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde gerçek zararın mahkemelerce hükmedilen tazminatın çok üzerinde olduğunu, yapılan hesaplama yönteminin zararın bütünüyle giderilmemesine yol açtığını açıklamıştır.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi başvuru konusu ile aynı şikâyetleri incelediği Alois Harrer ve diğerleri ile Alfred Richard Parusel ve diğerleri başvurularında mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Anılan kararlarda başvuruculaın kamu makamlarınca el konulmadan önce bankanın hisse senetlerine sahip olmaları sebebiyle hisse senetlerinin mülk teşkil ettiği belirtilmiştir. Diğer taraftan bankanın TMSF'ye devri ve sonrasında satışına ilişkin idari işlemlerin kesinleşmiş yargı kararlarıyla iptal edilmesi üzerine başvuruculaın hisse senetlerinin geçersiz kılınması ile başvuruculaın mülkiyet hakkına müdahale edildiği ifade edilmiştir. Hisse senetlerinin iade edilmesi veya bu senetlerin geçersiz kılınması nedeniyle uğradıkları zararın tazmini amacıyla açılan davalar sonucunda yapılan yargılamalar neticesinde başvuruculara tazminat ödenmesi yönündeki kararlar ile hisse senetlerinin devrine yol açan idari işlemlerin hukuka aykırı olduğunun açık bir biçimde tespit edilmesi nedeniyle başvuruculaın mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunmadığı değerlendirilmiştir. Yargı mercilerince başvurucular yararına bankaya el konulduğu günden bir gün önceki hisse senedi rayiç değeri üzerinden tazminat ödenmesine karar verilmesinin tek başına başvuruculaın mağdur sıfatını ortadan kaldırmadığı ifade edilmiştir. Mahkemelerin bankaya el konulduğu tarihten bir gün önceki hisse senedi Türk lirası rayiç değerinin esas alınması gerektiği yönündeki tazminat hesabının ihlalin giderimini sağlamaya elverişli olduğuna ancak söz konusu tazminat tutarına idareye başvuru tarihinden itibaren kanuni faiz işletilmesiyle yetinildiğine dikkat çekilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre başvuruculaın tazminat tutarlarının hesaplandığı 2000 yılının Aralık ayındaki 100 TL'nin dava konusu yapılan alacakların ödenebilmesi için icra edilebilir kararların verildiği tarihlerdeki karşılığına ve enflasyon oranlarına dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak alacaklarının değer kaybına uğratılmasının başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği, müdahalenin kamunun yararı ile başvuruculaın mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengeyi başvurucular aleyhine bozduğu belirtilerek başvuruculaın mülkiyet haklarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (Alois Harrer ve diğerleri, §§ 57-59).

14. Mevcut başvuruda da söz konusu Alois Harrer ve diğerleri ile Alfred Richard Parusel ve diğerleri kararlarından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti ve yargılama giderleri hakkında bu aşamada inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılanma yapılması ile maddi ve manevi tazminat

taleplerinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 12. İdare Mahkemesine (E.2020/217, K.2021/324) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERKAN DEMİR

B. No: 2021/31045 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/31045

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERKAN DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/31045)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Erkan DEMİR

Vekili : Av. Mesut Can TARIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gizli tanık Garson'dan ele geçirilen dijital veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması talebinin kabul edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, ceza davasında bağlantılı suçlardan birine ilişkin temyiz incelemesi devam ederken diğer suçtan kurulan hükmün istinaf aşamasında kesinleşmesi ve kesinleşen hüküm yönünden infaz aşamasına geçilmesi nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 2010 yılında yapılan Polis Memurluğundan Komiser Yardımcılığına Geçiş Sınavı'na (sınav) ilişkin soruların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) tarafından sınavdan önce ele geçirildiğine dair yapılan ihbar doğrultusunda o tarihte komiser yardımcısı olan başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma, kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma işlemleri kapsamında sınavda çıkan soruların zorluk ve kolaylık analizlerine ilişkin olarak akademisyenlerden oluşan kuruldan ve yine cevap örüntüleri doğrultusunda

diğer sınavlarla kıyaslama yönünden ölçme ve değerlendirme uzmanlarından bilirkişi raporu alınmıştır. Soruşturmada ayrıca kuvvetli şüpheli görülen başvurucu ve diğer adayların telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbiri kapsamında HTS kayıtları da temin edilmiştir.

4. Diğer taraftan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunun 2017/68532 sayılı soruşturma dosyasına teslim edilen mikro SD kart içeriklerinde yer alan listede başvurucunun "DERECE 1: B4 - FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişi" olarak kodlandığı bildirilmiştir.

5. Sınava ilişkin düzenlenen bilirkişi raporlarına göre başvurucunun çok zor olan sekiz soruya, zor olan üç soruya, iptal edilen sekiz soruya, 5. ve 26. sorulara doğru cevap verdiğinin tespit edildiği, 5. ve 26. soru bakımından cevap anahtarı hatalı olmasına rağmen başvurucu tarafından cevap anahtarına göre doğru şıkkın işaretlendiği, cevap örüntüleri karşılaştırıldığında ise başvurucunun çok kuvvetli şüpheli olarak değerlendirildiği açıklanmıştır.

6. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun görev yapmakta olduğu yer doğrultusunda yetkisizlik kararı vererek soruşturma dosyasını Kütahya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) göndermiştir.

7. Başvurucu ve başvurucuyla birlikte aynı sınava giren diğer şüphelilere ait HTS kayıtları doğrultusunda düzenlenen analiz raporunda;

i. Gediz ilçesinde görev yapan G.A.nın ve Altıntaş ilçesinde görevli M.S.nin telefonları ile 28/3/2010 tarihinde yapılan sınav öncesinde 16/3/2010, 17/3/2010 ve 19/3/2010 tarihlerinde Kütahya merkezde görev yapan başvurucunun ve S.A.nın telefonlarının aynı yerden ortak baz sinyali verdikleri,

ii. Başvurucunun değişik tarihlerde ortak baz sinyali vermiş olduğu M.S.nin ve S.A.nın telefonları ile yine Kütahya'nın Gediz ilçesinde görev yapan Ü.G.nin ve Aslanapa ilçesinde görev yapan E.S.nin telefonlarının 20/3/2010 ve 22/3/2010 tarihlerinde Kütahya merkezde ortak baz sinyali verdikleri tespit edilmiştir.

8. Soruşturma doğrultusunda başvurucunun Bank Asya hesabının bulunmadığına ve ByLock sorgu raporuna göre de kullanıcı kaydının olmadığına dair belgeler, dosyaya gönderilmiştir. Başvurucu; soruşturma aşamasında alınan ifadesinde sınava Emniyet Genel Müdürlüğünün hazırladığı kaynaklardan çalıştığını, hatalı kabul edilen birtakım sorulara sınav heyecanıyla doğru cevap vermiş olabileceğini, diğer şüphelilerin telefonları ile kendi telefonunun ortak yerden baz sinyali vermesinin şahsi işleri nedeniyle orada bulunma ihtimalinden kaynaklandığını ve örgütle bağlantısının bulunmadığını beyan etmiştir.

9. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 12/2/2018 tarihinde gözaltına alınmış; 13/2/2018 tarihinde ise tutuklanmıştır.

10. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılması talebiyle 21/3/2019 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle;

i. Gizli tanık Garson'dan ele geçirilen dijital materyallerde başvurucunun FETÖ/PDY mensubiyeti, sadakati ve bağlılığı olan "B4" olarak kodlanmış olduğu,

ii. FETÖ/PDY hakkında yürütülen benzer soruşturmalarda verilen beyanlara göre şüphelilerin sınav öncesi izne ayrılarak verilen sorulara çalıştıkları ve başvurucunun da bu doğrultuda soruşturmaya konu sınav tarihinden dokuz gün önce otuz gün izin aldığı,

iii. Sınava ilişkin düzenlenen bilirkişi raporlarında cevap örüntülerinin başvurucunun sınav sorularını önceden ele geçirdiği yönünde çok kuvvetli şüphe oluşturduğu şeklinde değerlendirildiği,

iv. Sınav öncesinde Kütahya Emniyet Müdürlüğü kadrosundayken bu sınava giren diğer şahısların ve başvurucunun GSM hattı baz bilgilerinin örtüştüğü belirtilerek başvurucunun atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

11. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Kütahya 3. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Kütahya 3. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun yakalandığı yerde gerçekleşen hukuki kesinti nedeniyle Kayseri Ağır Ceza Mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir. Yetkisizlik kararı sonrasında yargılamaya Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) başlanmıştır. Mahkeme 24/4/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip tutanağında -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun duruşmada hazır edilmesine yönelik işlem yapılmasına karar verilmiştir.

12. Yargılama dört celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu, savunmasında özet olarak dijital veri kodlamasının polis bilgi sisteminden çekilerek yapıldığını, baz sinyali bilgilerinde eksiklik olduğunu, sınavda boş kalmaması için tüm sorulara cevap verdiğini, örgüt üyesi olması hâlinde örgütün düzenlediği başka faaliyetlere de katılması gerektiğini, sınavı kendi gayretiyle kazandığını beyan etmiştir. Mahkeme, dolandırıcılık suçu yönünden kamu zararının tespiti amacıyla celseyi ertelemiştir.

13. Mahkeme, celse arasında gizli tanık Garson'un Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinde verdiği 16/2/2018 tarihli beyanlarını Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) çıkartarak dosyaya almıştır. İkinci celsede gizli tanık Garson'un aşamalardaki beyanlarıyla birlikte mikro SD karta fiziki müdahalede bulunulmasına izin verme ve elkoyma kararları başvurucu ve müdafiine okunmuştur. Başvurucu, gizli tanığın beyanlarını kabul etmediğini ve gizli tanıktan elde edilen verilerin hukuka aykırı ele geçirildiğini beyan etmiştir. Mahkeme, kamu zararının karşılanması amacıyla celseyi ertelemiştir. Başvurucu, üçüncü celse öncesinde tespit edilen kamu zararını ödemiştir. Üçüncü celsede başvurucu, sınava ilişkin düzenlenen bilirkişi raporlarını kabul etmediğini ve raporlarda yer alan değerlendirmelerin hatalı olduğunu beyan etmiştir. Cumhuriyet savcısı, bu celsede sunduğu esas hakkındaki mütalaasında başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılmasını talep etmiştir. Mahkeme, başvurucu ve müdafiine mütalaaya karşı esas hakkındaki savunmalarını hazırlamaları amacıyla süre vererek celseyi ertelemiştir.

14. Başvurucu müdafii; celse öncesinde sunduğu yazılı savunmasında gizli tanık Garson'dan ele geçirilen dijital verilerin hukuka aykırı delil olduğunu, verilerin ele geçirilme yönteminin kanunda açıklanan usule uygun yapılmadığını, SD kart üzerinde teknik inceleme yapılması gerektiğini, HTS kayıtlarındaki ortak irtibatın mesleki faaliyet kapsamında gerçekleştiğini ve sınav sonucuna yönelik değerlendirmenin hatalı olduğunu beyan etmiştir. Mahkeme, dördüncü celsede başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçlarını işlediğini sabit kabul ederek başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay, kamu kurum ve kuruluşları zararına

dolandırıcılık suçundan ise 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

15. Mahkemenin gerekçeli kararının ilgili kısımları şu şekildedir:

"Silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden; ... Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/68532 sayılı 'Emniyet Mahrem Yapılanması' soruşturması kapsamında elde edilen Micro SD kartın incelenmesinde Emniyet Mahrem Yapılanması içerisinde vekil olarak kayıt altına alınmış kişiler ile bu kişilere bağlı olanlara ilişkin listeler ele geçirildiği, listelerde sanığın [başvurucu] isminin de yer aldığı, tüm listede 'DERECE 1' başlığının karşısında 'B4', göreve başlama tarihinin karşısında 08/11/2011, rütbe başlığının karşısında 'KOMİSER YARDIMCISI' yazdığı, B4 derecesinin FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişileri ifade ettiğinin anlaşıldığı,

...

Ülke genelinde Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından yapılan soruşturmalar neticesinde; FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından 2010 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının çalınarak kurum dışarısına çıkartılıp sınavdan önce örgüt mensuplarınca dağıtıldığının tespit edildiği, Sızdırılan sınav sorularının FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeleri dışında kimselere verilmesinin mümkün olmadığı, Stratejisi ve hareket tarzı itibarı ile gizliliğe ve tedbire azami derecede önem veren bu örgütün sınav sorularının sızdırılması gibi önemli ve kamuoyu nezdinde örgüt aleyhine rahatsızlık yaratacak bir konuda tedbirsiz davranmasının düşünülemeyeceği, Çalınan sorularının FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından tam güven duyulan örgüt üyeleri dışındaki kişilere, hatta örgüte yeni katılmış sempatizan konumundaki kişilere dahi verilmesinin mümkün olmadığının izahtan vareste olduğu,

Sanığın 28/03/2010 tarihli sınava ilişkin cevap anahtarının bilirkişilerce incelenmesi neticesinde; sanığın 'çok zor' olarak nitelendirilen 8 soruya, 'zor' olarak nitelendirilen '3' soruya ,iptal edilen 8 soruya, iptal edilen 7 soruya, 26. ve 5. Sorulara doğru cevap verdiğinin tespit edildiği, 26. ve 5. Soruya ilişkin bilirkişi raporunda açıklama yapıldığı buna göre bu soruların cevabının cevap anahtarında belirtilen şık olmadığı, bu yönüyle cevap anahtarının hatalı olduğu fakat buna rağmen sanık tarafından cevap anahtarına göre doğru şıkkın işaretlendiği, sanığın diğer sınavlarda aldığı puanların değerlendirildiği, anılan sınava giren diğer şahısların iptal edilen 13 soruya ait cevap örneklerinin karşılaştırıldığı ve bu kapsamda sanığın sınav sorularını önceden ele geçirmesi yönünden 'ÇOK KUVVETLİ ŞÜPHE' oluştuğunun tespit edildiği,

Netice itibariyle, gizli tanık Garson'un ifadeleri dikkate alınarak elde edilen bu Micro CD kart içindeki bilgilere itibar edilmesi gerektiği, sanık hakkındaki bu Micro CD kart içerisinde tespit edilen bilgiler ve buna göre düzenlenen veri inceleme raporu içeriği, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından 2010 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının çalınarak kurum dışarısına çıkartılıp sınavdan önce örgüt mensuplarınca dağıtıldığına ve sanığına da çalınan bu sınav sorularının verildiğine ilişkin yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde sanığın kamuoyunda 17-25 Aralık süreci olarak bilinen FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün kriminalize olduğu ve kamuoyu nezdinde gücünü kullanarak meşru hükümete ve devlet kurumlarına hakim olmak adına somut adımlar attığı tarihten sonrada örgütle organik bağını devam ettirdiği, örgütün emniyet mahrem yapılanmasında yer aldığı dikkate alınarak, sanığın örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğu ve örgüt üyesi olduğu hususunda kuşku bulunmadığı ve üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği anlaşılmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden; ... Sanığın performansına ilişkin alınan bilirkişi raporlarında sınav soruları verilen çok kuvvetli şüphelilerden olduğu, bilirkişi raporu nazarında soruların kendisine verildiği anlaşılan olayda, sanığın hukuka aykırı şekilde sınav sorularını temin ederek sınava girdiği ve sınavda gerçek olmayan bir başarı performansı göstererek emniyet teşkilatında komiser yardımcılığı sınavını kazandığı anlaşılmış ve bu duruma istinaden mahkememizde sanığın, kamu kurum ve kuruluşlarına karşı nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği kanaatine varılmıştır.

Açıklanan tüm gerekçeler nazarında, sanığın üzerine atılı sübuta eren silahlı terör örgütüne üye olma suçundan eylemine uyan 5237 sayılı TCK nun 314/2. maddesi gereğince, 5237 sayılı TCK.nun 61. maddesinde yer alan suçun işleniş şekli, sanığın 28/03/2010 tarihli komiser yardımcılığı sınavına örgüt talimatları doğrultusunda girerek örgüt mensuplarından temin ettiği sorularla sınavı kazandığı, FETÖ silahlı terör örgütünün Emniyet mahrem yapılanmasında örgüt üyelerinin isimlerinin bulunduğu, GARSON kod aracılığı ile temin edilen micro SD kartın sanık yönünden çözümlenmesine ilişkin veri inceleme raporuna göre sanığın B4 kodu ile FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişi olarak fişlendiği, örgüt içinde bu şekilde konumlandırıldığı..."

16. Başvurucu; istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- gizli tanık Garson tarafından sunulan dijital veriye ilişkin imaj alma işleminin yapılmadığını, verilerin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğunu, gizli tanık ile yüzleşemediğini, gerekçenin yeterli olmadığını, dijital veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmadığını ve sınav değerlendirme raporlarının hatalı olduğunu belirtmiştir.

17. Başvurucunun istinaf talebini Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 14/7/2020 tarihinde esastan reddetmiştir. İstinaf Dairesi, terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği kabul edilen her iki suç yönünden suçlar arasında bağlantı olduğunu kabul etmek suretiyle kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden de temyiz kanun yolunun açık olduğunu belirtmiştir.

18. Başvurucu; temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- imaj verileri alınmadan SD kart doğrultusunda işlem yapılmasının hukuka aykırı olduğunu, Yargıtay içtihatları uyarınca hukuka aykırı delile dayanılarak ceza verilemeyeceğini, dijital verilere müdahale edilip edilmediğinin teknik açıdan belirlenemediğini, kodlamanın ceza verilebilmesi için tek başına yeterli olmadığını, suçun unsurlarının oluşmadığını ve kararın gerekçesiz olduğunu belirtmiştir.

19. Yargıtay 16. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 24/2/2021 tarihinde onamıştır. Ceza Dairesi, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden verilen karara karşı yapılan temyiz başvurusunun ise "kararın temyizinin mümkün olmadığı" gerekçesiyle reddine karar vermiştir.

20. Başvurucu, nihai kararı 7/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 29/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile masumiyet karinesi dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

22. Başvurunun Bölüm tarafından incelendiği aşamada başvuru dosyasına gönderilen

22/4/2025 tarihli mahkeme yazı cevabında gizli tanık Garson'dan ele geçirilen dijital veriler doğrultusunda başvurucu hakkında Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Veri İnceleme Raporu"nun dosyada mevcut olmadığı bildirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Terör Örgütüne Üye Olma Suçu Yönünden Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, gizli tanık Garson'dan ele geçirilen veri inceleme raporunun dayanağı olan dijital materyallerin güvenilirliğini test etmek amacıyla veri asıllarının dosyaya getirilmesinin sağlanarak veri inceleme sonucu düzenlenen raporlar ile dijital materyallerin uyuşup uyuşmadığının tespiti bakımından teknik inceleme yapılmaksızın ve anılan raporlara itiraz hakkı tanınmaksızın mahkûmiyet kararı verilmesinin kendisini usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun atılı suçlamanın hukuki niteliği, iddianameye konu eylemler ve dosyada bulunan deliller hakkında bilgiye sahip olduğu, yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olaya ilişkin kendi anlatımını mahkemeye sunabildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetleri ile benzer açıklamalarda bulunmuştur.

25. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (çok sayıda karar arasından bkz. Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

28. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi, kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Bu konuda değerlendirme yapmak, Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte yargılamada adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine gerektiği ölçüde riayet edilip edilmediği Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır. Anılan ilkeler kapsamında yapılacak incelemede delillere ilişkin olarak iddia ve savunma makamı arasında oluşturulan dengesizlik iddialarının da yargılamanın bütünü

ışığında değerlendirilmesi gerekir. Özellikle sanığın kendisinin elde etme olanağının olmadığı deliller bakımından yargı makamlarınca savunmaya bunların aksini ortaya koyma hususunda makul imkânların sunulması gerekir (Ruhşen Mahmutoğlu, § 60).

29. Somut olayda Mahkeme, başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını gizli tanık Garson'un emniyet mahrem yapılanması hakkında verdiği beyanları, soruşturma kapsamında elde edilen mikro SD kartta yer alan listede başvurucunun "DERECE 1" başlığının karşısında "B4" olarak kodlanmış olması ile 2010 yılında yapılan komiser yardımcılığı sınavı bakımından başvurucunun çok kuvvetli şüpheli kabul edildiği bilirkişi raporuna dayandırmıştır (bkz. § 15). Başvurucu; yargılamanın tüm aşamalarında yaptığı savunmalarında veri inceleme ve analiz raporu ile dijital verilerin uyuşup uyuşmadığına ve dijital verilere dışarıdan müdahalede bulunulup bulunulmadığına yönelik teknik inceleme yapılması gerektiğini, sınavı çalışması sonucu kazandığını beyan etmiştir (bkz. §§ 14-18).

30. Mahkemenin söz konusu sınava giren diğer şüpheli şahıslar ile başvurucunun sınav öncesine ait HTS kayıtlarına göre aynı yerden birçok defa baz birlikteliklerinin olduğuna ilişkin HTS analiz raporuna dayanmadığı ve başvurucunun dijital verilerle ilgili bilirkişi raporu alınması yönündeki talebi hakkında karar vermediği vurgulanmalıdır. Öte yandan gizli tanık Garson'un aşamalardaki beyanları ile mikro SD karta fiziki müdahalede bulunulmasına izin verme ve elkoyma kararları başvurucu ve müdafiine okunmuşsa da (bkz. § 13) başvurucu hakkında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen veri inceleme ve analiz raporunun dosyada bulunmaması nedeniyle okunmadığı (bkz. § 22) anlaşılmıştır.

31. Sonuç olarak ilk derece mahkemesinin mahkûmiyete gerekçe gösterdiği olguların varlığı yönünden duruşmada okunmayan veri inceleme ve analiz raporunu dikkate alması ve yine başvurucunun bu tutanak ve kayıtların güvenilirliğinin sınanması için talep ettiği bilirkişi incelemesi hakkında ise herhangi bir karar verilmemiş olması başvurucuyu iddia makamı karşısında usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürmüştür. Başvurucunun iddialarını kendi imkânlarıyla ispat etmesi olanaklı değildir. Kaldı ki Yargıtay uygulamasında Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen SD kartta yer alan veri inceleme raporunda bulunan sanık hakkındaki bilgilerin, veri inceleme raporu düzenlenmiş ise bu raporlar ile birlikte veri inceleme raporuna dayanak delilin elde edilişine dair hâkimlik kararı ve varsa ayrıntılı veri analiz raporunun getirilerek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi gereğince duruşmada sanık ve müdafiine okunarak diyeceklerinin sorulması aranmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 8/10/2024 tarihli ve E.2021/1014, K.2024/11770; 2/4/2024 tarihli ve E.2022/567, K.2024/4841; 14/9/2023 tarihli ve E.2021/6356, K.2023/8903 ve 8/11/2023 tarihli ve E.2021/9059, K.2023/9752 sayılı kararları).

32. Bu koşullarda Mahkemece izlenen yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı ve başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olmuştur.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık Yapma Suçu Yönünden Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olma suçu ile dolandırıcılık suçları arasında bağlantı bulunduğu, 24/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun uyarınca ceza miktarına bakılmaksızın örgüt üyeliğine ilişkin İstinaf Dairesi kararının temyiz edilebildiği hâlde dolandırıcılık suçuna ilişkin kararın temyiz edilememesinin cezanın infazı konusunda farklı uygulamaların ve aynı konuda birbirleriyle çelişen kararların ortaya çıkmasına neden olduğu gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Bakanlık görüşünde; başvurucunun somut başvuruda atılı suçlamanın hukuki niteliği, iddianameye konu eylemler ve dosyada bulunan deliller hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu, yargılama aşamasının tamamında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabilme, verilen karara karşı kanun yoluna başvurma hakkına sahip olduğu bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetleri ile benzer açıklamalarda bulunmuştur.

36. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı metne dahil" edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine "herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu" ibaresinin eklenmesinin amacının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

39. Hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi, hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir karar verildikten sonra aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaşılmaması kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir (gerekçeli karar hakkı bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Mehmet Köz [2. B.], B. No: 2018/23430, 27/1/2021, § 27; Kemal Karanfil (4) [2. B.], B. No: 2021/54151, 5/6/2024, § 13).

40. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması veya derece mahkemelerinin yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması, bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz (Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

41. Hukuk kurallarının yorumlanmasında yetki ve görevleri açısından farklı durumlarda bulunan mahkemeler arasında farklılıklar oluşması doğaldır. Diğer bir deyişle değişik yargı kademelerinde görev alan hâkimlerin tamamının bir kuralı aynı şekilde yorumlamaları mümkün olmayabilir. Ancak böylesi bir durumda mahkemelerin uygulamaları arasındaki uyumu ve içtihat birliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar önem taşımaktadır (içtihat farklılıkları şikâyetlerinin incelendiği kararlardaki benzer değerlendirmeler için bkz. Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 42; İslam Şahin [2. B.], B. No: 2014/7280, 21/1/2016, § 54; Uğur Çelik [1. B.], B. No: 2015/20244, 15/6/2016, § 53).

42. Somut olayda Mahkeme 2010 yılı komiser yardımcılığı sınavı sorularının örgütlü bir yapı tarafından sınavdan önce ele geçirilerek bu yapıya yakın kişilere sızdırıldığı iddiası hakkında yürütülen ana soruşturma dosyasındaki bilirkişi raporlarına ve diğer delillere atıf yapmak suretiyle söz konusu örgütlü yapının FETÖ/PDY olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca Mahkeme, örgütün sadece karakteristik özelliklerini temel alarak soruları kendisine sıkı sıkıya bağlı mensupları dışında hiç kimseye vermeyeceğini kabul etmiş; başvurucunun örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle başvurucuyu terör örgütüne üye olma suçundan da mahkûm etmiştir (bkz. § 15). Mahkemenin bu kabulüne göre terör örgütüne üye olma suçu ile dolandırıcılık suçu birbiriyle bağlantılıdır.

43. Başvurucu, her iki suç yönünden verilen mahkûmiyet kararlarına karşı istinaf talebinde bulunmuştur. İstinaf Dairesi, başvurunun esastan reddine dair vermiş olduğu kararında terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan her iki suç arasında bağlantı olduğunu kabul etmek suretiyle dolandırıcılık suçu yönünden de temyize başvuru yolunun açık olduğunu ayrıca belirtmiştir (bkz. § 17). Başvurucunun bu doğrultuda yaptığı temyiz başvurusu hakkında ise Ceza Dairesi, dolandırıcılık suçu yönünden verilen İstinaf Dairesi kararının temyizi kabil kararlardan olmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar vermiştir.

44. Anayasa Mahkemesi; Fatma İyitütüncü ([GK], B. No: 2020/39936, 27/1/2026, § 53) kararında silahlı terör örgütüne üye olma suçu ile dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet gerekçelerinin birbirine bağlı olup olmadığını, dahası bir suçun işlendiğinin ispatına gerekçe olarak diğer suçun işlenmesinin gösterildiği durumlarda bir suçtan verilen hükmün kesin nitelikte olması, diğerinin ise temyize tabi olmasının aynı maddi vakıa ya da hukuk kuralı hakkında farklı mercilerce farklı kararların verilmesine neden olup olmadığını incelemiştir. Anılan kararda bir suçun işlendiğinin ispatına gerekçe olarak diğer suçun işlenmesinin gösterildiği durumlarda bir suçtan verilen hükmün kesin nitelikte olması, diğerinin ise temyize tabi olmasının aynı maddi vakıa ya da hukuk kuralı hakkında farklı mercilerce farklı kararların verilmesine neden olabileceğini belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 54). Anayasa Mahkemesi, kararda ayrıca terör örgütüne üye olma dışındaki diğer suçların istinaf incelemesi sonrasında kesinleşmesine bağlı olarak daha ağır bir infaz rejiminin uygulanmasıyla karşı karşıya kalındığı (anılan kararda bkz. § 56) ve yine temyiz incelemesini yapan mercinin kesinleşmiş bir hükümde tespit edilen failin terör örgütü üyesi olduğu olgusunu, henüz ortada bu suçtan kesinleşmiş bir mahkûmiyeti olmamasına rağmen kullanmasına imkân tanıdığını açıklamıştır (anılan kararda bkz. § 57).

45. İnceleme konusu başvuruda temel sorun, 5271 sayılı Kanun'un 286. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca bölge adliye mahkemelerince verilen bazı kararlara karşı temyiz kanun yolunun kapalı olmasından kaynaklanmaktadır. Zira bahsi geçen maddede hangi kararlara karşı temyiz kanun yoluna gidilemeyeceği sınırlı sayma yöntemiyle düzenlenmiş, bu kapsamda maddenin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde ilk derece

mahkemelerince verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararlarının temyiz edilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Nitekim başvurucu hakkında dolandırıcılık suçundan verilen hapis cezasının süresinin beş yıldan az olması nedeniyle bu suç yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine dair karar temyiz edilebilmiş ise de Ceza Dairesi, temyiz başvurusunun reddine karar vermiştir (bkz. § 19). Bununla birlikte dolandırıcılık suçuna ilişkin mahkûmiyet gerekçesinin bağlantılı olduğu terör örgütüne üye olma suçu ise -beş yıldan fazla süre hapis cezası gerektirdiğinden- temyiz incelemesine tabi tutulmuştur.

46. Somut olayda dolandırıcılık ve terör örgütüne üye olma suçları yönünden söz konusu olduğu gibi istinaf ve temyiz aşamalarında kesinleşen eylemler arasında sübuta veya hukuk kurallarının uygulanmasına ilişkin maddi vakıalar yönünden yakın ilişki, bağlantı veya bütünlük olması durumlarında istinaf aşamasında kesinleştiği kabul edilen bu tür bir mahkûmiyete rağmen temyiz incelemesi sonucunda verilecek olası bir bozma kararının kesinleşen, bu nedenle infazına başlanan ve belki de infazı tamamlanan hükümle telafisi imkânsız bir çelişkinin ortaya çıkmasına neden olacağı açıktır. Bu tür bir durumun ise hukuk güvenliği ilkesine vereceği zararın gözetilmesi gerektiği izahtan varestedir (Fatma İyitütüncü, § 60).

47. Sonuç olarak aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi ve bu kararlardan birinin kesinleşerek infaz edilmeye başlanması, hukuk devleti ilkesini zedeleyecek; kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatacaktır. Tüm bu sebeplerle hukuk sisteminde farklı kararlar verilmesi sonucunu doğurma potansiyeline yol açan ve yargılama süreci ve usulüne ilişkin olan somut başvurudaki durum nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

49. Başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile terör örgütüne üye olma suçuyla bağlantılı kabul edilen dolandırıcılık suçu yönünden istinaf kararının temyiz edilememesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetilerek başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hukuka aykırı delil şikâyeti yönünden hakkaniyete uygun yargılanma hakkına, gerekçeli karar hakkına ve masumiyet karinesine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

50. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

51. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/326, K.2019/468); kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık yapma suçu yönünden hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için ise (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesine (E.2020/7035, K.2021/1559) iletilmek üzere Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/326, K.2019/468) GÖNDERİLMESİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE BÜŞRA GENÇALİ

B. No: 2021/32085 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32085

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE BÜŞRA GENÇALİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32085)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Ayşe Büşra GENÇALİ

Vekili : Av. Cahit ÇİFTÇİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararıyla sonuçlanan ceza davasında suç oluşturmayan bazı eylemlere dayanılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu materyaller üzerinden bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedenleriyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, ayrıca Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 4/4/2019 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucu hakkında verilen beyanlara, sigorta kayıtlarına, Bank Asya hesap hareketlerine ve Kanun Hükmünde Kararname (KHK) kapsamında kapatılan dernek üyeliğine dayanılmıştır. İddianamede ayrıca başvurucunun kendi kullanımında

olduğunu ikrar ettiği 0507...20 numaralı hat üzerinden ByLock isimli programı kullandığı iddiasına yer verilmiştir.

4. İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama neticesinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek 6 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına 3/2/2020 tarihinde karar verilmiştir. Mahkûmiyet kararında tanık Z.Ş.nin başvurucunun Haziran 2015 yılına kadar örgüt içinde küçük bölgeci olarak görev yaptığına, başvurucunun kendisini mütevelli şahıslar ve sohbet grubuyla tanıştırdığına ve başvurucunun Bahar isimli bir üst ablaya karşı sorumlu olduğuna dair beyanlarına yer verilmiş ve başvurucunun gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla ByLock kullandığı belirtilmiştir.

5. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...terör örgütünün her üyesine yüklenmeyen ByLock isimli programın sanığın telefonuna yüklenmiş ve sanık tarafından kullanılmış olması, örgüte müzahir Bahar Kız Öğrenci Yurdunda yönetim memuru olarak çalışmış olması, 2015 yılı Haziran ayında bu görevi tanık [Z.Ş.'ye] devredene kadar örgüt içerisinde küçük bölge ablası olarak faaliyetlerde bulunmuş olması hususları dikkate alındığında sanığın üzerine atılı FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçunun sabit olduğu mahkememizce kabul edilmiş, sanığın tamamen inkara yönelik olan savunmasına yukarıda açıklandığı üzere delillerin mahiyeti ve ispat gücü anlamında mahkememizde bir tereddüt yaşanmadığından itibar edilmemiştir.

Sanığın örgüt içi tayine tabi olması, İzmir ilinde küçük bölge ablası olması dikkate alındığında örgüt içerisindeki konumu, meydana getirebileceği zarar ve tehlikenin ağırlığı, kastının yoğunluğu ve suçun işleniş şekli göz önüne alınarak başkaca örgüt üyesiyle aynı seviye ve şartlarda değerlendirilmesinin adalete ve hakkaniyete aykırı olacağı kanaatine varılarak sanık hakkında ceza tayin edilirken alt sınırdan uzaklaşılması gerektiği sonucuna varılmıştır..."

6. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvuruda bulunması üzerine dosya İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 16/7/2020 tarihinde karar verilmiştir.

7. Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay 16. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiş ve temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün onanmasına 18/5/2021 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

8. Başvurucu, Dairenin onama kararını 13/7/2021 tarihinde öğrenmiş ve 5/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; işlendiği tarihte suç olarak kabul edilmeyen fiillere dayanılarak

cezalandırılmasının hukuka aykırı olduğunu, bu yöndeki iddia ve itirazlarına karşılık yargı mercilerince yeterli açıklamalara yer verilmediğini belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarla ilgili açıklamalara yer verilmiş ve bu hakların ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne yönelik ibraz ettiği cevap dilekçesinde başvuru formundaki iddiaları yinelenmiştir.

13. Mevcut başvuruda başvurucu hakkındaki ByLock tespitinin, -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı yerine, yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

14. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

15. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, Şerif Özmutlu ([GK], B. No: 2020/36986, 25/9/2025) kararına konu olayda, terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında yargı makamlarının ByLock programının kullanıldığına dair birtakım veriler dışındaki diğer delilleri de esas almak suretiyle başvurucunun örgüt hiyerarşisi içindeki faaliyetlerini değerlendirmiş; örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, yargı makamlarının bu tespitlerinin somut olayın şartlarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı, kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu sonucuna ulaşmıştır (Şerif Özmutlu, §§ 76-87).

16. Somut olayda mahkûmiyet kararının tek başına başvurucunun ByLock programını kullandığına ilişkin tespitleri içeren delillere dayandığı söylenemez. Nitekim başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararının ByLock programını kullandığına ilişkin tespitleri içeren delillerin yanı sıra başvurucunun örgütsel konumuna ve eylemlerine ilişkin bilgi veren tanık beyanlarına dayandığı anlaşılmıştır. Başvurucunun örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetler ve konumu dikkate alındığında mevcut başvuruda da Şerif Özmutlu kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinden Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedenleriyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin Mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüş yazısında, başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarla ilgili açıklamalara yer verilmiş ve bu hakların ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne yönelik ibraz ettiği cevap dilekçesinde ise başvuru formundaki iddiaları yinelenmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi Şerif Özmutlu kararında, yargı makamlarının başvurucu hakkında ByLock delilinin tek veya belirleyici delil olarak değerlendirmediği durumlarda salt ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtmemesinin ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırmamasının, yargılamanın bütünü itibarıyla başvurucuyu iddia makamı karşısında usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürmediği sonucuna ulaşmıştır (Şerif Özmutlu, §§ 90-101).

21. Neticede başvurucunun ByLock uygulamasını kullandığına ilişkin tespiti içeren delillerin yanı sıra terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında önemli ağırlıkta diğer delillere dayanan mevcut başvuru yönünden de Şerif Özmutlu kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvurucunun ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OKTAY SAYAR

B. No: 2021/58421 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58421

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OKTAY SAYAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58421)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Oktay SAYAR

Vekili : Av. Çağrı Seyfettin GÖKDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmü nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Kamu makamları ve yargı organları olgusal temellere dayanarak bu teşebbüsün arkasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) olduğu sonucuna ulaşmıştır (darbe teşebbüsü ve FETÖ/PDY'ye ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-36).

3. Bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte öğretmen olarak atanmak isteyen lisans mezunlarının müracaat ettiği 2010 yılındaki Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) 10 Temmuz Cumartesi günü gerçekleştirilmiş ve sınav sonuçları 11/8/2010 tarihinde Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezinin (ÖSYM) resmî internet sitesinden duyurulmuştur. Sonuçların açıklanmasından sonra geçmiş yıllara oranla çok sayıda adayın eğitim bilimleri testinde 120 sorunun tamamına doğru cevap verdiğinin anlaşılması üzerine sınavda toplu kopya çekildiği şüphesiyle idari ve adli makamlarca farklı tarihlerde çeşitli soruşturmalar

başlatılmıştır (Fatma İyitütüncü [GK], B. No: 2020/39936, 27/1/2026, § 6).

4. Diğer taraftan olayla ilgili olarak Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanlığınca başlatılan idari soruşturma sonucunda 8/9/2010 tarihli bir rapor düzenlenmiş, raporda bilirkişilerce yapılan analizlere göre 10/7/2010 ve 11/7/2010 tarihlerinde gerçekleştirilen KPSS'ye ilişkin soruların sınav öncesinde çok sayıda adaya bir şekilde ulaştırıldığı kanaatine varıldığı ifade edilmiştir (Fatma İyitütüncü, § 7).

5. Bu gelişmeler üzerine ÖSYM, sınavın eğitim bilimleri testinin objektifliğini ve güvenilirliğini kaybettiği sonucuna vararak bu testin iptal edilmesine 17/9/2010 tarihinde karar vermiştir. (Fatma İyitütüncü, § 8).

6. 1979 doğumlu olan başvurucu, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesine bağlı Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalında Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünden lisans derecesi ile 2004 yılında mezun olmuştur.

7. Başvurucu, öğretmen olarak atanmak isteyen lisans mezunlarının müracaat edebildiği 10/7/2010 tarihinde yapılan KPSS'nin eğitim bilimleri testindeki 120 sorunun 117'sine doğru cevap vermiştir. Sınavın eğitim bilimleri oturumunun iptal edilmesi üzerine 31/10/2010 tarihinde tekrarlanan sınava da müracaat eden başvurucunun bu sınavın eğitim bilimleri testindeki başarı oranı ve iptal edilmeyen 2010 KPSS genel yetenek ve genel kültür testlerindeki başarı oranları kullanılarak puanı hesaplanmıştır. Başvurucunun 2011 KPSS genel yetenek ve genel kültür puanı ve tekrarı yapılan eğitim bilimleri puanıyla Millî Eğitim Bakanlığına öğretmen olarak yerleştirilmesi yapılmıştır.

8. ÖSYM tarafından yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 15/3/2016 tarihli rapora göre genel yetenek testindeki birkaç soru yönünden yanlış seçenekte birleşen adaylardan biri olduğunun görülmesi üzerine başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik yapma, silahlı terör örgütü üyesi olma suçlarını işlediği şüphesiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

9. Soruşturma kapsamında başvurucunun 2005 ila 2010 yılları arasında beş kez KPSS testlerine müracaat ettiği, bu sınavlarda;

i. Eğitim bilimleri testinde 2005 yılında 120 sorudan 95 soruyu doğru, 2006 yılında 120 sorudan 93 soruyu doğru, 2008 yılında 120 sorudan 64 soruyu doğru, 2009 yılında 120 sorudan 106 soruyu doğru cevapladığı tespit edilmiştir. 10/7/2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS eğitim bilimleri testinde 120 sorudan 117 soruyu, 31/10/2010 tarihinde tekrarlanan eğitim bilimleri testinde 120 sorudan 82 soruyu doğru cevapladığı belirtilmiş; zorluk derecesi bakımından daha kolay olduğu bilirkişi raporlarıyla tespit edilen ikinci sınavda ilk sınavdaki ile aynı başarılı performansı göstermediği değerlendirilmiştir.

ii. Genel yetenek testine; 2005 yılında 60 sorudan 49 soruyu doğru, 2006 yılında 60 sorudan 51 soruyu doğru, 2008 yılında 60 sorudan 52 soruyu doğru, 2009 yılında 60 sorudan 48 soruyu doğru ve 2010 yılında ise 60 sorudan 57 soruyu doğru cevapladığı tespit edilmiştir.

iii. Genel kültür testine; 2005 yılında 60 sorudan 47 soruyu doğru, 2006 yılında 60 sorudan 44 soruyu doğru, 2008 yılında 60 sorudan 45 soruyu doğru, 2009 yılında 60 sorudan 40 soruyu doğru ve 2010 yılında ise 60 sorudan 52 soruyu doğru cevapladığı tespit edilmiştir.

iv. 2009 yılında yapılan sınava göre 2010 yılında yapılan sınavda eğitim bilimleri, genel yetenek ve genel kültür testlerinde daha fazla soruya doğru cevap verdiği değerlendirmesi

ortaya konulmuştur.

10. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik, silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından cezalandırılmaları talebiyle başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam doksan bir şüpheli hakkında iddianame düzenlemiştir. İddianamede;

i. 2010 yılındaki KPSS'nin iptal edilmesi ve bu konuda başlatılan adli işlemlerle ilgili detaylı açıklamalara değinildikten sonra farklı dosyalar üzerinde yürütülen soruşturmalar kapsamında ifadeleri alınan bazı şüphelilerin sınav sorularını sınavdan önce kimlerden aldıklarına dair ikrarda bulunduklarına, yer verilen teknik bilirkişi raporlarındaki bulgulara değinilmiştir.

ii. Başvurucu yönünden yukarıdaki paragrafta belirtilen sınav verilerine dayanılmıştır.

iii. Ayrıca başvurucunun telefon iletişim kayıtlarının incelenmesi sonucunda iptal edilen sınavda kendisi gibi 100 ve üzeri net yapan şüphelilerin bazılarıyla sınavdan önceki yakın tarihlerde telefonunun aynı baz istasyonundan sinyal verdiği, diğer bir ifadeyle baz birlikteliği tespit edildiği, örgüt yöneticisi olduğu değerlendirilen M.H.S. ile doğrudan veya dolaylı yoldan HTS irtibatı bulunan ve analiz çalışma raporunda bildirilmiş olan 1970 kişilik grubun içinde yer aldığı, soruşturma kapsamında tutuklanan bir başka şüphelinin alınan ifadesinde sınav sorularını kendisine verdiğini beyan ettiği şüpheli P.O. ile başvurucu arasında doğrudan HTS irtibatının bulunduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

iv. Bundan başka başvurucunun 2004 ile 2010 yılları arasındaki sosyal sigorta kayıtlarına yer verilmiş, üç ayrı firmada toplam on yedi şüpheli adayla aynı yıllarda birlikte çalıştığı ve işyeri birlikteliğinin bulunduğu ifade edilmiştir.

v. Başvurucunun eşinin 2010 yılındaki ilk sınava girip 120 sorudan 119 doğru yapıp ikinci sınava girmediğinin tespit edildiği ifade edilmiştir.

vi. Son olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından düzenlenen raporun önceki verilerle birlikte yapılan analiz çalışmasında iptal edilen sınava girerek 100 ve üzeri net yapan 3227 kişi içinde yer alan şüpheli adaylardan başvurucuya herhangi bir para transferi yapılmadığı ancak başvurucunun bazı şüpheli adaylara farklı tarihlerde ve miktarlarda para transferi yaptığı belirtilmiştir.

11. İddianamenin kabulü ile Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) açılan dava, E.2016/181 sayılı dosya üzerinden görülmeye başlamıştır. Başvurucu;

i. Mahkemece alınan savunmasında özetle sınavdan önce soruları görmediğini, kimseden soru almadığını, sınava yoğun bir şekilde çalışarak başarılı olduğunu, 2004-2011 yılları arası girdiği KPSS testlerinde başarılı sonuçlar aldığını, iddianamede sadece 2009-2010 yıllarının karşılaştırıldığını, tekrarlanan sınavında 82 doğru yaptığını, ikamet adresi Muğla olduğu hâlde sınav giriş yerinin İstanbul olarak belirlenmesi üzerine yorucu bir otobüs yolculuğundan sonra sınav sabahı İstanbul'a ulaştığını, İstanbul'u hiç bilmediği için sınav yerini bulma konusunda stres ve panik yaşadığını, sınava az bir zaman kala sınav yerine vardığını, sınavda yorgunluğun etkisiyle de moral, motivasyon ve konsantrasyonunun azaldığını, bu faktörlere bağlı olarak başarısının düştüğünü beyan ederek suçlamaları kabul etmemiştir.

ii. Başvurucu, baz birlikteliği iddiasıyla ilgili olarak evinin ve işyerinin yakınında pazar yeri, alışveriş merkezi gibi kalabalıkların toplandığı yerler olması nedeniyle baz sinyali vermiş

olmasının bir sonucu olduğunu belirtmiştir.

iii. Başvurucu; savunmasının devamında eğitim danışmanlığı ve kitap işi yapıyor olması nedeniyle çok fazla sayıda görüşme yaptığını, HTS kayıtlarındaki bu görüşmelerin işi gereği olduğunu, bu durumun örgütsel bağ olduğu anlamına gelmeyeceğini, para transferlerinin kira ödemesi ve ikinci el klima bedeli olduğunu beyan etmiştir.

iv. Son olarak 2011 KPSS puanıyla atamasının yapıldığını, bir soruda yanlışta birleştiğini, geçmiş dönemlerde bazı şüphelilerle aynı işyerinde çalışmasının kendisini suçlu yapmayacağını savunmuştur.

12. Yargılamanın tamamlanmasının ardından Mahkeme 2/5/2019 tarihinde hükmü açıklamıştır. Buna göre Mahkeme, başvurucunun resmî belgede sahtecilik yapma ile kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık yapma suçlarından beraatine; FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan ise mahkûmiyetine (6 yıl 3 ay hapis cezası) karar vermiştir.

13. Gerekçeli kararda öncelikle FETÖ/PDY hakkında ayrıntılı açıklamalara yer vererek örgütün karakteristik özelliğinin gizlilik ve tedbir olduğunu, mensuplarını kamuya yerleştirmek amacıyla kamu sınavlarının sorularını önceden ele geçirme ve kendisine tam anlamıyla bağlı üyelere soruları vererek başarılı olmalarını temin etme gibi meşru olmayan yöntemleri sıklıkla uyguladığı yönünde değerlendirmelerde bulunmuştur. 2010 KPSS sorularının ele geçirildiği ve bir kısım kişilere sınav öncesinde ulaştırıldığı, bu eylemlerin FETÖ/PDY tarafından organize bir şekilde gerçekleştirildiği yönündeki kanaati ve dayanakları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Mahkeme, gerekçeli kararında "sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tespit edilen bir kişinin örgüt üyesi olduğu karinesinin ortaya çıktığını" vurgulamıştır. Gerekçeli kararın anılan genel değerlendirmelere ilişkin kısmı şöyledir:

"D-2010 KPSS'DE SORULARIN SIZDIRILMASI İLE İLGİLİ OLARAK EYLEMLERİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ VE MAHKEMEMİZİN BUNA İLİŞKİN NİTELENDİRMESİ ...

1-Terör Örgütü Üyeliği Suçu Yönünden:

Yukarıda ayrıntısı anlatıldığı üzere FETÖ tarafından bir şekilde (muhtemelen daha önceden ÖSYM'ye sızdırılan örgüt elemanlarınca) 2010 KPSS sınav sorularının çalınıp kurum dışına çıkartılarak sınavdan yaklaşık bir hafta önce örgüt mensuplarına dağıtıldığı sabit görülmüştür. Sızdırılan sınav sorularının FETÖ terör örgütü üyeleri dışında kişilere verilmesi mümkün değildir. Stratejisi ve hareket tarzı itibariyle gizliliğe ve tedbire azami derecede önem veren bu örgütün sınav sorularının sızdırılması gibi önemli ve kamuoyu nezdinde örgüt aleyhine rahatsızlık yaratacak bir konuda tedbirsiz davranması düşünülemez. ÖSYM'den çalınan sınav sorularının FETÖ tarafından %100 güvenilen örgüt mensupları dışındaki kişilere, hatta örgütle yeni tanışmış sempatizan konumundaki kişilere dahi verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tesbit edilen kişilerin Fetö terör örgütü üyesi olduğu karinesi oluşmaktadır."

14. Gerekçeli kararda Mahkeme; başvurucunun 2005-2010 yılları arasında KPSS'ye beş kez girdiğini, eğitim bilimleri testinde 2005 yılında 95, 2006 yılında 93, 2008 yılında 64, 2009 yılında 106 doğru cevap verirken, 10/07/2010 tarihli ve iptal edilen sınavda 120 sorudan 117'sini doğru cevapladığını ancak iptal sonrası 31/10/2010 tarihinde tekrarlanan ve bilirkişi raporlarına göre daha kolay olduğu tespit edilen sınavda başarısının önemli ölçüde düşerek 82 doğru cevap verdiğini tespit etmiştir. Mahkeme; bilirkişi raporunda belirtilen istatistiksel analizler doğrultusunda başvurucunun 10/07/2010 tarihli sınavda gösterdiği

başarının tesadüfle açıklanamayacak kadar büyük bir farklılık içerdiğini, bu başarının kendi başarısı olmadığını ve bu durumun başvurucunun sınav sorularını önceden temin etmiş olabileceğine yönelik güçlü bir kanaat oluşturduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında başvurucunun eşinin iptal edilen 2010 yılı KPSS sınavında 120 sorudan 119'unu doğru cevapladığının ve tekrar sınavına katılmadığının tespit edildiğini belirtmiş ayrıca başvurucunun aynı sınavda yüksek başarı elde eden bazı kişilerle geçmişte aynı işyerlerinde çalıştığının belirlendiğini açıklamıştır.

15. Kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçundan ise Mahkeme; başvurucunun 2010 yılı KPSS puanı ile herhangi bir memuriyete atanmadığını, iddianamede de bu yönde bir iddianın bulunmadığını dikkate alarak dolandırıcılık suçunun unsurlarının oluşmadığına ve başvurucunun bu suçtan beraatine karar vermiştir. Mahkeme; iddianamede sanığın ÖSYM sonuç belgesi üzerinde herhangi bir sahtecilik yaptığına ilişkin bir iddia bulunmadığını, sanığın sınav tarihinde memur olmaması nedeniyle içerik sahteciliğinin faili olamayacağını belirterek resmî belgede sahtecilik suçundan da beraatine hükmetmiştir.

16. Başvurucu hakkında verilen beraat ve mahkûmiyet hükümlerine karşı yapılan istinaf kanun yolu başvurusu üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesi 25/11/2020 tarihinde verdiği kararla istinaf başvurularının esastan reddine karar vermiştir. Resmî belgede sahtecilik yapma ile kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık yapma suçları yönünden verilen beraat kararı kesinleşmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kurulan hükme yönelik istinaf kanun yolu başvurusu ise inceleme ve kabule göre verilen hükümde bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesi ile temyiz kanun yolu açık olmak üzere esastan reddedilmiştir.

17. Silahlı terör örgütü üyeliği suçundan verilen mahkûmiyet hükmüne yönelik temyiz istemini inceleyen Yargıtay 3. Ceza Dairesi, temel cezadan artırım yapılırken uygulama maddesinin eksik gösterilmesi nedeniyle Mahkeme kararının düzeltilerek onanmasına karar vermiştir.

18. Başvurucu vekili, nihai kararı 22/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; 2010 KPSS kapsamında hakkında soruşturma yürütülen bir kısım şüphelilerle aynı yıllarda, aynı işyerinde çalışmış olması ve eşinin iptal edilen ve tekrarlanan sınav sonucuna ilişkin çıkarsamanın sınav sorularını önceden ele geçirdiği kanaatine, sınav sorularını önceden elde geçirdiği iddiasının da silahlı terör örgütü üyesi olduğu kanaatine dayandırıldığını, soruları sınavdan önce ele geçirdiğine dair somut bir delil bulunmadığını, geçmiş sınavlarda da başarılı sonuçları bulunmasına rağmen 2009 yılına nazaran 2010 yılındaki başarı grafiğindeki yükselişin şüpheli olduğu ön kabulüne dayandığını, bu bağlamda iptal edilen sınava nazaran daha kolay bir sınavda düşük performans göstermesinin olağan olamayacağı gibi varsayımlardan hareketle cezalandırıldığını,

cezalandırılmasının öngörülebilir olmadığını belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca eksik inceleme neticesinde savunmasında belirttiği hususlar araştırılmadan, itirazları değerlendirilmeden karar verildiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Başvuru konusu olayda başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmiştir. Başvurucu, bu hükmün sınav sorularını önceden elde ettiği yönündeki varsayıma dayandırıldığını, soruları sınavdan önce ele geçirdiğine dair somut bir delil ile açıklanmaksızın hüküm kurulduğunu iddia etmektedir. Bu kapsamda başvurucunun cezalandırılmasının hukuka aykırı olduğu, bu yöndeki iddia ve itirazlarına karşılık yargı mercilerince yeterli açıklamalara yer verilmediği yönündeki şikâyetlerinin adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, benzer şikâyetleri içeren Mustafa Seyhan ([2. B.], B. No: 2021/58283, 1/10/2025) başvurusuna ilişkin kararında Yargıtay uygulamasını da dikkate alarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, ceza muhakemesinin temel ilkelerinden biri olan "Şüpheden sanık yararlanır." ilkesinin, mahkûmiyet kararı verilebilmesi için suçun hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kesin olarak ispatlanmasını zorunlu kıldığını vurgulamıştır. Bu kapsamda olayın gerçekleşme biçimi veya sanığın suçu işleyip işlemediği hususunda ortaya çıkan şüphelerin sanık aleyhine yorumlanamayacağı, mahkûmiyetin ihtimallere veya eksik değerlendirilmiş delillere değil açık ve kesin ispata dayanması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Yargıtay, terör örgüt üyeliğinin örgütle organik bağ kurulmasını ve süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içeren faaliyetleri gerektirdiğini; yalnızca sempati, ilişki veya bazı şüpheli göstergelerin bu suçun oluşumu için yeterli olmadığını belirtmiştir (Mustafa Seyhan, §§ 26-28).

26. Anayasa Mahkemesi, Mustafa Seyhan kararında ilk derece mahkemesinin başvurucunun örgüt üyeliğinden mahkûmiyetine esas aldığı delillerin yeterli ve ilgili bir değerlendirmeye tabi tutulmadığını tespit etmiştir. Bu kapsamda başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı kurumlarda çalışmasının tek başına örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceği yönündeki yerleşik içtihada rağmen bu çalışmanın örgütsel nitelik taşıyıp taşımadığına dair bir inceleme yapılmadığını ayrıca iddianamede yer alan HTS kayıtları, işyeri ilişkileri ve para transferlerine dair tespitlerin de örgütsel bağı ortaya koyacak şekilde değerlendirilmediğini ve mahkûmiyete dayanak alınmadığını belirtmiştir. Gerekçeli kararda esasen sınav sorularını önceden aldığının kesin olduğu kabul edilen kişilerin örgüt üyesi olduğu yönündeki bir karineden hareket edildiği, bu çerçevede sınav sorularının yalnızca örgüte sadık kişilere verildiği varsayımına dayanılarak başvurucunun da bu kapsamda örgüt üyesi sayıldığı ifade edilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi, başvurucunun soruları kimden ve ne şekilde temin ettiğine ilişkin somut bir tespit yapılmadığını, sadece sınavlar arasındaki başarı farkından hareketle ihtimale dayalı bir sonuca ulaşıldığını ve bu kanaati destekleyen

kesin delillerin ortaya konulmadığını vurgulamıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mevcut delillerin bir bütün olarak değerlendirilmesinin başvurucunun örgüt üyeliği kastıyla hareket ettiğini ortaya koymaya yeterli olmadığını, ayrıca başvurucunun sonucu değiştirebilecek nitelikteki savunmalarının da karşılanmadığını belirterek mahkûmiyet hükmünün yeterli gerekçe içermediği ve bu nedenle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Mustafa Seyhan, §§ 37-54).

27. Somut olayda başvurucu hakkında hazırlanan iddianamede başvurucunun 2010 KPSS sınav sonucuna ilişkin hakkında soruşturma yürütülen bir kısım şüphelilerle HTS irtibatının ve baz birlikteliğinin olması, belirtilen HTS irtibatlı bir kısım şahıslar arasında para transferine ilişkin tespitler bulunduğu iddia edilmiş ise de anılan bu tespitlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesine yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. Ayrıca Mahkemece de bu iddialar kararda dayanak olarak alınmamıştır.

28. Mahkeme; başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasında 2010 KPSS sınav sonuçlarına ilişkin hakkında soruşturma yürütülen bir kısım şüphelilerle daha önceki tarihlerde aynı işyerinde çalışması, başvurucunun eşinin iptal edilen ilk sınava girip 120 sorudan 119 doğru yapıp ikinci sınava girmediğinin tespit edilmesi hususlarına da dayanmış ise de bahsi geçen olgulara çok sınırlı bir etki tanındığı, gerekçenin incelenmesinden Mahkemenin başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sonuç ve kanaatine esas itibarıyla doğrudan sınav sonuçları üzerinden yapılan değerlendirme ile ulaştığı anlaşılmaktadır. Mahkeme; iptal edilen sınavdaki yüksek başarının başvurucunun kendi başarısı olmadığı, iptal edilen sınavdaki başarı grafiğindeki anormal yükselişin şüpheli olduğu, bu başarının FETÖ/PDY tarafından elde edilen sınav sorularının sınav öncesinde örgüt tarafından başvurucuya verilmesi üzerine başvurucunun sınava hazırlandığı ve 2010 KPSS sınavındaki başarısının bundan kaynaklandığı kabulü ile anılan sonuç ve kanaate varmıştır.

29. Mahkeme 2010 yılı KPSS sorularının örgütlü bir yapı tarafından sınavdan önce ele geçirilerek bu yapıya yakın kişilere ulaştırıldığı iddiası hakkında yürütülen ana soruşturma dosyasındaki bilirkişi raporlarına ve diğer delillere atıf yapmak suretiyle söz konusu örgütlü yapının FETÖ/PDY olduğunu kabul etmiştir. Nitekim bahsi geçen ana soruşturma kapsamında sınavdan çok önceki bir tarihte soruların bilgisayarında kayıtlı olduğu tespit edilen ve ifadesi alınan şüpheli B.S.nin FETÖ/PDY ile bağlantılı kişiler aracılığıyla soruların kendisine ulaştırıldığı yönündeki beyanına gerekçeli kararda atıf yapmıştır. Yine aynı olaya ilişkin olarak yürütülen başka soruşturmalar kapsamında ifadeleri alınan diğer şüphelilerin de sınav sorularının kendilerine FETÖ/PDY tarafından dağıtıldığına dair ikrar içeren ifadeler verdiği gerekçeli karardan anlaşılmaktadır.

30. Gerekçeli karara göre örgütün stratejisi ve hareket tarzı itibarıyla gizliliğe ve tedbire son derece önem verdiği dikkate alınarak sınav sorularının ele geçirilerek dağıtılması gibi örgüt aleyhine rahatsızlık yaratacak bir konuda tedbirsiz davranılmasının düşünülemeyeceği değerlendirilmiş ve soruların sadece örgüte tam sadakatle bağlı olan üyelere dağıtıldığı kabul edilmiştir. Bu kabule göre sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tespit edilen kişilerin FETÖ/PDY üyesi olduğu karinesi oluşturulmuştur.

31. Gerekçeli kararda başvurucunun suça konu eylemleri yönünden yapılan değerlendirmede ise 2005-2010 yılları arasında beş kez KPSS'ye girdiği, 10/7/2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen sınavda KPSS eğitim bilimleri testinde 120 sorudan 117 soruyu doğru cevapladığı, 31/10/2010 tarihinde tekrarlanan eğitim bilimleri testine de

girdiği ve aynı başarılı performansı gösteremeyerek ve zorluk derecesi bakımından daha kolay olduğu bilirkişi raporlarıyla tespit edilen ikinci sınavda ise 120 sorudan 82 soruyu doğru cevapladığı, eğitim bilimleri alanlarına ilişkin sorularına doğru cevap verme oranındaki farkın başka bir ifadeyle başarı farkının temel alınarak 10/7/2010 tarihli sınav başarısının yeteneğinden kaynaklanmadığı, dış faktörlerin bu başarıda etkili olduğu kabul edilmiştir.

32. Mahkemece FETÖ/PDY tarafından ele geçirilen sınav sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiği ve bu suretle anılan suçun işlendiği yönündeki kabulün başvurucunun farklı tarihlerde yapılan sınavlarda sergilediği başarı farkına dayandırıldığı görülmekle birlikte soruların kim tarafından, ne şekilde başvurucuya verildiği hususunda somut bir değerlendirmede bulunulamadığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Mahkeme, sınavlar arasındaki başarı farkının tesadüf olamayacağı kanaatiyle başvurucunun sınav sorularını önceden elde etmek suretiyle silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işlediği sonucuna ulaşmış ancak tümüyle ihtimale dayanan bu kanaati destekleyen ve başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan bir delil göstermemiştir (bkz. § 25; bu konuya ilişkin Yargıtay değerlendirmeleri için bkz. Mustafa Seyhan, §§ 26-28).

33. Mahkemenin değerlendirdiği delillerin hiçbirinin başvurucunun soruları sınavdan önce kimden ve ne şekilde aldığını, diğer bir ifadeyle olayın nasıl gerçekleştiğini doğrudan ortaya koyamadığının altı çizilmelidir. Dahası Mahkeme, örgütün sadece karakteristik özelliklerini temel alarak soruları kendisine sıkı sıkıya bağlı mensupları dışında hiç kimseye vermeyeceğini kabul etmiş; başvurucunun örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle başvurucuyu silahlı örgüt üyeliği suçundan mahkûm etmiştir. Başvurucunun suçlamayı kabul etmemesi, 2005-2010 yılları arasında girdiği KPSS testlerinden de başarılı sonuçlar elde ettiği, tekrar yapılan sınav günü yaşadığı fiziki ve moral bakımından zorluklar bulunması iddiası karşısında gerekçeli kararda silahlı terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyete yeterli bir değerlendirme yapıldığını söylemek mümkün görünmemektedir. Ayrıca somut olayda Mahkeme; başvurucunun örgüt tarafından sınav sorularının kendisine verilmesi suretiyle başarı sağladığının anlaşıldığını, dolayısıyla FETÖ/PDY üyesi olduğu yönünde kanaat oluştuğunu değerlendirmiş ise de başvurucunun sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tespit edilen kişilerin FETÖ/PDY üyesi olduğu karinesiyle alakalı olgular bir bütün olarak ele alındığında başvurucunun bir terör örgütüne üye olma bilinciyle hareket ettiğini somut olayın koşullarında gerekçesinde ortaya koymakta başarılı olamamıştır.

34. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun savunmasında belirttiği iddialarının kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan iddialar olduğu ve bildirilen bu durum hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmüştür.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu; ayrıca suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle adil yargılanma hakkı kapsamında bir kısım güvencelerin, yargılamaya bağlı olarak mülkiyet hakkının ve eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden

ve uygun görülen giderim birlikte gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada başvurucunun diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından mevcut başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı, Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı, Özel Hayata Saygı Hakkı Kapsamındaki Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

37. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32), Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. Ayrıca başvurucunun haberleşme verilerinin mevzuatta belirlenen süreden fazla tutulması nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ertan Erçıktı (3) ([1. B.], B. No: 2018/14040, 30/6/2021) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

41. Maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunulmadığı için maddi tazminat talebinin; ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvurucunun değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/181, K.2019/464) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKİ AKSOY

B. No: 2021/64942 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/64942

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKİ AKSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/64942)

Karar Tarihi:20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucu : Haki AKSOY

Vekili : Av. İbrahim Talha DEMİRCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddiaları Komisyon tarafından kabul edilemez bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyonca yapılan değerlendirmede başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucu yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı

Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇİĞDEM ATAKUMAN

B. No: 2021/65274 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/65274

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇİĞDEM ATAKUMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/65274)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucu : Çiğdem ATAKUMAN

Vekili : Av. Kemal VURALDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddiaları Komisyon tarafından kabul edilemez bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TUNÇ

B. No: 2022/3469 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/3469

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TUNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/3469)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Mehmet TUNÇ

Vekili : Av. Fırat AYÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bulundurulan yayınlardan dolayı terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilme nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2021 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Bozova İlçe Jandarma Komutanlığına 23/3/2017 tarihinde yapılan ihbarda; bir erkek ve iki kadın şahsın 27 TU... plakalı araçla Şanlıurfa'nın Bozova ilçesindeki Ürünlü Mahallesi'ne giderek PKK silahlı terör örgütü propagandası yaptıklarını ve para karşılığında örgüte

müzahir dergiler sattıkları bildirilmiştir.

6. Kolluk güçleri tarafından tanzim edilen 23/3/2017 tarihli Olay Yeri ve Görgü Tespit Tutanağı'nda ihbarın yapıldığı yerde 27 TU... plakalı aracın park edilmiş şekilde bulunduğu, aracın başvurucunun üzerine kayıtlı olduğunun tespit edildiği, bunun üzerine yapılan araştırmalarda başvurucunun olay yerine yakın bir yerde yakalandığı belirtilmiştir. Tutanağın devamında, söz konusu araç içinde inceleme yapıldığında bagaj kısmında yasak olduğu değerlendirilen yaklaşık 98 adet "Özgür Toplum" isimli derginin ele geçirildiği, ele geçirilen dergilerle ilgili olarak Cumhuriyet savcısına bilgi verildiği ve başvurucunun rızası dâhilinde söz konusu dergilerin kolluk görevlilerine teslim edildiği ifade edilmiştir.

7. Bozova Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) talimatıyla aynı gün başvurucu gözaltına alınmıştır. Kolluk tarafından avukat huzurunda alınan ifadesinde başvurucu; olay günü aracıyla seyir hâlindeyken iki kadın şahsın aracını durdurduğunu, kadınların Ürünlü Mahallesi'ne gideceklerini ve kendilerini götürüp götüremeyeceklerini sorduklarını, kendisinin de para karşılığı götürebileceğini söylediğini, bunun üzerine kadınların yanında bulunan karton kutuyu da araca yükleyerek söz konusu köye geldiklerini belirtmiştir. Başvurucu ifadesinde ayrıca, bahse konu "Özgür Toplum" isimli dergileri sattıklarını ancak karşılığında para almadığını belirtmiştir.

8. Soruşturma kapsamında M.A.nın ve İ.A.nın tanık olarak bilgisine başvurulmuştur. M.A. ifadesinde, başvurucuyla birlikte bir kadının evine geldiklerini ve dergi satmak istediklerini beyan etmiştir. İ.A. da verdiği ifadede evlerine bir erkek ve bir kadın şahsın gelerek dergi sattıklarını söylemiştir.

9. Başvurucunun kolluktaki ifadesinin ardından Başsavcılıkta da avukat huzurunda ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu, Başsavcılıkta alınan ifadesinde söz konusu dergileri satmadığını ve tanık M.A.nın beyanlarının gerçek dışı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca jandarma karakoluna giderken kolluk görevlileri tarafından darbedildiğini, bu nedenle görevlilerden şikâyetçi olduğunu da belirtmiştir.

10. Başsavcılık başvurucunun savunmasını aldıktan sonra 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'a muhalefet etme suçundan tutuklanması talebiyle başvurucuyu Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından yapılan değerlendirme sonucunda başvurucunun 27/3/2017 tarihinde tutuklanmasına karar verilmiştir.

11. Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucu hakkında 12/7/2017 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. İddianamede, başvurucunun PKK silahlı terör örgütü adına para karşılığı somut olayda ele geçirilen dergileri sattığı gerekçesiyle 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılması talep edilmiştir.

12. İddianameyi kabul eden Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 23/8/2017 tarihli ilk celsesinde başvurucunun savunmasına başvurmuştur. Başvurucu savunmasında; olay günü tanımadığı iki kadın şahsı aracına alarak para karşılığı Ürünlü'ye götürdüğünü, kadınların bir saatlik işleri olduğu bu nedenle işleri bitene kadar beklemesini istediklerini belirtmiştir. Başvurucu; kadınları beklediği sırada eniştesinin evine doğru gittiğini ancak kolluk güçlerinin çok geçmeden kendisini telefonla arayarak aracın yanına gelmesini istediğini, bunun üzerine aracının yanına gittiğini beyan etmiştir. Aracın yanına gittiğinde kolluk görevlisinin aracının bagaj kısmını açmasını istediğini, bunun üzerine bagajı açtığını

ve kolluk görevlilerinin karton kutu içinde ne olduğunu sorduğunu, kendisinin de bilmediğini söylediğini, bunun üzerine kutuyu kendisinin açtığını, kutu içinden çıkan dergilerin yolcu olarak aldığı kadınlara ait olduğunu söylediğini ancak köy içinde yapılan aramalarda kadınlara ulaşılamadığını, araçtan çıkan dergilerin kendisine ait olmadığını belirtmiştir. Başvurucu savunmasında kolluk güçleri tarafından arabasında yapılan aramanın hukuka aykırı olduğuna ilişkin herhangi bir itiraz ileri sürmemiştir.

13. Mahkemenin 30/10/2017 tarihli ikinci celsesinde tanık M.A. ve İ.A. dinlenilmiştir. Tanıklar, başvurucuyu olay günü dergi satarken görmediklerini beyan etmiştir.

14. Mahkemenin 29/11/2017 tarihli üçüncü celsesinde tutanak tanığı olan kolluk görevlisinin ifadesine başvurulmuştur. Tanık, ifadesinde başvurucuya yönelik herhangi bir darp eylemi olmadığını beyan etmiştir. Akabinde, Cumhuriyet savcısı davada esas hakkındaki mütalaasını açıklamıştır. Cumhuriyet savcısı mütalaasında başvurucunun ele geçen dergileri satmak şeklindeki eyleminin sabit olduğunu, söz konusu eylemin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca terör örgütüne yardım etme eylemini oluşturduğunu ve bu doğrultuda cezalandırılmasını talep etmiştir.

15. Mahkeme, sanıkların esas hakkındaki savunmalarının alınmasının ardından aynı duruşmada kararını açıklamıştır. Mahkeme, başvurucuyu terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan neticeten 2 yıl 17 ay 17 gün hapis cezasına mahkûm etmiş ve hükümle birlikte tutukluluğun devamına karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde ilk olarak, PKK silahlı terör örgütü ve uzantıları hakkında genel bilgilere yer vermiştir. Ardından somut olayı değerlendiren mahkeme kararında başvurucuyla ilgili olarak şu hususları belirtmiştir:

"Mahkememizce yapılan yargılama sonucunda, dosya içerisinde bulunan adli raporlar, sanıkların savunmaları, sanıkların nüfus ve sabıka kaydı, sorgu tutanakları, emanet eşya makbuzu, 28/03/2017 tarihli tutanak, birleştirme kararları, yakalama tutanakları, muhafaza altına alma tutanağı, zor kullanma tutanağı, olay yeri görgü tespit tutanağı, tanık beyanları, ele geçirilen dergilerle ilgili yasaklama kararı bulunduğuna dair yazı cevabı, iletişim kayıtları ve dosya içerisinde bulunan tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde, olay tarihinde sanık Mehmet TUNÇ'a ait olan 27 TU ... plaka sayılı araç içerisinde 98 adet hakkında yasaklama kararı bulunan 'Özgür Toplum Dergisinin' ele geçirildiği, sanık Mehmet TUNÇ'un hakkında yakalama kararı bulunan bu nedenle savunması alınamayan ve işin tutuklu olması nedeniyle iş bu dava dosyası açısından dosyası tefrik edilen sanık [A.D.] ile birlikte satmak için bulundurdukları, sanık Mehmet TUNÇ'un yakalandığı esnada sanık [A.D.]'in sanığın yanında bulunmadığı, köy içerisinde yapılan arama sonucunda sanık [A.D.]'in yakalanamadığı, sanık Mehmet TUNÇ'un sanık [A.D.] ile birlikte silahlı terör örgütü PKK/KCK'ya yardım etmek amacıyla 98 adet Özgür Toplum Dergisini satmak amacıyla bulundurdukları dikkate alınarak sanık Mehmet TUNÇ'un 5237 Sayılı TCK'nın 220/7 fıkrası delaletiyle 5237 Sayılı TCK'nın 314/2 fıkrasında düzenlenen Örgüt İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte, Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etmek eylemini işlediği mahkememizce sabit görülmüştür.

Sanık Mehmet TUNÇ mahkememizdeki savunmasında ele geçirilen dergilerin kendisine ait olmadığını, olay tarihinde [A.D.] ile yanında bulunan bir bayan şahsı ücret karşılığında köye bırakacağını, pakette ne olduğunu bilmediğini, isnat edilen eylemlerle herhangi bir şekilde ilgisinin olmadığını savunmuş, yine sanık müdafileri müvekkillerinin ele geçirilen dergilerle

her hangi bir ilgilerinin bulunmadığını, dosya içerisinde bulunan kargo etiketine bakıldığında söz konusu paketin Nuray isimli sanık [A.D.]'e ait olduğunu, yine söz konusu dergilerle ilgili daha önce her hangi bir yasaklama kararının bulunmadığını, bu nedenle müvekkilinin beraatine karar verilmesini talep etmiş, yine tanık [Ş.G.] mahkememizdeki beyanında sanığın 3-4 yıldan beri taksicilik yaptığını beyan etmiş, tanıklar [İ.A.] ve [M.A.] mahkememizdeki beyanlarında sanık Mehmet TUNÇ'un dergi sattığına şahit olmadıklarını beyan etmiş iseler de, tanık [İ.A.]'un talimat mahkemesi olan Bozova Asliye Ceza Mahkemesinde verdiği beyanında iki kişinin dergi sattığını gördüğünü yine tanık [M.A.]'un talimat mahkemesinde vermiş olduğu yeminli beyanda iki kişinin evin önüne gelip dergi satmaya geldikleri sırada Mehmet TUNÇ'un bizim komşumuz olan [F.T.]'ın evinin önünde bekliyordu şeklinde beyanda bulunduğu, tanık Şıh [M.E.]'in talimat mahkemesinde alınan beyanında [A.]' diye geçen ancak kendisini [N]' diye tanıtan şahıs köye her gün gelerek dergi sattığını biliyorum şeklinde beyanda bulunduğu, tanıklar [M.A.]' ve [İ.A.]'un bilgi alma tutanağıyla soruşturma aşamasında beyanlarının bulunduğu ve özellikle [M.A.]'un alınan beyanında Mehmet TUNÇ'un dergi satmaya çalıştığı şeklinde beyanda bulunduğu, dosya içerisinde bulunan olay yeri görgü tespit tutanağında belirtildiği üzere sanık Mehmet TUNÇ'un köy içerisinde görülmesine müteakip yakalanmaya çalışıldığı, şahsın gözaltına alınması esnasında zorluk çıkardığı, yine 23/03/2017 tarihli zor kullanma tutanağında belirtildiği üzere sanık Mehmet TUNÇ'un devriyeyi görünce aracın bulunduğu bölgeden kaçmaya çalıştığı, sanığın mukavemet gösterdikten sonra zor kullanılmak suretiyle yakalandığı, Yaylak Jandarma Komutanlığına 23/03/2017 tarihinde Ürünlü Mahallesinde bir erkek ve iki bayan şahsın PKK terör örgütü propagandası yaparak para karşılığında örgüt propagandası içerikli dergi satıldığı yönünde ihbarın yapıldığı, bu ihbar üzerine devriye ekibinin olay mahalline gittiği, yine sanık Mehmet TUNÇ'un soruşturma aşamasında ilçe jandarma komutanlığında müdafi huzurunda vermiş olduğu ifadesinde Özgür Toplum Dergisini sadece Ürünlü Mahallesinde satışını yaptıklarını ve dergi satışından her hangi bir ücret almadığına dair beyanda bulunduğu, kargo etiketi üzerinde [N.] isimli sanık [A.D.]'in isminin bulunmasının suçun sübutuna etki etmeyeceği, yine dosya içerisinde bulunan Şanlıurfa İl Jandarma Komutanlığının 24/11/2017 tarihli yazısında belirtildiği üzere Özgür Toplum Dergisi hakkında 24/03/2017 tarihinde Van 2. Sulh Ceza Hakimliğince yine 05/07/2017 tarihinde Ceyhan Sulh Ceza Hakimliğince yasaklama ve toplatılma kararının verildiği, tüm dosya kapsamı dikkate alındığında sanığın savunmasının cezalandırılmaktan kurtulmaya yönelik olduğu, yine tanıklar [M.A.] ve [İ.A.]'un mahkememizdeki beyanlarının daha önceki beyanları ve dosya kapsamıyla uyuşmadığı dikkate alınarak sanığın suçu işlemediğine dair savunmasına ve tanıklar [M.A.] ve [İ.A.]'un mahkememizdeki dosya kapsamı ile uyuşmayan beyanlarına ayrı ayrı itibar edilmeyerek sanığın sabit olan eyleminden dolayı cezalandırılması yoluna gidilmiştir.

Şanlurfa Cumhuriyet Başsavcılığının 12/07/2017 tarih, 2017/6331 Esas sayılı iddianamesi ile sanık Mehmet TUNÇ hakkında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4/1 fıkrasına Muhalefet ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7/2 fıkrasında düzenlenen Terör Örgütünün Propagandasını Yapmak suçundan dolayı cezalandırılması talep edilmiş ise de, mahkememizce yapılan yargılama sonucunda dosya içerisinde bulunan tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde sanık Mehmet TUNÇ'un olay tarihinde ele geçirilen 98 adet dergiyi satmak amacıyla bulundurduğu, sanığın silahlı terör örgütü PKK/KCK'ya yardım etme kastıyla söz konusu 98 adet dergiyi satmak amacıyla bulundurduğu, sanığın eyleminin 5237 Sayılı TCK'nın 220/7 fıkrasında düzenlenen Örgüt İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte, Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etmek olduğu, mahkememizce

sanığın ek savunması alınarak sanık Mehmet TUNÇ'un sabit olan Örgüt İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte, Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etmekten dolayı 5237 Sayılı TCK'nın 220/7 fıkrası delaletiyle 5237 Sayılı TCK'nun 314/2 fıkrası gereğince cezalandırılması yoluna gidilmiştir."

16. Başvurucu, bu mahkûmiyet kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, istinaf dilekçesinde hakkında verilen mahkûmiyet kararının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, dilekçesinde aracında yapılan aramanın kolluk güçleri tarafından hukuka aykırı şekilde gerçekleştirildiğine dair herhangi bir itiraz ileri sürmemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi 20/11/2018 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

17. Başvurucu, kanun yollarına ilişkin sonraki yasal değişiklik kapsamında Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu; aracında yapılan aramanın hukuka aykırı olduğunu, zira herhangi bir yargı kararına dayanmadan arama yapıldığını, ele geçirilen dergilerin kendisine ait olmadığını ve tanık olarak dinlenen kişilerin dergi satmadığını beyan etmesine rağmen yargı mercilerince bunun aleyhine delil olarak kullanıldığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını referans göstererek terör örgütüne yardım etme suçunun kanunilik şartını taşımadığını da ileri sürmüştür.

18. Yargıtay 30/6/2021 tarihinde başvurucunun temyiz talebinin esastan reddiyle hükmün onanmasına karar vermiştir.

19. Başvurucu, nihai kararı 8/10/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. İlgili hukuk için bkz. Hanifi Yaliçli ([GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, §§ 21-38); Cahit Baybariz ve Edep Tekin ([1. B.], B. No: 2015/15091, 22/7/2020, §§ 17-21).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu; hakkında hüküm kurulan terör örgütüne yardım etme suçunun kanunilik şartını sağlamadığını, hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün demokratik toplumda gerekli olmadığını belirterek ifade özgürlüğü ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca; aracında yapılan aramanın herhangi bir yargı kararına dayanmaksızın yapıldığını, bu nedenle aramanın hukuka aykırı olduğunu ve yargı mercilerinin hukuka aykırı delillere dayanarak hakkında mahkûmiyet kararı verdiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde; öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurucunun şikâyetinin esası bakımından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetleri bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Ş.K. [1. B.], B. No: 2017/32720, 30/6/2021, § 34; Ayhan Ölmez ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/15090, 11/2/2021, § 29; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 25).

25. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, ... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

27. Somut olayda ilk derece mahkemesi, başvurucunun aracında dağıtımının ve satışının yasaklanmasına karar verilen dergilerin ele geçirilmesi nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçunun oluştuğunu kabul ederek mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulduğu sonucuna ulaşmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

28. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

30. Anayasa Mahkemesi Hanifi Yaliçli kararında 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasını kanunilik ölçütü kapsamında ayrıntılı olarak incelemiş ve sonuç olarak anılan hükmün kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varmıştır.

(2) Meşru Amaç

31. Başvuruya konu müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması ve suçların önlenmesi meşru amaçları kapsamında kaldığı anlaşılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

32. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 73; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

33. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; Ferhat Üstündağ, § 46; bazı farklılıklarla birlikte ayrıca bkz. Bekir Coşkun, § 51; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Ferhat Üstündağ, § 48; bazı farklılıklarla birlikte ayrıca bkz. Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50; Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68). Bir olayda meşru amaçların bulunmasının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan, bu meşru amaçla hak arasında olayın şartları içinde bir denge kurmaktır (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 74; Bekir Coşkun, §§ 44, 47, 48; Hakan Yiğit, §§ 58, 61, 66).

34. Yargı mercileri, söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Şüphesiz somut olayda olduğu gibi mahkemece terör örgütünün propagandasının yapıldığı kabul edilen yayınların bireylere, bir kamu görevlisine ya da toplumun bir kesimine karşı şiddete teşvik mahiyetinde olması durumunda kamu otoritelerinin ifade özgürlüğüne müdahale konusunda takdir marjları çok daha geniştir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, bir müdahalenin ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığına karar vermede yetki sahibi olan (iç hukuktaki) son mercidir (diğer çok sayıdaki karar arasından bkz. Ali Kıdık [2. B.], B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 41; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57; Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 39; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 34).

35. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini de ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Somut olayda, yapılan ihbar üzere kolluk güçleri tarafından başvurucunun aracında yapılan aramalar neticesinde dağıtımının ve satışının yasaklanmasına karar verilen 98 adet "Özgür Toplum" dergisi ele geçirilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda da yargı mercileri başvurucunun aracından ele geçirilen dergilerin terör örgütü propagandası içerir niteliğe sahip olduğu gerekçesiyle terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyet kararı verirken başvurucunun aracından ele geçirilen dergiler hakkında sadece 24/03/2017 tarihli Van 2. Sulh Ceza Hâkimliği ve yine 5/7/2017 tarihli Ceyhan Sulh Ceza Hâkimliği tarafından "Özgür Toplum" dergisinin dağıtımının ve satışının yasaklanmasına ilişkin kararlara dayandığı anlaşılmaktadır.

37. Anayasa Mahkemesi başvuruya benzer nitelikteki kararlarında (Ş.K.; Ayhan Ölmez ve diğerleri; Cahit Baybariz ve Edep Tekin) ele geçirilen örgütsel niteliğe sahip yayınlar (dergi vs.) nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan verilen mahkûmiyet hükümlerinde, yayının içeriğine ilişkin ve bunun müsnet suçla olan illiyeti konusunda bir değerlendirme yapılmaksızın Sulh Ceza Hâkimliklerince verilen yayınların dağıtımının ve satışının yasaklanmasına ilişkin karar bulunduğu nedenine dayanılmasını yeterli görmemiştir. Zira, Anayasa Mahkemesi bu kararların prima facie şeklinde verilmiş kararlar olduğunu, hiçbir zaman olağan bir ceza davası için maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarına konu olan dokümanların örgütsel bir niteliğe sahip olduğunun yayın içeriği ve bunun söz konusu suça neden vücut verdiği konusunda yargı makamlarının yapacakları ilgili ve yeterli gerekçe ihtiva eden bir değerlendirmeyle ortaya konulması beklenmektedir. Aksi takdirde, yargı mercilerince yayınların içerikleri ve bunların yargılamaya konu suça nasıl vücut verdiği konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın -salt söz konusu yayın hakkındaki yasaklama kararına atıfla- mahkûmiyet hükmü kurulması, ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyaca karşılık gelmediği anlamına gelecek, dolayısıyla ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna varılacaktır.

38. Eldeki başvuruda da Mahkeme, başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verirken 24/3/2017 tarihli Van 2. Sulh Ceza Hâkimliği ve yine 5/7/2017 tarihli Ceyhan Sulh Ceza Hâkimliği tarafından gerekli incelemelerin yapıldığını ve dergilerde örgüt propagandasının yapıldığını kabul etmiş, uyuşmazlığın çözümlenmesinde çelişmeli bir yargılama sonucu alınmamış olan geçici bir koruma tedbiri kararını maddi anlamda kesin hüküm statüsüne çıkartmıştır. Bu kapsamda Mahkeme, Hâkimliklerce verilen koruma tedbiri kararları hakkında mahkûmiyet kararında hiçbir tafsilatlı açıklamada bulunmamıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Ş.K., § 51; Ayhan Ölmez ve diğerleri, § 44; Cahit Baybariz ve Edep Tekin, § 40).

39. Diğer yandan Mahkeme ele geçen dergilerin içeriğinde hangi ifadelerin yer aldığı, bu ifadelerin PKK silahlı terör örgütünü nasıl meşrulaştırdığı, özendirdiği veya şiddeti nasıl övüp teşvik ettiği konularında bir açıklamada bulunmamış yahut bu konuda yeterli izahatta bulunan bir bilirkişi raporuna da dayanmamıştır. Dolayısıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin hangi toplumsal ihtiyaç baskısı altında gerçekleştiği ve bu doğrultuda ulaşılmaya çalışılan meşru amaçla başvurucunun ifade özgürlüğü arasındaki adil dengenin ne şekilde tesis edildiği yargı kararlarında ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulabilmiş değildir (benzer yönde bkz. Ş.K.; Ayhan Ölmez ve diğerleri; Cahit Baybariz ve Edep Tekin).

40. Son olarak başvurucu, ele geçirilen dergilere el konulurken yapılan aramanın herhangi

bir hâkim kararına veya Cumhuriyet savcısının yazılı emrine dayanmadığını bu nedenle hukuka aykırı şekilde arama yapıldığını, hukuka aykırı arama kapsamında da ele geçirilen dergiler nedeniyle mahkûm olduğunu belirtmiştir. Başvurucunun bu itirazlarına yönelik yargı mercilerince herhangi bir değerlendirme yapmaksızın sonuca varıldığı anlaşılmaktadır. Hâlbuki başvurucunun bu itirazının yargılamanın sonucunu etkileyebilecek niteliğe sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu itibarla, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleye ilişkin olarak yargılama safhalarında ileri sürdüğü esaslı itirazlarına ilişkin yargı mercilerince bir değerlendirme yapılmaması da yeterli gerekçe oluşturma yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

42. Son olarak başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının, ifade özgürlüğü yönünden ulaşılan sonuç ve buna ilişkin aşağıda hükmedilen giderim gözetildiğinde, ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

43. Başvurucunun gözaltındayken kolluk güçleri tarafından darbedildiğine yönelik kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının O.A. ([1. B.], B. No: 2020/33957, 2/4/2024, §§ 17-19) kararı uyarınca süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

47. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/123, K.2017/202) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DURSUNE ÖZKAN

B. No: 2022/5501 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/5501

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURSUNE ÖZKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/5501)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tayfun BARTINLI

Başvurucu : Dursune ÖZKAN

Vekili : Av. Ali AKYÜZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumundan olan para alacağının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 3/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

2. Başvurucu 12/2/2023 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011

tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

L.H.E. SAĞLIK TURİZM EĞİTİM HİZMETLERİ VE İNŞAAT TAAHHÜT A.Ş. Ö.L.H.A.H.Ş.

B. No: 2022/19577 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/19577

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

L.H.E. SAĞLIK TURİZM EĞİTİM HİZMETLERİ VE İNŞAAT TAAHHÜT A.Ş. Ö.L.H.A.H.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/19577)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : L.H.E. Sağlık Turizm Eğitim Hizmetleri ve İnşaat Taahhüt A.Ş. Ö.L.H.A.H.Ş.

Vekili : Av. Kevser SEZER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kanuni dayanağı bulunmaksızın yönetmelik hükmüne dayanılarak idari para cezası uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Bir çiftin, başvurucu Şirkete ait üremeye yardımcı tedavi (ÜYTE) merkezinde dondurulmuş şekilde saklanan embriyolarının başka bir ÜYTE merkezine nakilleri sırasında kaybolduğuna ilişkin müracaatları üzerine Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından inceleme raporu düzenlenmiştir.

6. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından düzenlenen 4/2/2020 tarih ve 025-2 sayılı inceleme raporunda; embriyoların dondurma işlemi sırasında veya en geç diğer bir ÜYTE merkezine nakledilinceye kadar geçen süre içinde kayboldukları kanaatine varıldığından bahisle 30/9/2014 tarihli ve 29135 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) ek 17 Müeyyide Formu'nun 22. sırasında bulunan "Dondurulan gonad hücreleri ile embriyoların usulüne uygun olarak saklanmadığının veya kaybolduğunun tespit edilmesi halinde, 1. Tespit; Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin binde beşi oranında idarî para cezası verilir. 2. Tespit; Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin binde onu oranında idarî para cezası verilir. 3. Tespit; Merkezin faaliyeti on gün süreyle durdurulur." hükmü uyarınca idari yönden işlem yapılması gerektiği belirtilmiştir.

7. Valilik Makamının 19/11/2020 tarih ve 129294040 sayılı oluru ile başvurucu Şirket hakkında Yönetmelik'in ek 17 Müeyyide Formu'nun 22. sırasında belirtilen 1. Tespit doğrultusunda 2019 yılı Haziran ayı brüt hizmet gelirinin binde beşi oranına isabet eden 41.609,88 TL tutarında idari para cezası verilmiştir. İdari para cezasına ilişkin Valilik Makamı oluru, başvurucu Şirkete 28/11/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu vekili, İdari Yaptırım Tutanağı'nın iptali amacıyla 11/12/2020 tarihli dilekçesiyle Ankara Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvuruda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde özet olarak kararın somut gerekçelere dayanmadığını, kararın kanuni dayanağının bulunmadığını ve kararın haksız olduğunu ileri sürmüştür. Hâkimlik tarafından 14/12/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Ankara İl Sağlık Müdürlüğünden istenilmesine karar verilmiştir.

9. Ankara İl Sağlık Müdürlüğünce dosyaya sunulan yazı cevabında, düzenlenen idari para cezasına yapılan itirazın hukuka aykırı olduğu belirtilerek dayanak belgeleri dosyaya ibraz edilmiştir. Bu kapsamda başvurucu Şirket hakkında düzenlenen idari yaptırım kararına dair Valilik oluru, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının inceleme raporu, 2019 yılı haziran ayı brüt hizmet gelirine ilişkin başvurucu Şirketten gelen cevabi yazı, idari para cezasının tahsiline ilişkin Gelir İdaresi Başkanlığına yazılan yazı dosya kapsamına sunulmuştur.

10. Hâkimlik tarafından dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 14/12/2021 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... İdarenin yazı cevabı, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 04/02/2020 tarihli inceleme raporu, idari yaptırım kararı ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, şikayete konu olayın, itiraz eden kurum tarafından verilen "sağlık hizmeti" statüsünde olduğu hususunun şüphesiz olduğu, müfettiş raporunda da belirtildiği üzere, şikayetçi [...] çiftine ait üç adet embriyonun dondurulduğu, 21/05/2018 tarihine kadar söz konusu embriyolar üzerinde herhangi bir işlem yapılmadığı, 25/05/2018 tarihinde ÜYTE

Yönetmeliğine uygun olarak adı geçenlere ait embriyonun bulunduğu viallerin […] ÜYTE Laboratuvarından alınarak […] ÜYTE laboratuvarına mühürlü azot tanık içerisinde naklediği, 17/07/2019 tarihinde embriyonun çözdürülmesi aşamasında boş çıktığı, […] ÜYTE merkezince yapılmış herhangi bir hukuka aykırı işlemin bulunmadığı sonucuna varıldığı embriyoların nakledilinceye kadar geçen süre içerisinde kaybolduğu ve bu haliyle sorumluluğun itiraz eden Hastane'nin üzerinde olduğu, bu tespit üzerine düzenlenen idari para cezasının hukuka uygun olduğu ve aksine yeterli delilin sunulmadığı anlaşılmakla itirazın reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir… "

11. Başvurucu vekili karara karşı sunmuş olduğu itiraz dilekçesinde; başvurucu Şirketin idari yaptırım konusu olayda bir sorumluluğunun bulunmadığını, kararın yeterli gerekçeyi içermediğini belirtmiştir. Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 5/1/2022 tarihli kararıyla itirazın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 14/12/2021 tarih 2020/8786 D.iş sayılı idari para cezasına karşı yapılan itirazın reddine dair kararının gerekçesinde hukuka aykırı herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı, 04.02.2020 tarihli Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının raporuna göre itiraz edenin sorumlu olduğu dönemde embriyoların kaybolduğunun değerlendirildiği, [...] Hastanesinde embriyo çözülümü sonucunda hiçbir kalıntının da bulunmaması karşısında itirazın reddine…"

12. Başvurucu vekili, nihai hükmü 18/1/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun "Kanunîlik ilkesi" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

“(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.”

14. 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun "temel esaslar" başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

“Koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilmek suretiyle kamu ve özel bütün sağlık kurum ve kuruluşlarının kurulması ve işletilmesinde kaynak israfı ve âtıl kapasiteye yol açılmaksızın gerektiğinde hizmet satın alınarak kaliteli hizmet arzı ve verimliliği esas alınır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ilgili Bakanlığın muvafakatını alarak, kamu ve özel bütün sağlık kurum ve kuruluşlarına koruyucu sağlık hizmeti görevi verir ve bu kurum ve kuruluşların bütün sağlık hizmetlerini denetler.”

15. 3359 sayılı Kanun'un ek 11. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Sağlık hizmeti sunumu ile ilgili tüm iş ve işlemler Sağlık Bakanlığınca denetlenir.”

16. Yönetmelik’in 28. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara uymayanlar hakkında, Ek-17’te yer alan müeyyideler uygulanır.”

17. Yönetmelik’in ek 17’de yer alan Müeyyide Formu'nun 22. sırasındaki hüküm şöyledir:

“Dondurulan gonad hücreleri ile embriyoların usulüne uygun olarak saklanmadığının veya kaybolduğunun tespit edilmesi halinde,

1. Tespit; “Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin binde beşi oranında idarî para cezası verilir.

2. Tespit; “Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin binde onu oranında idarî para cezası verilir.”

3. Tespit; “Merkezin faaliyeti on gün süreyle durdurulur.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir kişinin hakkında dava açılmasına ve hüküm giymesine neden olan fiilin gerçekleştirildiği zamanda bu fiilin suç olduğunu gösteren bir kanuni hükmün olduğunun ve uygulanan cezanın bu hükümle belirlenen sınırları aşmadığının doğrulanması gerektiğini vurgulamıştır (Coeme ve diğerleri/Belçika, B. No: 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96, 22/6/2000, §§ 146, 149-151).

20. AİHM, Sözleşme'nin 7. maddesinin işlevi konusunda ceza hukukunun davalının aleyhine olacak biçimde geriye dönük olarak uygulanmasını önlemekle kalmayıp aynı zamanda daha genel olarak bir suçun sadece kanunla tanımlanıp cezasının belirlenebileceği prensibini de benimsediğini belirtmektedir. AİHM'e göre anılan maddenin koruması, ceza hukukunun -örneğin kıyas gibi yollarla- suçlanan tarafın aleyhine yorumlanmamasını da kapsar. AİHM, bir suçun kanunda açık bir biçimde tanımlanması şartının kişinin ilgili hükmün ifadesinden ve/veya gerekiyorsa mahkemelerin bu hükmü yorumlamaktaki içtihatları yardımıyla hangi eylem ve kusurların kendisine atfedilebileceğini, suçlu duruma düşebileceğini bilebilmesi sayesinde yerine getirileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla AİHM, Sözleşme'nin 7. maddesinde geçen kanun teriminin yazılı olan ve yazılı olmayan kurallar ile erişilebilirlik ve öngörülebilirlik de dâhil olmak üzere niteliksel şartları zımnen ifade ettiğini vurgulamaktadır (Tolstoy Miloslavsky/Birleşik Krallık, B. No: 18139/91, 19/7/1995, Seri A No: 316-B, § 37; Kasymakhunov ve Saybatalov/Rusya, B. No: 26261/05, 26377/06, 14/3/2013, § 77).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu, kanuni dayanağı bulunmaksızın yönetmelik hükmüne dayanılarak idari para cezası uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri

sürmüştür. Ayrıca itirazlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterilmeksizin reddedilmesi nedenleriyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ifade etmiş, kamuya açık belgelerde isminin gizlenmesi talebinde bulunmuştur.

23. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

24. Bakanlık görüşüne karşı başvurucu, beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

26. Başvurucunun yukarıda yer verilen şikâyetlerinin özü, kanuni dayanağı bulunmayan yönetmelik maddesine dayanılarak idari para cezası uygulanmasıdır. Bu nedenle bu kısımdaki ihlal iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kabahatler yönünden de geçerli olup olmadığını incelediği Onmed Tıbbi Ürünler Paz. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ([2. B.], B. No: 2016/8342, 17/6/2020, §§ 31-37), Mustafa Karakuş ([GK], B. No: 2020/34781, 17/1/2023, §§ 53-60) kararlarında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kabahatler yönünden de geçerli olduğu ve başvuruların kabul edilebilir olduğu sonucuna ulaşmıştır (B.Y.Ç., [2. B.], B. No: 2013/4554, 15/12/2015; D.M.Ç., [1. B.], B. No: 2014/16941, 24/1/2018; Selçuk Özbölük, [1. B.], B. No: 2015/7206, 14/11/2018). Anılan kararlarda belirtilen ilkeler doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

28. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçta ve cezada kanunilik ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 31).

29. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13).

30. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin somutlaştırıldığı uluslararası sözleşmelerde de yer almaktadır. Bu ilke Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Sözleşme'nin "Kanunsuz ceza olmaz" başlıklı 7. maddesinin birinci paragrafında "Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." şeklinde, Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 15. maddesinin birinci paragrafında ise "Hiç kimse, işlendiği zamanda ulusal ya da uluslararası hukuk bakımından suç sayılmayan bir fiil ya da ihmal yüzünden suçlu sayılamaz. Suç sayılan bir fiile, işlendiği zaman yürürlükte olan bir cezadan daha ağır ceza verilemez. Fiilin işlenmesinden sonra yasalarda bu fiile karşılık daha hafif bir ceza öngörülecek olursa, fiili işleyene bu ikinci ceza uygulanır." biçiminde düzenlenmiştir (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 16).

31. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, cezalandırmanın temel haklara etkisinden kaynaklanan özel önemi nedeniyle zaman içinde bir ceza hukuku kavramı olarak alt ilkeler de içerecek şekilde gelişmiştir. Bu bağlamda hukuki belirliliğin ve hukuk güvenliğinin gereği olarak Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "…kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." hükmüyle aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasaklanmıştır. Ceza normlarının zaman bakımından uygulanmasını düzenleyici nitelikteki bu kural kanunilik ilkesinin bir alt ilkesi olan aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasağı olarak ifade edilmektedir (AYM, E.2020/87, K.2022/44, 21/04/2022, § 26).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda Valilik Makamının 19/11/2020 tarih ve 129294040 sayılı oluru ile başvurucu Şirket hakkında Yönetmelik'in ek 17 Müeyyide Formu'nun 22. sırasında belirtilen 1. Tespit doğrultusunda 2019 yılı Haziran ayı brüt hizmet gelirinin binde beşi oranına isabet eden 41.609,88 TL tutarında idari para cezası verilmiştir (bkz. § 7). Başvurucu ise kararın kanuni dayanağının bulunmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 8).

33. Hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının değerlendirilebilmesi için önemlidir. Başvurucuya uygulanan idari yaptırımın dayanağını Yönetmelik'in ek 17 Müeyyide Formu oluşturmaktadır. Hâkimliğin idari para cezasına itirazın reddine dair kararının gerekçesinde atıfta bulunulan Kanun hükümleri incelendiğinde başvurucuya uygulanan idari yaptırıma ilişkin eylem ve cezaların açıkça belirtilmediği görülmektedir. Buna karşın Hâkimliklerce başvurucunun bu hususta ki itirazları değerlendirilmemiş, idari yaptırımın hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

34. Sonuç olarak başvurucu hakkındaki idari yaptırımın çerçevesi kanunla çizilmemiş yönetmelik hükmüne dayalı olarak verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

35. Başvuruda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

36. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

39. Uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi/belge sunmadığından başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Adil yargılanma hakkına yönelik ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğine (2020/8786 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YİĞİT ALP YILMAZ

B. No: 2022/22542 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/22542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YİĞİT ALP YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/22542)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Yiğit Alp YILMAZ

Vekili : Av. Mert IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza mahkemesinin beraat kararına rağmen lehe maktu vekâlet ücretine hükmedilmemesi üzerine yapılan temyiz başvurusunun süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 19/11/2014 tarihli iddianamesiyle başvurucu (suça sürüklenen çocuk) hakkında parada sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle Adana 4. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) kamu davası açılmıştır. Mahkemenin 17/2/2015 tarihli mahkûmiyet kararına karşı başvurucu müdafiinin temyizi üzerine Yargıtay 8. Ceza Dairesinin (Yargıtay Dairesi) 22/5/2019 tarihli kararı ile eksik incelemeyle karar verilmesi nedeniyle hüküm bozulmuştur.

3. Bozma sonrasında Mahkeme 10/9/2019 tarihli kararıyla Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 10/7/2019 tarihli kararı uyarınca 2/9/2019 tarihinden itibaren Adana Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinin göreve başlaması nedeniyle görevsizlik kararı vermiştir.

4. Görevsizlik kararı üzerine yapılan yargılama sonucunda Adana Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince 10/9/2020 tarihinde başvurucu müdafiinin yüzüne karşı verilen kararla atılı

suçtan cezalandırılmasına yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden başvurucunun beraatine karar verilmiştir.

5. Başvurucu müdafii 15/9/2020 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden ilk derece mahkemesine elektronik imzayla gönderdiği süre tutum dilekçesi ile anılan kararı temyiz etmiştir. Başvurucu gerekçeli kararın yazılması sonrasında kararı UYAP üzerinden öğrenmesi ile 18/10/2020 tarihinde sunduğu gerekçeli temyiz dilekçesinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (AAÜT) uyarınca, beraat eden müvekkili lehine maktu avukatlık ücretine hükmedilmemesi nedeniyle kararın düzeltilerek onanmasını talep etmiştir. Başvurucu müdafiine gerekçeli karar 24/10/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Süre tutum dilekçesi ile gerekçeli temyiz dilekçesi evrakının UYAP üzerinden 27/10/2020 tarihinde memur tarafından onaylandığı anlaşılmaktadır.

6. Yargıtay Dairesi, başvurucunun süresinden sonra temyiz talebinde bulunduğunu belirterek 21/12/2021 tarihinde temyiz talebinin reddine karar vermiştir. Anılan karar ve gerekçesi şöyledir:

“Yüzüne karşı usulüne uygun 10.09.2020 tarihinde tefhim edilen hükmü, CMUK.nın 310. maddesinde belirtilen bir haftalık yasal süreden sonra 27.10.2020 tarihinde temyiz eden suça sürüklenen çocuk müdafinin temyiz isteminin 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi uyarınca uygulanması gereken CMUK.nın 317. maddesi gereğince REDDİNE, …”

7. Başvurucu, nihai kararı 18/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/2/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, üzerine atılı suçtan beraat etmesine rağmen AAÜT uyarınca lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilmemesi ve bu kapsamda yaptığı temyiz talebinin de süre aşımından reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Başvurucunun şikâyetinin özü; temyiz talebinin süresinden sonra yapıldığı gerekçesiyle usulden reddedilmesi nedeniyle temyiz isteminin esasının incelenmediğine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

10. Başvurucunun beraat kararı ile birlikte karar tarihinde yürürlükte bulunan AAÜT uyarınca lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğine dair iddialarını içeren başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerinden olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır.

12. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile kanunda belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul

edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 55).

13. Kanun’da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul başvurunun Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır (K.V., § 57).

14. Somut olayda başvurucu, AAÜT'ye göre lehine maktu vekâlet ücretine -6.810 TL- hükmedilmesi gerektiğini ve bu kapsamda yaptığı temyiz talebinin süresinde olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun iddiasının özü mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine yönelik olup Anayasa Mahkemesi, önüne gelen benzer iddialara ilişkin birçok başvuruda mahkemeye erişim hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38-39; Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52; Mürsel Malkoç [GK], B. No: 2013/9466, 27/10/2015, § 27; Aksaray Tır Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2017/36736, 19/9/2018, § 85; Cemal Kocatepe [GK], B. No: 2021/31220, 27/1/2026, §§ 35-41).

15. Buna göre mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun, Anayasa Mahkemesinin sıklıkla uygulanan ve açık bir içtihadının bulunduğu bir konuya ilişkin olduğu, ayrıca genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşımadığı sonucuna varılmıştır.

16. Başvurucu açısından önem taşıyan husus, beraat kararı ile birlikte yararına maktu vekâlet ücreti verilmemesidir. Başvuru tarihi (2022 yılı) itibarıyla eldeki başvurunun başvurucu açısından objektif anlamda önemli bir maddi zarar olarak görülüp görülemeyeceği değerlendirilmiştir. Bu kapsamda AAÜT’ye göre 6.810 TL tutarındaki hükmedilmeyen maktu vekâlet ücretinin, başvurucunun içinde bulunduğu kişisel koşullara göre kendisinin mali durumuna ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklamasının olmadığı da gözetildiğinde önemli bir zarar oluşturduğu kanaatine ulaşılamamıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varıldığından anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜMİT GÜR

B. No: 2022/35635 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/35635

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜMİT GÜR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/35635)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Barkın POLAT

Başvurucu : Ümit GÜR

Vekili : Av. Dilek ZENGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmazın kadastrodan kaynaklanan maddi hatanın düzeltilmesi kapsamında yüz ölçümünün azaltılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Balıkesir'in Ayvalık ilçesi Altınova Mahallesi'nde bulunan eski 2699 yeni 582 ada 4 parsel sayılı taşınmaz 1954 yılında yapılan tapulama çalışmalarında klasik takometre ile poligonlara koordinat değeri verilmeksizin ölçümü yapılarak 1.080 m² yüz ölçümü ile 13/3/1956 tarihinde tapuya ev ve avlu vasfı ile tescil edilmiştir.

3. Başvurucu taşınmazı 29/8/1990 tarihinde tapudan satın almıştır. Kadastro ekiplerince 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca yapımına 2015 yılında başlanan ve 2016 yılında tamamlanan yenileme çalışmasında taşınmazın gerçek yüz ölçümünün 998,15 m² olduğu tespit edilmiş ve tapu sicilindeki kayıt bu şekilde düzeltilmiştir.

4. Başvurucu; Ayvalık Kadastro Müdürlüğüne (Kadastro Müdürlüğü) karşı açtığı uygulama kadastrosuna itiraz davasında, taşınmazın yüzölçümünün azaldığını belirterek eski hâle getirilmesini talep etmiştir. Yargılama sonucunda Kadastro Mahkemesi davanın reddine

karar vermiş; dava konusu 582 ada 4 parsel sayılı taşınmazın yüz ölçümü farklılığının ilk tesis kadastro çalışmaları sırasındaki ölçü, tersimat ve alan hesabı yapılırken koordinat sistemi kullanılmamasından kaynaklandığını, batısında ve doğusunda duvar, kuzeyinde sabit sınır, güneyinde ise taş duvar ve yolun geçerli sınır kapsamında kaldığını, komşu taşınmazlarda m² artışı bulunmadığını belirtmiştir. Bu karar istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek 13/1/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 16/2/2022 tarihinde öğrenmiş; 9/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkı yönünden başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; yerleşik Yargıtay kararları uyarınca üç harita mühendisi bilirkişi tarafından rapor aldırılmadığını, sadece iki bilirkişinin harita mühendisi olduğunu, istinaf ve temyiz mercilerince bu hususta değerlendirme yapılmadığını, yargılama esnasında yapılan tespitlerde taşınmazın sınırının tam olarak tespit edilmediğini, taşınmazın yüzölçümünün düşürülmesi nedeniyle maddi kayba uğradığını belirterek gerekçeli karar hakkı, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvurucu, taşınmazı 29/8/1990 tarihinde tapudan satın almıştır. Dolayısıyla mülkün varlığı hususunda kuşku yoktur.

9. Kadastrodan kaynaklanan hataların düzeltilmesi ve sonuçları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince Gürtaş Yapı Ticaret ve Pazarlama A.Ş./Türkiye (B. No: 40896/05, 7/7/2015) kararında devletin pozitif yükümlülükleri yönünden tartışılmıştır. Başvuruya konu olayda başvurucunun satın aldığı taşınmazın kadastrosunda ölçü, tersimat ve alan hesabı yapılırken koordinat sistemi kullanılmaması sebebiyle yüz ölçümünün Kadastro Müdürlüğünce düzeltilmesi söz konusudur. Yapılan düzeltme sonucu taşınmazın 1.080 m² olan yüz ölçümü, 998,15 m² olarak düzeltilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi kadastrodan kaynaklanan maddi bir hatanın düzeltilmesi kapsamında yüz ölçümü azaltılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin şikâyet konusu edildiği başvuruları daha önce Erdoğan Sönmez ([1. B.], B. No: 2019/38336, 1/2/2023), Sefa Koşar ([1. B.], B. No: 2015/18352, 10/5/2018) kararlarında incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararlarda Yargıtay içtihatlarına dayanarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunun kadastrodan kaynaklanan maddi bir hatanın düzeltilmesi kapsamında yüz ölçümü azaltıldığı hâller yönünden de etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

11. Kadastro Müdürlüğü, ihtilaflı taşınmazın tapu kaydındaki yüz ölçümü hatasını 3402 sayılı Kanun'un 22. maddesi uyarınca düzeltmiştir. Dolayısıyla bu düzeltmenin belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmüne dayandığı açıktır. Ayrıca belirtmek gerekir

ki somut olayda olduğu gibi idarenin işlemleri sırasında tespit ettiği hataları düzeltmesi kaçınılmaz olabilir. Üstelik tapu sicili devletin sorumluluğu altında tutulduğu için kişiler ve kurumlar, taşınmazlarla ilgili bütün hukuki ve ekonomik işlemler ile yatırımlarını kural olarak tapu sicilindeki bilgilere göre yapar. Dolayısıyla yukarıda da değinildiği üzere tapu sicilindeki bilgilerin doğru ve güncel olması sadece taşınmaz malikinin ve ilgili diğer hak sahiplerinin haklarının korunması bakımından değil aynı zamanda taşınmazlara ilişkin ekonomik hayatın iyi işlemesi ve işlem güvenliğinin sağlanması bakımından da önem taşımaktadır. Bu sebeple kadastrodan kaynaklanan maddi bir hatanın düzeltilmesi bağlamında somut olayda taşınmazın tapu sicilindeki yüz ölçümünün Kadastro Müdürlüğünce düzeltilmesinde kamu yararına dayalı meşru bir amacın bulunduğu açıktır.

12. Somut olayda bilirkişi heyetinin harita mühendisi, inşaat mühendisi ve kadastro teknisyeninden oluştuğu, inşaat mühendisinin bilirkişi heyetine taşınmazın sınırını oluşturan duvar ve yapıların belirlenmesi nedeniyle eklendiği, mevzuatta tüm bilirkişilerin harita mühendisi olmasını gerektiren bir düzenleme bulunmadığı gibi bilirkişi heyetinde harita mühendisi de bulunduğu anlaşılmıştır. Bilirkişilerce düzenlenen raporda yüz ölçümü hatasının kaynaklanma gerekçesinin ayrıntılı olarak açıklandığı, hatanın nedeninin ilk tesis kadastrosu esnasında koordinat sistemi kullanılmaksızın ölçüm yapıldığı sonucuna ulaşıldığı, başvurucunun da bilirkişi raporunun içeriğini inceleyerek bilirkişi raporuna yönelik görüş beyan etme imkânı bulduğu görülmüştür. Yargılama mercilerinin değerlendirme ve tespitlerinde bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik olmadığı, dosya kapsamındaki tüm delilleri değerlendirerek hüküm kurduğu, yargılamanın bütünü dikkate alındığında başvurucu açısından herhangi bir hak kaybının söz konusu olmadığı değerlendirilmiştir.

13. Kadastro çalışmalarında yapılan maddi bir hata sonucunda uyuşmazlık konusu taşınmazın yüz ölçümü olması gerekenden daha fazla belirlenerek hatalı şekilde idare tarafından tapuya tescil edilmiş, başvurucu ise tapu sicilinde yer alan yüz ölçümü bilgisine güvenerek bu miktar üzerinden taşınmazı satın almıştır. Başvurucu yönünden 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine dayanılarak ve Hazinenin hasım gösterilerek açılabilecek bir tazminat davasının etkili ve erişilebilir olduğu konusunda tereddüt yoktur. Bununla birlikte somut olayda başvurucu, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayanarak tazminat davası açtığına ilişkin herhangi bir bilgi veya belgeyi bireysel başvuru dosyasına sunmamıştır. Sonuç olarak başvurucunun etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yoluna başvurmaksızın bireysel başvuruda bulunduğu anlaşıldığından başvuru yollarını usulüne uygun şekilde tüketmediği kanaatine ulaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMET KESKİN

B. No: 2022/39681 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/39681

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMET KESKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/39681)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Muhammet KESKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ifadeleri belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların sanık tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkına ilişkin farklı güvencelerin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. 15 Temmuz 2016 tarihinde yapılan darbe girişimi öncesinde polis memuru olarak görev yapan başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle Yalova Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde başvurucunun -ismi geçen diğer şüpheliler ile birlikte- silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 8/2/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucunun FETÖ/PDY içindeki örgütsel eylemlerine ilişkin başka soruşturmalar kapsamında verilen ifadelere dayanılmıştır. İddianamede ayrıca başvurucunun kendi kullanımında olduğunu ikrar ettiği 0 (506)...87 numaralı hat üzerinden ByLock programı kullandığı, Bank Asya hesabının bulunduğu ve HTS kayıtlarına göre hakkında aynı suçtan soruşturma yürütülen farklı kişilerle irtibatının olduğu iddialarına yer verilmiştir.

4. İddianamenin kabulü sonrasında Yalova Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanan yargılamada tensip zaptı ile birlikte başvurucu hakkında yakalama emri düzenlenmiş, Bank Asya ve ByLock kayıtları başta olmak üzere bazı delillerin temin edilmesine ve bilirkişi raporu alınmasına yönelik müzekkereler tanzim edilmiştir.

5. Başvurucunun yokluğunda bir süre devam ettirilen yargılamanın 1/2/2018 tarihli dördüncü celsesinde başvurucu hakkındaki yakalama emrinin infaz edilememesi nedeniyle başvurucu dışındaki diğer sanıkların yargılamasının tefrik edilmesine karar verilmiştir.

6. Yargılamanın 9/5/2018 tarihli beşinci celsesinde Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturmada şüpheli sıfatıyla ifade veren Ö.T.nin başvurucu hakkında vermiş olduğu ifadeler ile Garson isimli gizli tanıktan elde edilen dijital materyallere ilişkin düzenlenen veri inceleme raporu dosyaya girmiştir.

7. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun kararı ile Yalova 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/7/2019 tarihi itibarıyla faaliyete geçirilmesi sonrasında yargılama 10/9/2019 tarihli dokuzuncu celseden itibaren Yalova 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından devam ettirilmiştir.

8. Başvurucu hakkında düzenlenen yakalama emrinin 9/1/2020 tarihinde infaz edilmesi üzerine Mahkeme 10/1/2020 tarihinde resen onuncu celsenin açılmasına karar vermiş ve bu celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu, savunmasında üzerine atılı suçlamaları reddetmiştir. Mahkeme, aynı celsede başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Yargılamanın 30/1/2020 tarihli on birinci celsesinde başvurucu hakkında beyanları bulunan N.D., M.K., M.G. ve Ş.E. ile birlikte beyanları dosyaya sonradan delil olarak gelen Ö.T.nin tanık olarak dinlenmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına karar verilmiştir.

10. Başvurucu ve müdafiinin de katıldığı 24/3/2020 tarihli on ikinci celsede M.G. ve Ş.E. Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla tanık olarak dinlenmiştir. Aynı celsede talimat yoluyla dinlenen Ö.T.nin tanık olarak vermiş olduğu beyanları okunmuş ve dosyaya eklenmiştir.

11. 9/7/2020 tarihli on dördüncü celsede talimat yoluyla dinlenen M.K.nın tanık olarak vermiş olduğu beyanlar okunmuş ve dosyaya eklenmiştir.

12. 01/10/2020 tarihli on beşinci celsede Yalova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturmada şüpheli sıfatıyla ifade veren Ü.N.İ.nin başvurucu hakkında vermiş olduğu ifadeler dosyaya girmiştir. Başvurucu müdafiinin Ü.N.İ.nin tanık olarak dinlenmesine ilişkin talebi ise dosyadaki mevcut bilgi ve beyanlar ile dosya safahatı nazara alınarak reddedilmiştir.

13. 17/11/2020 tarihli on altıncı ve son celsede talimat yoluyla dinlenen N.D.nin tanık olarak vermiş olduğu beyanlar okunmuş ve dosyaya eklenmiştir.

14. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına 17/11/2020 tarihinde karar verilmiştir.

15. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... 16/01/2020 tarihli sorgu sonucuna göre sanığın, [0(506)...87] numaralı telefon hattı ve [359...17] imei numaralı telefon üzerinden 26/08/2014 tespit tarihi itibariyle Bylock isimli programı kullandığı belirlenmiş, Yalova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından mahkememize

gönderilen sanığa ait internet trafik bilgisi kayıtlarından sanığın 26/08/2014 tarihinden başlayarak 30/04/2015 tarihine kadar 389 kayıt oluşacak şekilde Bylock programının ana IP numarası ile ilgili programı kullananların tespitini zorlaştırmak amacıyla kiralandığı anlaşılan diğer IP numaralarına bağlandığı tespit edilmiştir. Yalova İl Emniyet Müdürlüğü'nün 16/01/2020 tarihli yazısı ile (USERID) numarası bulunmamaktadır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen bir soruşturma kapsamında Garson isimli gizli tanıktan elde edilen ve Fetö/Pdy silahlı terör örgütünün mahrem emniyet yapılanmasına ilişkin bilgilerin yer aldığı dijital materyaller üzerinde yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen veri inceleme raporunda sanığa ilişkin olarak,

Tüm Liste isimli tabloda Derece 1 başlıklı bölümde SAYA ibaresinin bulunduğu, Derece 2 başlıklı bölümde 0 ibaresinin yer aldığı,

SAYA ibaresinin bulunduğu, SAYA ibaresinin FETÖ mensubu olup gassalın elindeki meyyit olarak ifade edilen zaafları olmayan herşeyiyle kendisini örgüte teslim etmiş polis memurlarını ifade ettiği, 0 ibaresinin ise hakkında bilgi olmayan kişileri ifade ettiği,

Güncel Lise başlıklı tabloda 2015 Mart alan başlıklı bölümde SAYA ibaresinin, 2015 Mart Alan dışı başlıklı bölümde 0 ibaresinin, Alan başlıklı bölümde SAYA ibaresinin bulunduğu, kurs taksitli başlıklı bölümde 100 rakamının, etüd 2015 kısmında 2 rakamının, zümre başkanı başlıklı bölümde ZB YOK MD ÖĞRTMNLE GRŞYR, öğretmeni başlıklı bölümde iBRAHİM isminin, asil vekil başlıklı bölümde asil ibarelerinin yer aldığının tespit edilmiştir.

Tanık olarak dinlenen [M.K.] 01/07/2020 Tarihinde Talimatla Alınan Beyanında önceki beyanlarından dönmüş ise de kolluk marifetiyle avukatla alınan beyanında 2014 yılında [başvurucunun] yanına gelerek Fetullah GÜLEN cemaatinin yaptığı toplantılara kendisini çağırdığı kendisinin de buraya katıldığı evde İbrahim Kod adlı [M.G.'nin] de olduğunu, [M.G.'nin] elinde bulunan tablet üzerinden dini konularda sohbet yaptığını, bu sohbetlerin 2-3 haftada bir yapıldığını, İbrahim kod adlı [M.G.'nin] yanında getirdiği tablette tango programını kurduğunu, bu program üzerinde [başvurucu] ve [M.G.] ile konuştuklarını ve grup oluşturduklarını şeklinde beyan etmesi sebebiyle ilk beyanına itibar edildiği,

Tanık olarak dinlenen [M.G.'nin] kolluk marifetiyle avukatla beyanının alındığı daha sonra mahkememizde alınan beyanlarında beyanından döndüğünü beyan etmiş ise de kolluk marifetiyle alınan beyanında 2014 yılında Nisan ayında [Y.B. isimli okulda] sınıf öğretmeni olan Umut'un kendisine 'sana bir grup vereceğim onlara sohbete gidersin' dediğini, kendisinin sohbetin yapılacağı yere gittiğini, kapıyı açan şahsa Umut hocanın selamını söylediğini, bu kişinin Muhammet isminde bir kişi olduğunu, bu gruba haftada bir sohbete gittiğini, Fetullah GÜLEN'e ait vaaz cd.leri ile izletildiği, kitap okunduğunu, sadaka ve himmet topladığını, bu grupta Muhammet ve [N.D'nin] telefonlarına bir program yüklediğini, bu program üzerinden görüşmelerini gerçekleştirdiklerini şeklinde beyan etmesi sebebiyle usulüne uygun olarak alınan ilk beyanlarına itibar edilerek hükme esas alındığı,

Tanık olarak dinlenen [Ş.E.'nin] kolluk marifetiyle avukatla beyanının alındığı daha sonra mahkememizde alınan beyanlarında beyanından döndüğünü beyan etmiş ise de 2015 yılında [başvurucunun] kendisine 'sohbetimize katıl' dediğini, kendisinin de katıldığını, bu toplantılarda [M.G.'nin] hocalık yaptığını, bu toplantı sırasında [başvurucu] ve [M.G.'ye] toplantıya gelmek istemediğini söylediğini, [M.G.'nin] de 'madem gelmek istemiyorsun senin telefonuna bir program yükleyelim' dediğini ve telefonuna bir program yüklediğini beyan

ettiği,

Yine tanık olarak dinlenen [N.D'nin] soruşturma aşamasında verdiği beyanlarından dönmeyerek Yalova'da sohbet toplantıları sebebiyle tanıştıklarını beyan ettiği, sohbet adı verilen mahrem yapılanmaya mensup kişilerden başka kimsenin katılmadığı toplantılara katılmalarının mümkün olamayacağı,

Dosya kapsamında sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde yapılan incelemede Bylock (net.client.by.lock) şifreli görüşme programının ve KakaoTalk (com.kakao.talk) şifreli görüşme programının kalıntılarının tespit edildiği, sanıktan ele geçirilen Samsung Marka GT-İ8190 Model cep telefonunda FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından kullanılması talimatı verdiği telefon veri temizleme uygulamaları olan 'com.all.clean.cleanthemall' uzantılı 'Clean Them All' isimli uygulamanın en son 17/07/2016 tarihinde çalıştırıldığı ve toplamda 125 kez kullanıldığı, bu şekilde telefonunda darbe teşebbüsünden sonra telefonunu sıfırlamaya çalıştığı hususu sabittir.

Yargılama konusu suça ilişkin beyanına başvurulan tanık beyanları nazara alındığında, sanığın bu örgütle alelade birisine göre daha nitelikli bir temas içerisinde olduğu sabittir. Her ne kadar sanığın kullandığı hatta ilişkin Bylock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı elde edilememiş ise de, sanığın örgüt ile nitelikli bir temas içerisinde olduğunu ortaya koyan tanık beyanları ile sanığa ait internet trafik bilgisini içerir HTS kayıtları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın Bylock isimli örgüt içi haberleşme programını örgütsel haberleşme ve gizliliği temin maksadıyla kullandığı, ByLock iletişim sisteminin FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgütünün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle; örgüt talimatı ile bu ağa dahil olunduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının, her türlü şüpheden uzak, kesin kanaata ulaştıracak teknik verilerle tespiti halinde, kişinin örgütle bağlantısını gösteren delil olacağı (Yargıtay 16. Ceza Dairesi Esas No:2017/1443, Karar No:2017/4758, 14.07.2017 tarihli),

Yine yukarıda tanık anlatımları ile örgütün sohbet ve toplantılarına katılıp, maddi yardımda bulunarak ve örgüt toplantılarına katılması için eleman toplayarak, mahrem yapıdaki kişilerin katıldığı bu toplantılara meslek hayatının tamamını oluşturacak mahiyette süreklilik arz edecek şekilde katılarak nitelikli temasta bulunduğu, bu kapsamda tespiti zorlaştırmak ve gizliliğe önem verir şekilde hayatın olağan akışına aykırı olarak mahrem imamın talimatıyla Yargıtay içtihatlarında da ifade edildiği üzere, münhasıran FETÖ/PDY mensuplarınca kullanılan Bylock isimli örgüt içi haberleşme programını örgütsel haberleşme ve gizliliği temin maksadıyla kullandığı her ne kadar kullanıcı adı ve içeriği tespit edilememiş ise de tanık beyanları ve dijital inceleme raporlarıyla grup oluşturarak kullanarak programı kullandığı böylelikle örgüt ile organik bağ kurarak örgüt üyesi vasfını kazandığı, bu itibarla sanığın eylemini bir suç işleme kararının icrası kapsamında gerçekleştirerek örgüt ile organik iradi bağını ve bu bağa ilişkin kastını ortaya koyduğu anlaşılmakla eylemlerinin terör örgütüne yardım etme kapsamını aştığı, bununla birlikte örgüt üyesi olmak için gerekli süreklilik, çeşitlik, yoğunluk unsurlarına sahip olduğu (Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2005/7021 E. 2006/859 K. Ve 16.02.2006 tarih sayılı ilamı) göz önüne alındığında üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği yönünde mahkememizin her türlü şüpheden uzak tam bir vicdani kanaati oluşarak sanığın tecziyesi yoluna gidilmiştir

...

Sanığın yargılama sürecinde uzun süre yakalamalı bulunması yakalandığında içerik olarak sahte düzenlenmiş fotosu sanığa ait ancak başka bir şahsın kimlik bilgileri bulunan kimlik fotokopisi bulunması sebebiyle sanık hakkında olumlu kanaat oluşmadığından cezasında TCK'nın 62. maddesi gereğince indirim yapılmamıştır... "

16. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunması üzerine dosya Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 12/1/2021 tarihinde karar verilmiştir.

17. Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay 3. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiş ve temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün onanmasına 10/2/2022 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

18. Başvurucu, Dairenin onama kararını 22/3/2022 tarihinde öğrenmiş ve 14/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile aynı fiil nedeniyle tekrar yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiaların kabul edilemez olduğuna, tanık sorgulama hakkı başta olmak üzere diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

21. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıkların kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında; başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun ibraz ettiği cevap dilekçesinde ise başvuru formundaki iddialar yinelenmiştir.

23. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal

edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

26. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

27. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

28. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında

genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

29. Somut olayda başvurucu, kendisi hakkında beyanda bulunan tanıklar Ö.T., Ü.N.İ., M.K. ve N.D ile yüz yüze gelmemiştir. Sorgulanamayan tanıkların istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları, başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanakları ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün, tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

30. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliği ifadesinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma hakkının güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

31. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu, öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin değerlendirmesinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

32. Somut olayda Mahkeme, başvurucu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını başvurucunun ByLock kullandığına ilişkin tespitlere, Garson isimli gizli tanıktan elde edilen verilere ve tanık beyanlarına dayandırmıştır.

33. Yargıtayın ByLock deliline yönelik içtihadı incelendiğinde kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından sadece CGNAT kayıtlarının yeterli delil olarak kabul edilmediği anlaşılmıştır [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021

tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

34. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

35. Mahkûmiyete ilişkin gerekçe incelendiğinde başvurucu hakkındaki ByLock tespitinin, -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı yerine, yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmıştır.

36. Benzer şekilde her ne kadar Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen bazı veriler hükme esas alınmış ise de Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler, mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

37. Buna karşın hükme esas alınan tanık beyanlarında ise başvurucunun örgütsel faaliyetleri ile ilgili anlatımlar olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda:

i. Ş.E. soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde 2015 yılında başvurucunun kendisini toplantılara davet ettiğini ve bu toplantılarda M.G.nin hocalık yaptığını ifade etmiş ancak mahkeme aşamasında SEGBİS üzerinden alınan beyanında bu ifadelerinden dönerek başvurucuyu tanımadığını ileri sürmüştür.

ii. M.G. soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde 2014 yılında bir öğretmeninin yönlendirmesiyle sohbetlere gittiğini, kendisini Muhammet isimli bir kişinin karşıladığını, bu gruba haftada bir sohbete gittiğini, Fetullah Gülen'e ait vaazların izletildiğini, kitapların okunduğunu, sadaka ve himmet toplandığını, Muhammet ve N.D.nin telefonlarına bir program yüklediğini, bu program üzerinden görüşmelerini gerçekleştirdiklerini ifade etmiş ancak mahkeme aşamasında SEGBİS üzerinden alınan beyanında bu ifadelerinden dönerek başvurucuyu tanımadığını ileri sürmüştür.

iii. Ö.T. soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde başvurucunun yapı içinde bulunan polis memurlarından olduğunu ve sohbetlere katıldığını ifade etmiş ve

mahkeme aşamasında talimat yoluyla alınan beyanında da soruşturma aşamasındaki ifadelerini yinelemiştir.

iv. Ü.N.İ.nin soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde başvurucunun darbe girişiminin öncesinde FETÖ/PDY lehine konuşmalar yaptığını, bu nedenle zaman zaman tartışma yaşadıklarını, darbe girişiminin ertesi günü başvurucunun açığa alındığını ve bu durumdan kendisini sorumlu tutarak üzerine yürüdüğünü, başvurucunun örgütsel faaliyetlerine şahit olmadığını ancak FETÖ/PDY lehine konuşmalarına şahit olduğunu beyan etmiştir. Ü.N.İ.nin mahkeme aşamasında beyanı alınmamıştır.

v. Tanık M.K. soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde başvurucunun 2014 yılında yanına gelerek Fetullah Gülen cemaatinin yaptığı toplantılara kendisini çağırdığını, toplantılarda İbrahim kod adlı M.G.nin de olduğunu, M.G.nin elinde bulunan tablet üzerinden dinî konularda sohbet yaptığını, bu sohbetlerin iki-üç haftada bir yapıldığını, İbrahim kod adlı M.G.nin yanında getirdiği tablette tango programını kurduğunu, bu program üzerinde Muhammet ve M.G. ile konuştuklarını ifade etmiş ancak mahkeme aşamasında talimat yoluyla alınan beyanında bu ifadelerinden dönmüş; başvurucuyu tanıdığını ancak soruşturma aşamasındaki ifadesini baskı altında verdiğini ileri sürmüştür.

vi. Tanık N.D.nin soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadesinde Yalova'ya tayin olduktan sonra iki-üç ay kimse ile görüşmediğini ancak soyadını bilmediği ve evinin dördüncü katında ikamet eden Çınarcık ilçesinde polis olarak görev yapan Mahmut isimli şahsın sohbetlere kendi evine çağırdığını, bu şahısla yedi-sekiz kez görüşmesinin olduğunu, sohbetlerde başvurucunun ve ayrıca üniversitede çalıştığını söyleyen ve sohbet hocalığını yapan İbrahim kod adlı M.G.nin olduğunu, bu şahıslarla Tango üzerinde veya yüz yüze evlerde buluştuklarını ifade etmiş ve mahkeme aşamasında talimat yoluyla alınan beyanında da soruşturma aşamasındaki ifadelerini yinelemiştir.

38. Mahkûmiyete esas alınan diğer delillere ilişkin Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi içtihadı, hükme esas alınan tanık beyanlarının mahiyeti ve gerekçeli karar içeriği incelendiğinde başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararının önemli ağırlıkta başvurucunun örgütsel eylemlerine ilişkin somut bilgiler içeren tanık beyanlarına dayandığı görülmektedir.

39. Bununla birlikte başvurucu; tanıklardan sadece Ş.E. ve M.G.nin mahkeme huzurunda alınan beyanlarını sorgulayabilmiştir. Duruşmada sorgulanmayan diğer tanıkların ifadelerinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Buna karşın gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

40. Her ne kadar Mahkeme tarafından tanık beyanlarının ağırlık derecesine ilişkin bir değerlendirme yapılmamış ise de başvurucu tarafından sorgulanan tanıklar Ş.E. ve M.G.nin mahkeme huzurunda alınan beyanlarında soruşturma aşamasındaki ifadelerinden döndüğü görülmüş, bu itibarla sorgulanamayan tanıklar Ö.T., Ü.N.İ., M.K. ve N.D.nin beyanlarının mahkûmiyet kararı bakımından daha önemli hâle geldiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun hazır bulunduğu bir ortamda doğruluğu test edilememiş bahse konu tanık beyanlarının mahkûmiyet hükmü bakımından tek delil olmasa da belirleyici delil olarak esas alındığı anlaşılmıştır.

41. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanıkların beyanının belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi nedeniyle üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır. Bu bağlamda tanıkların SEGBİS ile dinlenmesi telafi edici bir güvence olarak kabul edilebilecektir. Somut olayda ise Mahkeme tarafından SEGBİS yöntemi kullanılmamış ve tanıkların yazılı beyanlarının duruşmada okunması ile yetinilmiştir. Tanıkların yazılı beyanları, duruşmada okunmuş ise de başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış ve tanıkların anlatımlarını kendi argümanlarıyla test etme fırsatı elde edememiştir.

42. Doğrudan doğruyalık ilkesine de aykırılık oluşturan bu durumun uyuşmazlığın aydınlatılmasında bir zafiyete yol açma riski bulundurduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, § 94). Bununla birlikte doğrudan doğruyalık ilkesi kapsamında güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanlarının, mahkûmiyet hükmü bakımından belirleyici delil olarak esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda somut olayda hiçbir şekilde dinlenmemiş ve dinlenmesi için de herhangi bir çaba gösterilmemiş tanıkların duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin ve yazılı beyanlarının hükme esas alınmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu sonuca katılmamıştır.

44. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada başvurucunun diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvurucunun eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

45. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

49. Başvurucunun herhangi bir bilgi ve belge ibraz etmemesi nedeniyle maddi tazminat talebinin, ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacak olması nedeniyle de manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Yalova 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/8, K.2020/257) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, ifadeleri belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların sanık tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesiyle bağlantılı olarak tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük

tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

Somut olayda başvurucunun mahkûmiyetinde ağırlıklı olarak tanık beyanlarına dayanılmıştır. Başvurucunun sorgulayabildiği tanıklar Ş.E. ve M.G., soruşturma aşamasında ve müdafi huzurunda alınan ifadelerinde başvurucunun örgütsel eylemleriyle ilgili tarih bilgisi de içeren somut ifadelerde bulunmuş ancak mahkeme aşamasında SEGBİS aracılığıyla alınan beyanlarında bu ifadelerini inkâr etmişlerdir. Mahkeme, mahkûmiyet gerekçesinde bu hususa ayrıca değinmiş ve tanıkların soruşturma aşamasında müdafi huzurunda alınan ifadelerine itibar edildiğini vurgulamıştır.

Soruşturma aşamasındaki ifadelerin hukuka aykırı yöntemlerle alındığına ilişkin herhangi bir tespit bulunmadığı gibi bahse konu ifadelerin müdafi huzurunda alındığı da sabittir. Dolayısıyla Mahkemenin SEGBİS aracılığıyla alınan beyanlar yerine -diğer delillerle de uyumlu olan- soruşturma aşamasındaki ifadelere itibar etmesi delillerin değerlendirilmesi ile ilgili bir hususdur. Gerekçeli karar incelendiğinde mahkemenin bu yöndeki değerlendirmesinin bariz takdir hatası ya da açık bir keyfîlik içerdiği de söylenemeyecektir.

Böylece başvurucu tarafından sorgulanan tanıkların -mahkeme tarafından itibar edilen ve somut bilgiler içeren- beyanları karşısında, başvurucunun sorgulayamadığı diğer tanıkların daha soyut nitelikteki beyanlarının mahkûmiyet hükmünde tek veya belirleyici delil olduğu söylenemeyecektir.

İzah edilen nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

Bu suretle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesiyle bağlantılı olarak ileri sürdüğü tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediği kanaatiyle aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

ERTAN TAN VE FİRDES TAN

B. No: 2022/44137 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/44137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERTAN TAN VE FİRDES TAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/44137)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Ertan TAN 2. Firdes TAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kilimli İlçe Jandarma Komutanlığının 20/5/2021 tarihli yazısı ile başvurucu Ertan Tan'ın G.A. isimli kadına karşı tehdit olayı ile ilgili olarak 6284 sayılı Kanun uyarınca 30 gün süreyle;

"-G.A.ya yönelik olarak tehdit, hakaret, aşağılamaya yönelik veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına,

-G.A.nın bulunduğu konuta yere, okula ve işyerine yaklaşmamasına,

-Gerekli görülmesi halinde korunan G.A.nın şiddete, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına,"

şeklinde verilen koruyucu tedbir kararının onaylanması talep edilmiştir.

3. Zonguldak 1. Aile Mahkemesinin (Mahkeme) 20/5/2021 tarihli kararıyla talebin kabulü ile 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tedbir kararının onaylanmasına karar verilmiştir.

4. Anılan ilk tedbir kararı sonrasında bu defa G.A.nın kız kardeşi G.B.nin talebi üzerine Mahkemece 27/9/2021 tarihli kararla başvurucular aleyhine 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca "şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması" ve (c) bendi uyarınca "korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması" önleyici tedbir kararı alınmasına, tedbirin 4 ay süre ile uygulanmasına karar verilmiştir.

5. Bu tedbir kararı sonrasında G.B.nin talebi üzerine Mahkemenin 1/2/2022 tarihli kararıyla, 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri uyarınca tedbirin süresinin uzatılmasına ve tedbirin 4 ay süre ile uygulanmasına karar verilmiştir.

6. Anılan karara karşı başvurucular itiraz dilekçelerinde gerçekte mağdur olan ve şiddete uğrayan tarafın kendileri olduğunu, hukuki kanıt ve dayanaktan yoksun eksik inceleme ve araştırma ile karar verildiğini, karşı tarafın soyut beyanları ve kötü niyetli iddialarına itibar edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca, karşı tarafın aleyhlerine yalan ve iftira niteliğinde şikâyetleri nedeniyle aralarında çok sayıda soruşturma dosyasının bulunduğunu ve mesnetsiz iddiaların tam aksine şiddete uğrayan ve şiddete maruz kalma tehlikesi altında bulunan tarafın kendileri olduklarını belirterek önleyici tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

7. Zonguldak 2. Aile Mahkemesi (İtiraz Mercii) 28/2/2022 tarihli kararıyla itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…Tüm dosya kapsamı ile taraflar arasındaki UYAP sisteminden alınan kayıtlar hep birlikte değerlendirildiğinde; tarafların komşu oldukları, taraflar arasında önceden beri sorunların mevcut olduğu, bu kapsamda [G.B.] lehine Zonguldak 1. Aile Mahkemesi'nin 2021/865 D.İş dosyası ile 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı verildiği, tedbirlerin süresinin dolması sebebiyle itiraza konu 2022/98 D.iş dosyası ile 4 ay süreyle tedbir kararı verildiği, yine itiraz edenler lehine daha önce Zonguldak 1. Aile Mahkemesi'nin 2021/447, 2021/893, 2022/148, 2022/149 D.iş dosyaları ile tedbir kararı verildiği, en son 22/02/2022 tarih, 2022/180 D.iş dosyası ile Ertan Tan ve Firdevs Tan lehine, [G.B.], [G.A.], [T.A.] aleyhine 3 ay süreyle 6284 sayılı Kanun'un 5/1-a ve c bentleri uyarınca tedbir kararı verildiği, taraflar arasında gerçekleşen olaylar sebebiyle Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2021/3072 Esas ve 2022/730 Esas sayılı dosyaları ile soruşturmaların devam ettiği, yine Zonguldak 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2022/86 Esas ve Zonguldak 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2021/850 Esas sayılı dosyaları ile yargılamaların sürdüğü, 6284 sayılı kanun kapsamında tedbir verilmesi için lehine tedbir kararı verilenin yaşanan olaylarda haklı olmasının aranmayacağı, lehine tedbir verilenin kadın olduğu ve taraflar arasındaki yargılaması devam eden ceza ve soruşturma dosyaları düşünüldüğünde şiddete uğrama tehlikesinin mevcut olduğunun kabul edilmesi gerektiği, tarafların birbirlerine yaklaşmamasının ve hakaret, şiddet tehdidi, aşağılayıcı veya küçük düşürücü sözler söylememesinin her iki tarafında menfaatine olduğu, uygulanan tedbirlerin aleyhine tedbir verilenlerin mağduriyetine yol açabilecek nitelikte olmadığı anlaşılmakla; Zonguldak 1. Aile Mahkemesi'nin 01/02/2022 tarih, 2022/98 D.iş esas sayılı kararına karşı yapılan itirazların ayrı ayrı reddine karar vermek gerekmiştir."

8. Başvurucular, nihai kararın 11/3/2022 tarihinde tebliği üzerine 8/4/2022 tarihinde süresi

içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular; İtiraz Mercii tarafından aleyhlerine yalan ve iftira niteliğindeki şikâyetler dikkate alınmaksızın taraflar arasındaki devam eden ceza yargılamaları ve soruşturma dosyalarının bulunması nedeniyle şiddete uğrama tehlikesinin mevcut olduğunun kabul edilmesi gerekçesinin mantık dışı olduğunu belirterek itirazlarının reddedilmesi suretiyle gerekçeli karar hakkının, lehine tedbir verilenin kadın olduğu gerekçesiyle itirazlarının reddedilmesi suretiyle de eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvurucuların şikâyetinin özü; önleyici tedbir kararına karşı esaslı iddialarının karşılanmaması ayrıca şiddetin önlenmesi meşru amacı doğrultusunda İtiraz Mercii tarafından gösterilen gerekçenin ilgisiz ve yetersiz olduğuna ilişkindir. Dolayısıyla başvuru bir bütün halinde Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

12. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

13. 6284 sayılı Kanun’un amacı “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi” olup Kanun’un 5. maddesinde örnekleyici olarak bir kısım önleyici koruma tedbiri belirlenmiş, 8. maddenin (3) numaralı fıkrasında Kanun’un 4. maddesinde belirtilen ve hâkim tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları için şiddetin varlığı hususunda delil veya belge aranmayacağı ifade edilmiştir. Öte yandan aynı Kanun’un 2. maddesinde, Kanun'da geçen terimlerin tanımları yapılmış; şiddetin kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle, acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve

davranış olduğu; şiddet uygulayanın ise Kanun'da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri ifade ettiği belirtilmiştir. Yine aynı maddenin (e) bendinde, şiddet mağdurunun Kanun'da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler olduğu belirtilmiştir.

14. Somut olayda Mahkeme, uyuşmazlığın niteliğini nazara alarak tedbir talebini değerlendirmiş ve 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinde gösterilen bir kısım (bkz. § 5) tedbirlerin dört ay süreyle uygulanmasına karar vermiştir. Başvuruculların söz konusu tedbir kararına itirazı üzerine İtiraz Merciince; tarafların komşu oldukları, aralarında süregelen sorunlar nedeniyle ceza soruşturması ve yargılamalarının devam ettiği ve öte yandan başvurucular lehine de tedbir kararları verildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda tarafların birbirlerine yaklaşmamasının ve hakaret, şiddet tehdidi, aşağılayıcı veya küçük düşürücü sözler söylememesinin her iki tarafın da menfaatine olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca İtiraz Mercii 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı verilmesinde yaşanan olaylarda lehine tedbir kararı verilenin haklı olmasının aranmayacağını ve uygulanan tedbirlerin başvuruculların mağduriyetine yol açabilecek nitelikte olmadığını değerlendirmiş ve bu gerekçelerle tedbir kararını hukuka uygun bularak itirazın reddine karar vermiştir (bkz. § 7).

15. Anılan uyuşmazlığın özelliği, hükmedilen tedbirlerin niteliği ve süresi, şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kişileri korumaya yönelik devletin acil olarak harekete geçme yükümlülüğü ve gerekçeli karar bakımından aranacak standardın her olayın özelliğine ve kararın niteliğine göre değişebileceği hususları hep birlikte dikkate alındığında mahkeme kararı ve tedbir kararına itiraz edilmesi üzerine verilen kararda gösterilen gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca başvurucular tarafından bir kısım delillerin araştırılıp incelenmediği hususunun -aralarındaki ceza soruşturması ve yargılamaları dosyalarının değerlendirilmediği- sonuca etkili görülmediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak İtiraz Mercii kararında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GAZMER PETROL ÜRÜNLERİ PLASTİK VE KAUÇUK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2022/49505 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49505

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GAZMER PETROL ÜRÜNLERİ PLASTİK VE KAUÇUK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49505)

Karar Tarihi: 20/5/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/9/2026 - 33373

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Gazmer Petrol Ürünleri Plastik ve Kauçuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. İrem İdil YARDIMCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; icra müdürlüğünce yapılan ihalenin feshi için açılan davanın sonunda ihale bedelinin %10'u oranındaki para cezasının Hazineye irat kaydına karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının, ihalenin feshi için açılan davanın eksik inceleme ve araştırma sonucu reddedilmesi nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/4/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

3. Başvurucu Şirketin davalı bankadan kullandığı kredinin teminatı olarak icra dosyasına konu [A.] Tarım Ürünleri ve Hayvancılık Sanayi Ticaret A.Ş. adına tapuda kayıtlı taşınmaz üzerinde ipotek tesis edilmiştir. Başvurucu aleyhine Konya 3. İcra Müdürlüğünün 2019/10597 sayılı dosyası kapsamında ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlatılan icra takibi sonucunda söz konusu taşınmaz 28/9/2021 tarihinde yapılan ihale sonucu satılmıştır.

4. Başvurucu Şirket vekili, ihalenin feshi gerektiği iddiasıyla davalı banka aleyhine 4/10/2021 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; takip dosyasından ödeme emri ekinde takibe dayanak belge suretlerinin tarafına gönderilmediğini, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğini, gönderilen ödeme emrinde borç miktarının iki katı tutarında düzenlenerek tebliğ edildiğini, dolayısıyla icra müdürlüğü tarafından borç miktarının taraflarına doğru şekilde bildirilmediğinden takibin kesinleşmesinin ve satış işlemlerinin yapılmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan hesap kat ihtarnamesi usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğinden satışın durdurulması ve takibin iptaline yönelik dava açtıklarını, açılan davanın istinaf aşamasında olduğunu, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesi uyarınca derdest bir istinaf başvurusu olan ve üzerindeki ihtilaf kalkmamış bulunan bir icra takibinde ipotekli taşınmazın satışının yapılmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca satış ilanında ve şartnamesinde taşınmazın önemli özelliklerinin de belirtilmediğini vurgulamıştır.

5. Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 2/12/2021 tarihinde davanın reddine ve ihale bedelinin %10'u oranında olmak üzere 560.000 TL para cezasının başvurucudan alınarak hazineye irat kaydına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"… Takip dosyasından davacı borçlu şirket vekiline e-tebligat yolu ile çıkartılan örnek 6 icra emrinin davacı borçlu vekiline 16/10/2020 tarihinde tebliğ edildiği, vekil ile temsil edilen işlerde asile tebliğ zorunluluğu olmadığı, davacı tarafça takibe dayanak belgelerin tebliğ edilmediği iddia edilmiş ise de, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlatılan takiplerde takibe konu belgenin tebliğinin de zorunlu olmadığı, kaldı ki bu durumun ihalenin feshi davasının konusu olmadığı, kat ihtarnamesinin davacı şirkete tebliğ edildiği, icra dosyası içerisinde bulunan takip talebinde ve ıslak imzalı olan icra emrinde takip çıkışı borç miktarının 3.996,294,46-TL olduğu, uyap üzerinde yapılan incelemede ise takip dosyasında iki adet icra emrinin bulunduğu, bunlardan ilkinin 07/10/2019 tarihli ve uyap şablon editöründen hazırlandığı, borç miktarının 3.996,294,46 TL olduğu, ancak aynı kalemlerin iki kez girilmesi neticesinde üst kısımda 7.992.588,92-TL olarak belirtildiği, dosyada bulunan diğer icra emrinin ise takip dosyasında fiziki olarak bulunan icra emrinin 28/09/2021 tarihinde uyap sistemine taranarak kaydedildiği, bu durumda uyapta ve fiziki dosya içinde bulunan icra emirlerinin borç miktarlarının aynı olduğu, uyapta gözüken 07/10/2019 tarihli icra emrinin farklı olduğu kabul edilse bile bu durumun ihalenin feshini gerektirir nitelikte olmadığı, davacı tarafça satış ilanı ve şartnamesinde taşınmazın önemli nitelik ve vasıflarının yazılmadığı dava konusu edilmiş ise de, davacı vekiline satış ilanının 18/07/2021 tarihinde tebliğ edildiği, işbu davanın ise 28/09/2021 tarihinde açıldığı, bu iddia yönünden davacının süresinde şikayette bulunmadığı, diğer yandan davacı tarafça ve dava dışı [A.] Tarım ... Ltd Şti tarafından açılan Konya 4. İcra Hukuk Mahkemesinin 2021/372 Esas 2021/342 Karar sayılı dosyasından yapılan yargılama sonunda davacıların şikayetlerinin 06/09/2021 tarihinde reddine karar verildiği ve istinaf aşamasından geçtikten sonra kararın kesinleştiği, şikayete konu ihale hazırlık işlemleri ve yapılan ihalenin yasaya uygun olarak yapıldığı, davacının iddialarının ihalenin feshini gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşılmakla; davacının davasının reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde

hüküm kurulmuştur.”

6. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (İstinaf Dairesi) 10/1/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“…

I-Şikayet, 28.09.2021 tarihli 23208 ada 1 parsel sayılı taşınmaza yönelik olarak yapılan ihalenin feshi istemine ilişkindir.

II- İstinaf sebeplerinin incelenmesinde;

* İhalenin feshi nedenleri gerek doktrinde gerekse Yargıtay uygulamasında;

1-İhaleye fesat karıştırılmış olması,

2-Artırmaya hazırlık aşamasındaki hatalı işlemler,

3-İhalenin yapılması sırasındaki hatalı işlemler,

4-Alıcının taşınmazın önemli nitelikleri hakkında hataya düşürülmüş olması şeklinde sıralanmıştır.

Dolayısıyla icra emri ve icra emrinin tebliğinde usulsüzlük olduğu iddiasının ihalenin feshi davasında incelenmesi mümkün değildir.

* Konya 4. İcra Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2021/372 E. sayılı dosyada şikayet süreden reddedilmiş ve Dairemizce de (ilk derece mahkemesinin) süreden ret kararı yerinde bulunarak istinaf dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Dolayısıyla, İİK.nun 363. maddesi uyarınca satışın yapılamayacağına dair düzenlemenin somut olayda uygulama yeri bulunmamaktadır.

* Satış ilanı ve şartnamesindeki eksikliğin ancak satışa hazırlık aşamasında şikayet konusu yapılması halinde ihalenin feshi davasında inceleme konusu yapılabilir. Ancak, somut olayda, bu husus satışa hazırlık aşamasında şikayet konusu yapılmadığından ihalenin feshi davasında incelenmesi mümkün değildir.

* Re'sen incelenecek sebepler bakımından ihalenin feshini gerektirir bir sebep bulunmadığı gibi ilk derece mahkemesince işin esasına yönelik olarak delillerin toplanması ve değerlendirilmesinde bir hata yapılmadığı anlaşılmıştır.

Netice olarak, ilk derece mahkemesinin şikayetin (esastan) reddine ve şikayetçi aleyhine (7343 sk.nun 27. maddesi ile değişik İİK.nun 134. maddesi uyarınca, somut uyuşmazlıkta öne sürülen ihalenin feshi nedenleri, ihale konusu taşınmazın değeri ile ihale bedeli nazara alındığında) ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmesine dair vermiş olduğu karar yerinde olduğu değerlendirilmekle aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.”

7. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 16/2/2022 tarihli kararıyla onanmıştır. Mahkemece hükmün kesinleşmesinden sonra 2/3/2022 tarihinde başvurucu aleyhine verilen ve ihale bedelinin %10'u olan 560.000 TL para cezasının tahsili amacıyla ilgili vergi dairesine gönderilmek üzere harç tahsil müzekkeresi düzenlenmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 2/3/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

9. Dava tarihinde yürürlükte olan 2004 sayılı Kanun'un “İhalenin neticesi ve feshi” başlıklı 134. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“İcra dairesi tarafından taşınmaz kendisine ihale edilen alıcı o taşınmazın mülkiyetini iktisap etmiş olur. (Ek cümle: 17/7/2003-4949/38 md.) İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır.

İhalenin feshini, Borçlar Kanununun 226 ncı maddesinde yazılı sebepler de dahil olmak üzere yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla icra mahkemesinden şikayet yolu ile ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde isteyebilirler. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzluklara en geç ihale günü ıttıla peyda ettiği kabul edilir. İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Talebin reddine karar verilmesi halinde icra mahkemesi davacıyı feshi istenilen ihale bedelinin yüzde onu oranında para cezasına mahkum eder. Ancak işin esasına girilmemesi nedeniyle talebin reddi hâlinde para cezasına hükmolunamaz.”

10. Yargılama aşamasında 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle yapılan değişiklikle yürürlükte olan 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“…(Ek fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir. İcra mahkemesi;

1. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerce talep edilmesi nedeniyle,

2. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişiler bakımından feragat nedeniyle,

3. İşin esasına girerek,

talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm eder…”

B. Yargıtay Kararları

11. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10/1/2023 tarihli ve E.2022/12645, K.2023/66 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…

3. Değerlendirme

1-Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre, şikayetçinin ihalenin feshi talebinin reddine yönelik temyiz itirazları ile aşağıdaki bendin dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2-Davacı aleyhine taktir edilen para cezasına ilişkin re' sen yapılan değerlendirmede;

İİK'nın ihalenin feshi şikayetine ilişkin usül ve esasları belirten 134. maddesine 24.11.2021 tarih ve 7343 sayılı Yasa' nın 27. maddesi ile eklenen fıkra ile;

'İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir.

Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir. İcra mahkemesi;

1. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerce talep edilmesi nedeniyle,

2. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişiler bakımından feragat nedeniyle,

3. İşin esasına girerek,

talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm eder.' hükmü getirilmiştir.

Düzenlemenin gerekçesi, ihalenin feshi talebi yukarıdaki sebeplerle reddedilen davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip, etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre para cezasının taktir edilebilmesini sağlamaktır.

Mahkeme, para cezasına hükmedecekse oranını davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip, etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre ölçülü şekilde belirlemelidir.

Para cezasının oranı, hem istinaf aşamasında, hem de temyiz aşamasında re' sen değerlendirilir.

Para cezasının oranına ilişkin değişikliğin, ne zaman, ne şekilde uygulanacağına ilişkin olarak İİK'na 24.11.2021 tarih ve 7343 sayılı Yasa'nın 33. maddesi ile eklenen GEÇİCİ MADDE 18/4. maddesi;

'134 üncü maddede bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemeleri ile Yargıtay'da görülmekte olan ihalenin feshi talepleri hakkında uygulanmaz. Ancak, ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûmiyete ilişkin hüküm görülmekte olan ihalenin feshi talepleri hakkında da uygulanır. Temyiz kanun yolu incelemesi aşamasında bulunan dosyalar bakımından para cezasının oranına ilişkin olarak yapılan değişiklik tek başına bozma nedeni yapılamaz. Yargıtay değişikliği uygulamak suretiyle hükmü düzeltebilir.' hükmünü içermektedir.

Bu yasal düzenlemeler ve lehe değişiklik dikkate alınarak ihalenin feshi talebinin esastan reddi nedeni ile şikayetçi aleyhine hükmedilen para cezasının oranı değerlendirildiğinde;

Somut uyuşmazlıkta, şikayetçi/borçlu aleyhine ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmiş ise de, 7343 sayılı Kanun'la değişik İİK'nın 134/5-3 maddesi gereğince fesih gerekçeleri ve fesih isteyenin sıfatı gözönünde bulundurulduğunda davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı görülmekle, Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesi de nazara alınarak ihale bedelinin %10'u olarak belirlenen para cezasının %5 oranında belirlenmesinin hak, nesafet ve ölçülülük ilkelerine uygun olacağı anlaşıldığından, Bölge

Adliye Mahkemesi kararının kaldırılmasına, İlk Derece Mahkemesi kararının para cezası yönünden düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir.”

12. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 4/10/2023 tarihli ve E.2023/2251, K.2023/5637 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…

2. İlgili Hukuk

1.İİK'nın ihalenin feshi şikayetine ilişkin usül ve esasları belirten 134. maddesine 24.11.2021 tarih ve 7343 sayılı Yasa'nın 27. maddesi ile eklenen fıkra ile;

'İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir. İcra mahkemesi;

1. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerce talep edilmesi nedeniyle,

2. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişiler bakımından feragat nedeniyle,

3. İşin esasına girerek, talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm eder.' hükmü getirilmiştir.

2.Düzenlemenin gerekçesi, ihalenin feshi talebi yukarıdaki sebeplerle reddedilen davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip, etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre para cezasının taktir edilebilmesini sağlamaktır.

3.Mahkeme, para cezasına hükmedecekse oranını davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip, etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre ölçülü şekilde belirlemelidir.

4.Para cezasının oranı, hem istinaf aşamasında, hemde temyiz aşamasında re'sen değerlendirilir.

5.Para cezasının oranına ilişkin değişikliğin, ne zaman, ne şekilde uygulanacağına ilişkin olarak İİK'nın 24.11.2021 tarih ve 7343 sayılı Yasa'nın 33. maddesi ile eklenen GEÇİCİ MADDE 18/4. maddesi;

'134 üncü maddede bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri ile Yargıtayda görülmekte olan ihalenin feshi talepleri hakkında uygulanmaz. Ancak, ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûmiyete ilişkin hüküm görülmekte olan ihalenin feshi talepleri hakkında da uygulanır. Temyiz kanun yolu incelemesi aşamasında bulunan dosyalar bakımından para cezasının oranına ilişkin olarak yapılan değişiklik tek başına bozma nedeni yapılamaz. Yargıtay değişikliği uygulamak suretiyle hükmü düzeltebilir.' hükmünü içermektedir.

3. Değerlendirme

1-Şikayetçi davacı borçlular asıl kredi borçlusu [M.] Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ve şikayete konu taşınmaz maliki/ipotek veren [C.M.nin] temyiz itirazlarının incelenmesinde;

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre, şikayetçinin ihalenin feshi talebinin reddine yönelik temyiz itirazları ile aşağıdaki bendin dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2-Şikayetçi davacı borçlular [M.] Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ve [C.M.]'un aleyhine taktir edilen para cezasına ilişkin re'sen yapılan değerlendirmede;

Yukarıda geçen yasal düzenlemeler ve lehe değişiklik dikkate alınarak ihalenin feshi talebinin esastan reddi nedeni ile şikayetçiler aleyhine hükmedilen para cezasının oranı değerlendirildiğinde;

Somut uyuşmazlıkta, şikayetçi/borçlular aleyhine ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmiş ise de, 7343 sayılı Kanun'la değişik İİK'nın 134/5-3 maddesi gereğince fesih gerekçeleri ve fesih isteyenlerin sıfatı gözönünde bulundurulduğunda davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı görülmekle, Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesi de nazara alınarak ihale bedelinin %10'u olarak belirlenen para cezasının %5 oranında belirlenmesinin hak, nesafet ve ölçülülük ilkelerine uygun olacağı anlaşıldığından, Bölge Adliye Mahkemesi kararının para cezası yönünden düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir …”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinde 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle yapılan kanun değişikliği ile hak arama özgürlüğü açısından makul bir denge oluşması adına hâkime takdir hakkı tanındığını belirtmiştir ancak hak arama özgürlüğüne orantısız bir müdahale sonucu açtığı ihalenin feshi davasının reddi ile birlikte gerekçesiz şekilde ve ödeme gücü dikkate alınmaksızın -üst sınırdan- ihale bedelinin %10'u oranında ülke şartlarına göre oldukça yüksek olan bir meblağı Hazineye ödemekle yükümlü kılınması nedeniyle gerekçeli karar ve mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Başvurucunun şikâyetinin özünün yargılama sonucunda davanın reddi yanında ek bir mali yükümlülük olarak aleyhine para cezasına hükmedilmesine yönelik olduğundan iddianın adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

2. Değerlendirme

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

19. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

20. Bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvurucuların reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan harç veya benzeri bir mali külfete mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ali Şimşek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017, § 83).

21. Yargılama sonucunda maddi külfet doğuracak şekilde para cezası uygulanması nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

22. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

24. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

25. Başvuruya konu olayda mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin (5) numaralı fıkrasına dayanmaktadır. Buna göre ihalenin feshi

talebinde işin esasına girilerek talebin reddine karar verilmesi hâlinde ihalenin feshini talep edenin feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm edileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla ilgili kanun hükmünün belirli ve öngörülebilir olduğu, kanunilik şartını sağladığı anlaşılmıştır.

26. Bunun yanı sıra bir borcun ödenmesinde yaşanabilecek gecikmelerin önlenmesi, alacaklının alacağına zamanında kavuşabilmesi ve ihale alıcısının haklarının korunmasına yönelik olarak davanın reddi yanında maddi külfet doğuran ek bir yaptırım öngörülmesi alacaklıların yargı mercileri tarafından sabit görülen alacakları ile ihale alıcısının bedel ödeyerek edinmiş maddi değeri olan bir hakkı koruma amaçlıdır. Müdahale, mülkiyet hakkını korumaya yönelik olup anayasal açıdan meşru bir amaç taşımaktadır (Yıldız Eker [GK], B. No:2015/18872, 22/11/2018, § 62).

27. Ancak davanın esastan reddi hâlinde maddi külfet doğuran ek bir yaptırım öngörülmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının da değerlendirilmesi gerekir.

28. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade eder (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvurucunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır (Ahmet Ersoy ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/4212, 5/4/2017, § 50).

29. Hacizli bir malın cebrî icra yoluyla satılmasından sonra ihaleye hazırlık aşaması veya ihalenin birtakım usulsüzlükler içerdiği iddiasıyla yapılan satış işleminin iptali talebini içeren ihalenin feshi davası takip hukukuna özgüdür. Alacaklının mülkiyet hakkının korunması ve alacağına makul bir süre içinde kavuşması amacıyla takip hukukunda genel hükümlerden ayrılmak suretiyle birtakım ek düzenlemeler getirilmesi mümkündür. Bu kapsamda yapılan ihalenin hukuki sonuçlarını bir an önce doğurmasını temin etmek ve buna engel teşkil edebilecek gereksiz başvuruların önüne geçmek bakımından ihalenin feshi davasının reddi kararıyla birlikte ihalenin feshini isteyen tarafa ek bir mali yükümlülük getirilmesi kural olarak mahkemeye erişim hakkına engel teşkil etmeyecektir ancak getirilen bu ek külfet ihale sürecinde hak ve menfaatlerinin ihlal edildiğini öne süren kişilerin dava açmasını önemli ölçüde kısıtlayacak nitelik ve ağırlıkta olmamalıdır (Yıldız Eker, § 66).

30. Maddi külfetin getirilmesindeki amaç ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulmalı, ihalenin feshi isteğinde bulunan kişilerin bu aşama öncesinde haciz ve satış işlemine müdahale etme imkânının bulunup bulunmadığı gözetilmeli, bu değerlendirmeleri yapacak yargı mercilerine somut durumun koşullarına göre takdir yetkisi tanıyan bir esneklik sağlanmalıdır (Yıldız Eker, § 67).

31. Başvurucunun açtığı ihalenin feshi davası, ileri sürülen hukuka aykırılık nedenleri yerinde görülmediğinden reddedilmiştir. Davanın reddiyle birlikte başvurucunun 5.600.000 TL tutarındaki ihale bedelinin %10'u olan 560.000 TL para cezasını Hazineye ödemesine karar verilmiştir. Anılan miktar devlet hazinesine gelir olarak kaydedilen bir bedel olup

başvurucunun da belirttiği üzere alacaklıya ödenen, dolayısıyla borca mahsup edilecek bir para değildir.

32. Somut olayda ihalenin feshi için açılan davanın reddi hâlinde ihale bedelinin %10'una kadar para cezasına hükmedilmesinin icra sürecinin sürüncemede bırakılmasının önlenmesi ve kesinleşmiş alacağın tahsilinin hızlandırılarak alacaklının mülkiyet hakkının korunması amacı bakımından elverişli bir araç olduğu açıktır. Diğer yandan özel borç ilişkilerinde rızaen ifa edilmeyen borçların ifasını sağlamaya yönelik cebrî icra sisteminin kurulması ve bu sistemin etkili bir şekilde işletilerek alacaklının alacağına makul bir süre içinde kavuşmasının temin edilmesi devletin pozitif yükümlülüklerindendir. Bu kapsamda kanun koyucunun haksız yere ihalenin feshi davası açılmasını caydırmaya matuf çeşitli mekanizmalar geliştirmesi makul karşılanmalıdır. Bu çerçevede ihalenin feshi talebinin esastan reddine karar verilmesi hâlinde ihalenin feshini talep eden aleyhine ek mali külfet öngörülmesinin gereksiz davaların açılmasının önlenmesi bakımından gerekli bir araç olmadığı sonucuna varılması güçtür (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Yıldız Eker, §§ 69,70).

33. Ancak bu müdahalenin orantılı olup olmadığının incelenmesi gerekir. Müdahalenin orantılı olup olmadığı değerlendirilirken alacağının tahsili için devletin yardımını talep eden ve bu çerçevede devletin cebrî icra mekanizmasına müracaat eden alacaklının menfaatleri ile ihalenin feshini talep eden başvurucunun menfaati arasında makul bir dengenin gözetilip gözetilmediğine bakılır. Bu kapsamda, uygulanan para cezasının somut olayın koşulları çerçevesinde tutarı ve başvurucunun bu tutarı ödeme gücü gözönünde bulundurulur (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Yıldız Eker, § 71).

34. Nitekim Anayasa Mahkemesinin Yıldız Eker kararında, ihalenin feshi davalarında hâkime her olayın kendine özgü koşullarını değerlendirme imkânı tanımadan davası esastan reddedilen davacı aleyhine doğrudan %10 oranında para cezası verilmesinin öngörüldüğü kanun hükmü yönünden mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldız Eker, § 76). Kanun koyucu kanundan kaynaklanan bu ihlalin sonuçlarını 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle gidermiş ve bu Kanun değişikliği 30/11/2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Somut uyuşmazlığa konu olayda da dava tarihinde anılan Kanun'da herhangi bir üst sınır öngörülmediği ancak yargılama aşamasındaki söz konusu kanun değişikliğiyle mahkemelere somut durumun özelliklerini gözönünde tutmasını temin edecek esnekliğin sağlandığı ve hâkime takdir yetkisi tanındığı görülmüştür.

35. Kanun koyucunun mahkemelere sağladığı bu esnekliğe -hâkime tanınan takdir yetkisine- rağmen Mahkeme tarafından anılan Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesinden yalnızca iki gün sonra verilen 2/12/2021 tarihli kararla gerekçe gösterilmeden başvurucu aleyhine ihale bedelinin üst sınır olan %10’u tutarında 560.000 TL para cezası uygulanmıştır (bkz. § 5). Başvurucu, kanun değişikliğiyle hâkime tanınan takdir yetkisinin gerekçesiz şekilde üst sınırdan kullanılması suretiyle hak arama özgürlüğü bakımından makul bir dengenin gözetilmediğini belirterek kanun yoluna başvurmuştur. Bu defa İstinaf Dairesi kararının gerekçesinde “somut uyuşmazlıkta öne sürülen ihalenin feshi nedenleri, ihale konusu taşınmazın değeri ile ihale bedeli nazara alındığında” ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmesinin yerinde olduğunu belirtmiştir (bkz. § 6).

36. İstinaf Dairesince başvurucunun sıfatı, ekonomik durumu değerlendirilmeden, ihalenin feshi talebinin sırf ihale sürecini uzatmak için yapılıp yapılmadığı ya da talebin hukuki tartışma içeren makul iddia/iddialara dayanıp dayanmadığı gibi somut gerekçeler ortaya

konulmadan, soyut bir kısım ifadelerle ihale bedelinin %10'u tutarında -üst sınırdan- para cezasının belirlenmesinin yerinde olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir.

37. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairesi de somut olaya benzer uyuşmazlıklara ilişkin içtihatlarında (bkz. §§ 11, 12) takdir edilen para cezasına dair resen yaptığı değerlendirmelerinde vurguladığı üzere fesih gerekçeleri ve fesih isteyenin sıfatını gözönünde bulundurarak davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı kabul edildiğinde Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesini de nazara alarak hak, nesafet ve ölçülülük ilkelerine göre para cezasını belirlediği anlaşılmaktadır. Ne var ki somut uyuşmazlıkta, başvurucu aleyhine hükmedilen ve istinaf kararında soyut şekilde değerlendirilen para cezası miktarına ilişkin bir değerlendirme yapmadan -içtihatların aksine resen de değerlendirmeden- söz konusu kararı onamıştır. Sonuç olarak, mahkeme kararındaki eksiklik istinaf aşamasında ve sonrasındaki temyiz sürecinde de giderilememiştir.

38. Tüm bu hususlar gözönünde bulundurulduğunda somut gerekçeler gösterilmeden başvurucuya -ülke şartlarına göre oldukça yüksek olduğunu (bkz. § 14) ifade ettiği- 560.000 TL para cezası uygulanmıştır. Başka bir ifade ile alacaklının haklarının korunmasındaki yarar ile başvurucunun ihalenin feshini dava konusu edebilmesindeki menfaati arasında adil bir dengenin kurulamadığı, uygulanan para cezasının miktarının başvurucuya olağanın ötesinde bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kıldığı kanaatine varılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

40. Başvurucu, haksız ve hukuka aykırı şekilde gerçekleştirilen ihale sonucu ipotek tesis edilen taşınmazın gerçek değerinin altında satıldığını ve bu nedenle satış bedelinin alacaklıya olan borcunu dahi karşılamadığını belirterek deliller toplanmaksızın yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan ihalenin feshi için açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu iddiası hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

41. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

42. Başvurucunun iddiasının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu ve derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2021/440, K.2021/626) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN BAŞKALA

B. No: 2022/51762 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51762

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN BAŞKALA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51762)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Çetin BAŞKALA

Vekili : Av. Murat KAKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş kazası sebebiyle maddi tazminat talebiyle açılan davanın zamanaşımı süresinden sonra açıldığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, işyerinde 8/11/2005 tarihinde iş kazası geçirmiş; sol elinden yaralanmıştır.

3. Başvurucu 6/11/2015 tarihinde 10.000 TL manevi tazminat talebiyle Gebze 2. İş Mahkemesinde dava açmıştır. Daha sonra yeni iş mahkemesi kurulduğu gerekçesiyle yargılamaya Gebze 7. İş Mahkemesinde (Mahkeme) devam edilmiştir.

4. Mahkeme, başvurucunun maluliyet oranının tespit edilmesi için Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kuruluna (Kurul) müzekkere yazmıştır. Kurul tarafından 17/6/2016 tarihinde Mahkemeye sunulan raporda; Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü (Kurum Sağlık Kurulu) tarafından %4,3 sürekli iş göremezlik oranının belirlendiği (dosya kapsamında kaza tarihinin 26/9/2005 olduğu), Mahkemece yazılan müzekkere üzerine dosyanın incelendiği, 8/11/2005 tarihinde meydana gelen iş kazası nedeniyle sürekli iş göremezlik oranının %2 olarak düzeltildiği, kontrol muayenesi gerekmediği sonucuna varıldığı bildirilmiştir.

5. Mahkemece 6/10/2016 tarihli celsede Kurul tarafından sunulan raporda maluliyet oranının %2 olarak tespit edildiği ancak 26/9/2005 tarihli bir kazadan da bahsedildiği, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından yapılan incelemede başvurucunun iş kazası sebebiyle açtığı başka bir tazminat davasının daha olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme aynı celsede maluliyet oranları arasındaki çelişkiyi ve tarafların itirazlarını dikkate alarak maluliyetin tespitine yönelik rapor alınmak üzere dosyanın Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kuruluna (ATK) gönderilmesine karar vermiştir.

6. 22/3/2017 tarihli ATK raporunda başvurucunun %2,3 oranında iş gücü kaybı olduğu tespit edilmiştir.

7. Mahkeme 13/3/2018 tarihli celsede "Kurum, YSK, İhtisas Kurulu raporlarının birbiri içerisinde mübayin olması dikkate alınarak ATK genel kurulundan davacının maluliyet oranının belirlenmesi için rapor alınmasına" karar vermiştir.

8. Adli Tıp Genel Kurulu İkinci Üst Kurulunun 4/10/2018 tarihli raporu ile başvurucunun meslekteki iş gücü kaybının % 2,3 olduğu tespit edilmiştir.

9. Mahkeme, iş başmüfettişleri ve makine mühendisinden oluşan (aynı zamanda iş güvenliği uzmanları) üç kişilik bilirkişi heyetinden kusur durumuna ilişkin rapor almıştır. 16/10/2017 tarihli rapora göre başvurucu %10, işveren %90 oranında kusurludur. Tarafların rapora itirazları üzerine aynı bilirkişi heyetinden ek rapor istenmişse de 21/2/2019 tarihinde sunulan ek raporda da aynı kusur oranları belirtilmiştir.

10. Yargılama devam ederken başvurucu 5/5/2017 tarihinde Gebze 2. İş Mahkemesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 15.000 TL maddi tazminat talebiyle dava açmıştır.

11. Gebze 2. İş Mahkemesi davanın manevi tazminat talebinin konu olduğu 7. İş Mahkemesindeki dava ile birleştirilmesine karar vermiştir.

12. Mahkeme 5/9/2019 tarihinde asıl dava yönünden 5.000 TL manevi tazminat talebinin kabulüne, 5.000 TL'lik kısmının reddine, birleşen dava yönünden ise maddi tazminat talebinin zamanaşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararda; manevi tazminat davasına ilişkin olarak ATK raporlarının birbiriyle uyumlu olması nedeniyle tazminat miktarının belirlenmesinde %2,3 oranındaki sürekli iş göremezlik derecesinin dikkate alındığını belirtmiştir. Tazminat miktarının belirlenmesinde özellikle kaza tarihinin, davalının kusurunun yüksek olmasının, sürekli iş göremezlik derecesinin nispeten düşük olmasının ve tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile olayın meydana geliş şeklinin dikkate alındığını vurgulamıştır. Maddi tazminat talebi yönünden iş kazasının 8/11/2005 tarihinde gerçekleştiği konusunda bir ihtilafın olmadığını, iş kazalarında 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu gereğince on yıllık zamanaşımının uygulanacağını, başvurucunun on yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra dava açtığını ifade etmiştir.

13. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçede, maddi tazminat talebinin zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu, sürenin bakım ve tedavi sonucunda belirlenecek kesin hekim raporu ile başlayacağını, dosya kapsamında bu tarihin 22/3/2017 tarihli ATK raporunun tarihi olduğunu, bu nedenle davayı bu tarihten itibaren bir yıllık süre içinde açtığını belirtmiş; konuya ilişkin pek çok Yargıtay kararına değinmiştir. Manevi tazminat miktarının da düşük olduğunu ileri sürmüştür.

14. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi 23/2/2022 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar vermiştir. Kararda; iş

kazaları nedeniyle açılacak tazminat davalarına hem 818 sayılı mülga Kanun'un 125. maddesi hem de 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağına ancak bedensel zararda değişen ve gelişen bir durumun varlığı hâlinde bu gelişmenin son bulduğu, en son kontrol kaydından sonra işgöremezlik oranının kesinleştiği tarihin on yıllık sürenin başlangıcı olacağını ifade etmiştir. Somut olayda bedende gelişen ve değişen bir durumun olmaması nedeniyle kaza tarihinin dava açma süresinin başlangıcı olarak değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmiş, bu yönden mahkeme kararını hukuka uygun bulmuştur. Ülkenin ekonomik koşulları, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, paranın satın alma gücü, tarafların kusur durumu, olayın oluş şekli, maluliyet oranı ve olay tarihi dikkate alınarak ilk derece mahkemesince takdir edilen manevi tazminat miktarına ilişkin kararın isabetli olduğu sonucuna varmıştır.

15. Nihai karar 6/4/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 5/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Birinci Bölüm Birinci Komisyon tarafından 7/11/2023 tarihinde, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna ve adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; başvuru formunda genel olarak dava sürecinden bahsetmiş, maddi tazminat talebiyle açtığı davanın zamanaşımı süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek iddiasına dayanak olarak bazı Yargıtay kararlarına dikkat çekmiştir. Dava açma süresinin maluliyet oranını tespit eden Mahkeme tarafından da esas alınan 22/3/2017 tarihli ATK raporundan itibaren başlaması gerektiğini, davayı bu tarihten itibaren bir yıllık sürede açmasına rağmen davanın reddedilmesinin adil yargılanma, mülkiyet ve etkili başvuru haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucu, iş kazası nedeniyle maddi ve manevi tazminat davası açmış; maddi tazminat talebi reddedilirken manevi tazminat talebi kısmen kabul edilmiştir. İstinaf dilekçesinde her iki talep yönünden mahkeme kararından yakınmışsa da başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklar kapsamında sadece maddi tazminat davasının reddedilmesinden yakınmıştır. Bu nedenle başvurunun yalnızca maddi tazminat talebi yönünden verilen karar kapsamında ve mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkı başlığı altında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma şartlarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

20. Dava açmak ya da kanun yollarına başvurmak için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir

(Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

21. Somut olayda maddi tazminat davasının on yıllık zamanaşımı süresi içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu anlaşılmıştır.

22. 818 sayılı mülga Kanun'un 125. maddesi ile 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesinde kanunda aksine bir düzenlemenin olmadığı durumda her alacağın on yıllık zamanaşımına tabi olduğu düzenlenmiştir. Mahkeme ve istinaf incelemesini yapan Daire, iş kazasından kaynaklanan tazminat davasının anılan düzenlemeler gereğince on yıllık zamanaşımına tabi olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu görülmüştür.

23. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre şartına bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple dava açma süresinin on yıllık süre şartıyla sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

24. Somut başvuruda Mahkeme ve istinaf mercii iş kazasına bağlı tazminat davalarında on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını, bu sürenin de kazanın gerçekleştiği 8/11/2005 tarihinden başlatılması gerektiğini değerlendirmiştir. Başvurucunun itirazı dava açma süresinin başlatıldığı bu tarihe ilişkindir. Başvurucu sürenin ATK raporunun alındığı 22/3/2017 tarihinden başlatılması gerektiğini iddia etmektedir.

25. Öncelikle belirtmek gerekir ki bir davada uygulanacak mevzuatı yorumlama görevi yargı mercilerine aittir. Dolayısıyla bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, davada uygulanacak zamanaşımı süresini tespit etme noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, zamanaşımı süresinin belirlenmesiyle ilgili olarak yargı mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir.

26. Anayasa Mahkemesi Çetin Akboğa ([GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023) kararında, başvurucu tarafından açılan davada ıslah edilen alacağın zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. Söz konusu kararda zararın tamamının yargılamanın başlangıcında bilinmesinin başvurucudan beklenemeyeceği durumlarda yani davaya konu zararın tespit edilmesinin belli bir uzmanlık gerektirmesi ve mahkemenin de bilirkişi incelemesiyle alacağın miktarını belirleyebildiği uyuşmazlıklarda zamanaşımı süresinin başlangıcının davanın açıldığı tarih dikkate alınarak davanın ıslah ile arttırılan kısmının reddedilmesinin başvurucuya ağır bir külfet yüklediğini ifade etmiştir. Nitekim bu durumun başvurucunun bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını talep edebilme imkânını ortadan kaldıran orantısız bir müdahale olduğunu da vurgulamıştır.

27. Anayasa Mahkemesinin Çetin Akboğa başvurusunda belirlediği ilkeler gereğince ıslah edilen kısım yönünden zamanaşımı süresinden reddedilen davalarda başvuruculardan tazminata konu alacak miktarının tam olarak belirlenmesinin beklenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Başvuru konusu olayda ise başvurucu 8/11/2005 tarihinde meydana gelen

kazanın üzerinden on yıl geçmesine iki gün kala manevi tazminat talebiyle dava açmış ancak bu davada maddi tazminat talebinde bulunmamıştır. Maddi tazminat talepli davayı ise kaza tarihinden itibaren on yıllık süre geçtikten sonra 5/5/2017 tarihinde açmıştır. Bununla birlikte başvurucu kaza nedeniyle zarar gören sol eli için kaza tarihinden itibaren devam eden bir tedavi sürecinin bulunduğundan bahsetmemiştir. Daire de kazadan sonra başvurucunun elinde gelişen ve değişen bir durumun olmadığını vurgulamıştır. Dava sürecinde maluliyet oranının tespiti için alınan raporlarda varılan sonuç birbirine yakın olmakla birlikte, başvurucunun başka bir tarihte geçirdiği iş kazasından bahseden Kurul raporundaki tereddüt nedeniyle Mahkeme tarafından ATK'dan rapor alınmıştır. Somut başvurudaki tüm bu hususların başvurucu tarafından emsal olarak gösterilen, Çetin Akboğa başvurusuna benzer nitelikte olan ve maluliyetin varlığı/yokluğu ile oranı yönünden ciddi tartışmaların bulunduğu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarındaki koşullardan farklı olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Bu itibarla somut olayda yargı mercilerinin zamanaşımı süresinin tespiti ile ilgili yorumunun öngörülemez nitelikte olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla 818 sayılı mülga Kanun ile 6098 sayılı Kanun'da öngörülen zamanaşımı süresi ve bu sürenin uygulanmasına ilişkin yorumun başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği sonucuna varılmıştır. Neticede başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

32. Somut olayda maddi tazminat davası, zamanaşımı süresi içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğu sonucuna varıldığı da değerlendirildiğinde, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlaliyle ilgili iddialarını usulüne uygun olarak zamanında yargı mercileri önünde konu etmemesi ve bunun bir sonucu olarak davanın esası yönünden bir inceleme yapılmadan usul hükümleri nedeniyle reddedilmesi karşısında mülkiyet hakkına dair ihlal iddiası için başvuru yolunun usulüne uygun olarak tüketildiğinden söz edilemez.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN SIRAY

B. No: 2022/56875 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/56875

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN SIRAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/56875)

Karar Tarihi: 20/5/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/9/2026 - 33373

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Metin SIRAY

Vekili : Av. Pelin EMENİR ABAZOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; takdirî indirim uygulanan sanık hakkında ertelemeye ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar hükümde çelişki oluşturduğuna dair esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/5/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) resmî belgede sahtecilik suçunu işlediği şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan yakalama kaydı bulunan başvurucunun sahte olduğu tespit edilen kimlik belgesiyle yakalandığını belirterek resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle 5/3/2021 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

7. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 36. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Duruşma bir celsede tamamlanmıştır. Başvurucu; suçlamayı kabul ettiğini, sahte kimlik belgesini tanımadığı bir kişiye yaptırdığını, pişman olduğunu beyan etmiş ve beraatine karar verilmediği takdirde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmesini talep etmiştir.

8. Mahkemece başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçunu işlediği sabit kabul edilerek sahtecilik suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Cezanın bireyselleştirilmesi yönünden ayrı bir değerlendirme içermeyen gerekçeli kararın hükümle ilgili kısmı şöyledir:

"HÜKÜM: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1- Sanık [başvurucu] Metin Sıray'ın üzerine atılı resmi belgede sahtecilik suçu sabit olduğundan suçun işleniş biçimi, failin güttüğü amaç ve saik dikkate alınarak eylemine uyan TCK'nın 204/1 maddesi gereğince taktiren 2 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

2- Sanığın duruşmadaki hal ve tavırları, lehine takdiri indirim sebebi kabul edildiğinden sanığa verilen cezadan 5237 sayılı TCK 62/1 md gereği 1/6 oranında indirim yapılarak NETİCETEN 1 YIL 8 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

...

4- Sanığın FETÖ PDY terör örgütü üyeliği suçundan aranması sırasında bu suçu işlediği, bu nedenle suç işlemeye eğilimli kişilikte olduğu kanaatine varıldığından, cezasının ertelenmesi halinde bir daha suç işlemeyeceğine mahkememizce vicdani kanaat hasıl olmadığından, hakkında CMK.nun 231/5 ve TCK.nun 51.maddelerinin uygulanmasına takdiren yer olmadığına... [karar verilmiştir.]"

9. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- sahte kimliği görevlilere ibraz etmemesi nedeniyle suçun unsurlarının oluşmadığını, erteleme kararı ve HAGB'ye karar verilebilmesi için kanunda aranan koşulların bulunduğunu, takdirî indirim uygulanmasına rağmen HAGB uygulanmamasının çelişki oluşturduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) lehe kanun hükümlerinin uygulanmasına yönelik itirazın yerinde görülmediği belirtilerek 8/4/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 19/4/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hapis cezasının ertelenmesi" başlıklı 51. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerekir."

12. 5237 sayılı Kanun'un "Takdiri indirim nedenleri" başlıklı 62. maddesinin ilgili kısmı (olay tarihinde yürürlükte olan şekliyle) şöyledir:

"(1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde...ceza(nın) altıda birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları veya cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir..."

13. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması" başlıklı 231. maddesinin (5), (6) ve (7) numaralı fıkraları şöyledir:

"(5) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın; aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir.

(7) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması hâlinde seçenek yaptırımlara çevrilemez."

14. 5271 sayılı Kanun'un "Kararların gerekçeli olması" başlıklı 34. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır. Gerekçenin yazımında 230 uncu madde göz önünde bulundurulur. Kararların örneklerinde karşı oylar da gösterilir."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Hükmün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar" başlıklı 230. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkûmiyet hükmünün gerekçesinde aşağıdaki hususlar gösterilir:

...

c) Ulaşılan kanaat, sanığın suç oluşturduğu sabit görülen fiili ve bunun nitelendirilmesi; bu hususta ileri sürülen istemleri de dikkate alarak, Türk Ceza Kanununun 61 ve 62 nci maddelerinde belirlenen sıra ve esaslara göre cezanın belirlenmesi; yine aynı Kanunun 53 ve devamı maddelerine göre, cezaya mahkûmiyet yerine veya cezanın yanı sıra uygulanacak güvenlik tedbirinin belirlenmesi.

d) Cezanın ertelenmesine, hapis cezasının adlî para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilmesine veya ek güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına veya bu hususlara ilişkin istemlerin kabul veya reddine ait dayanaklar."

B. Yargıtay İçtihadı

16. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 5/3/2025 tarihli ve E.2024/561, K.2025/161 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Temel cezanın belirlenmesi, takdiri indirim nedenleri, seçenek yaptırımlar, erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi düzenlemelerin uygulanması veya uygulanmaması sırasında mahkemece gösterilen gerekçe, dosyada bulunan bilgi ve belgelerin isabetle değerlendirildiğini gösterir biçimde kanuni ve yeterli olmalı, aynı zamanda söz konusu düzenlemelere ilişkin değerlendirmeler de kendi içerisinde çelişmemelidir. Gerekçenin bu niteliği keyfiliği önlemek ve tarafları tatmin etmek özelliklerini de taşır. Zira kanuni olmayan, yeterli ve dosya kapsamıyla uyumlu bulunmayan ve içerisinde de çelişki barındıran bir gerekçeye dayanılarak temel cezanın belirlenmesi, takdiri indirim nedenleri, seçenek yaptırımlar, erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi düzenlemelerin uygulanması veya uygulanmaması, kanun koyucunun amacına uygun düşmeyeceği gibi cezanın kişiselleştirilmesi ilkesine de aykırı olup uygulamada keyfiliğe yol açabilecektir. ... Askerî eşyayı özürsüz kaybetmek suçundan alt sınırdan ceza tayin edilirken ve takdiri indirim nedenleri uygulanırken sanık lehine değerlendirilen hususların hükmün açıklanmasının geri bırakılması, seçenek yaptırımlara çevirme ve erteleme kurumları bakımından aleyhe yorumlanması suretiyle gerekçede çelişkiye düşüldüğü, böylelikle gerekçeli karar hakkı ile cezanın kişiselleştirilmesi ilkeleri ile Anayasa'nın 141/3, CMK'nın 34, 230/1-c ve 232. maddelerinin ihlal edildiği kabul edilmelidir."

17. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 18/11/2024 tarihli ve E.2023/9286, K.2024/16907 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları olumlu bulunarak TCK'nın 62. maddesi uyarınca hakkında takdiri indirim uygulanan, adli sicil kaydına göre suç tarihi itibarıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel mahkumiyeti olmayan ve CMK'nın 231/5. maddesinin uygulanmasını talep eden sanık hakkında, hükmedilen hürriyeti bağlayıcı cezanın, izlenen olumlu kişiliği, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları dikkate alınarak ileride suç işlemekten çekineceği kanaatine varılması sebebiyle TCK'nın 51. maddesi gereğince ertelenmesine rağmen, ertelemeden daha lehe olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu tartışılırken, 'daha önce

hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olması nedeniyle yasal engel bulunduğundan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına' şeklinde, erteleme gerekçesiyle çelişki oluşturacak biçimde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi bozmayı gerektirmiş[tir]."

18. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 30/3/2023 tarihli ve E.2021/7456, K.2023/3772 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanığın geçmişi, yargılama sürecindeki davranışları lehine değerlendirilerek hakkında takdiri indirime ilişkin 5337 [5237] sayılı Kanun'un 62 nci maddesi uygulanmasına rağmen, bu gerekçeyle çelişki oluşturacak şekilde, sanık hakkında daha önce verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının bulunması nedeniyle tekrar suç işlemekten çekineceği konusunda olumlu kanaat oluşmadığı gerekçesiyle aynı Kanun'un 50 nci ve 51 inci maddelerinde düzenlenen seçenek yaptırıma çevirme ve erteleme hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi ... hukuka aykırı görülmüştür."

19. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 6/6/2024 tarihli ve E.2022/6298, K.2024/4906 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Mahkemece, sanığın adli sicil kaydında bulunan kasıtlı suçtan verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar dikkate alınarak, suç işleme eğilimi ile bu bağlamda kişilik özelliklerinin değerlendirmeye tabi tutulduğu ve tekrar suç işlemeyeceği konusunda kanaat oluşmaması nedeniyle hakkında 5271 sayılı Kanun'un 231 inci maddesi uygulanmadığı anlaşıldığından, bu konuda gösterilen gerekçenin dosya muhtevasına uygun, denetime elverişli, yasal ve yeterli olduğunun kabulü gerekmektedir.

Öte yandan duruşmada gözlemlenen tutum ve davranışları lehine takdiri indirim sebebi olarak kabul edilerek hakkında 5237 sayılı Kanun'un 62 nci maddesi uygulanan ve hükmolunan hapis cezasının '...sanığın suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkememizde bir kanaatin oluşması...' şeklinde gösterilen gerekçe ile ertelenmesine karşın 'Sanığın adli sicil kaydı incelendiğinde sanık hakkında daha önceden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar verildiği, her ne kadar bu karar mahkumiyet hükmünün sonuçlarını doğurmasa da, sanığın suç işlemeyi alışkanlık haline getirmesi, suç ortamından uzaklaşmaması dikkate alınarak sanığın yeniden suç işlemeyeceği konusunda mahkememizde olumlu kanaat oluşmadığından...' şeklindeki gerekçe ile hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi suretiyle verilen kararlarda gerekçeler arasında çelişki oluşturulduğunun da kabulü gerekmektedir."

20. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 30/3/2023 tarihli ve E.2023/15245, K.2023/9681 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Mahkemece 'suça meyilli ve sabıkalı kişiliği nazara alınarak' şeklindeki yerinde, yeterli ve kanunî gerekçeler ile lehe hükümlerin uygulanmamasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığından, hükümde bu yönüyle hukuka aykırılık bulunmamıştır."

21. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 20/12/2018 tarihli ve E.2016/9816, K.2018/16069 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanık hakkında erteleme hükümleri değerlendirilirken, suç işlemeye meyilli sabıkalı kişiliği göz önüne alınarak biçimindeki gerekçe ile hapis cezasının ertelenmesine yer olmadığına karar verildiği, aynı gerekçenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına

ilişkin 5271 sayılı CMK'nın 231/6-b maddesi uyarınca da aranan subjektif şartlardan olduğu dikkate alındığında, 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin uygulama olanağı bulunmadığı [belirtilmiştir.]"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

23. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; yargılama sürecindeki davranışlarının lehine takdirî indirim nedeni olarak kabul edilmesine rağmen yargılama sonucunda verilen hapis cezasının 5237 sayılı Kanun'un 51. maddesi gereğince ertelenmemesinin, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesi uyarınca HAGB'nin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesinin bariz takdir hatası ve keyfîlik oluşturduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca yakalandığı tarihte hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmadığı hâlde HAGB uygulanmama gerekçesinin yargılandığı suça dayandırılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini de belirtmiştir.

26. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; mahkemelerin uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği, bu suretle hükmün kesinleştiği ifade edilmiştir. Bu itibarla somut olayda mahkemelerin ilgili hukuk kurallarını yorumlayarak vardığı sonuç ve bu sonuca ilişkin gerekçelerinin açıkça keyfî olduğunun veya bariz bir takdir hatası içerdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

30. Mahkeme kararının çelişkili olduğu iddiası kararın gerekçesinin doyurucu, ikna edici ve yeterli olmadığına ilişkin olup adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmelidir (Nesrin Kılıç [2. B.], B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 31).

31. Başvurucunun şikâyetlerinin özünü, yargılama sürecindeki davranışlarına bağlı olarak hakkında takdirî indirim uygulanmasına rağmen erteleme ve HAGB uygulanmamış olmasının anılan kabulle çelişki oluşturduğu gözönüne alınarak başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü mahkemelere yüklenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi, 141. maddesinin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkını da güvence altına almaktadır. Öte yandan adil yargılanma hakkı, doğası gereği gerekçeli karar hakkını da içermektedir. Bu sebeple gerekçeli karar hakkı Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biridir (Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

34. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri, ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

35. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz ancak yargılama mercileri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) yargı mercilerinin davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

36. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmelidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

37. İstinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, ilk derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yasemin Ekşi, § 57) ancak

istinaf/temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların istinaf/temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

38. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi yargı mercilerinin kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Bireysel başvuruya konu yargılamada Mahkeme, hakkındaki yakalama kararının infazını engellemek amacıyla başvurucunun başkasına ait sahte kimliği kullandığı gerekçesiyle resmî belgede sahtecilik suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiştir.

40. Mahkeme, cezanın bireyselleştirilmesi kapsamında başvurucunun duruşmadaki hâl ve tavırlarını lehine takdirî indirim sebebi kabul ettikten sonra cezasında indirim uygulamıştır (bkz. § 8). Hükmolunan sonuç ceza miktarı gözetilerek cezanın ertelenmesi ve HAGB kurumlarının uygulanıp uygulanmayacağını da değerlendiren Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan aranmasının devam ettiği esnada resmî belgede sahtecilik suçunu işlemesi nedeniyle suç işleme eğiliminde olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle anılan kurumların uygulanmasına yer olmadığına karar vermiştir (bkz. § 8). Gerekçeli kararın hüküm kısmı dışında erteleme ve HAGB uygulanmamasına yönelik ayrı bir gerekçe ise gösterilmemiştir.

41. Başvurucu; istinaf kanun yolu ve bireysel başvuru aşamasında, yargılamadaki tavır ve davranışlarıyla pişmanlık duyduğunu gösterdiğini, savunmasında suç işlediği için pişman olduğunu açıkça beyan ettiğini, Mahkemenin de bu gerekçeyle takdirî indirim uyguladığını, bu kabule rağmen erteleme ve HAGB uygulanmamasının çelişki ve bariz takdir hatası içerdiğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 7, 25).

42. HAGB kararı verilebilmesi için genel olarak sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm edilmemiş olması, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen veya suçtan önceki hâle getirme ya da tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması gerekir (Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 113).

43. Cezanın bireyselleştirilmesi aşamasında takdirî indirim nedeni uygulanıp uygulanmayacağına karar verilirken gözönünde bulundurulması gereken kıstaslar 5237 sayılı Kanun'un "Takdiri indirim nedenleri" başlıklı 62. maddesinin ikinci fıkrasında "...failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar..." şeklinde gösterilmiştir. Aynı şekilde 5237 sayılı Kanun'un 51. maddesinde işlediği suçtan dolayı hükmedilen ceza miktarıyla ilgili objektif koşulun sağlanması durumunda, sanığın daha önce üç aydan fazla hapis cezası ile cezalandırılmamış olması ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması hâlinde erteleme hükümlerinin uygulanabileceği açıklanmıştır.

44. Temel cezanın belirlenmesi, takdirî indirim nedenleri, erteleme ve HAGB gibi düzenlemelerin uygulanması veya uygulanmaması sırasında mahkemece gösterilen gerekçe, dosyada bulunan bilgi ve belgelerin isabetle değerlendirildiğini gösterir biçimde kanuni ve yeterli olmalı, aynı zamanda söz konusu düzenlemelere ilişkin değerlendirmeler de kendi içinde çelişmemelidir. Yasal düzenlemelere bakıldığında (bkz. §§ 11-15) hapis cezasının ertelenebilmesi ve HAGB uygulanabilmesi için -diğer koşulların yanı sıra- sanığın tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede olumlu bir kanaatin oluşması şartı aranmaktadır. Takdirî indirim uygulanabilmesi için ise sanığın fiilden sonraki ve yargılama sürecinde pişmanlığını gösteren davranışlarda bulunması yeterli kabul edilmektedir.

45. Somut olayda başvurucunun duruşmadaki tavırları lehine değerlendirilmek suretiyle takdirî indirim uygulanmışsa da başka bir suçtan aranmasının devam ettiği esnada resmî belgede sahtecilik suçunu işlemesi nedeniyle suç işleme eğiliminde olduğu kanaatine varıldığı belirtilerek erteleme ve HAGB kurumlarının uygulanmadığı açıklanmıştır. Görüleceği üzere Mahkemenin takdirî indirim uygulama fakat erteleme ve HAGB uygulamama gerekçeleri kişiselleştirilmiş farklı olgulara dayanmaktadır. Mahkeme, başvurucunun suç işleme eğiliminde olduğuna yönelik kanaatini hakkındaki yakalama kararının infazının yapılmadığı aşamada işlediği yeni bir suça dayandırmışken duruşmadaki olumlu tavır ve davranışlarını ise takdirî indirim sebebi olarak kabul etmiştir. Bu durumda Mahkemenin dayandığı kişiselleştirilmiş olgular ve gösterdiği gerekçenin kendi içinde çeliştiği söylenemeyecektir. Öte yandan istinaf kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda, başvurucunun lehe kanun hükümlerinin uygulanmadığına yönelik itirazının yerinde olmadığına vurgu yapıldığının da altı çizilmelidir (bkz. § 9).

46. Sonuç olarak gerekçeli kararda takdirî indirim, erteleme ve HAGB kurumları bakımından ilgilisi açısından tercih edilen görüş ve değerlendirmeler açıklama yapılmak suretiyle belirtilmiştir. Mahkeme ve İstinaf Dairesinin ayrı ve açık yanıt vermesini gerektiren bir husus bulunmadığından yargılama süreci de bir bütün olarak değerlendirilerek başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

48. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığı aşamada anılan yargılamanın bulunmasına bağlı olarak hakkında HAGB uygulanmaması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının söz konusu şikâyetin istinaf dilekçesinde ileri sürülmemesine bağlı olarak Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FEYZİ DEMİRPOLAT

B. No: 2022/58326 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/58326

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FEYZİ DEMİRPOLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/58326)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Feyzi DEMİRPOLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ilçe millî eğitim müdürlüğündeki şube müdürlüğü görevinden alınarak il millî eğitim müdürlüğü emrinde öğretmen olarak atanma işlemine karşı açılan davada hukuk kurallarının hatalı uygulanması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, aynı eyleme dayanarak birden fazla idari yaptırım uygulanması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır'ın Bismil İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yapmakta iken 7/12/2019-8/12/2019 tarihlerinde Silvan ilçesinde yapılan Açıköğretim Kurumları 2019-2020 1. Dönem Sınavında Bölge Sınav Yürütme Komisyonu üyesi olarak görevlendirilmiştir. Sınav esnasında ilçedeki bir lisede ele geçirilen kopya kâğıdı (sınava ait cevap anahtarı) müdür yardımcısı tarafından bulunmuştur. Müdür yardımcısı kâğıdın görselini okul müdürü olan A.T.nin cep telefonuna göndermiş, kâğıdı muhafaza etmeyerek imha etmiştir. Görsel, müdür tarafından cep telefonunda yer alan bir sohbet programındaki İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü grubuna gönderilmiştir. Bu paylaşımın yapıldığı sırada başvurucu da olayın gerçekleştiği lisede bulunmaktadır. Yaşanan durum başvurucunun da refakatinde 7/12/2019 tarihli tutanakla belgelenmiştir.

3. Başvurucu hakkında 31/12/2019 tarihinde, sınav esnasında bulunan kopya kâğıdını

muhafaza etmeyip sınav güvenliği için gerekli önlemi almadığı gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma sonucunda 20/2/2020 tarihli rapor düzenlenmiştir. Raporda, idari yönden yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun sınav esnasında bulunan cevap anahtarına dair yapılacak iş ve işlemleri bilmediği, cevap anahtarı kâğıdını muhafaza altına alarak işlem başlatmadığı, cevap kâğıdının ilçe yöneticilerinin yer aldığı bir sohbet grubunda paylaşılmasına onay vermesinin kabul edilebilir bir davranış olmadığı dile getirilmiştir. Sınav güvenliğini sağlamakla yükümlü başvurucunun bizzat sınav güvenliğini tehlikeye atacak şekilde görevin gerektirdiği sorumluluğa aykırı davranması nedeniyle yöneticilik görevinden alınarak il içindeki uygun bir kuruma öğretmen olarak atanması teklif edilmiştir. Bu teklif uyarınca başvurucu 24/7/2020 tarihli işlemle Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü emrine öğretmen olarak atanması üzerine 25/8/2020 tarihinde iptal davası açmıştır.

4. Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 17/12/2020 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda;

i. Cevap kâğıdını bulan E.S. tarafından tek imza ile düzenlenen tutanakta; sınav derslerine ait cevap kâğıdının kurum amirine teslim edildiği belirtilmekle birlikte, soruşturmacılar tarafından alınan ifadesinde, bulduğu kâğıdı buruşturarak çöpe attığı, kağıdın görselini cep telefonu ile okul müdürüne gönderdiği ibarelerinin yer aldığı ve görselin görülmek istendiğinin belirtilmesi üzerine E.S.nin telefonu değiştirdiğini ve görselin silindiğini beyan ettiği belirtilmiştir. Okul müdürü, müdür yardımcıları ve davacı tarafından tanzim edilen tutanakta, "...sınavın II. oturumunda saat 15:20'de yerde bir kağıt parçası bulunmuş yapılan incelemede bu kağıdın yapılan sınavın bazı derslerine ait cevap anahtarı olabileceği düşünülüp tüm okulların dikkat etmesi için uyarı mahiyetinde ilçe MEM whatsapp grubuna gönderilmiştir. İşbu tutanak tarafımızca tutulmuştur." ifadelerine yer verildiği ve tanzim edilen bu tutanağın ilçe sınav komisyonu üyesi sıfatıyla davacı ve diğer ilgililer tarafından imzalandığı ifade edilmiştir. Davacının soruşturma kapsamında alınan ifadesinde, "..denetim amacıyla Hasuni MTA Lisesi'ndeydim. Sınıfları dolaştım, daha sonra müdür odasına gittiğimde birileri vardı, sanıyorum müdür yardımcılarıydı. Kopya, kağıt ile ilgili bir şeyler konuşuyorlardı, ne olduğunu anlayamadan bana eşimden telefon geldi, yan odaya geçerek birkaç dakika görüştüm, görüşmem sonlanınca ilçe milli eğitim whatsapp grubuna mesaj geldiğini gördüm... Kağıdın bulunma aşamasına ve mesajın gönderilmesine karar verilmesine bizzat katılmadım. ... aynı gün paylaşımdan sonra göstermiş olduğunuz tutanak tutuldu. Olaya ben bizzat şahit değilim, olayın bana anlatılış şekline göre ben de tutanağı imzaladım. ... Kopya kağıdının nerede olduğunu bilmiyorum, ben kopya kağıdını görmedim, tutanağa da neden eklenmediğini bilmiyorum." beyanlarında bulunduğu aktarılmıştır. Yine okul müdürü A.S.nin Silvan Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2019/3361 hazırlık nolu soruşturması kapsamındaki ifadesinde, "...konu ile ilgili müdür yardımcısı tarafından tutanak tutulup bize teslim edilmiştir. Bu kağıt parçası komisyon üyelerine gösterilmiş ve tutanak altına alınmıştır." şeklinde beyanda bulunduğu belirtilmiştir.

ii. Davacı ve sınav yapılan okulda görevli diğer komisyon üyeleri tarafından birlikte imzalanan tutanakta, kâğıt üzerinde inceleme yapılarak cevap anahtarı olduğuna dair tespitte bulunulduğu ve tüm okulların dikkat etmesi için ilçe milli eğitim müdürlüğü sohbet grubuna gönderildiğinin belirtildiği ifade edilmiştir. Buna karşın, anılan kâğıt parçası tutanağa eklenmediği ve henüz sınav bitmemişken bulunan delil niteliğini haiz sınav sorularının cevaplarının bulunduğu kâğıt hakkında inceleme ve araştırma yapılmasını engelleyecek şekilde imha edildiği belirtilmiştir. Bu nedenle -sınav güvenliğini sağlamakla

görevli ve yükümlü bölge sınav yürütme komisyonu üyesi konumunda olan- davacının kusurlu olduğu değerlendirilmiştir. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 8. maddesinde yer alan "Devlet memurlarının, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda oldukları" şeklindeki hüküm ile Silvan ilçesinde eğitim alan ve sınava giren öğrenci sayısındaki dengesizlik göz önünde bulundurulduğunda, davalı idarenin takdir yetkisini kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından yerinde kullandığı kanaatine varılmıştır. Bu nedenle de davacının yöneticilik görevinden alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü emrine öğretmen olarak atamasının yapılmasına yönelik dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Başvurucu, karara karşı 22/2/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde, aynı eylemden dolayı hem aylıktan kesme, hem görev değişikliği hem de yöneticilik görevinden alınması cezası verildiğini, aynı fiil nedeniyle bu kadar ceza verilmesinin hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. Sınavda ele geçirilen kâğıdın imha edilmesinden sonra konudan haberdar olduğunu, buna rağmen yine de sorumlu tutulduğunu vurgulamıştır. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 7/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

6. Bölge İdare Mahkemesinin nihai olan 7/4/2022 tarihli kararı başvurucuya 10/5/2022 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucu, aynı tarihte bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Disiplin soruşturmasına konu olayın gerçekleştiği lisede müdür olan A.T., başka bir liseye geçici görevlendirilmesi üzerine iptal davası açmıştır. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi 22/12/2020 tarihinde işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda, davacının söz konusu paylaşımı bilgilendirme amacıyla yaptığını ifade ettiği, bu durumun diğer komisyon üyeleri tarafından da doğrulandığı belirtilmiştir. Söz konusu paylaşımın nasıl bir olumsuzluğa sebebiyet verdiğinin, öğrenciler ile öğretmenler nazarında güvenirliğini nasıl yitirdiği hususunun soruşturma raporunda somut bilgi ve belgelerle tam olarak ortaya konulamadığı ifade edilmiştir. Sınav sorularına ait cevapların bulunduğunun tutanak altına alındığı ve davacıya atfedilen fiilin yöneticilik görevinden alınmasını gerektirir nitelik ve ağırlıkta olmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

8. Söz konusu karar istinaf aşamasında Bölge İdare Mahkemesinin 9/5/2023 tarihli kararıyla kaldırılarak dava kesin olarak reddedilmiştir. Kararda, davacının yöneticilik görevinin gerektirdiği özellik ve hassasiyette tutum ve davranış sergilemediğinin anlaşıldığı belirtilmiştir. Gerek yöneticilik görevine devam etmesinin gerekse aynı okulda görev yapmasının hizmetin sağlıklı işleyişinde ve kamu yararının gerçekleşmesinde olumsuzluk doğuracağı kanaatine varılmıştır. Buradan hareketle davacının alanında norm kadro açığı bulunmadığından, yöneticilik görevinden alınarak kadrosunun norm fazlası olarak okulunda bırakılması ve norm açığı oluşup atama işlemi yapılıncaya kadar geçecek olan sürede ihtiyaç bulunan başka bir lisede geçici olarak görevlendirilme işleminde kamu yararına, hizmet gereklerine ve hukuka aykırılık bulunmadığı değerlendirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, kopya kâğıdı yırtılıp atıldıktan sonra durumdan haberdar olduğunu, olaya

ilişkin olarak tutanak düzenlenmesini sağladığını belirtmiştir. Sohbet programındaki grupta yapılan paylaşımın uyarı amaçlı olduğunu ve kendisinin bu paylaşım ile herhangi bir bağlantısı olmadığını belirterek ölçülülük ilkesinin ihlal edildiğini ifade etmiştir. Görseli bizzat paylaşan kişi hakkında açılan davada iptal kararı verilirken davasının reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurunun bu kısmı hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

13. Mahkeme, başvurucu hakkında gerçekleştirilen disiplin soruşturması sonucunda düzenlenen raporda yer alan tespitleri değerlendirerek başvurucunun resmî sıfatının gerektirdiği itibar ve güvene layık davranmadığı kanaatine varmıştır. Zira başvurucu kopya kâğıdını görmediğini beyan etse de olaya ilişkin düzenlenen tutanağı imzalamıştır. Söz konusu tutanakta, kopya kâğıdının bulunduğunun ve imha edildiğinin yazıldığı hususu önemlidir. Okul müdürü ceza soruşturması kapsamında verdiği ifadede de, kâğıdın komisyon üyelerine gösterildiğini söylemiştir. Başka bir deyişle başvurucunun da bu kâğıdı gördüğünü ifade etmiştir. Buradan hareketle başvurucunun kusurlu olduğu ve dava konusu işlemin de idarenin takdir yetkisi kapsamında kamu yararı gözetilerek tesis edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, her ne kadar lise müdürü hakkında tesis edilen görevlendirme konusundaki davada işlemin iptaline karar verildiğini iddia etse de istinaf aşamasında Bölge İdare Mahkemesi davayı kesin olarak reddetmiştir. Yani aynı olaya ilişkin olarak verilen farklı kararlar olduğunu söylemek mümkün değildir.

14. Mahkeme, sonuca hangi nedenle ulaştığını başvurucu ve üçüncü kişilerin objektif olarak anlamalarına imkân verecek yeterli gerekçe sunmuştur. Mahkemenin yaptığı değerlendirme hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği görülmüştür. Bu itibarla başvuru konusu olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, mahkeme

kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca katılmamıştır.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, aynı eylemden dolayı aylıktan kesme disiplin cezası ile birlikte yöneticilik görevinin alındığını, ayrıca görev yerinin değiştirildiğini belirtmiş; tek bir eylemden dolayı üç kez cezalandırıldığını iddia ederek aynı suçtan iki kez cezalandırılmama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Başvurunun bu kısmı suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda Anayasa'nın 38. maddesi kapsamına giren her türlü yaptırımın değil sadece Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanına giren ve suç isnadı sayılan yaptırımların anılan maddedeki güvenceleri ihlal edip etmediğini denetleme yetkisine sahiptir (D.M.Ç [1. B.], B. No: 2014/16941, 24/1/2018, § 33). Suçta ve cezada kanunilik ilkesinden inceleme yapılabilmesi için bir suç isnadının varlığı gerekir. Bir isnadın Anayasa'nın 38. ve Sözleşme'nin 7. maddesi kapsamında olup olmadığının tespiti amacıyla üç ayrı kriter kullanılmaktadır: İlk olarak isnadın ulusal ceza mevzuatında suç olarak düzenlenip düzenlenmediğine bakılacaktır. İsnada konu eylemin ulusal mevzuatta suç addedilmediği durumlarda ise eylemin suç karakteri ve özelliği taşıyıp taşımadığı, eylem için öngörülen cezanın ağırlığı ve amacı dikkate alınacaktır. Bu bağlamda disiplin hukuku çerçevesinde yapılan bir isnadın cezai anlamda bir suç isnadı olup olmadığının belirlenmesinde disiplin cezasının belirli bir grubu mu yoksa herkesi mi bağladığı, caydırma ve cezalandırma amacı içerip içermediği, ilgili suçun ceza hukukunda yer alan suçlarla benzerlik taşıyıp taşımadığı, uygulanan usullerin ceza hukuku alanındaki yargısal usullere benzeyip benzemediği gibi faktörler dikkate alınacaktır (B.Y.Ç. [2. B.], B. No: 2013/4554, 15/12/2015, §§ 31, 32).

19. Somut olayda başvurucu, hakkında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yapmaktayken İl Millî Eğitim Müdürlüğü emrine öğretmen olarak atanmıştır. Başvuruya konu olayın disiplin hukuku alanında kaldığı ve başvurunun bir suç isnadının karara bağlanmasına ilişkin bir uyuşmazlığı konu edinmediği açıktır. Bu durumda başvurucuya isnat edilen eylem nedeniyle şube müdürlüğünden alınarak öğretmen olarak atanması işleminin Anayasa'nın 38. maddesinin ortak koruma alanı kapsamında dikkate alınabilecek nitelikte olmadığının kabul edilmesi gerekmektedir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça

dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Başvurucu Fevzi Demirpolat Diyarbakır/Bismil MEB'de şube müdürü olarak görev yapmaktadır. Açıköğretim Kurumları 2019-2020 1. Dönem Sınavında 'Bölge Sınav Yürütme Komisyonu Üyesi' olarak görevlendirilmiştir. Bu sınav esnasında Hasuni Lisesinde ele geçirilen kopya kağıdı müdür yardımcıları E.S ve A.T tarafından bulunmuştur. E.S kağıdın görselini müdürün cep telefonuna göndermiş kağıt muhafaza edilmeyerek imha edilmiştir. Bu olay nedeniyle sınav yürütme komisyonu üyesi olması nedeniyle sorumluluğu bulunduğu belirtilerek hakkında adli ve idari soruşturma yapılmıştır. Müdürlük unvanı alınarak İl Milli Eğitim müdürlüğüne öğretmen olarak atanmıştır.

5. Dosyadaki belgelerden disiplin cezasına ilişkin işlemi sınav günü meydana gelen olay nedeniyle verildiği anlaşılmaktadır. Başvurucu sınavda kurul üyesi olarak görev yapmaktadır. Eyleme konu olay cevap kağıdının yok edilmesi ve whatsapp grubunda paylaşılmasıdır. İdari soruşturmada ve adli soruşturmada bu eylem nedeniyle bizzat başvurucudan kaynaklı bir tespit yapılmamıştır. Ele geçen belgeyi yok eden başka kişilerdir. Whatsapp grubunda paylaşan başka kişilerdir. Derece mahkemelerinin tüm bunlara rağmen sonuca ulaşmışlardır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

7. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

CUMHURİYET HALK PARTİSİ (2)

B. No: 2022/70336 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/70336

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMHURİYET HALK PARTİSİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/70336)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Cumhuriyet Halk Partisi

Vekili : Av. Celal ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir siyasi partinin açıklamalarından ve sosyal medyadaki paylaşımlarından dolayı aleyhine manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), olay tarihinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde hâlen ana muhalefet partisi konumundadır. Davacı B.A. ise 2018-2020 tarihleri arasında hazine ve maliye bakanlığı yapmış bir siyasetçidir.

3. Davacı vekili 24/2/2021 tarihli dilekçeyle başvurucu Parti ve mensuplarının sistematik şekilde davacının şeref, onur ve saygınlığını rencide eden açıklamalar ile sosyal medya üzerinden paylaşımlarda bulunduğu iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Dilekçede başvurucunun kişilik haklarını hedef alan eylemler şöyle belirtilmiştir:

- Başvurucu Partinin Genel Başkanı'nın 24/11/2020 tarihli grup konuşmasında "Madem ki faizleri yükseltecektin, 128 milyar doları döviz artmasın diye kime sattın o zaman? Benim bildiğim öğretmen almadı, emekli almadı. Taksici, pazarcı, kasap da almadı… Kim aldı kardeşim bu 128 milyar doları?” şeklinde açıklama yapması

- Başvurucu Partinin grup başkanlarından birinin 29/12/2020 tarihli basın toplantısında "Boşalan hazineden sonra kaybolan bir damat ... 128 Milyar Dolar kayıp damat da kayıp; damat nerede? ... Kimler bu 128 Milyar Doları iç etmiştir? ... Devletin hazinesinin teslim edildiği bir damat ortadan kaybolmuşsa bu bir kayıptır ve bu kaybın bulunması lazım." şeklinde konuşması

- Başvurucu Partinin Sözcüsü'nün ve Genel Başkan Yardımcısı'nın 13/1/2021 tarihinde bir etkinlikte verdiği demeçte "Kaynak yok diyorlar. Bir tane kaynak hatırlatacağım size. 128 milyar dolar. Biliyorsunuz meşhur oldu. Türkiye faizi artırmadan doların değeri yükselmesin diye 8 ayda 128 milyar doları havaya attı. Bu 128 milyardan aranızda alan var mı? bu 128 milyardan esnafa, çiftçiye, emekliye, memura giden var mı? Uçtu gitti. Sanayiciye bile gitmedi, faizcilere gitti." şeklinde açıklama yapması

- Başvurucu Partinin 19/1/2021 tarihinde düzenlediği İstanbul 3. bölge apartman görevlileri toplantısında konuşma yapan Parti Genel Başkanı'nın "Dolar sabit kalsın düşmesin diye 128 milyar dolar sattılar Merkez Bankası'nın kasasından. Sordum. Bu 128 milyar doları kim aldı? Kime gitti bu 128 milyar dolar? Ben cevabını bilmiyorum. Meclis'teki 600 milletvekili de bilmiyor." şeklindeki açıklaması

- Başvurucu Partinin grup başkanlarından birinin 1/2/2021 tarihinde "DAMAT NEREDE? Kaçtı gitti bedelini millet ödüyor..." şeklindeki beyanı

- Başvurucu Partinin bir vekilinin 1/2/2021 tarihinde sosyal medya hesabı üzerinden "130 milyar dolarlık rezervi kimlere kıyak çekti." şeklindeki paylaşımı

- Başvurucu Partinin başka bir vekilinin 11/2/2021 tarihinde gerçekleşen bir etkinlikte "Ekonomi battı. 128 milyar doları yok eden damat nerede diyorsun, iktidardan cevap yok. Kimseye hesap sorulmuyor." şeklinde konuşması

- Başvurucu Partinin kurumsal sosyal medya hesabından 19/2/2021 tarihli videoda "Merkez Bankası'nın 128 milyar doları kayıp ama sorumlusu 'damat' firarda... Yarın saat 13.00'te damadı buluyoruz." ifadelerinin üst yazı olarak kullanılarak üzerinde dolar işareti olan bir para çuvalını taşıyan, gözlerinin etrafında siyah bant maske bulunan hırsız figürünün hırsızlık yapıp çuvalla kaçması, kaçan hırsız figürünün arkasından "Damat firarda" şeklinde yazı çıkması, banka kasası içinden çanta ile çıkıp giden takım elbiseli bir erkek figürünün "Merkez bankasının 128 milyar doları kayıp, sorumlusu damat firarda" şeklindeki ifadelerle gösterilmesi

- Başvurucu Partinin kurumsal sosyal medya hesabından 20/2/2021 tarihinde "Para nerede? Kayıp... Peki 'damat' nerede? Sen de oyna, firari damadı bul. Arkası yarın..." şeklindeki paylaşımı

- Başvurucu Partinin kurumsal sosyal medya hesabından 21/2/2021 tarihinde "Damadı kimler susturuyor? 128 milyar dolara ne olduğunu kimler saklıyor?" şeklindeki açıklamaları, yine aynı sosyal paylaşım sitesinden yapılan 21/2/2021 tarihli açıklamada "128 milyar doların nereye gittiğinin açığa çıkmasını kim engelliyor? Döviz rezervimiz eksi 47 milyar dolara nasıl geriledi? Ekonomiyi kimler çökertti? Haydi bulalım..." ifadelerinin kullanılması

- Başvurucu Partinin grup başkanlarından birinin 21/2/2021 tarihinde "Damat giderken sünnette takılan altınları götürse, bu senin derdin olabilir ama rezervlerimiz uçtu gitti." şeklindeki paylaşımı

- Başvurucu Partinin birçok milletvekilinin 20/2/2021 ve 21/2/2021 tarihlerinde başvurucu

Partinin sosyal medya hesabında yapılan paylaşımları yeniden paylaşması

- Başvurucu Partinin kurumsal sosyal medya hesabından 21/2/2021 tarihinde "Sizlerin de yardımıyla damadı bulduk... Avukatının açıklamasından, damadın sağ salim evinde olduğunu; Merkez Bankası'nda 'buhar olan' 128 milyar dolar yetmezmiş gibi Partimizin de 500 bin TL'sine talip olduklarını öğrendik. Yarın saat 13.00'te 'Damadı kim saklıyor' diyeceğiz." şeklinde açıklama yapması

- Başvurucu Partinin 81 ilde davacının resmi ve üzerine 'Wanted', 'www. 128milyardolar.com" ibareleri ve karekod bulunan afişleri basması

4. Davacı vekili, dilekçesinde başvurucu Partinin mensuplarının açıkça yalan ve iftira niteliğindeki eylemlerinin -Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarını referans göstererek- ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

5. Başvurucu vekili; sunduğu cevap dilekçesinde başvurucu Partinin Başkanı ve üyelerinin ifadelerinin parti tüzel kişiliğini bağlamadığını, bu nedenle matufiyet unsurunun gerçekleşmediğini, kaldı ki söz konusu paylaşımların hakaret ve iftira niteliğinde olmadığını, davacının resminin kullanılmadığını, paylaşımların olgusal dayanakları bulunan siyasi eleştiriler kapsamında kaldığını belirterek söz konusu eleştirilere dayanak olarak Partide ekonomiden sorumlu olan bir yöneticinin hazırladığı bilgi notunu sunmuştur. Dilekçede son olarak, AİHM ve Yargıtay kararlarını referans göstererek yapılan paylaşımların ifade özgürlüğü kapsamında olduğu belirtilmiştir.

6. Davacı vekili 12/3/2021 tarihinde delillerini mahkemeye sunmuştur. Delil dilekçesinde, başvurucu Parti ile bu Partinin mensupları tarafından yapılan paylaşımlara ilişkin ekran görüntüleri belirtilmiştir.

7. İstanbul Anadolu 29. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 14/9/2021 tarihli ilk celsede ön inceleme duruşmasının bittiğine ilişkin kararın ardından taraflara sunmadıkları belge varsa sunmaları, başka yerden getirtilmesi gereken belge var ise bunun için açıklama yapmaları, tanık deliline dayandılar ise tanık listesi sunmaları için iki haftalık süre verilmesine, ayrıca savcılık ve bazı sulh ceza hâkimliklerinden bazı kararların dosyaya dercedilmesi için müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu vekili 29/9/2021 tarihinde verdiği dilekçeyle, Merkez Bankasından müzekkereyle 2019-2020 yılları arasına ait döviz satımına ilişkin bazı verilerin istenmesini, 1/10/2021 tarihli dilekçeyle de bazı ekonomistlerin de aralarında olduğu dört tanığın dinlenmesini talep etmiştir.

9. Mahkeme 15/12/2021 tarihli ikinci celsede başvurucu vekilinin ileri sürdüğü delillerin toplanmasına ilişkin taleplerini reddetmiştir. Mahkeme, kararında söz konusu davanın davacının kişilik haklarını zedeleyip zedelemediğine ilişkin olduğunu belirterek başvurucunun anılan taleplerinin uyuşmazlığın esasını çözecek mahiyette olmadığını belirtmiştir.

10. Yargılama devam ederken başvurucu vekili, İstanbul Anadolu 29. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) hâkimi hakkında 19/1/2022 tarihli dilekçeyle hâkimin reddi talebinde bulunmuş; dilekçede hâkimin nesnel davranmadığını, talep edilen delilleri toplamadığını, bu nedenle davacı lehine hareket ederek objektifliğini koruyamadığını ifade etmiştir.

11. Mahkeme 21/1/2022 tarihli celsede hâkimin reddine ilişkin talebi incelemiş, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 41. maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri uyarınca talebin geri çevrilmesine karar vermiştir.

12. İlk derece mahkemesi yargılama sonucunda 30/3/2022 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar vererek başvurucuyu 40.000 TL manevi tazminat ödemeye mâhkum etmiş; kararda ifade özgürlüğü ve kişilik haklarının çatıştığı durumlarda izlenecek yöntem üzerinde durarak bazı genel açıklamalara yer vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... Bu açıklamalardan sonra dava konusu somut olay değerlendirildiğinde; davacı tarafın dava konusu beyan ve açıklamaların yapıldığı dönemde Bakan olarak görev yaptığı, davalı siyasi partinin de Ana Muhalefet Partisi olduğu sabittir. Davalı tarafın tüzel kişilik olduğu dikkate alındığında tüzel kişiliğin yetkili organları eliyle haklarını kullanacağı, yine tüzel kişilik adına açılama yapma yetkisi olan temsilcileri ve tüzel kişiliğe ait sosyal medya diye tabir edilen araçlar da kullanılarak görüş ve açılamaların yapılması mümkündür.

Davacı taraf davalı parti tüzel kişiliğine ait sosyal medya hesaplarından ve tüzel kişiliğin yetkilileri ve milletvekilleri tarafından yapılan açıklama ve beyanları ile paylaşılan bir kısım görseller yoluyla kişilik haklarının ihlal edildiğini beyan etmiştir. Dosya içinde mevcut açıklamalar ve paylaşılan görsel içerikli resim ve videolar incelendiğinde, davalı partinin genel başkanının 24.11.2020 tarihli grup konuşmasında yapmış olduğu 'Madem ki faizleri yükseltecektin, 128 milyar doları döviz artmasın diye kime sattın o zaman? Benim bildiğim öğretmen almadı, emekli almadı. Taksici, pazarcı, kasap da almadı… Kim aldı kardeşim bu 128 milyar doları?' şeklindeki açıklaması, davalı partinin Grup Başkan Vekili [E.A.] 29.12.2020 tarihinde basın toplantısında ifade ettiği 'Boşalan hazineden sonra kaybolan bir damat ...128 Milyar Dolar kayıp damat da kayıp; damat nerede? ... Kimler bu 128 Milyar Doları iç etmiştir? ... Devletin hazinesinin teslim edildiği bir damat ortadan kaybolmuşsa bu bir kayıptır ve bu kaybın bulunması lazım' Davalı parti sözcüsü ve Genel Başkan Yardımcısı [F. Ö.], 13.01.2021 tarihinde 'Kaynak yok diyorlar. Bir tane kaynak hatırlatacağım size. 128 milyar dolar. Biliyorsunuz meşhur oldu. Türkiye faizi artırmadan doların değeri yükselmesin diye 8 ayda 128 milyar doları havaya attı. Bu 128 milyardan aranızda alan var mı? bu 128 milyardan esnafa, çiftçiye, emekliye, memura giden var mı? Uçtu gitti. Sanayiciye bile gitmedi, faizcilere gitti.' şeklindeki açıklamasının, Davalı partinin 19.01.2021 tarihinde düzenlediği 'İstanbul 3. Bölge Apartman Görevlileri Toplantısı'nda' konuşma yapan parti genel başkanı [K.K.nın] 'Dolar sabit kalsın düşmesin diye 128 milyar dolar sattılar Merkez Bankası'nın kasasından. Sordum. Bu 128 milyar doları kim aldı? Kime gitti bu 128 milyar dolar? Ben cevabını bilmiyorum. Meclis'teki 600 milletvekili de bilmiyor.' şeklindeki beyan ve açıklamalarının, davalı partinin bir diğer grup başkan vekili [E.Ö.nün] 01.02.2021 tarihinde 'DAMAT NEREDE? Kaçtı gitti bedelini millet ödüyor..' şeklindeki beyanlarının, davalı siyasi partinin kurumsal twiter isimli sosyal paylaşım sitesinden yapılan 21.02.2021 tarihindeki 'Damadı kimler susturuyor? 128 milyar dolara ne olduğunu kimler saklıyor?' şeklindeki açılamalar, yine aynı sosyal paylaşım sitesinden yapılan 21.02.2021 tarihli açıklamada, '128 milyar doların nereye gittiğinin açığa çıkmasını kim engelliyor? Döviz rezervimiz eksi 47 milyar dolara nasıl geriledi? Ekonomiyi kimler çökertti? Haydi bulalım...' şeklindeki açıklamalar ve davalı parti grup başkan vekili [Ö.Ö.nün] 'Damat giderken sünnette takılan altınları götürse, bu senin derdin olabilir ama rezervlerimiz uçtu gitti.' şeklindeki paylaşım ve açıklamaların, şeklindeki söz ve ifadelerinin, düşünceyi açıklama ve eleştiri hakkının sınırları kapsamında kaldığı, hoşa gitmeyen kaba,incitici,nezaket dışı söz niteliğinde olduğu, hakaret boyutuna ulaşmadığı, doğrudan davacının kişilik haklarına

saldırının hedeflenmediği, ifadelerin konu bütünlüğü içinde, güncel, ölçülü ve orantılı olduğu değerlendirilmiş ve bu söz ve açıklamalar dolayısıyla davacı tarafın kişilik haklarının ihlal edilmediği kabul edilmiştir. Yine davalı siyasi partinin bir kısım milletvekilleri tarafından aynı mahiyette paylaşımlar yapılmış ise de bu milletvekillerinin parti tüzel kişiliğini temsil yetkileri bulunmadığından yapılan bu paylaşımların parti tüzel kişiliğini bağlamayacağı kabul edilmiştir.

Ancak twiter adlı sosyal paylaşım sitesi üzerinden davalı tüzel kişiliğin, https://twitter.com/herkesicinCHP/status/1362862934347677699 URL adresinden görülebilen 19.02.2021 tarihli paylaşım ve video görseli incelendiğinde video başlığında 'Merkez Bankası'nın 128 milyar doları kayıp ama sorumlusu 'damat' firarda... Yarın saat 13.00'te damadı buluyoruz.' ifadelerinin kullanıldığı, video içeriğinde, dolar işareti bulunan bir para çuvalı taşıyan gözleri kapalı bir hırsız figürünün çuvalla hırsızlık yaparak kaçtığı, bu kaçan hırsız figürünün arkasından çıkan yazıda 'damat firarda' yazısı ile davacının karikatürize edilerek hırsıza benzetildiği, yine banka kasası içinden çanta ile çıkıp giden takım elbiseli bir erkek figürünün gösterilerek 'merkez bankasının 128 milyar doları kayıp, sorumlusu damat firarda' şeklindeki paylaşımın eleştiri sınırları aşılmak suretiyle davacı tarafa hırsızlık isnadı olduğu değerlendirilmiş, her ne kadar hukuk sistemimiz tarafından düşünceyi açıklama hürriyeti teminat altına alınmış ise de bu eylemin bireyin manevi varlığının bir parçası olan kişisel şeref ve itibarına saldırı mahiyetinde olduğu kabul edilmiştir."

13. Başvurucu, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; istinaf dilekçesinde söz konusu paylaşımların hakaret içermeyip haklı ve doğru olgulara dayandığını ve toplumu bilgilendirmek amacıyla yapıldığını, kamu yararı bulunmasına rağmen yargılamada bu hususların dikkate alınmadığını ifade ederek hükmedilen tazminatın fahiş nitelikte olduğunu ileri sürmüştür.

14. Bölge Adliye Mahkemesi 22/6/2022 tarihinde istinaf talebini esastan kesin olarak reddetmiştir. Gerekçede şu hususlar belirtilmiştir:

"İstinaf sebepleri ile bağlı kalınarak yapılan incelemede; Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde ve hukukun uygulanmasında bir isabetsizlik görülmemesine, İstanbul Anadolu 4 SCM'nin 2021/1266 - 2021/1268 D.İş sayılı dosyalarındaki delillere, davalı tüzel kişiliğe ait twiter adlı sosyal paylaşım sitesi üzerinden 19.02.2021 tarihli yapılan paylaşım ve video görselinde 'Merkez Bankası'nın 128 milyar doları kayıp ama sorumlusu 'damat' firarda... Yarın saat 13.00'te damadı buluyoruz.' ifadelerinin kullanılmasına, video içeriğinde, dolar işareti bulunan bir para çuvalı taşıyan gözleri kapalı bir hırsız figürünün çuvalla hırsızlık yaparak kaçtığının ve kaçan bu hırsız figürünün arkasından çıkan yazıda 'damat firarda' yazısı ile davacının karikatürize edilerek hırsıza benzetilmesine, yine banka kasası içinden çanta ile çıkıp giden takım elbiseli bir erkek figürünün gösterilerek 'merkez bankasının 128 milyar doları kayıp, sorumlusu damat firarda' şeklindeki paylaşımın eleştiri sınırları aşılmak suretiyle davacı hakkında kesin yargı içeren hırsızlık olgu isnadında bulunulmasına, davalı tarafından bu olgu isnadına ilişkin herhangi bir mahkeme kararı, veri ya da delil ortaya konulamamasına,bu paylaşımların davacının kişilik haklarına saldırı niteliği taşımasına, manevi tazminat miktarı yönünden ise TBK'nun 58. maddesindeki haller dikkate alınarak hak ve nasafet kuralları çerçevesinde hüküm kurulmuş olmasına, HMK 226 maddesi gereğince yemin teklifinin yaptırılmamasının,yemine konu olamayacak vakıalardan olduğundan usul ve yasaya uygun olmasına, davanın niteliği gereği tanık dinlenilmesine

gerek olmamasına, delillerin toplanmış bulunmasına, reddi hakim talebi ile ilgili reddi hakimi gerektirir inandırıcı delil ve emare gösterilmediğinden red talebinin geri çevrilmesinin usul ve yasaya uygun bulunmasına göre ilk derece mahkeme kararına yönelik davalı vekilinin istinaf itirazlarının HMK'nın 353/1-b.1 maddesi gereğince esastan reddine karar verilerek, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. (Emsaller: Yargıtay 4 HD-2020/2243 Esas- 2020/3256 Karar, Yargıtay 4 HD 2017/3719 Esas, 2020/205 Karar, Yargıtay 4 HD-2016/13382Esas, 2019/3728 Karar)"

15. Başvurucu, nihai kararı 6/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 19/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; başvuruya konu Merkez Bankasına ait rezervlerin ne şekilde kullanıldığına yönelik olarak davacıya yöneltilen ifadelerin eleştirel mahiyette olduğunu, bu eleştirilerin başvurucu Partinin ekonomiden sorumlu başkan yardımcısının bilgi notuyla desteklendiğini, bu nedenle isnatların maddi olgulara dayandığını belirterek ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, AİHM kararlarından bazı referanslar vererek siyasetçilerin eleştirilerini belli derecede abartmasının hakaret olarak kabul edilemeyeceğini belirterek dava sürecinde yargı mercilerinden talep edilen delillerin gerekçesiz şekilde toplanmaması nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin, yargı mercilerince verilen kararların çelişkili ve gerekçesiz olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Son olarak ilk derece mahkemesi hâkiminin delillerin toplanması talebini reddetmesi nedeniyle hâkimin reddini talep ettiklerini ancak talebin hukuka aykırı şekilde geri çevrildiğini belirterek bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılama yapılmadığını iddia etmiştir.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiş; başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

19. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Sosyal medya hesabı üzerinden yapılan paylaşımlar ve Parti mensupları tarafından yapılan açıklamalar nedeniyle tazminata hükmedilmesinin başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

21. İfade özgürlüğüne yönelik müdahalenin dayanağı olan 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı

Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu noktada müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için toplumsal bir ihtiyacı karşılaması ve başvurulabilecek en son çare niteliğinde olması gerekir. Nitekim bu şartları taşımayan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu kabul edilemez (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Başvuru konusu olayla benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamaları hayati önem taşımaktadır. Bu dengeleme esnasında somut olaya uygun düştüğü ölçüde kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 59)

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; lhan Cihaner (2), § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59-61)

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32)

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28)

v. Davacının kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağı olup olmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39)

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24)

vii. Hukuki yaptırıma konu edilen ifadelerin kullanıldığı bağlamdan koparılıp koparılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, Nihat Zeybekci, § 36)

viii. Başvurucunun yaptırıma maruz kalma endişesinin caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79; Kemal Kılıçdaroğlu ve Cumhuriyet Halk Partisi [1. B.], B. No: 2014/12482, 8/5/2019, § 46)

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48, 49)

23. Anayasa Mahkemesi somut olayın koşullarında başvurucunun B.A. hakkında kullandığı ifadeler sebebiyle manevi tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, müdahalenin hedeflenen meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçenin Anayasa Mahkemesince benimsenen ve yukarıda açıklanan kriterleri karşılayan ilgili ve yeterli bir gerekçe olup olmadığını davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Sinan Baran [1. B.], B. No: 2015/11494, 11/6/2018, § 38; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120).

24. Somut olayda başvuruya konu olayların yaşandığı tarihlerde hazine ve maliye bakanı olarak görev yapan davacıya yönelik olarak başvurucunun kurumsal sosyal medya hesabı üzerinden ve mensupları tarafından yapılan açıklamalarla Merkez Bankasına ait olan 128 milyar dolarlık rezervin yanlış bir tercihle satılarak eritildiği yönünde birtakım isnatlarla birlikte davacı hakkında hırsız benzetmelerinde bulunulmuştur. Bunun üzerine davacı; açıklamaların başvurucu tarafından sistematik şekilde yapılan ve kişilik haklarına yönelik olan bir saldırı olduğunu belirterek tazminat talebinde bulunmuştur. İlk derece mahkemesi yaptığı yargılama sonucunda başvurucuyu 40.000 TL manevi tazminat ödemeye mahkûm etmiştir. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

25. Başvurucunun ifade özgürlüğü ile şikâyetçinin şeref ve itibarı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığı incelemesine geçilmeden önce hangi ifadelerin eldeki başvurunun konusu olduğu açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu doğrultuda davacı, tazminat yoluna başvururken başvurucunun sosyal medya hesabından yapılan paylaşımları ve bazı parti mensupları tarafından yapılan açıklamaları dava konusu etmiştir. İlk derece mahkemesi davacının ileri sürdüğü ifadeleri inceleyerek sadece başvurucunun 19/2/2021 tarihli sosyal medya hesabından paylaştığı video nedeniyle başvurucu aleyhine tazminata hükmettiği anlaşılmıştır. İlk derece mahkemesi 19/2/2021 tarihli video paylaşımı dışındaki paylaşımların ifade özgürlüğü kapsamında kaldığını ve başvurucu Partiye mensup bazı milletvekillerinin ise parti tüzel kişiliğini temsil etme yetkisi olmadığı için bu söylemlerin dikkate alınmadığını belirtmiştir (bkz. § 8). Bu durumda somut başvuruda ele alınması gereken ihtilaflı ifade, başvurucunun sosyal medyada paylaştığı 19/2/2021 tarihli videodan ibarettir.

26. Bu belirlemeden sonra yapılacak dengelemede başvurunun çözümlenmesinde gözönünde tutulması gereken meselelerden ilki hem başvurucu hem de davacının toplumsal konumlarıdır (Kemal Kılıçdaroğlu, § 59). Başvurucu Parti, başvuruya konu olayların geçtiği dönemde ve hâlen ana muhalefet partisidir. Davacı ise başvuruya konu videonun paylaşıldığı tarihte hazine ve maliye bakanlığı görevinden ayrılmışsa da videoda ileri sürülen düşünce açıklamaları bakanlık yaptığı dönemdeki politikalarına ilişkindir. Dolayısıyla davacının yürüttüğü kamu görevi ve siyasetçi kimliği nedeniyle kabul edilebilir eleştiri sınırları özel bireylere nazaran çok daha geniş olup kendisine yönelen ifadelere daha fazla hoşgörü göstermesi beklenmektedir. Demokratik bir sistemde kamu otoritelerinin eylemlerinin ve ihmallerinin yalnızca yasama ve yargı organlarının değil aynı zamanda kamuoyunun da sıkı denetimi altında olduğu her zaman gözönünde bulundurulmalıdır (Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 54; Bekir Coşkun, § 66; Ergün Poyraz (2), § 69). Ancak suç isnadı içeren ve olgusal temeli bulunmayan dil ve üslup karşısında siyasi partilerin ve siyasetçilerin

de lekelenmeme haklarının korunması gerektiği de gözardı edilmemelidir (benzer yönde bkz. Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2) [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, § 58).

27. Somut olayda ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir denge kurulabilmesi için gözönüne alınması gereken ikinci husus ise başvuruya konu ifadelerin türü ve olgusal temele dayalı olup olmadığıdır. Gerçekten de dava konusu ifadelerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilmesi önemlidir. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmelidir (Meral Özata Özgürol [2. B.], B. No: 2015/2326, 26/12/2018, § 46). Maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırda tutulmalıdır (Kadir Sağdıç, § 57; İlhan Cihaner (2), § 64).

28. Başvurucunun paylaşımdaki videoda davacıyla ilgili olarak ileri sürdüğü iddiaların değer yargısı olmadığı, yer ve eylem belirten olgusal iddialar olduğu açıktır. Bu durumda videoda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların bir temeli olup olmadığı irdelenmelidir. Somut olayda başvurucu Partinin davacının yerine getirdiği kamu görevinden dolayı Merkez Bankasındaki 128 milyar dolarlık rezervin nereye harcandığına veya nasıl kullanıldığına yönelik sosyal medya hesabından yaptığı video paylaşımıyla kamuoyunun ilgisini çekmeye çalıştığı, bu kapsamda videoda dolar işareti bulunan bir para çuvalını taşıyan gözleri etrafında maske bulunan bir hırsız figürü kullanıldığı görülmüştür. Öncelikle belirtmek gerekir ki video içeriği dikkatli şekilde incelendiğinde söz konusu hırsız figürü ile davacının kastedildiği konusunda şüphe yoktur. Kaldı ki, yargılama safhalarında videodaki hırsız figürü ile davacının kastedilmediğine ilişkin olarak başvurucu vekili tarafından da herhangi bir itiraz ileri sürülmemiştir.

29. Öte yandan, videoda davacının görevini kötüye kullanarak Merkez Bankasındaki rezervleri iyi yönetemediği için faiz lobilerinin haksız kazanç elde ettiklerinin ima edildiği kabul edilmelidir. Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere söz konusu videonun yayınlandığı dönemde Hazine ve Maliye Bakanı olarak görev yapan davacının başvurucu tarafından iddia edilen Merkez Bankasındaki azalan rezervlerle olan bağının ortaya konulması gerekmektedir. Zira, Merkez Bankası idari ve mali açıdan herhangi bir kurum veya bakanlığa bağlı olmayan özerk bir tüzel kişidir. Hakeza, 14/1/1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nda belirtildiği üzere Merkez Bankasının para politikalarına ve yapılacak işlemlere bankanın kendi organları tarafından karar verilmektedir. Dolayısıyla, mevcut başvuruda başvurucunun ileri sürdüğü olgusal iddiaların, davacıyla olan doğrudan ilgisine ilişkin bir temellendirmenin yapılabildiğinden söz edilemeyecektir.

30. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (Önder Balıkçı, § 47; Haci Boğatekin (2) [2. B.], B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49). Yukarıda yapılan tespitler kapsamında ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesi kararları bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibar hakkının korunmasına arasında adil bir dengeleme yapıldığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği, başvurucu aleyhine hükmedilen tazminatın orantılı olduğu, bu hâliyle derece mahkemelerinin çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir paylarını aşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

B. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu; cevap dilekçesinde dayandığı delillerin mahkeme tarafından toplanmadığını, tanıklarının dinletilmediğini beyan ederek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini öne sürmüştür.

33. Anayasa'nın 36. maddesinde mündemiç olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olmasından bahsedilmesi imkânsızdır (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 38).

34. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

35. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılama ilkesi, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuruculara bilirkişi raporunun sonucuna itiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılama ilkesinin ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (Hüseyin Sezen [2. B.], B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

36. Somut olayda yargı mercilerinin başvurucunun ileri sürdüğü hususlara ilişkin olarak gerek taraflarca dayanak olarak ibraz edilen belge ve bilgileri gerekse de resen yaptığı araştırma sonucunda temin edilen evrakı bir bütün olarak değerlendirdikten sonra davanın esasını etkiler mahiyette deliller olmadığını değerlendirerek başvurucunun talebini reddettiği anlaşılmıştır (bkz. § 9). Bireysel başvuru formu ile ekli bilgi ve belgelerden bu ilkelerin ihlal edildiğine dair herhangi bir kanıt bulunmadığı, böylece silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi yönünden bir ihlal bulunmadığının açık olduğu değerlendirilmiştir.

37. Açıklanan gerekçelerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde karar

verildi.

MEHMET AYDENİZ

B. No: 2022/84756 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/84756

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AYDENİZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/84756)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Barkın POLAT

Başvurucu : Mehmet AYDENİZ

Vekili : Av. Bekir ASRİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 26/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un 12. maddesi kapsamında satın alma talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Birinci Bölüm İkinci Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

2. Başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra 24/12/2025 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması

gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BMS A.Ş.

B. No: 2022/91088 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BMS A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91088)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Bms.A.Ş.

Vekili : Av. Şenay ŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Banka, prefinansman kredisine dönüşen peşin dövize ilişkin kambiyo mevzuatına aykırılık sebebiyle başvurucu şirket hakkında Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğüne bildirimde bulunmuştur.

3. Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrası uyarınca yasal işlem başlatılması için başvurucu Şirket hakkında İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına bildirimde bulunmuştur. Bildirimde başvurucu Şirkete 10/9/2019 tarihinde 21.570 avro tutarında peşin ihracat bedelinin geldiği, firma tarafından peşin bedel karşılığı ihracatın 24 aylık süre içinde yapılmadığı ve bu süre içinde peşin döviz

tutarının tamamının tek seferde iade edilmediği, bedelin prefinansman kredisine dönüştüğü 11/9/2021 tarihi itibarıyla başvurucu Şirketin Sermaye Hareketleri Genelgesi uyarınca döviz kredisi kullanım koşullarını sağlayamadığının tespit edildiği, başvurucu şirketten ihracat taahhüdünü yerine getirdiğine dair tevsik edici bir bilgi veya belgenin temin edilemediği belirtilmiştir.

4. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı 26/1/2022 tarihinde başvurucunun 1567 sayılı Kanun'a aykırı davranışı nedeniyle 10.458 TL idari para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. İdari yaptırım kararı başvurucuya 18/3/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Yukarıda adı geçen şirket hakkında Hazine Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü tarafından E-637951 sayısıyla kabahatli hakkında isnat edilen eylem nedeniyle düzenlenen evrak Cumhuriyet Başsavcılığımız İdari Yaptırım Bürosu'na gönderilmiştir. Kabahat eyleminde bulunan şirketin, 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 3/1.Maddesine aykırı davranış nedeniyle kabahatli şirketin aşağıda yazılı biçimde cezalandırılmasına karar verilmiş olup, ihbar evrakı ekte gönderilmiştir..."

5. Başvurucu vekili, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 4/4/2022 tarihli dilekçeyle İstanbul Anadolu Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde banka tarafından gerekli bildirimin yapılmadığını, idari para cezasının usule ve hukuka aykırı olduğunu, bu hususta banka ve vergi dairesinden gerekli inceleme ve araştırmalar yapılmadan karar verildiğini ileri sürmüştür. Dilekçeye İhracat Genelgesini de (Genelge) eklemiştir. Genelge'nin "Peşin döviz" başlıklı 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Ancak, tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirmeyen peşin döviz tutarının 30.000,- ABD Doları veya karşılığı döviz ya da Türk Lirasını geçmeyen kısmı prefinansman hükümlerine tabi olmaz..."

6. Genelge'deki hüküm fıkrasında Hazine ve Maliye Bakanlığının 4/2/2022 tarihli ve 936829 sayılı yazısıyla değişiklik yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda prefinansman istisna tutarı 15.000 ABD dolarından 30.000 ABD dolarına yükseltilmiştir.

7. Hâkimlik 5/4/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip tutanağında idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığından istenmesine karar verilmiştir.

8. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı dosyaya sunduğu müzekkere cevabında dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda idari yaptırım kararı, tebligat belgesi, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğünün bildirim yazısı, banka tarafından başvurucu Şirket hakkında prefinansmana dönüşen peşin dövize ilişkin kambiyo mevzuatına aykırılık sebebiyle yapılan bildirim dosya kapsamına sunulmuştur.

9. Hâkimlik, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 13/6/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Bilirkişinin 13/06/2022 tarihli raporunda; 'Tarafları T.C İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı ve [başvurucu] San. ve Tic. A.Ş. olan işbu dosyada, 32 sayılı Karara ilişkin 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 4 . maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca, peşin döviz

karşılığında ihracatın 24 ay içerisinde gerçekleştirilmesi zorunlu olup, tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirilemeyen peşin dövizler prefinansman hükümlerine tabi olduğu, ... Bankasının Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğüne cevaben yazısı ... Bankasının Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'ne cevaben yazısı' T.C Merkez Bankası 16/01/2020 tarihli İhracat Genelgesinin 'peşin döviz' başlıklı 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ekli listede detayları verilen peşin döviz karşılığında 24 aylık yasal süre içerisinde ihracatın kısmen tamamen yapılmaması/peşin dövizin tamamının tek seferde iade edilmemesi nedeniyle prefinansman kredisi hükümlerine tabi tutulmuştur.' şeklinde olduğu, İtiraz eden vekil dilekçesinde bankaların bildirim yükümlülüğü olduğunu, müvekkile hiçbir bildirim yapılmadığını belirttiği, ... Bankasının dosyada mübrez sunduğu yazıda peşin taahhüdün süresi içinde kapatılması, kapatılamaması halinde yazılı beyan verilmesi için bildirimlerin yapıldığını, taahhüdün kapatılamadığını ve ihracatı gerçekleştiremediğine dair yazılı beyanın olmadığını belirttiği, firmanın döviz kredisi kullanım koşullarını sağlayamaması nedeniyle oluşan kambiyo mevzuatına aykırılığının olduğu, İdari para cezasının yerinde olduğu görüş ve kanaatine ulaşılmıştır." şeklinde mütalaada bulunduğu görülmüştür.

Dosya kapsamında yapılan inceleme neticesinde; bilirkişi raporunun denetime açık ve hüküm vermeye elverişli olduğu, idarece düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğu, sabit bulunan eylemin oluşturduğu kabahat nedeni ile hakkında idari yaptırım kararı düzenlenen idari yaptırımın yasa ve usule uygun olduğu anlaşılmakla itirazın reddine karar verilerek aşağıda yer aldığı şekilde hüküm kurulmuştur... "

10. Başvurucu vekili karara karşı itiraz dilekçesinde gerekli inceleme ve araştırmalar yapılmadan, deliller toplanmadan karar verildiğini, bilirkişi raporunun hüküm kurmaya elverişli olmadığını, söz konusu ihracat bedelinin istisna sınırı kapsamında olduğunu, bankaya ve vergi dairesine müzekkere yazılarak gerekli bildirimin yapılıp yapılmadığının sorulmadığını, gerekli araştırmalar yapılmadan ret kararı verilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

11. İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hâkimliği 6/9/2022 tarihli kararıyla yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... İtiraz dilekçesi ve ekleri ile İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hâkimliği'nin kararı ve dosyası incelendiğinde kararda usule, yasaya ve oluşa aykırı bir yan bulunmadığı anlaşılmakla itirazın reddine karar verilmiştir..."

12. Başvurucu vekili, nihai kararı 6/9/2022 tarihinde öğrenmiş, 6/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Anayasa Mahkemesi Menduh Ataç (2) ([GK], B. No: 2021/20360, 17/4/2025) kararında; başvurucunun sahibi ve yetkilisi olduğu işyerinde bilgisi ve rızası olmadan müşteki adına abonelik sözleşmelerinin düzenlenmesine ilişkin olarak başvurucu hakkında yürütülen yargılama sürecinde başvurucunun 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'na muhalefet suçundan mahkûmiyetine karar verilmesine dair şikâyetlerini adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelemiştir.

21. Buna göre başvurucunun sözleşmenin alt şirket tarafından düzenlendiğine, bu nedenle belgenin düzenlenmesinden sorumlu olmadığına yönelik savunmalarının mahkemece değerlendirilmediği, üst bayinin sorumluluğunu yeterli açıklıkta ortaya koyan somut bir gerekçe oluşturulmadığı, mahkûmiyete esas alınan fiillerin başvurucuyu cezai yönden sorumluluk altına sokmasının gerekçelerinin kararda yeterince ortaya konulamadığı belirtilerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Menduh Ataç (2), § 30-32).

22. Somut olayda başvurucu Şirket tarafından peşin bedel karşılığı ihracatın 24 aylık süre içinde yapılmadığı ve bu süre içinde peşin döviz tutarının tamamının tek seferde iade edilmediği, bedelin prefinansman kredisine dönüştüğü 11/9/2021 tarihi itibarıyla başvurucu Şirketin Sermaye Hareketleri Genelgesi uyarınca döviz kredisi kullanım koşullarını sağlayamadığı gerekçesiyle başvurucu şirket hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği itiraza ilişkin incelemesinde bilirkişi raporunun denetime açık ve hüküm vermeye elverişli olduğu, idarece düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğu gerekçesiyle idari para cezasının kanuna uygun olduğunu kabul etmiştir (bkz. § 9).

Başvurucu ise söz konusu ihracat bedelinin istisna sınırı kapsamında olduğunu ileri sürmüştür (bkz. § 10).

23. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, prefinansman kredisine dönüşen tutarın istisna sınırları içinde kaldığına ilişkindir.

24. İhracata ilişkin döviz tutarının prefinansman kredisine dönüştüğünden bahisle uygulanan bir idari yaptırımda, prefinansman kredisine dönüşen döviz tutarının istisna sınırları içinde olup olmadığı esasa etkili önemli bir olgu olarak kabul edilmelidir. Prefinansman kredisine dönüşen döviz tutarının istisna sınırları içinde olduğuna yönelik itirazlar da uyuşmazlığın sonucunu etkileyebilecek niteliktedir.

25. Somut olayda başvurucu "…Ancak, tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirmeyen peşin döviz tutarının 30.000,- ABD Doları veya karşılığı döviz ya da Türk Lirasını geçmeyen kısmı prefinansman hükümlerine tabi olmaz…" hükmünü haiz Genelge'yi dosya kapsamına sunmuştur (bkz. § 5). Bu hâliyle itiraz incelemesinin yapıldığı tarihte 30.000 ABD dolarını geçmeyen tutarın istisna sınırında olduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 6). Hâkimliğin itirazın reddi kararında, başvurucunun itirazları doğrultusunda istisna tutulan bedele ilişkin bir değerlendirmede bulunulmamıştır. İtirazı inceleyen Hâkimliğin itirazın reddi kararında da bu hususta ayrı ve açık bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

26. Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunulmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır.Bu itibarla kararda, davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

28. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği şikâyeti hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2022/2488) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Çoğunluğun ihlal gerekçesine suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle katılmaktayım.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

3. Başvurusu konusu olayda 10/9/2019 tarihinde başvurucu şirkete 21.570 Avro tutarında peşin ihracat bedeli gelmiştir. Bu tarih itibariyle yürürlükte olan genelgeye göre 15.000 ABD Doları veya karşılığı dövizi geçmeyen tutarlar prefinansman hükümlerine tabi değildir. Bu düzenleme olaydan sonra değişmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 26/1/2022 tarihinde idari para cezasına hükmetmiştir. Başvurucu mevzuat hükümlerinin değiştiğini gerekçe göstererek sulh ceza hakimliğine itirazda bulunmuştur.

4. Anayasa Mahkemesi idari para cezasına dayanak teşkil eden mevzuattaki değişikliğe rağmen lehe olan yeni düzenleme gözetilmeden sonuca ulaşılması halinde suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi 2016/8342 17/6/2020 tarihli Onmed Tıbbi Ürünler ve Paz. Dış. Tic. Ltd. kararında bu ilkeleri ortaya koymuştur.

5. Anayasa Mahkememiz Onmed Tıbbi Ürünler hakkındaki başvuruda ilkeleri şu şekilde belirlemiştir.

6. “Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş., B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 31).

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesi, genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlam ve öneme sahip olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiiller dolayısıyla keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte; buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş.,§ 32).

5326 sayılı Kanun’un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 5237 sayılı Kanun’un zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler açısından da uygulanacaktır. Dolayısıyla kabahat fiilinin unsurlarına veya yaptırımına yönelik lehe kanun değişikliklerinde Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kanunilik ilkesinin sonuçlarından biri olarak 5237 sayılı Kanun’un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "lehe kanunun geriye yürümesi" kuralının uygulanması gerekir (Mahmut Manbaki, B. No: 2012/731, 15/10/2014, § 47).

Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurularda verdiği kararlarda suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin kabahat fiilinin unsurlarına veya yaptırımına yönelik lehe kanun değişikliklerinin geriye yürümesini de güvence altına aldığını kabul etmektedir (Samet Öztürk, B. No: 2014/20188, 6/12/2017, § 30).

Anayasa Mahkemesi, somut norm denetiminde verdiği 11/4/2019 tarihli ve E.2019/9, K.2019/27 sayılı kararıyla lehe kanunun uygulanması ilkesinin Anayasa'nın 2. maddesinde

düzenlenen hukuk devleti; 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkeleri ile güvence altına alındığına hükmetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"16. Bu bağlamda toplumun ihtiyaçlarına göre suç sayılan fiiller için uygulanacak cezalar, nitelik ve nicelik olarak zamanla değişebilmektedir. Suç tarihinden sonra yürürlüğe giren kanunla bir suç için daha hafif bir ceza öngörülebileceği gibi daha ağır bir ceza da belirlenebilir. Hukuki belirliliğin ve hukuk güvenliğinin gereği olarak Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "…kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez"hükmüyle aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasaklanmıştır. Ceza normlarının zaman bakımından uygulanmasını düzenleyici nitelikteki bu kural kanunilik ilkesinin bir alt ilkesi olan aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasağı olarak ifade edilmektedir. Bu yasak kişi özgürlüğü lehine kabul edilmiş bir güvence niteliğindedir.

17. Suç tarihinden sonra yürürlüğe giren kanunun aynı fiili suç olmaktan çıkarması veya aynı suç için daha hafif bir ceza öngördüğü durumlarda ise diğer bir alt ilke olan lehe kanunun uygulanması ilkesi gündeme gelmektedir. Sonraki kanunun fiili suç olmaktan çıkarması veya daha hafif bir ceza öngörmesi durumunda lehe kanundan söz edilir. Aleyhe kanunun geçmişe uygulanması yasağından farklı olarak lehe kanunun uygulanması ilkesine ilişkin bir hükme Anayasa'nın 38. maddesinde açıkça yer verilmemiştir. Bununla birlikte aynı maddede suç için mutlaka fiilin işlendiği zaman yürürlükte olan kanunun öngördüğü cezanın verilmesi yönünde bir kural da bulunmamaktadır.

18. Fiilin işlenmesinden, hükmün kesinleşmesine kadar geçen ceza muhakemesi sürecinde bir suç için fiilin işlendiği tarihte yürürlükte olan ve daha sonra yürürlüğe giren kanun olmak üzere uygulanması mümkün birden fazla kanun hükmü söz konusu olabilmektedir. Suç nedeniyle başta hürriyeti bağlayıcı cezalar olmak üzere uygulanan çeşitli ceza ve güvenlik tedbirleri temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturduğundan, Anayasa cezayı ağırlaştıran kanunun yürürlük tarihinden önce işlenmiş suçlara uygulanmasını açık biçimde yasaklamıştır. Hukuki belirliliğin ve hukuk güvenliğinin bir sonucu olan bu yasak, aynı zamanda suçun işlendiği tarihteki kanuna göre lehe olan sonraki kanunun uygulanmasını da gerekli kılmaktadır. Zira işlendiği tarihte suç sayılan bir fiilin daha sonra yürürlüğe giren kanun ile suç olmaktan çıkarılması veya ilga edilen kanuna nazaran anılan suç fiiline daha hafif bir ceza öngörülmesi durumunda mülga kanunun aleyhe hükümlerinin uygulanmaya devam edileceğinin kabul edilmesi, suçların ve cezaların ancak kanunla belirleneceğini emreden suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında bireylerin objektif olarak beklemeyecekleri dolayısıyla öngöremeyecekleri bir ceza ile cezalandırılmaları sonucunu doğuracaktır. Bunun ceza hukuku alanında kişilerin hukuki güvenliklerini anayasal güvenceye bağlamayı amaç edinen suç ve cezaların kanuniliği ilkesiyle bağdaştırılması mümkün değildir.

19. Öte yandan lehe ceza kanununun geçmişe uygulanması hukuk devletiyle bağlantılı olarak adalet ve hakkaniyet ilkelerinin de bir gereğidir. Gelişen sosyal düzen ve değişen toplumsal ihtiyaçlar karşısında artık suç oluşturmadığı kabul edilen veya daha hafif ceza öngörülen bir fiilin yalnızca daha önce işlenmiş olması nedeniyle daha ağır bir yaptırıma tabi tutulması adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

20. Anılan hususlar birlikte değerlendirildiğinde ceza yargılamasında lehe kanunun uygulanmasının Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında anayasal bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

21. Diğer yandan uluslararası hukukta lehe kanun uygulamasının suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir unsuru olarak görüldüğü konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'de de fiilin işlenmesinden sonra kanunlarda bu fiile karşılık daha hafif bir ceza öngörülmesi durumunda fiili işleyene bu ikinci cezanın uygulanacağı ifade edilerek anılan ilke açıkça düzenlenmiştir.

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasıyla benzer içerikte olan Sözleşme'nin 7. maddesinin birinci paragrafına ilişkin içtihadında lehe kanunun uygulanması ilkesinin Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı dâhil bütün temel insan hakları metinlerinde tanındığını, artık Avrupa ve uluslararası ceza hukukunun temel bir ilkesi olduğunu, yargılama yapan mahkemenin suç oluşturan eyleme kanun koyucunun orantılı olarak belirlediği cezayı vermesinin 7. maddenin temel bir unsuru olan hukukun üstünlüğü ilkesiyle uyumlu olduğunu ifade etmektedir. Mahkeme ayrıca suç işleyene sadece suç işlediği tarihte öngörüldüğü gerekçesi ile daha ağır bir ceza verilmesinin ceza hukukunun temel ilkelerine aykırı bulunduğunu, bunun aynı zamanda suçun işlendiği tarihten sonra meydana gelen bütün yasal değişiklikleri ve toplumun o suç karşısındaki yaklaşım değişikliğini görmemek anlamına geldiğini, lehe olan ceza hükmünün geriye yürümesi ilkesinin cezaların öngörülebilir olması gerekliliğinin bir uzantısı olduğunu, buna göre suçun işlendiği tarihte yürürlükte olan ceza kuralı ile kesin bir hükmün verilmesinden önce kabul edilen bir ceza kuralı farklı ise hâkimin sanığın lehine olan ceza kuralını uygulaması gerektiğini belirtmiştir (Scoppola/İtalya(no. 2) [BD],B. No: 10249/03, 17/9/2009, §§ 105-109).

23. Nitekim sözü edilen anayasal ilke doğrultusunda düzenlenen 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Zaman bakımından uygulama" başlıklı 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında lehe kanunun uygulanması ilkesi "Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur" şeklinde ifade edilmiştir.

26. Kural, hukuk ve ceza normu ayrımı yapmaksızın Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görülmekte olan davalara Kanun hükümlerinin uygulanmamasını öngörmektedir. Bu durum ceza hükümlerinin uygulanması bakımından farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede kural 6750 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce işlenen ve ceza davası açılmış bir suç yönünden bu Kanun'un ceza hükümlerinin uygulanmasına engel oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle kural, mülga Kanun döneminde işlenmiş ve anılan Kanun yürürlükte iken ceza davası açılmış suçlar hakkında önceki ve sonraki kanun hükümlerinden lehe olanın tespitine ve sonraki Kanun hükümlerinin lehe olması durumunda bunların uygulanmasına imkân vermemektedir. Bu durum suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında olan lehe kanunun uygulanması ilkesine aykırılık oluşturmaktadır."

Anayasa Mahkemesi lehe kanunun uygulanması ilkesinin Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti, 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkeleri ile güvence altına alındığını ifade ettiği bu kararında ayrıca Sözleşme'nin "Kanunsuz ceza olmaz" kenar başlıklı 7. maddesinin birinci paragrafında "Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." şeklinde; Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 15. maddesinin birinci paragrafında ise "Hiç kimse, işlendiği zamanda ulusal ya da uluslararası hukuk bakımından suç sayılmayan bir fiil ya da ihmal yüzünden suçlu sayılamaz. Suç sayılan

bir fiile, işlendiği zaman yürürlükte olan bir cezadan daha ağır ceza verilemez. Fiilin işlenmesinden sonra yasalarda bu fiile karşılık daha hafif bir ceza öngörülecek olursa, fiili işleyene bu ikinci ceza uygulanır.” biçiminde benzer bir kurala yer verildiğini hatırlatmıştır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi suç tarihinden sonra yürürlüğe giren kanunun aynı fiili suç olmaktan çıkarması veya aynı suç için daha hafif bir ceza öngördüğü durumlarda diğer bir alt ilke olan lehe kanunun uygulanması ilkesinin gündeme geleceğini, işlendiği tarihte suç sayılan bir fiilin daha sonra yürürlüğe giren kanun ile suç olmaktan çıkarılması veya ilga edilen kanuna nazaran anılan suç fiiline daha hafif bir ceza öngörülmesi durumunda mülga kanunun aleyhe hükümlerinin uygulanmaya devam edileceğinin kabul edilmesinin suçların ve cezaların ancak kanunla belirleneceğini emreden suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında bireylerin objektif olarak beklemeyecekleri, dolayısıyla öngöremeyecekleri bir ceza ile cezalandırılmaları sonucunu doğuracağını da vurgulamıştır (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, §§ 17, 18).”

7. Başvuruya konu olayda mevzuat değişikliğinin yapıldığı açıktır. Mevzuat değişikliğine rağmen itirazı inceleyen sulh ceza mahkemesi mevzuat değişikliğini incelememiştir. Eylem tarihi 10/9/2019’dur. Düzenleme 4/2/2022 tarihinde değişmiştir. İdari para cezasına hükmeden Cumhuriyet Başsavcılığı değişen mevzuat hükümlerinden lehe olan yasayı uygulamak suretiyle idari para cezasına hükmetmelidir. İtirazı inceleyen Sulh Ceza Hakimliği lehe yasa değerlendirmesi yaparak sonuca ulaşmalıdır. Somut olayda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle sonuca ulaşılmalıdır.

8. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle farklı gerekçe ile sayın çoğunluğun görüşüne katılmaktayım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

UĞUR GÖLLER

B. No: 2022/93620 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR GÖLLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93620)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Uğur GÖLLER

Vekili : Av. Yakup Çağrı ARISOY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Kars Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) olay tarihinde uzman çavuş olarak görev yapan başvurucu hakkında, 15 Temmuz 2016 gecesi Kars'ta konuşlu bulunan 14. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığına bağlı rütbeli-rütbesiz birçok askerin tank ve araçlarla il merkezine inerek havalimanı, valilik, emniyet, belediye gibi kritik kamu kurumlarının etrafını çevirmeleri şeklindeki eylemler kapsamında soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, silahlı terör örgütüne üye olma, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından cezalandırılması talebiyle 14/2/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir.

4. İddianamede özetle; başvurucunun emrinde görev yaptığı komutanın talimatları ile darbe

teşebbüsünü bilerek, ağır askerî araçlarla, tankla şehrin muhtelif noktalarında askerî unsurlar olarak kontrol sağlamaya çalışarak darbe teşebbüsüne katıldığı gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

5. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Kars 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Başvurucu savunmasında özetle; saat 22.30 sıralarında nöbetçi uzman çavuş tarafından arandığını, alarm durumu olduğu söylenerek kışlaya çağırıldığını, içtima alındıktan sonra emniyete doğru tankla hareket ettiklerini, olayın darbe girişimi olduğunu öğrenmesi üzerine kışlaya geri döndüğünü beyan etmiştir.

6. Mahkeme, başvurucunun yüklenen suç açısından kastının bulunmaması nedeniyle beraatine istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...14.Mekanize Piyade Tugay Komutanlığında 1. Tank Taburunda uzman çavuş olarak görev yaptığı, bölük komutanının emri üzerine tank ile kışladan çıkış yapığı, sanığın [başvurucu] gidecekleri yeri bildiği fakat komutanı olan [H.G.nin] terör tehdidi var dediği, verilen emir üzerine araca bindiği, halk ile karşılaştığı fakat halk ile diyalog içerisine girmediği, darbeye iştirakine dair dış dünyaya yansıyan herhangi bir eyleminin olmadığı anlaşılmış olup, Yargıtay içtihatlarıyla esasları belirlenmiş TCK 309. maddesinde yer alan Anayasayı ihlal suçu ile ilgili olarak değerlendirme yapıldığında; Anayasa'yı ihlal suçunun teşebbüs suçu olması özelliği ile cebir ve şiddet kullanılarak elverişli bir ya da eş zamanlı bir çok hareketle anayasanın öngördüğü düzeni değiştirmeye yönelik bir fiilin icrasına başlandığı anda suçun işlendiği, sanığın darbe girişimine yönelik herhangi bir eyleminin olmadığı, sanığın anılan suçları işleme kastına sahip olduğunu gösteren her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği, sanığın yapmış olduğu güvenlik alma faaliyetinin rutin olduğu, sanığın darbe girişimine dair kastının olmadığı anlaşıldığından 223/2-c madde ve fıkrası uyarınca BERAATİNE karar verilmiştir. .."

7. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 4/4/2019 tarihinde başvurucu hakkında verilen beraat kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...1-Kars ilindeki kamu kurumlarının zapt edilmesi, bazı kamu görevlilerinin alıkonulması, darbe girişiminin engellenmesi için gerek vatandaşlar gerekse kamu görevlileri tarafından girişilen faaliyetlerin sekteye uğratılması ve bu surette ülke genelinde girişilen darbe girişiminin özelde Kars ilinde, genelde ise tüm yurtta başarıya ulaşmasını temin etmek amacıyla yapılan iş bölümü ve görevlendirmeler çerçevesinde hareket ettiği iddia edilen sanıkların, sübutu kabul edilen eylemlerinin ve bunun delillerinin neler olduğunun açık ve kesin bir şekilde ortaya konulmasından sonra, bu eylemlerin hukuki nitelendirilmesinin yukarıda özetlenen Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 14.07.2017 tarih ve 2017/1443 Esas, 2017/4758 Karar ve 23.01.2019 tarih ve 2018/2519 Esas, 2019/323 Karar sayılı ilamları çerçevesinde belirlenmesi,

Bu kapsamda her bir sanığın eylemi ile ülke genelinde işlenen darbe suçunun icrası ile ortaya çıkan somut tehlike arasında uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığı, adı geçenlerin sorumluluk bölgelerinde darbe teşebbüsünün başarılı olmasını ya da ülke genelinde bu eylemi gerçekleştirenlerin amaçlarına ulaşmalarını sağlamaya yönelik olarak işledikleri kabul edilen icrai hareketlerinin nelerden ibaret olduğu ya da bu katkıları sağlamak amacıyla ve bunu sağlamaya elverişli hangi garantörlük yükümlülüğünü ne şekilde ihmal ettikleri, görev, yetki ve sorumlulukları dahilinde ya da bunlarla bağdaşmayan

bir görev üstlenip üstlenmedikleri ve/veya mesleki tecrübeleri itibariyle kendilerinden beklenmeyecek icrai ya da ihmali bir eylemleri olup olmadığı, sanıklar tarafından kişilere karşı icrai ya da ihmali davranışla işlenebilecek araç suç niteliğindeki suçların icra edilip edilmediği, dolayısıyla Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs aşamasına ulaşan eylemlerinin dayanağı olan olgu ve delillerin nelerden ibaret olduğu ile sanıkların atılı suçu işlediği sonucuna ne surette ulaşıldığı hususlarının denetime elverişli şekilde ortaya konularak hukuki durumlarının buna göre belirlenmesi,

Yapılan değerlendirme sonucunda, belirtilen nitelikte eylemleri bulunduğu sonucuna ulaşıldığı takdirde bu eylemlerinin Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs veya bu suça yardım niteliğinde olup olmadığının tartışılması, aksi halde ise geçitli suç niteliğindeki terör örgütüne üye olma veya terör örgüne yardım etme suçlarını işlediklerini gösteren deliller bulunup bulunmadığı değerlendirilerek bir karar verilmesi, tüm bu değerlendirmeler sonucunda açıklanan suçlardan sorumlulukları cihetine gidilemediği takdirde ise, durumlarına göre beraatlerine veya haklarında ceza verilmesine yer olmadığına hükmolunması, bu şekilde aynı eylemi gerçekleştirdiği ve/veya yapılan iş bölümüne göre aynı eyleminin bir bölümünden sorumlu olduğu kabul edilen tüm sanıklar hakkında aynı kararların verilmesi, farklı şekilde karar verilmesine neden olan olaydan veya şahıstan kaynaklanan sebepler bulunması halinde bunların denetime elverişli olacak şekilde ortaya konulması gerektiği halde, belirtilen hususlarda yeterli açıklama yapılmadan aynı nitelikli eylemlerde sorumlu olduğu kabul edilen bazı sanıkların mahkumiyetine, bazılarının ise beraatine veya hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilerek çelişkiye düşülmesi,

2-Yukarıda açıklandığı şekilde, farklı sanıklar tarafından ancak yapılan iş bölümü çerçevesinde bir bütünün parçaları halinde gerçekleştirilen eylemlere ilişkin delillerin birlikte değerlendirilmesi ile gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin gerçekleştirme biçimi ve bunlara ilişkin olay/zaman örgüsünün en net şekilde anlaşılabilmesi, her bir sanığın eylem ve sorumluluklarının açıkça belirlenebilmesi ve bu surette maddi gerçeğin doğru şekilde ortaya konulabilmesi için ayrı dosyalar üzerinden görülmekte olan Kars ilindeki darbe girişimine ilişkin tüm davaların mümkün ve gerekli olduğu ölçüde birleştirilmesi, bu surette aynı eylemin sanığı olan şahısların birbirleri hakkındaki dosyalarda tanık sıfatıyla dinlenmelerinden kaynaklanan aksaklık ve hak ihlallerinin önlenmesi gerektiğinin gözetilmemesi..."

8. Bozma sonrası Mahkeme 30/5/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Başvurucu savunmasında önceki savunmalarını tekrar etmiş ve beraatine karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama toplamda üç celse sürmüştür. Üçüncü celsede Mahkeme, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçuna yardım eden sıfatıyla iştirak ettiği kabulüyle başvurucunun 12 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın [başvurucu] olay gecesi 14. Mekanize Piyade Tugayı 1. Tank Tabur Komutanlığı'nda Uzman Çavuş olarak görev yaptığı, ikametinde iken saat 22:30 sıralarında nöbetçi Uzman Çavuşun arayarak "alarm verildi hızlı bir şekilde kışlaya gel" demesi üzerine kışlaya gittiği, tank Yüzbaşı tabur komutan vekili [O.A.] tarafından bölük komutanı Üsteğmen [H.G.ye] bir tank ve bir BMC askeri araç hazırlanarak nizamiyeye gelinmesi emri verildiği, bunun üzerine tank ve BMC askeri aracın hazırlanarak nizamiyeye gidildiği, sanık

[H.G.nin] beyanlarından anlaşılacağı üzere; nizamiyede Tank Yüzbaşı [O.A.nın] bölük komutanlarını toplayarak bir toplantı düzenlediği ve sanık [H.G.nin] bölüğüne havaalanı kavşağında konuşlanması emredildiği, nizamiyede mühimmatın gelmesi beklendiği esnada 2. tank tabur görev kuvveti komutanı Yarbay [N.U.nun] gelerek Kars Emniyetinin önüne derhal bir tank sevkinin emrini verdiği, hazırda sanık [H.G.nin] bölüğü olduğu için [N.U.] tarafından sanık [H.G.ye] araçları ile birlikte Emniyetin önüne intikal etmesi emredildiği, nizamiye çıkışında G3 piyade tüfeği mühimmatı ve tanka 100 adet uçaksavar mühimmatı verildiği, sanığın doldurucusu olduğu tank ile BMC askeri araç eşliğinde Kars Emniyet Müdürlüğü önünde konuşlanmak için (Mahkememizin 2017/23 ve 2019/415 Esas sayılı dosyalarından anlaşılacağı üzere; 1.mekanize piyade tabur komutanı Yarbay [A.E.O.] darbe teşebbüsüne ilişkin olarak aldığı emirler doğrultusunda, il emniyet müdürlüğünün işgal edilip il emniyet müdürünün derdest edilmesi maksadıyla emri altındaki askerler ile saat 00:00 civarı kışla dışına çıkmıştır.) saat 00:00 civarı kışla dışına çıktıkları, [...] isimli işyerinin önüne gelindiğinde karşılarında ellerinde Türk Bayrağı sallayan ve asker kışlaya diye bağıran halkı görünce araçları kenara çekerek stop ettikleri ve araçlardan indikleri, sanıklar [H.G.] ve [A.S.nin] beyanlarından anlaşılacağı üzere; yakınlarında ki diğer askeri birliklere ait askeri zırhlı araçların etrafında kalabalık insan topluluğu olduğu, yanlarına halktan ve polislerden gelenlerin olduğu, sanık [M.A.nın] beyanından anlaşılacağı üzere; toplanan kalabalığın "yanlış yapıyorsunuz kışlanıza dönün" dediği, ceride defterindeki kayıtlardan anlaşılacağı üzere; belediye hoparlöründen saat 01:02 de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime el koyduğuna ilişkin sıkıyönetim ilanı anonsu yapıldığı, sanık [A.K.nın] nişanlısının telefondan kendisine darbe girişimi olduğunu söylediği, sanık [H.G.nin] babasının telefondan kendisine darbe girişimi olduğunu söylediği, sanık [F.A.nın] de polis olan abisinin telefondan kendisine darbe girişimi olduğunu söylediği, [H.G.nin] kışlaya geri dönmek amacı ile Yüzbaşı [O.A.yı] arayarak emir talebinde bulunmak istediği ancak kendisine ulaşamadığı, polislerin yardımları neticesi tankı çalıştırarak geri geri çıkarak kışlaya dönmek için saat 02:00 civarı yola çıktıkları, kışla nizamiyesinde kışlaya giriş yapmak için geri dönen tankların ve askeri personelin Yarbay [N.U.] tarafından içeri alınmadığı, içeri girememeleri üzerine tankı tarım lojmanlarının olduğu yere geri getirerek stop ettikleri ve arıza var diyerek beklemeye başladıkları, hava aydınlanırken polislerin gelerek [N.U.yu] gözaltına almasıyla tank ile kışlaya girerek tankı garaja park ettikleri tüm dosya kapsamından anlaşılmaktadır.

Sanığın Muğla ve Edirne ilinde ki sabit hatlardan arandığına ilişkin dosyamıza gönderilen bilgiler incelendiğinde, tek aramalardan ibaret olduğu, Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 13.11.2019 tarih, 2018/5526 Esas ve 2019/6842 Karar sayılı ilamı ile belirlenen ardışık arama kriterlerine uymadıkları anlaşılmaktadır.

Her ne kadar sanık [başvurucu] olay sırasında darbe girişiminden haberdar olmadığını savunmuş ise de, olay gecesi rutinde görevleri bulunmayan İl Emniyet Müdürlüğü'nü işgal için giden askeri unsurlara takviye olmak amacıyla doldurucusu olduğu Tank ile saat 00:00 civarı kışla dışına çıkması, (...) isimli iş yerinin önüne gelindiğinde karşılarında ellerinde Türk bayrağı sallayarak 'asker kışlaya' şeklinde slogan atan halkı ve diğer zırhlı askeri araçların da konuşlandığını görmesine, belediye hoparlöründen saat 01:02 de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime el koyduğuna ilişkin sıkıyönetim ilanı anonsu yapılmasına, yanındaki askerlerden bazılarının telefon görüşmelerinde darbe girişimi olduğunun kendilerine söylenmesine rağmen eylemlerini sonlandırmayarak vatandaşların karşısında durması, hukuksuz emri sorgulamayarak dönüş için komutanından talimat beklemesi, dönüş iradesini saat 02:00 civarı gösterebilmesi ve sanığın eylemini gerçekleştirdiği yer ve zaman ile sahip

olduğu iletişim imkanları (HTS kayıtları incelenip duruşmada sanığa sorulduğunda, olay gecesi saat 23:22 ve 23:28 de abisi [H.G.] ile görüştüğü, saat 23:57 ve 23:58 de abisinden mesaj alıp, saat 23:57 de abisine mesaj gönderdiği tespit edilmiştir.) nazara alındığında olayın gerçek mahiyetini bilmemesinin mümkün olmaması, rütbesi ve mesleki tecrübesi itibariyle verilen emirlerin hizmete müteallik olup olmadığını bilebilecek ve sorgulayabilecek durumda olması göz önünde bulundurularak sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunmasına itibar edilmeyerek eylemlerini bir suç işleme kararının icrası kapsamında iradi ve kasti olarak gerçekleştirdiği kanaatine varılmıştır..."

10. Başvurucu müdafii, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; başvurucunun olayın darbe girişimi olduğunu öğrenmesi üzerine geri döndüğünü, yarbayın tekrar geri göndermek istemesi üzerine çeşitli bahanelerle geri dönmemeye çalıştığını, başvurucunun suç işleme kastı olmadığını, beraatine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

11. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi 13/1/2021 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

12. Başvurucu vekili İstinaf Dairesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, istinaf başvurusunda ileri sürdüğü hususları yinelemiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 23/6/2022 tarihinde hükmün onanmasına karar vermiştir.

13. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü yönünden Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet savcısının bu hüküm aleyhine istinaf isteminde hak ve yetkisinin bulunduğu gerekçesiyle itiraz yoluna başvurmuştur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Genel Kurul) 8/11/2023 tarihinde itirazın kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...sonuç olarak temyiz kanun yoluna başvurmak için istinaf kanun yoluna başvurmuş olmak şeklinde Kanun'da bir şart aranmadığı anlaşıldığından, ilk derece mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda kurulan hükme yönelik ilk derece mahkemesinde görev yapan Cumhuriyet savcısının istinaf kanun yoluna başvurmamasının, (aleyhe ya da lehe herhangi bir başvuruda bulunmamasının) bir önemi bulunmadığı, bu durumda dahi Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet savcısının temyiz talebinde bulunma hakkı olduğu için CMK'nın 298. maddesince temyiz talebinin reddedilemeyeceği, CMK'nın 307/5. maddesinde yer alan ''ceza miktarı bakımından kazanılmış hak'' hususunun ise temyiz incelemesi sırasında ayrıca gözetilmesi gerektiği kabul edilmelidir..."

14. Anılan kararın ardından Genel Kurul, dosyanın sanıklar ve müdafileri ile katılan vekillerinin temyizlerinin Cumhuriyet savcısınca yapılan temyiz başvurusuyla birlikte incelenmesi için Yargıtay 3. Ceza Dairesine göndermiştir. Bunun üzerine Ceza Dairesi, yapılan incelemede 6/11/2024 tarihinde hükmün onanmasına karar vermiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararının 6/11/2024 tarihinde kesinleştiğini gösterir kesinleşme şerhi düzenlemiştir.

15. Kişi ve konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2015/15377 ve 2022/93620 sayılı başvurular birleştirilerek incelenmiştir.

16. Başvurucu müdafii, nihai kararı 28/9/2022 tarihinde öğrenmiş ve 20/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm

tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine ilişkin İddia

18. Başvurucu, verilen emirleri anayasal düzeni ortadan kaldırmaya yönelik yerine getirdiğinin açık bir şekilde ortaya konulmadığını, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmediğini, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Somut olayda Mahkeme; başvurucunun olay gecesi rutinde görevi olmayan, İl Emniyet Müdürlüğünü işgal etmek için giden askerî unsurlara takviye olmak amacıyla doldurucusu olduğu tankla saat 00.00 civarı kışla dışına çıkması, ellerinde Türk bayrağı sallayarak "Asker kışlaya." şeklinde slogan atan halkı ve diğer zırhlı askerî araçların da konuşlandığını görmesine, belediye hoparlöründen saat 01.02'de Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime el koyduğuna ilişkin sıkıyönetim ilanı anonsu yapılmasına, yanındaki askerlerden bazılarının telefon görüşmelerinde darbe girişimi olduğunun kendilerine söylenmesine rağmen eylemlerini sonlandırmayarak vatandaşların karşısında durması, hukuksuz emri

sorgulamayarak dönüş için komutanından talimat beklemesi, dönüş iradesini saat 02.00 civarı gösterebilmesi ve eylemini gerçekleştirdiği yer ve zaman ile sahip olduğu iletişim imkânları nazara alındığında olayın gerçek mahiyetini bilmemesinin mümkün olmadığını, rütbesi ve mesleki tecrübesi itibarıyla verilen emirlerin hizmete müteallik olup olmadığını bilebilecek ve sorgulayabilecek durumda olduğunu gözönünde bulundurarak cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. § 9). Başvurucu ise verilen emirleri anayasal düzeni ortadan kaldırmaya yönelik yerine getirdiğinin açık bir şekilde ortaya konulmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 18).

25. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Mahkemenin gerekçeli kararından anlaşıldığı üzere başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair deliller ayrı ve açık olarak tartışılmış ve karşılanmıştır. Bir başka deyişle başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçunun sübut bulduğunu kabul eden Mahkeme, somut olay bağlamında başvurucunun eylemleri yönünden; belediye hoparlörlerinden anons yapılmasını, başvurucunun dönüş iradesi gösterdiği saati, HTS kayıtlarını, başvurucunun mesleki rütbe ve tecrübesini ve diğer delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur (bkz. § 9).

26. Dolayısıyla Mahkemece somut olay kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve yine kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

28. Başvurucunun; yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle; bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma ile tanık dinletme hakkının ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL TÜTÜNCÜ VE YÜKSEL METİN TÜTÜNCÜ

B. No: 2022/95912 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95912

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL TÜTÜNCÜ VE YÜKSEL METİN TÜTÜNCÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95912)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Ayşegül TÜTÜNCÜ 2. Yüksel Metin TÜTÜNCÜ

Vekili : Av. Ahmet AK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davasında temyiz itirazları reddedilen davalıların karar düzeltme yoluna başvurmamaları nedeniyle şeklî anlamda kesin hüküm oluşmasına rağmen bozma sonrası yapılan yargılamada kesin hükme saygı ilkesine aykırı olarak karar verilmesi suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların 1991 doğumlu oğlu T.T., 27/2/2009 tarihinde K.A.nın sevk ve idaresindeki aracın çarpması neticesinde ağır yaralanmıştır.

3. Başvurucular ve T.T; sigorta şirketi, araç işleteni H.A. ve araç sürücüsü K.A. aleyhine 7/4/2011 tarihinde Giresun 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) maddi ve manevi tazminat davası açmış; dava dilekçesinde araç sürücüsünün kazaya tam kusurlu şekilde sebebiyet verdiği belirtilerek, T.T. için 10.000 TL maddi ve 40.000 TL manevi, başvurucular için ayrı ayrı 5.000 TL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işletilecek yasal faizle davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili talebinde bulunmuştur.

4. Mahkeme 20/6/2014 tarihli kararıyla davanın kısmen kabul kısmen reddine karar vermiştir. Anılan kararda, bilirkişi raporu ve ıslah dilekçesi dikkate alınarak maddi tazminat yönünden, 414.670 TL tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılar K.A. ve H.A.dan (davalı sigorta şirketi açısından dava tarihinden itibaren poliçe limiti ile sınırlı olarak) müştereken ve müteselsilen tahsili ile T.T.ye verilmesine, tedavi giderleri yönünden feragat nedeniyle talebin reddine hükmedilmiştir. Manevi tazminat yönünden ise davacı T.T. için 20.000 TL, başvurucular için ayrı ayrı 4.000 TL olmak üzere toplam 28.000 TL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılar K.A. ve H.A.dan müştereken ve müteselsilen tahsiline, fazlaya ilişkin tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

5. Anılan karar, davalılar K.A. ve H.A. ile davalı sigorta şirketi tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Daire) 7/3/2017 tarihli kararıyla davalılar K.A. ve H.A.nın tüm temyiz itirazlarını reddetmiş, davalı sigorta şirketinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmü bozmuştur. Kararın gerekçesi şöyledir:

“1-Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, özellikle oluşa uygun olarak düzenlenen uzman bilirkişi raporunda belirtilen özür oranının hükme esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına göre; davalılar [H.A.] ve [K.A.] vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.

2-Dava, trafik kazası sonucu oluşan maluliyet nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

Davalı [A.] Sigorta AŞ vekili temyiz dilekçesinde, davacılara poliçe limitinin tamamı olan 150.000 TL ile faiz, vekalet ücreti ve yargılama gideri toplamı olarak 197.495,12 TL nin yargılama sırasında ödendiğini ve davacılar vekili tarafından müvekkili Şirketin kesin olarak ibra edildiğini bildirmiş, temyiz dilekçesi ekinde ödemeye ilişkin EFT talimatı ve ibraname örneklerini sunmuştur.

Bu durumda mahkemece davalı [A.] Sigorta AŞ nin ödeme iddiası araştırılıp bu konudaki belgeler ve ibraname dosyaya kazandırılıp ödeme hususu değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.”

6. Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada, T.T.nin 19/9/2016 tarihinde vefat ettiği ve sunulan veraset ilamına göre başvuruculların T.T.nin yasal mirasçıları olduğu tespit edilerek, davaya devam olunmuş ve yargılama sırasında T.T.nin vefatı ile sigorta şirketinin ödemeye ilişkin itirazı gözönünde bulundurularak maddi zararın yeniden hesaplanması için bilirkişiden ek rapor düzenlemesi istenmiştir.

7. 23/3/2018 tarihli ek bilirkişi raporunda, davalıların sorumluluklarının gerçek zararla sınırlı olduğu vurgulanmıştır. Maddi zararın (maluliyet zararının) kök raporda bakiye ömür süresi farazi olarak tespit edilerek hesaplama yapıldığı ancak T.T.nin 19/9/2016 tarihinde vefat etmesi sonucu, bakiye ömür süresinin farazi durumdan gerçek duruma dönüştüğü ve zararın 19/9/2016 vefat tarihi ile sınırlı hâle geldiği belirtilmiştir. Bu duruma göre talep edilebilecek gerçek maddi zarar miktarı 52.087,84 TL olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak raporda, sigorta şirketi tarafından 150.000 TL ödeme yapıldığı da dikkate alınarak gerçekleşen maddi zararın karşılandığı açıklanmıştır.

8. Mahkeme 19/4/2018 tarihli kararıyla maddi tazminat talebinin konusuz kalması nedeniyle esasa ilişkin karar verilmesine yer olmadığına, manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile

yargılama sırasında vefat eden T.T. için 20.000 TL, başvurucular için ayrı ayrı 4.000 TL olmak üzere toplam 28.000 TL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile davalılar K.A. ve H.A.dan müştereken ve müteselsilen tahsili ile başvuruculara verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…

Taraflar arasındaki çekişme dosyanın Yargıtay'da bulunduğu aşamada vefat eden davacı [T.T.]'un vefat tarihi esas alınarak yapılacak maddi zarardan mı yoksa dosya kapsamındaki muhtemel yaşam süresi göz önünde bulundurularak yapılan hesaplama sonucu elde edilen maddi zarardan mı davalıların sorumlu tutulması gerektiği, davalılardan sürücü ve işleten gerçek kişilerin tüm temyiz itirazları reddedilip sadece sigorta şirketi yönünden kararın bozulmasının diğer davalılara etkisi ve Yargıtay bozma ilamının gerçek kişi davalılara yönünden kesin hüküm sonucunu doğurup doğurmayacağı noktasında toplanmaktadır.

Davacı [T.T.] karardan sonra bozma ilamı öncesinde 19.09.2016 tarihinde vefat etiğine göre bu davacı yönünden maddi zararın ölüm tarihi itibariyle hesaplanması gerektiği, somut zararın belirlenebilir ve hesaplanabilir olduğu, muhtemel yaşam süresi değil gerçek yaşam süresi üzerinden hesaplama yapılması gerektiği anlaşılmakla 23.03.2018 tarihli rapor denetime elverişli bulunmakla hükme esas alınmıştır.

Davacı [T.T.]'un gerçek zararının 52.087,84 TL olduğu davacıya 04.12.2013 tarihinde 186.096,81 TL asıl alacak+faiz+yargılama gideri ile 11.170,34 TL vekalet ücreti ödemesi yapıldığı açık olmakla davacı yanın vefat ettiği tarih itibariyle hesaplanan zararının karşılandığı tartışmasızdır. Esasen davacı vekili davalı sigorta şirketi yönünden poliçe limiti kapsamında yapılan ödemeyi ve bu davalı yönünden davanın konusuz kaldığını kabul etmektedir. Daha açık bir ifade ile sigorta şirketi tarafından yapılan ödeme ve davacı yanın 19.09.2016 tarihinde vefat ettiği hususları göz önünde bulundurulduğunda davacı yanın maddi zararı karşılanmıştır.

Yargıtay bozma ilamında, Mahkememizin kararının davalı [H.A.] ve [K.A.] yönünden onandığı belirtilmeksizin bu davalılar yönünden temyiz itirazlarının reddine, maddi tazminat yönünden müşterek ve müteselsil sorumlu sigorta şirketi yönünden ise kararın bozulmasına karar verildiği, Mahkememizin maddi tazminata ilişkin kararının kesinleşmediği, davalılar tarafından temyiz edilen kararın davalılar aleyhine kazanılmış hak/usuli kazanılmış hakka sebep olmayacağı anlaşılmıştır. Müşterek ve müteselsil borçlulardan her biri borcun tamamından sorumlu olmakla borçlulardan birisi tarafından yapılacak ödeme diğer borçluları da borçtan kurtaracağı, dava konusu olayda davalı sigorta şirketinin yaptığı ödemenin diğer davalı [H.A.] ve [K.A.]'ın borcundan da düşülmesi gerektiği, aksi halde rücu imkanını ortadan kalkacağı ve davacı lehine sebepsiz zenginleşmeye neden olacağı hususları göz önünde bulundurularak davacı sigorta şirketi tarafından yapılan ödemenin borcu karşıladığı bu nedenle diğer davalıların borcu da yargılama sırasında ödemeyle son bulduğu, davanın bu nedenle konusuz kaldığı, … aşağıda belirtildiği şekilde karar vermek gerekmiştir."

9. Bu defa anılan karar, başvurucular tarafından temyiz edilmiştir. Daire 21/10/2020 tarihinde hükmü bozmuştur. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"… Bozmaya uyan mahkeme tarafından; yargılamanın devamı sırasında (19.09.2016 tarihinde) davacı [T.T.]'un vefat ettiği de gözetilerek, davaya konu kaza ile ölüm tarihi

arasındaki dönem için maddi tazminatın hesaplanması konusunda alınan 23.03.2018 tarihli aktüer raporunda belirlenen tazminatın (52.087,84 TL.), davalı sigorta şirketince ödenen bedelin altında kaldığı, yargılama sırasında yapılan ödeme nedeniyle maddi tazminat alacağının konusuz kaldığı kabul edilip, tüm davalılar bakımından konusuz kalan talebin esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir.

Ancak; mahkemece davanın kısmen kabulüne dair verilen ilk kararın davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine, davalı [K.A.] ve [H.A.] vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddine karar verildiği (bu davalılar yönünden kararın onandığı); mahkeme ilk kararının sadece davalı sigorta şirketi yararına bozulduğu; davalı [K.A.] ve [H.A.] vekiline Dairemiz ilamı 23.05.2017 tarihinde tebliğ edildiği halde, adı geçen davalılar vekili tarafından karar düzeltme yoluna da başvurulmadığı ve bu davalılar için mahkeme ilk kararının 07.06.2017 tarihi itibariyle kesinleştiği görülmektedir.

Bu durum karşısında; davalı [K.A.] ve [H.A.] lehine bozma bulunmadığı ve bu davalılar için mahkeme ilk kararının 07.06.2017 tarihinde kesinleşip şekli anlamda kesin hüküm oluştuğu; ilk hüküm lehine bozulmayan davalıların, diğer davalı (sigorta şirketi) lehine yapılan bozmadan yararlanamayacağı hususları göz önünde bulundurularak, her bir davalının hukuki durumunun ayrı ayrı takdir ve tayini gerekirken, yazılı biçimde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.”

10. Davalılar K.A. ve H.A. vekili, anılan karara karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 24/3/2022 tarihli kararıyla karar düzeltme istemi kabul edilerek bozma kararının ortadan kaldırılmasına ve başvuruculaların tüm temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...

1-Dosyanın yeniden tetkikinde; davacı (müteveffa) [T.T.]'nün yargılama sırasında 19/09/2016 tarihinde vefat ettiği, Dairemizin ilk bozma karar tarihi olan 07/03/2017 tarihi itibarı ile vefat olayından haberi olmayan davalılar [H.A.] ve [K.A.]'ın bozma öncesi ilk karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmamış olmalarının bu davalılar yönünden şekli anlamda kesin hüküm oluştuğunun kabulü şeklinde yorumlanamayacağı, kaldı ki yargılama sırasında vefat eden [T.T.]'nün davada aktif husumet ehliyetinin de kalmadığı, dosya kapsamındaki veraset ilamına göre yasal mirasçısının anne ve babası olduğu hususları anlaşılmış olmakla; davalılar [K.A.] ve [H.A.] vekilinin karar düzeltme isteminde haklı olduğu görülmüş, Dairemizin 21/10/2020 gün 2018/3729 2021/6001 E-K sayılı bozma ilamının ortadan kaldırılmasına karar verilerek davacılar vekilinin temyiz isteminin incelenmesine geçilmiştir.

2-Dosyadaki yazılara, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına, bozma ilamının kapsamı dışında kalarak kesinleşmiş olan yönlere ilişkin temyiz itirazları incelenemeyecek olmasına göre, davacılar vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.”

11. Başvurucular, nihai hükmü 26/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresi içinde 24/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucular; ilk bozma kararında davalılar K.A. ve H.A.nın tüm temyiz itirazlarının

reddedildiğini ve sadece davalı sigorta şirketinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün bozulmasına karar verildiğini, bozma kararı sonrasında davalılar K.A. ve H.A.nın karar düzeltme isteminde bulunmayarak bu davalılar yönünden kararın kesinleştiğini ve şeklî anlamda kesin hüküm oluştuğunu iddia etmiştir. Bu nedenle bozma kararı sonrası yapılan yargılama sonunda maddi tazminat talepleri yönünden kesin hükme saygı ilkesine aykırı olarak karar verilmesi suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuruculaların anılan iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

14. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Kesin hüküm" başlıklı 303. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.

(2) Bir hüküm, davada veya karşılık davada ileri sürülen taleplerden, sadece hükme bağlanmış olanlar hakkında kesin hüküm teşkil eder.

..."

15. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (HGK) 20/12/2017 tarihli kararında da ifade edildiği üzere, kesin hüküm şeklî anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılır. Bir kararın maddi anlamda kesinleşmesi için öncelikle şeklî anlamda kesinleşmesi gerektiği ve şeklî anlamda kesin hükmün sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına geldiği vurgulanmıştır. Bazı son kararlar verildikleri anda kesindirler. Yasa yolu açık olan bir karar, yasa yoluna başvurma süresi geçmekle de kesinleşir. Öte yandan, temyiz kanun yolu açık olan bir karar temyiz edilip sonuçta onanmış ve karar düzeltme süresi geçirilmişse ya da karar düzeltme yoluna gidilip de bu istem reddedilmişse veyahut yasa yoluna başvurmaktan feragat edilmişse verilen hükmün şeklî anlamda kesinleşeceği belirtilmiştir (HGK'nın 20/12/2017 tarihli ve E.2017/14-2268, K.2017/2020 sayılı kararı).

16. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Ahmet Sağlam, [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

17. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık

bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açıkça keyfî ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

18. Adil yargılanma hakkı, hukuk kuralının davanın başvurucu lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması mahkemelerin takdirindedir. Bununla birlikte mahkemelerin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B., § 84).

19. Başvuruculara medeni haklarıyla ilgili uyuşmazlıklarda uygulanan hukuk kurallarının açıkça keyfî veya hakkın tesliminden kaçınacak (adaleti hiçe sayacak) biçimde yorumlanması usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getireceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilebilir. Zira bu hâlde, mahkemenin yorumunun başvurucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayıp hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanması hukuk devleti ilkesini örseler. Özellikle hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlerin geniş yoruma tabi tutulması keyfîliğe ve bireylerin kendilerini hukuk karşısında güvensiz hissetmelerine yol açar (M.B., § 86).

20. Kesin hükme saygı (res judicata) ilkesi, yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun o konunun ilgilileri arasında kanunun öngördüğü iade-i muhakeme gibi ayrık durum dışında yeniden incelenmesine engeldir. Değişik kanunlarda yer alan bu hukuksal kurum, yargı alanında kararlılık sağlamak amacına bağlanmaktadır. Biçimsel ve nesnel anlamda tanımları yapılan bu kurumun ögeleri; yargı kararlarına tanınan bir nitelik olması, bu niteliğin yasalarla tanınması ve yargı kararına uyulması zorunluluğudur (AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989; Mustafa Altın [GK], B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 57).

21. Somut olayın koşullarında yargılamanın bütünü kapsamında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının öngörülemez olup olmadığı ve usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediği hususlarının irdelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

22. Söz konusu uyuşmazlıkta Mahkeme, davacı T.T. yönünden maddi tazminat isteminin vefat tarihi itibarıyla hesaplanması gerektiğini belirtmiştir. Buna gerekçe olarak; ilk kararda muhtemel yaşam süresi üzerinden hesaplama yapılarak maddi tazminata hükmedilmişse de dosya temyiz aşamasındayken maddi tazminat isteminde bulunan davacı T.T.nin vefatı nedeniyle gerçek yaşam süresi üzerinden hesaplama yapılması gerektiği, Dairece davalı H.A. ve K.A.nın temyiz itirazlarının reddine karar verildiği ancak kararın onandığının belirtilmediği vurgulanmıştır. Diğer yandan maddi tazminat yönünden müşterek ve müteselsil sorumlu diğer davalı sigorta şirketi yönünden kararın bozulduğu, sonuç olarak maddi tazminata ilişkin kararın kesinleşmediği ifade edilmiştir (bkz. § 8).

23. Anılan kararın başvurucular tarafından temyizi üzerine Dairece yapılan incelemede; ilk kararı temyiz eden davalılar K.A. ve H.A.nın tüm temyiz itirazlarının reddedildiği,

Mahkemenin ilk kararının sadece davalı sigorta şirketi yararına bozulduğu, adı geçen davalılarca karar düzeltme yoluna da başvurulmadığı ve bu davalılar için mahkemenin ilk kararının 7/6/2017 tarihi itibarıyla kesinleşip şeklî anlamda kesin hüküm oluştuğu değerlendirilmiştir (bkz. § 9).

24. Bu defa anılan karara karşı karar düzeltme talebi üzerine Dairece yeniden yapılan incelemede; yargılama sırasında 19/9/2016 tarihinde vefat eden davacı (müteveffa) T.T.nin davada aktif husumet ehliyetinin kalmadığı gibi ilk bozma karar tarihi olan 7/3/2017 tarihi itibarı ile vefat olayından haberi olmayan davalılar K.A. ve H.A.nın bozma öncesi ilk karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmamış olmalarının şeklî anlamda kesin hüküm oluştuğunun kabulü şeklinde yorumlanamayacağı değerlendirilmiştir (bkz. § 10).

25. Daire, temyiz incelemesinde şeklî anlamda kesin hüküm kavramını uygularken değerlendirmesini ilk kararı temyiz eden davalılar K.A. ve H.A.nın tüm temyiz itirazlarının reddedildiği ve adı geçen davalılarca karar düzeltme yoluna da başvurulmadığı olgusuna dayandırmıştır. Dairenin karar düzeltme incelemesinde ise temyiz aşamasında vefat eden davacı T.T.nin vefat olayından haberi olmayan davalılar K.A. ve H.A.nın bozma öncesi ilk karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmamış olmalarının bu davalılar yönünden şeklî anlamda kesin hüküm oluştuğunun kabulü şeklinde yorumlanamayacağı ifade edilmiştir.

26. Bir başka ifade ile ilk kararda muhtemel yaşam süresi üzerinden hesaplama yapılarak maddi tazminata hükmedildiği ancak davalıların, davacı T.T.nin temyiz aşamasında vefatından haberdar olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle maddi tazminatın gerçek yaşam süresi üzerinden hesaplanması gerektiği hususunda açıkça bir temyiz sebebi ileri sürülmüş ve fakat Dairece temyiz itirazının reddedildiği -bozma kararının kapsamı dışında kalmış ve kesinleşmiş sayılan- bir durumun söz konusu olmadığı ve bu kapsamda Dairece, davalıların karar düzeltme yoluna başvurmamış olmasının da şeklî anlamda kesin hüküm oluşturmadığı değerlendirilmiştir.

27. Bu itibarla mahkeme kararı ile Dairenin nihai kararının gerekçeleri dikkate alındığında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının -somut davanın subjektif koşullarında karar düzeltme yoluna başvurulmamasının şekli anlamda kesin hüküm oluşturmayacağı yorumunun- öngörülemez olmadığı, usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiğinin söylenemeyeceği görülmektedir. Başvurucular tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

28. Açıklanan gerekçeyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İST MADENCİLİK PETROL İNŞAAT NAKLİYAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2022/96328 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/96328

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İST MADENCİLİK PETROL İNŞAAT NAKLİYAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/96328)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : İST MADENCİLİK PETROL İNŞAAT NAKLİYAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Vekili : Av. Ahmet GÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maden sahası arama ruhsatı ihalesinin başvurucu üzerinde bırakılması sonrasında keyfî ve subjektif değerlendirmelerle ihalenin uygun bulunmaması kararı nedeniyle açılan iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/11/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Ankara 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 7/3/2022 tarihinde açtığı davada

1/9/2021 tarihinde 15,37 hektar alanın madencilik faaliyetleri kapsamında ihaleye çıkarılması talebiyle Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne (MAPEG) başvuruda bulunduğunu, söz konusu başvurunun MAPEG tarafından uygun bulunarak 14/12/2021 tarihinde Hatay ili hudutlarında bulunan ER:3413994 sayılı II. Grup maden sahasının ihaleye çıkartıldığını belirtmiştir. Dava dilekçesinde ayrıca, yapılan ihale sonucunda istekliler arasında en yüksek teklifi vererek ihaleyi almaya hak kazandığını, ihale bedeli olan 1.325.000 TL'yi 22/12/2021 tarihinde ödediğini ve süresinde işletme talepli projesini 20/1/2022 tarihinde idareye teslim ettiğini ifade etmiştir.

6. Dilekçesinde aynı zamanda, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Bağlı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlar Taşınmaz Komisyonu (Taşınmaz Komisyonu) tarafından 1/3/2022 tarihli kararla maden arama ruhsatı ihalesinin uygun bulunmadığını ve ihalenin iptal edilerek maden sahasının tekrar ihalelik konuma getirildiğini ifade eden başvurucu, işlemin gerekçesinin olmadığını belirtmiştir. Yine dava dilekçesinde başvurucu, benzer bir davada Ankara 7. İdare Mahkemesinin (E.2021/542, K.2021/1200 sayılı kararı), Taşınmaz Komisyonunun takdir yetkisi kapsamında işlem tesis etme yetkisi bulunmakta ise de işlemin somut gerekçesinin bulunmadığı, ihale onayının uygun bulunmamasını gerektiren hukuki ve fiilî durumun ortaya konulmadığı vurgulanarak idareye tanınan takdir yetkisinin objektif ve kamu yararı doğrultusunda kullanılmadığı gerekçesiyle tesis edilen işlemin iptaline karar verildiğini dile getirmiştir. Sonuç olarak Taşınmaz Komisyonunun 1/3/2022 tarihli işleminin gerekçesi olmadığı gibi işlemin Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 17. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek söz konusu işlemin iptalini istemiştir.

7. Mahkeme 24/5/2022 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, maden sahası arama ruhsatına hak kazananların ihale yöntemiyle belirleneceği kanunla düzenlenmiş; ihale onay süreci hakkında kanunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiş; 2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile, kamu kurumlarının mülkiyetinde veya tasarruflarında bulunan taşınmazlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarının satış, kira, irtifak, takas, tahsis, devir ve benzeri her türlü tasarrufa yönelik işlemlerinin bakan yardımcısı başkanlığında teşkil ettirilen komisyonlar vasıtasıyla yerine getirilmesi öngörülmüş; maden sahalarına yönelik arama ruhsat ihalelerinin sonuçlandırılması 2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamındaki tasarruflar arasında değerlendirilerek ihale komisyonu tarafından sonuçlandırılan ihalelerin uygunluğunu değerlendirme yetkisi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Olur'u ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Bağlı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlar Taşınmaz Komisyonu'na verilmiş; Taşınmaz Komisyonu'nda maden sahası ihalelerinin onay makamı olan Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü'ne de yer verilmiştir.

2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Taşınmaz Komisyonu'na ve Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'nin 22. maddesi ile Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü'ne ihale komisyonu tarafından sonuçlandırılan ihaleleri onaylama ya da onaylamayarak iptal etme konusunda tanınan yetki, ihale işlemlerinin sadece mevzuata uygunluğunu denetlemeye yönelik olmayıp, aynı zamanda ihale konusu işin özelliklerini, benzer işlere ilişkin diğer ihalelerin sonuçlarını ve ihalede oluşan fiyatın piyasa şartlarına uygun olup olmadığını en iyi bilebilecek durumda bulunması nedeniyle ihale yetkilisinin yerindelik denetimi yaparak kamu menfaatini koruması amacına yönelik olup son kez genel bir değerlendirme yapılarak kamu menfaatini kollamak üzere ihale kararlarını uygun bulma veya uygun bulmayarak maden sahalarına ilişkin ihalelerin iptalini sağlama amacı taşımaktadır.

Dolayısıyla, maden arama ruhsatı ihalelerinde ihale yetkilisi olan Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü'nün de üyesi olduğu Taşınmaz Komisyonu'nun ihale komisyonunca verilen nihaî kararları uygun bulma veya bulmama konusunda takdir yetkisi bulunmakta olup, bu yetki kullanılırken hukuken geçerli seçenekler arasından tercihte bulunulması ve ihale kararının uygun bulunup bulunmadığına ilişkin olarak mâkûl ve meşrû sebepler dikkate alınarak karar verilmesi gerekmektedir.

…

Bu durumda davalı idare tarafından gönderilen cevabi yazıların içeriği ile aktarılan mevzuat ve ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, maden sahalarına yönelik arama ruhsat ihalelerini sonuçlandıran ihale komisyonu kararlarının hukukiliğini ve yerindeliğini denetlemek üzere yetkilendirilen Taşınmaz Komisyonunca uygun bulunmamasına, 2 isteklinin katıldığı dava konusu ihalede, isteklilerden birinin birinci açık artırmada ihaleden çekilmesi üzerine ihalenin davacı şirket uhdesinde bırakılması durumunun, ihalede yeterli rekabet koşullarının oluşmadığı olgusunu açıklayan bir gerekçe niteliğinde olduğu ve bu tür bir rekabet eksikliğinin ihale kararının uygunluğunu denetleyen makam tarafından fiyatın ekonomik olmaması nedeniyle ihale kararının uygun bulunmaması için yeterli bir sebep olarak değerlendirilebileceği kanaatine varılmaktadır.

Bu itibarla, katılımcı sayısının 2 (iki) ve sonuç itibarıyla açık artırma kısmında diğer isteklinin çekilmesi neticesinde 1 (bir) olması nedeniyle yeterli rekabetin gerçekleşmemesinin yanı sıra, ara kararı cevabında belirtilen ‘sahanın mahiyeti, teklif miktarı ve teklifin kamu yararına uygun olmaması’ olguları da göz önünde bulundurularak bir karara varılmasının idarenin bu konuda sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında olduğu dikkate alındığında, ihaleyi sonuçlandıran ihale komisyonu kararının uygun bulunmamasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.”

8. Başvurucu anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu temyiz dilekçesinde; dava dilekçesindeki benzer iddialarının yanında, söz konusu ihalede ihale komisyonunun teklif edilen bedeli uygun gördüğünü ve bu süreçte idarece rekabet koşullarının oluşmadığı ve/veya kamu yararının sağlanmadığına ilişkin herhangi bir tespitinin bulunmadığını, mahkeme kararının gerekçesiz olduğunu, keyfî ve subjektif değerlendirmeler içerdiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca, yeterli rekabetin gerçekleşmemesinin yanı sıra, ara kararı cevabında belirtilen sahanın mahiyeti, teklif miktarı ve teklifin kamu yararına uygun olmadığı iddia edilerek, idarece sonradan gerekçe oluşturulduğunu ifade etmiştir.

9. Danıştay Onüçüncü Dairesinin (Daire) 14/9/2022 tarihli kararıyla Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu, ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği gerekçesiyle başvurucunun temyiz isteminin reddine ve kararın onanmasına kesin olarak karar verilmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 12/10/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. 12/9/2018 tarihli ve 30533 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi’nin ilgili kısmı şöyledir:

“Kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler ve il özel idareleri hariç) ile sermayesinin yüzde

ellisinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait şirketler, kendi mülkiyetlerinde veya tasarruflarında bulunan taşınmazlarıyla ilgili olarak; kamu kurum ve kuruluşları, vakıf, dernek veya bunların şirketlerine, gerçek veya tüzel kişilere; satış, kira, irtifak, takas, tahsis, devir ve benzeri her türlü tasarrufa yönelik işlemlerini, bakanlıklar ile bağlı, ilgili ve ilişkili kamu kurum ve kuruluşlarında bakan yardımcısı, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında üst yönetici başkanlığında teşkil ettirilen komisyonlar vasıtasıyla yapacaklardır.

Söz konusu komisyonlarca izin başvuru ve sonuçları Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında Cumhurbaşkanlığına bildirilecektir. ..."

12. 21/9/2017 tarihli ve 30187 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'nin:

i. "İhalenin sonuçlanması" başlıklı 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İhale komisyonu, teklif edilen ihale bedelini uygun görmesi halinde; ihaleyi kazanan ilgiliye, ihale bedelini yatırması için on iş günü, ihaleye birden fazla kişinin katılması halinde ikinci ve sonraki teklif sahiplerine beşer iş günü süre verir. İhale bedeli yatırma takip çizelgesi sıralamasında kendisinden önceki müracaatçının yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda, ihale bedelini yatırma sırası gelen müracaatçı, teklif ettiği ihale bedelini beş iş günü içinde ilgili yerlere yatırmak zorundadır. … "

ii. "İhale işleminin kesinleşmesi" başlıklı 22. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İhale, Genel Müdürlük Makamının onayı ile kesinleşir. … "

B. Danıştay Kararı

13. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 9/12/2021 tarihli ve E.2021/3473, K.2021/4480 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

İdare Mahkemesi'nce, Taşınmaz Komisyonu kararında sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş ise de; Dairemizin 14/10/2021 tarihli ara kararı üzerine davalı idare tarafından gönderilen cevabi yazının içeriği ile aktarılan mevzuat ve ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, maden sahalarına yönelik arama ruhsat ihalelerini sonuçlandıran ihale komisyonu kararlarının hukukîliğini ve yerindeliğini denetlemek üzere yetkilendirilen Taşınmaz Komisyonu'nun 'katılımcı sayısı ve rekabet koşulları' gerekçesinin dava konusu ihaleye sadece iki (2) isteklinin katılması ve bu istekliler arasında istenen düzeyde bir yarışın gerçekleşmemiş olması olgusunu açıklayan bir gerekçe niteliğinde olduğu; bu tür bir rekabet eksikliğinin ihale kararının uygunluğunu denetleyen makam tarafından fiyatın ekonomik olmaması nedeniyle ihale kararının uygun bulunmaması için yeterli bir sebep olarak değerlendirilebileceği açıktır.

Bu itibarla, katılımcı sayısı ve tekliflerinin yarışması bakımından yeterli rekabetin gerçekleşmemesinin yanı sıra, ara kararı cevabında belirtilen 'sahanın mahiyeti, teklif miktarı ve teklifin kamu yararına uygun olmaması' olguları da göz önünde bulundurularak bir karara varılmasının idarenin bu konuda sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında olduğu dikkate alındığında, ihaleyi sonuçlandıran ihale komisyonu kararının aktarılan gerekçelerle uygun bulunmamasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığından dava

konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. Davalının temyiz isteminin kabulüne;

2. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesi uyarınca Ankara 7. İdare Mahkemesi'nin 18/06/2021 tarih ve E:2021/542, K:2021/1200 sayılı kararının BOZULMASINA,

3. DAVANIN REDDİNE, ... ”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

15. Başvurucu; ihalenin iptali işleminde gerekçeye yer verilmediğini, Mahkemenin adeta idareyi gerekçe oluşturmaya zorladığını ve gerekçesiz mahkeme kararları ile davasının haksız şekilde reddedildiğini ileri sürmüştür.

16. Bakanlık görüşünde ise başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru dilekçesindekine benzer iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

17. Başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet

Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Mahkeme, idarenin takdir yetkisinin hukuka uygun olarak kullanıldığı sonucuna varırken maden sahasının mahiyeti, teklif miktarı ve teklifin kamu yararına uygun olmaması olgularını gözönünde bulundurarak, başvurucu hakkında tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca, ihalede verilen teklif sayısına göre yapılan değerlendirmenin ihalede yeterli rekabet koşullarının oluşmadığı olgusunu açıklayan bir gerekçe olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, vardığı sonuca hangi nedenle ulaştığını ve delillerin değerlendirilmesinin başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçe ile ortaya koymuştur. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda, değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; takdir yetkisine dayalı işlemlerin objektif, makul ve geçerli nedenlerle tesis edilmesi gerektiğini ancak dava konusu işlemin keyfî ve subjektif nedenlerle tesis edildiğini belirtmiştir. Ayrıca ihale sürecinde rekabet koşullarının oluşmadığı ve/veya kamu yararının sağlanmadığına ilişkin herhangi bir tespitin bulunmadığını, yalnızca ihalede verilen teklif sayısı esas alınarak ihalede rekabetin sağlanıp sağlanmadığına yönelik yapılan değerlendirmelerde hukuka uyarlılık bulunmadığını iddia etmiştir. Sonuç olarak; en yüksek teklifi vererek ihaleyi almaya hak kazandığı ve ihale bedelini de ödemesine rağmen, maden sahası arama ruhsatı ihalesinin Taşınmaz Komisyonu tarafından keyfî ve subjektif değerlendirmelerle uygun bulunmayarak, iptal edilmesi üzerine açtığı iptal davasının reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 2., 5., 10., 13., 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

23. Başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

24. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

25. Adil yargılanma hakkı, hukuk kuralının davanın başvurucu lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması derece mahkemelerinin takdirindedir. Bununla birlikte derece mahkemelerinin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde

düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 84).

26. Başvuruculara medeni haklarıyla ilgili uyuşmazlıklarda uygulanan hukuk kurallarının açıkça keyfî veya hakkın tesliminden kaçınacak (adaleti hiçe sayacak) biçimde yorumlanması usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getireceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilebilir. Zira bu hâlde, derece mahkemesinin yorumunun başvurucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayıp hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanması hukuk devleti ilkesini örseler. Özellikle hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlerin geniş yoruma tabi tutulması keyfîliğe ve bireylerin kendilerini hukuk karşısında güvensiz hissetmelerine yol açar (M.B., § 86).

27. Somut olayın koşullarında yargılamanın bütünü kapsamında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının öngörülemez olup olmadığı ve usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediği hususlarının irdelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

28. Mahkeme kararının gerekçesinde; yeterli rekabetin gerçekleşmemesi ve sahanın mahiyeti, teklif miktarı ve teklifin kamu yararına uygun olmaması gerekçeleriyle ihaleyi sonuçlandıran ihale komisyonu kararının uygun bulunmamasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu benzer bir davada idareye tanınan takdir yetkisinin objektif ve kamu yararı doğrultusunda kullanılmadığı gerekçesiyle tesis edilen işlemin iptaline karar verildiğini (bkz. § 6) belirtmişse de söz konusu idare mahkemesi kararının, mahkeme kararında vurgulanan benzer gerekçelerle Dairece bozularak, davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 13).

29. Sonuç olarak Mahkeme ve Daire kararlarının gerekçeleri dikkate alındığında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının öngörülemez olmadığı, usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiğinin söylenemeyeceği görülmektedir. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

31. Başvurucu; idari vesayete ilişkin yetkilerin kanunda açıkça düzenlenmesi gerektiğini, MAPEG'in işlemleri üzerindeki idari vesayet yetkisi kapsamında yürütme organının adsız düzenleyici işlemlerinden olan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne dayalı olarak tesis edilen, dava konusu Taşınmaz Komisyonu kararında yetki unsuru bakımından hukuka uygunluk bulunmadığını, başka bir ifadeyle idari işlemin kanuni dayanağının bulunmadığını ileri sürmüştür.

32. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda

bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

33. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

34. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne dayalı olarak tesis edilen Taşınmaz Komisyonu kararında yetki unsuru bakımından hukuka uygunluk bulunmadığı hususu mevzuatın yorumlanması suretiyle tespit edilecektir. Söz konusu mevzuatın yorumlanması görevi ise öncelikle ilk derece mahkemeleri ve kanun yolu mercilerine aittir. Anayasa Mahkemesinin usul hükümlerini ilk elden yorumlama görevi bulunmadığı gibi usul hükümlerinin doğrudan Anayasa Mahkemesince yorumlanması bireysel başvurunun amacıyla da bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki görevi mahkemelerin yorumlarının etkilerini incelemekten ibarettir. Dolayısıyla idari işlemlere ilişkin usul hükümlerinin öncelikle olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde incelenmesi işin mahiyeti gereğidir. Aksi durum bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği ilkesine aykırıdır.

35. Somut olayda başvurucu; Taşınmaz Komisyonu kararında yetki unsuru bakımından hukuka uygunluk bulunmadığına -idari işlemin kanuni dayanağının bulunmadığına- ilişkin iddialarını ilk defa doğrudan bireysel başvuruda dile getirmiştir. Dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut ve etkili yargı yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HATİCE GÜNGÖR

B. No: 2022/108740 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/108740

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATİCE GÜNGÖR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/108740)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Hatice GÜNGÖR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; davanın sonucunu etkileyebilecek tanığın dinlenmemesi ve eksik inceleme sonucu haksız ve hukuka aykırı olarak karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine dava konusu Mersin ili, Çamlıyayla ilçesi, Namrun Mahallesi, bağ niteliğindeki 1738 parsel numaralı taşınmazın bir kısmına ev yapmak suretiyle müdahalede bulunulduğu iddiası ile 30/5/2019 tarihinde el atmanın önlenmesi davası açılmıştır.

3. Başvurucu ise davaya karşı cevabında dava konusu taşınmazda davacı ağabeyine ait olan hissenin evveliyatında anneleri [G.C.]ye ait olduğunu, annesinin taşınmaz hissesini ağabeyine devretmesi sonrası, davacının muvafakatiyle kendisinin dava konusu taşınmazın bir kısmını 2016 yılında telle çevirmek suretiyle kullanmaya başladığını belirtmiştir. Söz konusu yere davacı; ağabeyinin bir engellemesi olmadan 2017 yılında ev yaptırdığını, ev yapımının dokuz ay sürdüğünü belirterek davanın reddi ile savunma yoluyla davacının hissesinin beşte birinin adına temliken tesciline karar verilmesini talep etmiştir.

4. Tarsus 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 5/3/2020 tarihinde asıl davanın kabulü ile başvurucunun dava konusu taşınmaza müdahalesinin menine; karşı davada, şartları oluşmadığından temliken tescil talebinin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucunun istinaf talebi üzerine Adana Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesinin (İstinaf Dairesi) 8/12/2020 tarihli kararında; dava konusu taşınmazın tapu kaydında davacı dışında da hissedarların olduğu, başvurucu (davalı-karşı davacı) tarafından savunma yoluyla temliken tescil talebinde bulunulmasına karşın diğer hissedarların davada yer almadıkları belirtilerek, taraf teşkili sağlanmadan karar verilmesi nedeniyle istinaf başvurusunun kabulüne ve mahkeme kararının ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir.

6. Mahkemece dava konusu taşınmazın diğer tapu malikleri de davaya dâhil edilmiş ve yapılan yargılama sonucunda 8/7/2021 tarihinde; asıl davanın kabulü ile başvurucunun dava konusu taşınmaza müdahalesinin menine; karşı davada, şartları oluşmadığından temliken tescil talebinin reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Asıl Dava: tapulu taşınmaza elatmanın önlenmesi isteğine ilişkindir.

Karşı dava: temliken tescil isteğine ilişkindir.

Hemen belirtilmelidir ki, mülkiyet hakkı gerek Anayasa ve yasalarla gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve ek protokolleri ile kabul edilmiş temel haklardandır.

Eşyaya bağlı ayni haklardan olan mülkiyet hakkı herkese karşı ileri sürülebileceği gibi, hakka yönelik bir müdahale durumunda ne zaman gerçekleştiğine bakılmaksızın, ileri sürüldüğü andaki hak sahibi tarafından her zaman koruma istenebileceği de kuşkusuzdur. Anılan korumanın istenmesi durumunda da hakkın kötüye kullanıldığından söz edilebilmesine hukuken olanak yoktur.

Diğer yandan; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) 683. maddesinde; malikin hukuk düzeninin sınırları içerisinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, tasarrufta bulunma, yararlanma yetkilerine sahip olduğu, malını haksız olarak elinde bulunduran kişiye karşı her türlü el atmanın önlenmesi davası açabileceği öngörülmüştür.

Somut olaya gelince; davacının dava konusu parselde 6/8 hisse ile malik olması, parsel üzerindeki ev olarak kullanılan yerin davalı tarafından kullanılmasının (her ne kadar dava[da]n önce muvafakat etmiş ise de) davacının dava tarihinden sonra geçerli olan muvafakatine veya geçerli sözleşmesine dayanmadığı, her ne kadar davalı davacının dava konusu evi yapmasına rıza gösterdiğini, evi yaparken kendisinin de aynı parselde evi olduğunu, davacının evi yaptırdığına şahit olduğunu belirtmiş ise de, davacının muvafakatinin ecrimisil yönünden etkili olduğu, el atma yönünden etkili olmadığı davacının muvafakatinin eldeki dava ile sona erdiği bu durum davalının el atmasını haksız el atma statüsüne soktuğu anlaşılmakla [nedeniyle] davalının el atmasının önlenmesine karar vermek gerekmiş, davalı karşı dava ile temliken tescil talebinde bulunmuş ise de dava konusu taşınmazın ifrazı mümkün olmadığından temliken tescil talebinin reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

7. Anılan karara karşı başvurucu, istinaf başvurusunda bulunmuştur. İstinaf Dairesi 11/11/2022 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Yargıtay kararlarında da belirtildiği şekilde; elatmanın önlenmesi davası, mülkiyet hakkına dayanan ve kaynağını TMK’nın 683. maddesinden alan bir dava türüdür. Müdahalenin men’i davasında amaç, mülkiyet hakkına olan saldırının veya müdahalenin ortadan kaldırılmasıdır. Böylelikle malına haksız olarak müdahalede bulunulan malik, içinde bulunduğu durumdan kurtulmuş olur. Bahsi geçen müdahale maddi olabileceği gibi farklı şekillerde de ortaya

çıkabilmektedir.

El atmanın önlenmesi davası açabilmek için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu dava bir eda davası olup taşınmaza haklı bir sebep olmadan kişi el atmış ya da tecavüz etmiş olmalıdır. Davacı olan mutlaka malın maliki ya da zilyeti konumunda olmalıdır.

…

TMK'nın 684 ve 718. maddeleri hükümleri gereğince yapı, üzerinde bulunduğu taşınmazın mütemmim cüzü (tamamlayıcı parçası) haline gelir ve o taşınmazın mülkiyetine tabi olur. Ancak, yasa koyucu somut olaydaki taşınmazların durumunu genel hükümlere bırakmamış, bu konumdaki taşınmazların maliki ile yapıyı yapan kişi arasındaki ilişkiyi TMK'nın 722, 723. ve 724. maddelerinde özel olarak düzenlemiştir. Uyuşmazlığın bu kapsamda değerlendirilmesi gerekecektir.

Bir kimsenin kendi malzemesi ile başkasının tapulu taşınmazına sürekli, esaslı ve mütemmim cüzü (tamamlayıcı parçası) niteliğinde yapı yapması halinde diğer koşullar da mevcutsa malzeme sahibi yapının bulunduğu alan ile yapının kullanılması için zorunlu arazi parçasının tescilini mülkiyet hakkı sahibinden isteyebilir.

TMK'nın 724. maddesinde yapı sahibine tanınan bu hak, kişisel hak niteliğinde olup, bina sahibi ve onun külli halefleri tarafından, inşaat yapılırken taşınmazın maliki kim ise ona ya da onun külli haleflerine karşı ileri sürülebilir. Hemen belirtmek gerekir ki, taşınmaza sonradan malik olan kişiye karşı da bu kişisel hak ancak yapı sahibini bu haktan mahrum bırakmak amacıyla arsa sahibi ile el ve işbirliği içinde olduğu iddiası ileri sürülebilir.

Malzeme sahibinin TMK'nın 724. maddesine dayanarak tescil talebinde bulunabilmesi bazı koşulların varlığına bağlıdır;

a) Birinci koşul, malzeme sahibinin iyiniyetli olmasıdır;

TMK'nın 724. maddesi hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, taşınmaz mülkiyetinin yapı sahibine verilebilmesi için öncelikli koşul iyiniyettir. Öngörülen iyiniyetin TMK'nın 3. maddesinde hükme bağlanan sübjektif iyiniyet olduğunda da kuşku yoktur. Bu kural, malzeme sahibinin, elattığı taşınmazın başkasının mülkü olduğunu bilmemesini veya beklenen tüm dikkat ve özeni göstermesine karşılık bilebilecek durumda olmamasını ya da yapıyı yapmakta haklı bir sebebinin bulunmasını ifade eder.

Malzeme sahibinin tescil istemi ile açtığı davada iyiniyetin varlığı iddia ve savunmaya bakılmaksızın mahkemece re’sen araştırılmalıdır. Ne var ki, 14/02/1951 tarihli ve 17/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında belirtildiği gibi olay ve karinelerden, durumun özelliklerine göre kendisinden beklenen dikkat ve özeni göstermemiş olduğu açık bulunan malzeme sahibinin temliken tescil talebinde bulunması mümkün değildir. Çünkü bu gibi durumlarda kötüniyet karşı tarafın ispatı gerekmeden belirlenmiş olur. Ayrıca iyiniyet inşaatın başladığı andan tamamlandığı ana kadar devam etmelidir. (Sübjektif koşul)

b) İkinci koşul ise yapı kıymetinin taşınmazın değerinden açıkça fazla olmasıdır. (Objektif koşul)

c) Üçüncü koşul, yapıyı yapanın (malzeme sahibinin), taşınmaz malikine uygun bir bedel ödemesidir.

d) Yukarıda değinilen üç koşulun yanı sıra, yapının bulunduğu arazi parçası davalıya ait taşınmazın bir kısmını kapsıyor ise tescile konu olacak yer, inşaat alanı ile zorunlu kullanım

alanını kapsayacağından mahkemece iptal ve tescile karar verebilmek için bu kısmın ana taşınmazdan ifrazının da mümkün olması gereklidir.(Bknz. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin 2015/12040 Esas, 2016/1656 Karar nolu ilamı)

Somut olayda; davacı [T.C.] tarafından davalının kendisine ait hisseye tecavüz ettiğinin ileri sürülerek elatmanın önlenmesi talebinde bulunduğu, davalının ise savunma yoluyla temliken tescil talebinde bulunduğu, yargılama aşamasında mahkemece elatma davasının kabulüne, temliken tescil talebinin reddine yönelik kararın verildiği, davalı-karşı davacı vekili tarafından istinafa kararın taşındığı, bu kararın dairemizce taraf teşkili ve harç eksikliği nedeni ile kaldırıldığı, kaldırma kararı doğrultusunda mahkemece eksik hususların tamamlanarak yine aynı kararın verildiği, davalı-karşı davacı vekili tarafından istinafa taşındığı görülmektedir.

Davalı-karşı davacı tarafça savunma yoluyla davacı-karşı davalının ev yapması konusunda kendisine muvafakat ettiği hususu ileri sürülerek temliken tescil talebinde bulunulmuş ise de davacı-karşı davalı dışında farklı hissedarlarında taşınmazda hisselerinin olduğu, bu şahısların davalı-karşı davacının taşınmaza ev yapması hususunda muvafakatlerinin olmadığı, bu nedenle davalı-karşı davacının temliken tescile konu dava yönünden iyi niyetli olmadığı sabittir.

Bu nedenlerle davalı-karşı davacı vekilinin istinaf dilekçesinde ileri sürmüş olduğu hususlar yerinde değildir. ...”

8. Başvurucu, nihai hükmü 30/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 19/12/2022 tarihinde süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, tanıklarının dinlenmediğini ve özellikle davanın sonucunu etkileyebilecek annesi [G.C.]nin tanık olarak dinlenilmeden karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurunun anılan iddiası silahların eşitliği ilkesi yönünden incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

12. Kural olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı bir sonuç güvencesi sağlamamakta, yargılama sürecinin adil olmasını sağlamaya yönelik bir dizi usul güvencesi sunmaktadır. Bu usul güvencelerinden biri de silahların eşitliği ilkesidir.

13. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi, uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116,

23/1/2014, § 18).

14. Yargılama makamları, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin usul kurallarına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Anayasa Mahkemesinin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını değerlendirmektir (Yüksel Hançer, § 19).

15. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ilkesi ışığında taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma, inceletme noktasında uygun imkânların tanınması ve tarafların yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsiz olma iddiaları da yargılamanın bütünü kapsamında değerlendirilecektir. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (Mustafa Kupal [1. B.], B. No: 2013/7727, 4/2/2016, §§ 50, 51, 52).

16. Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Somut olayda Mahkeme, davacı-karşı davalının dava konusu taşınmazın paydaşlarından olup mülkiyet hakkı sahibi olduğunu, başvurucunun dava tarihinden sonra mülkiyet sahibinin taşınmazından yararlanmaya ilişkin muvafakatine veya geçerli bir sözleşmesine dayanmadığını (bkz. § 6), bir başka ifade ile mülkiyet sahibi öncesinde taşınmazından yararlanılması için izin vermiş olsa da bu rızasını sonradan kaldırdığını kabul etmiştir. İstinaf Dairesi ise 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 724. maddesi uyarınca temliken tescil davasında malzeme sahibi başvurucunun diğer paydaşların bina yapmak üzere rızasını sağlamadan kendi malzemesi ile yapı yaptığından iyi niyetli olmadığını ve bu nedenle davada subjektif koşulun gerçekleşmediğini vurgulamıştır (bkz.§ 7).

18. Öte yandan Mahkemece yargılama sürecinde herhangi bir tanık dinlenmemiştir. Bir davanın hangi delillerle ispat edilebileceği, bir başka deyişle hangi davada tanık dinlenmesi gerektiği somut olayın koşullarına göre değerlendirilmelidir. Somut olaydaki yargı kararlarının gerekçeleri de dikkate alındığında, iddianın ispatında tanık beyanının belirleyici bir delil olmadığı, davanın taraflarının yargılamaya etkin katılımlarının sağlandığı ve usule ilişkin haklar bakımından farklı koşullara tabi tutulmadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucu; yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının mahkemece dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmamıştır.

19. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu, eksik inceleme sonucu haksız ve hukuka aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

22. Adil yargılanma hakkı, hukuk kuralının davanın başvurucu lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması derece mahkemelerinin takdirindedir. Bununla birlikte derece mahkemelerinin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 84).

23. Başvuruculara medeni haklarıyla ilgili uyuşmazlıklarda uygulanan hukuk kurallarının açıkça keyfî veya hakkın tesliminden kaçınacak (adaleti hiçe sayacak) biçimde yorumlanması usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getireceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilebilir. Zira bu hâlde, derece mahkemesinin yorumunun başvurucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayıp hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanması hukuk devleti ilkesini örseler. Özellikle hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlerin geniş yoruma tabi tutulması keyfîliğe ve bireylerin kendilerini hukuk karşısında güvensiz hissetmelerine yol açar (M.B., § 86).

24. Somut olayın koşullarında yargılamanın bütünü kapsamında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının öngörülemez olup olmadığı ve usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediği hususlarının irdelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

25. Mahkeme kararının gerekçesinde; asıl davada mülkiyet sahibinin, davanın öncesinde başvurucuya taşınmazdan yararlanılması için izin vermiş olsa da bu rızasını sonradan kaldırdığını belirterek müdahalenin meni davasını kabul etmiştir. Başvurucunun temliken tescil talebi de taşınmazın ifrazının mümkün olmadığı belirtilerek, şartları oluşmadığından reddedilmiştir (bkz. § 6). İstinaf Dairesi ise taşınmazın diğer paydaşlarının başvurucunun taşınmaza ev yapmasına muvafakatlerinin olmadığını, bu nedenle 4721 sayılı Kanun'un 724. maddesi uyarınca başvurucunun iyi niyetli olmadığından, temliken tescil davasının şartlarından olan subjektif koşulun gerçekleşmediği gerekçesi ile istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir (bkz. § 7).

26. Nihai yargılama makamı İstinaf Dairesinin gerekçesi dikkate alındığında; delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasının öngörülemez olmadığı, usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiğinin söylenemeyeceği görülmektedir. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HANNAN YILBAŞI (2)

B. No: 2022/109556 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/109556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HANNAN YILBAŞI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/109556)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Hannan YILBAŞI

Vekili : Av. Ekrem Bahadır MERCANTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; özel soruşturma usulüne uyulmaması ve kovuşturmanın görevli olmayan mahkemede yapılması nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde başvurucunun karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve mahkûmiyet kararında esas olarak suç oluşturmayan bazı eylemlere de dayanılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/12/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından 24/2/2011 tarihinde Danıştay üyeliğine atanan başvurucunun bu görevi 1/7/2016 tarihli ve 6723 sayılı Kanun'la 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'na eklenen geçici 27. madde kapsamında sona ermiştir.

7. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık); 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsü ile ilgili olarak örgüte üye olduğu değerlendirilen ve aralarında başvurucunun da bulunduğu Danıştay üyeleri hakkında cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye teşebbüs etme, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasını (FETÖ/PDY) kurma, anılan örgütü yönetme ve örgüte üye olma suçlarından dolayı 16/7/2016 tarihinde soruşturma başlatmıştır.

8. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 16/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu 19/7/2016 tarihinde Başsavcılıkta verdiği ifadesinde özetle paralel yapıya mensup kişilerle görüşmediğini, Danıştay üyesi seçilmeden önce kimseyle özel bir temas içinde olmadığını, HSYK seçimlerinde hiçbir grubun listesi için çalışmadığını ve FETÖ/PDY ile herhangi bir bağlantısının olmadığını beyan etmiştir.

9. Başvurucu, HSYK'nın 24/8/2016 tarihli kararı ile meslekten ihraç edilmiştir.

10. Devam eden soruşturma kapsamında başvurucuya ait GSM hattına ilişkin HTS kayıtları temin edilmiş ve yine başvurucunun örgütsel irtibatına ilişkin bilgi sahibi kişilerin beyanlarına başvurulmuştur. Başvurucu hakkında beyanda bulunan kişilerin ifadeleri özetle şu şekildedir:

i. H.E. başvurucunun örgütle irtibatlı olduğunu bildiği kişiler arasında olduğunu beyan etmiştir.

ii. H.S. başvurucunun üyesi olduğu Danıştay Dairesinde tetkik hâkimi olarak görev yaptığı dönemde başvurucuyla birlikte Y.Ç. ve M.G.nin cemaat mensubu olduğunu bildiğini belirtmiştir.

iii. V.B. Danıştay üye seçimi öncesinde HSYK üyesi B.E. ile görüştüğünde başvurucunun üye seçilmesinde sıkıntı olmadığını söylediğini ve başvurucunun 2011 yılında örgüt mensubu olduğu için üye seçildiğini, o dönemde başvurucunun sicilindeki bir hâkimin üye seçilmesinin olağan olmadığını, 2013 yılında İstanbul'da örgüte ait bir dershanede kendisinin de aralarında bulunduğu Danıştay üyelerinin gruplar hâlinde toplandıklarını, B.E.nin kendisine otuz yedi ve otuz sekiz bin sicillilerin üye seçileceğini söylediğini ifade etmiştir.

iv. U.S. Hatay İdare Mahkemesi başkanı olarak görev yaptığı dönemde Danıştay üyesi olan başvurucunun HSYK seçimlerinde A.B.yi desteklemesi konusunda kendisine uyarıda bulunduğunu, desteklememesi hâlinde ise İstanbul'a tayin edileceğini belirttiğini söylemiştir.

v. B.E. HSYK'da görev aldığını, Yargıtay ve Danıştaya yeni üye seçilmesiyle ilgili süreçte HSYK genel sekreteri M.K.nın evine gittiğini, evde T.G., İ.O. ve A.H.nin de olduğunu, idari yargıya geçildiğinde otuz yedi ve otuz sekiz bin sicilli üyelerden de isimlerin listeye alınmak

istendiğini ve FETÖ yapılanması içinde bulunanlar arasında başvurucunun da olduğunu beyan etmiştir.

vi. İ.O. Yargıtay ve Danıştaya yapılacak seçimlerden önce M.K.ya ait evde toplantı yaptıklarını, toplantıda B.E. ve T.G.nin de olduğunu, listeye seçilen kişilerin örgüt tarafından sevilen kişiler olduğunu, Danıştay üye seçiminde özellikle otuz yedi ve otuz sekiz bin sicilli hâkimlerin seçilmesinin istendiğini, başka bir zamanda ise B.Ç.nin evinde yapılan toplantıda Danıştay listesinin belirlendiğini, üye seçimiyle ilgili yapılan listelerin A.K.ya teslim edildiğini ve bu görüşmeler yapılırken başvurucunun FETÖ/PDY mensuplarının ısrarla seçilmesini istediği 37 bin sicilli kişilerden biri olduğunu belirtmiştir.

11. Başvurucunun kullandığı cep telefonuna ait HTS kayıtları çerçevesinde hazırlanan analiz raporunda FETÖ/PDY'nin sivil imamı olduğu gerekçesiyle hakkında işlem yapılan S.A. ile başvurucunun 30/8/2014 tarihinde aynı yerden baz sinyali verdikleri, hakkında benzer suçtan işlem yapılan birçok kişiyle irtibatının bulunduğu, örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan kurum ve derneklerle arama-aranma ve SMS gönderme şeklinde iletişim kaydının bulunduğu tespit edilmiştir.

12. Başsavcılık tarafından 25/10/2017 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben fezleke düzenlenmiştir. Fezlekede 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün FETÖ/PDY mensuplarınca yapıldığı, anılan örgütün emir ve talimatları doğrultusunda hareket ettikleri değerlendirilen yargı mensupları hakkında adli soruşturma yürütüldüğü, başvurucunun da silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işlediği iddia edilmiştir.

13. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 23/11/2017 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede ilk olarak FETÖ/PDY'nin kuruluşundan itibaren sürdürdüğü genel yapılanma hakkında bilgi verildikten sonra 2010 ve 2014 yıllarında yapılan HSYK seçimlerinde kendi mensuplarının desteklenmesini sağladığı açıklanmıştır. Başvurucuya isnat edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçunun ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren ve temadi eden suçlardan olduğu, temadinin ise ancak şüphelinin yakalanmasıyla kesildiği açıklanarak soruşturmanın 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Kanun'da öngörülen özel soruşturma usulüne göre değil genel hükümlere göre yürütüldüğü belirtilmiştir. Örgütün yargı yetkisini kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği eylemlere de yer verilen iddianamede başvurucuya yöneltilen suçlamanın dayandığı olgular;

i. FETÖ/PDY ile irtibatı nedeniyle meslekten çıkarılması,

ii. FETÖ/PDY'nin ısrarla Danıştay üyeliğine seçilmesini istediği otuz yedi bin sicillilerden biri olması,

iii. Tanıklar İ.O., V.B., H.E., H.S., U.S. ve B.E. tarafından başvurucunun örgütle irtibatlı olduğuna, HSYK seçimlerinde örgüt mensuplarını desteklediğine ve örgüt mensuplarınca Danıştay üyesi olarak seçildiğine yönelik beyanlarda bulunulması,

iv. HTS kayıtlarına göre örgütün sivil imamı S.A. ile aynı yerden baz sinyali verdiği ve örgütle iltisaklı kişi ve kurumlarla irtibatlı olması şeklinde açıklanmıştır.

14. 4/12/2017 tarihli kararla iddianamenin kabulüne karar verilmiş ve kovuşturma, Yargıtay 9. Ceza Dairesince (Ceza Dairesi) ilk derece olarak görülmeye başlanmıştır. Ceza Dairesi 7/12/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip tutanağında diğerlerinin yanı sıra iddianamenin başvurucuya tebliğine, ByLock kullanıcı kayıtları, Bank Asya hesabı

ile dernek ve sendika üyeliği gibi bir kısım araştırmaların yapılmasına ve tanık beyanlarının alınmasına karar verilmiştir.

15. Yargılama altı celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde başvurucuya ait Bank Asya hesabının bulunmadığı bildirilmiştir. Yine başvurucunun ByLock kullanıcı kaydının olmadığı ve başvurucuya ait mesaj içeriklerine rastlanmadığına yönelik tutanak dosyaya gönderilmiştir. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; savunmasında özetle suçüstü hâlinin şartlarının oluşmadığını, bu nedenle özel soruşturma usullerine uyulması gerektiğini, örgütle irtibatını gösteren hiçbir somut delil olmadığını, ceza infaz kurumundan çıkabilmek için verilen itiraf niteliğindeki tanık beyanlarını kabul etmediğini, kendisine yöneltilen terör örgütüne üye olma suçunun oluşmadığını ve suçlamaları kabul etmediğini ifade etmiştir. Danıştay üyesi seçildikten sonra örgütün toplantılarına katıldığına yönelik ifadenin doğru olmadığını beyan eden başvurucu, HSYK seçimleri konusunda da hiçbir eyleminin olmadığını belirtmiştir. Ceza Dairesi, soruşturma aşamasında beyanları alınan tanıklar İ.O., V.B., H.E., H.S., U.S., A.Ş. ve B.E.nin dinlenmesine yönelik işlem yapılması amacıyla celseyi ertelemiştir.

16. Celse arasında İstinabe Mahkemesi tarafından ifadesi alınan H.S. başvurucuyu görev yaptığı Danıştayda tetkik hâkimi olması nedeniyle tanıdığını, görev yaptıkları dönemde başvurucunun örgütsel bir eylemini görmediğini, soruşturma aşamasında başvurucunun örgütsel bağlantısının olabileceğini söylediğini ancak sehven örgütsel bağlantısını bildiği şeklinde geçtiğini beyan etmiştir. İstinabe Mahkemesi tarafından ifadesi alınan U.S. ise başvurucunun 2014 HSYK seçimleri öncesinde kendisini arayarak görüşmek istediğini söylemesi üzerine buluştukları kafede başvurucunun HSYK seçimlerinde A.B.yi desteklemesini istediğini, hatta bu kişiye oy vermemesi hâlinde İstanbul'a tayininin çıkacağını belirttiğini ifade etmiştir. Başvurucu, dosyaya sunduğu dilekçesiyle aleyhine verilen beyanları kabul etmediğini ve tanıkların yüz yüze dinlenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca H.Y.nin kendisiyle ilgili yürütülen soruşturmada verdiği başvurucu hakkındaki beyanları dosyaya gönderilmiştir.

17. İkinci celseye başvurucuyla birlikte tanıklar B.E., H.E., A.Ş. ve V.B. bizzat, tanık İ.O. ise Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla katılmıştır. Soruşturma aşamasında verdiği beyanlarının doğru olduğunu belirten İ.O. ifadesinde Danıştaya üye seçimi yapılacağı dönemde M.K.nın evinde yapılan görüşmelerde HSYK üyeleri A.B. ve R.Y.nin baskısıyla otuz yedi ve otuz sekiz bin sicilli hâkimlerin de üye olarak seçilmelerinin istendiğini, evde yapılan bu görüşmede seçilecek üyeler konusunda anlaşamadıklarını, ertesi gün B.E.nin, R.Y.nin evine gittiğini ve istedikleri üyelerin seçilmemesi hâlinde seçimleri kilitleyeceklerini söylediklerini, bunun üzerine otuz yedi bin sicilli hâkimlerin de üye olarak seçilmelerini kabul ettiklerini belirtmiştir. İ.O. ayrıca 2013 yılında gerçekleştirdikleri yemeğe üye olarak seçilen ancak örgütle bağlantısının olduğunu düşündükleri üyeleri davet etmediklerini beyan etmiştir. Huzurda dinlenen diğer tanık B.E. başvurucunun cemaatle bağlantısının olduğuna dair kanaate sahip olduğunu, 2011 yılında Danıştaya yapılacak seçimlerde M.K.nın evinde yapılan toplantıda HSYK üyeleri A.B. ve R.Y. tarafından seçilmesi istenen kişilerden birinin de başvurucu olduğunu, bu seçimden sonra seçilen kişilerin Danıştayda organize hareket ettiklerini belirtmiştir.

18. Anılan celsede dinlenen H.E. cemaatçi olarak ilk seçilen üyelerden olduğunu bildiği başvurucuya 17/25 Aralık döneminden sonra mesafeli davrandığını, Danıştay genel kurulunda yapılan oylamalarda cemaat üyelerinin ayrı tarafta oturduklarını belirtmiştir. Kendisinin Danıştay üyesi olduğu dönemde cemaatle bağlantısının bulunduğunu beyan eden

tanık V.B. ise başvurucuyla aynı dairede çalıştıklarını, ilk dönemlerde daire olarak başvurucuyla örgütün toplantılarına katıldıklarını, bu toplantılarda bir iki defa başvurucunun da olduğunu, sonra bu toplantıların lojman olarak devam ettiğini, toplantılarda himmet vermeye ilişkin önceki beyanlarının genel itibarıyla doğru olduğunu ifade etmiştir. Son olarak huzurda dinlenen tanık A.Ş. başvurucuyla staj yaptıkları dönemde Etlik'te bulunan yurtta cemaat toplantılarına katıldıklarını, 2004-2011 yılları arasında başvurucunun cemaatin içinde olduğunu, 2011 yılı Eylül ayında kendisinin cemaatten ayrıldığını söylemiştir. Başvurucuya İstinabe Mahkemesi tarafından dinlenen tanık U.S. ve H.S.nin beyanları duruşmada okunmuştur. Başvurucu, celse arasında verdiği dilekçesiyle daha önce bir kısım tanıkların huzurda dinlenmesi yönündeki talebinden yargılamanın uzamaması amacıyla vazgeçtiğini beyan etmiştir. Başvurucu, anılan tanık beyanlarının içeriğinin doğru olmadığını belirtmiştir. Ceza Dairesi, ikinci celseyi H.Y. ve U.S.nin dinlenmesi amacıyla ertelemiştir.

19. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012 yılında birçok Danıştay üyesinin İstanbul Anadolu yakasında bulunan örgüte ait dershanede konakladığına dair verilen beyanlar doğrultusunda düzenlenen 5/7/2018 tarihli HTS analizine ilişkin bilirkişi raporunu, başvurucuyla ilgili tespitlerin de yer alması nedeniyle üçüncü celse öncesinde dosyaya göndermiştir. Bilirkişi raporunda 19/7/2012-25/7/2012 tarihleri arasında otuzdan fazla Danıştay üyesinin kullanımında bulunan cep telefonu hattının İstanbul Anadolu yakasında baz sinyali verdiği, baz sinyali bulunmayan mobil hatlardan uçak modunda kullanılıp kapalı hâle getirilmiş olanların tespiti amacıyla ayrıca çalışma yapıldığı, baz sinyali verilerine göre başvurucunun 20/7/2012 tarihinde İstanbul Anadolu yakasına geldiği ve 21/7/2012-25/7/2012 tarihleri arasında Çamlıca/Ataşehir lokasyonundan baz sinyali verdiği, bu dönemde başvurucuya ait mobil hattın 24-18-12 saatlik aralıklarla tamamen kapalı hâle getirildiği değerlendirilmiştir.

20. Üçüncü celseye başvurucu ve tanık U.S. katılmıştır. U.S. önceki ifadelerinin doğru olduğunu ve başvurucunun HSYK seçimlerinde A.B. için kendisinden oy istediğini ve seçilemediği takdirde İstanbul'a tayin edileceğini söylediğini ifade etmiştir. Diğer taraftan 5/7/2018 tarihli HTS bilirkişi raporu, başvurucuya okunmuştur. Başvurucu, ailesinin ve akrabalarının yaşaması nedeniyle İstanbul'a gittiğini, bu tarihler arasında V.B.yle bir araya gelmediğini, örgüte ait dershanede kalmadığını beyan etmiştir. Anılan celse, H.Y.nin dinlenmesi amacıyla ertelenmiştir.

21. Celse arasında tanık H.Y.ye ulaşılamadığına dair tutanak dosyaya gönderilmiştir. Dördüncü celsede H.Y.nin dinlenmesinden vazgeçilmesine karar verilmiştir. Ayrıca Ö.Ç.nin 2014 HSYK seçimlerinde başvurucunun bağımsız adaylar A.B. ve HSYK üyesi R.Y.yle birlikte adliyede A.Ç.yi ziyaret ettiklerine dair beyanları okunmuştur. Dördüncü celse sonunda Ö.Ç.nin dinlenmesi için istinabe mahkemesine yazı yazılmasına karar verilmiştir. İstinabe Mahkemesi tarafından başvurucu müdafii huzurunda dinlenen Ö.Ç. başvurucunun daha kıdemli adaylara rağmen Danıştay üyesi seçilmesinin cemaat talimatını gösterdiğini, 2014 HSYK seçimlerinde başvurucunun bağımsız adayları destekleyen davranışlarının olduğunu, seçim döneminde aynı mahkemede birlikte çalıştığı A.Ç.yi ziyarete de geldiğini beyan etmiştir.

22. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından beşinci celse esas hakkında mütalaa sunulmuştur. Mütalaada 2012 yılında İstanbul Anadolu yakasında bulunan örgüte ait dershanede yapılan gizli organizasyona başvurucunun da katıldığı, tanık V.B.nin beyanlarının bu katılımı doğruladığı, HTS bilirkişi raporunda katılıma dair baz sinyali

tespitinin yapıldığı, dinlenen tanık beyanlarına göre başvurucunun örgütle irtibatlı olduğunun belirlendiği belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucunun savunma hazırlamak için süre istemesi nedeniyle celse ertelenmiştir. Başvurucu, sonraki celsede esas hakkındaki mütalaaya karşı yaptığı savunmasında özet olarak soruşturma usulünün kanuna aykırı yapıldığını, İstanbul'da V.B.yle görüşmediğini, örgütsel bir kampa katılmadığını, tanıkların örgütsel bağlantısına dair görgüye dayalı bir anlatımlarının olmadığını, Danıştay üyesi seçilmesinin mesleki yeterlilikle ilgili olduğunu, sohbet toplantılarına katılmadığını ve suçlamaların asılsız olduğunu ileri sürmüştür.

23. Ceza Dairesince başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşmak sureti ile 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına 13/3/2019 tarihinde karar verilmiştir.

24. Gerekçeli kararda silahlı terör örgütüne üye olma suçunun temadi eden suçlardan olduğu, FETÖ/PDY tarafından 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi eylemine refleks olarak örgüt üyesi yargı mensupları hakkında soruşturma başlatılmasının Danıştay Başkanlık Kurulunun 17/7/2016 tarihli kararına uygun olduğu ve darbe girişimine bağlı olarak ortada gecikmesinde sakınca bulunan hâlin de bulunduğu belirtilerek soruşturma izni alınmasını gerektiren durum olmadığı açıklanmıştır. Kovuşturma usulüne yönelik değerlendirmelere de yer verilen gerekçeli kararda başvurucunun üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunun görev suçu değil kişisel suçlardan olduğu, başvurucunun işlediği kişisel suçlar hakkında kovuşturma yapma yetkisinin 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 46. maddesine göre Ceza Dairesine ait olduğu belirtilmiştir. Ceza Dairesi ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2797 sayılı Kanun kapsamında teşkilatlandırılmış olması nedeniyle tabii hâkim ilkesine aykırı bir durumun da olmadığı açıklanan gerekçeli kararda, FETÖ/PDY'nin yargı teşkilatındaki görünümü ve silahlı terör örgütüne üye olma suçunun unsurları hakkında da değerlendirmelere yer verilmiştir. Son olarak FETÖ/PDY mensubu otuz Danıştay üyesinin motivasyon kazanmaları amacıyla örgüt liderinin yurt dışına çıkmadan önce kaldığı ve aynen muhafaza edilen İstanbul'da bulunan örgüte ait dershanede 2012 yılında gizli toplantı gerçekleştirdiklerinin ByLock mesajlarından ve tanık V.B.nin beyanlarından anlaşıldığı belirtilmiştir.

25. Gerekçeli kararın başvurucu hakkındaki delillerle ilgili yapılan değerlendirme sonrasında ulaşılan sonucun açıklandığı kısmı şu şekildedir:

"... Tüm yukarda açıklanan deliller ve mevzuat çerçevesinde; Dosyaya intikal etmiş bulunan ve CMK' nın 217. madde çerçevesinde celselerde delil olarak tartışılan tanık beyanlarına göre; sanığın [başvurucu] sicil ve kıdeminin seçilme yeterliliğinde olmamasına rağmen, yapı mensuplarının ısrarı ile Danıştay üyeliğine seçildiği, örgütün direktif ve taleplerini ilettiği sohbet toplantılarına katıldığı ve örgüt lehine mesleki seçim çalışmalarında görev aldığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan örgütün önem verdiği mahrem yapılanmalardan biri olan yargı yapılanmasına dâhil olan sanığın, örgüte aidiyeti çerçevesinde iki hususun öne çıktığı görülmektedir:

Bunlardan ilki, yargı yapılanmasının üst kolu olan Danıştay'a üye seçilmesi aşamasında, sanığın örgüt tarafından sahiplenilmesidir. Özellikle tanıklar [İ.O.] ve [B.E.nin] açık anlatımlarına göre, (mevzuat ve teamüllerin dışında) HSYK Genel Sekreterinin [M.K.nın] evinde yapılan toplantıda Danıştay'a seçilecek üyelerin belirlenmesi sırasında sanığın sicil ve kıdemi itibariyle uygun olmamasına rağmen, FETÖ/PDY üyesi kişiler tarafından üzerinde

ısrar edilen, listede ön plana çıkarılan kişilerden biri olduğudur. Dolayasıyla örgüt tarafından önemsenen sanığın, icra ettiği görevinin, daha üst makam olan Danıştay'daki mahrem yapı içerisinde devam ettirilmek istendiği görülmektedir.

İkinci husus da, bilirkişi raporuyla desteklenen [V.B.nin] ifadelerinde de beyan ettiği gibi, örgüt kurucusu Fetullah'ın, yurt dışına çıkmadan önce kaldığı İstanbul Çamlıca'da bulunan Fem Dershanelerindeki odası ile o sırada kullandığı ve aynen muhafaza edilen eşyalarının örgüt mensuplarınca ziyaret edilmesini de kapsayan gizli toplantıya sanığın da katılmasıdır. Bu toplantıda Fetullah'ın kitapları okunarak örgütün yurt dışındaki okulları ve diğer faliyetleri hakkında örgüt mensupları bilgilendirilmiştir.

Sanığın, örgüt tarafından HSYK eski Genel Sekreteri [M.K.nın] evinde, örgüt mensupları tarafından dayatılan listeden yüksek yargı üyeliğine seçilmesi, mahrem bir tavır sergilemek suretiyle devlet içerisine sızma emrini yerini getiren hiyerarşik yapı içerisinde hareket etmesi, sonraki aşamalarda da örgütsel faaliyetlerini devam ettirmesi, örgütün talimat ve talepleri doğrultusunda tanık beyanlarına da yansıdığı üzere örgüt lehine mesleki seçim çalışmalarında görev alması ve yukarıda açıklanan nedenlerle, TCK 314/2. madde kapsamında terör örgütü üyeliği suçunun sübut bulduğunun kabulü ile cezalandırılmasına karar verilmesi yolunda tam bir vicdani kanaat oluşmuştur.

Cezanın bireyselleştirme aşamasında, sanığın örgütün mahrem yapı içerisindeki konumu, yüksek yargıya yerleştirilenlerden biri olarak hiyerarşik yapıya aidiyeti, tedbir kurallarına riayeti, eylem tarzı, hukukçu kimliğine nazaran örgütsel yapılanmayı bilinçli şekilde tercihi gözetilerek, sübuta eren FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliği suçu nedeniyle cezanın tertibi sırasında alt sınırdan uzaklaşılması gerektiği kanaatine varılmıştır... "

26. Başvurucu; sunmuş olduğu temyiz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra yürütülen soruşturma ve kovuşturma usulünün kanuna aykırı olduğunu, 15/7/2016 tarihinden önce FETÖ/PDY'nin hukuken bulunmadığını, suç oluşturmayan eylemlerinin cezalandırılma gerekçesi yapıldığını, yargılamanın Ceza Dairesinde yapılmasının tabii hâkim ilkesine aykırı olduğunu, Ceza Dairesinde duruşmalara kıdemli üyenin başkanlık yapmadığını, etkin pişmanlık kapsamında verilen tanık beyanlarının delil olarak kabul edilemeyeceğini, tanık beyanlarının hatalı değerlendirildiğini ve suçun unsurlarının oluşmadığını ileri sürmüştür.

27. Başvurucunun temyiz başvurusunu değerlendiren Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Genel Kurul) tarafından 9/11/2022 tarihinde Ceza Dairesinin mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Genel Kurul kararında kovuşturma işlemlerini yürüten Ceza Dairesinin heyet oluşumuna, uygulanacak olan soruşturma ve kovuşturma usulüne, suçüstü hâlinin gerçekleşip gerçekleşmediğine, silahlı terör örgütünün hukuki nitelendirmesine ve mahkûmiyet kararında dayanılan delillere ilişkin ayrı ve açık değerlendirmelere yer verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Sanık [başvurucu] savunmalarında her ne kadar suçlamaları kabul etmemiş ise de dosya kapsamındaki tanık beyanları ile diğer bilgi ve belgelere göre; sanığın, örgüt mensubu olduğu belirtilen eski HSYK üyelerinin talebi ve desteğiyle Danıştay üyesi olarak seçildiği, tanıklar [B.E.] ve [İ.O.nun] girişimiyle 2013 yılında organize edilen ve örgüt mensubu olmayan Danıştay üyelerinin katıldığı toplantılara Danıştaydaki tavır ve ilişkileri sebebiyle çağrılmadığı, örgütsel mahiyetteki sohbet toplantılarına iştirak ettiği, tanıklardan eski Danıştay Üyesi [V.B.nin] savcılıkta alınan ifadesinde bahsettiği moral motivasyonlarının yükseltilmesi, örgüte bağlılığın kuvvetlendirilmesi ve örgütün nasıl örgütlenerek büyüyüp güçlendiğinin anlatılması amacıyla 20-24 Temmuz 2012 tarihleri arasında örgüt mensubu

Danıştay üyelerinin katılımıyla düzenlenen ve örgüt lideri Fetullah Gülen'in ülkeden ayrılmadan önce kaldığı hâliyle muhafaza edilen Altunizade/Çamlıca FEM Dershanesinin üst katındaki odasının da ziyaret edildiği örgütsel mahiyetteki Çamlıca İstanbul toplantısına katıldığının HTS baz kayıtlarına ilişkin 05.07.2018 tarihli bilirkişi raporundaki tespitlerden anlaşıldığı, 2014 yılında yapılan HSYK üyeliği seçiminde bağımsız adaylardan [A.B.ye] oy vermesini tanık [U.S.den] istediği belirlenmiş olmakla silahlı terör örgütünde örgüt üyeliğinden kaynaklanan hiyerarşi içerisinde hareket ederek örgütün Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm Anayasal kurumlarını ele geçirmeye yönelik nihâi amacına ulaşmak için bir süreç ve basamak olarak gördüğü yargısal mekanizmalara egemen olma faaliyetleri kapsamında Danıştay üyeliğine yerleştirildiği, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesine yönelik örgütsel motivasyonla hareket ederek örgüt adına faaliyetlerde bulunduğu, bu suretle FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğu ve böylelikle silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğine ilişkin dosya kapsamındaki delillere uygun kabulde isabetsizlik görülmemiştir.

Suç tarihi itibarıyla FETÖ/PDY'nin silahlı terör örgütü olduğuna ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararının bulunmaması, neticeyi bilerek ve isteyerek tipik hareketi gerçekleştiren sanığın kanuni yönden sorumlu tutulmasına engel teşkil etmeyecektir. Ayrıca örgüt piramidi içindeki konumu itibarıyla 'mahrem alan' yapılanmasında yer alması, sanığın eğitim düzeyi, yaptığı görev nedeniyle edindiği bilgi ve tecrübeleri ile örgütteki konumu itibarıyla bu oluşumun bir silahlı terör örgütü olduğunu ve amaçlarını bilebilecek durumda olduğu anlaşıldığından ve ayrıca bu yönde bir savunması da bulunmadığından sanık hakkında TCK'nın 30. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen hata hükmünün uygulanmamasına ilişkin kabul yasaya aykırı görülmemiştir."

28. Genel Kurul, iş yoğunluğu gözetilerek davaların makul sürede sonuçlandırılabilmesi için birden çok heyet oluşturulması nedeniyle 2797 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca daire başkanı tarafından görevlendirilen üyenin başkanlık yapmasının hukuka aykırı olmadığını açıklamıştır. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Suç tarihindeki görev ve statüleri gereğince ilk derece mahkemesi sıfatıyla Yargıtayın 9. Ceza Dairesinde yargılanmaları gereken sanıkların, Dairenin iş yoğunluğu gözetilerek davaların makul sürede sonuçlandırılabilmesi için birden çok heyet oluşabilecek sayıda Yargıtay üyesinin görevlendirildiği, Daire başkanının oluşan heyetlerin hepsine başkan olarak katılmasına fiili olarak imkân bulunmadığından Yargıtay Kanunu'nun 40. maddesindeki düzenleyici hüküm doğrultusunda kıdemli üyenin heyete başkanlık yapması yerine, Daire başkanı tarafından görevlendirilen üyenin oluşturulan heyete başkanlık görevini ifa ettiği, bu şekilde heyetin oluşumu ile ilgili düzenleyici işlemlere aykırılığın; heyet başkanının duruşmaları idaresindeki usule aykırılıklar nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığı ve bu şekilde hakkaniyete uygun olmayan yargılama yapıldığının taraflarca ileri sürülmemesi, esası etkileyen kararların duruşma heyeti tarafından oy birliğiyle alınmış olması, Yargıtay üyeliği deneyimine sahip hâkimlerin ara kararı veya hüküm kurulurken yapılan oylama sırasının diğer üyeleri etki altında bırakacağına ilişkin kabulün dayanaktan yoksun olup bu hususta somut olguların ortaya konulmaması karşısında, oluşan heyetçe yapılan işlemleri yoklukla batıl hâle getirmeyeceğinden CMK'nın 289. maddesi kapsamında mahkeme heyetinin oluşumunda hukuka aykırılıktan söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Somut dosyada yukarıda belirtilen oturumlarda heyet başkanlığını kıdemsiz üyenin yapmış olmasına taraflarca itiraz edilerek duruşmanın idaresi ve delillerin ikamesinde hukuka aykırı

davranıldığının ileri sürülmemesi, yargılamanın bir bütün olarak hakkaniyete aykırı yapıldığının kabulüne olanak bulunmadığı gibi, hükmün bu nedenle bozulmasının makul sürede davanın sonuçlandırılmasına engel oluşturacağı da gözetildiğinde, yasanın düzenleyici nitelikteki kuralına aykırı uygulama hükmün esasını etkileyecek nitelikte görülmediğinden hükmün bozulmasına yer olmadığına karar verilmiştir..."

29. Başvurucu hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma usulünün hukuka uygun olduğu kabul edilen Genel Kurul kararının ilgili kısmı ise şu şekildedir:

"... Danıştay üyelerine atılı kişisel suçun, suçüstü hâli bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, CMK'nın 161. maddesinin 8. fıkrasında yazılı suçlardan olması ya da 'ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâli' kapsamında işlenmesi durumunda, soruşturma ya da kovuşturma izinleri alınmasına gerek bulunmaksızın, dolayısıyla 2797 sayılı Kanun'da düzenlenen güvenceler uygulanmaksızın genel hükümlere göre soruşturma yürütülmesi gerekmektedir.

...

Dolayısıyla suç tarihinde 5271 sayılı CMK'nın 161. maddesinin 8. fıkrasında yazılı terör suçları yönünden yapılacak soruşturmalarda görev ya da kişisel suç olup olmadığına bakılmaksızın Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve HSK üyelerine yönelik kendi özel kanunlarına ilişkin özel bir koruma öngörülmemiştir. "

30. Genel Kurul, ayrıca etkin pişmanlık hükümlerinin kanunda failin cezasının kaldırılmasını veya cezada indirim yapılmasını öngören bir şahsi hâl olarak düzenlendiğinden örgütlü suçluluk kapsamında savunmasının alınması sırasında kişiye bu hükümlerin hatırlatılmasının kanuna aykırı bir vaat niteliğinde olmadığını da belirtmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Kanun Hükümleri

31. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin ulusal ve uluslararası hukuk kaynakları için bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 9-19; İlhami Aksu [2. B.], B. No: 2018/36918, 15/6/2022, §§ 20-22; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, §§ 64-70; Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 28-33.

32. Kanuni hâkim güvencesine ilişkin bir kısım ulusal hukuk kaynakları için bkz. Çetin Doğan (3) [GK], B. No: 2021/30714, 15/2/2023, §§ 85-90 ve Yıldırım Turan [GK], B. No: 2017/10536, 4/6/2020, §§ 27-68.

33. Gerekçeli karar hakkına ilişkin ulusal hukuk kaynakları için bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34; Cevat Temel Özkaynak [GK], B. No: 2021/32082, 26/1/2023, §§ 68, 73.

34. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kanuni hâkim güvencesi" başlıklı 37. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

35. Anayasa’nın “Mahkemelerin kuruluşu” başlıklı 142. maddesi şöyledir:

“Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla

düzenlenir.”

36. 2575 sayılı Kanun'un "Şahsi suçların kovuşturma usulü" başlıklı 82. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin şahsi suçlarının takibinde Yargıtay Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı ve üyelerinin şahsi suçlarının takibi ile ilgili hükümler uygulanır."

37. 2797 sayılı Kanun'un "Dairelerin görevleri" başlıklı 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasının kovuşturma işlemlerinin gerçekleştirildiği tarihte yürürlükte bulunan (f) bendi şöyledir:

"Yargıtayın ilk derece mahkemesi olarak bakmakla görevli olduğu davalarda, iş yoğunluğunun zorunlu kılması hâlinde Birinci Başkanlık Kurulu bir veya birden fazla daireyi sadece bu işlere bakmak amacıyla görevlendirebilir. Bu durumda, görevlendirilen dairenin bakmakta olduğu işler, bir sonraki takvim yılı beklenmeksizin Birinci Başkanlık Kurulu tarafından başka dairelere verilebilir."

38. 2797 sayılı Kanun'un "Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının görevleri" başlıklı 15. maddesinin temyiz incelemesinin gerçekleştirildiği tarihte yürürlükte bulunan (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"İlk derece mahkemesi olarak ilgili dairelerce verilen hükümlerin temyiz yoluyla incelemesini yapmak"

39. 2797 sayılı Kanun'un "Kişisel ve görevle ilgili suçlar" başlıklı 46. maddesinin kovuşturma aşamasında yürürlükte bulunan (1), (5) ve (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin görevleriyle ilgili veya kişisel suçlarından dolayı haklarında soruşturma yapılabilmesi Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlıdır. Ancak, ağır cezayı gerektiren suçüstü hâllerinin hazırlık ve ilk soruşturması genel hükümlere tabidir.

(5) Birinci Başkanlık Kurulu, incelediği evrakı eksik bulursa soruşturmayı yapan başkana tamamlattırır. Son soruşturmanın açılmasına gerek görmediği takdirde evrakın işlemden kaldırılmasına, aksi hâlde son soruşturmanın açılmasına karar verir ve görevle ilgili suçlarda Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda Yargıtay ilgili ceza dairesine tevdi olunmak üzere dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Evrakın işlemden kaldırılmasına dair verilen kararlar kesindir.

(6) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâlinde genel hükümlere göre yürütülen soruşturma sonucunda dosya, düzenlenen fezlekeyle birlikte Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi hâlinde talebi inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır."

B. Yargıtay Kararları

40. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/3/2025 tarihli ve E.2024/470, K.2025/147 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Daireleri arasındaki görev ilişkisinin, adli yargı ilk derece mahkemeleri arasında var olan ve kamu düzenine ilişkin bulunan görev ilişkisi niteliğinde olmayıp 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 6545 sayılı Kanun'la değişik 14. maddesinde yer alan 'hukuk daireleri ile ceza daireleri kendi aralarında iş bölümü esasına göre çalışır' şeklindeki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere idari nitelikte iş bölümü ilişkisi olduğu, ancak kamu düzenine ilişkin görev ve bu hususstaki uyuşmazlığın değerlendirilmesi açısından ilk derece yargılamasına konu dosyayı ele alan ve davaların birleştirilmesi hususunda farklı görüş bildiren Özel Dairelerin birbirinden farklı mahkemeler değil, istisnai hâllerde ilk derece yargılaması yapan 'Yargıtay', dolayısıyla tek mahkeme olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

...

Yargıtay Ceza Genel Kurulunda suç ayrımı yapılmaksızın tüm dairelerden gelen dosyaların karara bağlanmasına, derdest dosyaların çokluğu ve niteliğine, çalışma usulleri gereği önceden değişken tek heyet, sonradan ise sabit tek heyet hâlinde ve haftada en fazla 1-2 gün toplanabilmesine karşın, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin bir uzmanlık mahkemesi biçiminde faaliyet göstermesi, bu Dairenin dahi yargılamaların makul sürede tamamlanabilmesi için haftanın bir çok günü ve birden fazla heyetle toplanarak yargılama yapıyor olması, mevcut çalışma prensipleri ve suç tarihinden sonra ortaya çıkıp belirginleşen iş yoğunluğu da dikkate alındığında, kişisel suçları nedeniyle Yargıtayda yargılanacak kişilerin kovuşturma makamının Yargıtay Ceza Kurulu olarak belirlenmesi, bu Kurulun önceden istisnai görevi olarak öngörülen yargılama yapma yetkisini asli görevi hâline getireceği, bu nedenle hem derdest dosyaların hem de kovuşturma yapılmak üzere gelen dosyaların adil yargılanma hakkına uygun olarak makul sürede tamamlanmasının imkânsızlaşacağı, dolayısıyla kovuşturma yapma yetkisinin Yargıtay ilgili ceza dairesine devredilmesine dair düzenlemenin, salt Yargıtay Ceza Genel Kurulunca bu görevin yerine getirilmesindeki zorluk yerine adil yargılanma hakkının sağlanması ve davaların makul süre içinde sonuçlandırma gibi evrensel hukuk ilke ve kuralları açısından uluslararası üst normlardan kaynaklanan zorunluluğun gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu değişiklik üzerine kovuşturmanın Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılmasının usul ve kanuna uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır..."

41. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında terör örgütü üyeliği suçundan Yargıtay 9. Ceza Dairesince mahkûmiyetine karar verilen (eski) bir Danıştay üyesi hakkında temyiz incelemesi sonucunda verdiği 1/10/2019 tarihli ve E.2019/9.MD-460, K.2019/572 sayılı kararının suçun niteliğine ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı ilgili kısımları şöyledir:

"... Yargıtayın istikrar kazanan uygulamalarına göre; devletin güvenliğini, Anayasal düzeni ve bu düzenin işleyişini koruma amacıyla düzenlenen dava konusu suçun, herhangi bir kamu göreviyle bağlantılı ve görevden yararlanılarak işlenmesi zorunlu olmadığı gibi, 'özgü suç' niteliği taşımayan bu suç açısından failin memur olması suçun kurucu unsuru da değildir. Dolayısıyla sanığa atılı silahlı terör örgütü üyeliği suçunun kişisel suç niteliğinde olduğu açıktır.

Yine, sanığın müfettiş olduğu dönemde teftişle görevli olduğu bazı dosyalarda örgüt lehine karar verilmesi için hâkimlere baskı yaptığı, hukuka aykırı biçimde hem teftiş sonrası düzenlediği raporlarda hem de Danıştay Üyesi olarak görev yaptığı dönemde FETÖ/PDY silahlı terör örgütünü ilgilendiren bazı davalarda uyuşmazlığın örgüt lehine sonuçlandırılması amacıyla oy kullanmasının görev suçu kapsamında olduğu, dolayısıyla yargılamanın Anayasa Mahkemesince yapılması gerektiği ileri sürülse de; gerekçeli kararda bu hususların yalnızca sanığın örgütsel saikle hareket ettiğine, dolayısıyla kişisel suç niteliğindeki örgüt üyeliğine dair kastının ortaya konulması açısından değerlendirildiği ve genel olarak değinilen bu hususlardan, yalnızca sanığın örgütsel tavrını ve kastını ortaya koyan deliller olarak bahsedildiği, diğer yandan, sanık hakkında söz konusu eylem ve işlemlerinden dolayı görevi kötüye kullanma suçu gibi açıkça görevden kaynaklanan bir suçtan da kamu davası açılmadığı anlaşıldığından, sanığa atılı eylemin kişisel suç niteliğinde olduğu açıktır.

...

Gerçekten de, suç örgütü, suçun konusunu oluşturan kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği açısından başlı başına bir tehlike oluşturduğundan, suç için örgütlenme fiilleri bağımsız suç tipleri olarak düzenlenmiş olup bu tehlikelilik durumunu ilk kez meydana getiren kişiler örgütün kurucuları ve bu tehlikelilik hâlini yönlendiren kişiler de örgütün yöneticileri iken, örgütsel iradeye boyun eğerek bu tehlikeliliğin devamı ve somut eylemlere dönüştürülmesini sağlayan da örgütün üyeleridir. Dolayısıyla faillerin sürekli bir şekilde örgütsel iradenin emir ve talimatlarını yerine getirmeye hazır olmaları da örgütsel yapının mevcudiyeti yönünden son derece önemli olup ortaya çıkan tehlikeliliğe önemli bir katkı sağlamaktadır.

...

... faile atılı mütemadi suçun niteliği, suçun işlenme şekli ve geniş anlamda yakalama şartlarının her olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi koşuluyla, mütemadi suçlarda genel olarak failin o suça ilişkin devam eden icra hareketlerinin, bu hareketlerin meydana getirdiği hukuka aykırılığın devam ettiğinin, böylelikle o suçun işlenmekte olan bir suç olduğunun ve geniş anlamda yakalama sonucunda somut olayda dar anlamda suçüstü hâlinin var olabileceğinin kabulü gerekmektedir.

...

Gelinen noktada, dava konusu olayda sanık yönünden suçüstü hâlinin bulunup bulunmadığıyla ve bununla bağlantılı diğer hususlarla ilgisi bakımından, 15.07.2016 tarihli darbe teşebbüsünden sonra, FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olduğu iddiasıyla hakkında genel hükümlere göre soruşturma yürütülen ve Yargıtay 9. Ceza Dairesinde aynı suçtan kamu davası açılan Anayasa Mahkemesi eski Üyesi Alparslan Altan'ın, benzer olayda kendisi ve atılı suç yönünden suçüstü hâlinin bulunmadığına ve tutuklamanın bu yönüyle hukukî olmadığına dair yaptığı bireysel başvuru sonucunda İnsan Hakları Avrupa Mahkemesince (İHAM) verilen kararın da irdelenmesi gerekmektedir.

...

Sanık M.Ç.nin Danıştay Üyesi olarak görev yapmaktayken, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensupları tarafından 15.07.2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü sonrasında, kendisinin de bu örgüte üye olduğu iddiasıyla ve kişisel suç niteliğindeki bu suç açısından suçüstü hâlinin de varlığına dayalı olarak hakkında genel hükümlere göre soruşturma

yürütüldüğü ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame düzenlenerek hakkında Yargıtay 9. Ceza Dairesine kamu davası açıldığı olayda; itiraza konu uygulamanın, sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyesi olduğuna, bu örgütten ayrılmaya dair icrai bir davranışta bulunmadığına ve elde edilen mevcut deliller itibarıyla yetkili makamlarca sanığın cezai eylem niteliğindeki örgüt üyeliğine ilişkin fiilinin icrasına devam ettiği, böylelikle sanığa atılı suçun işlenmekte olduğu hususunda resmî makamlarca edinilen bilgi kapsamında gerçekleştirildiği,

Bununla birlikte, silahlı terör örgütü üyeliği/yöneticiliği suçunun mütemadi suç ve bu suçlar yönünden yakalama anına kadar suçüstü hâlinin söz konusu olduğunu kabul ederek Yargıtayın yargılayacağı kişilere atılı bu suçlarla ağır cezalık suçüstü hâlinde işlenen diğer kişisel suçların soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin 2797 sayılı Kanun'da değişiklik öngören ve sonradan aynen kanunlaşan hukuki düzenlemelerde, önceden beri 2797 ve 2575 sayılı Kanun'larda öngörülen hukuki teminatların istisnasını teşkil eden 'ağır cezalık suçüstü hâli' tabirinin, Yargıtayın yargılayacağı söz konusu kişilere atılı bu suçların da benzer nitelikte olduklarını ortaya koyacak ve bu suçları da kapsayacak şekilde yeniden kullanıldığı,

Diğer yandan, silahlı terör örgütü üyeliği suçundan genel hükümlere göre soruşturma yürütülmesinin usule uygun olduğunun, hem aralarında sanığın da bulunduğu benzer durumdaki yüksek yargı eski üyelerine yönelik Danıştay Başkanlık Kurulunun kararıyla, hem de sonradan yürürlüğe konulan ulusal hukuk düzenlemeleriyle de kabul edilerek mevcut uygulama sonrasında adli ve idari açıdan devam edecek diğer işlemler öngörüldüğü gibi, aynı zamanda itiraza konu uygulamanın, CMK'nın 161. maddesinin sekizinci fıkrasında hüküm altına alınan ve sanık hakkında öngörülen özel soruşturma usullerinin istisnasını teşkil eden düzenlemeyle de uyumlu olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; Danıştay meslek mensuplarının işledikleri suçlara dair özel soruşturma usullerinin uygulanmasını öngören 2575 sayılı Kanun'un 76. maddesiyle 2797 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin uygulanma koşullarının somut olayda oluşmadığı, dolayısıyla, dava konusu olayda sanık hakkında genel hükümlere göre soruşturma yürütülmesinin doğrudan doğruya iç hukuk düzenlemelerinin verdiği yetkinin kullanılması niteliğinde olduğu, kanunların genişletici ve keyfî olarak yorumlanmasından kaynaklanmadığı, bu hâliyle 'hukukun kalitesi' ilkesine de uygun olan uygulamanın hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

42. Benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27/3/2024 tarihli ve E.2024/93, K.2024/148; 13/3/2024 tarihli ve E.2023/392, K.2024/114 sayılı kararları.

43. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin Yargıtay kararları için bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-20; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022, § 46; Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

44. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

45. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânı olmadığını belirterek

adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca geçici olarak kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Özel Soruşturma Usulünün Uygulanmadığına İlişkin İddia Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

46. Başvurucu, hâkim olarak görev yapması nedeniyle kendisi hakkında yürütülecek soruşturma ve kovuşturmanın izne tabi olduğunu, suçüstü durumunun söz konusu olmamasına rağmen genel soruşturma usulünün uygulandığını, genel soruşturma usulüne ilişkin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161. maddesinin (8) numaralı fıkrasının hatalı yorumlandığını ve 2575 sayılı Kanun'un 76. maddesinde düzenlenen özel soruşturma ve kovuşturma usulünün uygulanmamasının kanuni hâkim güvencesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

47. Bakanlık görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

b. Değerlendirme

48. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak yasa ile kurulmuş bir mahkeme tarafından davanın dinlenilmesini isteme hakkından açıkça söz edilmiştir. Bu hak, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının da zımni bir unsuru olmakla beraber (AYM, E.2002/170, K.2004/54, 5/5/2004), yargılamayı yapan mahkemenin yasayla kurulması gerekliliği Anayasa’nın 37. maddesinde ayrı ve açık bir hükümle düzenlenmiştir. Ayrıca Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini belirten Anayasa’nın 142. maddesinin de kanuni hâkim güvencesinin değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır.

49. Başvurucunun özel soruşturma usulünün uygulanmamasıyla ilgili ileri sürdüğü şikâyetler adil yargılanma hakkı kapsamındaki kanuni hâkim güvencesi yönünden incelenmiştir.

50. Anayasa Mahkemesi, Yıldırım Turan ([GK], B. No: 2017/10536, 4/6/2020) kararında Yargıtay ve Danıştay (Yüksek Mahkeme) üyeleri yönünden yaptığı değerlendirmede öncelikle bu kişilerin kişisel suçları yönünden de olsa haklarında bir soruşturma yürütülmesi için ilgili Yüksek Mahkemenin kurulları tarafından bir karar verilmesi gerektiği ancak ağır cezalık suçüstü hâlinin bunun istisnasını oluşturduğu sonucuna varmıştır. Kararda Yüksek Mahkeme üyeleri bakımından tutuklama tedbirine konu olan silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak -ilgili Yargıtay kararlarına değinerek- bunun kişisel bir suç olduğu tespit edildikten sonra ağır cezalık suçüstü hâlinin bulunduğu ifade edilmiştir (Yıldırım Turan, § 106).

51. Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi, suçüstü hâli kavramı yönünden yaptığı incelemede ise -önceki kararlarındaki diğer Yüksek Mahkeme üyeleri gibi- başvurucunun darbe teşebbüsünün henüz savuşturulmakta olduğu, bu girişimin millî güvenlik ve kamu düzeni üzerinde oluşturduğu tehlikenin tüm ağırlığıyla devam ettiği bir sırada yakalanıp gözaltına

alındığına ve -sonrasında- tutuklandığına özellikle vurgu yapmış; soruşturma mercilerinin de tutuklama taleplerinde ve hâkimliklerin tutuklama kararlarında bunun altını çizdiğine dikkat çekmiştir (A.B. [GK], B. No: 2016/22702, 31/10/2019, § 91).

52. Buna göre 15 Temmuz darbe teşebbüsünden hemen sonra tutuklanan Yüksek Mahkeme üyeleri yönünden suçüstü hâlinin bulunduğu kabul edilirken temel hareket noktası bizzat darbe teşebbüsüdür. Anayasa Mahkemesi de dâhil olmak üzere Türk yargı makamları tarafından olgusal temellere dayalı olarak verilen çok sayıdaki kararda da ifade edildiği üzere FETÖ/PDY, darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmadır. Bu durumda darbe teşebbüsünün savuşturulmakta olduğu ve teşebbüs dolayısıyla devletin varlığı ve millî güvenlik üzerinde oluşan tehlikenin tüm ağırlığıyla devam ettiği bir dönemde teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile örgütsel nitelikte ilişkide olduğu değerlendirilen kişilerle ilgili olarak suçüstü hâlinin bulunduğunun kabul edilebileceğini söylemek temelsiz bir yaklaşım değildir (Yıldırım Turan, § 108).

53. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, darbe teşebbüsünden sonra tutuklanan Yüksek Mahkeme üyeleri dışındaki yargı mensupları yönünden mesleklerinden kaynaklanan güvencelerin tutuklamanın önünde kanuni bir engel teşkil edip etmediğini incelerken bu kişiler yönünden de tutuklamaya konu olan örgüt üyeliği suçunda ağır cezalık suçüstü hâlinin bulunduğunu değerlendirmiştir (bkz. Adem Türkel [2. B.], B. No: 2017/632, 23/1/2019, §§ 52-59).

54. Başvuru konusu olayda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile Ceza Dairesince silahlı terör örgütüne üye olma suçunun temadi eden suçlardan olduğu ve FETÖ/PDY tarafından 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi eylemine refleks olarak örgüt üyesi yargı mensupları hakkında soruşturmaya başlandığı açıklanmıştır. Bu doğrultuda yürütülen soruşturma usulünün Danıştay Başkanlık Kurulunun 17/7/2016 tarihli kararına uygun olduğu ve darbe girişimine bağlı olarak ortada gecikmesinde sakınca bulunan hâlin de bulunduğu belirtilerek soruşturma izni alınmasını gerektiren bir durumun olmadığı belirtilmiştir (bkz. § 24).

55. Genel Kurul kararında da 5271 sayılı Kanun'un 161. maddesinin (8) numaralı fıkrasında yer alan "Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316'ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır." şeklindeki düzenleme uyarınca anılan suçlar yönünden yapılacak soruşturmalarda görev ya da kişisel suç olup olmadığına bakılmaksızın Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerine yönelik kendi özel kanunlarına ilişkin özel bir koruma öngörülmediği kabul edilmiştir (bkz. § 29).

56. Gelinen noktada darbe teşebbüsüne bağlı olgular çerçevesinde kararlarda yapılan değerlendirmeler karşısında -Anayasa Mahkemesi kararlarında yer alan silahlı terör örgütü üyeliği suçu bakımından suçun temadi eden niteliği dolayısıyla ağır cezalık suçüstü hâlinin bulunduğu yönündeki yaklaşım (bkz. §§ 50-52) da dikkate alındığında- başvurucuya isnat edilen silahlı terör örgütü üyesi olma suçuna ilişkin suçüstü hâlinin bulunduğu yönünde soruşturma ve kovuşturma mercilerince yapılan değerlendirmelerin olgusal ve hukuki temelden yoksun ve keyfî olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir. Nitekim temyiz kanun yolu denetimiyle ilgili verilen kararlar da bu yöndedir (bkz. § 41). Sonuç olarak başvurucunun sanık olarak yargılandığı kamu davasının başlangıcı olan soruşturma, suçüstü hâliyle ilgili kanun hükümleri çerçevesinde belirlenen usul kurallarına göre yürütülmüş ve

sonuçlandırılmıştır. Bu nedenle anılan şikâyetle ilgili kanuni hâkim güvencesi ilkesine ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmamaktadır.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kovuşturma Merciine İlişkin İddia Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

58. Başvurucu; üzerine atılı suç hakkında olay tarihinde kovuşturma yapma yetki ve görevinin Yargıtay Ceza Genel Kuruluna ait olduğu hâlde Yargıtay 9. Ceza Dairesinde yargılandığını, olay tarihinden sonra Kanun Hükmünde Kararname ile 2797 sayılı Kanun'un 46. maddesinde yapılan değişikliğin geçmişe dönük olarak uygulanmasının kanuni hâkim güvencesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüştür.

59. Bakanlık görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

b. Değerlendirme

60. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun açıklanan iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında olan kanuni hâkim güvencesi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

61. Kanuni hâkim güvencesi, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsurudur (Tahir Gökatalay [2. B.], B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 77; AYM, E.2002/170, K.2004/54, 5/5/2004). Çünkü kanuni hâkim güvencesinin sağlanmadığı bir yargılamanın adil olduğundan söz edilemez (Ahmet Zeki Üçok (2) [2. B.], B. No: 2015/6777, 7/12/2016, § 53). Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin davasının kanunla kurulmuş bir mahkemede görülmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir (Mehmet Çelik (2) [1. B.], B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 57).

62. Anılan güvence, hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamayacağına dair Anayasa’nın 37. maddesinde de açıkça düzenlenmiştir (Ahmet Zeki Üçok (2), § 54). Kanuni hâkim güvencesi, sadece mahkemelerin yargı yetkisi içinde yer alan konuların belirlenmesini değil her bir mahkemenin kuruluşu ve yer bakımından yargı yetkisinin belirlenmesi de dâhil olmak üzere mahkemelerin organizasyonlarına ilişkin tüm düzenlemeleri ifade etmekte; mahkemelerin görev ve yetki alanlarının açık ve anlaşılır biçimde tespit edilmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tahir Gökatalay, § 80).

63. Kanuni hâkim güvencesi, yeni kurulan mahkemelerin veya kurulu bulunan mahkemelere yeni atanan hâkimlerin önceden işlenen suçlara ilişkin olarak hiçbir şekilde yargılama yapamayacakları biçiminde anlaşılamaz. Belirli bir olay, kişi veya toplulukla sınırlı olmamak kaydıyla yeni kurulan bir mahkemenin veya kurulu bulunan bir mahkemeye yeni atanan

hâkimin kurulma veya atanma tarihinden önce gerçekleşen uyuşmazlıklara bakmaları kanuni hâkim güvencesine aykırılık teşkil etmez. Aksi takdirde yer değiştirme esasına göre görev yapan hâkimlerin atandığı yerdeki derdest davalara bakmalarının tabii hâkim ilkesine aykırı görülmesi sonucu doğar ki anılan ilkenin bunu amaçladığı söylenemez (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/01/2015).

64. Bununla birlikte görev ve yetkiye ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere ilke olarak derece mahkemeleri önündeki davalara ilişkin hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Mustafa Kılıç [GK], B. No: 2019/35236, 18/5/2022, § 120). Bu bağlamda derece mahkemelerinin görev ve yetkiye ilişkin hukuk kuralları hakkındaki yorum ve uygulamalarının kanuni hâkim güvencesini ihlal ettiği sonucuna varılabilmesi ancak anılan yorum ve uygulamaların bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içerdiği durumlarda söz konusu olabilir.

65. Hâkimlerin görevleriyle ilgili ya da kişisel nitelikteki suçlarının kovuşturma usulleri ile mercileri Anayasa ve kanunlarda gösterilmiştir. Bu doğrultuda Danıştay üyelerinin hukuki durumları 2575 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Şahsi suçların kovuşturma usulünü düzenleyen 2575 sayılı Kanun'un 82. maddesinde Danıştay üyelerinin şahsi suçlarının takibinde Yargıtay Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı ve üyelerinin şahsi suçlarının takibiyle ilgili hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür (bkz. § 36). Kanunun atıf yaptığı hükümler ise 2797 sayılı Kanun'un 46. maddesinde yer almaktadır (bkz. § 39).

66. 6/1/2017 tarihli ve 29940 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 680 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (680 sayılı KHK) 5. maddesiyle 2797 sayılı Kanunun 46. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan “Yargıtay Ceza Genel Kuruluna” ibaresi “Yargıtay ilgili ceza dairesine” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin (6) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. 29/4/2017 tarihli ve 30052 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 690 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (690 sayılı KHK) 2. maddesiyle yapılan yeni düzenlemeye göre ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâlinde genel hükümlere göre yürütülen soruşturma sonucunda dosyanın düzenlenen fezlekeyle birlikte Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderileceği, iddianame hazırlanması hâlinde ise kovuşturmanın "Yargıtay ilgili ceza dairesince" yapılacağı hükme bağlanmıştır. 2797 sayılı Kanun'un 14. ve 46. maddelerinde yapılan değişiklikler üzerine toplanan Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca 11/7/2017 tarihinde anılan kovuşturma işlemlerini yürütmek üzere Yargıtay 9. Ceza Dairesinin görevlendirilmesine karar verilmiş ve bu karar 18/7/2017 tarihli ve 30127 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

67. İnceleme konusu olayda gerçekleşen suçüstü hâli kapsamında başvurucunun suç tarihi 16/7/2016 olarak gösterilen eylemi doğrultusunda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması amacıyla 23/11/2017 tarihli iddianame düzenlenmiştir. Ceza Dairesinin 4/12/2017 tarihli iddianamenin kabulü kararıyla birlikte kovuşturma aşamasına geçilmiştir (bkz. § 14). Başvurucunun mahkûmiyetine dair verilen 13/3/2019 tarihli karar ise 9/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir (bkz. § 27). Başvurucu, kendisine isnat edilen suçlarla ilgili kovuşturma yapma yetkisinin Genel Kurula ait olduğunu ileri sürmektedir.

68. 690 sayılı KHK ile yapılan 29/4/2017 tarihli değişiklik sonrasında başvurucunun da

aralarında bulunduğu Danıştay üyelerinin Genel Kurul yerine Ceza Dairesinde yargılanmalarına yönelik yasal düzenleme yapılmıştır. Başvurucu hakkında yürütülen kovuşturma, anılan düzenleme sonrasındaki 7/12/2017 tarihinde başlamış ve bu doğrultuda başvurucu Ceza Dairesinde yargılanmıştır. Yapılan yasal düzenlemeyle birlikte Ceza Dairesi, sadece darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmayla bağlantılı olduğu değerlendirilen Danıştay üyeleriyle ilgili uyuşmazlıklara bakmakla görevlendirilmemiştir. Ceza Dairesinin yetki ve görevi 2575 sayılı Kanun'un 82. maddesinin kapsamına giren tüm konuları içermektedir. Ayrıca Ceza Dairesi, belirli bir suçun işlenmesinden sonra buna ilişkin davayı görecek yargı yeri olarak oluşturulmadığı gibi kurulun göreve başlamasını müteakip yetkisi kapsamına giren tüm kovuşturmaları yürüttüğü de gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla kanuni hâkim güvencesine yönelik açık bir ihlal bulunmamaktadır.

69. Sonuç olarak başvuruya konu olayda başvurucu hakkındaki yargılama ilgili kanun hükümleri çerçevesinde daha önceden kurulmuş olan Ceza Dairesinde ve yine daha önceden belirlenmiş usul kurallarına göre yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır. Dolayısıyla somut olayda salt belli yargılamalar için sonradan kurulan bir mahkemece yargılama yapılması söz konusu değildir.

70. Açıklanan gerekçelerle kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

71. Başvurucu; iddialara yönelik savunma ve itirazlarının gerekçede tartışılmadığını, kararın büyük kısmının soyut ve genel ifadelerden oluştuğunu, karar gerekçesinde kendisiyle ilgili olmayan değerlendirmelere de yer verildiğini ve alt sınırdan uzaklaşma gerekçesinin açıklanmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

72. Bakanlık görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; Mahkemelerin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki yükümlülüğünün yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağı vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

73. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

74. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi ve 141. maddesinin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkını da güvence altına almaktadır. Öte yandan adil yargılanma hakkı, doğası gereği gerekçeli karar hakkını da içermektedir. Bu sebeple gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen

adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biridir (Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

75. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Mahkemelerin kararlarının davanın temeliyle ilgili olay, olgu ve hukuki sorunlar ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında ilgili ve yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri, §§ 31, 34).

76. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

77. İstinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Yasemin Ekşi, § 57). Ancak istinaf/temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların istinaf/temyiz mercilerince cevapsız bırakılması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

78. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak derece mahkemelerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi derece mahkemesi kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

79. Somut olayda Ceza Dairesince açıklanan gerekçeli karara göre başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işlediğine yönelik kabulün iki olguya dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Bunlar, örgüt üyesi olan başvurucunun sicil ve kıdeminin Danıştay üyeliğine seçilme yeterliliğinde olmamasına rağmen FETÖ/PDY mensuplarının ısrarları neticesinde Danıştay üyeliğine seçilmesi ve otuz Danıştay üyesiyle birlikte İstanbul'da bulunan örgüte ait dershanede gerçekleştirilen gizli toplantıya katılması olarak açıklanmıştır (bkz. § 25).

80. Kararda huzurda dinlenen tanıklar İ.O. ve B.E.nin örgütün yargı yapılanması içinde önemli göreve sahip oldukları belirtilerek anılan tanıkların, Danıştay üye seçimleri yapılmadan önce HSYK genel sekreteri M.K.nın evinde yapılan resmî olmayan ve örgütle irtibatlı kişilerin katıldığı toplantıda başvurucunun örgüt mensubu olarak Danıştaya üye seçilmesi için uğraş verilen kişilerden olduğuna ilişkin beyanları, başvurucunun örgütle irtibatına dayanak yapılmıştır. Benzer şekilde gerekçede tanık H.E.nin başvurucunun 17/25 Aralık döneminden sonra örgütle irtibatlı kişilerden olduğuna, tanık A.Ş.nin başvurucunun örgüt içinde yer aldığına ve yine tanık U.S.nin 2014 yılında yapılan HSYK seçimleri

öncesinde görüştüğü başvurucunun örgütün desteklediği A.B.ye oy vermesi yönünde kendisine baskı yaptığına ilişkin beyanları doğrultusunda başvurucunun örgütsel bağının bulunduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca tanık V.B.nin başvurucuyla aynı Dairede çalıştıkları dönemde örgütün gerçekleştirdiği toplantıya birlikte katıldıklarına ilişkin anlatımının da başvurucunun örgütsel hiyerarşi içinde bulunduğunu gösterdiği açıklanmıştır.

81. Kararda ayrıca örgüt liderinin yurt dışına çıkmadan önce kaldığı İstanbul Anadolu yakasında bulunan ve eski hâliyle muhafaza edildiği belirtilen dershane odasının örgütsel bir değerinin olduğu açıklanmıştır. Tanık V.B.nin İstanbul'da yapılan toplantıya sadece örgüt mensubu Danıştay üyelerinin katıldığına dair beyanlarına da yer verilen gerekçeli kararda tanığın beyanlarıyla uyumlu şekilde başvurucunun kullanımında olduğu tespit edilen telefon hattının da belirtilen tarihlerde aynı lokasyondan baz sinyali verdiğine ilişkin bilirkişi raporuna vurgu yapılmıştır.

82. Sonuç olarak mahkûmiyet kararında uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazların ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılandığı, kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

83. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ç. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

84. Başvurucu; işlendiği tarihte suç olarak kabul edilmeyen fiillere dayanılarak cezalandırılmasının hukuka aykırı olduğunu, örgüt üyeliği suçunun unsurlarının oluşmadığını, mesleki faaliyetlerinin ve üyelik seçimine ilişkin yargısal süreçlerin cezai yaptırımla neticelendirildiğini, tanık beyanlarının ve HTS kayıtlarının örgüt üyeliği suçunun işlendiğini göstermeye yeterli delil kabul edilemeyeceğini belirtmek suretiyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

85. Bakanlık görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği, üst düzeyde bulunan örgüt mensuplarının örgütün niteliklerini, amaç ve yöntemlerini bildiğinin, suç işlemek saiki ile hareket ettiğinin, ayrıca örgüte katılma iradesinin devamlılık arz ettiğinin kabul edilmesi gerektiği, örgüt üyesinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olmasının gerekmediği, başvurucuya isnat edilen terör örgütü üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesinin ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışında olduğu açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

86. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun açıklanan iddiaları, suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

87. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir (AYM, E.2019/9, K.2019/27,

11/4/2019, § 13). Anayasa'nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suç ve cezaların kanuniliği ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62).

88. Anayasa Mahkemesi de önüne gelen birçok başvuruda FETÖ/PDY'ye üyelik suçu bağlamında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kapsam ve içeriğini incelemiş, ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, §§ 26-52; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 44-64; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, §§ 44-58).

89. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik şikâyetleri kapsayan başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meselenin başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, başvurucunun örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40; Hasan Sarıcı, § 33).

90. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarihin verilmesi yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesiyle hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Yahya Turgut, § 53; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

91. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirildiği tespit edilen örgütsel faaliyetlerin varlığının ortaya konulması suretiyle örgütün nihai amacının bilindiği sonucuna varılan durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine de karar vermiştir (Yahya Turgut, §§ 57-59).

92. Başvuruya konu mahkûmiyet hükmünün kanuni dayanağı 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesidir. Yargı mercilerine göre bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş yasa dışı bir yapı olabileceği gibi yasal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan suç örgütüne hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı).

93. Ceza Dairesi; silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin mahkûmiyet gerekçesinde

başvurucunun örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer alan mahrem kişilerden olduğunu, örgüt listesinden yüksek yargıya sızdırıldığını ve Danıştay üyesi seçildikten sonra da örgütün grup toplantılarında yer alarak örgüt adına hareket ettiğini kabul etmiştir (bkz. § 25). Anılan kabul, tanık beyanlarıyla birlikte HTS kayıtları doğrultusunda düzenlenen bilirkişi raporuna dayandırılmıştır. Başvurucu ise terör örgütü üyeliğiyle ilgili hakkında yapılan yargısal yorumların bu suçun özüyle bağdaşmadığını ve öngörülebilir olmadığını, ayrıca mahkûmiyetinde suç oluşturmayan eylemlere dayanıldığını iddia etmiştir (bkz. §§ 8, 15). Somut olayda tanıklar İ.O. ve B.E.nin, HSYK genel sekreteri M.K.nın evinde yapılan ve örgüt üyelerinin katıldığı toplantıda başvurucunun mevzuat ve teamüllerin dışına çıkılarak Danıştay üyesi yapılması için ısrar edilen FETÖ/PDY üyesi kişiler arasında yer aldığına yönelik beyanları, örgütsel ilişkinin varlığı bakımından önemli ağırlıkta delil kabul edilmiştir. Öte yandan tanık V.B.nin başvurucunun Danıştay üyesi seçildikten sonra örgütsel toplantılara katıldığına ve tanık U.S.nin 2014 yılında yapılan HSYK seçimlerinde başvurucunun örgütün desteklediği A.B.ye oy verilmesini istediğine yönelik beyanları doğrultusunda örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varılmış ve aksi yöndeki savunmalara itibar edilmemiştir.

94. Böylelikle Ceza Dairesinin dosya kapsamındaki tüm delilleri bir bütün olarak değerlendirmek suretiyle oluşturduğu kabulün somut olayın koşullarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Nitekim Ceza Dairesi, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve bu yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir. Ceza Dairesinin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan Ceza Dairesi ve Genel Kurul, atılı suçun unsurlarını netleştirirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen göstermiştir. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun temelsiz olduğu söylenemez.

95. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

96. Başvurucunun haksız olarak yargılanmasına bağlı olarak maaş ve diğer sosyal haklarını almasının engellenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi ([1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik, kamu görevlilerinin gözaltı ve tutukluluk sürecindeki eylemleri nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38, 39) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Fırat İşgören ([1. B.], B. No: 2014/6425,

17/11/2016, § 34) kararı doğrultusunda süre aşımı, soruşturma evresinde gizlilik kararı alınması sonucunda dosya içeriğine erişilememesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi, internet trafik bilgilerinin ve HTS kayıtlarının mevzuatta belirlenen süreden fazla tutulduğu gerekçesiyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Ertan Erçıktı (3) ([1. B.], B. No: 2018/14040, 30/6/2021) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi, sosyal güvenlik kayıtlarında KHK ile ihraç edildiğine dair kodlama yapılması nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Bayram Gök ([2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 20-24) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

97. Başvurucunun müdafii ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapılmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, temyiz incelemesinin duruşma açılmaksızın yapılması nedeniyle aleni yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Feyyaz Bayram ([2. B.], B. No: 2014/7822, 16/11/2016, §§ 84-86) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, benzer eylemler nedeniyle başkaca kişiler hakkında soruşturma yapılmazken kendisinin mahkûm edilmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, delillerin toplanmaması, bir kısım taleplerinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, tanıkların dinlenmesine yönelik talebinin kabul edilmemesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunun açıklanmadığı dikkate alınarak Muhammet Fatih Berber ([2. B.], B. No: 2018/13628, 11/5/2022, § 54) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasının Erol Aydeğer ([1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, aynı isnatlara dayalı olarak hem ceza verilmesi hem de kamu görevinden ihraç edilmesi nedeniyle aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkının ihlal edildiği iddiasının Adnan Şen (aynı kararda bkz. § 175) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin GEÇİCİ OLARAK KABULÜNE,

B. 1. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL

EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 664,10 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİMAY KOZMETİK GIDA TURİZM TAŞIMACILIK VE İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2023/841 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİMAY KOZMETİK GIDA TURİZM TAŞIMACILIK VE İNŞAAT TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/841)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Simay Kozmetik Gıda Turizm Taşımacılık ve İnşaat Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Habip AKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hâkimin reddi dilekçesinde kullanılan bazı ifadeler nedeniyle davacı Şirket aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, tüzel kişi olup başvuruya konu olayların yaşandığı süreçte Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Asliye Ticaret Mahkemesi) konkordato talep eden konumundadır.

A. Asliye Ticaret Mahkemesinde Hâkimin Reddi Süreci

3. Başvurucunun konkordato ilan etmesinin ardından vekili Habip Aktaş, Asliye Ticaret Mahkemesi önünde süreci takip etmiştir. Asliye Ticaret Mahkemesi, konkordato süreciyle ilgili olarak E.K., D.A. ve K.D.nin konkordato komiseri olarak atanmasına karar vermiştir.

4. Bunun üzerine başvurucu vekili 4/3/2021 tarihinde Asliye Ticaret Mahkemesi heyetinin tarafsız olmadığı gerekçesiyle hâkimin reddi dilekçesi vermiştir. Hâkimlerin reddine ilişkin dilekçede başvurucu vekili şu iddiaları ileri sürmüştür:

"1)Müvekkil hakkında görülen konkordato yargılaması kapsamında, 24/02/2021 tarihinde müvekkil yararına 1 yıl konkordato kesin mühlet kararı verilmiştir. Müvekkil hakkında verilen kesin mühlet ara kararı ve devamında yapılan uygulamalar konkordato amacına aykırılık teşkil etmekle birlikte hâkimin tarafsızlığını önemli düzeyde şüpheye düşürmüştür.

...

Ayrıca, 24/02/2021 tarihinde verilen konkordato kesin mühlet kararında konkordato müessesesinin amacına tamamen ters düşen mahiyette ara karar tanzim edilerek, tarafımızca bir yıllık konkordato komiser ücretleri 144.000,00-TL miktarın 2 haftalık kesin süre içerisinde yatırılmasına, yatırılmadığı takdirde ise konkordato talebinin usulden reddedileceği yönünde hüküm kurulmuştur. Söz konusu ara karar hükmünün, konkordato müessesi ile amaçlanan faydanın sağlanmasına yönelik değil, konkordato komiserlerini zengin etme amacına yönelik olarak düzenlendiği aşikârdır.

3) Karma (vade ve tenzilat) konkordato türünden farklı olarak, malvarlığı terki suretiyle konkordatoya geçilmiş ve bir komiserin fevkalade yeterli olacağı açık olmasına rağmen, aralarında [K.D.]da bulunan üç konkordato komiseri görevlendirilmesindeki amaçlanan fayda anlaşılamamıştır. Müvekkilin konkordato olanağından faydalanmasından ziyade, komiserlerin zenginleştirilmesi amacı taşıyan bu tutarsız uygulama, Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından, [K.D.]nun komiser olarak görevlendirildiği diğer konkordato dosyalarından da anlaşılabilmektedir.

Konkordato Komiseri [K.D.]'a Konkordato dosyalarına bakmakla yetkili Ankara 1,2,3 Asliye ticaret mahkemeleri tarafından toplam 17 (onyedi) dosyada görev verilmiştir. Özellikle reddi hakim talebinde bulunduğumuz Ankara 1.Asliye ticaret mahkemesi tarafından 11 (onbir) dosyada görev verilmiştir. (EK-1 Görev aldığı dosyaların listesi)

4-Bilirkişi listesinde [K.D.] vasıflarına sahip başka mali müşavir bilirkişi bulunmamakta mıdır?

5- 2018- 2021 yılları arasında 17 dosyada görev alan adeta milli konkordato komiserimiz haline gelen [K.D.]'nun Ankara 1.Asliye ticaret mahkemesi heyeti arasında bir akrabalık ilişkisi veya heyet ile arkadaşlık ilşkileri var mıdır?

6- Reddi hakim talebinde bulunduğumuz Ankara 1. Asliye ticaret mahkemesi heyetinin 11 dosyada milli konkordato komiserimiz [K.D.]'na görev vermesinde heyet ile ilgili komiser arasında herhangi bir menfaat ilişkisi söz konusu mudur?

7- Ülkenin en gözde üniversitelerinin bulunduğu Ankara'da onlarca öğretim üyesi ve bilirkişi listesin de onlarca sıra bekleyen mali müşavir varken ilgili mahkeme'nin [K.D.]'nda gördüğü üstün meziyet nedir?

8- İlgili konkordato dosyasında tarafımızca açıkça şirketin faaliyetlerine devam edemediği, şirketin borçlarını ancak mallarının satılması halinde ödeyebileceği açıkça beyan edilmiştir. İlgili dosyada 1 (bir) komiserin yeterli olacağı kuşkusuz ortadayken 3 komiserin dosyada tutulması mahkemenin ilgili komiserlerle menfaat ilişkisi olduğunu düşündürmektedir.

9- Konkordato talep eden şirket 30 yıllık emeğini, kazanımını borçlarını ödeyebilmek adına satılarak ve alacaklıların alacağına kavuşmasını amaçlarken ilgili mahkemenin tek düşüncesi komiserlere nasıl fayda sağlarım olması hukuka uygun olmadığı gibi ahlaka da uygun değildir.

8- Ankara 1. Asliye ticaret mahkemesi komiserlere menfaat sağlama düşüncesiyle gerekli olmayan komiser görevlendirmeleri, komiserlere takdir edilen fahiş ücretlerle bir çok şirketi iflasa sürüklemiş sürüklemeye de devam etmektedir.

Hem ilgili dosyanın vekili sıfatıyla, hem de Ankara barosu icra hukuku kurulu başkanı olmam sebebiyle gerekli olmadığı halde aynı komiserlere fayda sağlamak amacıyla yapılan bu görevlendirmeler hakkından HSK şikayeti ve adalet komisyonuna ilgili şikayetler tarafımızca yapılmıştır. Baro nezdinde de takip edilmesi için Ankara Barosuna da başvuru yapılmıştır."

5. Bunun üzerine Asliye Ticaret Mahkemesi, dilekçede geçen iddialar ve ithamlar nedeniyle başvurucu vekili hakkında 4/3/2021 tarihli ara kararıyla hem Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuş hem de Baro Başkanlığına disiplin soruşturması için bildirimde bulunmuştur.

6. Akabinde konkordato komiseri olarak atanan K.D. de Asliye Ticaret Mahkemesine 10/3/2021 tarihinde verdiği dilekçeyle kendisine yönelik ithamları nedeniyle başvurucu vekili hakkında suç duyurusunda bulunduğunu belirtmiş ve ayrıca komiserlik görevinden de çekilmek istediğini belirtir bir dilekçe sunmuştur. Asliye Ticaret Mahkemesi bu talebi uygun görmüş ve K.D.nin komiserlikten çekilmesini kabul ederek yerine başka birini atamıştır.

B. Başvuruya Konu Hukuk Davası

7. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından başvurucu vekilinin reddi hâkim dilekçesinde kullandığı ifadeler nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği, haklarında gerçek dışı isnatlarda bulunulduğu ve savunma dokunulmazlığı sınırlarının aşıldığı iddiasıyla 8/3/2021 tarihinde başvurucu ve vekili hakkında manevi tazminat davası açılmıştır.

8. Başvurucu, açılan manevi tazminat davasına yönelik olarak Asliye Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) hakkındaki iddialar ile ilgili olarak 7/4/2021 tarihli cevap dilekçesini sunmuştur. Başvurucu, dilekçesinde vekilinin Asliye Ticaret Mahkemesinde hâkimin reddine ilişkin dilekçede temel olarak savunma sınırlarını aşmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Asliye Ticaret Mahkemesi heyeti tarafından atanan konkordato komiserleri hakkında daha önce Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararı referans göstermiştir. Söz konusu karar içeriğinde; konkordato komiserleriyle ilgili olarak "İşini sorumluluk bilinci ve özenle yapmak zorunda olan komiserlerin yukarıdan beri açıklanan gecikmeleri ve raporlarındaki yetersizlik 30.01.2019 gün ve 30671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Konkordato Komiserliği ve Alacaklar Kuruluna Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin 4 numaralı fıkrasına temas etmektedir. Atanan komiserler hakkında sözü edilen düzenleme uyarınca işlem yapılması gerekir." şeklinde tespitlere yer verildiğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, konkordato komiseri olarak atanan E.K.nin, hâkim M.E.D.nin kardeşi olan B.F.D.nin bürosunda çalıştığını ve aynı hâkimin E.K. ile arasında araç alım satım işlemi olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, dilekçesinde ayrıca 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun 290. maddesinin 5. fıkrası uyarınca bir kişinin eş zamanlı olarak beşten fazla dosyaya komiser atanamayacağını belirterek K.D.nin 11 ayrı dosya olmak üzere 17 dosyada komiser veya kayyumluk görevi yaptığını ileri sürmüştür. Başvurucu son olarak, Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu Başkanlığı Konkordato Komiser Listesi'nde 600'e yakın konkordato komiseri olmasına rağmen söz konusu kişilerin seçilmesinin ve haklarında görevleri nedeniyle fahiş ücretler takdir edilmesinin Asliye Ticaret Mahkemesinin tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürdüğünü belirtmiştir.

9. Mahkeme, başvurucunun talebi doğrultusunda 23/8/2021 tarihinde Adalet Komisyon Başkanlığına ve Bilirkişi Bölge Kurulu Başkanlığına yazdığı bir müzekkere ile söz konusu konkordato komiserlerine kaç dosyanın tevdi edildiğine ilişkin bilgi ve belge talebinde bulunmuştur. Yine Mahkeme 26/8/2021 tarihinde davacılardan M.E.D.nin kardeşi olan B.F.D.nin konkordato komiseri olarak atanan E.K. ile olan iş ilişkisinin tespiti amacıyla ilgili hukuk bürosuna bir yazı göndermiştir.

10. Adalet Komisyon Başkanlığından talep edilen belgeler 20/9/2021 ve 27/10/2021 tarihli yazılar ile dava dosyasına derç edilmiştir.

11. Mahkeme 19/10/2021 tarihli ilk duruşmasında, başvurucunun iddialarına konu ettiği davacı M.E.D.ye ait aracın devrine ilişkin kayıtların getirtilmesine de karar vermiştir. Öte yandan başvurucunun davacılara, konkordato komiseri olarak atanan E.K.ye; davacı M.E.D.nin kardeşi B.F.D.nin bürosunda çalışıp çalışmadığının sorulması yönündeki talebini reddetmiştir. Zira Mahkeme manevi tazminatın E.K. ile ilgisi olmadığına karar vermiştir.

12. Mahkemenin 15/11/2021 tarihli ara kararı duruşmasında, dava dilekçesi ve hâkimin reddi dilekçelerindeki iddiaların davacılar ile K.D. arasında olduğu bu nedenle diğer atanan konkordato komiserleriyle ilgili davacılar arasında herhangi bir menfaat ilişkisi bulunduğuna dair iddia ileri sürülmediği belirtilmiştir. Bu nedenle, B.F.D.nin manevi tazminat davası dışında olması nedeniyle avukatlık bürosuna gönderilen 26/8/2021 tarihli müzekkerenin işlemsiz iadesine ve yine B.F.D. ve E.K.nin tanık olarak dinlenmesi talebinin reddine karar verilmiştir.

13. Davacı M.E.D.ye ait aracın devrine ilişkin kayıtlar 3/1/2022 tarihinde dava dosyasına eklenmiştir.

14. İlk derece mahkemesi, manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne karar vermiş ve her bir davacı için ayrı ayrı başvurucuyu ve vekilini 10.000 TL manevi tazminat ödemeye mahkûm etmiştir. Mahkeme gerekçesinde şu hususları belirtmiştir:

"...şeklinde ifadelerin bulunduğu, bu ifadelerde mahkeme heyetinin bilirkişilere gereksiz yere para kazandırmayı amaçladığı, mahkeme heyeti ile konkordato komiserlerinden [K.D.] arasında menfaat ilişkisi olduğunun beyan edildiği anlaşılmıştır.

Dosya incelendiğinde; davacıların, yargıçlık görevini yaparken bilirkişiye maddi kazanç sağladığı ve konkordato komiseri ile aralarında menfaat ilişkisinin olduğu iddiasının kişisel itibarlarını zedeler nitelikte olup, bu iddianın hak arama özgürlüğü veya ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesinin yasal düzenlemeler ve Anayasal içtihatlar da dikkate alınarak mümkün olmadığı anlaşılmış, diğer taraftan davacıların manevi tazminat talebinin, hakimin reddi dilekçesinin yalnızca bilirkişi [K.D.] ile ilgili kısmına hasredilmiş olduğu dikkate alınmakla diğer bilirkişilere ilişkin delillerin dosya içerisine alınmasına dair davalı yan taleplerinin reddi üzerine mahkememiz dosyasında reddi hakim talebinde bulunulmuş, bu talep Ankara BAM 13. HD'nin 2022/617 e, 2022/512 sayılı kararı ile reddolunmuştur.

Türk Medeni Kanununun 24. maddesi 'Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.' hükmü ve Türk Borçlar Kanunu 58/1. maddesi 'Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.' hükümleri birlikte değerlendirildiğinde manevi

tazminatın cezalandırma amacı gütmeyip, manevi kayba neden olan fiilin haksızlığını belirleyecek şekilde olması gerektiği hususları dikkate alınmakla davanın kısmen kabulü ile her bir davacı için 10.000,00'er TL manevi tazminatın 08/03/2021 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizle davalılardan müştereken müteselsilen tahsili ile davacılara ödenmesi ile fazlaya ilişkin talebin reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir."

15. İlk derece mahkemesi kararının istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi 2/11/2022 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin reddine ancak davacılar tarafından yargılama giderleri açısından yapılan istinaf talebinin kabulüne karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi yeniden kurduğu hükümde de her bir davacı için 10.000 TL manevi tazminatın başvurucu ve vekilince ödenmesine kesin olarak karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararında şu hususları belirtmiştir:

"Hak arama özgürlüğü, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen ve korunan özgürlüklerdendir. Herkesin yargı mercileri önünde iddiada bulunma, savunma yapma özgürlüğü vardır. Ancak bu haklar kullanılırken amacı içinde kullanmalı ve sınırları aşılmamalıdır. Bir davanın açılması veya görüşülmesi sırasında verilen dilekçelerde kullanılan sözler kişisel hakları zedeleyici nitelikte bulunsa bile, iddia ve savunma sınırları aşılmış olmadıkça TBK 58. maddesi kapsamına giren bir haksız eylem olarak nitelendirilemez. İddia ve savunmanın dışında kalan ve bunlarla ilgisi bulunmayan ve hakaret içeren sözler bu kuralın dışında kalır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında ve dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden, davacıların Ankara 1. Ticaret Mahkemesi heyetinde başkan ve üye hâkimler oldukları, mahkemede görülen dava sırasında konkordato talebinde bulunan davalı şirket vekili Avukat Habip Aktaş'ın redd-i hakim talepli dilekçe ibraz ettiği, davacıların bu dilekçede geçen:

'... -Mal varlığının terki suretiyle konkordato taleplerinde, asıl olan alacaklılar kurulunun oluşturmasıdır. Komiser atanması, takdire kalmıştır, ifadesini kullanmaktadır. Bu hukuki görüşe katılmak mümkün değildir.-

- Davalı "...ara karar hükmünün konkartado müessesi ile amaçlanan faydanın sağlanmasına yönelik değil, konkordato komiserlerini zengin etmek amacına yönelik olarak düzenlendiği aşikardır"

- [K.D.]'nun komiser olarak atandığı diğer konkordota dosyalarında da görülmektedir

- üniversitelerde öğretim üyeleri varken [K.D.]'nun meziyeti nedir ki hep bu kişi atanmaktadır

- dosyanın içeriği açısından bir komiser atanmasının yeterli olması mümkün iken neden üç komiser atanmıştır

- bu ara karar nedeniyle pek çok şirket iflasa sürüklenmektedir

- 'ilgili mahkeme tarafından atanmış olmasalar varlığından haberdar olmayacağımız, mahkeme kanalıyla menfaat sağlayan ve buna asla karşı gelmeyen konkordato komiserleri şunu iyi bilmelidir'

- aynı vasıfları taşıyan başka bilirkişilerin var olduğunu, bilirkişi listesine benzer nitelikte pek çok mali müşavir bulunduğunu, buna rağmen [K.D.]'nun ısrarlı seçimi nedeniyle "mahkeme heyeti arasında bir akrabalık ilişkisi veya heyet ile arkadaşlık ilişkisi var mıdır * sorusunu sormaktadır. Daha sonraki satırlarda soruyu değiştirerek' heyet ile menfaat ilişkisi

varmıdır' şeklinde bir kez daha sormaktadır...' şeklindeki ifadeler yönünden mahkeme heyeti ile komiserler arasında menfaat bağı bulunduğu yönünde itham edildiklerini ileri sürerek iş bu davayı açtıkları anlaşılmıştır. Bu ifadelerin somut olgu isnadı niteliğinde olduğu, değer yargısı olarak kabul edilemeyeceği, bu durumda savunma ve dilekçe hakkı ile ifade özgürlüğü sınırlarının aşıldığı, davacıların kişilik haklarının zedelendiği kanaatiyle davacılar lehine bir miktar manevi tazminata karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir. Redd-i hakim dilekçesindeki sair iddiaların dava haline getirilmediği ve mahkemece taleple bağlı kalınarak hukuki nitelendirme ve değerlendirme yapıldığı dikkate alındığında, davalıların sair iddialarla ilgili delillerinin değerlendirilmediğine yönelik istinaf itirazına itibar edilmemiştir."

16. Başvurucu, nihai kararı 7/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; avukatların belli sınırları aşmamak kaydıyla yargının işleyişini eleştirme hakkının bulunduğunu, avukatın kullandığı her sözcüğün tartışılmasının avukatı fikir beyanında bulunmaktan kaçınmaya sevk edeceğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca avukatının iddia ve savunma hakkını aşması nedeniyle sorumlu tutularak tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu son olarak vekilinin sunduğu dilekçe nedeniyle kendisinin neden sorumlu olduğunu anlayamadığını bu hususun yargı mercilerinin kararlarında tartışılmadığını bu nedenle mülkiyet ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiş, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuruda ileri sürmüş olduğu iddialarını yinelemiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddiaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvuru ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir (Habip Aktaş [2. B.], B. No: 2023/839, 27/2/2025, § 20) .

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu vekilinin reddi hâkim dilekçesinde sarf ettiği sözler nedeniyle başvurucunun aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum

düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

23. İfade özgürlüğüne gerçekleştirilen müdahalenin dayanağı olan 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu noktada müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gereklidir.

24. Anayasa Mahkemesi başvuruya konu yargılamada başvurucuyla birlikte yargılanarak aleyhine tazminata hükmedilen vekili hakkındaki başvuruyu daha önce incelemiş ve başvurucu vekilinin dilekçesinde sarf ettiği ifadelere yönelik müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığı kanaatiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Habip Aktaş, §§ 24-31). Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"26. Başvuruya konu olayda avukat olan başvurucu, Asliye Ticaret Mahkemesi önünde yürüyen konkordato davasında mahkeme heyetinin reddine yönelik sunduğu dilekçede mahkeme heyetine yönelik kullandığı ifadeler nedeniyle manevi tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. Hâkimlerin mesleklerinin icrası bağlamındaki -sebepsiz, mantık dışı ve saldırgan olmayan- eleştirilere olayın somut koşullarına göre katlanmaları beklenebilir. Bunun yanı sıra, adalet sisteminin düzgün işlemesi için görev yapan hâkim ve savcılar diğer kamu görevlileri gibi kamunun güvenine sahip olmalıdırlar. Bu sebeple adalet sisteminde görev alan hâkimler ve savcılarla birlikte diğer yargı çalışanlarını sebepsiz saldırılardan korumak devletin görevlerindendir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. İlhan Cihaner (3)[2. B.], B. No: 2013/5298, 20/5/2015, §§ 26, 27).

27. Somut olayda başvurucu tarafından Asliye Ticaret Mahkemesine sunulan dilekçede; mahkeme heyetinin konkordato komiseri olarak atanan kişileri zengin etme amacıyla hareket ettiğini, özellikle komiser olarak atanan K.D.nin aynı mahkeme tarafından 2018-2021 yılları arasında 11 dosyada konkordato komiseri olarak atandığını, bu kapsamda K.D.nin adeta millî konkordato komiseri hâline geldiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca dilekçesinde, heyet ile K.D. arasında bir akrabalık ilişkisi veya bir arkadaşlık ilişkisi olup olmadığı veya bir menfaat ilişkisi bulunup bulunmadığı gibi imalı sorular yöneltmiştir. Son olarak başvurucu, Asliye Ticaret Mahkemesi heyetinin konkordato sürecinde hukuki olarak güdülen amaçları bir kenara bırakarak sadece konkordato komiserlerine fayda sağlamak gayesiyle hareket ettiğini ve bu düşüncenin hukuka ve ahlaka uygun olmadığını ifade etmiştir.

28. Başvurucunun sarf ettiği sözlerin nahoş ve incitici olduğu açıktır. Bununla birlikte, başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar bir bütün olarak ele alındığında, genel itibarıyla maddi olgulara dayalı iddialar olduğu değerlendirilmektedir. Kaldı ki başvurucu tarafından özellikle, görevlerini hukuka uygun şekilde yerine getirmeyen konkordato komiserlerinin Asliye Ticaret Mahkemesi heyeti tarafından konkordato davalarına atanmaya devam edilmesinin aralarındaki menfaat ilişkisine dayandığını ima etmektedir. Bu doğrultuda, suç isnadına dayalı olan ve kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan olgusal isnatların yeterli kaynaklar ile desteklenmesi gerekmektedir (benzer yönde bkz. Nihat Durmuş ve Durmuş Ofset Gaz. Bas. Yay. Mat. Kül. ve Spor Etk. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/5761, 10/5/2018, § 54). Başvurucu, bu iddialarını konkordato komiseri olarak atanan K.D.nin benzer mahiyetteki dosyalara kanunun emrettiği sayıdan daha fazla komiser veya kayyum olarak atandığına dair atama kararlarına ve konkordato komiserleriyle ilgili olarak daha

önce Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yapılan tespitlere -komiserlerin raporları sunmadaki gecikmeleri ve raporlarındaki yetersizlik- dayandırmıştır. Ayrıca heyette bulunan bir hâkimin avukat olan kardeşinin bürosunda çalışan E.K.nin konkordato komiseri olarak atandığını ve yine aynı hâkimin E.K. ile aralarında araç satım ilişkisi olduğunu iddia etmiştir.

29. Başvurucu, iddialarını destekleyen kaynaklarını Mahkemeye sunmuştur. Mahkeme de bazı yönleriyle bu hususları makul bulmuş ve iddiaları bakımından bazı bilgi ve belgeleri dosyaya celp ettirmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, hâkim M.E.D.nin araç satımına ilişkin bilgi ve belgeleri dosya arasına almıştır. Yine Asliye Ticaret Mahkemesi, söz konusu konkordato komiserlerinin atama sayılarına dair bilgi ve belgelerin başvurucunun talebi üzerine dosyaya eklenmesine karar verilmiştir. Ayrıca konkordato komiseri olarak atanan E.K.nin mahkeme heyetindeki bir hâkimin avukat olan kardeşinin bürosunda çalışıp çalışmadığı hususu önce müzekkere ile ilgili avukatlık bürosundan sorulmuş ancak daha sonra bu müzekkerenin işlemsiz iadesi istenmiştir. Buna göre başvurucunun ifadelerindeki olgusal iddialara dayanak gösterdiği konuların çoğu Mahkeme tarafından araştırılmıştır.

30. Anayasa Mahkemesi çok sayıdaki kararında, ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir (Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120). Bu doğrultuda Mahkeme tarafından dava sürecinde bilgi ve belgeler dosyaya celp ettirilmişse de başvuruya konu ifadelerin bu bilgi ve belgeler ışığında olgusal temellere dayanıp dayanmadığı, dolayısıyla başvurucunun ifadelerinin olgusal temeli olup olmadığı konusunda herhangi bir değerlendirilme yapılmamıştır. İstinaf incelemesinde de bu eksikliğin giderilmediği, başvurucunun ifadelerinin değer yargısı olmayıp olgu isnadı olduğu tespit edilmesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesinin de söz konusu iddiaların dayanağının bulunup bulunmadığı konusunda herhangi bir değerlendirme yapmadığı görülmektedir (bkz. § 15). Değerlendirmedeki bu eksiklik, başvurucunun reddi hâkim talepli dilekçesinde kullandığı ifadelerin; davacıların şeref ve itibarına sebepsiz bir saldırı amacıyla mı, yoksa uğranıldığı düşünülen bir haksızlığa tepki gösterme, itiraz etme amacıyla mı dile getirildiği konusunda net bir sonuca varmayı imkânsız kılmaktadır. Dolayısıyla, yargı makamlarının aleyhe tazminata hükmederek başvurucunun ifade özgürlüğüne yaptığı müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamamıştır."

25. Anayasa Mahkemesinin Habip Aktaş kararında yapmış olduğu tespitlerin aynı hukuk davasında yargılanan ve aleyhine tazminata hükmedilen başvurucu açısından da geçerli olduğu aşikârdır. Zira; Anayasa Mahkemesi, reddi hâkim dilekçesinde ileri sürülen iddia ve isnatlara ilişkin Mahkeme kararında olgusal temellere dayanıp dayanmadığına yönelik herhangi bir tespit yapılmadığı, ileri sürülen ifadelerin davacıların şeref ve itibarına sebepsiz bir saldırı amacıyla mı yoksa uğranıldığı düşünülen bir haksızlığa tepki gösterme veya itiraz etme amacıyla mı dile getirildiği konusunda bir sonuca ulaşılamadığı, bu nedenle ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğinin yargı mercilerince ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu itibarla, eldeki başvuru açısından da Anayasa Mahkemesinin yaptığı tespitlerden ayrılacak bir durumun bulunmadığı anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

30. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucunun talebine bağlı kalınarak manevi zararı karşılığında 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 35. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/579, K.2022/267) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF YERLİKAYA

B. No: 2023/9237 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/9237

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF YERLİKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/9237)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Yusuf YERLİKAYA

Vekili : Av. Tarık ÇAĞLAYAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ruhsatı iptal edilen silahın üçüncü bir kişiye devrine fırsat verilmeden mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 14/7/2017 tarihli ve 30124 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (692 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmış ve 692 sayılı KHK'da düzenlenen ilave tedbirler hükmü uyarınca başvurucunun silahının ruhsatı iptal edilerek silahına el konulmuştur. Anayasa Mahkemesinin 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan “...ilave tedbirler ile...” ibaresinin 24/12/2019 tarihli ve E.2018/74, K.2019/92 sayılı kararıyla iptal edilmesi sonucunda başvurucu silahının ruhsatının iptal edilmesi yönündeki ilave tedbirin kaldırılması ve silahının kendisine iade edilmesi için idareye başvuru yapmıştır. İdare, başvuruyu zımnen reddetmiştir.

3. Başvurucu, işlemin iptali ve silah devir prosedürü işletilerek silahını üçüncü bir kişiye

devredebilmesi için imkân tanınmaması nedeniyle Ankara 27. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu hakkındaki kamu görevinden çıkarılma asıl tedbirine karşı yapılan başvurunun Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme (OHAL) Komisyonu tarafından reddedildiği, anılan Komisyon kararına karşı açılan iptal davasının da kabul edilmediği vurgulanmıştır. Ayrıca asıl tedbir işlemine karşı açılan davanın reddedilmesi nedeniyle davaya konu ilave tedbirin de kaldırılmaması yönündeki işlemin hukuka uygun olduğu belirtilmiştir.

4. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılaması neticesinde beraat kararı verildiğini, silah ruhsatının iptal edilmesi yönündeki ilave tedbirin kaldırılmamasının ve silahın üçüncü bir kişiye devrine fırsat verilmeden mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Dava Dairesince mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu belirtilerek başvurucunun istinaf isteminin reddine kesin olarak karar verilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 9/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 23/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulüne, bu kapsamda başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, silahının mülkiyetinin kamuya geçirilmesine dayanak olabilecek bir hüküm bulunmamasına rağmen silahına fiilen 2017 yılında el konulduğunu, yasal düzenlemenin daha sonra yapıldığını, silahın mülkiyetinin kamuya geçirileceğine ilişkin kuralın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğini, babasından kalan aile yadigârı silahın herhangi bir suçta kullanılmadığını, bizatihi müsadereye tabi olmayan silahın mülkiyetinin kamuya geçirildiğini, silahın kendisine iadesini yahut devir prosedürü işletilerek silahı ağabeyi A.Y.ye devretme imkânının kendisine tanınmasını talep ettiğini, İdare Mahkemesince sadece silah ruhsatının iptal edilmesi hususunun değerlendirildiğini, silahın iadesi veya devir prosedürü işletilmesi talepleri hakkında inceleme yapılmadığını, hakkında yürütülen ceza yargılamasında beraat kararı verildiğini, buna rağmen silahının mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin ölçüsüz olduğunu belirterek mülkiyet hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınmasının faydalı olacağı belirtilmiştir. Başvurucuya Anayasa Mahkemesi tarafından gönderilen 14/5/2025 tarihli yazı ile Bakanlık görüşüne karşı varsa beyanlarını sunması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu 23/5/2025 tarihli cevabında; bireysel başvuruda bulunduktan sonra Anayasa Mahkemesinin 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen silahın mülkiyetinin kamuya geçirileceğine ilişkin kuralı iptal ettiğini, bunun üzerine Ankara 23. İdare Mahkemesinde iptal davası açtığını, Mahkemece işlemin iptaline karar verildiğini, bu kapsamda silahını talebi doğrultusunda A.Y.ye devrettiğini ancak başvuru tarihinde mağdur kimliğinin bulunduğunu bildirmiştir.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

12. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

13. Başvuruya konu olayda başvurucu, aile yadigârı olan silahın ruhsatının iptal edilerek üçüncü bir kişiye devrine fırsat verilmeden mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu 23/5/2025 tarihli Bakanlık görüşüne karşı cevabında ise bireysel başvuruda bulunduktan sonra Anayasa Mahkemesinin 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen silahın mülkiyetinin kamuya geçirileceğine ilişkin kuralı iptal ettiğini, bunun üzerine Ankara 23. İdare Mahkemesinde silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine yönelik işlemin iptali için dava açtığını, İdare Mahkemesince işlemin iptaline karar verildiğini, bu kapsamda silahını talebi doğrultusunda A.Y.ye devrettiğini ancak başvuru tarihinde mağdur kimliğinin bulunduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini beyan etmiştir.

14. Somut başvuruda başvurucunun ihlal iddialarının temelinin aile yadigârı olan silahın üçüncü bir kişiye devrine imkân verilmemesi olduğu açıktır. Bu kapsamda bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucuya silahın devri için imkân verildiği ve başvurucunun talebi doğrultusunda silahını A.Y.ye devrettiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucunun talebinin yerine getirilmesi suretiyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir.

15. Bu bağlamda İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen, başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

REHA YAĞIZ

B. No: 2023/67503 | Karar tarihi: 20.05.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/67503

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

REHA YAĞIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/67503)

Karar Tarihi: 20/5/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Reha YAĞIZ

Vekilleri : Av. Sümeyye SONKAYA Av. Engin AYDOĞDU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ruhsatları iptal edilen silahların bedelleri ödenmeden veya üçüncü bir kişiye devrine fırsat verilmeden mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, polis memuru olarak görev yapmaktayken 14/7/2017 tarihli ve 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (692 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır. 692 sayılı KHK'da düzenlenen ilave tedbirler hükmü uyarınca başvurucunun silah ruhsatları iptal edilmiş ve başvurucu iki adet silahını İçişleri Bakanlığı Emniyet Müdürlüğüne (İdare) teslim etmiştir.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan “...ilave tedbirler ile...” ibaresinin 24/12/2019 tarihli ve E.2018/74, K.2019/92 sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine silahların ruhsatlarının iptal edilmesi yönündeki ilave tedbirin kaldırılarak silahların iade edilmesi ya da devrine imkân tanınması yahut bedellerinin ödenmesi için İdareye başvuru yapmıştır. İdare 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı

Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesinde yer alan hükümler uyarınca başvurucunun talebini reddetmiştir.

4. Başvurucu, idari işlemin iptali veya silahların devrine imkân tanınması yahut bedellerinin ödenmesi talebiyle Ankara 26. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

5. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptalini öngören kuralın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu, başvurucunun kamu görevinden çıkarılma işlemine karşı açtığı davanın reddedildiği ve bu davanın kanun yolu incelemelerinden geçerek kesinleştiği belirtilmiştir. Ayrıca kararda davaya konu kamu görevinden çıkarılma işlemi neticesinde uygulanan silah ruhsatlarının iptali şeklindeki ilave tedbir işleminin ölçülü olduğu, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmediği ve çekirdek haklara herhangi bir müdahalenin de olmadığı ifade edilmiştir.

6. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararı uyarınca "anılan silahın veya silahların üçüncü kişilere devir hakkının tanınması veya bedelinin ödenmesi" istemiyle genel hükümler çerçevesinde ilgili idareye başvuru yapılabileceği, talebin reddi hâlinde de dava yoluna gidilebileceği şeklinde gerekçe eklenmek suretiyle istinaf isteminin reddine kesin olarak karar verilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 12/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; silahlarına el konulduğunu, silahların ruhsatlarının iptal edilmesi yönündeki ilave tedbirin kaldırılarak silahların iade edilmesini ya da devrine imkân tanınmasını yahut bedellerinin ödenmesini talep ettiğini ancak silahların bedelleri ödenmeksizin hukuka aykırı olarak müsadere edildiğini, silahların devri için imkân tanınmadığını, hakkında yürütülen başka bir yargılama nedeniyle kendisine ön yargılı davranıldığını belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınmasının faydalı olacağı bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Her ne kadar Bölge İdare Mahkemesi; Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararı uyarınca "anılan silahın veya silahların üçüncü kişilere devir hakkının tanınması veya bedelinin ödenmesi" istemiyle genel hükümler çerçevesinde ilgili idareye başvuru yapılabileceği, talebin reddi hâlinde de dava yoluna gidilebileceğini belirtmiş ise de Anayasa Mahkemesinin ilgili kuralı iptal etmiş olmasının doğrudan başvurucuya idareye başvurması hâlinde başarı şansı sunan yeni bir yol olarak

değerlendirilemeyeceği, ayrıca başvurucunun ayrı bir dava açmaya zorlanmasının başvurucuya aşırı bir külfet yükleyeceği (benzer yönde bkz. Farmasol Tıbbi Ürünler San. ve Tic. A.Ş. [1. B.], B. No: 2017/33177, 12/2/2020, § 51) anlaşıldığından başvurucu tarafından başvuru yollarının tüketildiğinin kabulü gerekmektedir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Raşit Ergun ([2. B.], B. No: 2019/29881, 13/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararı, 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesine dayandırıldığından müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasını hedeflemesi nedeniyle de kamu yararına dayalı meşru bir amacının mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Anılan kararda silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanan tedbirin millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması için elverişli bir araç olduğu tespit edilmiştir.

14. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, söz konusu kararda devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun silah sahibi olmaya devam etmesinin engellenmesinin gerekli olabileceğini ancak herhangi bir giderim yolu veya üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin doğrudan silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi biçiminde başvurucuya ağır külfet yükleyen bir aracın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacına ulaşılması için en hafif müdahale teşkil eden araç olduğunun söylenemeyeceğini, bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini karşılamadığını değerlendirerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

15. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Sonuç olarak başvurucunun bedelini ödeyerek satın aldığı, ruhsatları iptal edilen silahlarının üçüncü kişilere devir imkânı veya herhangi bir giderim yolu tanınmaksızın mülkiyetinin kamuya devredilmesinin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması için elverişli olan müdahalenin daha hafif bir müdahaleyle aynı amaca ulaşılmasının mümkün olması nedeniyle gereklilik unsurunu sağlamadığı, dolayısıyla ölçülü olmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 26. İdare Mahkemesine (E.2021/2110, K.2022/1534) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN POLAT

B. No: 2019/42466 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/42466

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN POLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/42466)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Gökhan POLAT

Vekili : Av. Mustafa HARÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu 1985 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte Sayıştay denetçisi olarak görev yapmaktayken kamu görevinden çıkarılmıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Sayıştayda görev yapan ve aralarında başvurucunun da bulunduğu şüpheliler hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye oldukları şüphesiyle soruşturma başlatmıştır. Başvurucu hakkındaki soruşturma, aynı suçtan Başsavcılıkta şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan M.T. ile Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sırasında şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan H.Ö.nün başvurucu hakkındaki anlatımları ile başvurucuyu kendilerine gösterilen fotoğraflar üzerinden teşhis etmelerine ve başvurucunun ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı doğrultusunda ByLock programını kullandığına dair tespitlere dayalı olarak yürütülmüştür.

3. M.T. Başsavcılıkta şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde 2015 yılının Temmuz ayında Sayıştay

denetçi yardımcısı adayı olarak göreve başladıktan sonra kendisine gösterilen fotoğraflar üzerinden teşhis ettiği M.A.nın kendisini örgüt adına bir süre takip ettiğini, sonrasında başvurucunun kendisiyle iletişime geçip akşam yemeğine davet ettiğini, yemek sırasında yanlarına M.A.nın geldiğini, aralarında başlayan konuşma sırasında başvurucunun M.A.ya kendisi hakkında "Bunu da grubumuza dahil edelim mi ?" diye sorduğunu, M.A.nın ise "Daha erken." diye cevapladığını, sonraki günlerde başvurucunun kendisini sık olmamakla birlikte arayıp görüşme teklif ettiğini ancak başvurucunun tekliflerini reddettiğini ileri sürmüştür.

4. Başvurucu, Başsavcılıkta alınan savunmasında 2012 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra 2014 yılında Sayıştay denetçi yardımcısı olarak göreve başladığını, öğrencilik yıllarında FETÖ/PDY tarafından sohbet adı altında düzenlenen toplantılara katılmadığını, örgüte ait evlerde de kalmadığını ve FETÖ/PDY ile herhangi bir irtibatının bulunmadığını beyan etmiştir.

5. Başvurucu, tutuklanması talebiyle sevk edildiği sorgusunda ise bu ifadesinden farklı olarak;

i. Üniversitede okuduğu süreçte örgüte ait öğrenci yurtlarında ya da evlerinde gerçekleştirilen sohbet adı altındaki toplantılara iki veya üç kez katıldığını, bu toplantılara kendisini kimin çağırdığını, toplantılara kimlerin katıldığını ve toplantı yapılan yerlerin adreslerini hatırlamadığını,

ii. ByLock isimli programı kimsenin tavsiyesi olmaksızın Google Play adlı uygulama mağazası üzerinden telefonuna yüklediğini ve program üzerinden sadece normal kabul edilebilecek sohbetler yaptığını ancak programı uzun süredir kullanmadığını,

iii. Kod adı kullanmadığını, kendisi hakkında beyanda bulunan M.T. ile Sayıştay mülakatı sırasında tanıştığını, sonrasında o ve M.A. ile birlikte yemek yediklerini, yemek sırasında normal konuşmalar yapıldığını, yemek sırasında M.T. hakkında M.A. ile özel bir konuşma yapmadığını savunmuştur.

6. Soruşturmanın tamamlanması üzerine Başsavcılık 3/11/2017 tarihinde başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiş; iddianamede M.T. ile H.Ö.nün başvurucunun örgütle irtibatına dair ifadelerinin yanı sıra sisteme giriş yapıp mesaj ve mail alıp göndermek suretiyle ByLock programını kullandığına dair tespite dayanarak atılı suçu işlediği kanaatine ulaşmıştır. Anılan iddianameye göre Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından H.Ö. hakkında yürütülen soruşturma sırasında bu kişinin şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinin başvurucuyla ilgili kısımları şöyledir:

"Evde benimle birlikte 5 kişi idik. Bizden sorumlu Sayıştay Denetçisi olan Metin isimli şahıs ilgileniyordu, bu şahıs haftada bazen 2 haftada bir eve gelir kaç sayfa Risale okuduğumuzu Fetullah Gülen Kitabı okuduğumuzu sorar bir çizelgeye not alır giderdi. Bu evde de normal sohbet toplantıları yapılır, Risalei nurdan Kuran-ı Kerimden Fetullah Gülen kitaplarından okunur ve videoları izlenirdi. Evde bulunan Sayıştay Denetçisi olan Metin isimli şahıs [b]enim söylemlerime karşı 'Sen ne biçim konuşuyorsun Hoca Efendinin ve Cemaatinin bir üyesi olmazsın bir daha söylemlerine dikkat et Hoca Efendi şu an senden yarın bir memur olduğunda bir belge istese vermeyecek misin ?' demesi üzerine üzerine tartışma büyüdü ve bu şahısla sözlü münakaşa yaşadım ve evden ayrılmak istediğimi KPSS'ye İstanbul ilinde bulunan ikametimde çalışacağımı söyleyip ayrılacaktım ki 'Neden hemen kızıyorsun biz seninle görüşmek istiyoruz kalmanı istiyoruz' dedi ben de teklifini kabul etmeyip evden

ayrılacağımı söyleyince beni odaya çekerek elimdeki telefonu Whatsapp gibi bir program olduğunu bu programı telefonuma kurmamı ve bundan sonra bu program üzerinden görüşmek istediğini söyledi ben de o an için cep telefonumu kendisine verdim telefonuma bir program yükledi ve bana geri verdi. Bana Bylock isimli iletişim programını yükledikten sonra bana Sayıştay Denetçisi olan Metin isimli şahıs ile 3-4 kez yazışma yaptık. Yazışmalarımızın içeriğinde dersler ile ilgiliydi ve bazen de dini konulardan mesaj geliyordu başkaca herhangi bir mesaj gelmedi. Bylock isimli iletişim programında Metin isimli şahısla görüşmem vardır başkaca birileriyle görüşmem mevcut değildir, içeriği incelendiğinde görülecektir. Sayıştay Denetçisi olan Metin isimli şahsın açık kimlik bilgilerini bilmiyorum, fakat resmini gördüğümde bu şahsı tanırım, Bylock isimli iletişim programını da yukarıda anlattığım gibi Sayıştay Denetçisi Metin isimli şahıs tarafından telefonuma yüklenmiştir [...] Sayıştay Denetçisi Metin olarak bildiğim siz görevliler tarafından resmini göstermiş olduğunuz Gökhan Polat olarak net ve kesin bir şekilde teşhis ettim."

7. Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama sırasında tanık sıfatıyla ve istinabe yoluyla ifadesi alınan H.Ö. başvurucu hakkındaki beyanlarını tekrarlamıştır.

8. Yargılamanın 8/3/2018 tarihli ilk celsesinde başvurucu ile M.T. duruşmada hazır edilmiştir. Yargılama sırasında M.T.nin tanık sıfatıyla ifadesi alınmış, ayrıca başvurucuya ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan ByLock verileri ile tanık H.Ö.nün istinabe yoluyla alınan ifadeleri okunmuştur. Tanık M.T. ifadesinde önceki beyanlarını tekrar etmiştir. Başvurucu ise savunmasında,

i. Tutuklanması talebiyle sorguya sevk edilmeden önce kendisine suçunu kabul edenlerin tutuklanmadığının belirtilmesi üzerine gerçeğe aykırı olarak sohbetlere katıldığını ve ByLock programını kullandığını söylediğini ancak bu yöndeki kabulünün gerçek olmadığını,

ii. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağındaki arkadaş listesi (roster) kayıtlarında adları geçen kişiler ile arkadaş olduğunu ancak ByLock içeriklerinin kendisine ait olmadığını ve bu programı kullanmadığını,

iii. Tanık M.T. ile işyerinden tanıştıklarını ve onun birlikte yemek yediklerine dair anlatımı dışındaki beyanlarının doğru olmadığını, tanık H.Ö.yü tanımadığını ve suçlayıcı beyanlarının gerçeği yansıtmadığını ifade etmiş ve tanık H.Ö. ile yüzleşmek istediğini, bu nedenle tanığın bir sonraki celsede hazır edilmesini talep etmiştir.

9. Mahkeme, celse sonunda verdiği ara kararla başvurucunun tanık H.Ö. ile yüzleştirilmesine dair talebini dosyaya bir yenilik katmayacağından bahisle reddetmiştir.

10. Başvurucu, Başsavcılığın esas hakkındaki mütalaasına karşı 9/5/2018 tarihli celsede alınan savunmasında -diğerlerinin yanı sıra- tanık H.Ö. ile aynı celsede yüzleştirilmeye yönelik talepte bulunduğunu ancak bu talebin reddedildiğini vurguladıktan sonra tanık H.Ö.yü tanımadığına ve onun suçlayıcı anlatımlarını kabul etmediğine dair beyanlarını yinelemiştir. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun atılı suçu işlediği sonucuna ulaşmış ve suça ilişkin temel cezayı alt sınırdan uzaklaşarak belirlemiş; başvurucunun neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın şifreli mesaj ve görüşme programı olan bylock isimli programını [...] numaralı GSM hattı ile aktif bir şekilde kullandığının her türlü şüpheden uzak olarak tespit edildiği, Bylock tespit edilen hattın kendisine ait olduğunu kabul ettiği, örgüt içerisinde 'Metin' kod ismini

kullandığı, örgüt evlerinde ve sınav evlerinde sorumlu olduğu, örgüte itaat etmeyen kişilere 'sen ne biçim konuşuyorsun, hoca efendinin ve cemaatinin bir üyesi olamassın, bir daha söylemlerine dikkat et, hoca efendi şuan senden yarın bir memur olduğunda bir belge istese vermeyecek misin' şeklinde uyarılarda bulunduğu anlaşılmakla, sanığın oluşa aykırı düşen, gerçekleri yansıtmayan, kendini suçtan kurtarmaya matuf savunmasına itibar edilmemiş, sanığın yukarıda belirtilen eylemleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; [...] Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) isimli silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içerisine dahil olmak suretiyle üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği dosya kapsamından anlaşılmıştır. [...] FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün ülke ve dünya çapında gerçekleştirdiği örgütlenme itibariyle ortaya koyduğu tehlikenin ağırlığı, sanığın bu örgütteki konumu, Bylock kullanım yoğunluğu, aleyhine delil durumu, eylemlerinin niteliği değerlendirilerek alt sınırdan uzaklaşılarak ceza tertibine gidilmiş[tir.]"

11. Başvurucu, Mahkeme kararına karşı -diğerlerinin yanı sıra- beyanlarının hükme esas alındığını belirttiği tanık H.Ö.yü sorgulayamadığını da ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuş; Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesi (Daire) istinaf talebini 14/1/2019 tarihinde esastan reddetmiştir. Başvurucu, benzer itirazlarını yineleyerek Daire kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2/10/2019 tarihinde Daire kararını onamıştır.

12. Başvurucu, nihai kararı 3/12/2019 tarihinde öğrendikten sonra 27/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

15. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık H.Ö.nün duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanığa soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucu müdafiinin istinabe yoluyla dinlenen tanık H.Ö.nün dinleneceği duruşmaya katılma ya da sorulmasını istediği soruları yazılı olarak bildirme imkânlarından faydalanmadığı belirtilmiş; ayrıca tanık H.Ö.nün ifadesinin kendisine yemin ettirilerek alındığı ve başvurucu hakkında teşhise ve somut olgulara dayalı anlatımlarda bulunduğu ileri sürülmüştür. Bununla birlikte tanık H.Ö.nün beyanlarının belirleyici ölçüde hükme esas da alınmadığı vurgulanmış ve sonuç olarak başvurucunun tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilemez olduğu değerlendirilmiştir.

17. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

20. Somut olayda Mahkemece tanık H.Ö.nün kendisi hakkında ayrı yürütülen soruşturma sırasında verdiği başvurucu aleyhindeki ifadeleri ile istinabe yoluyla alınan beyanları başvurucuya okunmuş ancak tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanığın Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir (bkz. §§ 9, 10). Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

21. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı, sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu söylenebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran

daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

22. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu, öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

23. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

24. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde Ramazan Çakır kararına konu olayda, başvurucunun ByLock programını kullandığının teknik verilerle ispat edilmesine dair tespitlere yönelik itirazlarına ek olarak ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan yazışma ve e-posta verilerinin örgütsel nitelikte olup olmadığına, dolayısıyla bu programın örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılmadığına dair herhangi bir değerlendirmede bulunulmamasını da ele almıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock programını örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu hâlde mahkûmiyet gerekçesinde bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ramazan Çakır [GK], B. No: 2019/6030, 24/2/2026, §§ 56-58).

25. Somut olayda Mahkemenin mahkûmiyet gerekçesinde tanık M.T.nin beyanlarına değinmediği, başvurucunun ByLock programını kullandığının teknik verilerle ispatlandığı sonucuna ulaşmışsa da ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer aldığını belirttiği yazışma ve e-posta verilerinin örgütsel nitelikte olup olmadığına, dolayısıyla bu programın örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılmadığına dair herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 10). Bu durumda gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan deliller ile Anayasa Mahkemesinin yukarıda yer verilen kararlarındaki değerlendirmeler gözönüne alındığında duruşmada tanık olarak dinlenmeyen H.Ö.nün başvurucu hakkındaki kod adı kullandığına, örgüt ve sınav evlerinden sorumlu olduğuna ve örgüte itaat etmeyen kişileri uyardığına dair beyanlarının başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ölçüde dikkate

alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanık H.Ö.nün ifadelerinin mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

26. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanığı başvurucunun da tanığa soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanığın soruşturma evresinde alınan beyanları dosya arasına alınmış ve kovuşturma evresinde de ifadesi istinabe yoluyla alınmış ise de başvurucu, tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın tepkileri konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanık beyanda bulunurken tepkileriyle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları, belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanık H.Ö.nün duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun masumiyet karinesi dışında adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Suç İsnadına Bağlı Tutma Süreci İtibarıyla Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucunun suç isnadına bağlı olarak tutulduğu muhakeme sürecine ilişkin 2018/11717 numaralı bireysel başvuruda dile getirdiği ve kabul edilemez olduğuna karar verilen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası yönünden başvurunun Mehmet Satıcıoğlu (2) ([1. B.], B. No: 2014/11339, 14/11/2018) kararı doğrultusunda mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

30. Başvurucunun, yasama ve yürütme organlarında görev alan kişilerin tavırları ve açıklamaları nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı; mahkûmiyet kararına bağlı tutma süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının da Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı

doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 5.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi, karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Suç isnadına bağlı olarak tutma süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

3. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki masumiyet karinesinin ve mahkûmiyet kararına bağlı tutma süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/419, K.2018/150) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YEŞİL KÜRE ORGANİK ÜRÜNLERİ TAR. HAY. SAN. TİC. A. Ş.

B. No: 2020/11282 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/11282

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YEŞİL KÜRE ORGANİK ÜRÜNLERİ TAR. HAY. SAN. TİC. A. Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/11282)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Yeşil Küre Organik Ürünleri Tar. Hay. San. Tic. A.Ş.

Vekili : Av. Ahmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kira sözleşmesinin idare tarafından tek taraflı olarak feshedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket ile Erbaa Kaymakamlığı (İdare) 24/10/2013-23/10/2018 tarihleri arasında geçerli olmak üzere mülkiyeti Hazineye ait olan Erbaa ilçesi Yenimahalle 101 ada 1 parsel sayılı taşınmazın başvurucu Şirket tarafından tarla olarak kullanılması amacıyla kira sözleşmesi düzenlenmiştir. Daha sonra başvurucu Şirketin nevi değişikliği yapması üzerine 27/8/2015 tarihinde eski sözleşmenin aynı şartlarda devam etmesi için kiralama devir sözleşmesi yapılmıştır.

3. İdare, başvurucu Şirkete 21/2/2017 tarihli bir yazı göndererek 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 8. maddesi ve 371 sayılı Millî Emlak Genel Tebliği kapsamında düzenlenen 27/8/2015 tarihli kira sözleşmesinin feshedildiğini bildirmiştir.

4. Başvurucu Şirket, işlemin iptali talebiyle Tokat İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. İdare Mahkemesi kira sözleşmesinin feshi işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle iptal talebinin reddine karar vermiştir. İdare Mahkemesi gerekçesinde başvurucu Şirketin ortağı, Yönetim Kurulu Başkanı ve ilk Genel Müdürü A.A. hakkında Samsun Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan soruşturma yürütüldüğünü, yapılan soruşturma sonucunda iddianamenin Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilerek kamu davası açıldığını, yargılamanın devam ettiğini, A.A.nın olağanüstü hâl kapsamında yayımlanan kanun hükmünde kararnamelerle kapatılan iki derneğin yönetiminde görev aldığını ve aynı kapsamda kapatılan bir şirkette üyeliğinin bulunduğunu belirtmiştir. İdare Mahkemesi sonuç olarak mülkiyeti Hazineye ait olan 101 ada 1 parsel sayılı taşınmazın kiracısı olan başvurucu Şirketin millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütüyle iltisakı ve irtibatı olduğu değerlendirilmek suretiyle 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi uyarınca kira sözleşmesinin feshine ilişkin işlem tesis edildiğini belirtmiş, anılan işlemin hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır. Anılan karar, istinaf denetiminden geçerek 29/1/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 12/2/2020 tarihinde öğrendikten sonra 9/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu Şirketin vekili; Şirket ortağı olan A.A.nın atılı suçlardan beraat ettiğini, sırf ortağı hakkında yapılan yargılamanın gerekçe gösterilerek İdarece tek taraflı olarak sözleşmenin feshedilmesinin haksız olduğunu, kira sözleşmesinin özel hukuk hükümlerine tabi olması nedeniyle ancak adli yargı kararıyla feshedilebileceğini iddia etmiştir. Başvurucu Şirketin vekili ayrıca kiralanan taşınmaz için çok büyük masraflar yapıldığını, kira sözleşmesinin feshi nedeniyle mağdur edildiklerini belirterek masumiyet karinesinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, ayrımcılık yasağının, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu Şirket ile İdare arasında imzalanan kira sözleşmesinin 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi uyarınca feshedilmesinin başvurucu Şirketin suçluluğunu ifade eden bir anlam taşımadığı, kira sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin hukuki denetimi yapılırken ceza yargılamasından farklı olarak daha düşük delil kriteri gerektiren iltisak/irtibat şartının gözetildiği belirtilmiştir. Başvurucu Şirket, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mambay Tarım Hayvancılık Ve Gıda Ürünleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2018/11348, 27/1/2026) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda; irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptal edilmesi ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesine ilişkin

667 sayılı KHK'nın 8. maddesi kapsamındaki tedbirler Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak İdare tarafından gerçek kişiler olan şirket ortakları yönünden bir kısım olgulara dayanılarak hâlihazırda şirket tüzel kişiliği lehine tapuya tescil edilmiş olan irtifak hakkının resen terkin edilmesinin istenmesine rağmen idarece alınan kararda şirket tüzel kişiliğine ilişkin herhangi bir olguya yer verilmediğine vurgu yapılmıştır. İdare Mahkemesince özellikle Şirketin önceki ortağının terör örgütü ile ilişkili bulunduğu yönünde değerlendirmelere yer verilmesine rağmen; başvurucu şirket yönünden 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde ifade edildiği şekilde üyelik, iltisak veya irtibat bağlamında bir değerlendirmede bulunulmadığına işaret edilmiştir. İkinci olarak 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin ikinci cümlesi kapsamında mal varlığının bedelsiz devrinin, doğrudan anılan maddenin birinci cümlesi uyarınca irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptaline bağlanan otomatik bir sonuç olarak düzenlendiği; dolayısıyla irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptali haklı görüldüğünde kuralın anılan mal varlığı değerlerinin devri konusunda idareler veya mahkemelerce ayrı bir inceleme ve değerlendirme yapma imkânı sunmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına yönelik olarak ileri sürülecek iddiaların inceleneceği bir yol olmamasının durumun gerektirdiği ölçüde olma ölçütü yönünden sorunlu bir durum olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca sözleşmenin iptali sonrasında, taşınmazın düzenlemeye uygun şekilde tahliye edilebilmesi bakımından herhangi bir geçiş süresinin de öngörülmediğine işaret edilmiştir. Sonuç olarak kararda; şirket tüzel kişiliğinin terör örgütü ile iltisakı veya irtibatının yargılama makamlarınca gerektiği şekilde ortaya konulmadığı, bu hususta başvurucu Şirketin uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmadığı belirtilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

12. Başvuruya konu olayda; kira sözleşmesinin iptal edilmesine yönelik tedbirin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların mülkiyet hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir. Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca OHAL yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (benzer yönde bkz. Mambay Tarım Hayvancılık Ve Gıda Ürünleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti., § 49).

13. İdare Mahkemesi kira sözleşmesinin feshinde hukuka aykırılık bulunmaması nedeniyle iptal talebinin reddine hükmettiği kararında başvurucu Şirketin ortaklık yapısını, terör örgütü ile iltisaklı olduğunu belirttiği A.A.nın başvurucu Şirketin yarı yarıya ortağı olduğunu, terör örgütüne müzahir olması nedeniyle olağanüstü hâl kapsamında KHK ile kapatılan iki derneğin yönetiminde görev aldığını, aynı kapsamda kapatılan bir şirkette üye olduğunu belirtmiştir. İdare Mahkemesi ayrıca A.A.nın Şirketin yarı hissesine sahip olmasının yanı sıra Şirketin ilk genel müdürü ve Yönetim Kurulu başkanı olduğunu da belirtmek suretiyle başvurucu Şirkette etkin pozisyonda yer aldığını değerlendirerek davanın reddi sonucuna ulaşmıştır.

14. Bu bağlamda İdare Mahkemesi özellikle Şirketin ortağı A.A.nın terör örgütü ile ilişkili bulunduğu yönünde değerlendirmelere yer vermiş; başvurucu şirket yönünden 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde ifade edildiği şekilde üyelik, iltisak veya irtibat bağlamında bir değerlendirmede bulunmamıştır. Dolayısıyla, başvurucu Şirket tüzel kişiliğinin terör örgütü ile iltisakı veya irtibatının yargılama makamlarınca gerektiği şekilde ortaya konulmadığı, bu

hususta başvurucu Şirketin uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmadığı açıktır.

15. Bu kapsamda somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin Mambay Tarım Hayvancılık ve Gıda Ürünleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti. kararında belirtilen ilkelerden ayrılacak bir yön bulunmamaktadır. Bu doğrultuda kira sözleşmesinin iptal edilmesi ile taşınmazın üzerinde bulunan mal varlığı değerlerinin bedelsiz olarak devri suretiyle ortaya çıkan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığına, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

19. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tokat İdare Mahkemesine (E.2017/271, K.2018/71) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HURİYE BİLGE ÖZDOĞAN

B. No: 2020/22718 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22718

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HURİYE BİLGE ÖZDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22718)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucu : Huriye Bilge ÖZDOĞAN

Vekili : Av. Ebru TARAKÇI ÇİMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucunun kusurlu kabul edilen davranışı nedeniyle babasından dolayı bağlanan ölüm aylığının iptal edilmesi ve faiziyle birlikte geriye dönük borçlandırma işlemi yapılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/8/2020 tarihinde yapılmıştır. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığında (Banka) 1/1/1961-1/2/1992 tarihleri arasında çalışmıştır. Başvurucunun 20/1/1992 tarihli tahsis talebine istinaden 1/2/1992 tarihi itibarıyla Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Sağlık Yardım Sandığı Vakfı (Vakıf) tarafından başvurucuya emekli aylığı bağlanmıştır.

6. Başvurucunun babası 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında yaşlılık aylığı almaktayken 25/11/1991 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu 26/12/1991 tarihli dilekçesi ile babasından dolayı ölüm sigortası kapsamında tahsis talebinde bulunmuştur. Başvurucuya bu kapsamda 15/1/1992 tarihinden itibaren ölüm aylığı bağlanmıştır.

7. Başvurucunun babasından kaynaklı olarak aldığı ölüm aylığı ödemesinin hukuka aykırı olduğunun 24/10/2017 tarihinde tespit edilmesi üzerine söz konusu aylık 2018/1. döneminden itibaren geçerli olmak üzere kesilmiştir. Başvurucunun haksız yere aylık aldığının tespit edildiği tarihten geriye doğru 10 yıl öncesi olan 24/10/2007 tarihi ile 23/1/2018 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen toplam 2.672,43 TL'nin yasal faiziyle birlikte başvurucudan tahsiline karar verilmiştir.

8. Başvurucu, ölüm aylığının kesilmesine ve tarafına borç çıkarılmasına ilişkin işlemlere karşı dava açmıştır. Ankara 27. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 16/10/2018 tarihli kararıyla başvurucunun babasından dolayı ölüm aylığı talebinde bulunurken Bankada çalışmakta olduğunu bildirmediği, emekli olduktan sonra da ilgili Vakıftan fiili çalışmasına bağlı olarak emekli aylığı almaya başladığı, olayda çıkarılan borcun başvurucunun kendi kusurlu hareketinden kaynaklandığı gerekçeleriyle davanın reddine karar vermiştir.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi 12/11/2019 tarihinde verdiği kararla İş Mahkemesi kararında belirtilen gerekçelere benzer gerekçelere yer vererek istinaf kanun yolu başvurusunu reddetmiştir. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 1/7/2020 tarihli kararıyla temyiz başvurusunu reddetmiştir.

10. Nihai karar başvurucuya 13/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

11. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Yersiz ödemelerin geri alınması" başlıklı 96. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;

a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten

itibaren yirmidört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmidört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan,

itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

..."

12. 506 sayılı Kanun'un 21/6/1973 tarihli ve 1753 sayılı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesi ile değiştirilen hâliyle 68. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

VI - Sigortalının kız çocuklarına bağlanan aylıklar, Sosyal Sigortaya, Emekli sandıklarına tabi işlerde çalışmaya başladıkları veya evlendikleri tarihi takibeden devre başından itibaren kesilir. Aylığın kesilmesine yol açan sebebin ortadan kalkması halinde I nci bölümün (C) fıkrası hükmü saklı kalmak şartıyle, bu tarihten başlanarak yeniden aylık bağlanır. Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kimseye bu aylıklardan fazla olanı ödenir."

13. 506 sayılı Kanun'un 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 35. maddesi ile değiştirilen hâliyle 68. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

VI- Sigortalının kız çocuklarına bağlanan aylıklar, Sosyal Sigortaya Emekli Sandıklarına tabi işlerde çalışmaya, buralardan gelir veya aylık almaya başladıkları veya evlendikleri tarihi takibeden devre başından itibaren kesilir. Aylığın kesilmesine yol açan sebebin ortadan kalkması halinde 1 inci bölümün (C) fıkrası hükmü saklı kalmak şartıyla, bu tarihten başlanarak yeniden aylık bağlanır. Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almağa hak kazanan kimseye bu aylıklardan fazla olanı ödenir."

14. 506 sayılı Kanun'un geçici 91. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"6.8.2003 tarihinden önce hak sahibi kız çocuklarına bağlanan gelir ve aylıklar; bunların evlenmeleri, Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmaları veya kendi çalışmalarından dolayı buralardan gelir veya aylık almaları halleri hariç olmak üzere geri alınmaz.

Bunlardan, yukarıda belirtilen haller haricindeki nedenlerle gelir veya aylıkları kesilen veya durdurulan kız çocuklarının gelir ve aylıkları, kesme veya durdurma tarihi itibariyle talep şartı aranmaksızın yeniden başlatılır. Gelir ve aylığın kesilmesi nedeniyle diğer hak sahiplerine önceki hisselerinden fazla ödenen tutarlar, gelir ve aylığı tekrar başlatılacak hak sahibine yapılacak ödemeden mahsup edilir. Gelir veya aylığı kesilenlerden tahsil edilmiş olan tutarlar aynen iade edilir.

..."

2. Yargıtay Kararı

15. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28/3/2014 tarihli ve E.2013/21-2038, K.2014/410 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Görüldüğü üzere, yapılan düzenleme ile (VI) numaralı bentte yer alan kız çocuklarına bağlanan aylık kesme nedenleri, öncesinde sosyal sigortaya, emekli sandıklarına tabi çalışmaya başlamaları veya evlenmeleri hali olarak sınırlandırılmış iken, bu kesme nedenleri arasına "buralardan gelir veya aylık almaya" ibaresi de eklenmek suretiyle genişletilmiştir.

Bu aşamada, aylık kesme nedenlerinin genişletilmesinden kaynaklanan sıkıntıların giderilebilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından 09.07.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5386 sayılı "Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile 506 sayılı Kanuna Geçici 91. madde eklenmiştir.

...

Geçici 91. madde ile getirilen düzenleme ile 06.08.2003 tarihinden önce hak sahibi kız çocuklarına bağlanan aylıkların; bunların evlenmeleri, Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmaları veya kendi çalışmalarından dolayı buralardan gelir veya aylık almaları halleri hariç olmak üzere geri alınmayacağı, diğer bir ifade ile "kendi çalışmaları" dışında diğer sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almaları halinde kesilmeyeceği öngörülmüştür.

...

Görüldüğü üzere kanun koyucu, amacını madde gerekçesinde açıkça, kız çocuklarının yalnızca sosyal güvenlik kurumlarına tabi çalışmaları veya buralardan kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almaları halinde ölüm aylığının kesilmesi olarak açıklamıştır.

Buna göre "kendi çalışması" ifadesi, kız çocuğunun kendi hizmetleri olup, hak sahibi olarak değil kendi sigortalılığı ile aylık alan kız çocuğa, hak sahibi olarak ikinci aylığın bağlanmasının önüne geçilmektedir..."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki davalara genel olarak uygulanan ilkelerin ve özellikle anılan maddenin mülk edinme hakkını korumadığı biçimindeki ilkenin sosyal güvenlik ödemeleri ve sosyal yardımlar yönünden de geçerli olduğunu belirtmektedir. AİHM, bu hükmün Sözleşmeci devletlerin herhangi bir sosyal güvenlik planını uygulayıp uygulamayacağının ya da bu planlar çerçevesinde kişilere ne tür menfaatlerin sağlanacağının ve bunların miktarının ne kadar olacağının belirlenmesi hususundaki serbestîsine sınırlama getirmediğini vurgulamaktadır. Ancak AİHM'e göre Sözleşmeci devletlerin, ister önceden kişilerin katkı yapma şartına bağlı olsun ister olmasın sosyal yardım ödemesi yapılmasını öngören yasal bir düzenlemenin bulunması durumunda, bu düzenlemenin (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamına giren mülkiyete ilişkin bir menfaat (proprietary interest) doğurduğu kabul edilmelidir (Moskal/Polonya, B. No: 10373/05, 15/9/2009, § 38).

17. AİHM, modern demokratik devletlerde birçok bireyin yaşamlarını sürdürebilmek için hayatlarının tamamında ya da bir bölümünde, sosyal güvenlik ve sosyal yardım ödemelerine bağımlı olduklarını belirtmektedir. AİHM, birçok hukuk sisteminin bu bireylerin belli bir derecede belirlilik ve güvenliğe ihtiyaç duyduklarını kabul ederek onlara birtakım imkânlar sağladığını ve bu çerçevede, öngörülen bazı koşulların yerine getirilmesi şartıyla bu bireylere çeşitli ödemeler yapılması yolunda düzenlemelere yer verdiğini hatırlatmaktadır. AİHM'e göre bireylerin iç hukuka göre sosyal yardım alma hakkının bulunduğu durumlarda,

bu ekonomik menfaatler (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamına girer (Moskal/Polonya, § 39).

18. AİHM'e göre, bir ekonomik menfaatin sonradan ortadan kaldırılması, olayın somut koşulları çerçevesinde tek başına o ekonomik menfaatin en azından ortadan kaldırıldığı ana kadar (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamında mülk olarak görülmesini engellemez. Öte yandan, tartışma konusu ekonomik menfaate hak kazanmanın şarta bağlandığı durumlarda, koşulun yerine getirilmemesi sonucu kaybedilen şarta bağlı hakkın (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi anlamında mülk olarak değerlendirilmesi mümkün değildir (Moskal/Polonya, § 40).

19. AİHM, sosyal adaletin önemine dikkat çekmekle birlikte bunun kural olarak kamu otoritelerinin ihmallerinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere hatalı işlemlerini geri almasına engel teşkil etmeyeceğinin altını çizmektedir. AİHM'e göre aksi karara varılması, haksız zenginleşme yasağına aykırılık oluşturur. Bu durum, aynı zamanda sosyal güvenlik sistemine katkı payı ödeyen ve özellikle katkı payı ödedikleri hâlde kanuni koşulları taşımamaları nedeniyle bundan yararlanamayan diğer bireylere haksızlık oluşturur. Son olarak bu, sınırlı kamu kaynaklarının kamu yararına uygun olmayan alanlara harcanması sonucunu doğurur (Moskal/Polonya, § 73).

20. AİHM geçmişe etkili olacak şekilde çıkarılan kanunlar ile yapılan müdahalelerin mülkiyet hakkı açısından kanunilik şartını yine de taşıdığını kabul etmektedir (Maurice/Fransa, B. No: 11810/03, 6/10/2005, § 81; Maggio/İtalya, B. No: 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 ve 56001/08, 31/5/2011, § 60). AİHM'e göre hukukun üstünlüğü ilkesi yalnızca -genel yarara yönelik zorlayıcı nedenler dışında- bir uyuşmazlığın sonucunu etkilemek amacıyla yapılan yasal müdahalelere izin vermez (Saliba/Malta B. No: 4521/02, 8/11/2005, § 39).

21. AİHM, sosyal güvenlik alacaklarına ve bu alacaklara geçmişe etkili olarak yürürlüğe konulan yasa ile yapılan müdahalelere ilişkin olarak ilkelerini -daha önce verdiği kararlardan da yararlanarak- Béláné Nagy/Macaristan [GK] (B. No: 53080/13, 13/12/2016) kararında belirlemiştir. Söz konusu karara konu olayda başvurucu 22 yıldan daha uzun süreyle çalışmış ve sosyal güvenlik sistemine katkıda bulunmuştur. Daha sonra başvurucuya engelli aylığı bağlanmış ancak sonradan değiştirilen değerlendirme yöntemine göre başvurucunun gerekli engellilik oranına sahip olmaması nedeniyle engelli aylığı kesilmiştir. Başvurucu daha sonra yapılan değerlendirmede gerekli engellilik oranını sağlasa da bu sefer sonradan yapılan yasal değişiklikle getirilen ek şartları sağlamadığından engelli aylığı bağlanması talebi reddedilmiştir (Béláné Nagy/Macaristan, § 10-23).

22. Mülkiyet hakkını düzenleyen Sözleşme'ye ek (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesinin uygulanabilirliği ile ilgili olarak yaptığı değerlendirmede AİHM, kişilerin şartlarını sağlaması nedeniyle kendilerine sosyal güvenlik aylıklarının bağlanmasının mülk oluşturduğunu belirtmiştir (Béláné Nagy/Macaristan, § 87). Diğer yandan, AİHM'e göre hukukun üstünlüğü ilkesi uyarınca meşru beklenti iddiası, dayanılan yasanın aleyhe olacak şekilde geçmişe etkili olarak değiştirilmesi hâlinde de ileri sürülebilir (Béláné Nagy/Macaristan, § 78). İlgili kişinin, belirli bir sosyal güvenlik yardımı veya emekli maaşı alabilmek için iç hukukta öngörülen yasal koşulları yerine getirmemesi veya artık bu koşulları karşılamaması hâlinde başvurucu, söz konusu yardımı almaya hak kazanmış olmadan önce koşullar değişmişse bu durum (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmez. Buna karşılık bir sosyal güvenlik

aylığı bir kişinin sahip olduğu koşullar nedeniyle değil de ilgili kanunun ya da bu kanunun uygulamasının değişmesi nedeniyle askıya alınmış ya da azaltılmışsa mülkiyet hakkına müdahalenin varlığı kabul edilebilir (Béláné Nagy/Macaristan, § 86).

23. Bahsedilen bu başvuruda, başvurucu şartlarını sağlaması nedeniyle yaklaşık 10 yıldır engellilik aylığı aldığından emekli aylığı bağlanmasının bu kişi için bir mülk teşkil ettiği, yorumu ve uygulanması konusunda uyuşmazlık bulunmayan bu yasa uyarınca engellilik hâli değişmediği sürece başvurucunun aylığının devam etmesi yönünde meşru beklentisinin bulunduğu tespit edilerek mülkiyet hakkının uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Béláné Nagy/Macaristan, §§ 94, 107, 110). Müdahalenin kanuniliği ve meşru amacı yönlerinden sorun görmeyen AİHM, ölçülülük değerlendirmesinde müdahalenin bir geçiş düzenlemesi bulunmaması nedeniyle başvurucuyu aylığından tamamen yoksun bıraktığını, başvurucunun engelli olması nedeniyle bir iş bulmada zorluklara sahip olduğunu, başvurucunun kesilen aylığı dışında geçimini sağlayacak önemli bir gelire sahip olmadığını belirterek, müdahalenin başvurucuya aşırı bir yük getirmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Béláné Nagy/Macaristan, §§ 123, 126).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 17/6/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; aleyhine haksız takip yapılarak kendisinden geriye dönük olarak yapılan ödemelerin geri istendiğini, 27 yıl sonra maaşının kesildiğini, ilgili kanun hükmünün maaşının bağlandığı tarihteki hâlinde bir işte çalışmanın ve evliliğin maaşın kesilmesi hâli olarak sayıldığını, emekli aylığı almanın maaşın kesilmesine neden olmadığını, sonradan çıkarılan kanunun geriye yürütüldüğünü, idarenin denetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle kusurlu olduğunu, buna rağmen kendisinden faiz istendiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde olayda mahkemelerin değerlendirmelerinin açık ve bariz bir takdir hatası içermediği ve başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ileri sürülmüştür.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki iddialara benzer iddialar ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvurucu, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından ödenen aylıkların geriye dönük olarak istenmesi ve aylığının kesilmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmişse de anılan ihlal iddialarının mülkiyet hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

29. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

30. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

31. Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı bireylere bir tür sosyal güvenlik ödemesi alma hakkı içermemekle beraber yürürlükteki mevzuatta, önceden prim ödeme şartıyla veya şartsız olarak sosyal yardım alma hakkı şeklinde bir ödeme yapılması öngörülmüşse yargısal içtihatlara paralel olarak ilgili mevzuatın aradığı şartları yerine getiren bireyin mülkiyet hakkı kapsamına giren bir menfaatinin doğduğu kabul edilmelidir (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 36).

32. Somut olayda başvurucuya ödenmiş bulunan 2.672,43 TL'nin yasal faiziyle birlikte iadesi istenmektedir. Ölüm aylığının, ödenmek suretiyle başvurucu yönünden mevcut mal varlığı hâline geldiği ve Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiğinin kabulü gerekir.

33. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve üzerinde tasarruf etme, onun semerelerinden yararlanma imkânı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

34. Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş, ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kontrolü, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir. Mülkten yoksun bırakma şeklindeki müdahalede mülkiyetin kaybı söz konusudur. Mülkiyetin kullanımının kontrolünde ise mülkiyet kaybedilmemekte ancak mülkiyet hakkının malike tanıdığı yetkilerin kullanım biçimi toplum yararı gözetilerek belirlenmekte veya sınırlandırılmaktadır. Mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale ise genel nitelikte bir müdahale türü olup mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kullanımının kontrolü mahiyetinde olmayan her türlü müdahalenin mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında ele alınması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

35. Başvurucuya ödenen ölüm aylığının kesilmesi ve ödenen ölüm aylıklarının iadesi hususunda işlem tesis edilmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

36. Başvurucuya ödenen ölüm aylığının kesilmesi ve geçmişte ödenen aylıkların iadesi yolunda işlem tesis edilmesi sosyal güvenlik sisteminin devamlılığının ve kontrolünün sağlanması amacına yöneliktir. Dolayısıyla olayda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin mülkiyetin kullanımının kontrolü ve düzenlenmesi şeklindeki üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

37. Mülkiyet hakkı mutlak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak Anayasa’nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanuna

dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

38. Başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden işlem 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesine dayalı olarak tesis edilmiştir. Anılan maddede, SGK tarafından sigortalılara veya aylık almakta olanlara fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemenin geri alınacağı düzenlenmiştir. Bunlar ilgililerin kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler istenebilir. Ayrıca bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden itibaren hesaplanacak olan kanuni faiz de ilgililerden tahsil edilir.

39. Olayda başvurucunun haksız yere aylık aldığının tespit edildiği tarihten geriye doğru 10 yıl öncesi olan 24/10/2007 tarihi ile 23/1/2018 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen toplam 2.672,43 TL'nin yasal faiziyle birlikte tahsili yönündeki işlem ile başvurucunun aylığının kesilmesi işleminin iptali talebiyle dava açılmıştır. 506 sayılı Kanun'un 68. maddesinin ilk hâlinde sigortalının kız çocuklarına bağlanan aylıkların bu kişiler evlendiklerinde ya da Sosyal Sigorta veya Emekli Sandıklarına tabi işlerde çalışmaya başladıklarında kesilmesi öngörülmüştür. Buna karşılık, ilgili Yargıtay içtihadında belirtildiği üzere 506 sayılı Kanun'un 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanun ile değiştirilen hâliyle 68. maddesine göre ise kendi çalışması nedeniyle emekli aylığı alan kişilere de ölüm aylığının ödenmeyeceği hükme bağlanmıştır (bkz. § 15). Kanun koyucu sosyal güvenlik ödemelerine ilişkin olarak değişiklik yapma yetkisine sahip olup, somut olayda maddenin ilk hâline göre ölüm aylığı alma hakkı bulunduğu söylenebilecek başvurucunun söz konusu yasal değişiklikten sonra aldığı aylıkların hukuka aykırı olduğu görüşüyle başvurucunun ölüm aylığı kesilmiş ve ödenen bir kısım aylığın tahsiline gidilmiştir. Bu durumda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmaktadır.

40. Başvurucuya ödenen ölüm aylığının kesilmesinin ve geçmişte ödenen aylıkların iadesinin istenmesinin temelinde yatan amaç, sosyal güvenlik sisteminin korunması ve devamlılığının sağlanmasıdır. Bu amacın kamu yararına dönük olduğu açıktır. Bu nedenle müdahalenin sosyal güvenlik sisteminin devamlılığını ve sınırlı kamusal kaynakların doğru şekilde harcanmasını gözeten meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

41. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

42. Hukuka aykırı ödemelerin tahsiline ilişkin uyuşmazlıklarda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilebilmesi için başvurucuya kanuna aykırı olarak ödeme yapılması biçiminde ortaya çıkan sonuca tarafların katkı derecelerine de bakılması gerekmektedir. Bu bağlamda tarafların yasal yükümlülüklerinin neler olduğu, bunların yerine getirilmesinde ihmal gösterilip gösterilmediği ve ihmalin varlığının tespiti hâlinde bunun hukuka aykırı sonucun doğmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığı da gözönünde tutulmalıdır (Uğur Ziyaretli, § 65).

43. Öte yandan idarenin iyi yönetişim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. İyi yönetişim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir durum söz konusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68).

44. İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının tespitinde idarenin hatalı işlemi karşısındaki tutumunun yanında işlemin fark edilmesinde geçen süre, hatalı işlem nedeniyle ödenen paranın tahsil edilmesindeki yöntem, alacağa kanuni faiz uygulanması gibi yaptırımların öngörülüp öngörülmediği önem arz etmektedir (Tevfik Baltacı [2. B.], B. No: 2013/8074, 9/3/2016, § 71).

45. İdarenin tesis ettiği hatalı işlemi sosyal adaletin gereği olarak somut olayın şartlarına göre geri alabileceği veya belli durumlarda kaldırabileceği hususunda kuşku yoktur. Bu tespit hatalı idari işlemden kaynaklanan sosyal güvenlik ödemeleri için de geçerlidir. Aksi durum kişilerin sebepsiz zenginleşmesine yol açabileceği gibi sosyal güvenlik fonlarına katkıda bulundukları hâlde kanunlardaki koşulları sağlamadıkları gerekçesiyle ödemelerden mahrum kalan kimseler yönünden adil olmayan sonuçlar doğurabilir. Bu durum, sınırlı kamu kaynaklarının uygun olmayan yöntemlerle dağıtımına cevaz verilmesi anlamına gelebileceğinden kamu yararı ile örtüşmez (Tevfik Baltacı, § 74).

46. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında da vurgulandığı üzere idarece yersiz ödendiği tespit edilen sosyal güvenlik ödemesinin iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Aksi durumun başvurucunun sebepsiz zenginleşmesine yol açabileceği ve sosyal adaletle bağdaşmayacağı açıktır (Musa Baylan [GK], B. No: 2016/4384, 12/12/2019, §§ 51, 71; Tevfik Baltacı, § 79; Uğur Ziyaretli, § 76; Yusuf Serdar Batmanoğlu [1. B.], B. No: 2014/15723, 25/10/2017, § 41).

47. Buna karşın alacağın başvurucudan tahsilindeki yöntem de önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi, daha önce benzer konuda verdiği Tevfik Baltacı, Uğur Ziyaretli ve Yusuf Serdar Batmanoğlu kararlarında başvuruculara anaparanın yanında faiz ödemekle de yükümlü kılınmış olmalarının kusurlu davranışlarıyla orantısız bir külfet yüklenmeleri sonucunu doğurduğunu belirterek müdahalenin ölçülü olmadığı kanaatine ulaşmıştır (Tevfik Baltacı, § 79; Uğur Ziyaretli, § 76; Yusuf Serdar Batmanoğlu, § 41). Yine Fatma Ülker Akkaya kararında, başvurucudan tahsili istenen tutarın faiz içermemesine rağmen tahsil yöntemi gözetilerek ihlal sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu başvuruya konu olayda başvurucunun murisinden ödenmiş aylıkların iadesi istenmiş, ödeme yapılmadığı için icra takibi başlatılmıştır. SGK tarafından faiz istenip istenmediği ve taksit imkânı sağlanıp sağlanmadığı anlaşılamamışsa da başvurucunun faize ve taksitlendirmeye yönelik hiçbir iddiası bulunmadığı için bu yönden ayrıca bir değerlendirme yapılmamıştır.

48. Müdahalenin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınacak öncelikli öge tarafların kusur durumlarıdır. Olayda başvurucu, babasının vefatından sonra Bankada çalışmakta iken ölüm aylığı talebinde bulunmuştur. Bununla ilgili olarak başvurucu tarafından 25/12/1991 tarihinde düzenlenen beyan ve taahhüt belgesinde Sosyal Sigortaya, Bağ-Kur'a ve Emekli Sandıklarına (Bankalar dâhil) bağlı olarak çalışmadığını ve bu kurumlardan gelir ve aylık almadığını, bu kurumlarda çalışması veya bu kurumlardan gelir veya aylık alması hâlinde bu durumu derhâl Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne bildireceğini, aksi hâlde fuzulen ödenen tutarı Sosyal Sigortalar Kurumuna itiraz etmeden ödeyeceğini bildirmiştir.

49. 506 sayılı Kanun'un 68. maddesinin 21/6/1973 tarihli ve 1753 sayılı Kanun'la değişik hâline göre ölüm aylığının kişinin bir işte çalışması ya da evlenmesi hâllerinde kesileceği, buna karşılık bu hükmün 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Kanun'la değişik hâline göre ise emekli sandıklarından gelir veya aylık alma hâlinin de ölüm aylığının kesilmesine neden olacağı görülmektedir.

50. Somut olayda başvurucu 25/12/1991 tarihli taahhüdünün aksine ölüm aylığının bağlandığı tarihte Bankada çalışmaktadır. Başvurucunun Bankadan emekli olduktan sonra bir süre ölüm aylığı almaya hak kazandığı ileri sürülebilirse de 2003 yılında yapılan yasa değişikliği ile başvurucunun Vakıftan aldığı emekli aylığının başvurucunun ölüm aylığı almasına engel olacağı açıktır. Buna karşın başvurucu çalıştığı ya da emekli aylığı aldığı yönünde hiçbir zaman bildirimde bulunmamıştır. Öte yandan, başvurucunun emekli aylığı SGK tarafından değil ilgili Vakıf tarafından ödendiğinden bu durumun SGK tarafından bilinmemesi ilgili idareye yüklenebilecek bir kusur değildir.

51. Kanun koyucu tarafından 2003 yılında yapılan yasa değişikliği ile emekli aylığı alan kişilere ayrıca ölüm aylığı ödenmemesi yönünde düzenleme yapılmasının tek başına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu ileri sürülemez. Başvurucunun en azından 2003 yılında yapılan yasa değişikliğinden itibaren aldığı ölüm aylıklarının haksız olduğu açık olduğundan, yasa gereği sadece 24/10/2007 tarihinden itibaren başvurucunun aylığının kesilmesi ve ödenen aylıkların yasal faiziyle birlikte başvurucudan tahsili yoluna gidilmesinin bu duruma bildirimde bulunmayarak kusurlu hareketiyle neden olan başvurucu için ölçüsüz bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ŞENOL

B. No: 2020/27856 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/27856

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ŞENOL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/27856)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mustafa ŞENOL

Vekili : Av. Metin İRİZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevinden çıkarılan başvurucunun yargısal süreçlerde kullanmak üzere hakkında yürütülen idari soruşturma dosyasıyla ilgili bilgi edinme talebinin reddedilmesi nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/8/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde bir askerî darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmiştir. Olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmişlerdir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25).

6. OHAL döneminde alınan tedbirlerden biri de terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna Millî Güvenlik Kurulunca [MGK] karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan kanun hükmünde kararnameler (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmasıdır. Bu kapsamda darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olan FETÖ/PDY'nin yanı sıra diğer terör örgütleriyle ilgisi nedeniyle de çok sayıda kamu görevlisinin meslekten çıkarıldığı bilinmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-60).

7. Akabinde meslekten çıkarılan kamu görevlilerinin meslekten çıkarılmalarına ilişkin olarak kurumlarından bilgi taleplerinde bulunmaları üzerine kamu kurum ve kuruluşları tarafından izlenecek usul ve esaslara dair Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunca (Kurul) 4/8/2016 tarihinde 2016/1 sayılı ilke kararı yayımlanmıştır (bkz. § 19).

B. Somut Olaya İlişkin Bilgi

8. Başvurucu, İstanbul'da bulunan bir lisede matematik öğretmeni olarak görev yaparken 1/9/2016 tarihli ve 29818 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2016 tarihli ve 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (672 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

9. Başvurucu, kamu görevinden çıkarılmasının gerekçesinin ve hakkındaki idari soruşturma dosyasının bir örneğinin 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında kendisine verilmesi talebiyle 22/2/2019 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) başvuru yapmıştır. Başvurucunun talebi, istediği bilgi ve belgelerin Kurulun 2016/1 sayılı ilke kararı (bkz. § 19) gereğince 4982 sayılı Kanun'un kapsamı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle 12/3/2019 tarihinde reddedilmiştir.

10. Başvurucunun anılan işlemin iptali talebiyle açtığı dava Ankara 2. İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 27/12/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde Kurulun 2016/1 sayılı ilke kararına da atıf yapılarak başvurucunun talep ettiği belgelerin OHAL KHK'sı ile görevinden çıkarılmasına ilişkin olduğu, kamu görevine iadesine yönelik davanın hâlen devam ettiği, başvurucunun talebinin 4982 sayılı Kanun'un 19. ve 20. maddeleri uyarınca kapsam dışında olduğu belirtilmiştir.

11. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. Dava Dairesinin 17/6/2020 tarihli kararı ile Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

12. Nihai karar başvurucuya 27/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 4982 sayılı Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir."

14. 4982 sayılı Kanun'un "Bilgi verme yükümlülüğü" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler."

15. 4982 sayılı Kanun'un "Devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır."

16. 4982 sayılı Kanun'un "İstihbarata ilişkin bilgi veya belgeler" başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"Sivil ve askerî istihbarat birimlerinin görev ve faaliyetlerine ilişkin bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır.

Ancak, bu bilgi ve belgeler kişilerin çalışma hayatını ve meslek onurunu etkileyecek nitelikte ise, istihbarata ilişkin bilgi ve belgeler bilgi edinme hakkı kapsamı içindedir."

17. 4982 sayılı Kanun'un "İdari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Kurum ve kuruluşların yetkili birimlerince yürütülen idarî soruşturmalarla ilgili olup, açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde;

a) Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak,

b) Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye

sokacak,

c) Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek,

d) Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının temin edilmesini güçleştirecek, bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır."

18. 4982 sayılı Kanun'un "Adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde;

a) Suç işlenmesine yol açacak,

b) Suçların önlenmesi ve soruşturulması ya da suçluların kanunî yollarla yakalanıp kovuşturulmasını tehlikeye düşürecek,

c) Yargılama görevinin gereğince yerine getirilmesini engelleyecek,

d) Hakkında dava açılmış bir kişinin adil yargılanma hakkını ihlâl edecek, nitelikteki bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır.

4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 6.1.1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ve diğer özel kanun hükümleri saklıdır."

19. Kurulun 4/8/2016 tarihli ve 2016/1 sayılı İlke Kararı şöyledir:

"Bilindiği üzere, Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 tarihli silahlı darbe teşebbüsü neticesinde 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde Olağanüstü Hal ilan edilmiş ve alınan Olağanüstü Hal Kararı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 21/07/2016 tarihli ve 1116 Karar Nolu kararı ile onaylanmıştır. Bu çerçevede Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinde yer alan tedbirler ile bunların uygulanmasına ilişkin işlemlerle ilgili olarak yapılacak olan bilgi edinme başvurularının yanıtlanmasında izlenecek usul ve esaslara ilişkin olarak;

1-Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinin eki listelerde sayılarak kamu görevinden çıkartılan kişiler ile kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin bilgi ve belgeler hakkındaki bilgi edinme başvurularının 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 16 ncı, 19 uncu ve 20 nci maddeleri uyarınca bilgi edinme hakkı kapsamı dışında değerlendirilmesi ve konu ile ilgili uygulamanın bu doğrultuda yapılması gerektiği,

2- Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve bu nedenlerle haklarında idari veya adli soruşturma başlatılan, açığa alınan ve/veya 667 sayılı Kanunun Hükmünde Kararnamenin 3 ve 4. maddeleri uyarınca kamu görevinden çıkartılan kişilerle ilgili bu işlemler ile bu kapsamda yürütülen adli ve idari soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgelerin 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca talep edilmesi durumunda başvuruların mezkur Kanunun 19 uncu ve 20 nci maddeleri uyarınca bilgi edinme hakkı kapsamı dışında değerlendirilerek bu doğrultuda uygulamaya gidilmesi gerektiği,

Hususlarının 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 14 üncü maddesinin Kurulumuza tanıdığı yetki çerçevesinde; 4982 sayılı Kanun kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarına bildirilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir."

B. Uluslararası Hukuk

20. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Yaman Akdeniz (2) [GK], B. No: 2016/6815, 15/2/2023, §§ 21-31; Arif Ali Cangı [GK], B. No: 2016/4060, 17/9/2020, §§ 35-50.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 17/6/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu; kamu görevinden çıkarılmasına yönelik olarak çalıştığı kurum tarafından yürütülen idari soruşturmaya ilişkin dosyanın içeriğinden haberdar edilmediğini, idari ve yargısal başvurularında kullanmak üzere dosyaya erişim talebinin de herhangi bir hukuki gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucu, kişisel verilerini içeren soruşturma dosyasına erişimin engellenmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının; dosya

içeriğini bilmeden idari ve yargısal merciler önünde savunma yapmaya zorlanması nedeniyle ise savunma hakkının ve silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde; öncelikle başvurunun kabul edilebilirlik koşulları yönünden değerlendirilmesi gerektiği, bilgi edinme hakkının Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve buna ek protokoller kapsamında korunmadığı, dolayısıyla başvurunun bu kısmının Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalması nedeniyle konu bakımından yetkisizlik gerekçesiyle kabul edilemez bulunmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca başvurucunun talebinin reddine ilişkin işlemin 4982 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine dayandığı ve söz konusu düzenlemelerin erişilebilir, öngörülebilir ve bilinebilir nitelikte olduğu, ayrıca idari yargı mercilerince başvurucunun talebinin incelenerek ilgili ve yeterli gerekçelerle davanın reddine karar verildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda yargı makamlarının maddi olay ve olgular ile ileri sürülen iddiaları ve delilleri değerlendirdiği, hukuk kurallarını yorumlayıp uyguladığı ve ulaşılan sonucu gerekçelendirdiği vurgulanmıştır.

B. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

25. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

...

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

1. Uygulanabilirlik Yönünden

26. Başvurucunun şikâyetlerinin, hakkında düzenlenen idari soruşturma dosyasının kendisine verilmemesine ilişkin işlemler bütününe yönelik olduğu görülmektedir. Bu kapsamda başvurunun özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Özel hayata saygı hakkı Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınmıştır. Devlet, kişilerin özel ve aile hayatına keyfî müdahalelerde bulunmamak ve üçüncü kişilerin haksız saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Bu hak, bireyin mahremiyetinin korunmasını ve kendisiyle ilgili bilgileri kontrol altında tutabilmesini de kapsar. Nitekim kişinin kendisine ilişkin bilgilerin rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması veya başkalarınca kullanılmaması; bu bilgilerin mahrem kalması yönünde bireyin meşru bir menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisiyle ilgili bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (Serap Tortuk [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31, 32; Arif Ali Cangı, § 61). Öte yandan bireylerin kişisel verilerinin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesinde açıkça düzenlenmiş olup anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir

(Nurcan Belin [1. B.], B. No: 2014/14187, 10/1/2018, § 38). Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar (Arif Ali Cangı, § 62).

27. Anayasa Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı üzere, kişisel veri, belirli veya kimliği belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir. Bu çerçevede sadece kimlik bilgileri değil; mesleki durum, disiplin geçmişi, performansa ilişkin değerlendirmeler, alınan ifadeler ve üçüncü kişilerce verilen bilgiler gibi bireyi doğrudan ya da dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler kişisel veri niteliğindedir (AYM, E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015; E.2017/180, K.2018/109, 6/12/2018, § 54; Arif Ali Cangı, § 63).

28. Bu bağlamda Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvuruyla bağlantılı olarak korunması gerekli bir kişisel verinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Bir başvuruda kişisel veri bulunduğunun belirlenmesi hâlinde bu veriye yönelik her türlü sınırlama ve müdahale Anayasa’nın anılan hükmünde öngörülen güvenceleri harekete geçirir (Arif Ali Cangı, § 64).

29. Somut olayda başvurucu hakkında yürütülen idari soruşturma dosyasının; başvurucunun kişisel ve mesleki durumuna, mesleki faaliyetlerine, hakkında ileri sürülen iddialara, alınan ifadelere ve üçüncü kişilerce yapılan bildirimlere ilişkin bilgileri içerdiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla anılan dosyada yer alan bilgilerin kişisel veri niteliğinde olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla söz konusu bilgilere erişimin başvurucu yönünden engellenmesinin Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında olduğu sonucuna ulaşılmış; mevcut başvurunun bu çerçevede incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yönde bkz. Nurcan Belin, §§ 40, 41).

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

31. Kişisel veri niteliği haiz olan başvurucu hakkındaki idari soruşturma dosyasına erişiminin engellenmesi başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına müdahale teşkil etmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

32. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... ancak kanunla sınırlanabilir...”

33. Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Bunun yanında Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilmiş, aynı fıkranın dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin

korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır (Arif Ali Cangı, § 72).

34. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütü sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme yapılırken yargı mercilerince müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık keyfîlik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak yargı mercilerinin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıkları ve uyguladıklarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (Ramazan Atay [1. B.], B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

35. Öte yandan yargı mercilerince yapılan yorum ve uygulama da bir kuralın belirliliğini doğrudan doğruya etkilemektedir. Kanunun varlığı kadar kanunun hem metninin hem de uygulamasının bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Öyleyse Anayasa Mahkemesince yapılması gereken, müdahalenin dayanağı normun yargı organlarınca yapılan yorumlarının kişilerce öngörebilmelerini sağlayacak belirlilikte olup olmadığının tespit edilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, § 95).

36. Somut olayda başvurucu, olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında 672 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucu, kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin süreçte kurumunca yürütülen idari soruşturmaya dair bilgi ve belgelere -idari ve yargısal başvuru yollarını etkin şekilde kullanabilmek amacıyla- erişim talebiyle idareye başvurmuştur. Ancak söz konusu başvuru, talep edilen bilgi ve belgelerin Kurulun 2016/1 sayılı ilke kararı uyarınca 4982 sayılı Kanun kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır.

37. İlk derece mahkemesi kararında; Kurulun anılan ilke kararına da atıf yapılarak talep edilen bilgi ve belgelerin idari ve adli soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgelerden olduğu, bu nedenle 4982 sayılı Kanun'un 19. ve 20. maddeleri kapsamında kaldığı belirtilmiş ve davanın reddine karar verilmiştir. Bu durumda somut başvuruda yapılması gereken, başvuruya konu bilgi edinme talebinin reddine ilişkin müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi anlamında kanun tarafından öngörülme şartını taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesidir.

38. Bilgi edinme hakkının konusu, resmî makamlarca tutulan ve kişinin kendisi hakkında olan veya olmayan verilere erişim talebi olabileceği gibi resmî makamlarca tutulan, kişinin kendisi ile ilgili olmayan ancak kamu yararı taşıyan konulardaki bilgiler de olabilir. Kapsamı itibarıyla çoğu temel hak ve özgürlük ile bağlantılı olabilecek bilgi edinme hakkı Anayasa Mahkemesine göre de yönetilenlerin yönetenleri denetleyebilmesinin, dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesinin çok önemli bir aracı olarak işlev görmektedir. Anayasa Mahkemesi bilgi edinme hakkının devletin demokratik niteliğinin geliştirilmesi ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hususlarında önemli bir rol oynadığından demokratik hukuk devletinde vazgeçilmez bir hak niteliği olduğunu belirtmiştir (AYM,

E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014).

39. Türk hukuk sisteminde bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Kanun'la yasal dayanağa kavuşmuştur. 4982 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile kanunun amacı "demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek" olarak belirtilmiş, kapsamı da Kanun'un 2. maddesi ile "kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri" olarak belirlenmiştir. Kanun'un 5. maddesine göre de kurum ve kuruluşlar, bu Kanun'da yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanması için sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır (Yaman Akdeniz (2), §§ 46, 47). Kişisel verilerin korunması hususunda Anayasa'nın 20. maddesindeki gereklilikleri sağlamaya yönelik düzenlemelerden biri olan 4982 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri uyarınca da bilgi edinme hakkı çerçevesinde kişisel verilere erişimin kolaylaştırılması sağlanmıştır (Nurcan Belin § 51).

40. Bununla birlikte her hak gibi bilgi edinme hakkının da sınırsız olarak kullanılabilecek bir hak olmadığı gözönüne alınarak 4982 sayılı Kanun'un 15 vd. maddelerinde bilgi edinme hakkının sınırları düzenlenmiştir. Adli ve idari soruşturmalara ilişkin bilgi veya belgeler, bu kapsamda olduklarının tespit edilmesi hâlinde bilgi edinme hakkının kapsamı dışında tutulabilmektedir.

41. 4982 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre idari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler kişilerin özel hayatına haksız müdahale oluşturma, kişilerin veya soruşturmayı yürütenlerin hayatını veya güvenliğini tehlikeye düşürme, soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürme ve gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olma durumlarının varlığı hâlinde bilgi edinme hakkı kapsamı dışında kalmaktadır. Yine Kanun'un 20. maddesine göre adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgelerin bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutulabilmesi, bunların açıklanmasının veya zamanından önce açıklanmasının suç işlenmesine yol açma, suçların önlenmesi veya soruşturulması ile suçluların kanuni yollarla yakalanıp kovuşturulmasını tehlikeye düşürme, yargılama görevinin gereğince yerine getirilmesini engelleme ya da hakkında dava açılmış bir kişinin adil yargılanma hakkını ihlâl etme niteliğinde olduğunun ortaya konulmasına bağlıdır. Bu çerçevede idare ve yargı mercilerinin talep edilen bilgi ve belgelerin hangi kısmının 4982 sayılı Kanun'un 15 ve devamı maddelerinde öngörülen istisnalar kapsamında kaldığını somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı ve gerekçeli biçimde değerlendirmeleri gerekir. Buna karşılık söz konusu istisnalar kapsamında olmadığı tespit edilen bilgi ve belgelerin ise kategorik yaklaşımlara gidilmeksizin kanunun amir hükmü uyarınca bilgi edinme hakkı çerçevesinde başvurucuya sunulması gerekir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Fatih Tatar ve diğerleri [2. B], B. No: 2020/7598, 2/10/2024, § 55).

42. Öte yandan 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrası Kurul tarafından 2016/1 sayılı ilke kararı yayımlanmıştır. Söz konusu kararda OHAL KHK'larının eki listelerinde sayılarak kamu görevinden çıkarılanlar ile 667 sayılı KHK uyarınca hakkında soruşturma başlatılan, açığa alınan veya kamu görevinden çıkarılan kişilere dair adli ve idari soruşturmalara ilişkin bilgi ve belge taleplerinin 4982 sayılı Kanun'un 16., 19. ve 20. maddeleri uyarınca bilgi edinme hakkı kapsamı dışında değerlendirilmesi ve bu doğrultuda uygulama yapılması gerektiği belirtilmiştir (bkz. § 19).

43. Anayasa Mahkemesi, Fatih Tatar ve diğerleri kararında başvuruculara bilgi edinme

taleplerinin reddine ilişkin yargısal uygulamayı kanunilik ölçütü yönünden incelemiş ve bu kapsamda yalnızca müdahaleye dayanak teşkil eden normun kanunda yer almasının yeterli olmadığını, söz konusu normun yargı organlarınca yapılan yorum ve uygulanışının da bireylerin davranışlarını yönlendirebilecek ölçüde erişilebilir, açık ve öngörülebilir olması gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme, somut olayda derece mahkemelerinin 4982 sayılı Kanun'un 18. ve 19. maddelerinde öngörülen istisnaların kapsamını, Kurulun 2016/1 sayılı ilke kararına dayanmak suretiyle belirli bir kişi grubuna (OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çıkarılanlar) yönelik olarak kategorik biçimde genişlettiklerini tespit etmiştir. Buna göre idari ve yargısal merciler, talep edilen bilgi ve belgelerin gerçekten Kanun'da sayılan istisnalar kapsamında kalıp kalmadığını somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirmek ve hangi bilginin hangi gerekçeyle kapsam dışı bırakıldığını ortaya koymak yerine, ilke kararına atıfla otomatik ret yoluna gitmiştir (bkz. aynı kararda §§ 45-60).

44. Başvuru konusu olayda da derece mahkemelerinin, talep edilen bilgi ve belgelerin anılan istisnalar kapsamında kalıp kalmadığını somut olay özelinde ayrı ayrı değerlendirmedikleri, bilgi ve belgelerin niteliği ile 4982 sayılı Kanun'da öngörülen istisna sebepleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyan ilgili ve yeterli bir gerekçe sunmaksızın Kurulun 2016/1 sayılı ilke kararına da atıfla kategorik bir ret yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir.

45. Anayasa Mahkemesi, Fatih Tatar ve diğerleri kararında bu tür bir yaklaşımın bilgi edinme hakkına getirilen sınırlamanın kapsamının kanunda öngörülenden daha ileri bir düzeye taşınmasına ve sonuç olarak sınırlandırmanın kapsamının belirsizleşmesine yol açtığını belirterek bu hâliyle bireylerin bilgi edinme taleplerinin hangi durumlarda ve hangi gerekçeyle reddedileceğini öngörebilmelerinin mümkün olmayacağını açıklamıştır. Bu itibarla Mahkeme, ilke kararına dayanılarak geliştirilen ve somut bir değerlendirme içermeyen söz konusu yargısal uygulamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunla sınırlama ve öngörülebilirlik şartlarını karşılamadığı sonucuna ulaşmıştır (Fatih Tatar ve diğerleri, §§ 45-60).

46. Mevcut başvuruda da derece mahkemelerinin yaklaşımı ile anılan karardaki yaklaşım arasında belirleyici bir fark bulunmadığı, özellikle talep edilen bilgi ve belgelerin hangi kısmının hangi gerekçeyle bilgi edinme hakkının istisnaları kapsamında kaldığının ortaya konulmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla mevcut başvuru bakımından da Fatih Tatar ve diğerleri kararından ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır.

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

48. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur.

49. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

50. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. İdare Mahkemesine (E.2019/1022, K.2019/2615) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TAHIRHAN TURAN

B. No: 2020/38362 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38362

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHIRHAN TURAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38362)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Tahırhan TURAN

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedellerinin ödenmemesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesi Şişli Mahallesi'nde bulunan 120 ada 2 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 5.191,99 m²dir. Anılan taşınmazın 132,35 m² irtifak alanı ve 3,84 m² pilon yeri olmak üzere toplam 136,19 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu kapsamda 1/7/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 43.360,55 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporda, taşınmazın değerini etkileyen tüm nitelik ve unsurlar kısmında taşınmaz üzerinde bulunan ve enerji nakil hattı altında kalan ve 30 yaşlarında olan beş ceviz ağacı ile 20 yaşlarında olan altı elma

ağacının bulunduğu tespit edilerek kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında söz konusu ağaçların maktu bedelinin 37.351,82 TL olduğu belirtilmiştir.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş; münavebeye esas alınan ürünlerin brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplar yapıldığı, buna bağlı olarak da hesap hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporu denetime elverişli olmadığından raporun hükme esas alınamayacağı ve aynı zamanda enerji nakil hattı iz düşümü esas alınıp rapor düzenlenmesi gerektiği gerekçesiyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 29/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda taşınmazda 30 yaşlarında beş ceviz ağacı, 25 yaşlarında altı elma ağacı olduğu belirtilerek maktu ağaç bedeli 38.710,58 TL, toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 39.703,84 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme ek bilirkişi raporunu incelemiş ve keşif tutanağının gözlem bölümünde yazılı ağaç sayıları ile düzenlenen raporda çelişki olduğu, keşif tutanağında yazılan hususlara göre salınım hesabı yapıldığında ağaçların etkilenip etkilenmeyeceğinin yeniden keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçesiyle yeniden keşif yapılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 30/7/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda, taşınmazda bulunan 30 yaşlarındaki beş ceviz ağacının maktu bedelinin 37.210,31 TL olduğu, 6 adet 20 yaşlarındaki elma ağacının maktu bedelinin 1.500,26 TL olduğu belirtilerek toplam ağaç maktu bedeli 38.710,58 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında, enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkilerinin bulunduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatı 39.703,84 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme, ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 39.703,84 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulüne, kamulaştırmasız el atma tazminatının 993,26 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hattı altında kaldığı belirtilen 30 yaşlarındaki beş ceviz ağacı ile 25 yaşlarındaki altı elma ağacının hat için tehlike arz ettiği veya kesilmesi gerektiğine dair inandırıcı gerekçe olmadığı, bu sebeple söz konusu ağaçlar için bedel verilemeyeceği gözetilmeden karar verildiği belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 2/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 2/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin ağaç bedellerine ilişkin talebi reddetmesinin tamamen keyfî olup Bölge Adliye Mahkemesince hukuken kabul edilebilir bir gerekçeye yer verilmediğini, Mahkeme tarafından yapılan keşiflerde ağaçların kesilmesi gerektiği yönünde kanaate varılması dolayısıyla ağaç bedellerine hükmedildiğini, Bölge Adliye Mahkemesince bu hususa yönelik tereddütün giderilerek karar verilmesi gerekirken hiçbir araştırma ve

inceleme yapılmaksızın ağaç bedellerinin ödenemeyeceğine hükmedildiğini, ceviz ağaçlarının hem enine hem boyuna büyüdüğünü, dosyada mevcut bulunan fotoğraflara da bakıldığında enerji nakil hattının ceviz ağaçlarının ve diğer meyve ağaçlarının tam içinden geçtiğinin görüleceğini, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararların çelişkili olduğunu, Bölge Adliye Mahkemesince 993,26 TL olarak hükmedilen kamulaştırmasız el atma tazminatı dikkate alınmadan aleyhe 2.725,00 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

13. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

14. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

15. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunun taşınmazın değerini etkileyen tüm nitelik ve unsurlar kısmında taşınmaz üzerinde bulunan ve enerji nakil hattı altında kalan 30 yaşlarında beş ceviz ağacı ile 20 yaşlarında altı elma ağacının bulunduğuna yönelik tespitlere yer verilmiş ve söz konusu ağaçlar dâhil edilmek suretiyle kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilecek tazminat miktarı belirlenmiştir (bkz. § 3). Yine Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda da enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri olduğu, ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu açıkça ifade edilmiş (bkz. § 5); kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında ceviz ve elma ağaçlarının bedelleri de dikkate alınmak suretiyle hesaplama yapılmıştır. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, söz konusu ağaçların enerji nakil hattı için tehlike arz ettiği veya kesilmesi gerektiğine dair inandırıcı bir gerekçe bulunmadığından hareketle ağaç bedellerinin ödenemeyeceğine dosyada mevcut bilgi ve belgeler üzerinden karar vermiştir. Sonuç itibarıyla Bölge Adliye Mahkemesince başvurucuya taşınmazın irtifak hakkı bedeli ve pilon yeri bedeli olmak üzere toplam 993,26 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ödenmesine hükmedilmiştir.

16. Bölge Adliye Mahkemesince söz konusu ağaçların enerji nakil hattı için tehlike arz ettiğine yönelik bilirkişi raporlarında inandırıcı bir gerekçe bulunmadığı değerlendirilmiş ise de dosyada mevcut olan ilk raporda enerji nakil hattının altında bulunan ağaçların taşınmazın değerine etki ettiği açıkça ifade edilerek ceviz ve elma ağaçları için hesaplama yapılmıştır. Öte yandan Mahkemece ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkat çekmek gerekir. Bu kapsamda yapılan keşif sonucu alınan ve hükme de esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hatlarının ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesine engel olduğuna yönelik açıklamalara yer verilmek suretiyle 30 yaşlarındaki beş ceviz ağacının ve 20 yaşlarındaki altı elma ağacının bedeline yönelik hesaplamalara yer verildiği görülmüştür. Sonuç olarak Mahkemece ağaç bedellerinin ödenmesi yolundaki kanaate ikinci kez yapılan keşif sonrası varıldığı da açıktır.

17. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hatlarının ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesine engel teşkil ettiği açıkça ifade edilmiş ve Mahkemece söz konusu ağaçların bedelleri de dâhil edilmek suretiyle kamulaştırmasız el atma tazminatı belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesinin ağaçların hâlihazırda kesilmediğinden hareketle aksi kanaatle hüküm kurduğu anlaşılmıştır.

18. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince ağaçların tehlike arz edip etmediği hususunda hükme esas alınan bilirkişi raporu ile hükümde ortaya konulan hususların aksine kanaat oluşmasına sebebiyet veren durumlar ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanmaksızın Mahkeme tarafından 39.703,84 TL tutarında belirlenen kamulaştırmasız el atma tazminatı 993,26 TL tutarına indirilmek suretiyle karar verildiği değerlendirilmiştir. Buna göre kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini

sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan aleyhe vekâlet ücretine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/512, K.2020/556) iletilmesi için Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/9,

K.2019/345) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ALTUN

B. No: 2020/39012 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/39012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ALTUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/39012)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Ali ALTUN

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedelinin düşük belirlenmesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesi Cevizlibelen Mahallesi'nde bulunan 108 ada 42 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 631,82 m²dir. Anılan taşınmazın 52,39 m² irtifak alanı ve 3,84 m² pilon yeri olmak üzere toplam 56,23 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu kapsamda 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 1.546,80 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun taşınmazda tespit edilen ve hattın altında kalan her bir ağaç için maktu değer tespiti kısmında bir ceviz ağacının %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek söz konusu ağacın

maktu bedeli (budama bedeli) 408,56 TL, bir erik ağacının %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek söz konusu ağacın budama bedeli 37,95 TL olarak hesaplanmıştır.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş; münavebeye esas alınan ürünlerin brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplamalar yapıldığı, buna bağlı olarak hesap hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporu denetime elverişli olmadığından raporun hükme esas alınamayacağı gerekçeleriyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 18/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda, taşınmazda bulunan 65-70 yaşlarındaki bir ceviz ağacının maktu ağaç bedeli 7.552,06 TL, bir elma ağacının maktu ağaç bedeli 849,13 TL, son olarak 25 yaşlarındaki bir kayısı ağacının maktu bedeli 153,67 TL, toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 8.554,86 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme, ek bilirkişi raporunu incelemiş; önceki keşifte salınım hesabı yapılarak budanması gereken ağaç sayısının belirtildiği, hesabın Yargıtay kararları doğrultusunda enerji nakil hattı iz düşümü esas alınarak hesaplanması gerektiği, salınım hesabında hattın altında kalan ağaçların iz düşüm hesabında altında kalmayabileceği ihtimali olduğu, bu hususun yeni keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçeleriyle yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 14/6/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda taşınmazda bulunan 65 yaşlarındaki bir ceviz ağacının maktu bedelinin 7.442,06 TL olduğu, 25 yaşlarındaki üç elma ağacının maktu bedelinin 750,13 TL olduğu, 25 yaşlarındaki bir kayısı ağacının maktu bedelinin 120,67 TL olduğu belirtilerek toplam ağaç maktu bedeli 8.312,86 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri olduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırmasız el atma tazminatı 8.704,98 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme, ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 8.704,98 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Kararda ayrıca TEDAŞ tarafından taşınmaza 1980 tarihinden sonra el atıldığının bildirilmesi ve Bahçesaray Belediyesince ilçeye yönelik elektrik hattı altyapı çalışmalarına 1984 yılında başlandığını, 1986 yılında ise ilçe merkezine ve köylere enerji verilmeye başlandığının belirtilmesinden hareketle 4/11/1983 tarihinden sonraki kamulaştırmasız el atma hükümlerine göre değerlendirme yapıldığını belirtmiştir.

7. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına, davanın kısmen kabulüne, kamulaştırmasız el atma tazminatının 800,68 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hattı altında kaldığı belirtilen 25 yaşlarındaki üç elma ağacı ile bir kayısı ağacının hat için tehlike arz ettiği veya kesilmesi gerektiğine dair bir tespit bulunmadığı, Mahkemenin el atma tarihini 1984 kabul etmesine göre ağaçların hattın geçtiği tarihten sonra dikildiği anlaşıldığından bu ağaçlar için bedel verilemeyeceği gözetilmeden karar verildiği, yine Mahkemece 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu (ilk keşif) alınan raporda bir ceviz ağacının %20 oranında budanması gerektiği yönündeki görüşe istinaden yalnızca 408,56 TL tutarındaki budama bedeline hükmedilmesi gerekirken ağacın tamamının bedeline hükmedilmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda

başvurucu aleyhine 2.725 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, Mahkeme tarafından hükme esas alınmayan raporun Bölge Adliye Mahkemesince dikkate alınmak suretiyle ceviz ağacı için budama bedeline hükmedildiğini ancak ceviz ağacının niteliği gereği yüksek boylu olduğunu ve enerji nakil hattının söz konusu ağaca zarar verdiğini, budamanın yeterli olmayacağını, Bölge Adliye Mahkemesince benzer davalarda aksi yönde karar verildiğini, yine Bölge Adliye Mahkemesince Siirt ili verileri baz alınarak karar verilmesinin hatalı olduğunu, Bölge Adliye Mahkemesince aleyhe 2.725 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinin de hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

15. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi

bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

16. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

17. Başvurucu, ağaç maktu bedellerine ilişkin olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verileri dikkate alınmak suretiyle karar verilmesinden yakınmakta ise de Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararda Siirt il verilerine göre değerlendirme yapıldığına dair herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Sonuç olarak başvurucunun Siirt il verilerine göre inceleme ve değerlendirme yapıldığına dair iddiasının bir temeli bulunmamaktadır.

18. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazda tespit edilen ve enerji nakil hattının altında kalan ağaçlar kısmında bir ceviz ağacının %20'lik kısmına yer verilmiştir (bkz. § 3). Mahkemece ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan ve aynı zamanda hükme de esas alınan bilirkişi raporunda ise 65 yaşlarındaki bir ceviz ağacının tamamının maktu bedeli kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında dikkate alınmıştır. Ayrıca raporda, ceviz ağaçlarının yüksek boylu ağaçlar olmaları dolayısıyla enerji nakil hattı bakımından engel teşkil edeceği de açıkça vurgulanmıştır (bkz. § 5). Öte yandan Mahkemece ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkat çekmek gerekir. Netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan son raporda, önceki raporda %20'lik kısmı yönünden bedel ödenmesi gerektiği belirtilen bir ceviz ağacının tamamının bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde kanaat belirtildiği görülmüştür. Bu kanaatin ikinci kez yapılan keşif sonrası ortaya çıktığı da açıktır.

19. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece hükme esas alınan raporu dikkate almayıp önceki rapor doğrultusunda bir ceviz ağacı yönünden yalnızca budama bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde değerlendirmede bulunmuş ancak bu değerlendirmeye ilişkin Mahkeme tarafından tespit edilen hususların aksini ortaya koyar nitelikte -örneğin söz konusu ağacın hattın altında kalmadığına dair bir tespit vs.- yeterli bir gerekçe sunmamıştır. Bir başka ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporu ve son bilirkişi raporu arasındaki farklılığın gerekçesi izah edilmeksizin ve son raporda belirtilen hususlar bakımından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmaksızın kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabından bir ceviz ağacının tamamının bedeli çıkarılıp

yalnızca ağaçların budama bedelinin ödenmesi yolunda karar verildiği anlaşılmıştır.

20. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince enerji nakil hattının söz konusu ceviz ağacına etkisine ilişkin ilgili ve yeterli inceleme yapılmaksızın, bilirkişi raporları arasındaki farklılığa ilişkin detaylı açıklama getirilmeksizin karar verildiği değerlendirilmiştir. Buna göre yargısal sürecin bütününe bakıldığında mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği, başvurucunun bu güvencelerden yararlandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan aleyhe vekâlet ücretine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/274, K.2020/544) iletilmesi için Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/403, K.2019/293) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL ASLAN

B. No: 2021/2031 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/2031

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/2031)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Halil ASLAN

Vekili : Av. Harun DAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesi, Çoğulhan Mahallesi, 782 sayılı parselde bulunan taşınmazın malikidir. Türkiye Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından başvurucuya ait taşınmaza kömür sahası yapılmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla başvurucu, EÜAŞ'a karşı Afşin 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle davanın kabulüne ve taşınmaza kamulaştırmasız el atılması nedeniyle 5.998.971,60 TL tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Taraflarca karara karşı yapılan istinaf başvurusu Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesince esastan reddedilmiştir. Son olarak karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesi tarafından yapılan temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 25/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 25/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 29/11/2023 tarihli kararıyla, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkı yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

6. Öte yandan yapılan haricî nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucunun 30/9/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine bireysel başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 12/12/2024 tarihli müzekkere başvurucu vekiline gönderilmiştir. Başvurucu vekili, müzekkereye ilişkin elektronik tebligatı 16/12/2024 tarihinde açmış olmasına rağmen buna dair herhangi bir cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH BALLICA VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/12001 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12001

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH BALLICA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12001)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Abdullah BALLICA ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : Ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular; kamulaştırmada yasal faiz bedeli ödemesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması ve kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 2021/12001, 2021/12004, 2022/24962 ve 2022/36035 numaralı bireysel başvurularda mahkeme kararının icra edilmemesinden de yakınılmıştır. Öte yandan 2022/36035 numaralı bireysel başvuruda aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi de şikâyet konusudur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

3. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Komisyonlar, muhtelif tarihli kararlarla ekli listenin (B) sütununda bulunan 2021/12001, 2021/12004 ve 2021/25797 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvurunun Bölüme gönderilmesine,

2022/13415, 2022/24962 ve 2022/36035 numaralı bireysel başvuruların da kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2021/12001 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvurulara ilişkin görüşünü bildirmiştir.

6. 2022/36035 numaralı bireysel başvuruda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Muhtelif idareler tarafından başvuruculara ait taşınmazların kamulaştırılmasına karar verilmiş ve Asliye Hukuk Mahkemeleri nezdinde kamulaştırma bedel tespiti ve tescil talepleriyle davalar açılmıştır. Asliye hukuk mahkemelerince keşif ve bilirkişi incelemeleri yapılmak suretiyle taşınmazların bedelleri tespit edilmiş ve davaların kabulü ile taşınmazların idareler adına tesciline karar verilmiştir. Kararlarda genel itibarıyla 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin sekizinci fıkrasına vurgu yapılarak idarelerin kıymet takdir komisyonlarınca belirlenen bedellerden arta kalan bedellerin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılması ve karar kesinleştikten sonra başvuruculara ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bir kısım kararda ise faizin ne zaman ödeneceği kısmı -karar kesinleştikten sonra veya derhal ödeneceği yolunda açık ifadelere yer verilmeksizin- belirsiz bırakılmak suretiyle karar verilmiştir. Asliye hukuk mahkemelerince verilen işbu kararlar kanun yolu incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

9. 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı iptal kararından önceki sekizinci fıkrası şöyledir:

"...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere..."

10. 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesi Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

11. Anayasa Mahkemesinin 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

186. Anayasa’nın 35. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir” denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmış, ikinci fıkrasında da bu

hakka ancak kamu yararı nedeniyle ve kanunla sınırlama getirilebileceği belirtilmiştir. Birey özgürlüğü ile doğrudan ilgili olan mülkiyet hakkı bireye emeğinin karşılığına sahip olma ve geleceğe yönelik planlar yapma imkânı tanıyan temel bir haktır. Mülkiyet hakkı, genel olarak bir kimsenin başkasına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla bir şeyden dilediği biçimde yararlanma, tasarruf etme, başkasına devretme, kullanım biçimini değiştirme, harcama ve tüketme yetkilerini kapsamaktadır.

187. Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinde de "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir./ Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir./ Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir./ İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır." denilmektedir.

188. Anayasa'nın söz konusu maddesine göre özel mülkiyette bulunan taşınmazların gerçek karşılıklarının nakden ve peşin olarak ödenmesi, maddede sayılan istisnai hâllerde taksitlendirme süresinin beş yılı aşamaması, taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması kamulaştırma için belirtilen esaslardır.

189. Anayasa'nın anılan maddesinde öngörülen kamulaştırma, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş anayasal bir sınırlamadır. Bu itibarla 46. maddede belirtilen kamulaştırmanın anayasal ögelerine uygun bir düzenleme, 35. maddeye bir aykırılık oluşturmayacaktır.

190. 2942 sayılı Kanun'un sekizinci fıkrasından da anlaşılacağı üzere, hâkim tarafından tespit edilen kamulaştırma bedelinin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden fazla olması durumunda komisyonun belirlediği bedelin ya da hâkim tarafından tespit edilen kamulaştırma bedelinin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkimin belirlediği bedelin hak sahibi adına banka hesabına yatırılıp fazla tutarın bloke edilmesiyle taşınmaz malın idare adına tesciline karar verilecektir. Böylece hâkim tarafından tespit edilen bedel ya da komisyonun belirlediği bedelin düşük olması hâlinde bu düşük bedel hak sahibine peşin olarak ödenmekle birlikte fazla tutara ilişkin bloke edilen kısım ödenmeyerek kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesaba yatırılacaktır.

191. Kesin olarak verilen tescil kararıyla kamulaştırmaya konu taşınmazın mülkiyeti de hak sahibinden idareye intikal etmektedir. Tescil hükmü kesin olduğundan taraflar ancak bedele ilişkin karara karşı istinaf veya temyiz haklarını kullanabileceklerdir. Bu durumda mülkiyetin idareye tescille geçmesine ve Anayasa'nın 46. maddesinde yer alan taksitlendirme hâlleri de bulunmamasına rağmen kamulaştırma bedelinin ödenmesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması peşin ödeme güvencesine aykırılık oluşturmaktadır. Bunun yanında dava ve itiraz konusu bölüm ile karar kesinleştikten sonra

ödenecek kamulaştırma bedeli için üçer aylık vadeli hesap uygulaması da yine Anayasa'nın 46. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen "herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır" hükmünü ihlal etmektedir. Çünkü kuralda yer alan faiz miktarı Anayasa'da belirlenmiş olan kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranından düşüktür.

192. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlükler için kanunla yapılacak sınırlamalar, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olması şartına bağlı kılınmıştır. Kural ile getirilen sınırlama ise Anayasa'nın 46. maddesinde yazılı olan kamulaştırma bedelinin peşin ödenmesi ve kamu alacakları için uygulanan en yüksek faizin işletilmesi düzenlemelerini dikkate almadığından Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen kanunla yapılan sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

193. Açıklanan nedenlerle dava ve itiraz konusu bölüm Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 17/6/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

13. Başvurucular, kamulaştırmada faiz ödemesi için kararın kesinleşmesinin beklenmesinin peşin ödeme güvencesine aykırı olduğunu, kamulaştırma bedeli tam olarak ödenmediğinden kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğradığını, yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan bir kısım başvuruda bedelin ödenmemesi dolayısıyla mahkeme kararının icra edilmemesinden ve aleyhe vekalet ücretine hükmedilmesinden de yakınılmıştır.

14. Bakanlık görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan bir kısım başvurucu, başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

15. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculaların makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiası dışında kalan iddialarının mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kamulaştırmada Yasal Faiz Bedeli Ödemesinin Kararın Kesinleşmesi Sonrasına Bırakılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Mülkün Varlığı ve Müdahalenin Varlığı ve Türü

17. Kamulaştırılan taşınmazlar, başvurucuların mülkiyetinde olduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma yoktur. Ayrıca başvurucuların taşınmazlarının kamulaştırılmasının mülkiyet haklarına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazların kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

(2) Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

18. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

19. Anayasa’nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesi şöyledir:

"Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir./ Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir./ Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir./ İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır."

20. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi de gözönünde bulundurulmalıdır. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin Anayasa'nın sözüne aykırı olmaması, kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

(a) Genel İlkeler

21. Başvurulara konu taşınmazlar 2942 sayılı Kanun çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalelerin kanuni bir dayanağı olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca yapılan kamulaştırma işlemlerinin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tartışma ve tereddüt yoktur. Sonuç olarak kamu makamlarınca başvuruculların mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerle gerçekleştirilmek istenen amaçlar ile bu amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında ölçülülük ilişkisi olup olmadığı değerlendirilmelidir.

22. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlandırmaların Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ölçütlerinden biri de Anayasa'nın sözüne uygunluktur. Anayasa Mahkemesi, somut olaya uygun düştüğü takdirde kamu gücünü kullanan organların temel hak ya da özgürlüklere yaptıkları müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olup olmadığını da değerlendirir. Böyle bir değerlendirme yapılması, Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmünün bir gereğidir (Kadri Enis Berberoğlu (2) [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, § 68; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, § 79).

23. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan "Anayasa'nın sözü" ifadesi Anayasa'nın metnini yani lafzını ifade etmektedir. Temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olması şartı özellikle Anayasa'nın çeşitli maddeleriyle getirilen ek güvenceler söz konusu olduğunda önem taşımaktadır. Anayasa, çoğu durumda bir hak veya özgürlüğü yalnızca tanımakla yetinmeyerek onun kullanılmasını garanti altına almak için bazı yönlerini ayrıca vurgulayarak veya bazı yönlerine belli bir önem atfederek koruma altına alır. Anayasa koyucunun bir hakkı tanımanın yanında o hakkın norm alanına giren bir boyutunu ayrıca ve özel olarak ifade etmesi, buna ilişkin ek bir güvence getirmesi de mümkün olabilmektedir (Kadri Enis Berberoğlu (2), § 69; Kadri Enis Berberoğlu (3), § 79).

24. Anayasa'nın 46. maddesine göre özel mülkiyette bulunan taşınmazların gerçek karşılıklarının nakden ve peşin olarak ödenmesi, maddede sayılan istisnai hâllerde taksitlendirme süresinin beş yılı aşamaması, taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması kamulaştırma için belirtilen esaslardır. Söz konusu madde ile kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir. Dolayısıyla istisnai hâller dışında taşınmazın gerçek karşılığı peşin olarak ödenmeden yapılan kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır.

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

25. Başvuruya konu olaylarda kamulaştırma bedeline ilişkin faiz ödemelerinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakıldığı görülmüştür. Bu duruma cevaz veren kural Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiştir (bkz. § 11). Kararda mülkiyetin idareye kesin olarak verilen tescil kararıyla geçmesine ve Anayasa'nın 46. maddesinde belirtilen taksitlendirme hâlleri bulunmamasına rağmen kamulaştırma bedelinin ödenmesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması peşin ödeme güvencesine aykırı olarak değerlendirilmiş ve kural ile getirilen sınırlamanın Anayasa'nın sözüne uygun olmadığı ifade edilmiştir.

26. Sonuç olarak söz konusu kuralın iptaline ilişkin gerekçeler de dikkate alındığında kamulaştırma bedeline yönelik faiz ödemesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması yönündeki müdahalenin kamulaştırmada gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi güvencesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal

Edildiğine İlişkin İddia

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

c. 2022/36035 Numaralı Başvuruda Aleyhe Vekâlet Ücretine Hükmedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 2021/12001, 2021/12004, 2022/24962, 2022/36035 Numaralı Başvurularda Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine, 2022/13415, 2022/24962, 2022/36035 Numaralı Başvurularda Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısımlarının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

34. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2022/36035 numaralı başvurudaki adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kamulaştırmada yasal faiz bedeli ödemesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. 2022/36035 numaralı başvuruda aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. 2021/12001, 2021/12004, 2022/24962 ve 2022/36035 numaralı bireysel başvurulardaki mahkeme kararının icra edilmemesine ilişkin iddianın ve 2022/13415, 2022/24962 ve 2022/36035 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. 1. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmada yasal faiz bedeli ödemesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

3. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının 2022/36035 numaralı başvuruda aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EGE-HAN NAKLİYAT OTOMOTİV İNŞAAT TURİZM TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/12083 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12083

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EGE-HAN NAKLİYAT OTOMOTİV İNŞAAT TURİZM TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12083)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Ege-Han Nakliyat Otomotiv İnşaat Turizm Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Cihat HAYKIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, denetim süresi sonunda hüküm ortadan kaldırılarak düşme kararı verildiği hâlde müsadere kararının kaldırılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Tarihine Kadarki Süreç

2. Şüphelilerin 12/4/2014 tarihinde başvurucu Şirkete ait çekici ve römork ile kaçak akaryakıt taşıdığının tespit edilmesi üzerine 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan Kırşehir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından 6/6/2014 tarihinde iddianame düzenlenerek şüphelilerin 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca başvurucu Şirkete ait aracın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Kırşehir 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 9/6/2015 tarihinde sanıkların kaçakçılık suçunu işlediği gerekçesiyle 5607 sayılı Kanun uyarınca cezalandırılmasına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle sanıkların denetime tabi tutulmasına karar vermiştir. Mahkeme aynı kararda suça konu aracın 5607 sayılı Kanun'un 13. maddesi ve 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu Şirket 29/6/2015 tarihinde HAGB kararına itirazda bulunmuştur. Başvurucu, itirazında 5607 sayılı Kanun uyarınca suçta kullanılan aracın müsaderesine karar verilebilmesi için araçta gizli tertibatın olması veya taşınan eşyanın aracın taşıma kapasitesinin büyük bir kısmını oluşturması gerektiğini, anılan hususlarda bilirkişi raporu alınmadan 5607 sayılı Kanun'un 13. maddesinde belirtilen koşulların olduğu belirtilerek müsadere kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu, yargılamada malen sorumlu sıfatıyla yer aldığını, araçta yakalanan akaryakıtın değeri ile aracın değeri arasında fahiş fark olduğunu, müsadere koşullarının oluşmadığını ileri sürmüştür.

6. Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 8/10/2015 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, beş yıllık denetim süresi sonunda hükmün açıklanması hâlinde kanun yolu denetimi yapılacağı, yapılan kanun yolu denetimi sonunda mahkûmiyet kararının bozularak sanıkların beraatine de karar verilebileceği dikkate alındığında HAGB kararı gibi suçta kullanılan çekici ve yarı römork ile ilgili müsadere kararının da denetim süresi boyunca askıda kalması gerektiği belirtilmiştir.

7. Kararın kesinleşmesinden beş yıl geçtikten sonra sanıklar 4/11/2020 tarihinde dilekçe vererek kamu davasının düşürülmesini, askıda olan müsaderenin kaldırılmasını talep etmiştir.

8. Mahkemece ek kararla 29/12/2020 tarihinde denetim süresi içinde herhangi bir suç işlemeyen sanıklar hakkında kamu davasının düşürülmesine ancak başvurucu Şirketin araçlarının suçta kullanıldığı gerekçesiyle müsaderenin kaldırılması talebinin reddine karar verilmiştir.

9. Başvurucu 29/12/2020 tarihinde kamu davasının düşürülmesine karar verildiği hâlde müsadere kararının kaldırılmamasının hukuka aykırı olduğunu, Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre münhasıran müsadereye tabi olmayan eşya açısından müsadere kararının varlığının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının varlığına bağlı olduğunu belirterek anılan karara itiraz etmiştir.

10. Ağır Ceza Mahkemesi 25/2/2021 tarihinde, sanıklar hakkında açılan kamu davasının denetim süresi içinde sanıkların suç işlememesi nedeniyle düşürüldüğünü, kaçak mazot taşıyan araçların ise suçun işlenmesinde kullanıldığı gerekçesiyle müsaderenin kaldırılması talebinin reddedildiğini, Mahkemenin ek kararında bir isabetsizlik bulunmadığını belirterek itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

11. Başvurucu 2/3/2021 tarihli dilekçesi ile Adalet Bakanlığına (Bakanlık) kanun yararına bozma istemiyle başvuruda bulunmuştur.

12. Başvuru 24/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

13. Bakanlık 1/11/2021 tarihli yazı ile müsadere kararının hükme bağlı olduğunu, römork ve çekicinin sahibine iadesine dair verilecek bir ek kararla meselenin mahallinde çözümlenebileceğini belirterek kanun yararına bozma yoluna gidilmediğini bildirmiştir.

14. Başvurucu Şirket 12/11/2021 tarihli dilekçe ile Bakanlık yazısını bildirerek Mahkemeden çekici ve römork üzerindeki müsadere kararının kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

15. Mahkeme 17/11/2021 tarihli ek kararı ile Bakanlık değerlendirmesinden söz ederek kaçak mazotun taşınmasında kullanılan çekici ile römorkun sahiplerine iadesine karar vermiştir.

16. 31/12/2021 tarihinde başvurucu Şirkete ait römork üzerindeki, 5/1/2022 tarihinde ise başvurucu Şirkete ait çekici üzerindeki müsadere kaldırılmıştır.

17. Başvurucu Şirket 31/12/2021 tarihinde ek beyan dilekçesi sunmuştur. Dilekçede; Mahkemece çekici ile römorkun iadesi yönünde karar verildiğini ve bu kararın da kesinleştiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; malen sorumlu olarak yer aldığı ceza yargılamasında aracının müsaderesine karar verildiğini, HAGB ile birlikte verilen müsadere kararının denetim süresi sonunda kaldırılması talebinin haksız şekilde, yerleşik içtihatlara aykırı olarak reddedildiğini, itirazın reddi kararının gerekçesiz olduğunu, hukuki güvenlik ve belirlilik, suç ve cezaların şahsiliği ilkelerinin, masumiyet karinesinin, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede başvurucunun mağdur sıfatının artık devam edip etmediği hususu karara bağlanırken araç üzerindeki mahrumiyetin kaldırılmış olmasının gözönünde bulundurulması gerektiği değerlendirilmiştir. Ayrıca başvurucunun koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açma yolunu tüketip tüketmediğinin yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği de belirtilmiştir. Son olarak başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi kararlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

20. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında çekici ve römork hakkında verilen müsadere kararının Bakanlık görüşünde de belirtildiği gibi, kaldırıldığını ifade etmiştir.

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

22. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

23. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

24. Somut başvuruda başvurucunun ihlal iddialarının temelinin çekici ve römork hakkında verilen müsadere kararının kaldırılmamasına ilişkin olduğu açıktır. Bu kapsamda bireysel başvuru tarihinden sonra Mahkemece Bakanlık değerlendirmesinden söz edilerek kaçak mazotun taşınmasında kullanılan çekici ile römorkun sahiplerine iadesine karar verildiği ve araçlar üzerindeki müsaderenin kaldırıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucunun talebinin yerine getirilmesi suretiyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir.

25. Bu bağlamda İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen, başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanmasının veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesinin ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca mülkiyet hakkı yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmış olması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.C.

B. No: 2021/13474 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13474

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.C. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13474)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK KARARI VARDIR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : E.C.

Vekili : Av. Bilgehan UTKU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada iddianame ve kesin mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasına dayanılarak iptal talebinin reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Tokat Jandarma Komando Özel Harekât Tabur Komutanlığında Jandarma Uzman Çavuş olarak görev yapan başvurucu hakkında cinsel taciz iddiası ile adli ve idari soruşturma başlatılmıştır.

3. Adli soruşturma sonucunda düzenlenen iddianamede başvurucunun mağdura birden fazla kez mesajla ve telefonla cinsel tacizde bulunduğu belirtilerek cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamede mağdurun cep telefonunun incelenmesi sonucu mesaj kayıtları ve mağdur beyanı delil olarak gösterilmiştir. Tokat 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) 19/4/2016 tarihinde başvurucunun üzerine atılı suçtan mahkûmiyetine ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Gerekçede mağdur tarafından sunulan mesaj kaydından, iletişim kayıtlarından ve mağdurun beyanından başvurucunun iddia edilen taciz içerikli sözleri mesaj yoluyla ve telefonda söylediğinin

belirlendiği gerekçesiyle başvurucunun atılı suçu işlediği sonucuna ulaşılmıştır. Anılan karar, itiraz edilmeden 13/5/2016 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Tokat İl Jandarma Komutanlığınca yapılan idari soruşturma sonucunda hazırlanan raporda başvurucunun cinsel tacizde bulunduğu iddiasının adli soruşturmada hakkında düzenlenen iddianamede toplanan ifade ve deliller ile sübuta erdiği belirtilmiştir. Raporda anılan fiilin Jandarma Genel Komutanlığı Uzman Erbaş Yönergesi'nin (Yönerge) 6. bölüm (7) numaralı maddesinde yer alan "Disiplinsizlik ve Ahlaka Uygun Olmayan Davranışlar" şeklinde nitelendirilmesi nedeniyle başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesi teklif edilmiştir. Jandarma Genel Komutanlığı tarafından 29/7/2015 tarihli karar ile disiplinsizlik ve ahlaka uygun olmayan davranışlar nedeniyle başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesine karar verilmiştir.

5. Başvurucu 4/8/2017 tarihinde Tokat İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde sözleşme fesih işleminin hukuka aykırı olduğunu, sözleşmesinin feshedilmesini gerektirecek bir eylemde bulunmadığını belirterek kararın iptalini talep etmiştir. Mahkemece 27/12/2018 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Gerekçede başvurucunun sözleşmesinin 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi çerçevesinde feshedilebilmesi için bentte yazılı suçlardan mahkûm olma şartının aranmakta olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda başvurucunun sözleşmesinin feshedildiği ancak sözleşmenin feshine esas alınan cinsel taciz suçu nedeniyle başvurucu hakkında işlem tarihi itibarıyla verilmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmadığı, işlem tarihi sonrasında da başvurucu hakkında HAGB'ye karar verildiği belirtilerek dava konusu işlemin sebep unsuru itibarıyla hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Davalı idare, anılan karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 31/12/2019 tarihinde davalı idarenin istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar vermiştir. Gerekçede sözleşmenin feshi işleminin 3269 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendinde sayılan suçlardan birinden hüküm giyilmesi nedeniyle tesis edilmediği, başvurucu hakkında adli soruşturma dosyasındaki cinsel taciz suçundan düzenlenen iddianame nedeniyle tesis edildiği vurgulanmıştır. Gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Bakılan davada iptali istenilen dava konusu işlemde, sebep unsuruna yer verilmemiş olmakla birlikte dava dosyasında mevcut bilgi ve belgelerden, sözleşme fesih işleminin, 3269 sayılı Kanun'un 12. maddesinin 4.fıkrasının (b) bendinin 1 numaralı alt bendinde sayılan suçlar nedeniyle hüküm giyilmesi nedeniyle tesis edilmediği, davacı hakkında, Tokat Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25/06/2015 tarih ve 2014/6918 soruşturma sayılı dosyasında "cinsel taciz ve kişilerin huzur ve sükununu bozma" suçundan iddianame düzenlenmesi nedeniyle tesis edildiği anlaşılmakta olup, davacıya isnat edilen fiilin niteliği ile davacının görevinin önem ve özelliği birlikte değerlendirildiğinde, iddianame kapsamında alınan ifadelere ve toplanan delillere göre davacıya isnat edilen fiil Jandarma Genel Komutanlığı'nın disiplinini esastan sarsacak ve itibarını zedeleyecek nitelikte olduğundan, kendisinden istifade edilmesine ve kamu hizmetine devamına imkân kalmadığı anlaşılan davacının sözleşmesinin feshine ilişkin olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Öte yandan, davacı hakkında açılan ceza davasında Tokat 1.Asliye Ceza Mahkemesi'nin

19/04/2016 tarih ve E:2005/496, K:2016/295 sayılı kararı ile, cinsel taciz suçunu işlediği gerekçesiyle 5.600,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir."

7. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Danıştay Onikinci Dairesi (Danıştay), 11/11/2020 tarihinde temyize konu kararın usule ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle kararı onamıştır.

8. Başvurucu, nihai kararı 8/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; HAGB kararının mahkûmiyet hükmü olmadığını, dolayısıyla hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaması gerektiğini, buna rağmen anılan karar nedeniyle sözleşmesinin feshedildiğini beyan etmiştir. Başvurucu; sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve esasların 3269 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olduğunu, buna karşın devam eden bir ceza yargılaması ve HAGB kararı dayanak gösterilerek sözleşmesinin feshedildiğini, sözleşme feshine ilişkin koşulların oluşmamasına rağmen hatalı bir şekilde bu hâller oluşmuş gibi işlem tesisinin adil yargılanma hakkının, hukuk devleti ilkesinin, eşitlik ilkesinin ve masumiyet karinesinin ihlaline yol açtığını ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuru konusu olaya ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tesis edilen işlemler, muhatabının mesleki yaşamına ağır bir müdahale olmakla birlikte özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamaktadır (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 96). Açık bir şikâyetin olmadığı, mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı yönünden yeterli ve ikna edici açıklamalarda bulunulmadığı durumda özel hayata saygı hakkı çerçevesinde bir değerlendirme yapılması mümkün değildir. Somut başvuruda bu bağlamda herhangi bir iddiada ve açıklamada bulunulmamıştır (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Mustafa Deniz [2. B.], B. No: 2019/18125, 1/10/2025, § 14; B.C. [2. B.], B. No: 2021/29094, 8/1/2025, § 16). Başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamında iddialar ileri sürmüştür. Bu kapsamda başvuru gerekçeli karar hakkı çerçevesinde ele alınmıştır.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme

kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

15. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi, gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

16. Bölge İdare Mahkemesi, başvurucu hakkında tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğunu kabul ederken idarenin başvurucu hakkında cinsel taciz suçundan düzenlenen iddianameye dayandığını ve bu kapsamda alınan ifadelere ve toplanan delillere göre başvurucuya isnat edilen fiilin Jandarma Genel Komutanlığının disiplinini esastan sarsacak ve itibarını zedeleyecek nitelikte olduğu sonucuna varmış ancak iddianame kapsamındaki delilleri değerlendirmemiştir. Kararda ayrıca başvurucunun cinsel taciz suçunu işlediği gerekçesiyle cezalandırıldığı ve HAGB kararı verildiği bilgisine yer verilmiştir. İddianameye ve HAGB kararına atıfta bulunulması yeterli olmayıp ceza yargılamasına konu olay ve olguların da Bölge İdare Mahkemesi tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 34).

17. Ceza soruşturması ve yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucu hakkında tesis edilen işleme olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında yer alan verilerin sözleşmenin feshedilmesine olan etkisinin Bölge İdare Mahkemesince ortaya konulması gerekmektedir. Olaya bakıldığında ise Bölge İdare Mahkemesi tarafından iddianame ve HAGB kararına konu fiil esas alınmakla birlikte ceza yargılamasında yer alan olguların başvurucunun yapacağı göreve olumsuz etkisi irdelenmemiştir. Öte yandan Bölge İdare Mahkemesinin ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgeleri herhangi bir biçimde değerlendirmediği anlaşılmaktadır.

18. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazlar, kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanmalıdır. Somut olayda Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Danıştay tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır (Diren Taş, § 36).

19. Sonuç olarak başvurucu hakkında iddianame ve HAGB kararı kapsamında elde edilen

verilerin sözleşmenin feshedilmesini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Yargılama mercileri, başvurucu hakkındaki bilgileri değerlendirmediğinden başvurucunun sözleşmenin feshedilmesinin haksız olduğuna ilişkin iddiaları yeterli şekilde açıklığa kavuşturulamamıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucunun masumiyet karinesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin GİZLİ TUTULMASINA,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2019/339, K.2019/904) iletilmek üzere Tokat 1. İdare Mahkemesine (E.2018/571, K.2018/724) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEMA AKÇAY

B. No: 2021/14926 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14926

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMA AKÇAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14926)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Sema AKÇAY

Vekili : Av. Görkem ŞENER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; icra yoluyla satılan taşınmazın satış ilanının yerel gazetede yayımlanması nedeniyle mülkiyet hakkının, ihale bedelinin %10'u oranındaki para cezasının Hazineye irat kaydına karar verilmesi nedeniyle de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucuya ait taşınmaz, icra dosyası kapsamında satışa çıkarılmış; gerçekleştirilen ihale sonucunda 23/7/2019 tarihinde alacaklı bankaya 450.000 TL bedelle alacağa mahsuben satılmıştır.

3. Başvurucu 30/7/2019 tarihinde satış ihalesinin hukuka ve usule aykırı olduğu gerekçesiyle Eskişehir 1. İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihalenin feshi davası açmış, dava dilekçesinde satış ihalesine ilişkin diğer iddialarla birlikte satış ilanının yerel gazete yerine ulusal gazetede yayımlanması gerektiğini ileri sürmüştür.

4. Mahkeme 3/10/2019 tarihinde ihalenin feshine ilişkin şikâyetin reddine ve feshi istenen ihalenin toplam bedeli olan 450.000 TL'nin %10'una tekabül eden 45.000 TL cezanın başvurucudan tahsili ile Hazineye irat olarak kaydedilmesine karar vermiştir. Mahkeme;

kararında ihalenin feshi davasında ileri sürülecek sebeplerin tahdidî olduğunu, satış sürecine ilişkin ve icra müdürünün şikâyete konu olabilecek işleminin şikâyet edilmediyse ihalenin feshi davasının konusunu oluşturamayacağını belirtmiştir.

5. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesi 27/11/2020 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun satış ilanının ulusal gazetede yayımlanması gerektiği iddiasına ilişkin olarak 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 114. maddesinde her ihalenin gazetede ilan edilmesi zorunluluğu olmadığı, icra müdürünün tarafların menfaatlerini dikkate almak koşuluyla takdir yetkisi bulunduğu, somut olaydaki satış ilanının şehir gazetesinde yayımlandığı ve taşınmazın özellikleri dikkate alındığında her yöreden alıcısı çıkabilecek otel, fabrika veya benzeri nitelikte bir mal olmadığından ilan yapılan gazete mahallî olabileceği gibi tirajının da 50.000 üzerinde olup olmamasının önemi olmadığı sonucuna varmıştır.

6. Başvurucunun temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 15/2/2021 tarihinde Daire kararının onanmasına karar vermiştir.

7. Nihai karar başvurucu vekiline 22/2/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 22/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; satışa konu taşınmazın değerinin 800.000 TL olması nedeniyle satış ilanının ulusal gazetede yayımlanması gerektiğini, ilanın yerel gazetede verilmesi nedeniyle ihaleye sadece alacaklı vekilinin katıldığını, taşınmazın değerinin çok altında satıldığını, sahibi olduğu tek taşınmazın satılmasından emekli olması nedeniyle çok etkilendiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, emsal nitelikte olduğunu belirttiği Yargıtay kararlarına değinmiştir.

10. Başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda başvurucunun icra dosyası kapsamında satışa çıkarılan taşınmazının Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiği hususunda tartışma yoktur.

12. Başvurucunun borçlu olduğu icra dosyasında satışa çıkarılan taşınmazının satış ilanının ulusal gazetede yayımlanmaması nedeniyle değerinin altında satıldığına ilişkin şikâyetinin devletin mülkiyet hakkının korunmasına yönelik pozitif yükümlülükleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Vedat Oğuz [1. B.], B. No: 2018/35120, 15/9/2021, § 42).

13. Anayasa'nın 35. maddesinde temel hak olarak güvence altına alınmış mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı

değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de vardır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44). Ancak hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün değildir. Üstelik devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun, uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70).

14. Başvurucunun taşınmazı icra dosyası kapsamında yapılan satış ihalesinde açık artırma yolu ile satılmıştır. Başvurucu satış ilanının yerel gazetede yayımlanmış olmasından şikâyet etmiştir. Öncelikle başvurucunun davacı sıfatıyla yer aldığı yargılamada iddia ve itirazlarını ileri sürebildiği, kendisini avukatla temsil ettirdiği, karara karşı kanun yoluna başvurabildiği belirtilmelidir.

15. İstinaf incelemesini yapan Daire 2004 sayılı Kanun'un 114. maddesine göre icra müdürünün satış ilanını gazete ile yayımlamak zorunda olmadığı, icra müdürünün tarafların menfaatlerini gözetmesi gerektiği, başvuru konusu taşınmazın özelliği gereği ulusal gazetede ilanının yayımlanması gerekli taşınmazlardan olmadığı sonucuna varmıştır. Başvurucunun emsal gösterdiği Yargıtay kararlarının da bu yönde olduğu anlaşılmıştır (Yargıtay 12.Hukuk Dairesinin 8/2/2010 tarihli ve E.2009/20804, K.2010/2409 sayılı, 13/2/2012 tarihli ve E.2011/12239, K.2012/3251 sayılı, 30/10/2012 tarihli ve E.2012/20379, K.2012/30480 sayılı kararları).

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık ya da zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

17. Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi, bireysel başvurunun ikincil olma niteliği gereği sınırlıdır. Yargı mercileri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların yargı mercilerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin takdirine müdahale etmesi mümkün değildir. Kaldı ki yukarıda yer verilen içtihatlar da dikkate alındığında Dairenin ilgili mevzuat kapsamında ve Yargıtay içtihatları doğrultusunda karar verdiği, başvuruya konu taşınmazın özelliğinin dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla istinaf incelemesi yapan Daire tarafından varılan bu sonucun açıkça keyfî olduğundan veya bariz bir takdir hatası içerdiğinden söz edilemez. Sonuç olarak tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun taşınmaz ilanının ulusal gazetede yayımlanmadığına ilişkin şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, yargılama sonunda aleyhine hükmedilen para cezasından şikâyet etmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi Yıldız Eker ([GK], B. No: 2015/18872, 22/11/2018) kararında mahkemeye erişim hakkı yönünden inceleme yapmış ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda mahkemelerin somut durumun özelliklerini gözönünde tutmasına izin vermeyen ve hâkime herhangi bir takdir yetkisi de tanımayan kanun hükmüne dayanılarak uygulanan para cezasının miktarının başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kıldığı sonucuna varmıştır. Somut başvuruda davası reddedilen başvurucu, ihale bedelinin (450.000 TL) %10'u oranında para cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucunun şikâyetleri yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucunun maddi zararlarının giderilmesi gerekir. Olayda başvurucu aleyhine verilen ve ihale bedelinin %10'u olan 45.000 TL para cezasının hükmün kesinleşmesinden sonra tahsili amacıyla ilgili vergi dairesine gönderilmek üzere harç tahsil müzekkeresi düzenlenmiştir. Bireysel başvuru ve dava dosyasında para cezasının tahsil edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge olmadığı gibi başvurucu tarafından da bu hususta yapılan bir bildirim bulunmamaktadır. Bu itibarla İcra Hukuk Mahkemesince düzenlenen 22/2/2021 tarihli harç tahsil müzekkeresinin ilgili vergi dairesince gereğinin yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptali ve ilgili mahkemesine iadesi yeterli bir giderim sağlayacaktır (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İcra Hukuk Mahkemesince düzenlenen harç tahsil müzekkeresinin ilgili vergi dairesince yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptalinin ve mahkemesine iadesinin yeterli giderim imkânı sağladığı değerlendirilerek başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin aleyhe hükmedilen para cezası nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla harç tahsil müzekkeresinin iptali ve ilgili kurumdan geri çekilmesi için Eskişehir 1. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2019/639, K.2019/836) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF BULUT

B. No: 2021/16137 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF BULUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16137)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Elif BULUT

Vekilleri : Av. Eylem Arzu KAYAOĞLU Av. Ramazan DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, katılınan bir toplantı üzerine başlatılan soruşturma kapsamında adli kontrol tedbirleri uygulanması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde bir siyasi partinin İstanbul il eş başkanıdır. Başvurucunun da aralarında olduğu bir grup 4/2/2021 tarihinde Birleşik Mücadele Güçleri isimli bir oluşumun kuruluş deklarasyonunu açıklamak ve Boğaziçi Üniversitesindeki eylemlere destek vermek amacıyla İstanbul'un Kadıköy ilçesinde toplanarak basın açıklaması yapmak istemiştir.

3. Kolluk görevlilerince düzenlenen olay tutanağına göre çeşitli marjinal gruplar, sosyal medyadan "faşizme karşı birleş[me], örgütlen[me], mücadeleyi yüksel[tme]" amacıyla toplantı çağrısı yapmıştır. Kolluk görevlileri, Halkların Demokratik Partisi (HDP) ilçe binası önünde toplanan elli kişilik gruba Kadıköy Kaymakamlığının koronavirüs salgını nedeniyle yapılacak her türlü etkinliği yasaklama kararı aldığını bildirmiştir. Kolluk görevlileri ayrıca topluluğa dağılmaları gerektiğini, aksi hâlde müdahale edileceğini ses yükseltici cihazla ihtar etmiş ve dağılmaları için süre tanımıştır. Grubun ihtarlara uymaması ve İskele Meydanı'na yürümek istemesi üzerine kolluk görevlileri, seyyar bariyerlerle grubu

engellemiş; daha sonra aralarında başvurucunun da olduğu altmış kişiyi gözaltına almıştır.

4. Dört gün gözaltında tutulduktan sonra 8/2/2021 tarihinde ifadesi alınan başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak uyarılara rağmen dağılmamakta ısrar etme suçundan tutuklanması talebiyle sulh ceza hâkimliğine (Hâkimlik) sevk edilmiştir. Hâkimlik 9/2/2021 tarihinde tutuklama yerine başvurucunun yurt dışına çıkmama, haftanın belli bir günü imza verme ve ilçenin idari sınırlarını terk etmeme şeklinde adli kontrol tedbirlerine tabi tutulmasına karar vermiştir. Kararda Hâkimlik; atılı suçun işlendiğine ilişkin olarak kuvvetli şüphe uyandıracak somut delillerin mevcudiyetinin, suçun kanunda öngörülen cezai yaptırım miktarının ve başvurucunun sabit ikametgâh sahibi olmasının dikkate alındığını belirterek adli kontrol tedbiri ile amaçlanan faydanın sağlanabileceğini değerlendirmiştir.

5. Bir siyasi partinin il eş başkanı olduğunu ifade eden başvurucu, anılan tedbirlerin siyasi faaliyetlerini engellediğini belirterek 15/2/2021 tarihinde adli kontrol tedbirine ilişkin kararların kaldırılmasını, talebinin kabul görmemesi hâlinde ilçenin idari sınırlarını terk etme yasağı şeklindeki tedbirin kaldırılmasını itiraz yoluyla talep etmiştir. İtirazı inceleyen Hâkimlik, adli kontrol tedbirinin usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 19/2/2021 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 15/3/2021 tarihinde öğrendiğini beyan ederek 16/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı 4/3/2021 tarihli iddianamesiyle başvurucunun kanuna aykırı toplantıya ve gösteri yürüyüşüne katılarak uyarılara rağmen dağılmamakta ısrar etme suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. 29/3/2021 tarihinde İstanbul Anadolu 35. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanan yargılama derdesttir. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucu hakkında uygulanan ve ilçenin idari sınırlarını terk etme yasağı şeklinde olan tedbirin 29/3/2021 tarihinde kaldırılmasına, diğer adli kontrol tedbirlerinin ise devamına karar vermiştir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre verilen adli kontrol tedbirleri ise 13/10/2021 tarihinde kaldırılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; siyasi konumu itibarıyla düzenli olarak Partinin il binasına gitmek ve siyasi faaliyetleri koordine etmekle yükümlü olduğunu, ilçe sınırları dışına çıkmama şeklindeki adli kontrol tedbiri nedeniyle komisyon ve bölge örgütlenme toplantılarına katılamadığını, böylelikle siyasi faaliyetlerinin engellendiğini belirterek seyahat hürriyeti ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Ayrıca başvurucu, barışçıl bir toplantıya müdahale edilmesi, toplantıya katılması sonucu gözaltına alınması ve bu nedenle hakkında üç farklı adli kontrol tedbirinin uygulanması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde seyahat hakkına ilişkin şikâyet hakkında konu bakımından yetkisizlik kararı verilmesi gerektiği açıklanmıştır. Başvurucu hakkındaki ilçe idari sınırlarını terk etmeme şeklindeki tedbirin bireysel başvuru yapılmadan önce kaldırılması nedeniyle başvurucunun mağdur statüsü bulunmadığı belirtilerek başvurucu hakkındaki yargılamanın derdest olması ve başvurucunun başvuru yollarını tüketmemesi nedeniyle kabul edilmezlik kararı verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Esas hakkındaki

görüşte ise koronavirüs pandemisi şartları nedeniyle idare tarafından verilen yasaklama kararına rağmen başvurucunun toplantıya katılması nedeniyle müdahalenin gerçekleştirildiği gözetilerek başvuruya konu ihlal iddiasının değerlendirilmesi talep edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında tedbirin bireysel başvuru sonrasında kaldırıldığını belirterek genel hatlarıyla başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

10. Mevcut olayda bir siyasi partinin il eş başkanı olan başvurucu hakkında, kanuna aykırı bir toplantıya katılarak ihtarlara rağmen dağılmamakta ısrar ettiği iddiasıyla yaklaşık bir ay ile sekiz ay arasında değişen sürelerle adli kontrol tedbirleri uygulanmıştır. Adli kontrol tedbirlerinin niteliği ve süresi ile başvurucunun yaşamı üzerindeki etkileri ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımı üzerinde oluşturduğu caydırıcı etki birlikte değerlendirildiğinde, anılan tedbirlerin başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir. Başvurucu, toplantıya müdahale edilerek toplantının engellenmesi ve gözaltına alınması nedeniyle de anılan hakkın ihlal edildiğini ileri sürmüşse de bireysel başvurunun adli kontrol tedbirine ilişkin kanun yollarının tüketilmesinden sonra yapıldığı anlaşıldığından, incelemenin adli kontrol tedbirinden kaynaklanan müdahale ile sınırlı olarak yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olarak gösterilen 5271 sayılı Kanun'un 109. ve 110. maddelerinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir. Müdahalenin suçluların cezalandırılması, yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi ve bu suretle Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden kamu düzeninin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır. Bu belirlemenin ardından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır.

13. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 48; Candaş Kat ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/5053, 8/1/2020, § 37). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (Candar Şafak Dönmez, § 51; Birleşik Metal İşçileri Sendikası (4) [1. B.], B. No: 2021/60361, 24/12/2025, § 33). Buna göre uygulanan tedbirin ulaşılmak istenen amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılması mümkün olmayan gerekli bir müdahale olması gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir. Öte yandan başvurulan tedbirin kapsamı ve süresi ile ulaşılmak istenen amaç arasında dengesizlik bulunmakta ise diğer bir ifadeyle çatışan hak ve menfaatler arasında adil bir denge kurulmamışsa müdahale orantılı kabul edilemeyecektir (Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, § 23).

14. Anayasa Mahkemesi Latife Akyüz kararında; uygulanan adli kontrol tedbirinin, başvurucunun duruşmalardan kaçmasının önlenmesi ve bu suretle maddi gerçeğin süratle

ortaya çıkarılması amacını taşıdığını değerlendirmiştir. Bu kapsamda, müdahalenin; suç işlediği iddia edilen kişilerin cezalandırılması, yargı görevinin gereğine uygun şekilde yerine getirilmesi ve böylece kamu düzeninin korunması meşru amaçlarına hizmet ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Latife Akyüz [1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021, §§ 44, 45). Bu bağlamda adli kontrol tedbirine karar verilirken kişiye isnat edilen suçun niteliği, delil durumu ve öngörülen yaptırımın ağırlığı gibi hususlar birlikte değerlendirilerek adli kontrol tedbirinden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun temel hak ve özgürlüğüne yönelik menfaatleri arasında adil bir denge kurularak tedbirin gerekli ve ölçülü olduğu hususunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulması gerekir.

15. Anılan kararda ayrıca; başvuruya konu adli kontrol koruma tedbirinde olduğu gibi tüm koruma tedbirlerinin geçici olduğu, herhangi bir tedbirin herhangi bir kriterden bağımsız olarak ve süreklilik arz eder biçimde uygulanmasının mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Kararda; mahkemelerin koruma tedbiri kararlarında lehte ve aleyhte ileri sürülen bütün delilleri incelemek, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleye katlanmayı gerektirecek nitelikte kamu yararını haklı kılan gerçek bir ihtiyacın varlığını göstermek zorunda olduğu açıklanmıştır. Buna göre de koruma tedbirinin devamını haklı kılan gerekçelerin gösterilmesi ve çatışan menfaatler arasında adil dengenin korunması gerektiği ifade edilmiştir (Latife Akyüz, §§ 50-52, 56).

16. Koruma tedbirlerine, daha sonra tesis edilecek hükmün infaz edilebilirliğini sağlamak veya maddi gerçeğin ortaya çıkmasını temin etmek amacıyla başvurulduğunda şüphe bulunmamaktadır. Başvuruya konu olayda başvurucuya isnat edilen suçun kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak uyarılara rağmen dağılmamakta ısrar etme olduğu ve başvurucunun ifadesinin de alındığı gözönüne alındığında, Hâkimliğin adli kontrol tedbirine ilişkin kararından başka hangi delillerin toplanması gerektiği anlaşılamamaktadır. Buna göre başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirinin özellikle kaçmayı engellemek veya delillerin yok edilmesini ya da değiştirilmesini önlemek amacı taşıdığına dair yeterli bir gerekçenin ortaya konulmadığı görülmektedir.

17. Nitekim başvuruya konu kararda, adli kontrol tedbirlerinin verilmesi ile "beklenilen faydanın sağlanacağı" ifadesi dışında başvurucuya hangi amaçla üç farklı adli kontrol tedbirinin uygulandığına dair herhangi bir değerlendirme yapılmamış, bu tedbirlerin soruşturma veya kovuşturmaya ne gibi bir faydası olacağı da açıklanmamıştır. Bu nedenlerle Hâkimlik kararında yer alan gerekçeler, başvurucu hakkında uygulanan tedbirin demokratik toplum düzenindeki gerekliliğini ortaya koyamamıştır.

18. Hiç şüphesiz uygulanan koruma tedbirlerinin hedeflenen amaca ulaşmak bakımından elverişli olup olmadığı ile olayın şartlarında zorunlu ve en uygun tedbir olup olmadığına karar verme hususunda ilk derece mahkemelerinin geniş bir takdir payı bulunmaktadır. Diğer yandan yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında alınan koruma tedbirleri ile hedeflenen amaca ulaşmak için hakların daha az sınırlanmasını sağlayacak alternatif yollar bulunup bulunmadığı da yargı mercileri tarafından dikkate alınmalıdır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hülya Kar, § 44; Latife Akyüz, § 58). Başvuruya konu olayda adli kontrol tedbirlerinin verilmesinden ve koruma tedbirinin sürdürülmesinden beklenen kamu yararı ile başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı arasında adil bir dengenin kurulmadığı değerlendirilmiştir.

19. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirlerinin orantılılığı ve gerekliliği konusunda yargı mercilerince ilgili ve yeterli bir

gerekçe ortaya konulamadığı anlaşıldığından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyet yönünden ayrıca inceleme yapılmasının gerekli olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirlerinin sona ermesi nedeniyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

24. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/22 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA ŞAHİN (2)

B. No: 2021/25701 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/25701

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA ŞAHİN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/25701)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : Musa ŞAHİN

Vekili : Av. Eray TOPRAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işe iade davasında cinsiyet temelli ayrımcılık yapılması nedeniyle özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının; iddia ve itirazları karşılanmaksızın davanın reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Verem Savaş Derneğine (Dernek) bağlı Ankara'nın Ulus semtindeki birimde 1/5/1999 tarihinden itibaren hasta bakıcı ve hizmetli olarak çalışmaya başlamıştır.

3. 11/4/1949 tarihli ve 5368 sayılı Verem Savaşı Hakkında Kanun uyarınca Dernek Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında iş birliğine gidilmiş ve Dernek hastanesi ile dispanserlerinde görev yapmakta olan personelin Sağlık Bakanlığınca atanmasına, eksik kalan personelin de Dernek tarafından temin edilmesine karar verilmiştir. İl Sağlık Müdürlüğünün kapatma ve taşınmaya ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşmesi sonrasında ise Dernek elemanı olarak istihdam edilen personelin istihdam imkânının ortadan kalkacağı, Derneğe ait başka dispanser ya da laboratuvar bulunmadığı gerekçesiyle tüm yasal hakları ödenmek suretiyle personelin bir kısmının iş akitlerinin feshedilmesi hususunda Dernek başkanına yetki verilmiştir.

4. Dernek bünyesinde gerçekleşen bu değişiklikler kapsamında başvurucunun iş akdi de 31/3/2010 tarihinde Ulus'taki birimin kapatılarak Çukurambar'a taşınması ve yeni işyerinde başvurucunun çalışabileceği bir pozisyon bulunmadığı gerekçesiyle feshedilmiştir.

5. Başvurucu 6/4/2010 tarihli dilekçesi ile Ankara 8. İş Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde işe iade davası açmıştır. Mahkeme 29/3/2011 tarihli kararında dinlenen tanık beyanlarına göre başvurucunun işverene ait Ankara Ulus'taki hastanede ya da Cebeci'deki merkezde istihdam edilme imkânının olduğunu, bu nedenle feshin geçersiz sebebe dayandığını belirterek davanın kabulüne karar vermiştir. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 21/5/2012 tarihli ilamı ile kararı bozmuştur.

6. Mahkemece bozma kararına uyulmuş ve dosya bilirkişiye tevzi edilmiştir. Mahkeme 31/1/2014 tarihli karar ile davanın reddine hükmetmiştir. Bu karar temyiz incelemesinden geçerek 8/5/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, 6/8/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 2014/12780 numarası ile kayda alınan bireysel başvuruya yönelik incelemede 9/5/2019 tarihli karar ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmış ve yeniden yargılamaya hükmedilmiştir. İhlal kararında; Mahkemenin tespitine göre fesih tarihinden sonra iki kadın işçinin, dosyaya gelen yazı içeriğine göre ise üçü kadın, biri erkek olmak üzere dört işçinin farklı tarihlerde işyerinde istihdam edildiği tespiti karşısında hangi objektif ve kabul edilebilir nedenlerle başvurucunun işe devam edemeyeceği hususunun gerekçeli kararda açıklığa kavuşturulmadığı belirtilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine yeniden yargılama yapılmış; Mahkeme, 10/12/2020 tarihli kararı ile davanın kabulüne ve başvurucunun işe iadesine hükmetmiştir. Davalı işveren, kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Yargıtay) tarafından yapılan inceleme neticesinde 23/3/2021 tarihli nihai karar ile Mahkeme kararının bozulmasına ve davanın reddine hükmedilmiştir.

9. Başvurucu 14/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, bireysel başvurunun incelenmesi sürecinde 19/11/2021 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; cinsiyet ayrımcılığına uğradığını, yargılamanın makul sürede bitirilmediğini, hakkaniyete uygun yargılama yapılmadığını, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi, Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun

mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır.

12. Somut başvuruda başvurucu, başvuru tarihinden sonra 19/11/2021 tarihinde vefat etmiştir. Anılan başvuruda yukarıda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TANER ÖZ

B. No: 2021/32205 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32205

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TANER ÖZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32205)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Taner ÖZ

Vekili : Av. Metin GÖKCE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Yapılan haricî nüfus kaydı sorgulaması ile başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra 25/6/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında

Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA (3)

B. No: 2021/39195 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39195

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2021/39195)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucular : 1. Deniz ŞAH 2. İlhan KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda bulunan başvuruculara verilen disiplin cezasına ilişkin infaz hâkimliğince yapılan inceleme sırasında duruşmada hazır bulunma talebinde bulunulmasına rağmen yalnızca ses ve görüntü aktarımı yoluyla duruşmaya katılma imkânı verilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, başvuru tarihinde İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktayken 31/3/2021 tarihinde oda kapılarına vurarak slogan atmıştır. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) başvurucular hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır. Yapılan soruşturma sonucunda Disiplin Kurulu 13/4/2021 tarihinde başvuruculların gereksiz olarak slogan atma eylemini gerçekleştirdikleri gerekçesiyle haklarında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca 2 ay süre ile ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası uygulanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucular, Ceza İnfaz Kurumunun kararına itiraz etmiş; itiraz dilekçelerinde de savunmalarını mahkeme huzurunda avukatları ile yapmak istediklerini beyan etmiştir. İtirazı inceleyen İzmir 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 21/5/2021 tarihli duruşmada

başvurucuları Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) kullanarak hazır etmiştir. Başvurucular, savunmalarını mahkeme huzurunda yapmak istediklerini beyan etmiştir. İnfaz Hâkimliği, aşağıdaki gerekçe ile talebi reddetmiştir:

"Her ne kadar itiraz eden savunmasını bizzat duruşma salonuna gelerek vermek istediğini talep etmiş ise de gerek ülkemizde gerekse dünyanın tamamında gerçekleşen covid-19 salgını nedeniyle hükümlülerin cezaevi dışına çıkartılarak duruşmaya getirilmesinin itiraz edenlerin ve adliyeye getirecek olan görevlilerin sağlığına zarar verebileceği, cezaevinde bulunan diğer hükümlüler ile cezaevi görevlileri için hastalık yönünden tehlike oluşturulacağı CMK'nın 196/4 maddesi gereğince SEGBİS sistemi ile alınan savunmanın duruşma salonunda alınan savunma ile eş değer olacağı diğer yandan 7242 sayılı yasa ile infaz hakimliğinin görev alanının 01/09/2020 tarihinden sonra genişlemiş olmasına göre ve bu nedenle infaz hakimliğince günlük rutin olarak verilen 5275 sayılı yasanın 105/A ve 107,108 maddelerine dayalı tahliye işlemleri nedeniyle ceza infaz kurumunda bu aşamada savunma alınamayacak olmasına göre itiraz edenin duruşma salonuna gelme talebinin reddine karar verilerek savunma yapmadıkları takdirde savunma haklarından vazgeçmiş sayılacakları ihtar edilerek..."

4. İnfaz Hâkimliği 24/5/2021 tarihli kararla başvuruculların şikâyetini reddetmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... Yasa koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır. Zira ceza infaz kurumunun toplu bir yaşam alanı olması, kurumda barındırılan tutuklu ve hükümlülerin farklı suç gruplarından oluşması ve buna göre de kurum düzen ve disiplinin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında yasanın 37. maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğu kanaatine varılmış, tutanağa göre de yasaklanan disiplin eyleminin gerçekleştiği, disiplin kurulunca itiraz edenler hakkında tayin edilen cezanın takdirinde bir hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından itirazların ayrı ayrı reddine şeklinde karar verilmiştir..."

5. Başvurucular, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 22/6/2021 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvuruculların itirazını kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucular, nihai kararı 6/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/7/2021 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucular, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucular; SEGBİS nedeniyle yüz yüzelik ilkesinin gereğinin yerine getirilmediğini, duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculların duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşulları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ercan Yıldız ve Diğerleri (2) ([GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda başvurucuların disiplin cezasına yönelik yaptıkları şikâyetin incelenmesinde İnfaz Hâkimliğinin SEGBİS yöntemiyle sorgulama yapması ölçülülük kapsamında değerlendirilmiştir. İnfaz Hâkimliğinin yargılamanın hızlandırılmasına yönelik meşru bir amaca ağırlık vererek duruşmada hazır bulunma hakkına sınırlama getirmesinin anlaşılabilir bir durum olduğuna değinilmiştir. Bu kapsamda başvurucuların duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin makul sürede yargılama yapılması amacına ulaşılması bakımından elverişli bir araç olduğu değerlendirmesi yapılmıştır. Müdahalenin gerekli olup olmadığı yönünden yapılan incelemede ise başvuruya konu uyuşmazlığın -klasik idari veya hukuk yargılamalarından farklı olsa bile- medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olduğu ve bu tür uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkının daha esnek uygulanabileceği değerlendirilmiştir. Bu esnekliğin uygulanabilirliğinin ise somut olayın özelliklerine göre değişebileceğine işaret edilmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu olayda yargılamanın karmaşık bir niteliğinin olmadığı, başvurucuların da esasen -hazır bulunmak istedikleri duruşmada- işlediklerini kabul ettikleri eylemin neden disiplin suçunu oluşturmayacağı konusunda savunma yapacaklarının anlaşıldığı, başvurucuların Ceza İnfaz Kurumu koşulları altında SEGBİS ile ifade vermelerinin ne gibi sakıncaları olduğu hususuna yönelik herhangi bir açıklamada bulunmadıkları ve bu bağlamda SEGBİS ile ifade vermek istememelerinin gerekçelerini ortaya koyamadıkları tespitleri yapılmıştır. Bu nedenle başvurucular hakkında uygulanan disiplin yaptırımının türü ve niteliği de dikkate alındığında duruşmada fiziken hazır bulunmanın gerekli olduğunun söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

11. Ayrıca Ceza İnfaz Kurumunun bulunduğu il merkezinin büyüklüğü ile Ceza İnfaz Kurumundan mahkemeye sevk esnasında oluşabilecek gecikmeler ve güvenlik sorunları dikkate alındığında ve İnfaz Hâkimliği tarafından şikâyete konu disiplin yaptırımının dayanağını oluşturan olayla ilgili olarak yapılan yargısal denetimde başvurucuların savunmasının alınması haricinde esaslı bir işlem yapılmadığı görülmekle duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin gerekli olmadığının söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Orantılılık yönünden yapılan değerlendirmede ise duruşmada bizzat hazır bulundurulmayan başvurucuların yargılamanın diğer tarafını oluşturan Ceza İnfaz Kurumunun disiplin cezası kararından ve bu karara ilişkin bilgi ve belgelerden haberdar olduğunun açıkça görüldüğü tespiti yapılmıştır. Bundan başka yargılama sürecinde başvurucuların yokluğunda herhangi bir esaslı işlemin yapıldığının da tespit edilemediğine işaret edilmiştir. Sonuç olarak somut olayda duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin orantılı olmadığının söylenemeyeceği değerlendirilmiştir. Bu itibarla duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğu, aynı zamanda ölçülü olduğu, duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

12. Başvuruya konu olayda başvurucular disiplin cezası almış ve bu karara karşı yapmış oldukları şikâyet İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmiştir. Başvurucular, yargılama sırasında duruşmada savunma vermek istediklerini bildirmişler fakat talepleri reddedilmiştir. Yargılamaya konu olayın karmaşık bir niteliğinin olmadığı, SEGBİS ile ifade vermelerinin ne gibi sakıncaları olduğu hususuna yönelik başvurucuların herhangi bir

açıklamada bulunmadıkları, şikâyete konu disiplin yaptırımının dayanağını oluşturan olayla ilgili olarak yapılan yargısal denetimde başvurucuların savunmasının alınması haricinde esaslı bir işlem yapılmadığı görülmüştür. Bu itibarla başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

14. Başvuruculara savcılığın mütalaasının kendilerine tebliğ edilmediği gerekçesiyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasının Deniz Şah ve İlhan Kaya (2) ([GK], B. No: 2021/39476, 16/12/2025) kararı doğrultusunda anayasal önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Başvuruculara tanıklarının dinlenmediği ve kamera kayıtlarının incelenmediği gerekçeleriyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği yönündeki iddialarının ise İnfaz Hâkimliğindeki yargılama esnasında ileri sürülmediği, dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulundukları anlaşıldığından Nebahat Baysal Gül ([2. B.], B. No: 2016/14634, 28/5/2019) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Başvuruculara ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönündeki iddialarının Cihat Özdemir ([2. B.], B. No:2015/214, 9/5/2018) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculara yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULMUTALLİP OĞUZ

B. No: 2021/44298 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/44298

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULMUTALLİP OĞUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/44298)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Abdulmutallip OĞUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu nakil aracında zorunlu ihtiyaçlar karşılanmaksızın uzun süreli tutulma ve bu olay hakkında yapılan şikâyet üzerine etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun iddiasına göre 27/2/2021 tarihinde hükümlü sıfatıyla barındırıldığı Osmaniye 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan (İnfaz Kurumu) nakil için yola çıkılmış, 13 saatlik bir yolculuktan sonra yol üzerindeki Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bir gece mola verilmiş ve ertesi gün devam edilen yolculuktan sonra 28/2/2021 günü akşam saat 17.30 sıralarında Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna varılmıştır. Toplam iki günde tamamlanan bu nakil işleminin yaklaşık 23 saati yolda geçmiş ve ilk gün yola çıkarken İnfaz Kurumunca verilen bir ekmek ile bir paket bal/reçel dışında yol boyunca kendisine yiyecek ve içecek verilmemiştir. Astım hastası olduğunu ifade eden başvurucu, aynı nakil aracındaki mahpusların ve nakilden sorumlu jandarma görevlilerinin yol boyunca sigara içmesi nedeniyle sağlığının, yangın çıkma ihtimali nedeniyle de can güvenliğinin tehlikeye atıldığını ileri sürmüştür.

3. Başvurucu, Iğdır Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazdığı 8/3/2021 tarihli dilekçeyle ailesinin yaşadığı kente uzak bir ceza infaz kurumuna nakledilmesinin aile üyelerinin

kendisini ziyaret etmesini imkânsız kılacağını belirterek nakil işlemi sırasında kendisine yiyecek ve içecek vermeyen, araçta sigara içen ve diğer mahpusların içmesine de müsaade eden kamu görevlilerinden şikâyetçi olmuştur. Nakil aracında sigara içilmesine dair araç içi kamera görüntülerinin temin edilmesini talep eden ve bunun dışında iddialarını herhangi bir delile dayandırmayan başvurucunun bireysel başvuru formundan farklı olarak bu şikâyet dilekçesinde ilk yola çıkılan İnfaz Kurumunda kendisine verilen bir ekmek, bir kutu meyve suyu ve bir paket bal/reçelin yanında mola verilen Batman Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda akşam saatlerinde talebi üzerine bir ekmek, bir domates ve biraz da peynir verildiğini ifade ettiği görülmüştür.

4. Başvurucunun anılan şikâyet dilekçesinin iletildiği Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturma kapsamında İnfaz Kurumuna yazılan müzekkereyle şikâyete konu nakil işlemine ilişkin tüm bilgi ve belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

5. Başsavcılık müzekkeresine yanıt veren İnfaz Kurumu 20/4/2021 tarihli yazıyla İnfaz Kurumunun kapasitesi nedeniyle nakli uygun görülen başvurucunun bu nakil sırasındaki iaşe ve diğer zorunlu ihtiyaçlarına yönelik tedbirlerin alındığını bildirerek yazı ekinde nakil emrini göndermiştir.

6. Başsavcılık, başvurucunun soyut iddiası dışında kamu davası açmaya yeterli şüpheyi oluşturacak herhangi bir tanık beyanı, iz ve emare bulunmadığı gerekçesiyle 2/6/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Sulh Ceza Hâkimliğince 29/6/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu, nihai kararı 13/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 12/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunun nakil aracında zorunlu ihtiyaçları karşılanmaksızın uzun süre tutulması, aynı nakil aracı içindeki mahpusların ve nakilden sorumlu jandarma görevlilerinin yol boyunca sigara içmesi nedeniyle sağlığının, yangın çıkma ihtimali nedeniyle de can güvenliğinin tehlikeye atıldığını, bu olay hakkında yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmanın etkili şekilde yürütülmediğini belirterek kötü muamele yasağı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişiler; ispat külfetinin devlete geçtiği durumlar hariç olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceğini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla

yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların delillerle desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddiaların güçlü bir dayanak ile birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirilmemesi hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerini söyleyebilmek mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

11. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

12. Anayasa Mahkemesinin tutulma koşullarına ilişkin başvurularda yerleşik olan ispat standardı nakil aracındaki tutulma koşulları yönünden de geçerlidir. Anayasa Mahkemesi başvuruculara tutulma koşullarına ilişkin iddialarını kanıtlamak için delil toplamada yaşadıkları nesnel zorlukların farkındadır. Yine de başvurucular, şikâyet edilen olguların ayrıntılı ve tutarlı açıklamasını yapmalı; bazı durumlarda farklı kanıtlar sunabilmelidir (koğuş kalabalıklığı bağlamında bkz. Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 69).

13. Bireysel başvuru konusu ettiği olay nedeniyle Başsavcılığa verdiği şikâyet dilekçesinde ve başvuru formunda kendisine verilen yiyecek ve içeceklere, bunların miktarına ilişkin olarak tutarlı bir olay anlatımı yapmadığı görülen başvurucunun astım hastası olduğunu iddia ederek nakil aracında sigara içilmesinden yakındığı ancak hastalığına ilişkin bir rapor sunmadığı, ayrıca şikâyet ettiği durum nedeniyle yaşadığı bir sağlık sorunundan da söz etmediği görülmüştür. Başvurucu, nakil sırasında yiyecek verilip verilmediğine, verilmişse bunların ne olduğuna dair aynı nakil aracında birlikte tutulduğu bir mahpusun beyanını içeren bir belge ya da bir tutanak da ibraz etmemiştir. Yaşadığını iddia ettiği olayın maddi ve manevi varlığı üzerindeki etkilerinden ve sonuçlarından söz etmeyen başvurucunun sağlığının ve can güvenliğinin somut olarak nasıl tehlikeye girdiğini açıklamadığı, iddiasına ilişkin olarak tanık beyanı, tutanak ya da sağlık raporu gibi bir delil de sunmadığı dikkate alındığında ileri sürdüğü kötü muamele iddiasının savunulabilir olduğu söylenemez. Bu nedenle somut olayda ispat külfetinin devlete geçmediği, başvurucunun kötü muameleye uğradığına ilişkin iddialarının savunulabilir olmadığı, dolayısıyla başvurucunun iddialarına ilişkin resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

14. Bunun yanında bir muamelenin kötü muamele kapsamında kalması için aranan asgari eşik değerlendirmesinde muamelenin sonuçlarının ortaya konmasının büyük önemi olduğu vurgulanmalıdır. Bu bağlamda yapılan bir uygulamanın kötü muamele yasağı bakımından aranan eşiğe ulaşması için söz konusu müdahalenin başvurucunun fiziksel veya ruhsal

bütünlüğü üzerinde olumsuz etki yarattığına ilişkin kanıtların varlığı gerekir. Başvurucunun bu hususta da herhangi bir kanıt sunmadığı görülmüştür. Başvurucunun uğradığını ileri sürdüğü muamelenin kötü muamele için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaştığını gösteren bilgi ve belgenin başvuru dosyasında bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

B. Diğer İhlal İddiası

15. Başvurucunun ailesinden uzak bir ceza infaz kurumuna nakledilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının Aydın Akgül ([1. B.], B. No: 2019/22397, 29/6/2022, § 59) ve Y.Ş. ([1. B.], B. No: 2017/37742, 18/6/2020, § 50) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyete neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELİH PAMUKÇUOĞLU

B. No: 2021/53040 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53040

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELİH PAMUKÇUOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53040)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Melih PAMUKÇUOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, koronavirüs salgınına yönelik tedbirler kapsamında ceza infaz kurumundaki görüşlerin kısıtlanması ve ziyaret gününün öğrenim gören çocuğuyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma, siyasal ve askerî casusluk suçlarından Osmaniye 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Türkiye'de ilk kez 11/3/2020 tarihinde görüldüğü açıklanan COVID-19 hastalığının pandemiye dönüşmesi üzerine oluşturulan Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce (Genel Müdürlük) başsavcılıklara gönderilen farklı tarihli yazılar ile mahpusların açık ve kapalı görüş haklarının kullanımına ilişkin sınırlamalar getirilmiştir.

4. Başvurucu 24/8/2021 tarihinde İnfaz Hâkimliğine şikâyet dilekçesi sunmuştur. Dilekçesinde 2 ve 7 yaşlarında iki çocuğu olduğunu, bu çocuklarının bakımını eşinin üstlendiğini, hâlihazırda kapalı görüş kişi sayısının iki kişi ile sınırlı olması nedeniyle eşinin 7 yaşındaki çocuğu ile ziyarete gelmesi hâlinde diğer çocuğundan ayrılmak zorunda

kaldığını belirterek kapalı görüş kişi sayısının artırılmasını talep etmiştir. Başvurucu, aynı tarihte sunduğu ikinci şikâyet dilekçesinde ise ailesinin ve kendisinin koronavirüs salgını ile ilgili gerekli aşılarının tam olduğunu belirterek açık görüş imkânının da sağlanmasını talep etmiştir.

5. Osmaniye İnfaz Hâkimliği (Hâkimlik) 8/9/2021 tarihinde başvurucunun her iki talebini de reddetmiştir. Ret kararının gerekçesinde 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da belirtilen görüş şartlarına aykırı bir durumun olmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucu 17/9/2021 tarihinde karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; yukarıda belirtilen (bkz. § 4) hususların yanında 7 yaşındaki çocuğunun okula gittiğini, kendisini ziyarete gelmesi durumunda eğitim öğretim hakkından mahrum kalacağını belirterek ziyaretlerinin hafta sonuna alınmasını talep etmiştir.

7. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Hâkimlik kararının usule ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 22/9/2021 tarihinde itirazı reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 24/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 18/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; kapalı görüş kişi sayısının iki kişi ile sınırlı olması nedeniyle eşinin küçük yaşlardaki müşterek çocukları ile birlikte kendisini ziyaretine gelemediğini, buna ilişkin kapalı görüş kişi sayısının artırılmasına yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle mağduriyet yaşadıklarını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, ziyaretlerin hafta sonuna kaydırılması talebinin reddedilmesi nedeniyle 7 yaşındaki çocuğunun eğitim ve öğretim hakkından mahrum kaldığını ifade etmiştir. Başvurucu; son olarak hem kendisinin hem ailesinin gerekli aşılarının tam olmasına rağmen açık görüş talebinin reddedildiğini belirterek aile hayatına saygı hakkı, eğitim hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Başvuru formunda başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iki şikâyeti bulunmaktadır. İlki, pandemi tedbirleri kapsamında ceza infaz kurumundaki açık görüşlerin kısıtlanmasına ve kapalı görüşteki kişi sayısının sınırlandırılmasına ilişkindir. Başvurucu bu şikâyetine yönelik olağan başvuru yollarını tüketmiştir. Başvurucunun diğer şikâyeti ise ziyaret gününün öğrenim gören çocuğuyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesine yöneliktir. Ancak başvurucunun 7 yaşındaki çocuğunun eğitim öğretim hakkından mahrum kalmaması için ziyaretlerinin hafta sonuna alınması talebini ilk olarak Ağır Ceza Mahkemesi önünde dile getirdiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, başvurucu bu

talebini İnfaz Kurumuna iletmediği gibi Hâkimlik nezdinde sunduğu şikâyet dilekçelerinde de bu talebinden bahsetmemiştir. Bu bağlamda, başvurucunun ikinci şikâyeti yönünden özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları usulüne uygun olarak tüketmediği anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuru, pandemi tedbirleri kapsamında ceza infaz kurumundaki açık görüşlerin kısıtlanmasına ve kapalı görüşteki kişi sayısının sınırlandırılmasına ilişkin ilk şikâyeti kapsamında değerlendirilmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucunun temel şikâyeti, pandemi nedeniyle görüş hakkının kısıtlanması nedeniyle ailesini bir bütün hâlinde ve yeterli şekilde görememesidir. Anayasa Mahkemesince 11/3/2020 tarihinden sonraki süreçte COVID-19 salgını nedeniyle ceza infaz kurumlarında uygulanan açık ve kapalı görüş hakkına yönelik kısıtlamaların aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu kabul edilmiştir (Yunus Bulut [1. B.], B. No: 2020/38826, 20/7/2023, § 42). Somut olayda da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı görülmüştür.

17. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı madde gerekçesi de dikkate alındığında resmî makamların özel hayata ve aile hayatına müdahale edememesi ile kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi gereğine işaret etmektedir (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 22; Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 36).

18. Hükümlü ve tutukluların özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Mehmet Zahit Şahin [1. B.], B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 36). Ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin tutuklu ve hükümlülerin anılan hakka müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89).

19. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için öncelikle şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65; Turgut Duman [1. B.], B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 66). Bununla birlikte şeklî bir kanunun varlığı yeterli olmayıp aynı zamanda kanun, sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ortaya koymalıdır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 63; Fatih Saraman, § 67; Turgut Duman, § 68; Mustafa Ceyhan [1. B.], B. No: 2020/13362, 19/10/2023, § 27). Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural takdir alanını belirli ölçülerde elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın öngörülebilirliği sağlayacak şekilde asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (Halime Sare Aysal, § 65; Fatih Saraman, § 69; Turgut Duman, § 70; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 107).

20. Aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahalenin de Anayasa'nın öngördüğü güvencelere uygun kabul edilebilmesinin ilk ve temel şartı müdahalenin kanuni dayanağının bulunmasıdır. Hak ve özgürlüğü kısıtlayıcı bir kanunun kapsamını genişletici yorum ve uygulamalar, kanun koyucunun getirmediği bir sınırlandırmanın idari ve yargısal makamlarca ihdas edilmesi sonucunu doğurabilir. Bu açıdan hak ve özgürlükleri

sınırlandıran kurallara ilişkin yorum ve uygulamaların kuralın kapsamını genişletici nitelikte olmaması ve öngörülebilir sınırlar içinde kalması önem taşımaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 104; Mehmet Çetinkaya ve D.K. [GK], B. No: 2018/27392, 15/4/2021, § 45).

21. Hükümlülerin ziyaret ya da görüş hakkı 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi somut başvuruya konu olan tedbirleri Yunus Bulut kararında kanunilik ölçütü bağlamında incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, yukarıda belirtilen kanuni düzenlemenin mahpusların ziyaret hakkının ortadan kaldırılması ya da engellenmesi konusunda idari makamlara açık ve genel bir yetki vermediğini, aile hayatına saygı hakkına yapılan bu müdahalenin salt idari makamların kararlarına dayandığını tespit ederek müdahalenin kanuni dayanağının olmadığına karar vermiştir (Yunus Bulut, §§ 55, 57, 58).

22. Somut başvuruda Genel Müdürlük tarafından gönderilen yazılar doğrultusunda mahpusların açık ve kapalı görüş haklarına kısıtlamalar getirildiği anlaşılmaktadır. Ziyaret hakkının idare tarafından kısıtlanmasına imkân veren açık bir düzenleme bulunmamasına rağmen söz konusu tedbirin uygulandığı görüldüğünden Yunus Bulut kararında varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı, müdahalenin kanuni temelinin bulunmadığı değerlendirilmiştir (benzer yönde kararlar için bkz. Süleyman Kurt (2) [2. B.], B. No: 2020/30704, 7/3/2024; Murat Kılıç ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/25564, 7/3/2024; Mehmet Ata Kızılçınar [1. B.], B. No: 2020/29397, 6/6/2024).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 30.000 TL manevi ve tutar belirtmeksizin maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. COVID-19 salgını dönemindeki kısıtlamalar ortadan kalktığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı kalınarak net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiği kanaatine ulaşılmıştır. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru

tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Osmaniye 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/4355), Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/934 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF TÜRKOĞLU

B. No: 2021/61108 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61108

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF TÜRKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61108)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Arif TÜRKOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine açılan alacak davasında davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu, kararın kesinleşmesi neticesinde adli yardım talepli olarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebi Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) tarafından adli yardımdan faydalanmasını gerektirir yeterli belgenin dosyaya sunulmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Mahkeme, adli yardım talebinin reddi kararı sonrası başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebini şartları oluşmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

3. Başvurucu, karara karşı adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesi (Daire) başvurucunun adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında başvurucunun gerekli belgeleri sunmadığı belirtilmiştir. Başvurucunun karara karşı yaptığı itiraz, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

4. Daire, itirazın reddedilmesi sonrası istinaf başvuru harcı ve istinaf karar harcının ikmal

edilmesi için dosyanın Mahkemeye geri çevrilmesine karar vermiştir. Mahkeme, ilgili harçları tamamlaması için başvurucuya muhtıra çıkarmış; harçları bir haftalık kesin süre içinde yatırmadığı takdirde 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi uyarınca başvurusundan vazgeçmiş sayılacağını ihtar etmiştir.

5. Muhtıranın tebliği sonrası başvurucu, muhtıradan rücu talepli dilekçe sunmuştur. Mahkeme, başvurucunun bu talebini istinaf kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire, bu kararın istinaf kanun yoluna başvurulabilecek kararlardan olmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir. Başvurucu, kesin karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuş; Daire, ek kararla temyiz isteminin reddine karar vermiştir. Başvurucu, ek karara karşı da adli yardım talepli olarak temyiz başvurusunda bulunmuştur. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi başvurucunun adli yardım talebinin temyiz dilekçesine ekli olarak sunduğu belgelere göre kabulü gerektiğini vurgulayarak başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, ek kararın onanmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 13/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. Bölümler Başraportörlüğü tarafından 11/2/2025 tarihli yazıyla başvuru harcını on beş günlük sürede yatırması gerektiği başvurucuya bildirilmiştir. Başvurucu bildirime karşı verdiği 14/2/2025 tarihli cevapta taşınmazlarından gelir elde etmediğini ve tasarruf hakkı olmadığını belirtmiştir.

8. Başvurucunun harcı yatırmaması üzerine Birinci Bölüm tarafından 14/10/2025 tarihli kararla başvurucunun adli yardım talebinin reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda, başvurucuya başvuru harcını yatırmak üzere tekrar süre verilmiştir. Başvurucu karara karşı verdiği 22/10/2025 tarihli cevapta, 14/2/2025 tarihli cevabındaki iddialarını tekrarlamış ve emekli maaşından başka bir geliri olmadığını, emekli maaşının temel ihtiyaçlarını dahi karşılamadığını belirtmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; adli yardım talebinde bulunmasına rağmen talebinin gerekçesiz olarak reddedildiğini, sunduğu fakirlik belgesinin adli yardım talebinin kabulü için yeterli olduğunu ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…

(2) Bireysel başvurular harca tabidir.

(3) … Başvuru dilekçesine, … harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

…

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir."

11. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" başlıklı 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.”

12. 6100 sayılı Kanun'un "Dava şartlarının incelenmesi" başlıklı 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler" başlıklı 66. maddesi şöyledir:

"(1) (Değişik: 5/3/2014 tarihli ve 28932 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İçtüzüğün 8 inci maddesi ile) Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şeklî eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine onbeş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir.

(2) (Değişik: 5/3/2014 tarihli ve 28932 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İçtüzüğün 8 inci maddesi ile) Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvurucuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.

(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir."

14. Başvurucular, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvurularını Kanun'da ve İçtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapmak zorundadır.

15. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruların harca tabi olduğu hükme bağlanmış, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında da başvuru dilekçesine harç ödendiğine dair belgenin eklenmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu açıdan özel bir hak arama yolu olan bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için harç, kanun koyucu tarafından başvuru şartı olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla başvuru harcının başvuru sırasında veya adli yardım talepli başvurularda adli yardım talebinin reddi üzerine yatırılmaması durumunda başvuru şartı yerine getirilmemiş olacaktır (Türkoğlu Demir Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2013/5864, 20/4/2016, § 41).

16. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (6) numaralı ve İçtüzük'ün 66. maddesinin (3) numaralı fıkralarında, başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde bu eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması hâlinde başvurunun reddine karar verileceği öngörülmüştür. Ayrıca İçtüzük'ün 66. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda

başvurucuya verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceğinin bildirileceği ifade edilmiştir (Mehmet Encu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11864, 24/2/2016, §§ 26-30).

17. Somut olayda Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucunun emekli aylığı aldığı, adına kayıtlı dokuz taşınmaz olduğu, geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olmadığı belirtilerek 11/2/2025 tarihli eksiklik bildirimi ile başvuru harcını on beş günlük sürede yatırmaması hâlinde başvurunun reddedileceğine dair ihtarat yapılmıştır. Başvurucu, başvuru harcını yatırmamıştır. Başvurucu, bildirime karşı verdiği 14/2/2025 tarihli cevapta taşınmazlarından gelir elde etmediğini ve tasarruf hakkı olmadığını belirtmiştir. Başvurucu, taşınmazlarından neden gelir elde edemediği ve tasarruf edemediği konusunda ise somut bir açıklama yapmamıştır.

18. Başvurucunun eksiklik bildirimine rağmen, başvuru harcını yatırmaması üzerine Birinci Bölüm tarafından 14/10/2025 tarihli kararla başvurucunun adli yardım talebinin reddine karar verilmiştir. Kararda başvurucuya, başvuru harcını yatırması için tekrar süre verilmiştir. Başvurucu karara karşı verdiği 22/10/2025 tarihli cevapta, 14/2/2025 tarihli cevabındaki iddiaları tekrarlamış ve emekli maaşından başka bir geliri olmadığını, emekli maaşının temel ihtiyaçlarını dahi karşılamadığını belirtmiştir.

19. Eksiklik bildiriminin süresinde tamamlanmaması, başvurunun usulüne uygun yapılıp yapılmadığı yönünden bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin gideriminin süresinde yapılması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön şarttır.

20. Birinci Bölüm tarafından harcın yatırılması için süre verilmesine dair yargısal karara rağmen anılan eksiklik giderilmemiştir. Buna göre başvuru şartı olarak belirlenen harcın adli yardım talebinin reddi kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın yatırılmaması nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa Mahkemesi tarafından bildirilen eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUKHAMMADTOKHIR KHAKIMOV

B. No: 2022/12170 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12170

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUKHAMMADTOKHIR KHAKIMOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12170)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Mukhammadtokhır KHAKIMOV

Vekili : Av. Ahmet UYGUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı nedeniyle kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Kırgızistan vatandaşı olan başvurucu hakkında Iğdır İl Göç İdaresi Müdürlüğünce (Göç İdaresi) 14/6/2021 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi (Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler) uyarınca sınır dışı etme kararı alınmıştır. Başvurucunun vize ihlalinde bulunduğunun tespit edilmesi üzerine ise 7/7/2021 tarihli güncelleme kararı ile bu kez aynı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi (vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler) uyarınca sınır dışı etme kararı verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Erzurum 1. İdare Mahkemesi tarafından 29/12/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 11/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/2/2022 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

6. Göç İdaresi Başkanlığının cevabi yazı ve eklerindeki belgelere göre başvurucu hakkında verilen sınır dışı etme kararı uyarınca başvurucunun 11/8/2023 tarihinde Türkiye'den çıkış yaptığı ve gönüllü olarak Birleşik Arap Emirlikleri'ne gittiği anlaşılmıştır.

7. Anayasa Mahkemesi 21/7/2025 tarihli yazıyla başvurucunun avukatı olan Ahmet Uygur'dan başvurucunun güncel durumuna ilişkin bilgi, belge ile buna dair açıklamalarını on beş gün içinde sunmasını istemiştir. Yazı 26/7/2025 tarihinde başvurucunun avukatı Ahmet Uygur'a tebliğ edilmiş ise de vekil süresi içinde cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shari ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, Kırgız-Özbek savaşında babasının Kırgız ordusunun çağrısına uymayarak ülkeyi terk etmesi nedeniyle ailesine tabi olarak Türkiye'ye geldiğini, ülkesine gönderilmesi hâlinde savaş kaçağı ve vatan haini ilan edileceğini, İslam dinine mensup olduğunu, Kırgızistan'da dinini özgürce yaşamayacağını, bu nedenle kötü muameleye uğrama riski olduğundan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Türkiye'de anne ve babasıyla birlikte yaşadığını, sınır dışı edilmesi hâlinde aile bütünlüğünün bozulacağını belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca anne ve babası hakkında savaş kaçağı ve politik suçlu oldukları gerekçesiyle hâlen arama ve soruşturma olduğunu, bu sebeple geri gönderilmesi hâlinde özgürlüğünden mahrum edilme riski nedeniyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini beyan etmiştir. Son olarak Kırgızistan vatandaşı bir Müslüman olduğunu, geri gönderilmesi hâlinde sadece dinî inancı nedeniyle dahi ayrımcılığa ve kötü muameleye uğrayacağını belirterek ayrımcılık yasağı ve din özgürlüğünün de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı ile Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen aile hayatına saygı hakkı kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

12. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruyu inceleyebilmesi için başvurucunun başvurunun yapılmasından sonraki aşamada da başvurusunu devam ettirme iradesini Anayasa Mahkemesi önünde göstermesi gerekir. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen "başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olması durumunda bunu Anayasa Mahkemesine bildirme" yönündeki yükümlülüğüne aykırı davranarak başvuruyu yapmasından sonra meydana gelen ve ihlal iddiaları hakkında yapılacak değerlendirmeyi etkileyecek nitelikteki önemli gelişmeler (başvurunun yapılmasını takiben gelişen olaylar ile idari makamlar veya yargı mercilerince verilen kararlar) hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemesi başvurucunun kötü niyeti olarak yorumlanabileceği gibi bireysel başvuruyu takip etmek istememesinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Bireysel başvurunun değerlendirilmesinde gerekli görülen bilgi, belge ve delillerin ibrazı konusunda başvurucuya veya vekiline yapılan bildirime kayıtsız davranması da başvurucunun başvuruyu takip etmeme isteğinin bir yansıması olarak görülebilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Mehmet Girasun ve Ömer Elçi [GK], B. No: 2015/15266, 17/6/2021, §§ 40-42).

13. Yabancının sınır dışı edileceği ülkede öldürüleceğine ve/veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağına dair iddiasını bireysel başvuruya konu ettiği hâllerde başvurucu vekilinin bireysel başvuru sürecinde başvurucunun sınır dışı edildiğini bildirmemesi ve Anayasa Mahkemesinin başvurucunun güncel durumuna ilişkin bilgi talebine kayıtsız kalması, başvurucu ile vekili arasındaki iletişimin koptuğu ve bunun başvurucunun bireysel başvurusunu sürdürmek istemediğinin göstergesi olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca istenen bilgi sunulmadığı için başvurucunun sınır dışı edildiği ülkede öldürüleceği ve/veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrama konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalıp kalmadığı hakkında değerlendirme yapabilme imkânının bulunmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin başvurunun incelenmesini sürdürmesi mümkün olmayabilir (N.K.A.A. [1. B.], B. No: 2022/12862, 14/5/2025, § 24).

14. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında -başka hususlar yanında- başvurucunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

15. Başvurucu vekili, başvurucunun ülkeden çıkışı konusunda Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiş; güncel duruma dair bilgi talebine de kayıtsız kalmıştır. Bu durum başvurucu ile vekili arasındaki iletişimin koptuğunu göstermektedir. Bunun yanında başvurucunun ülkemizden çıkışından sonraki durumuna ilişkin herhangi bir bilgi veya belge sunulmamıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi başvurucunun öldürüleceğine ve/veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye maruz kalma riski ile aile hayatına saygı hakkı konusunda değerlendirme yapabilme imkânından yoksundur. Dolayısıyla incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı da başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/6/2026 OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İLHAM ÇELİK

B. No: 2022/18011 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/18011

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLHAM ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/18011)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : İlham ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aynı olaydan dolayı iki kez hücre cezası uygulandığı iddiası nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktayken 9/7/2021 tarihinde bir başka hükümlü ile kavga etmiştir. Başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması sonucunda İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca (Disiplin Kurulu) 30/7/2021 tarihli kararla 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan "Hükümlü ve tutukluları daha az cezayı gerektiren şekilde kasten yaralamak" eylemi nedeniyle başvurucunun 6 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu, karara karşı 12/8/2021 tarihinde şikâyet yoluna başvurmuştur. Afyonkarahisar İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 30/9/2021 tarihli kararla şikâyeti reddetmiştir. Karara yapılan itiraz Afyonkarahisar 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1/11/2021 tarihli kararla reddedilmiştir. Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı, İnfaz Hâkimliğinden hücre cezasının onaylanmasını talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 26/11/2021 tarihli kararla hücre cezasını onaylamıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 30/01/2017 tarih ve 2016/4935 Esas ve 2017/150 Karar sayılı ilamına göre hükümlünün disiplin suçu işleyip tedbiren hücreye konulması halinde ve disiplin soruşturması sonucunda da hücre cezası alırsa tedbiren hücrede geçirdiği sürenin disiplin cezasından mahsup edilmesi gerektiğinden hükümlü hücre cezasının infazı sırasında disiplin suçuna konu nedenle daha önce tedbiren hücreye alınmışsa bu sürenin kesinleşen hücre cezasının infazı sırasında mahsup edilerek uygulanmasına, bu hususun cezaevi idare ve gözlem kurulu tarafından dikkatli bir şekilde yerine getirilmesine..."

4. Anılan karar başvurucuya 29/11/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu karara itiraz etmemiştir.

5. Başvurucu 1/12/2021 tarihli dilekçe ile İnfaz Hâkimliğine başvuruda bulunmuştur. Dilekçesinde kavga olayından sonra tek kişilik hücreye yerleştirildiğini ve burada 10 gün kaldığını, bu süreçte sadece insani ihtiyaçlarının karşılandığını, kaldığı 10 gün içinde hakkı olan bir telefon görüşmesini yapamadığını ileri sürmüştür. Bu kapsamda 6 günlük hücre cezasını 10 gün olarak infaz ettiğini, infaz edilecek bir hücre cezası kalmadığını, gereğinin yapılmasını talep etmiştir. İnfaz Kurumu tarafından konu ile ilgili olarak İnfaz Hâkimliğine yazılan 2/12/2021 tarihli yazıda başvurucunun tedbir amaçlı tekli odaya alındığı bildirilmiştir. Ayrıca bu odada başvurucunun günlük ve haftalık tüm ihtiyaçlarının bir engel ve yasaklama olmadan giderildiği, tekli odada kalmış olduğu süre içinde haftalık telefon görüşmelerinin ve haftalık ziyaretlerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir. Yazı ekinde başvurucuya ait telefonla görüşme raporu sunulmuştur. Bu raporda başvurucunun 10/7/2021 tarihinde telefonla görüşme yaptığı görülmüştür.

6. İnfaz Hâkimliği 10/12/2021 tarihli kararı ile talebi reddetmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun gözlem kısmında kaldığı süre boyunca herhangi bir kısıtlama getirilmeden mektup, telefonla görüşme, ziyaret gibi haklardan faydalandığına değinilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gözlem kısmında tedbir amacıyla kalmış olduğu günlerin mahsup edilmesi hâlinde hücre cezasının tam anlamıyla infaz edilmiş olmayacağı sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu; İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. 13/12/2021 tarihli itiraz dilekçesinde özetle 10 gün tekli koğuşta kalarak disiplin cezasını infaz ettiğini, daha önce kaldığı koğuşun telefonla görüş gününün cumartesi gününe denk geldiğini, bunu bildirmesine rağmen telefon hakkının kullandırılmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca aynı eylem nedeniyle iki kez ceza verilmesinin hukuka aykırı olduğunu beyan etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 16/12/2021 tarihli kararla itirazı reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 11/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; disiplin cezasına konu olaydan sonra 10 gün tekli koğuşa (hücreye) alındığını, dolayısıyla 6 günlük hücre cezasını peşinen infaz ettiğini bildirmiştir. Başvurucu, aynı eylemden dolayı iki kez cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvuruya ilişkin olarak Adalet Bakanlığı Ceza ve

Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden (Genel Müdürlük) temin edilen görüş ve ilgili belgeleri sunmuştur. Ayrıca mevcut başvuruda başvurucunun aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Genel Müdürlüğün 1/11/2024 tarihli yazısında ise başvurucunun tedbir amacıyla 9/7/2021-19/7/2021 tarihleri arasında tekli odaya alındığı, bu süreçte günlük ve haftalık tüm haklarından faydalandırıldığı, 16/7/2021 tarihinde 09.15 ilâ 09.35 saatleri arasında haftalık telefon görüşmesini gerçekleştirdiği bildirilmiştir. Bu yazı ekinde başvurucuya ait "Arg Ses Kayıt Çağrı Raporu" sunulmuştur. Bu raporda başvurucunun 16/7/2021 tarihinde telefon görüşmesi yaptığı görülmüştür. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 41).

13. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

14. 5275 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (2) numaralı fıkrasında kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde asayiş ve düzeni sağlamak için kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirlerin alınacağı, tedbirlerin uygulanmasının disiplin cezasının verilmesine engel olmayacağı düzenlenmiştir.

15. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucu başka bir hükümlü ile kavga ettiği gerekçesiyle 6 gün hücre disiplin cezası almış ve bu cezaya ilişkin itirazları reddedilmiştir. Başvurucu, disiplin cezasına ilişkin yargılama devam ederken 9/7/2021 tarihinden itibaren tedbir amacıyla 10 gün boyunca tekli koğuşa alınmıştır. Başvurucu, tekli koğuşta kalmasının hücre disiplin cezasının yerine geçtiğini, aynı olay dolayısıyla iki kez cezalandırıldığını ileri sürmüştür.

16. İnfaz Kurumunun yargılama aşamasında sunduğu raporda başvurucunun 10/7/2021 tarihinde, Bakanlık görüşünün ekinde sunulan raporda 16/7/2021 tarihinde telefon görüşmesi yaptığı anlaşılmıştır. Başvurucunun ise bu raporlara yönelik bir beyanda bulunmadığı görülmüştür. Başvurucunun tedbir amacıyla tekli koğuşa alındığı, bu tedbire

karşı herhangi bir şikâyette bulunmadığı, telefon haklarını kullanabildiği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bu itibarla İnfaz Hâkimliğinin başvurucunun gözlem kısmında tedbir amacıyla kalmış olduğu günlerin mahsup edilmesi hâlinde hücre cezasının tam anlamıyla infaz edilmiş olmayacağı yönündeki değerlendirmesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığı, yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediği açıktır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET İHSAN DEMİRSOY

B. No: 2022/37058 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/37058

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET İHSAN DEMİRSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/37058)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportörler : Duygu BAKAY Şermin BİRTANE

Başvurucu : Mehmet İhsan DEMİRSOY

Vekili : Av. Baran NAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trafik kazasından kaynaklanan tazminat talebiyle açılan davada maddi tazminat isteminin ıslah ile artırılan kısmının zamanaşımı gerekçesi ile reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun maliki olduğu aracın başvurucunun rızası ile M.B.nin kullanımında bulunduğu sırada 12/2/2014 tarihinde İdil-Cizre kara yolunda maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiştir. Başvurucu, kasko sigorta poliçesinin bulunduğundan bahisle zararının karşılanması için 27/2/2014 tarihinde sigorta şirketine başvurmuş; şirket ile anlaşmaya varamayınca tazminat davası açmıştır.

3. Öte yandan aracın sürücüsü M.B. hakkında da taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarından ceza soruşturması başlatılmış, mağdur şüpheli sıfatıyla soruşturmada yer alan M.B. hakkında 18/3/2014 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir.

4. İdil Asliye Hukuk Mahkemesinde (Tüketici Mahkemesi sıfatıyla) (Mahkeme) görülen yargılamada başvurucu, dava dilekçesinde şirketin zararın tazminini reddettiğini ileri sürmüş ve fazlaya ilişkin talep ve dava hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000 TL maddi zararın

kaza tarihinden itibaren reeskont faizi ile birlikte ödenmesi talebinde bulunmuştur. Sigorta şirketi ise cevap dilekçesinde aracın kasko değerinin 55.000 TL olarak belirlendiğini, aracın pert olması sebebiyle ihale yapıldığını ve 19.600 TL teklif verildiğini belirtmiştir. Başvurucuya ihale bedelinin mahsubu ile 35.400 TL ödemenin çıkarıldığını ifade eden şirket, öte yandan aracın ticari amaçla M.B.ye kiralandığını ileri sürerek %50 proporsiyon indirimi yapıldığını ve 17.700 TL teklif edildiğini, başvurucunun ise bu teklifi reddettiğini belirtmiştir.

5. Mahkeme, dava dosyasını bilirkişi incelemesine göndermiştir. 25/1/2017 tarihli bilirkişi raporunda aracı kullanan M.B.nin % 100 kusurlu olduğu belirtilmiş, aracın değerine ilişkin olarak ise sigorta şirketi tarafından belirlenen 55.000 TL ve mahsup neticesinde 35.400 TL bedele iştirak edilmiştir. Başvurucu, bilirkişi raporu üzerine 31/5/2018 tarihli duruşmada ıslah için Mahkemeden süre istemiş; Mahkeme 18/10/2018 tarihli bir sonraki duruşmaya kadar başvurucuya ıslah için süre vermiştir. Başvurucu 18/10/2018 tarihli dilekçesi ile dava konusu talebini 50.000 TL'ye yükselttiğini, 30/10/2018 tarihli dilekçesi ile de dava değerini 55.000 TL olacak şekilde ıslah ettiğini beyan etmiştir. Bunun üzerine davalı şirket 9/11/2018 tarihli dilekçesi ile zamanaşımı itirazında bulunmuştur.

6. Mahkeme 14/2/2019 tarihli kararı ile davanın 1.000 TL maddi tazminat kısmının kabulüne kalan kısmın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde öncelikle sigorta şirketinin aracın ticari amaçla kiralandığı iddiasına yönelik değerlendirme yapılmış; bu kapsamda ispat yükünün şirkete ait olduğu, şirketin ise soyut iddiası dışında dosyaya bilgi, belge sunamadığı ve maddi zarardan sorumlu olduğu kanaatine varılmıştır. Kararda ikinci olarak davalının ıslaha karşı zamanaşımı itirazı değerlendirilmiştir. Mahkeme, somut olayda 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1420. maddesi ile Kasko Sigortası Genel Şartlarının C.10 maddesinin zamanaşımına ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. İlgili maddelerde yer alan düzenlemeye göre sigorta sözleşmesinden doğan bütün istemler, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren iki yıl içinde zamanaşımına uğramaktadır. Azami kırk beş gün içinde sigorta tazminatının muaccel hâle geleceğini ve bu sürenin ihbar tarihinden itibaren başlayacağını belirten Mahkeme, somut olayda ihbar tarihinin 27/2/2014 olduğunu, bu süreye kırk beş günün eklenmesi ile 12/6/2014 tarihinde muacceliyetin gerçekleştiğini ve bu tarihten itibaren iki yıl sonra 12/6/2016 tarihi itibarıyla zamanaşımı süresinin dolduğunu tespit etmiştir. Belirsiz alacak davası açılabilmesi için davanın miktar ya da değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin objektif olarak imkânsız olması gerektiğini belirten Mahkeme, baştan tespiti mümkün olan hâllerde bu yola başvurulamayacağını ifade etmiştir. Somut olayda başvurucunun davayı belirsiz alacak davası olarak açtığına dair bir ibare olmadığını belirten Mahkeme, dava konusu aracın hasar miktarının da eksper raporu ile tespit edildiğini, ayrıca ilk verilen ıslah dilekçesinin geçerli olduğunu ve ıslah işlemine konu 54.000 TL'lik talebin zamanaşımına uğradığını belirtmiştir.

7. Başvurucu, gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; davanın açık bir şekilde fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmak suretiyle belirsiz alacak davası olarak açıldığını belirtmiştir. Mahkemenin hasar miktarının eksper raporu ile tespit edilmiş olması nedeniyle talep edilen tazminat miktarının bilinebilir olduğu yönündeki değerlendirmesinin hatalı olduğunu belirten başvurucu, söz konusu raporun ya da diğer belgelerin tüm taleplerine rağmen şirket tarafından kendisine verilmediğini, bu nedenle elde olmayan sebeplerle belirsiz alacak davası açmak zorunda kaldığını ileri sürmüştür.

8. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 17. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından yapılan incelemede 18/11/2021 tarihli karar ile istinaf taleplerinin esastan

reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde kazaya karışan aracın kaza tarihini kapsayan Kasko Sigorta Poliçesi ile 55.000 TL sigorta bedeli üzerinden teminat altına alındığı, davalı sigorta şirketinin verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilir olduğu, dava dilekçesindeki açıklamalardan da davanın kısmi dava olarak açıldığının anlaşıldığı ifade edilmiştir.

9. Nihai karar 19/3/2022 tarihinde öğrenilmiş, 7/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; davasını fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak kaydıyla ve açıkça belirsiz alacak davası olarak açtığını, bu kapsamda yargı mercilerince kısmi dava açtığı yönünde yapılan nitelendirmenin hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Öte yandan M.B. hakkında ceza soruşturması açıldığı hususunun hem dava dilekçesinde hem de yargılama sürecinde ileri sürüldüğünü belirten başvurucu, tüm bu hususlar gözönüne alındığında alacak hakkında ceza zamanaşımı hükümlerinin uygulanması gerektiğini iddia etmiştir. Dava dosyasında yer alan raporların çelişkili ve yetersiz olduğunu ileri süren başvurucu; tüm itirazlarına rağmen eksikliklerin giderilmediğini, alacağın belirsizliğini koruduğunu belirterek ceza zamanaşımı yerine iki yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş yazısında; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun davanın ıslah edilen kısmının zamanaşımı nedeniyle reddedilmesine yönelik şikâyetlerinin mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

15. Somut olayda maddi tazminat talebinin ıslahla artırılan kısmının dava zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

16. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

17. Başvurucunun ıslah dilekçesine konu ettiği tazminat talebinin 6102 sayılı Kanun'un 1420. maddesi ile Kasko Sigortası Genel Şartlarında yer alan düzenlemelerde öngörülen sürede talep edilmediği gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir. Buna göre başvurucunun

mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

18. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması, hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple sigorta sözleşmesinden doğan alacağın talep edilebilmesinin iki yıllık süreyle sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

19. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı da incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

20. Dava hakkının bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez (Ahmet Erdem [1. B.], B. No: 2018/34944, 6/10/2021, § 63). Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

21. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer nitelikte iddiaları Çetin Akboğa ([GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023) kararında incelemiştir. Anılan karara konu olayda 5/1/2005 tarihinde gerçekleşen iş kazasından sonra 6/8/2007 tarihinde fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmak kaydıyla 2.000 TL maddi tazminat talebiyle dava açılmıştır. Bilirkişi incelemesi sonucu maddi zarar 121.312,31 TL olarak belirlenmiş ve 8/11/2016 tarihli dilekçe ile maddi tazminat talebi bilirkişi raporundaki tutar kadar artırılmıştır. İlk derece mahkemesi de başvurucunun davasını kabul etmiş ise de Bölge Adliye Mahkemesi, iş kazasının meydana geldiği 5/1/2005 tarihinden itibaren başlayan zamanaşımının ıslah dilekçesinin sunulduğu 8/11/2016 tarihinde dolduğu gerekçesiyle bilirkişi raporu doğrultusunda artırılan maddi tazminat kısmı yönünden davayı reddetmiştir.

22. Anılan başvuruda davanın ıslah ile artırılan kısmının reddedilmesini mahkemeye erişim hakkı kapsamında inceleyen Anayasa Mahkemesi, davaya konu zararın tespit edilmesinin belli bir uzmanlık gerektirdiğini, bu nedenle zararın boyutunun belirlenebilmesi için derece mahkemelerince bilirkişi raporu alınmasına karar verildiğine dikkat çekmiş; zararının tamamını yargılamanın başlangıcında bilmesinin başvurucudan beklenemeyeceği, bu sebeple başvurucunun tüm zararı için tazminat talep edemediği kanaatine ulaşmıştır (Çetin Akboğa, § 68).

23. Anayasa Mahkemesi, zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden dava açıldığı tarihte

başvurucunun zararının miktarını bilebilmesinin mümkün olmadığı hususu dikkate alınmadan karar verilmesinin başvurucunun bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını talep edebilme imkânını ortadan kaldırdığı kanaatine varmıştır. Sonuç olarak başvurucunun bilirkişi raporundan sonra artırdığı alacak talebinin zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin yorumun başvurucuya şahsi olarak aşırı külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet ile hedeflenen meşru amaç karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Çetin Akboğa, §§ 73, 74).

24. Somut olayda trafik kazası neticesinde araçta meydana gelen zararın kasko sigorta poliçesi kapsamında karşılanması talep edilmektedir. Başvurucu, fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak suretiyle 1.000 TL değerinde dava açmış ve davasını bilirkişi raporunun akabinde ıslah etmiştir. Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesince yapılan değerlendirmelerde ise dava değerinin sigorta poliçesinde teminat altına alınan miktar ile eksper raporu kapsamında belirlenebilir nitelikte olduğu, dolayısıyla davanın kısmi dava niteliğinde kabulü gerektiği, alacağın muacceliyet tarihinden itibaren 6102 sayılı Kanun'da öngörülen iki yıllık süre geçirildiği gerekçesiyle ıslah talebinin reddedildiği görülmektedir (bkz § 6).

25. Mevcut davaya özgü koşullar dikkate alındığında zamanaşımı süresinin bu şekilde uygulanması, başvurucunun uğradığı zararın karşılığı olan tazminatın tamamını talep edebilme imkânından mahrum bırakmaktadır. Davaya konu söz konusu zararın tespit edilmesi teknik değerlendirmeler içermekte olup belli bir uzmanlık gerektirmektedir. Mahkeme, bu nedenle başvurucunun zararının boyutunun belirlenebilmesi için bilirkişi raporu hazırlanmasına karar vermiştir. Bilirkişi incelemesinde aracın kazadan önceki değeri 55.000 TL, hurda değeri 19.600 TL olarak belirlenmiştir. Davadan önce alınan eksper raporu ise dava konusu aracın kaza öncesi değerini 55.000 TL ve kazalı hurda değerini 10.000 TL belirlemiştir. Buna göre eksper raporundaki miktarla bilirkişi raporu ile tespit edilen miktarlar aynı değildir. Bu durum da ortaya çıkan zararın davanın başında belirlenebilir olmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla davanın niteliği gözönüne alındığında bilirkişi tarafından yapılan değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan zararın tamamını yargılamanın başlangıcında bilmesinin başvurucudan beklenemeyeceği, bu sebeple başvurucunun tüm zararı için tazminat talep edemediği kanaatine varılmıştır.

26. Bu itibarla başvurucunun ıslaha konu dava değerinin artırılan kısmı yönünden davanın zamanaşımından reddedilmesine ilişkin uygulamanın başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet hedeflenen meşru amaçla karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucu ek olarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden ihlal sonucuna varıldığından başvurucunun bu şikâyetinin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İdil 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/417, K.2019/43) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA GÜDER

B. No: 2022/46643 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/46643

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA GÜDER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/46643)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Mustafa GÜDER

Vekili : Av. Muhammet OĞUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kıymet takdirine itiraz davasının esası incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile davalı şirket arasında şirkete ait on taşınmaza ilişkin olarak noterde 28/4/2016 tarihinde taşınmaz satış vaadi sözleşmesi imzalanmış, 9/5/2016 tarihinde sözleşme tapuya şerh edilmiştir. Davalı şirket 16/1/2017 tarihli noter ihbarnamesi ile satış vaadi sözleşmesini feshettiğini bildirmiştir. Başvurucu 15/2/2021 tarihinde Adana 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde taşınmaz satış vaadi sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil davası açmıştır.

3. Diğer yandan Adana 2. Genel İcra Dairesinin E.2023/49249 sayılı dosyasında (kapatılan Adana 12. İcra Müdürlüğünün E.2014/112 sayılı dosyası) alacaklı tarafından davalı şirket ve diğer borçlular aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi başlatılmıştır. Taşınmaz satış vaadine konu olan on taşınmaz hakkında kıymet takdir raporu düzenlenmiştir.

4. Başvurucu, taşınmazların değerinin düşük belirlendiği gerekçesiyle 9/6/1932 tarihli ve

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 128/a maddesi kapsamında ilgili sıfatıyla Adana 3. İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 14/2/2022 tarihinde davalı şirket ve alacaklı aleyhine kıymet takdirine itiraz davası açmıştır.

5. Mahkeme 12/4/2022 tarihli kararıyla şikâyetin aktif husumet yokluğu nedeniyle reddine kesin olarak karar vermiştir. Karar gerekçesinde satış vaadi sözleşmesinin tapu kaydına 9/5/2016 tarihinde şerh edildiğini, 16/1/2017 tarihinde satış vaadi sözleşmesinin noter işlemiyle feshedildiğinin taşınmazların tapu kaydına şerh edildiğini, bu nedenle şikâyetçinin tapu sicilindeki ilgili sıfatının kalmadığını ve ilgili sıfatıyla kıymet takdirine itiraz hakkı olmadığını belirtmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 13/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin tek taraflı fesih beyanı ile feshedilemeyeceğini, 2004 sayılı Kanun'un 128/a maddesi uyarınca ilgili sıfatını haiz olduğunu belirterek hak arama hürriyetinin, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği ve yargılama giderlerinin dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verileceği öngörülmüştür.

9. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

10. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul

edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

11. Başvurucunun söz konusu taşınmazların ihale ile satışı üzerine 4/4/2022 tarihinde Adana 6. İcra Hukuk Mahkemesinde (İcra Hukuk Mahkemesi) ihalenin feshi davası açtığı anlaşılmıştır. İcra Hukuk Mahkemesi 15/9/2022 tarihli kararıyla ihalenin feshi isteminin reddine karar vermiştir. Başvurucunun karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Adana 10. Bölge Adliye Mahkemesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 26/4/2023 tarihli kararı ile kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

12. İcra Hukuk Mahkemesi, yeniden yapılan yargılama sonucunda 22/2/2024 tarihli kararıyla ihalenin feshi isteminin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 6/6/2024 tarihli kararıyla mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Karar gerekçesinde, kıymet takdirine itiraz üzerine mahkemece verilecek kararların kesin olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte süresinde şikâyet hakkının kullanıldığı hâllerde icra mahkemesince itirazın incelenmeksizin reddedilmesi hâlinde icra mahkemesi kararının ihalenin feshinin istenmesi sırasında incelenmesinin mümkün olduğunu vurgulamıştır. Kıymet takdirine süresinde itiraz etmeyerek yasanın öngördüğü bu olanağı kullanmayanların kıymet takdirine ilişkin hususları ihalenin feshi sebebi olarak ileri süremeyeceğine değinmiştir. Davacının tapu ilgilisi olarak Adana 3. İcra Hukuk Mahkemesinde kıymet takdirine itiraz ettiği ve mahkemece tapuda ilgili olmadığından kıymet takdirine itiraz hakkı bulunmadığı gerekçesiyle itirazın kesin olarak reddine karar verildiğine işaret etmiştir. Davacının tapuda satış vaadi alacaklısı olduğunu, beş yıllık sürede tapu iptal ve tescil davası açtığını, bu nedenle kıymet takdirine itiraz etme hakkı bulunduğunu, itirazın da süresinde yapıldığını belirtmiştir. Nihayetinde kıymet takdir raporunun usulüne uygun olarak kesinleştiğinin kabul edilemeyeceği ve davacının kıymet takdirine ilişkin itirazının usulünce incelenerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

13. İcra Hukuk Mahkemesince yeniden yapılan yargılamada 13/9/2024 tarihinde dava konusu taşınmazlar üzerinde keşif yapılmış ve kıymet takdiri raporu alınmıştır. İcra Hukuk Mahkemesi 28/11/2024 tarihli kararıyla davanın kabulüne, on adet taşınmaz ihalesinin feshine karar vermiştir. Karar gerekçesinde, tespit edilen değerin icra müdürlüğünün muhammen bedele esas aldığı kıymetten daha yüksek olduğunu ve bu hususun ihalenin feshi nedeni olduğunu belirtmiştir. Karar istinaf ve temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

14. İcra Hukuk Mahkemesince ihalenin feshi davasında başvurucunun kıymet takdirine itirazının esastan incelenmesi, başvurucunun özellikle mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda belirtilen gelişmelerle ilgili olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

15. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ MUSTAFA ÇAVUŞ

B. No: 2022/71203 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71203

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ MUSTAFA ÇAVUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71203)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Ali Mustafa ÇAVUŞ

Vekili : Av. Emine ÇAVUŞ BOZKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, resen emeklilik işleminin iptali talebiyle açılan davada yargı kararının otuz gün içinde icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı emrinde 1. sınıf emniyet müdürü olarak görev yapmakta iken 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun geçici 27. maddesi uyarınca 17/4/2015 tarihli ve 2015/1 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Değerlendirme Kurulu kararı ile resen emekliye sevk edilmiştir.

3. Başvurucu, bu işlemin iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Ankara 4. İdare Mahkemesi 14/1/2016 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Danıştay Beşinci Dairesi (Daire) 10/1/2017 tarihinde anılan kararın onanmasına karar vermiştir.

4. Başvurucunun bu kararın düzeltilmesi talebinde bulunması üzerine Daire tarafından 30/6/2020 tarihinde karar düzeltme talebi kabul edilerek İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde Anayasa Mahkemesinin 3201 sayılı

Kanun'un geçici 27. maddesinin iptali talebiyle açılan davada verdiği 4/5/2017 tarihli ve E.2015/41, K.2017/98 sayılı ret kararına değinilmiştir. Anayasa Mahkemesinin bu kararında yer alan belirlemelerden hareketle resen emekli edilecek personelin belirlenmesinde birtakım ayırt edici objektif kriterlerin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda bakılan uyuşmazlıkta ilgililerin geçmiş hizmetleri, haklarındaki soruşturma ve cezalar, performans puanları, temsil ve yöneticilik yetenekleri, öz güveni, verimlilik ve benzeri özellikleri yönünden eşit, objektif ve istikrarlı bir uygulamanın söz konusu olmadığı, bunlardan birine öncelik verilmiş ise bunun gerekçelerinin açıklanmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla resen emekliye sevk edilecek personelin seçiminde kullanıldığı belirtilen ölçütlerin uygulanmasında eşit, objektif ve istikrarlı şekilde işlem tesis edildiğinin ortaya konulamadığı gerekçesiyle dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Diğer yandan Dairenin bu kararında idare tarafından başvurucunun resen emekliye sevk edilip edilmeyeceği konusunda kararda belirtilen gerekçeler dikkate alınarak yeniden bir değerlendirme yapılacağından bu kararın başvurucunun doğrudan görevine başlatılması sonucunu doğurmayacağı vurgulanmıştır.

6. Bu karardan sonra İdare Mahkemesi, Dairenin bozma kararına uyarak 3/2/2021 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde Dairenin anılan bozma kararındaki gerekçelere yer vermiştir. Bununla birlikte İdare Mahkemesi verilen iptal kararının başvurucunun doğrudan göreve başlaması sonucunu doğurmayacağını, başvurucunun resen emekliye sevk edilip edilmeyeceği konusunda idare tarafından yeniden bir değerlendirme yapılacağını ifade etmiştir.

7. Başvurucu, emekliye sevk edilmesi işleminin yargı kararıyla iptal edilmesi üzerine yeniden göreve başlatılması talebiyle 17/3/2021 tarihinde yaptığı başvuru idarece reddedilmiştir. Başvurucu, talebinin reddedilerek emekliye sevk edilmesine ilişkin Yüksek Değerlendirme Kurulunun 21/5/2021 tarihli işleminin iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı maddi haklarının ve manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Ankara 4. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. İdare Mahkemesi 14/2/2022 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline, mahrum kaldığı maddi haklarının yasal faiziyle ödenmesi istemi yönünden karar verilmesine yer olmadığına, manevi tazminat isteminin ise reddine karar vermiştir. Söz konusu karara karşı yapılan istinaf talebi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 11/10/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Tarafların temyiz başvurusu Danıştay Onikinci Dairesinin 10/10/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Başvurucu, yargı kararının uygulanması için idareye yaptığı başvurunun 23/6/2022 tarihinde reddedilerek emekliliğe sevk durumunun devamına karar verilmesi üzerine 6/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Öte yandan başvurucu, söz konusu 23/6/2022 tarihli işlemin iptali için Ankara 4. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. İdare Mahkemesi 22/12/2022 tarihinde işlemin iptaline karar vermiştir. Başvurucu tekrar yargı kararının uygulanması için idareye yaptığı başvurunun 4/5/2023 tarihinde reddedilerek emekliliğe sevk durumunun devamına karar verilmesi nedeniyle Ankara 23. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Ankara 23. İdare Mahkemesince 26/9/2023 tarihinde dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verildiği ve başvurucunun yürütmeyi durdurma kararına istinaden 25/10/2023 tarihli onay ile kamu

görevine iade edildiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; dava konusu ettiği resen emekli edilmesine dair işlemin iptal edilmiş olmasına ve bu kararın otuz gün içinde uygulanması gerekmesine rağmen uygulanmadığını, defalarca mahkemeler önünde dava açmak durumunda kaldığını, her seferinde iptal kararı verilmesine karşın idarece kararın gereğinin yerine getirilmediğini ileri sürmüştür. Diğer taraftan başvurucu, yargılamanın uzun sürdüğünden bahisle makul sürede yargılanma hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı görüşünde, ilgili mevzuat ve içtihatlar hatırlatıldıktan sonra idareden temin edilen bilgi ve belgeler görüş ekinde sunulmuş ve başvurucunun şikâyetlerinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, bu görüşe karşı önceki beyanlarını yinelemekle birlikte resen emeklilik işleminin iptaline ilişkin 3/2/2021 tarihli iptal kararının otuz gün içinde uygulanmadığını tekrar vurgulamıştır. Başvurucu, hakkında alınan 25/10/2023 tarihli olurun da daha önceki yargı kararlarının uygulanmadığı gerçeğini değiştirmediğini belirtmiştir.

12. Her ne kadar başvurucu Ankara 23. İdare Mahkemesinin 26/9/2023 tarihli kararından sonra 25/10/2023 tarihinde göreve başlatılmış ise de bireysel başvuruya konu olan iddiaların bu kısmı özü itibarıyla ilk yargılama safahatının sonunda verilen iptal kararının otuz gün içinde uygulanmadığı ve yargılamanın uzun sürdüğü iddiasına dayanmaktadır. Nitekim İdare Mahkemesinin 3/2/2021 tarihli iptal kararından sonra da ancak 21/5/2021 tarihinde Kurul tarafından yeni bir işlem tesis edildiği, bu işlemin de yargısal makamlar tarafından hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edildiği görülmektedir. Bu bağlamda başvurucu lehine verilen yargı kararının geç icra edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

13. Başvurucunun lehine verilen kesinleşmiş yargı kararının geç icra edildiği anlaşılmakla birlikte söz konusu şikâyetle ilgili olarak bireysel başvurudan önce tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolunun var olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekir.

14. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuki yolun iddia edilen ihlali tespit ederek ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir (Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı durumda veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

15. 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a geçici 2. madde eklenmiştir. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeyle yargılamaların uzun sürmesi ve yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Tazminat Komisyonu tarafından incelenmesi öngörülmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi de yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı tanıyan bu hukuk yolunu tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olarak görmüştür (Ferat Yüksel [2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018 §§ 26-36).

17. 6384 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile değişiklik yapılmıştır. 5/4/2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren geçici 2. maddeyle 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç ya da eksik icra edildiği veya icra edilmediği iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilecek kabul edilemezlik kararından sonra Tazminat Komisyonuna başvuru yapılmasının yolu açılmıştır. Anılan konuda yapılan bu ikinci değişiklikle Anayasa Mahkemesi Ferat Yüksel kararıyla aynı şekilde Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında da Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı tanıyan bu hukuk yolunu tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olarak görmüştür.

18. Anayasa Mahkemesi 6384 sayılı Kanun gereği makul sürede yargılanma hakkı ve yargı kararlarının icrasına ilişkin şikâyetler barındıran dosyaların Tazminat Komisyonuna gönderilmesi için başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (örnek olarak bkz. Sabire Güngör [GK], B. No: 2019/32487, 29/2/2024, §§ 30-33).

19. Uyuşmazlığa konu olayda başvurucunun 25/10/2023 tarihinde göreve başlatıldığı ancak yukarıda açıklandığı üzere başvurucu lehine verilen yargı kararının geç icra edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Şu hâlde başvurucunun mağduriyetinin ortadan kaldırılması için uygulanabilecek tek giderimin uygun bir miktar tazminat ödenmesi olduğu aşikârdır.

20. Sonuç olarak her ne kadar niteliği gereği sadece tazminat ödenmesiyle giderimi mümkün olmayan temel hak ve özgürlüklere yapılan haksız müdahalelere ilişkin yargı kararlarının icra edilmemesi nedeniyle Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu söylenemez ise de her başvurunun mevcut koşulları da yapılacak değerlendirmede hesaba katılmalıdır. Başvuruya konu olayda başvurucunun mağduriyetinin netice itibarıyla yalnızca tazminatla giderilebilir hâle gelmesi gözönüne alındığında mevcut başvuru yönünden Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu kanaatine varılmıştır (Aynı yönde Yalçın Akalınlı [2. B.], B. No: 2022/85758, 11/6/2025, § 31; benzer yönde Aydın Çiçin [GK], B. No: 2021/142, 15/5/2025, § 49).

21. Aynı şekilde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden söz konusu başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesi, bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacaktır (makul sürede yargılanma hakkı ile ilgili başvurular yönünden benzer değerlendirme için bkz. Veysi Ado).

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZİYA EKER

B. No: 2022/73005 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73005

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZİYA EKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73005)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Ziya EKER

Vekili : Av. Ekrem AKHANIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sözlü sınavda başarısız sayılmaya ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığında (Belediye) hizmet alım ihalesi kapsamında park ve bahçelerde işçi olarak çalışmaktayken 14/6/2018 tarihli ve 699 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile taşeron işçilerin kadroya geçirilmesine ilişkin düzenleme yapılması üzerine başvurucu bu kapsamda kadroya geçmek için başvuru yapmıştır. Başvurucunun talebi güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı davası Diyarbakır 3. İdare Mahkemesinin 13/9/2019 tarihli kararıyla başvurucu hakkında güvenliğini tehlikeye düşürebilecek yasa dışı ideolojik bir görüşü benimsediği veya kurumun güvenliğini ihlal edebilecek tutum ve davranışlar içinde bulunduğunu ortaya koyan hukuken kabul edilebilir somut bir tespitin mevcut olmadığı gerekçesiyle kabul edilerek idari işlem iptal edilmiştir.

3. Başvurucunun anılan karar kapsamında talebini yenilemesi üzerine 699 sayılı KHK ve 1/1/2018 tarihli ve 30288 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmeleri Kapsamında Çalıştırılmakta Olan İşçilerin Sürekli İşçi Kadrolarına Veya Mahalli İdare Şirketlerinde İşçi Statüsüne Geçirilmesine İlişkin 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında, Belediye tarafından yapılan yazılı ve sözlü sınava tabi tutulmuştur. Sınavlarda başarısız kabul edilen başvurucunun sınava itirazı ise Diyarbakır Valiliği İtiraz Komisyonunun (Komisyon) 6/4/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucunun bu kararın iptali talepli davası, Diyarbakır 3. İdare Mahkemesinin 13/9/2019 tarihli kararıyla kabul edilerek sözlü sınav iptal edilmiştir.

4. Anılan karar sonrası Belediye tarafından yeniden yapılan sözlü sınavda başvurucunun başarısız olduğuna karar verilmiştir. Bir Başkan ve dört üyeden oluşan sınav komisyonu kararında, güvenlik soruşturmaları olumsuz olduğu için kadroya geçiş talepleri reddedilen sekiz kişinin idare mahkemesi kararları dolayısıyla durumlarının yeniden değerlendirildiği ve yapılan sınavda yedi kişinin başarısız olduğu bir kişinin ise sınavının iptal edildiğinin belirtildiği görülmüştür. Başvurucunun bu sınav sonucuna itirazı Komisyon tarafından 20/5/2020 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu anılan kararın iptali talebiyle dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; sınavın uygulanmasına dair mevzuata göre en az üç kişilik bir komisyon kurulması gerektiğini ancak bu şekilde teşekkül etmiş bir sınav komisyonu olmadığını belirtmiştir. Sınav sorularının çalıştığı alana ilişkin olması ve tutanak altına alınması gerektiğini ancak bu sınavda ne sorulduğu ve neden başarısız olduğuna dair bir tutanağın mevcut olmadığını, yıllardır Belediye bünyesinde bahçıvan olarak çalıştığı hususu ile tahsil durumunun gözetilmediğini vurgulamıştır.

5. Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 29/1/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde ilgili mevzuat aktarıldıktan sonra, davalı idarelerin savunma dilekçeleri ile ekinde gönderilen bilgi ve belgelerin birlikte incelenmesinde sözlü sınavda sorulacak soruların önceden belirlendiği, soruların başvurucunun geçmek istediği sürekli işçi kadrosundaki göreviyle (bahçıvan) ilgili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kurul üyeleri tarafından tek tek değerlendirme tutanağı düzenlendiği ve not takdir edildiği, başvurucuya sorulan sorular ile onun verdiği cevapların tutanak altına alındığı, sınavda ölçme ve değerlendirme esaslarına uygun ve objektif bir değerlendirme yapıldığı vurgulanmıştır.

6. Başvurucu anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu ilgili dilekçesinde, sınavda hangi soruların sorulduğu, sorulan sorulara hangi cevapların verildiği, verilen cevapların başarısız sayılmasına etkisinin ne olduğu ve hangi nedenlerden ötürü başarısız olarak değerlendirildiği hususlarının usulüne uygun tutanak altına alınmadığının açık olduğunu belirtmiştir. İlkokul mezunu olduğunu ve tahsil durumu gözetildiğinde sorulara doğru cevap vermesinin mümkün olmadığını, sınavda bilgi ve yeterliliğinin objektif bir biçimde değerlendirildiğinden söz edilemeyeceğini ileri sürmüştür. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Dördüncü İdari Dava Dairesi (Daire) Mahkemenin kararının hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf talebinin reddine hükmetmiştir.

7. Başvurucu nihai hükmü 28/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 22/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; sınav komisyonunun tebliğe uygun teşekkül etmediğini, Belediyede zaten bahçıvan olarak çalıştığını, liyakatı, mesleki bilgisi ve tahsil durumu göz ardı edilerek sınav yapıldığını iddia etmiştir. Ayrıca mevzuata uygun, denetime elverişli bir sınav yapılmadığını, sınavın bariz keyfîlik içerdiğini, başarısız sayılmasına dair somut bilgi ve belgeye dayalı bir tespit olmadığını belirterek yeterli araştırma yapılmadan sonlandırılan yargılamanın hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuyla ilgili Belediyeden temin edilen belgelerin başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Belediyenin ise sınavın ve yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunu vurguladığı ve sürece ilişkin belgeleri sunduğu görülmüştür.Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurunun bu kısmı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

12. Somut olayda başvurucunun sözlü sınavda başarısız olması nedeniyle sürekli işçi kadrosuna geçişi yapılmamıştır. Bunun üzerine başvurucunun sınavın yapılışına ve hakkaniyete uygun olmadığına dair iddialarını ileri sürerek açtığı dava da reddedilmiştir.

13. Belirli bir kadroya atanma şartlarının neler olduğunu değerlendirmek ve bu şartların sağlanıp sağlanmadığını tespit etmek hukuk kurallarını öncelikle yorumlama yetkisine haiz olan yargı mercilerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin görevi yargı mercilerinin yorumlarının açıkça keyfî veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemekten ibarettir.

14. Başvurucunun iddialarının esas itibarıyla yargılama makamınca verilen kararda isabet bulunmadığına, dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yargı makamlarının sınavın uygulanışı, komisyon yapısı ve sınavın değerlendirmesine ilişkin tutanak ve belgeler ile ilgili mevzuatı gözeterek bir sonuca ulaştıkları görülmekle birlikte maddi olay ve olguların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bakımından Daire ve Kurul kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının hukuk kurallarının yorumlanmasına ve uygulanmasına yönelik kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu; 45 işçinin sınavlarda başarılı sayılarak sürekli işçi kadrosuna geçişleri yapılmasına rağmen neden başarısız sayıldığına dair somut bir gerekçe sunulmadığını, Mahkemenin ve Dairenin verdikleri kararları gerekçelendirmediklerini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda Mahkeme tarafından, komisyonun oluşumuna, soruların hazırlanışına ve sorulan sorular ile cevaplarına ilişkin tutanakların incelenmesi suretiyle başvurucunun başarısız sayılmasına ilişkin değerlendirmenin denetlendiği, başvurucunun iddiaları ile tüm dosya kapsamı dikkate alınarak bir sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Bu bağlamda sunulan gerekçenin başvurucunun esaslı iddialarını karşılar nitelikte ve yeterli olduğu, bununla birlikte Dairenin de bu gerekçeyi hukuka uygun bulduğu anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel

başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TEKİN POLAT

B. No: 2022/76956 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76956

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEKİN POLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76956)

Karar Tarihi:17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Tekin POLAT

Vekili : Av. Sinan SAYMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emniyet hizmetleri sınıfından genel idare hizmetleri sınıfına atama yapılması sonucu bedeli ödenen silahların iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, polis memuru olarak görev yapmaktayken 12/1/2018 tarihli ve 30299 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 697 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun söz konusu işleme itiraz etmesi üzerine Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından yapılan inceleme sonucunda başvurucunun kamu görevine iade edilmesine karar verilmiş ancak eski görevi yerine İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezi Müdürlüğünde genel idare hizmetleri sınıfına ataması yapılmıştır.

3. Başvurucu, kamu görevine iade edilmesinin ardından görevden uzaklaştırılırken kendisinden alınan polis kimlik kartı ve rozeti ile bedelini ödemiş olduğu Canik TP-9 marka zatî demirbaş silahının ve Browning marka silahının iadesi için İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunmuştur. İdare tarafından talebin reddedilmesi üzerine başvurucu, İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde işlemin iptali için dava açmıştır.

4. Mahkeme, araştırma merkezinde görev yapmak üzere genel idare hizmetleri sınıfına ataması yapılan başvurucunun emniyet hizmetleri sınıfında yer almaması nedeniyle polis kimlik kartı ve rozeti ile zatî demirbaş silahının iade edilemeyeceğine karar vermiştir. Ayrıca başvurucunun şahsi silah olarak bedelini ödemek suretiyle temin ettiği Browning marka silahının iade edilmesine engel yasal bir düzenlemenin bulunmadığını belirterek bu silahın iadesine karar vermiştir.

5. Mahkeme kararına karşı hem başvurucu hem de İdare istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesi, araştırma merkezinde görev yapmak üzere genel idare hizmetleri sınıfına ataması yapılan başvurucunun emniyet hizmetleri sınıfında yer almadığı, bu kapsamda 8/3/2018 tarihli ve 30354 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10/A maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca başvurucunun önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağı anlaşıldığından davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 21/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; silahların bedellerini ödeyerek satın aldığını, kamu görevine iade edilmesine rağmen silahlarının iade edilmediğini, Mahkemece verilen kararın yasal dayanağı olmadığını, mülkiyetinde bulunan silahların iade edilmemesi yönündeki müdahalenin ölçülü olmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun silah ruhsatlarının iptal edilmesi ve el konulan silahların kendisine iade edilmemesi yönündeki tedbirin kamu güvenliğini gözeten meşru bir amaç taşıdığı, başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulmadığı, dolayısıyla bireysel başvuruya konu edilen yargılamada verilen davanın reddi kararıyla başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilmediği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında araştırma merkezinde görevlendirilmesine dair işlemin iptali için dava açtığını, davasının kabul edilerek eski rütbe, kadro ve ünvana atamasının yapılmasına karar verildiğini, bu kapsamda İdare tarafından silahlarının kendisine teslim edildiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda başvurucu, İdarenin haksız eylemleri ile mülkiyet hakkına müdahale edildiğinin sabit olduğunu belirterek ihlalin tespit edilmesini ve tarafına manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları” başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.”

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) “Düşme kararı” başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

11. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.] B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

12. Somut olayda başvurucu, kamu görevine iade edilmesine rağmen silahlarının iade edilmemesi nedeniyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu aynı zamanda araştırma merkezinde görevlendirilmesine dair işlemin iptali için dava açmıştır. Bireysel başvuru tarihinden sonra Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. Dava Dairesinin E.2021/4607, K.2023/1219 sayılı kararı ile dava konusu işleme dayanak olan kanun hükmünün Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği belirtilerek başvurucunun eski kadro, rütbe veya ünvana atamasının yapılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda İdare 11/1/2024 tarihinde Browning marka silahı, 15/5/2024 tarihinde ise Canik TP9 marka silahı başvurucuya iade etmiştir.

13. Somut başvuruda başvurucunun ihlal iddialarının temelinin silahlarının iade edilmemesi olduğu açıktır. Bu kapsamda bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucuya ait silahların iade edildiği gözetilmelidir. Dolayısıyla bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucunun talebinin yerine getirilmesi suretiyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir.

14. İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür. Somut olayda böyle bir durumun söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZÜLFÜ YOLDAŞ

B. No: 2022/77144 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/77144

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZÜLFÜ YOLDAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/77144)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Zülfü YOLDAŞ

Vekili : Av. Mehdi ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş akdine son verilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayların meydana geldiği süreçteki olağanüstü hâl (OHAL) koşullarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

3. Diyarbakır Belediyesine (Belediye) hizmet veren özel şirkette (şirket) 2016 yılından itibaren işçi olarak çalışmaktayken Diyarbakır Valiliği OHAL Bürosunun başvurucunun terör örgütü ile iltisaklı olduğunu Belediyeye bildirmesi üzerine Belediye, iş akitlerinin feshedilmesini Şirketten istemiştir. Şirket, bu talep üzerine başvurucunun iş akdini 17/10/2017 tarihinde feshetmiştir.

4. Başvurucunun açtığı işe iade istemli tespit davasında Diyarbakır 6. İş Mahkemesi (Mahkeme) ret kararı vermiştir. Kararda Belediyenin terör örgütüyle irtibatlı olduğuna dair tespiti ve 22/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı

Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'ye (667 sayılı KHK) dayanılarak iş akdinin feshedildiği vurgulanmıştır. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurusu da Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi 25/11/2019 tarihli kararıyla kesin olmak üzere reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde; KHK'lar kapsamında başvurucunun millî güvenliği tehdit eden yapılar ile irtibatı ve iltisakı olabileceğinin değerlendirildiği, iş sözleşmesinin feshinin alt işverenden istenildiği, alt işveren şirket açısından feshin zorunlu hâle geldiği ve bu durumun en azından geçerli bir sebep olarak sayılabileceği belirtilmiştir.

5. Başvurucunun aktarılan yargılama sürecine ilişkin yaptığı başvuruda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar vererek yeniden yargılama yapılmasına hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir: "Derece mahkemeleri, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan mahkeme hakkı gereği asıl işverenin başvurucu hakkındaki değerlendirmesinin objektif ve makul dayanakları olup olmadığını, dolayısıyla geçerli feshin koşullarının oluşup oluşmadığını incelemeden asıl işverenin şüphesine bağlı kalarak sonuca varmıştır. Başka bir ifadeyle derece mahkemeleri yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevini yerine getirmemiş, gerçek anlamda bir yargısal faaliyet icra etmemiştir. Dolayısıyla hukuk düzeni tarafından başvuruculara tanınan feshe karşı yargı yolunun açık olması teorik olmaktan öteye geçememiştir. Bu durumda başvurucuların mahkeme haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir (Fehmi Korkmaz ve Diğerleri [1. B.], B.No: 2018/18920, 18/11/2020 § 33).

6. Anılan ihlal kararına uyularak yeniden yapılan yargılamada Mahkeme, davanın kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; terör suçlarını kapsar bir soruşturmasının veya suç kaydının olup olmadığına dair ilgili birimlerle yapılan yazışmalarda başvurucunun terör örgütleri ile bağlantısının olduğuna dair bir kayda rastlanılmadığının bildirildiği, davacı hakkında Diyarbakır (Kapatılan) 5. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ceza Mahkemesi) yapılan yargılama sonucunda beraat kararı verildiği, davalı Belediye tarafından başvurucunun işten çıkarılmasına dayanak gösterilebilecek herhangi bir müfettiş raporu veya başkaca belge sunulmadığı vurgulanarak iş akdinin feshinin haklı ya da geçerli bir nedene dayandığının ortaya konulamadığı belirtilmiştir.

7. Belediyenin karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusunu, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi (Daire) 30/6/2022 tarihinde kabul ederek davanın reddine kesin olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Ceza Mahkemesinin başvurucu hakkında terör örgütüne yardım etmekten mahkûmiyet kararı verdiği vurgulanmıştır. Anılan karar bağlamında kamu kurumu olan belediyenin terör örgütü ile irtibat veya iltisakı bulunduğuna dair hakkında kanaat edinilen bir işçiyi çalıştırmaya devam etmesinin mümkün olmadığı gibi iş sözleşmesinin devamının çekilmez hâle geldiğini, şüphe feshinin koşullarının oluştuğunu kabul etmek gerektiği belirtilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 19/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

9. Ayrıca Diyarbakır (Kapatılan) 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan 1994 yılında başlayan kovuşturmada 29/3/1996 tarihinde mahkûmiyet kararı verildiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; 1994 yılındaki ceza yargılamasındaki mahkûmiyet kararının infaz edildiğini, Belediye bünyesinde ise 2016 yılında çalışmaya başladığını, bu süre zarfında hakkında açılmış bir ceza soruşturması veya yargılamasının mevcut olmadığını belirtmiştir. İnfazı tamamlamış ve tüm sonuçlarıyla ortadan kalkmış bir karar nedeniyle iş akdinin feshedilmesinin ağır etkisi gözetildiğinde aynı fiilden ikinci kez cezalandırıldığının açık olduğunu, terör örgütüyle irtibatı ve iltisakını ortaya koyan başka bir delilin de mevcut olmadığını vurgulamıştır. Yargılama sırasında kurumlar nezdinde yapılan araştırmada hakkında derdest bir yargılamanın mevcut olmadığını, kolluk kuvvetlerinde bir kaydının bulunmadığı bildirilmesine rağmen Belediyenin fesihten sonra oluşturduğu bir listeye dayanılarak sözleşmesinin feshedildiğini ifade etmiştir. Şüphenin mevcut ve güncel olduğuna dair bir delil sunulamadığı gözetildiğinde anılan listeye dayanan yargı mercilerinin terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı değerlendirerek şüphe feshinin varlığına dair yeterli gerekçe ortaya koymadığının kabulü gerektiğini belirten başvurucu, gerekçeli karar hakkı, özel hayata saygı hakkı, çalışma hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşe karşı başvurucu cevap vermemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi birçok kararında özel hayata saygı hakkının kapsamına ilişkin değerlendirmede bulunan kişilerin mesleki hayatlarının da özel hayatlarıyla sıkı bir ilişki içinde olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Bu bağlamda özel hayata dair unsurlar gerekçe gösterilerek mesleğe müdahale edilmesinin uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi için yeterli olduğunu, diğer yandan özel hayata ilişkin bir nedene dayanmayan mesleki hayata dair müdahalelerin ise doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirmesinin mümkün olmadığını kabul etmiştir. Bu durumda müdahalenin kişinin özel hayatına yönelik ciddi olumsuz etki ve sonuçlarının bulunduğu veya bulunma ihtimali olduğu ortaya konulmalıdır (Ş.K. [2. B.] , B. No: 2013/1614, 3/4/2014, §§31-38; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§61-63; Namet Sevinç [1. B.],B.No:2015/9155,10/1/2019, §§19-21,31-35; C.A. [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § (3), §§ 90-96;Ayşe Ortak [GK], B.No: 2018/25011,6/1/2022 §§56-59;).

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvurucunun eski hükümlü olduğuna dair bilgi kapsamında değerlendirme yapıldığı gözetildiğinde başvurucunun mesleki hayatına yönelen müdahalenin özel hayat kapsamında kalan bir nedene dayandığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun silahlı terör örgütüyle bağlantılı gösterilerek iş sözleşmesinin feshedilmesinin kişisel, sosyal ve mesleki ilişkileri üzerinde ciddi olumsuz etkilerinin olacağı öngörülebilir bir durumdur. Açıklanan nedenle başvuru, özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz.M.A. [1. B.], B. No: 2021/6757, 29/4/2025 § 25; C.A. (3), §§ 97-101; Ayla Demir İşat, §§ 106-110).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal

edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbirleri konu edinen somut başvuruda Anayasa'nın 15.maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır (Mustafa Önal [2. B.], B. No: 2018/9808, 9/2/2023, § 14). Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme; müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığı, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Ayla Demir İşat, § 146).

16. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Ayrıca somut olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğu da saptanmamıştır (Ayla Demir İşat, §§ 147, 148). Uyuşmazlığın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için ise öncelikle keyfî olmaması gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken elbette ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349).

17. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, birçok kararında işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak alınacak tedbirler bakımından basit bir şüphenin yeterli olmayacağını vurgulamıştır. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenmese de Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere (benzer yönde Yargıtay kararları için bkz. C.A. (3), §§ 46-56; Ayla Demir İşat, §§ 52-62) şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir ((C.A. (3), § 125;Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 17; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/336, 10/7/2024, §§ 22, 23).

18. Öte yandan 667 sayılı KHK dayanak alınarak uygulanan somut tedbirin başvurucu üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında özellikle yargılama sürecinde devletten beklenen yükümlülüklerin OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu anlamda terör örgütleriyle irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda çalışandan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin ikna edici gerekçeler ortaya konulmaması hâlinde alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında da söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilebilecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayla Demir İşat, § 161; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 19; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 24).

19. Anayasa Mahkemesi şüphe feshine ilişkin verdiği birçok kararda işçinin ifa ettiği görevin niteliği de dikkate alınmak suretiyle işçi ve işveren arasındaki güvenin bozulmasına ilişkin değerlendirmenin ciddi, güçlü ve objektif nedenlere dayandığına ilişkin bireyselleştirilmiş ikna edici gerekçeleri içermesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda şüpheye neden olan durum ile işçi arasında kişisel bağlantının yargılamayı yapan mahkemelerce yeterli gerekçe gösterme yükümlülüğü çerçevesinde hareket edilerek ortaya konulması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, başvurucudan duyulan şüphenin bu bağlamda irtibat veya iltisakın

delillerin ve somut olayların tartışılması suretiyle yeterli gerekçeyle ortaya konulmaması durumunu özel hayata saygı hakkı bağlamında ihlal nedeni olarak kabul etmiştir. Bu kapsamda somut olay ve olgular tartışılmaksızın sadece başvurucu hakkında beraat, kovuşturmaya yer olmadığına veya HAGB kararı verilmiş olmasına, devam eden bir ceza soruşturmasına/kovuşturmasına ya da fesihten çok önceki bir mahkûmiyet kararına dayanılmasını yeterli bir gerekçe olarak kabul etmemiştir (beraat kararı yönünden bkz. Aydın Keser ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/37773, 20/6/2023, §§ 8-23; kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar yönünden bkz. devam eden soruşturma ve/veya kovuşturma yönünden bkz. F.G. [2. B.], B. No: 2019/14893, 20/9/2023, §§ 12-27; Sadullah Alphan [1. B.], B. No: 2022/42513, 20/3/2024, §§ 9-26);geçmiş tarihli mahkûmiyet kararı yönünden bkz. Nuri Balca [2. B.], B. No: 2019/13732, 6/9/2023, §§ 8-23; Abdulhaluk Yavi [1. B.], B. No: 2019/17695, 6/3/2024, §§ 17-31; HAGB kararı yönünden bkz. Kamil Yılmaz § 31).

20. Başvuru konusu olayda Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirtilen (bkz. § 5) ihlal kararlarına uyan Mahkemenin yeniden yargılama yaparak başvurucunun terör örgütüyle bağı bağlamında araştırma yaptığı ve başvurucunun örgüt ile irtibatı veya iltisakına ilişkin delil elde edilememesi nedeniyle feshin geçerli nedene dayanmadığına karar verdiği görülmüştür. Ancak Dairenin başvurucu hakkındaki çok eski tarihli bir mahkûmiyet kararını, Belediyenin kamusal özelliğini de gözeterek şüphe feshi için yeterli saydığı anlaşılmaktadır.

21. Başvurucu hakkındaki 1994 yılında başlayan bir kovuşturmanın ve infaz edilmiş cezanın işe başlama tarihinde Belediye tarafından tespit edilebilir bir durum olduğu, 1994 yılından sonra ve çalıştığı sürede başvurucunun terör örgütüyle irtibatı ve iltisakını gösteren bir delilin elde edilemediği de gözetildiğinde, hangi eylem veya davranışları nedeniyle güven ilişkisinin bozulduğunun işveren ve yargı makamlarınca ortaya konulması beklenir. Ancak işverenin sadece KHK'ya dayandığı, yargı mercilerinin kararlarında ise başvurucunun ifa ettiği görevinin niteliği ve çalışma süresi ile sicili gözetilmek suretiyle başvurucudan duyulan şüphenin feshi gerektirecek ciddiyette ve güncel olduğuna ve bu şüphenin mevcut görevlerine ne gibi bir olumsuz etkisi olacağına ilişkin bir gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmıştır.

22. Yargı makamlarının başvurucu hakkındaki iş sözleşmesinin kurulmasından çok önceki tarihli ceza yargılamasına atıf yapmakla yetindiği, olay ve olgular değerlendirilmek suretiyle başvurucudan duyulan şüphenin fesih işlemini gerektirecek ciddiyette olduğunun ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Bu durumda yukarıda anılan kararlarda yapılan değerlendirme ve sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı, terör örgütleri ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin kişiselleştirilmiş ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda başvurucu hakkında alınan ve Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkına etki eden tedbirin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı sonucuna varılmıştır (gerekçeli karar hakkı yönünden benzer değerlendirme için bkz. Nasri Aydın [1. B.],B.No:2021/63276, 9/12/2025).

23. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesine (E.2022/608, K.2022/1517) iletilmesi için Diyarbakır 6. İş Mahkemesine (E.2021/111, K.2021/570) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ ALTAN

B. No: 2022/84671 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/84671

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ ALTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/84671)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Mehmet Ali ALTAN

Vekili : Av. Adar ADIBELLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında oluşan zararları için Şırnak Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurmuş ve talebinin zımnen reddedilmesi üzerine Mardin 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 10/4/2018 tarihli kararla, başvurucunun evinin, bahçe duvarlarının ve eşyalarının hasar görmesi nedeniyle uğradığı zararların tazmini talebi hakkında keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle işlemin bu kısmı yönünde iptaline, gelir kaybının karşılanması ve kira talebi yönünden reddine karar vermiştir. İstinaf incelemesinden geçen karar kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, iptal kararının Tazminat Komisyonu tarafından yerine getirilmediğini ileri sürerek 2/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Komisyon 25/12/2023 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal

edildiği iddiasını kabul edilemez bulmuş, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca başvurucunun adli yardım talebini kabul etmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun uygulanmadığını ileri sürdüğü kararın gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ve mahkeme kararı gereğince başvurucu hakkında yeni bir karar alınıp alınmadığı hususlarında Tazminat Komisyonundan bilgi istemiştir.

6. Tazminat Komisyonu tarafından başvuru kapsamında sunulan 14/7/2025 tarihli karara göre başvurucu adına hazırlanan zarar tespit raporu bulunmadığı, dosya içinde R.A. adına düzenlenen on bir zarar tespit raporu olduğu, taraflar arasında düzenlenmiş herhangi bir muvafakatname bulunmadığı gerekçeleriyle 2/1/2020 tarihinde başvurucunun talebinin reddedildiği ifade edilmiş, başvurucunun ret işlemine karşı Mardin 2. İdare Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesi üzerine başvurucunun beyan ettiği adres ile dışarı çıkma yasaklarının uygulandığı dönemde resmî kayıtlardaki adreslerinin uyuşmaması nedeniyle adres uyuşmazlığından ve bilgi/belge eksikliğinden dolayı talebin reddine karar verildiği görülmüştür. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından yapılan araştırmalarda başvurucunun anılan işlemin iptali talebiyle Mardin 1. İdare Mahkemesinde 2025/1517 Esas sayılı dosyası ile dava açtığı tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Mahkemenin iptal kararı vermesine ve aradan geçen zamana rağmen Komisyon tarafından mahkeme kararının uygulanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvuruya konu mahkeme kararı üzerine işlem tesis edildiği belirtilmiş; Tazminat Komisyonu tarafından verilen kararlara ilişkin sürece yer verilmiştir (bkz. § 6). Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği öngörülmüştür.

9. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

10. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları

saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

11. Somut olayda başvurucu, Mahkemece verilen iptal kararının Tazminat Komisyonu tarafından uygulanmadığını ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak yapılan yazışmalar neticesinde Tazminat Komisyonunun 2/1/2020 tarihinde başvuruyu reddettiği, başvurucunun bu işleme karşı Mardin 2. İdare Mahkemesinde açtığı davanın kabulü üzerine Tazminat Komisyonunun 14/7/2025 tarihli kararıyla başvurucunun talebini adres uyuşmazlığı ve bilgi/belge eksikliği nedeniyle reddettiği anlaşılmıştır. Başvurucu söz konusu ret işleminin iptali talebiyle yeniden dava açmıştır. Başvurucu, gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir.

12. Bireysel başvurunun yapılmasından sonraki süreçte Tazminat Komisyonunun mahkeme kararından sonra yeni bir karar alması, kararın icra edilmediği iddiası kapsamında bireysel başvurunun değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı şekilde, yukarıda belirtilen Komisyon kararına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

13. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA tarihinde 17/6/2026 OYBİRLİĞİYLE karar verildi.